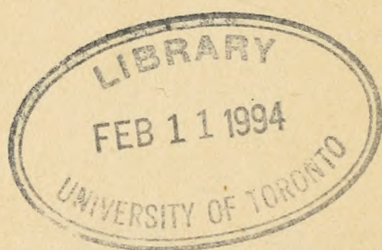
ראזא לוקסעמבורג

רעפאָרם אדער רעוואלוצ׳יע

סאָציאַלע רעפאָרם אדער רעוואָלוציע

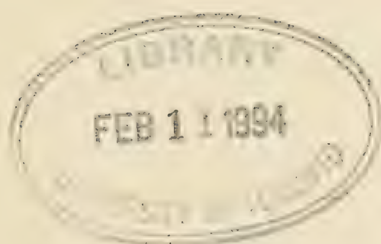
אויסגעוועהלטע שריפטען

פון ראָזאַ לוקסעמבורג

מיט ביאָגראַפישע סקיצעס פון י. מילל און קלאַראַ צעטקין

רעדאַגירט פון י. ב. סאַלוצקי.

אַרויסגעגעבען פון דער מאַרקס ליטעראַטור געזעלשאַפט
אין פאַרלאַג „נייע וועלט“, נ׳יאָרק, 1921.

ראָזאַ לוקסעמבורג

Ich bin das Schwert, ich bin die Flamme.
Ich habe euch erleuchtet in der Dunkelheit, und als die Schlacht begann, focht ich voran, in der ersten Reihe...
Wir haben keine Zeit zur Trauer.
Aufs neue erklingen die Drommeten, es gilt neuen Kampf.

—Heine.

אינהאַלטס־פאַרצייכענונג

פֿאָרוואָרט פֿון רעדאַקטאָר פֿון דער אידישער אויסגאַבע פֿון ראָזאַ לוקסעמבורג'ס אויסגעוועהלטע שריפֿטען.

עס איז ניט נויטיג קיין ענטשולדיגונג אָדער אפילו ערקלעהרונג פֿאַרוואָס עס ווערען ארויסגעבראַכט אין דער אידישער שפּראַך די שריפֿטען פֿון ראָזאַ לוקסעמבורג, דער ערמאָרדעטער געניאַלער רעוואָלוציאָנערער פֿיהרערין פֿון דעם אינטערנאַציאָנאַלען פּראָלעטאַריאַט. אפשר דאַרף מען ערקלער'ען, פֿאַרוואָס נאָר „אויסגעוועהלטע" שריפֿטען און ניט אַלע אָדער די מעהרסטע פֿון זיי ווערען דאָ פֿאָרגעשלאָגען דעם אידישען ארבייטער און „האַלב־ארבייטער" לעזער. אָבער זאָל נאָר די נאָכפֿראַגע באַרעכטיגען, און מיר וועלען זיך ניט פֿאַרטראַכטען אויף איין רגע און אָהן יוויטערדיגע ערקלערונגען וועלען מיר ארויסבריינגען אנדערע שריפֿטען פֿון דער גליבען פֿון ראָזאַ לוקסעמבורג ערשט איצטער ווערטפֿול און לעבענס־פֿעהיג. די אָהן ספק און אָהן איבערטרייבונג געניאַלע פֿאָרקעמפֿערין פֿון דעם פּראָלעטאַריאַט אין דייטשלאַנד און אין פּוילען און פּאַקטיש — פֿון דעם אינטערנאַציאָנאַלען פּראָלעטאַריאַט האָט באַזעסען אזאַ מערקווירדיגע אלזייטיגקייט און אזאַ שאַרפֿע, מיט לעבען און פֿייער דורכגעדרונגענע סטימולירענדע פֿייזענליכקייט, אז אַלץ וואָס זי האָט געזאָגט און געטאָן וועט נאָך לאַנג־לאַנג פֿאַרבלייבען פֿון אומגעהויערען ווערט.

איהר כח פֿון אנאַליז און איהר דיאַלעקטיק דערמאָנט מעהר ווי וועלכער אנדער פֿון מאַרקס'עס שילער דעם אומשטערבליכען פֿאַרשטאָרבענעם פֿיהרער און לעהרער. ראָזאַ לוקסעמבורג איז געווען אַ מאַרקסיסטין אין דעם בעסטען, שאַרפֿסטען און אומאָפּהענ־

פֿאַרפֿיינגטער פֿיהרערין. וואָרים מעהר ווי די שריפֿטען פֿון אַ סך רעוואָלוציאָנערע דענקער איז פֿיהרער איז דאָס וואָס עס איז פֿאַר־

גינסטען זינגען פון דעם וואָרט. זי האָט ניט ווידערהאָלט דעם לעה־רער'ס ווערטער, נאָר זי איז אינגאַנצען געווען דורכגעדרונגען מיט זיין גייסט און מעטאָד. אין איהרע פעהיגע גייסטיגע הענט איז מאַרקס'עס מעטאָד פון דענקען געווען אַ פּרוכטבאַרער באַשאַפער פון נייע און גרויסע גייסטיגע רעוואָלוציאָנערע ווערטען.

און אויך איז די „רויטע ראָזא", ווי די דייטשע אַרביי־טער האָבען זי מיט אומבאַגרענעצטער ליעבשאַפט גערופען, ניט געווען טרוקען, קאַלט, אָבגעריסען פון דעם צאַרטען און ווייכען אין לעבען. „אַלץ וואָס איז מענשליך" איז איהר נאָהענט געווען, און ווי נאָהענט! די בריעף וואָס ראָזא לוקסעמבורג האָט געשרי־בען צו סאָניא ליעבקנעכט, קאַרל ליעבקנעכט'ס פרוי, בעת ראָזא איז געווען פאַרשפּאַרט אין טורמע, אין דער צייט פון דער מלחמה און ביז די רעוואָלוציע פון דעם דייטשען פּראָלעטאַריאַט האָט איהר באַפרייט, ענטבלויזען פאַר אונז אַ נשמה, וואָס איז צאַרט ווי דער ריח פון אַ מאָרגען ראָזע און פיינקט אַזוי קאָלירפול, היגרייסענדיג. און ס'אַרא רייפקייט פון ליטעראַרישען סטיל, ס'אַרא פיינער פּאָעטישער חוש און געשמאַק, ס'אַרא אַלץ אומפאַ־סענדיגע ליעבע צו אַלץ אין דער לעבעדיגער נאַטור עס רעדט פון די ווערטער האַסטיג אָנגעוואָרפענע, מיט אַ בלייששטיפט אויף גרויען אַרעסטאַנטסקען פּאַפּיער, איינמאָל אין חודש, צי ווי אַנדערש, ווען די פּרייסישע טורמע־פאַראָרדנונג האָט ערלויבט צו שרייבען פּריי־וואַט־בריעף.

איהר גלויבט קיים אייערע אויגען, ווען איהר לייענט די שורות פון די דאָזיגע באמת מערקווירדיגע בריעף און איהר פאַרבינדט די אונענדליך־צאַרטע, פיינע, פּולהאַרציגע ווערטער מיט דער שניידענדיגער, שטאָל־קאַלטער לאָגיק פון איהר „אַנטי־בערנשטיין":

„...... די נאַכט בין איך געלעגען און געטראַכט, וואָס איך לעב אַלע מאָל אין דער פריידיגער פאַר'שכור'טקייט, אָהן וועלכען עס איז באַזונדער אורזאַך דערפאַר. אָט ליעג איך, אַ שטייגער, אין אַ פינסטערען קאַמער אויף אַ מאַטראַץ, וואָס איז האַרט, ווי אַ שטיין. אַרום מיר, אין דער גאַנצער געביידע, הערשט די געוועהנ־ליכע טויטליכע שטילקייט. איך פיהל, ווי איך זאָל ליעגען אין

א קבר. א ליכטיגער פּינטעל פון א לאַנטערן, וואָס ברענט אין דרויסען די גאַנצע נאַכט, שפּיגעלט זיך אָפּ אויף דעם סופית. פון צייט צו צייט דערהער איך, ווי א באַהן־צוג באַוועגט זיך ערגעץ ווייט פון דאַנען, אָדער עס דערטראָגט זיך צו מיר דער הוכט פון דעם וועכטער, וואָס שפּאַצירט אַרום און זיינע שווערע שטיוועל כדי צו לאָזען אביסעל פּאַנאַנדערגעהן זיך זיינע פאַרשטייפט־געוואָרענע פיס. אַזוי הילפלאָז סקריפּעט דער זאַמד אונטער זיינע פיס, און די גאַנצע עלענדקייט און הילפלאָזיגקייט פון אונזער עקזיסטענץ קלינגט אָפּ אין דער נאַסער, פינסטערער נאַכט.

„אַזוי ליעג איך מיר איינזאַם, רוהיג, איינגעוויקעלט אין דעם פיעלפאַכיג־שוואַרצען מאַנטעל פון ווינטער — פינסטערניש, אומעט, און די אומפריייהייט דערפון, און דאָך קלאַפּט מיין האַרץ מיט אַן אומבאַקאַנטער, אומבאַגרייפליכער אינוועניגסטער פרייד, ווי איך זאָל געהן דורך פעלדער פון שטראַלענדיגען זונען־שיין. און דער פינסטערניש ליעג איך און שמייכעל צום לעבען, ווי אַך וואָלט וויסען פון עפּעס א געהיימען צויבער, וואָס ווייזט אויף די פאַלשקייט פון אַלץ וואָס איז נעמיין און גרוילינג און ער פאַרוואַנדעלט עס אין שטראַלענדיגע ליכטיגקייט און פרייד. און בשעת איך ליעג אַזוי, זוך איך אין זיך די אורזאַך פון אַזאַ לעבענס־פרייד: איך געפין גאָרנישט, און ווידער שמייכעל אַך צו זיך אַליין. איך גלויב, דער סוד ליעגט ניט אין קיין אַנדער זאַך, ווי אין דעם לעבען גופא. די טיעדיכטע פינסטערניש איז גלאַט ווי סאַמעט, אויב נאָר מען ווייס ווי אַזוי געהעריג איינצוקוקען זיך אויף איהר. אין דעם סקריפּען פון דעם נאַסען זאַמד אונטער די לאַנגזאַמע שווערע טריט פון דעם וועכטער הערט זיך א וואונדערליך ליעד פון לעבען, — אויב נאָר מען ווייס ווי אַזוי זיך צוצוהערען...“

דאָס זיינען א פּאָר צופעליגע ווערטער, ניט ספּעציעל צוגעקליבענע, פון דער פּען פון דער „רויטער ראָזאַ“, פון דער בייסיגער לוקסעמבורג, פון דער וואָס האָט געקאָנט אַרויסרופען אומבאַשרענקטען האַס און אויך אַליין צו האַסען אומבאַשרענקט.

ראָזאַ לוקסעמבורג פון די דאָזיגע בריעף, ראָזאַ לוקסעמבורג פון דעם „אַנטי־בערנשטיין“ און פון דעם „יוניוס“־פּאַמפלעט און די רעדנערין אויף דעם גרינדונגס־צוזאַמענפאָהר פון דער קאָמוניס־

טישער פּארטיי (ספּארטאקוס־בונד), און ענדליך די ראָזא לוקסעמ־בורג, די פייערדיגע פּובליציסטין, די פאַרפאַסערין פון „ווי דייט־שיש די רעוואָלוציע איז", „אין בערלין איז אַלץ רוהיג", — דאָס זיינען ניט דריי באַזונדערע פּערזענליכקייטען, דאָס זיינען ניט אפילו דריי באַזונדערע און אָפּגעזונדערטע זייטען פון איין פּער־זענליכקייט; דאָס איז איין רייכע, הארמאָנישע, אַלזייטיגע פלאַ־מיגע נשמה, וואָס בייסט און קושט, וואָס האסט און ליעבט, וואָס שלאָגט און צערטעלט, וואָס וויברירט מיט אַלע איופּרעגונגען פון לעבען, פון אַ קאָנצענטרירטען, העלען, שטראַלענדיגען לעבען.

די קאָנטר־רעוואָלוציע אינ'ם דייטשלאַנד פון די שיידעמאַנס האָט זי דער'הרג'עט, ברוטאַל און פייג, פון דערהינטען דערמאָר־דעט.

צו זאָגען אַז ראָזא לוקסעמבורג לעבט אין מיליאָנען הערצער איז ניט מעהר ווי באַנאַל. קאָן דען ניט לעבען די זון, ניט ווארעמען און ניט שטראַלען, קאָן דען ניט גלאַנצען און רופען דער אייביגער ווייסער שנעע אויף דעם שפּיץ פון מאָנבלאַן!

אויף דעם סוף כל סוף זיעגרייכען וועג פון דעם אַלוועלטלי־כען פּראָלעטאריאַט, אויף דעם היסטאָרישען וועג צו דעם גרויסען ציעל פון דעם קלאַס מיט דער גרויסער אַל־מענשליכער שליחות פאַלען קרבנות. אָבער אַלע זיינען זיי דאָך קערנער פון זריעה פון דער גרויסער צוקונפט, אַלע זיינען זיי עטאַפּ־פּונקטען וואָס זענענ־דיג קרבנות פאַרצייכענען זיי נצחונות. אַלע זיינען זיי טייער און ליעב איינגעבאַקען אין די הערצער פון די קינפטיגע דורות. ראָזא לוקסעמבורג איז צווישען די אומגעהויער שווערע קרבנות פון די אומגעהויער שווערסטע, צווישען די קרבנות וואָס זאָגען אָן דעם שוין אָפּגעהאַלטענעם נצחון — דער גרעסטער קרבן פון דעם נאָך גרויסען קינפטיגען נצחון. אויף דעם מערדערליך פריה־צייטיגען קבר פון דער „רויטער ראָזא" בליהט דער וואונדערבארער אָנזאָג פון אַ וואונדערבארער, פון אַ ריעזיג־גרויסער צייט, ווען די שלום־ווערטער פון איינעם פון איהרע בריעף צו סאָניא ליעב־קנעכט וועלען מעהר ניט זיין אַ פּריוויליגע רעזיגנאַציע צו „די כחות וואָס הערשען", און אפילו ניט אַן ארויסרוף פון אַ טיטאַני־

שער נאַטור. זיי וועלען זיין אַ גוטמוטיגער שמייכעל דערויף וואָס איז געווען אַמאָל, לאַנג־לאַנג צוריק.

„סאָניושאַ, טײַערינקע, זײַ רוהיג און גוט אויפגעלייגט טראָץ אַלעם דעם. אַזאַ איז דאָס לעבען, און מיר מוזען עס אָננעמען — בראַוו, אומדערשראָקען און שמייכלענדיג."

אויף ראָזאַ׳ס מערדערליך פריהצייטיגען קבר בליהט די ערבות פון דער צייט ווען מענשען וועלען מעהר ניט מוזען אָננעמען דאָס לעבען, ווי עס איז, נאָר זיי וועלען באַזיצען די אויסערליכע פריי־הייט און דעם אינערליכען כח צו קירעווען דאָס לעבען, ו ו א ו־ה י ן זיי וועלען, צו לעבען דאָס לעבען, ו ו י זיי וועלען וועלען, צו מאַכען דאָס לעבען פאַר אַ פּאַסיגען פּלאַץ צו לעבען פאַר אַזעלכע רייכע פּערזענליכקייטען, ווי די אומשטערבליכע, פּראַכטפולע ראָזאַ איז געווען.

עס געהען אַריין אין דעם פּאַרליגענדען באַנד, אויסער די דירעקטע שריפטען פון ראָזאַ לוקסעמבורג, אויך צוויי „זייטיגע" אָפּהאַנדלונגען. דאָס איז, ערשטענס, אַ ביאָגראַפישע סקיצע געשריבען פון י. מיללין, וואָס באַציהט זיך הויפּטזעכליך אויף דעם קאַמף וואָס ראָזאַ לוקסעמבורג האָט געפיהרט קעגען דעם סאָציאַל־שאָוועניזם פון דער פּוילישער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי; און, צווייטענס, קלאַראַ צעטקין׳ס פלאַמיג־געשריבענער פאָרוואָרט צו דעם אַזוי גערופענעם „יוניוס"־פּאַמפּלעט, וואו עס ווערט אָנגע־וואָרפען אין קורצע, קאָליריגע און בולט׳ע ווערטער די ראָל, וואָס ראָזאַ לוקסעמבורג האָט געשפּיעלט אין דעם העראָאישען און פּרינ־ציפּיעלען קאַמף מיט דעם סאָציאַל־פּאַטריאָטיזם, וואָס האָט אויפ־געגעסען די נשמה פון דער אַמאָל גרויסער, רעוואָלוציאָנערער סאָ־ציאַל־דעמאָקראַטישער פּאַרטיי פון דעם דייטשען פּראָלעטאַריאַט.

די איבערזעצונג פון „אַנטי־בערנשטיין" האָט געמאַכט ה׳ ה. ראָזענפעלד, און דעם „מאַסען־סטרייק" און מעהרסטע בריעף צו פרוי ליבקנעכט האָט איבערזעצט ה׳ נ. בוכוואַלד.

י. ב. ס.

ע ר ש ט ע ר ט י י ל

אין קאַמף מיט׳ן אָפּאַרטוניזם

ראָזאַ לוקסעמבורג און דער סאָציאַל-פּאַטריאָטיזם

ביאָגראַפישע סקיצע פון י. מ י ל ל

שטריכען פון אַ ביאָגראַפיע

ג. וו. פּלעכאַנאָוו'ן פלעגט מען באטראכטען — און מיט רעכט — אלס דעם „פאָטער" פון דעם רוסישען מארקסיזם און פון דער רוסישער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע. ניט מיט ווייניגער רעכט קען מען זאָגען, אז ראָזאַ לוקסעמבורג איז געוועזען די „מוטער" פון פּוילישען מארקסיזם.

זי האָט באגרינדעט דעם פּאָליטישען פּראָגראַם פון דעם פּוילישען פּראָלעטאריאט פון מארקסיסטישען שטאנדפּונקט. די בעסטע יאָהרען פון איהר לעבען האָט זי אװעקגעגעבען צו פּאָפּולאריזירען די מארקס'ישע וועלט אנשויאונג צווישען די פּוילישע ארבייטער. מיט איהרע אייגענע קרעפטען, כמעט אָהן הילף, האָט זי דורכגעפיהרט אַ שווערען קאמף געגען יענער ריכטונג אין פּוילישען סאָציאַליזם, וועמעס מעטאָדע איז געוועזען ניט מארקסיסטיש און וועמעס טאקטיק — ניט סאָציאַל־דעמאָקראַטיש, כאָטש די פּראָזעאָלאָגיע פון דער ריכטונג האָט געקלונגען רעוואָלוציאָנער און סאָציאַליסטיש.

עס איז געוועזען אַ צייט — אין מיטען פון די נײנציגסטע יאָהרען פון פאַריגען יאָהרהונדערט — ווען ראָזאַ לוקסעמבורג איז געוועזען דער גאנצער פּוילישער מארקסיזם און דער פּוילישער מארקסיזם איז געוועזען ראָזאַ לוקסעמבורג. טויט ארום און ארום. פיינדשאַפט און האַס, און פּערזענליכע באליידיגונגען פון אַלע זייטען. איהר נאָמען איז געוועזען טריף באַר דער ראַדיקאַלער שטודירענדער יוגענד און פאַר דער אינטעליגענץ אין אַלגעמיין. די פּרעסע האָט איהר באָיקאָטירט און, אַז מען האָט ווען עס איז דאָך דערמאָנט איהר נאָ־

מען, איז עס געווען מיט דער אַבזיכט צו פאַרדרעהען און כּאָלש אויסצוטייטשען אַלץ, וואָס זי האָט געזאָגט אָדער געשריבען. אַפילו די מעריב־אייראָפּעאישע סאָציאַליסטישע פּרעסע האָט איהר באַי־קאָטירט. און גלייכגילטיג האָט זיך באַצויגען דער פּוילישער אַרביי־טער־קלאַס צו איהר וואָרט און צו איהרע וואַרנונגען. באמת, איהר קול איז געווען אַ קול אין דער וויסטעניש.

אָבער דאָס איז ניט געווען אַ קלאָגענדיגער, אַ יאַמערנדיגער קול. דאָס איז געווען אַ קול פון אַ מענשען, וואָס ווייס צו וואָס ער שטרעבט און צו וואָס ער רופט. און מען האָט געדאַרפט האָבען די איינגעהויערע גרויסע קענטניסען, די אונגעוועהנליכע ליטעראַרישע פעהיגקייטען, דעם אונענדליכען גלויבען און איבערצייגונג אין דער ריכטיגקייט פון דער זאַך און די גרענצלאָזע ענערגיע און קאַמף־לוסט פון רּאָזאַ לוקסעמבורג, כּדי דורכצוברעכען די אייזערנע וואַנד, וואָס איז געשטאַנען אויפ'ן וועג צו איהר ציעל, אָפּצוראַמען דיזען וועג פון די שטערעניסען אָהן אַ צאָהל.

פאַרשיידען זיינען געווען די יסודות פון דעם סאָציאַל־עקאָנאָ־מישען לעבען אין רוסלאַנד און פּוילען, פאַרשיידען — דער וועג פון דער געזעלשאַפטליכער ענטוויקלונג און די געזעלשאַפטליכע באַ־ציהונגען, פאַרשיידען — די גרופּירונגען און זייער אידעאָלאָגיע אין די ביידע לענדער. און, נאַטירליך, עס איז אויך געווען אַ גרויסער אונטערשייד אין דעם אופן, ווי פּלעכאַנאָוו און לוקסעמבורג האָבען געזוכט איינצופלאַנצען דעם מאַרקסיסטישען סאָציאַליזם אויפ'ן רוסישען און פּוילישען באָדען.

פּלעכאַנאָוו'ן איז אויסגעקומען צו דערווייזען, אַז רוסלאַנד איז ניט קיין אויסנאַהם־לאַנד אינ'ם פּרט פון איהר עקאָנאָמישער ענט־וויקלונג, אַז זי געהט אויפ'ן וועג פון קאַפּיטאַליזם, אַז זי באַזיצט אַן אַרבייטער־קלאַס, וועלכער וועט אַלץ וואַקסען אין צאָהל און באַ־דייטונג, אַז די באַפרייאונג פון רוסלאַנד פון פּאָליטישען יאָך און פון עקאָנאָמישער שקלאַפעריי הענגט אָפּ פון אָט דעם קלאַס, וואָס איז רעוואָלוציאָנער אַ דאַנק דער סאַמע לאַגע זיינער אין דער געזעל־שאַפט. פּלעכאַנאָוו'ס אויפגאַבע איז געווען אַ פאַרהעלטניסמעסיג גרינגע. נאָך דעם, ווי די באַריהמטע טעראָריסטישע פּאַרטיי „נאַ־ראָדנאַיאַ וואָליאַ" איז געפאַלען און די רוסישע סאָציאַליסטישע

אינטעליגענץ האָט אָנגעהויבען צו זוכען א נייע געזעלשאַפטליכע אָריענטאַציע, איז עס געווען לפי ערך לייכט צו געבען א טויט־קלאַפּ די איבערגעבליבענע שטיקלאַך פון דעם באַקוניזם, פון דעם לאַוו־ראָוו'שען עקלעקטיציזם, און פון פּאָלקבטימלעריי („נאַראָד־ניטשעסטווא"). דעם נאַאיווען גלויבען אין דער רעוואָלוציאָנערער באַדייטונג פון די דאָרפישע קהילות („אָבשטשינא"). די טרעגערין פון דעם רעוואָלוציאָנערען געדאַנק אין רוסלאַנד, די אינטעליגענץ, האָט ניט געהאַט געגוג כחות צו פאַרטיידיגען די אַלטע טעאָרעטישע פּאָזיציעס, און אונטער דעם איינפלוס פון פּלעכאַנאָוו'ס קריטיק האָט זי זיך אָנגעוואָרפען מיט זשעדנעקייט אויף דעם מאַרקסיזם. און איינמאָל האָט זי באַגריפען די מאַרקסיסטיש־רעוואָלוציאָנערע וועלט אַנשויאונג, האָט זי שוין אויך געווענדעט זיך צו דעם ברייטען פעלד, וואו זי האָט געקאָנט די דאָזיגע רעוואָלוציאָנערע פּרינציפּען פאַרוואַנדלען אין אווירקזאַמער רעוואָלוציאָנערער קראַפט—צו דעם אַרבייטער קלאַס.

גאַנץ אַנדערש און פיעל שווערער איז געווען דער וועג פון ראָזא לוקסעמבורג'ס מאַרקסיסטישער פּראָפּאַגאַנדא.

ווען ראָזא לוקסעמבורג איז ערשינען אין דעם פּוילישען געזעל־שאַפטליכען לעבען, איז פּוילען שוין געווען א שטאַרק ענטוויקעלטע קאַפּיטאַליסטישע לאַנד מיט א צאָהלרייכע אַרבייטער־באַפעלקערונג. מען האָט דאָ ניט געדאַרפט באַווייזען, אַז פּוילען געהט אויפ'ן זעל־בען וועג, אויף וועלכען עס געהט מערב־איירָאָפּא. דערין האָט קיינער ניט געצווייפעלט. און טאַקע ווייל דאָס איז געווען א טאַט־זאַך, א סאָציאַל־פּאָליטישער פאַקט, זיינען געוויסע פּוילישע סאָ־ציאַליסטען געקומען צו דעם געדאַנק, אַז פּוילען איז נאָהענטער צום סאָציאַליזם, ווי רוסלאַנד; אַז איהר פאַרבינדונג מיט רוסלאַנד איז אַן אונבאַזיעגבאַרער שטער פאַר דער גיכער פאַרווירקליכונג פון סאָציאַליסטישען אידעאַל; אַז דער פּוילישער אַרבייטער קלאַס קען ניט וואַרטען ביז דאָס אָפּגעשטאַנענע, אונויסענדע, אין פּרי־מיטיווע סאָציאַלע פאַרהעלטניסען לעבענדיגע רוסיש פּאָלק וועט דערגרייכען די שטופע פון פּאָליטישער און סאָציאַליסטישער ענט־וויקלונג וואָס פּוילען; אַז זייערע ביידענס וועגען — די וועגען פון פּוילישען פּאָלק און פון רוסישען פּאָלק — געהען זיך פאַנאַנדער;

און אַז נאָר די פּ ו ל ש ט ע נ ד י ג ע אָפּטיילונג פון דעם פּוילי־שען לאַנד פון דער רוסישער מלוכה וועט באַשאַפען די מעגליכקייט פון אַן אונגעשטערטען קאַמף פאַר סאָציאַלע גערעכטיגקייט, פאַר'ן סאָציאַליזם.

דער ס אָ צ י אַ ל ־ פּ אַ ט ר י אָ ט י ז ם, די אידעאָלאָגיע פון דער „פּוילישען סאָציאַליסטישער פּאַרטיי" (פּ. פּ. ס.) איז גע־באָרען געוואָרען. און אין אַ קורצע צייט אַרום — אַ דאַנק דער פּאָ־ליטישער און נאַציאָנאַלער לאַגע פון לאַנד—האָט אָט די פּאַרטיי דורכגעדרונגען אַלץ, וואָס האָט זיך גערופען ראַדיקאַל, סאָציאַליסטיש, רעוואָלוציאָנער. די „פּוילישע סאָציאַליסטישע פּאַרטיי" איז פּאַקטיש געוואָרען די א י נ צ י ג ע, די הערשענדע פּאַרטיי אויף דער סאָציאַליסטישער גאַס.

אין פּוילען איז די אינטעליגענץ ניט געווען די טראַדיציאָנעלע טרעגערין פון דעם מאָדערנעם רעוואָלוציאָנערען געדאַנק, פון רע־וואָלוציאָנערען סאָציאַליזם, — ווי דאָס איז געווען פאַר אַ לאַנגע צייט אין רוסלאַנד. קינדער פון פּריציש'ע „פּאָווסטאַנצעס" אָדער פּאַטריאָטישע קליינבירגער זיינען זיי אויפגעוואַקסען אין אַן אַט־מאָספערע פון האַס צו אַלץ, וואָס איז רוסיש, אין אַן אַטמאָספערע פון פּוילישער אָפּגעזונדערטקייט, פון סעפּאַראַטיסטישע האָפענונגען פון פּוילישען נאַציאָנאַליזם און שאָוועניזם. דער אמת'ער טרעגער פון רעוואָלוציאָנערען סאָציאַליזם אין פּוילען איז געווען דער אַר־בייטער קלאַס. אַ באַווייז: — די געשיכטע פון דער העלדישער פּאַרטיי „פּראָלעטאַריאַט", אַ שוועסטער־פּאַרטיי פון דער רוסישער „נאַראָדנאַיאַ וואָליאַ" און פון „בונד פון די פּוילישע אַרבייטער" („זוויאָנזעק"). די ערשטע אָבער איז אין איהר טאַקטיק געווען בלאַנ־קיסטיש, איהר האָט געפעהלט די טאַקטיק פון אַ מאַסאָווער קלאַסען־באַוועגונג; דער „זוויאָנזעק", ווידער, איז געווען סאָציאַל־דעמאָ־קראַטיש אין דער פּראַקטיק, אָבער אָהן אַ ווייטען פּאָליטישען אויס־קוק, אָהן אַ פּרינציפּיעלע באַגרינדונג פון זיין קאַמף. דער באַנקראָט פון דיזע צוויי פּאַרטייען איז געווען אַ לאָגישער און אומפּאַרמיידלי־כער רעזולטאַט פון זייערע פעהלערען. אָבער דער דאָזיגער באַנק־ראָט האָט פאַרפעהלט צו האָבען די פּאָזיטיווע ווירקונג. די פּוילי־שע אַרבייטער האָבען צוגעשריבען דעם דורכפאַל פון די צוויי גרופּ־

פען ניט צו זייער טעאָרעטישער פעהלערהאַפטיגקייט, נאָר צו דער אונמעגליכקייט פון א פּראַקטישער קלאַסען־באַוועגונג אונ־טער דעם צארישען דרוק, אונטער דעם דרוק פון א פ ר ע מ ד־ה ע ר ש א פ ט. די פּוילישע ארבייטער מאַסען זיינען אריינגע־פאַלען אין די אָרעמס פון די סאָציאַל־פּאַטריאָטען.

אָט די אומשטענדען האָבען געמאַכט ראָזא לוקסעמבורג'ס אויפגאַבע אונגעהויער שווער. און עס האָט גענומען יאָהרען, גאַנצע יאָהרען פון אונערמידליכען קאַמף, יאָהרען רייך אין שווערע מפּלות און אָרעם אין מערקבאַרע נצחונות, ביז איהר שטימע האָט ענדליך אָנגעהויבען צו דערגרייכען די אויערען פון'ם פּוילישען אר־בייטער קלאַס.

א מאָדנער צוזאַמענטרעפען, א בלינדער שפּיעל פון גורל: ראָזא לוקסעמבורג האָט אָנגעהויבען איהר געזעלשאַפטליכע טעטיגקייט, איהר סאָציאַליסטישע קאַריערע אין קאַמף געגען פּוילישען סאָציאַל־פּאַטריאָטיזם, און האָט אזוי טראַגיש געענדיגט איהר פיעל זייטיגען און רייכען אין פּאַסירונגען לעבען אין אַן אָהן־רחמנות־דיגען קאַמף געגען דעם אַלוועלטליכען סאָציאַל־פּאַטריאָטיזם, וואָס איז אויסגעוואַקסען פון די משוגע'נע געשעהעניסען פון דער לעצ־טער צייט...

* * *

די פּוילישע סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פּאַרטיי, אָדער ווי זי האָט זיך אָפיציעל גערופען — „די סאָציאַל דעמאָקראַטיע פון רוסיש־פּוילען" — איז געגרינדעט געוואָרען אין יולי 1893. איהר מיט־גלידערשאַפט האָט זי רעקרוטירט הויפּטזעכליך פון דעם „בונד פון פּוילישע ארבייטער" („זוויאָנזעק"), פון דעם זעלבען בונד, וועגען וועלכען מיר האָבען אָקערשט געזאָגט, אז אין זיין פּראַקטישער טעטיגקייט איז ער געווען דורכאויס סאָציאַל־דעמאָקראַטיש, אָבער עס האָט איהם געפעהלט א קלאָרע פּרינציפּיעלע און טעאָרעטישע באַגרינדונג פון דיזער טעטיגקייט. די אויפגאַבע פון דער נייער סאָציאַל־דעמאָקראַטישער פּאַרטיי איז געווען אויסצופילען אָט דעם פּוסטען פּלאַץ, שאַפען די טעאָרעטישע באַגרינדונג פאַר דעם סאָציאַליסטיש־רעוואָלוציאָנערען קאַמף פון די פּוילישע ארבייטער. ראָזא לוק־סעמבורג איז געווען דער לייטענדער גייסט אין דער ארבייט. זי

האָט פאָרמולירט דאָס פּאָליטישע פּראָגראַם פון דער פּאַרטיי און קלאָר געמאַכט די שטעלונג פון דעם פּויקישען מאַרקסיזם צו דער צענטראַלער פראַגע פון דעם פּויקישען לעבען — די „אונאַבהענ־גיגקייט פון פּויקען". אין איהרען אַן אַרטיקעל: „דער סאָצ אַליזם אין פּויקען", געפינען מיר אַן אינטערעסאַנטען אַנאַליז פון די פּוי־לישע פּאַרטיי באַציהונגען פון יענער צייט אין פאַרבינדונג מיט דער דאָזיגער פראַגע. ריידענדיג וועגען דער פּאַרטיי „פּראָלעטאַ־ריאַט", זאָגט ראָזאַ לוקסעמבורג: „די אַלגעמיינע אויפפאַסונג פון דער עקאָנאָמישער ענטוויקלונג און פון קאַפּיטאַליזם איז נאָך ניט גענוג פאַר אַ סאָציאַליסטישע פּאַרטיי, מען דאַרף נאָך פאַרשטעהן די אַקטיווע ראָלע פון דעם אַרבייטער קלאַס און די פּאָליטישע ענט־וויקלונג פון דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט אין דעם באַ־טרעפענדען לאַנד. נאָר גראַד אין דער הינזיכט איז די פּאַרטיי גע־גאַנגען ניט מיט דעם וועג פון דעם מעריב־אייראָפּעאישען פּראָלע־טאַריאַט, נאָר מיט דער ריכטונג פון דער „נאַראָדנאַיאַ וואָליאַ", וועלכע האָט געמיינט, אַז עס וועט גענוג זיין, אַז די קליינע רעוואָ־לוציאָנערע פּאַרטיי זאָל נאָר אַ מאַך טאָן מיט דער האַנד, און זי וועט שוין מנצח זיין די רעגירונגס־מאַשין, און מיט דער הילף פון דעם פאָלק וועט זי איינפיהרען די סאָציאַליסטישע אָרדנונג... די פּאַרטיי „פּראָלעטאַריאַט" האָט זיך ניט געסטאַרעט צוערשט אויס־צוקעמפען פון דעם צאַריזם קאָנסטיטוציאָנעלע פרייהייטען, נאָר זי האָט באַהויפּטעט גראַד פאַרקעהרט, אַז דער בורזשואַזער ליבעראַ־ליזם איז אַ נאַרישקייט. די פּאַרטיי „פּראָלעטאַריאַט" האָט דוקא געוואָלט, אַז דער אַרבייטער קלאַס זאָל שוין טאַקע הערשען און די סאָציאַלע רעוואָלוציאָן זאָל טאַקע באַלד מקוים ווערען. אמת, אין דעם פּראָגראַם פון דער פּאַרטיי זיינען געווען אויסגעשטעלט אַלע דעמאָקראַטישע פאָדערונגען. אָבער זיי האָבען ניט געזאָלט באַדיי־טען דעם וועג, מיט וועלכען דער אַרבייטער קלאַס זאָל געהן אין זיין טעגליכען קאַמף, נאָר גיכער איז דאָס געווען אַ מין מיטעל, ווי אַזוי גלייך אַריינצוכאַפּען די רעגירונגס־מאַכט אין די הענט פון די רעוואָלוציאָנערען. אַזוי איז אויסגעקומען, אַז די סאָציאַליסטען זיי־נען ניט דערוויילע די פּאַרטיי פון דער אָפּאָזיציע נאָר פּראָסט די הערשענדע פּאַרטיי פון דער צוקונפט... דאָ איז געווען דער טעראָר

געמישט מיט דער מאַרקסיסטישער לעהרע פון קלאַסענקאַמף...
אָהן אַ פּאָליטישען און ס אָ צ י אַ ל־פּאָליטישען פּראָגראַם האָט
די פּאַרטיי ניט געקאָנט אַריינציהען דעם פּראָלעטאַריאַט — ו ו י
אַ ק ל אַ ס — אין דעם קאַמף. פאַר די מאַסען האָט די פּאַרטיי
מעהר ניט געהאַט ווי די איינציגע האָפנונגען אויף דער סאָציאַלער
רעוואָלוציע. דעם געוועקשאַפטליכען קאַמף האָט זי געהאַלטען
פאַר איבריג, און דער שטרייק, האָט זי געזאָגט, וואָלט נאָר דאַ־
מאָלסט אַ ווערט געהאַט, ווען ער זאָל האָבען אַ בלוטיגען סוף.
דאַריבער האָט זיך די באַוועגונג געמוזט באַגניגען נאָר מיט קליינע,
פאַרבאָרגענע, קאָנספּיראַטיווע קרייזלעך, אין וועלכע מען פלעגט
פּראָפּאַגאַנדירען די אַלגעמיינע סאָציאַליסטישע פּרינציפּען און דעם
טעראָר"...

אָבער זעהר אַ גרויסען פאַרדיענסט פון דער פּאַרטיי „פּראָלע־
טאַריאַט" פאַר דעם פּוילישען אַרבייטער קלאַס האָט ראָזאַ לוק־
סעמבורג איינגעזעהן אין איהר קלאָרער שטעלונג צום נאַציאָנאַ־
ליזם. דאָס, וואָס די פּוילישע סאָציאַליסטען האָבען זיך אימער
פריהער פאַר אַלץ פאַרנומען מיט דער נאַציאָנאַלער פראַגע, איז ניט
קיין צופאַל. דער פּוילישער אַרבייטער קען ניט אַריינטרעטען אין
דעם סאָציאַלען קאַמף ביז ער פאַרנעהמט ניט אויך אַ געוויסע שטע־
לונג געגען דער פרעמד־העררשאַפט... די גרינדער פון דער פּאַרטיי
„פּראָלעטאַריאַט" האָבען צווישען דער אַרבייטער באַוועגונג און
דעם נאַציאָנאַליזם אַלע וועגען צוריסען"... דאָס זעלבע האָט שפּע־
טער געטאָן די פּוילישע סאָציאַל־דעמאָקראַטיע. אָבער עס איז גע־
ווען אַ גרויסער אונטערשייד אין זייערע אויסגאַנגס־פּונקטען. „די
פּאַרטיי „פּראָלעטאַריאַט" האָט געהאַלטען דעם נאַציאָנאַלען קאַמף
פאַר אַן איבעריגען, ווייל זי האָט ערוואַרטעט אין גיכען די גאַנצע
און אַלגעמיינע באַפרייאונג דורך דער „באָציאַלער רעוואָלוציע".
די פּוילישע אוטאָפּיסטען האָבען געזאָגט, ווי דער דייטשער אוטאָ־
פּיסט קאַרל גרין: „צו וואָס זאָלען מיר נעהמען אַ ביסעל, אז מען
קאָן נעהמען אַ סך? עס וועט קומען אַ מ ע נ ש ל י כ ע בריי־
הייט און ניט נאָר אַ פּ ו י ל י ש ע". די סאָציאַל־דעמאָקראַטען
אָבער האָבען געזוכט אַן ענטפער אויף דער פּוילישער פראַגע ניט אין
זייערע אייגענע קעפּ, נאָר אין די סאָציאַלע פערהעלטניסען פון פּוי־

לען זעלבסט. זיי האָבען געזעהן, ווי פּוילען איז איצט שטאַרק צו־געבונדען צו רוסלאַנד דורך איהרע קאַפּיטאַליסטישע פערהעלטני־סען און ווי די פּוילישע הערשענדע קלאַסען זיינען אין דעם שטאַרק פאַראינטערעסירט און שטיצען די פרעמד־הערשאַפט אין פּוילען, אַזוי וועלכער זיי קענען זיך שוין מעהר ניט באַגעהן... און דער זעל־בער גאַנג פון דעם קאַפּיטאַליזם אין פּוילען האָט געלערנט און גע־וויזען דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע, וואָס באַר אַ פּאָליטישען פּראָג־ראַם עס דאַרף האָבען דער פּוילישער אַרבייטער קלאַס. די זעלבע עקאָנאָמישע און פּאָליטישע ענטוויקלונג, דורך וועלכע עס ווערט צו־נויפגעוואַקסען פּוילען מיט רוסלאַנד — די זעלבע ענטוויקלונג רופט אַרויס די צעשטערונג פון רוסישען אַבסאָלוטיזם. די קאַפּיטאַליס־טישע ענטוויקלונג פאַראייניגט וואָס מעהר פּוילען מיט רוסלאַנד. אַזוי ווי עס איז אַ צט אוממעגליך, אַז די אַרבייטער זאָלען באַפרייען פּוילען פון דער קאַפּיטאַליסטישער ענטוויקלונג, דעריבער איז זייער קלאַסען־אויפגאַבע זיך צו פאַראייניגען מיט די רוסישע אַרבייטער כדי צו דערגרייכען פריהער פון אַלץ אַ קאָנסטיטוציע אין רוסלאַנד מיט אויטאָנאָמער פרייהייט פאַר פּוילען"...

ריידענדיג וועגען דעם סאָציאַל־פּאַטריאָטיזם פון דער פּוילי־שער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי (פּ. פּ. ס.), זאָגט ראָזאַ לוקסעמ־בורג: „זי (פּ. פּ. ס.) האָט אָנגעהויבען צו ערקלערען „ווידערגע־בורט" פון פּוילען פאַר דעם קלאַסען־אינטערעס פון די אַרבייטער. זי האָט געהאַלטען, אַז ווען עס וואָלט געווען אַ זעלבסטשטענדיגע פּוילישע מלוכה און עס וואָלט אין איהר געווען אַ קאָנסטיטוציע, וואָלט די קאָנסטיטוציע געווען דעמאָקראַטישער ווי יענע, וואָס וואָלט געווען אין רוסלאַנד, ווען רוסלאַנד זאָל האָבען אַ זעלבע. איך, אַלס געגנערין פון אָט דער מיינונג, קאָן דאָ ניט ברייינגען די רעזולטאַטען, צו וועלכע די טעטיגקייט האָט געפיהרט אין פּוילען. איך וויל נאָר ברייינגען אַ קורצע כאַראַקטעריסטיק, ווי עס באַרהאַלט זיך צו דער פראַגע די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע.

„די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע וואָלט גאָר ווייניג געאַרט דער גע־דאַנק פון דעם „סאָציאַל־פּאַטריאָטיזם", אַז דער פּוילישער פּראָלע־טאַריאַט זאָל זיך אָפּרעכענען מיט די דריי פּוילישע בורזשואַזיען און מיט די דריי רעגירונגען און איינפיהרען אַן איינענע נייע קלאַ־

סען־מלוכה... זי וואלט איבערגעלאזען דער וועלט־געשיכטע צו געבען אן ענטפער אויף די נאציאנאליסטישע אוטאפיע. אבער די נאציאנאליסטישע אוטאפיע פיהרט צו זעהר ערנסטע רעזולטאטען. דער גאנצער פאליטישער מינימאל־פראגראם פון דעם סאציאל־פאטריאטיזם באשטעהט פון דער פאדערונג פון אן „אונאבהענגיגע פוילישע מלוכה". פון דעמאקראטישע פאדערונגען אין דעם צארישען רוסלאנד איז אפילו קיין זכר ניטא...

„נאך דעם, ווי די קאפיטאליסטישע ענטוויקלונג האט אלץ מעהר צוגעבונדען פוילען צו רוסלאנד, און נאך דעם, ווי די פריהערדיגע אנהענגער פון דער נאציאנאלער פרייהייט, די פריצים און די קאטוילישע גייסטליכע, זיינען געווארען די פארטיידיגער פון דינער פרעמד־הערשאפט, קען מען דעם נאציאנאליזם רעכנען נאר פאר אן אויסדרוק פון אונצופרידענהייט פון יענעם קלאס, וואס איז פון דעם קאפיטאליזם צוגעדריקט געווארען, דאס איז — דער אונטערגעהענדער טייל פון דער קליינער בורזשואזיע. און דער וועג פון די סאציאל־פאטריאטען איז ניט מעהר, ווי אן אונבאוואוסטע פאטאגראפיע פון דעם קליינבירגערליכען אוטאפיסט. פון אויבען אויף, פון דרויסען, באנוצט זיך דער סאציאל־פאטריאטיזם מיט דער סאציאל־דעמאקראטישער טערמינאלאגיע, מיט דער טעאריע פון מארקס און ענגעלס, ער רעדט פון קלאסען־אינטערעסען, פון קלאסען־קאמף, פון קאפיטאליסטישער ענטוויקלונג. אונטער די רעוואלוציאנערע רייד ליגט אבער נאר דער געדאנק און די אידעאלען פון דער קליינער בורזשואזיע, די אפאזיציע געגען דער עקאנאמישער און פאליטישער ענטוויקלונג אין פוילען, דער אינטערעס פון א קלאס, וואס איז ניט אימשטאנד דורכצופיהרען זיינע אינטערעסען אונטער זיין אייגענער פאהן.

„פראקטיש, ווייל דער סאציאל־פאטריאטיזם ערווערבען פאליטישע פרייהייט אין דעם אונאבהענגיגען פוילישען קעניגרייך, וואס עקזיסטירט נאך ניט. און צוליעב דעם אוטאפישען קאמף אין דעם צוקונפטיגען אונאבהענגיגען פוילען באווארפט ער דעם קאמף פאר קאנסטיטוציאנעלע פרייהייט אין דעם אבסאלוטיסטישען רוסלאנד. דער אוטאפיזם ווערט אבער מיט יעדען טאג אלץ מעהר באקעמפט פון דער רעוואלוציאנערער ווירקליכקייט. די

וואַקסענדע דיפערענצירונג פון דעם מיטעל־קלאַס אין פּוילען און דער גלענצענדער קאַמף פון דעם אַרבייטער קלאַס אין רוסלאַנד מאַכען ביסלעכווייז אַ תל פון דעם קלאַס, פון וועלכען עס זיינען אַרויסגעוואַקסען יענע נאַציאָנאַלע אויטאָפּיען אין פּוילען, און פון די איליוזיעס וועגען דער פּאָליטישער אומפּאַרענדערליכקייט אין רוסלאַנד“...

* * *

ווען ראָזאַ לוקסעמבורג האָט דאָס געשריבען, איז זי נאָך געווען יונג אין דער באַוועגונג. זי האָט דאַמאָלסט געלעבט אין שווייצאַריע, וואו זי האָט שטודירט אין ציוריכער אוניווערזיטעט אויף דעם יורידישען פאַקולטעט. זי איז געווען אַ פלייסיגע שילערין פון דעם סאָציאַל־דעמאָקראַטישען פּראָפעסאָר — דעם איין־איינציגען סאָציאַליסט פון אוניווערזיטעט — דעם סאָציאַל־עקאָנאָמיסט קאָנראַד שמידט. פּינקטליך פלעגט זי באַזוכען אַלע זיינע לעקציעס און די דיסקוסיעס, וואָס ער פלעגט אָפּהאַלטען מיט זיינע סטודענטען. אין די דיסקוסיעס פלעגט ראָזאַ לוקסעמבורג אַרויסווייזען גרויסע קענטניסען, אַ טיעפע פאַרשטענדניס פון מאַרקס'עס לעהרע און פון דער מאַרקסיסטישער ליטעראַטור און אַ שאַרפע אַנאַליטישע קראַפט. עס איז אינטערעסאַנט דאָ צו דערמאָנען, אַז שפּעטער איז דערזעלביגער פּראָפעסאָר געוואָרען אַ הייסער פּרעדיגער פון בערנשטיינ'שען רעוויזיאָניזם, האָט אפילו אָנגעשריבען אַ גאַנצען בוך וועגען זיינע נייע אַנשויאונגען און זיין געוועזענער שילערין איז אויסגעקומען ניט איין מאָל אַרויסצוטרעטען געגען איהם מיט פאַרניכטענדער קריטיק פון זיין נייער אינטערפּרעטאַציע פון מאַרקס'עס עקאָנאָמישער לעהרע און מיט אַ פאַרטיידיגונג פון דעם פּראָפעסאָרס אייגענער פאַרגאַנגענהייט.

ראָזאַ לוקסעמבורג האָט געלעבט אַ שטילען לעבען, אָן אַ זייט פון די סטודענטישע קאָלאָניאַלע אינטערעסען. זעהר זעלטען פלעגט זי באַזוכען אַ רוסישע סטודענטישע פאַרזאַמלונג און כמעט קיין מאָל ניט אַ פּוילישע. אויף די לעצטע וואָלט זי נאָר באַגעגענט פיינדשאַפט און באַליידיגונגען — ווי פון די פּשוט'ע פּוילישע פּאַטריאָטען־שאָוויניסטען, אזוי אויך פון דער סאָציאַל־פּאַטריאָטישער יוגענד פון דער „פּויילשער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי“. כמעט די גאַנצע פּוילישע סטודענטישע יוגענד אין ציוריך איז געווען אַ

טויט־שונא פון דער פוילישער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע. אפילו די
עטליכע געצעהלטע סטודענטען, וואָס האָבען יע סימפּאַטיזירט מיט
איהרע פּרינציפּען, האָבען זיך פונדעסטוועגען אונטער דעם דרוק
פון דער אומגעבונג געהאַלטען ווייט פון ראָזאַ לוקסעמבורג. נאָר
לעוו יאָגיכעס (גראָזאָווסקי, טישקאָ), וואָס איז ערמאָר־
דעט געוואָרען פון די דייטשע רעאַקציאָנערען אין בערלין אַ קורצע
צייט נאָך לוקסעמבורג׳ס טויט, דער פוילישער אַרבייטער־עמיגראַנט
גוט און דער באַוואוסטער דייטשער און פוילישער שרייבער
קארסקי (מאַרכלעווסק) האָבען געבילדעט איהר אייגענעם קרייז.
צייטענווייז פלעגט איהר באַזוכען דער אָדער יענער פּאָליטישער
עמיגראַנט, מיט וועלכען זי פלעגט שמועס׳ן מייסטענטיילס אין
זייער מוטער־שפּראַך. זי האָט געקענט אויסגעצייכענט גוט פיער
שפּראַכען. אַ טאָכטער פון אידישע עלטערען פון ווארשא, אָבער
אַן אסימילירטע, האָט זי פויליש געקענט אַם בעסטען. רוסיש האָט
זי גערעדט מיט אַ פוילישען אַקצענט. אידיש האָט זי געהאַסט,
געהאַסט ווי נאָר אַ פויליש־אידישער אסימילאַטאָר קען האַסען. די
שפּראַך פון די אידישע פאָלקס־מאַסען איז פאַר איהר געווען אַ
„באַרבאַרישער זשאַרגאָן“. פונדעסטוועגען האָט די אַנטיפּאַטיע צו
אידיש ניט געשטערט איהר צו באַציהען זיך מיט אַ געוויסער סימ־
פּאַטיע צו דער אידישער אַרבייטער־באַוועגונג. איין מאָל איז זי
אפילו אַרויסגעטראָטען אין בערלינער „פאָרווערטס“ מיט אַ פאַר־
טיידיגונג פון די אידישע אָרבייטער אָרגאַניזאַציעס אין רוסלאַנד
און פוילען געגען די אָנפאַלען פון פּ. פּ. ס. און אפילו שפּעטער, ווען
דער „בונד“ איז שוין געווען אַ 3—4 יאָהר אַלט און האָט שוין
אַרויסגעוויזען סמנים פון דער כלומרשט׳דיגער „נאַציאָנאַליסטישער
קראַנקהייט“ — האָט דאָס פונדעסטוועגען איהר ניט אָפּגעשטעלט
פאַרצושלאָגען איינעם פון די אויסלענדישע פאַרטרעטער פון „בונד“
צו געבען אין דעם פּאָפּולער־וויסענשאַפטליכען זשורנאַל „פּשעג־
לאָנד סאָציאַלדעמאָקראַטיטשניי“ אַן איבערבליק פון דער אידישער
סאָציאַליסטישער באַוועגונג.

אין ציריך איז זי געווען באַקאַנט מיט אַלע פיהרער פון דער
אָרטיגער אַרבייטער און סאָציאַליסטישער באַוועגונג, אָבער אַן אַק־
טיווען אַנטייל אין דער פּאַרטיי־אַרבייט האָט זי ניט גענומען. אָפּט

פלעגט זי קומען צו די דיסקוסיעס, וואָס מען פלעגט סיסטעמאַטיש אָפּהאַלטען אין „איינטראַכט“, אין דעם לאָקאַל פון די דייטש־עסטרייכישע גענאָסען. די דעבאַטען פלעגען זיך דרעהען אַרום די אינטערעסאַנטסטע פראַגען פון דער פּראַקטיק און טעאָריע פון דער אינטערנאַציאָנאַלער סאָציאַליסטישער באַוועגונג. איהר ערש־טער אויפטריט אין דיזע דעבאַטען איז — פון פאָרמאַלער זייט — ניט געווען אַן ערפאָלג: זי איז געווען נערוויש, האָט פּשוט ניט געקענט צוזאַמענבינדען די ווערטער, האָט זיך געפּלאָנטערט. שווער וואָלט דאַמאָלט געווען זיך פאָרצושטעלען, אַז אין אַ קורצע צייט אַרום זאָל פון איהר אַרויסגעהן אַ באַריהמטע רעדנערין, וואָס וועט קענען היגרייסען באַגייסטערטע גרויסע ארבייטער־מאַסען. באַ־זונדערס אַן אַקטיווען אַנטייל האָט זי גענומען אין די דעבאַטען וועגען דער ראָלע פון „לומפּענפּראָלעטאַריאַט“ אין קלאַסענקאַמף און אין רעוואָלוציעס און וועגען דער „אָפּאָזיציע“ אין די רייהען פון דער דייטשער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע פון די זאָגענאַנטע „יונגע“. די „יונגע“ זיינען געווען אַ מין „לינקער פליגעל“ פון יענער צייט. זיי האָבען פאָרגעוואָרפען די „אַלטע“, אַז זיי זיינען אָפּאָרטוניסטען, אַז זיי האָבען מורא פאַר ענטשידענע שריט, פאַר רעוואָלוציאָנערע טאַטען... אַ גרויסע סימפּאַטיע האָט זי אַרויסגעוויזען צו אַנאַר־כיסטען. איין מאָל איז ראָזאַ לוקסעמבורג אויסגעקומען צו ענט־פערען אַן עסטרייך־אידישען סטודענט, וואָס האָט אויף אַ גראָבען אופן אַטאַקירט די אַלטע באַרימטע פיהרערס פון דער אינטערנאַציאָ־נאַלער סאָציאַליסטישער באַוועגונג און וואָס האָט זיך געליינט אין דער ברייט און אין דער לייגנ פאַר׳ן „לומפּענפּראָלעטאַריאַט“. ראָזאַ לוקסעמבורג האָט מיט כעס אויסגעשריען: „אָבער די אי־דעאָלאָגיע פון לומפּענפּראָלעטאַריאַט איז אויך די אידעאָלאָגיע פון זויפענדע (שכור׳נדע) סטודענטען“.

כאָטש דער אוניווערזיטעט האָט געפאָדערט זעהר פיעל אַר־בייט, האָט זי פונדעסטוועגען געפונען גענוג צייט צו רעדאַקטירען דעם אָרגאַן פון דער פּוילישער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע "ספּראַווא ראָבאָטניטשאַ“ („די אַרבייטער־זאַך“) און צו זיין כמעט זיין איין־איינציגער שרייבער. זי האָט אויך דאַמאָלסט אָנגעשריבען אַ פּאָר בראָשורען: „סוויענטאָ פּיערוושעגאָ מאַיאַ“ (דעם יום טוב פון

ערשטען מאי) אונטער דעם פסעוודאָנים ר. קרושינסקא און „ניעפּאָדלעגלאַ פּאָלסקאַ אי כפּראַווא ראַבאָטניטשאַ" („אונאבהענגי־געס פוילען און די ארבייטער־זאך") אונטער דעם נאָמען מאציעי רוזגא. אלץ, וואָס זי האָט דאן געשריבען, איז געווען זעהר פּאָפולער, ווייל דאָס איז געווען אדרעסירט צו ארבייטער, צו וועלכע זי האָט ניט אויפגעהערט צו טענה'ן, אז זיי האָבען ניט קיין אנדערע אינטערעסען ווי די אינטערעסען פון קלאַסענקאמף און אז דער סאָציאלפּאטריאָטיזם איז נאָר א אידעאָלאָגיע פון דער קליינער בורזשואזיע. אָבער איהר אָפּגעריסענקייט פון פוילען, דער מאנגעל אין איינפלוס אויף דער פוילישער ארבייטער גאַס האָט זיך געלאָזט פיהלען אין דער צייטונג. עס זיינען טאַקע דאן נאָר קיין סאָציאל־דעמאָקראַטען אין פוילען ניט געווען. פאר א רפואה האָט מען ניט געקאָנט געפינען א סאָציאל־דעמאָקראַטישען פוילישען ארבייטער. אין ווארשא האָט עקזיסטירט א קליינע סטודענטישע גרופּע מיט די אין פוילען גוט באַקאַנטע געזעלשאַפטליכע טוערס קאָשוטסקי און יאַהאָלקאָווסקא בראש. אָבער אויך די גרופּע, זייענדיג דורכאויס מארקסיסטיש, האָט ניט געוואָלט האָבען קיינע פארבינדונגען מיט לוקסעמבורג און גראָזאָווסקי (יאָגיכעס'). דאָס איז געווען א מין היפּנאָז — דיזע פריינדשאַפט צו איהר, א היפּנאָז, אין וועלכען די גרעסטע שולד האָט געטראָגען די פּ. פּ. ס. און וועלכע איז אויסגעוואַקסען אויף דעם אומגעזונטען באָדען פון פוילישען פּאטריאָטיזם: זי איז כלומרשט געווען א שונא פון אלץ וואָס איז פויליש, פון פוילישען פאָלק, פון פוילישע פּאָליטישע און נאַציאָנאַלע אספּיראציעס... מען האָט געדאַרפט האָבען לוקסעמבורגס אייזערנעם ווילען צו בלייבען אויפ'ן פּאָסטען אין אזא פארפלוכטען מאָמענט און ניט צו פארלירען דעם טיפען גלויבען און די אונערשיטערליכע איבערצייגונג, אז אויך אויף איהר גאַס וועט ענדליך זיין א יום־טוב.

עס איז כאַראַקטעריסטיש, אז שפּעטער, אין א סך יאָהרען ארום, איז ראָזא לוקסעמבורג געווען די דירעקטע אורזאך פון דעם ערסטען ווילדען אויסברוך פון אנטיסעמיטישער משוגעת ביי דעם אמאָליגען ראַדיקאַל און פריידענקער און דעם איצטיגען פוילישען פורישקעוויטש — ביי אנדזשיי ניעמאָיעווסקי'ן, וועלכער האָט, אין 1910, אין זיין זשורנאַל „מיסל ניעפּאָדלעגלאַ" („אונאָפּהענגיגער

גערדאַנק") אַזוי געשריבען: „די זשידעס העטצען אונטער די אַר־בייטער צו מאַכען דעם גאַנצען סאָציאַליזם פאַר אַ שונא פון פאַטערלאַנד... דאָס, מיט וואָס ראָזאַ לוקסעמבורג און איהרע אָנ־הענגער, — דיזע יורשים פון די פריהערדיגע שיינקערס, — שפּיי־זען די אַרבייטער, האָט אַלע אייגענשאַפטען פון ליטעראַרישער משקה... די טייוועלשע צושטערונגס־אַרבייט פון די אידלעך־מערזאַווצעס, אונטער דער מאַסקע פון פאַרטיידיגען די אַרביי־טענדע קלאַסען, שטעלט זיך אין דער אמת'ן אַלס אַ ציעל, אָנצו־פילען די הערצער פון די אַרבייטער מיט האַס געגען פּוילען, צו איבערציינגען זיי, אַז פּוילען איז אַ מת, אויסצונוצען זיי סוף כל סוף פאַר דער פאַרטיידיגונג פון די אינטערעסען פון דער אידישער קליינער בורזשואַזיע. ווייל אַלע אידען זיינען „אַנטי־גוים", און די לוקסעמבורגישע סאָציאַל־דעמאָקראַטען — ליידענשאַפטליכע פאַרהאַסערס פון פּוילען; אין דער צייט פון דער רעוואָלוציע (דער ערשטער רוסישער) האָבען זיי אָרגאַניזירט פאָרמאַלע אַנטי־פּוילישע פּאָגראָמען"...

* * *

שווער איז אָנגעקומען ראָזאַ לוקסעמבורג צו געפינען אַ צו־טריט צו דער דייטשער סאָציאַליסטישער פרעסע. און גרויס איז געווען איהר שמחה, ווען אין יאָהר 1896 האָט זיך איהר איינגע־געבען אָפּצודרוקען אין קאַוטסקי'ס „נייע צייט" אַן אַרטיקעל „דער סאָציאַל־פּאַטריאָטיזם אין פּוילען". מען דאַרף ניט פאַרגעסען, אַז אַלץ, וואָס זי האָט געשריבען אין אָנפאַנג פון איהר סאָציאַליסטי־שער טעטיגקייט האָט ניט געהאַט קיין שייכות צו אַלגעמיינע פראַגען פון סאָציאַליסטישער פּאָליטיק, צו אינטערנאַציאָנאַלע פראַגען פון פּראָגראַם און טאַקטיק, נאָר האָט זיך באַצויגען צו דער פּוילישער פראַגע. און גראַד דעריבער איז די לאַגע פאַר לוקסעמבורג געווען די אומגינסטיגסטע. ערשטענס, די אינערליכע פּאַרטיי־באַציהונגען אין פּוילישען סאָציאַליסטישען לאַגער האָבען ווענינ וואָס אינטערעסירט די וועסט־אייראָפּעאישע גענאָסען. דאָס איז געווען פאַר זיי אַ לאָקאַלער ככסוף אָהן אַן אינטערנאַציאָנאַלער באַדייטונג. ניט זייענדיג דירעקט אָנגעריהרט פון דעם גאַנצען ענין, האָבען זיי טאַקע ניט געוואָלט וויסען און הערען וועגען

איהם. ערשט שפּעטער, ווען דער פּוילישער סאָציאַל־פּאַטריאָטיזם מיט זיין פּרינציפּיעלען און אָרגאַניזאַציאָנעלען סעפּאַראַטיזם איז אריינגעדרונגען פון רוסיש־פּוילען אין פּרייסען און גאַליציען, זיינען די פיהרער פון דער דייטשער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע געוואָרען א היבש ביסעל אומרוהיג און זיי האָבען אָנגעהויבען מעהר און מעהר זיך צוצוהערען צו לוקסעמבורגס ווארנונגען. צווייטענס, האָבען דאָ געווירקט די טיעף איינגעוואָרצעלטע טראַדיציעס, די טראַדיציאָנעלע סימפּאַטיעס פאַר דער אונאָפּהענגיגקייט פון פּוילען. יאָהרען און יאָהרען לאַנג האָט אַלץ אין מערב־אייראָפּאַ, וואָס האָט זיך גערופען „דעמאָקראַטיע", געציטערט פאַר'ן „קאָזאַקענטום" און געקוקט אויף א פרייע פּוילישע מלוכה ווי אויף א מויער, וואָס וועט די ציוויליזירטע וועלט שיצען געגען דעם רעאַקציאָנערען און אגרעסיווען רוסלאַנד. אפילו דער ערשטער אינטערנאַציאָנאַל איז געבאָרען געוואָרען אויף אַן אינטערנאַציאָנאַלען מיטינג אין לאָנדאָן, וואָס איז צוזאַמענגערופען געוואָרען מיט'ן ציעל אויסצודריקען א סימפּאַטיע פאַר א פריי פּוילען. מאַרקס און ענגעלס, וואָס האָבען געאורטיילט די פּוילישע פראַגע פון'ם שטאַנדפּונקט פון דער אויסלענדישער פּאָליטיק, האָבען געזעהען די איינציגע מעגליכע לייזונג פון דער פראַגע אין דער אומאָפּהענגיגקייט פון פּוילען. אין זייער צייט זיינען די טענדענצען פון דער אינערליכער ענטוויקלונג פון פּוילען נאָך ניט געווען קלאָר; דער פּוילישער נאַציאָנאַליזם איז נאָך ניט געווען אזוי אָפען רעאַקציאָנער. ער האָט נאָך אַלץ פיגורירט אַלס כמעט דער איינציגער רעוואָלוציאָנערער פאַקטאָר אין לעבען פון דער רוסישער מלוכה; די רעוואָלוציאָנערע באַוועגונג אין רוסלאַנד גופא איז נאָך געווען זעהר שוואַך און זי האָט נאָך קיינע ליכטיגע פּערספּעקטיווען ניט געגעבען.

די פּוילישע סאָציאַליסטישע פּאַרטיי האָט געוואָלט אויסנוצען די סיטואַציע און קריגען, אזוי צו זאָגען, א מאַנדאַט אויף איהר סאָציאַל־פּאַטריאָטיזם פון'ם אינטערנאַציאָנאַלען סאָציאַליסטישען פּראָלעטאַריאַט. צום לאָנדאָנער אינטערנאַציאָנאַלען סאָציאַליסטישען קאָנגרעס (1896) האָט זי אריינגעטראָגען א רעזאָלוציע, לויט וועלכער דער קאָנגרעס האָט געזאָלט ערקלערען, אַז

די אומאָפּהענגיגקייט פון פּוילען איז א פּאָליטיש־נויטווענדיגע פאָ־דערונג ווי פאַר דער גאַנצער אינטערנאַציאָנאַלער ארבייטער באַ־וועגונג, אַזוי אויך פאַר'ן פּוילישען פּראָלעטאַריאַט. מאָטיווירט האָט זי דאָס מיט דעם, אז די אונטערדריקונג פון איין נאַציאָן דורך אַן אַנדערער קאָן ברייננען נוצען נאָר די קאַפּיטאַליסטען און דעס־פּאָטען, אָבער איז שעדליך פאַר דעם ארבייטענדען פאָלק סיי פון דער אונטערדריקטער, סיי פון דער הערשענדער נאַציאָן; און אז „דער רוסישער צאַריזם, וועלכער ציהט זיינע היימישע קרעפטען און זיין באַדייטונג אין אויסלאַנד פון דער אונטערדריקונג פון פּוי־לען, איז א געפאַהר פאַר דער ענטוויקלונג פון דער אינטערנאַציאָ־נאַלער ארבייטער־באַוועגונג".

ראָזאַ לוקסעמבורג איז שאַרף ארויסגעטראָטען געגען דער רע־זאָלוציע און איהר באַגרינדונג. „די ערשטע באַגרינדונג פון דער רעזאָלוציע — האָט זי געשריבען — געהערט צו די מיינונגען, מיט וועלכע מען קאָן זיך אין פּראַקטישען לעבען גאָר ניט באַנוצען. מע־קיווירדיג איז, אז די רעזאָלוציע לויטעט אקוראַט, ווי די האָלענ־דישע רעזאָלוציע וועגען מיליטער־סטרייקען: „אַזוי ווי די נאַציאָ־נאַלע שנאה ברייננט ניט קיין נוצען דעם פּראָלעטאַריאַט, נאָר די אונטערדריקער, און אַלע איצטיגע מלחמות שטאַמען נאָר פון דעם קאַפּיטאַליסטען־קלאַס און קומען פאָר נאָר צוליעב די אינטערעסען פון דעם דאָזיגען קלאַס, — זאָל מען דעם קריעג אויסראָטען פון דער וועלט דורך מיליטער־סטרייקען". ביידע רעזאָלוציעס — די האָלענדישע און די סאָציאַל־פּאַטריאָטישע — ענטהאַלטען א קינ־דערשען גלויבען, אז עס איז גענוג צו ערקלערען וואָס עס איז אַלס „שעדליך" פאַר'ן פּראָלעטאַריאַט און ניצליך פאַר די הערשער, און דער איבעל וועט שוין פון זיך אַליין פאַרשווינדען. ביידע ווילען, ניט אָפּשאַפענדיג דעם קאַפּיטאַליזם גופא, אויסראָטען אַזאַ זאַך — די מלחמה און דאָס איינגעהמען פרעמדע לענדער — וועמעס וואָר־צעל עס ליגט אין קאַפּיטאַליזם, א קינד פון קאַפּיטאַליזם.

„די צווייטע באַגרינדונג איז איינפאַך פאַלש. דער צאַריזם ציהט ניט — ניט זיינע היימישע קרעפטען, אין ניט זיין אויסלענ־דישע באַדייטונג פון דער אונטערדריקונג פון פּוילען. דער פונ־דאַמענט, אויף וועלכען עס האַלט זיך איצט דער אַבסאָלוטיזם,

ליגט אין די איבערגעבליבענע אלטע סאָציאלע פערהעלטניסען אויף דעם לאַנד... אין דעם פאקט, אז די אבסאָלוטיסטישע רעגי־רונג פארשטעהט זיך צוצופאסען צו די בארערפניסען פון דעם וואקסענדען קאפיטאליזם...

„פון יענע צייטען אָן, בשעת די פאראייניגונג פון די דריי טיילען פון פוילען איז געווען די פאָדערונג פון דער אויסלענדישער פאָליטיק פון פראָלעטאריאט, האָט זיך א סך אויף דער וועלט אומ־געביטען. די פאָליטישע לאַגע פון אייראָפּא זעהט איצט אויס אנדערש: דער הויפּטפּונקט האָט זיך אוועקגערוקט פון מזרח צום דייטש־פראַנצויזישען גרענעץ. אנדערש איז געוואָרען די טאקטיק פון דעם קעמפענדען פראָלעטאריאט. אין 1848 איז זיין פּאָליטי־שער קאמף געווען א באריקאדען־קאמף, און זיין הויפּט־פיינד — די פּיקע. דאַמאָלסט האָט מען געדארפט זיך אָפּגרענעצען פון דער רעאקציע — פון דער רוסישער פּיקע — מיט א מויער, און די אומאָפּהענגיגקייט פון פוילען האָט דאָס געזאָלט זיין דער מויער. היינט פיהרט דער פראָלעטאריאט א טעגליכען פּאָליטישען קאמף און דערצו לאָזט ער זיך ניט בשום אופן ארויסרופען אויף'ן גאס. דאָ זיינען שוין נעפּעהרליך ניט אזוי די פּיקעס פון רוסלאַנד, ווי איהר רעאקציאָנערע דיפּלאָמאטישע ווירקונג אין אייראָפּא. דיזע ווירקונג אָבער קאָן ניט פארניכטעט ווערען דורך א מויער, זאָנדערן דורך דער אויסראָטונג פון דעם צאריזם אין זיין אייגענעם לאַנד. אָבער אין רוסלאַנד נופא האָט זיך צום גליק א סך פארענדערט. זי ליגט שוין מעהר ניט אין טויטען שלאָף, ווי דאָס איז געווען נאָך מיט 30 יאָהר צוריק: איהר פונדאמענט גראָבט אונטער דער יונגער קראָפט — דער קאפּיטאליזם, און דער פאקט פארזיכערט אונז דערין אז דער אבסאָלוטיזם וועט צושמעטערט ווערען פון אינ־ווענינג. רוסלאַנד האָט איצט ניט בלויז „פּיקעס" אליין; זי האָט אויך קעמפענדע פּראָלעטאריער, און זיי גיבען די האָפנונג אויף דער באפרייאונג פון אייראָפּא פון דעם פּעטערבורגער זעלבסטהער־שער"...

אלע שיכטען פון דער באפעלקערונג, מיט דער אויסנאהמע פון דעם קליינבירגערטום — פארזיכערט ראָזא לוקסעמבורג —

האָבען זיך צו יענער צייט ענטזאגט פון דער אידעע פון ווידער־געבורט פון פּוילען. און דער פּראָלעטאַריאַט? —

„אז מען זאָל וועלען פּוילען מעסטען מיט דער זעלביגער מאָס, ווי די מערב־איירא ָפּעאישע פארהעלטניסען, וואָלט מען געקאָנט זאָגען: אויב אַלע בורזשואַזע קלאַסען האָבען זיך אָפּגעזאָגט פון אומאָפּהענגיגקייט, דאַרף דער פּראָלעטאַריאַט אודאי מאַכען זי פאַר זיין ציעל. אָבער אַזאַ מיינונג איז ניט ריכטיג. ווען דער פּראָלעטאַריאַט אין מערב־איירא ָפּאַ נעמט איבער די דעמאָקראַטי־שע אידעאַלען, וועלכע די בורזשואַזיע האָט אַוועקגעוואָרפען, האָט דאָס אַ ריכטיגען גרונט. כאָטש פּראָלעטאַריאַט און בורזשואַזיע זיינען פיינדליכע ברידער, אָבער דאָך זיינען זיי קינדער פון איין פאָטער — פון דעם קאַפּיטאַליזם. קאַפּיטאַליזם האָט אין זיך אליין געוויסע דעמאָקראַטישע טענדענצען, וועלכע ער וויל איינ־פיהרען אין לעבען. צוערשט איז די בורזשואַזיע די טרעגערין פון די דאָזיגע שטרעבונגען און איז, ביז צו אַ געוויסען גראַד, די פאַר־טרעטערין פון גאַנצען „פאָלק“. ווייבאַלד אָבער די קלאַסען־געגענ־זאַצען ווערען שטאַרק גענוג אַריינצושטופּען דעם פּראָלעטאַריאַט אין פּאָליטישען לעבען, לאָזט די בורזשואַזיע פאַלען איהר דעמאָ־קראַטישע אידעאַלען איינעם נאָך דעם אַנדערען. ווען דער פּראָ־לעטאַריאַט נעמט איבער די דאָזיגע אידעאַלען, מוז ער ווערען דער פּאָליטישער יורש פון דער בורזשואַזיע און דער טרעגער פון די טענדענצען פון דער זעלביגער קאַפּיטאַליסטישער עפּאָכע, און דערין מוז איבערהויפּט ליגען זיין היסטאָרישע ראָלע און באַדיי־טונג. אין פּוילען געהערען דער פּראָלעטאַריאַט און די בורזשואַזיע צו אַזאַ עפּאָכע, וועלכע איז אויפגעשטאַנען אויף׳ן קבר פון די נאַ־ציאָנאַלע קאַמפּען. די בורזשואַזיע האָט קיין מאָל ניט אַוועקגע־וואָרפען דעם אידעאַל פון אונאָפּהענגיגקייט, ווייל דאָס איז קיין מאָל ניט געווען איהר אידעאַל. די אונאָפּהענגיגקייט איז געווען דער אידעאַל פון דער פאַר־קאַפּיטאַליסטישער עפּאָכע, פון דער צייט פון אַ־על־הערשאַפט. וויל מען, אַלזאָ, אַז דער פּראָלעטאַריאַט פון פּוילען זאָל ירש׳ענען דיזען פּראָגראַם, איז עס דאָסזעלבע, ווי מען וואָלט וועלען, אַז אין מערב־איירא ָפּאַ זאָל דער פּראָלעטאַריאַט איבערנעמען, למשל, די פּריוויטעטליכע שטרעבונגען פון דער פעאָ־

ראַלער, פאַר־קאַפּיטאַליסטישער צייט, די שטרעבונגען, וועלכע האָ־
בען שוין ניט קיין מאַטעריעלען גרונט, און דעריבער איז אויך שוין
ניטאָ קיין מיטעל זיי דורכצופיהרען אין לעבען, ווייל זיי זיינען
שוין לאַנג אַוועק אין דער פאַרגאַנגענהייט. עס איז קלאָר, אז
דאָס איז ניט די אויפגאַבע פון פּראָלעטאַריאַט. ער מוז, פאַר־
קערט, אין זיינע שטרעבונגען שטעהן מיטביידע פיס אויף'ן גרונט
פון דער קאַפּיטאַליסטישער ענטוויקלונג. אין פּוילען אָבער מאַכט
די קאַפּיטאַליסטישע ענטוויקלונג, וואָס האָט געבאָרען דעם פּראָ־
לעטאַריאַט, אַלץ פעסטער און פעסטער די פאַרבינדונג צווישען
פּוילען און רוסלאַנד. אויב דער פּראָלעטאַריאַט וועט אריינשטעלען
די אומאָפּהענגיגקייט פון פּוילען אין זיין פּראָגראַם, וועט ער זיך
אַוועקשטעלען אַנטקעגען דער עקאָנאָמישער ענטוויקלונג. אָט די
ענטוויקלונג וועט איהם דאַן ניט העלפען אויספיהרען זיינע אויפ־
גאַבען, ווי ביז אַהער, נאָר פאַרקערט, זי וועט אויסגראָבען צווישען
איהם און זיינע ציעלען אַלץ אַ גרעסערען גרוב. צו זיין לעצטען
ציעל — צו דעם סאָציאַליזם — וועט דער פּראָלעטאַריאַט דאַ־
מאָלסט שטעהן מיט'ן רוקען, און אויב ער וועט וועלען זיך אומ־
קערען צום סאָציאַליזם מיט'ן פּנים, וועט ער דאַרפען ווייזען דעם
רוקען דער אומאָפּהענגיגקייט פון פּוילען... דאָס איז ניט דאָס
פּראָגראַם פון פּראָלעטאַריאַט, נאָר לויט זיין כאַראַקטער נאָך אַ
פּראָגראַם פון די עכטע רעאַקציאָנערע קליינבירגער. אויב דער
פּראָלעטאַריאַט וועט אָננעמען דאָס פּראָגראַם, וועט ער ניט, ווי
אַנדערע מיינען, צונויפנעמען אַרום זיך די קליינבירגער, נאָר פאַר־
קערט, ער וועט זיך אַוועקשטעלען אויף זייער פונדאַמענט... די
נאָהנטסטע אויפגאַבען פון פּוילישען פּראָלעטאַריאַט זיינען די
זעלביגע, ווי די אויפגאַבען פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע פון גאַנץ
לענדער: צו מאַכען דעמאָקראַטיש אַלע איינריכטונגען אין דער
מלוכה. אַזוי ווי פּוילען און רוסלאַנד ווערט איין קאַפּיטאַ־
ליסטיש מעכאַניזם, ווערט דער פּוילישער און רוסישער פּראָלעטאַ־
ריאַט איין אַרבייטערקלאַס, און זייער נעהענטסטע אויפגאַבע
איז די פאַרניכטונג פון דעם צאַריזם. דער קאַמף פאַר פּאָליטישע
פרייהייט אין רוסלאַנד גיט דעם פּוילישען פּראָלעטאַריאַט די מעג־
ליכקייט ניט נאָר צו שטיצען זיינע אינטערעסען, אַלס אַרבייטער,

זאָנדערן, קעמפּענדיג פאַר די אויטאָנאָמע פרייהייט פון פּוילען, צו זיין דער שיצער פון דער פּוילישער נאַציאָנאַליטעט"...

דער לאָנדאָנער קאָנגרעס האָט צו דעם פּ. פּ. ס.'שען פּאָר־שלאָג ניט צוגעשטימט. אַנשטאַט איהם האָט ער אָנגענומען א גאָרנישט זאָגענדע און צו גאָרנישט פּאַרפּליכטענדע רעזאָלוציע, לויט וועלכער יעדע נאַציאָן האָט דאָס רעכט פון זעלבסטבאַשטימונג. דאָס איז געווען דער ערסטער זיעג פון ראָזא לוקסעמבורג איבער דעם פּוילישען סאָציאַל־פּאַטריאָטיזם.

אין 4 יאָהר אַרום, אויפ'ן אינטערנאַציאָנאַלען סאָציאַליסטי־שען קאָנגרעס אין פּאַריז, האָט זי דער פּ. פּ. ס. געגעבען א צווייטען קלאַפּ. דאַשינסקי, אין נאָמען פון זיין פּאַרטיי, האָט פּאָרגעשלאָגען ניט צו אַנערקענען די מאַנדאַטען פון דער פּוילישער סאָציאַל־דע־מאָקראַטיע, וועמעס פיהרערין איז געווען ראָזא לוקסעמבורג. און זי האָט געענטפערט. דאָס איז געווען ניט א פּאַרטיידיגונגס־רעדע, נאָר א גלענצענדע אַנקלאַגע געגען דעם סאָציאַל־פּאַטריאָטיזם. די ווירקונג פון דער רעדע איז געווען אומגעהויער גרויס. די מאַסקען פון דאַשינסקי'ס גענאָסען און פון איהם זעלבסט — דעם דאַמאָלסט אָנגעזעהענסטען קעמפּער פאַר וואהלרעכט אין עסטרייך — זיינען אַרונטערגעריסען געוואָרען. לוקסעמבורג, אונטערשטיצט פון די דעלעגאַטען פון כמעט אַלע לענדער אין אינטערנאַציאָנאַל, הויפּט־זעכליך פון די פראַנצויזען, וועלכע האָבען געוואוסט צו גוט דעם שאָ־דען, וואָס א נאַציאָנאַליסטיש־שאָוויניסטישע מגפה קאָן אָנמאַכען, איז אַרויס פון דעם דועל א פּראָמינענטע פיגור אין דעם אינטער־נאַציאָנאַל.

אין 2 יאָהר אַרום איז זי געוואָרען א מיטגליעד פון דעם אינ־טער־נאַציאָנאַלען סאָציאַליסטישען ביוראָ, פאַרטרעטענדיג אין איהם די פּוילישע סאָציאַל־דעמאָקראַטיע.

* * *

ראָזא לוקסעמבורג איז אַריבערגעפאָהרען קיין דייטשלאַנד. די־זע מעגליכקייט האָט זי נעקראָגען דורך א פיקטיווען הייראַט מיט א דייטשען בירגער — נאָר ווי עס פלעגען דאָס אַמאָל פּראַקטיצי־רען רוסישע רעוואָלוציאָנערען צוליעב רעוואָלוציאָנערע ציעלען. דאָרטען, אין דייטשלאַנד, האָט זיך פאַר איהר גלייך געעפענט א

גרויסע פעלד פון סאָציאַליסטישער טעטיגקייט — ליטעראַרישער און פּראָפּאַגאַנדיסטישער. איין אומשטאַנד האָט געהאָלפען, אַז זי זאָל באַלד ווערען פּאָפּולער און איהר נאָמען זאָל ווערען בע־קאַנט אין די ברייטסטע שיכטען אינערהאַלב און אויסערהאַלב פון דער דייטשער סאָציאַל־דעמאָקראַטישער פּאַרטיי. אין דייטשלאַנד איז ערשינען א נייע ריכטונג אין סאָציאַליזם, — א רעפאָרמיס־טישע אין פּראַקטיק, א רעוויזיאָניסטישע אין טעאָריע, — וועלכע האָט זיך באַלד געלאָזט שטאַרק פיהלען אין אַלע ספערען פון פּאַר־טיי לעבען און איז געוואָרען א געפאַהר פאַר דעם פּרינציפּיעלען אינהאַלט פון דער פּאַרטיי.

פאַרשיידענע אורזאַכען האָבען די נייע ריכטונג געבראַכט צום לעבען. איינינע קרייזען אין דייטשען סאָציאַליזם האָבען זיך נעפיהלט אָפּגענאַרט אין זייערע האָפנונגען אויף א ניכער סאָציאַ־לער רעוואָלוציע — זיי האָבען ערוואַרט א באַלדיגע מפּלה אויף דער איצטיגער געזעלשאַפטליכער אָרדנונג, און סוף כל סוף האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז די דאָזיגע אָרדנונג פאַרמעגט נאָך גאָר א גרויסע לעבענסקראַפט. האָבען זיי א מאַך געטאָן מיט דער האַנד אויפ'ן „ענד־ציעל" און זיך א וואָרף געטאָן אין די טאָג־טעגליכע קליינע אַרבייט. אַנדערע, ווידער, זעהענדיג, ווי דער אַרבייטער־קלאַס ווערט אַלץ שטאַרקער און שטאַרקער, סיי עקאָנאָמיש, סיי פּאָליטיש — נאָך אין דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט, ווי ער דערגרייכט אומגעהויערע וויכטיגע פאַרבעסערונגען פון אַרבייטס־באַ־דינגונגען, ווי ער געהט אָפּט אַרויס זיעגרייך אין פּאַרלאַמענטאַ־רישען קאַמף, ווי דער ראַדיקאַלער טייל פון דער בורזשואַזיע איז אין א סך פאַלען גרייט צו מאַכען קאָנצעסיעס, — זעהענדיג דאָס אַלץ, האָבען זיי אָנגעהויבען צו גלויבען, אַז דער סאָציאַליזם וועט קומען ניט דורך רעוואָלוציע, נאָר דורך עוואָלוציע, ניט דורך רעוואָלוציאָנערע פּראָפּאַגאַנדאַ און רעוואָלוציאָנערער אַקטיוויטעט פון די אַרבייטער־מאַסען, נאָר דורך פּשרות, דורך צוזאַמענאַר־בייטען מיט'ן בעסערען טייל פון דער בורזשואַזיע, דורך געווינסען אויפ'ן געביעט פון פּאַראַלמענטאַריזם, דורך אַן איינדרוקספולען וואַקסען פון דער פּאָליטישער, געווערקשאַפטליכער און קאָאָפּעראַ־טיווער אָרגאַניזאַציע פון פּראָלעטאַריאַט. אייגענטליך, סיי פאַר

איינע, סיי פאַר די אַנדערע איז די פּראַקטישע ארבייט, די באַ־וועגונג געוואָרען אַלץ, דער ענד־ציעל — גאָרנישט.

דער טעאָרעטיקער פון דער נייער ריכטונג איז געוועזן עדואַרד בערנשטיין. אָבער צו באַגרינדען טעאָרעטיש אָט די ריכטונג האָט געהייסען צו ריווידירען מאַרקס'עס טעאָרעטישע ירושה, וועניג־סטענס „אָפּצובּרעכען די שפּיצען" פון דעם מאַרקסיזם „אָפּצוטעמ־פּען זיי", ווי די דייטשע גענאָסען פּלעגען זאָגען. און בערנשטיין האָט זיך גענומען צו דער ארבייט גאַנץ גרינטליך. אַ שטיין אויף אַ שטיין פון מאַרקסיזם האָט ער ניט געלאָזען ניט־אָנגעריהרט. נאָך דער נבואה פון „קאָמוניסטישען מאַניפעסט", האָט בערנשטיין גע־זאָגט, מוז די צאָהל פון זעלבסטשטענדיגע אונטערנעמונגען ווערען אַלץ קלענער פון טאָג צו טאָג; אין דער אמת'ן זעהען מיר אָבער, אַז זי ווערט גרעסער. מען האָט געמיינט, אַז מיט'ן וואַקסען פון געזעלשאַפטליכען רייכטום וועט זיך אַלץ מעהר פאַרקלענערען די צאָהל קאַפּיטאַליסטען; לאָזט זיך אָבער אויס, אַז דאָס איז ניט ריכטיג, — אויך די צאָהל פון קאַפּיטאַליסטען האָט זיך פאַר־מעהרט. מען האָט געמיינט, אַז דער מיטעל־קלאַס וועט אין גיכען אין גאַנצען פאַרשווינדען און עס וועט בלייבען פון איין זייט עטליכע קאַפּיטאַליסטען, פון דער אַנדער זייט — די גאַנצע מאַסע ארבייטער. האָט זיך אָבער ארויסגעוויזען, אַז די קליין־בורזשואַ־זיע האָט מעהר נישט ווי געביטען איהר כאַראַקטער, אָבער איז ניט פאַרשוואונדען געוואָרען. מען האָט געהאַלטען פאַר אַ זעלבסט־פאַרשטענדיגע זאַך, אַז עס קומט פאָר אַ גיכע קאָנצענטראַציע פון קאַפּיטאַל; איז דאָס אָבער ריכטיג נאָר אין איינינגע אינדוסטריע־צווייגען; אין די איבעריגע, ווי אין דער לאַנדווירטשאַפט, למשל, באַמערקט זיך די קאָנצענטראַציע פון קאַפּיטאַל זעהר וועניג. און אויך אין דער פּאָליטיק קומט ניט פאָר דאָס, וואָס די מאַסקסיסטען האָבען פאָראויסגעזאָגט: די בורזשואַזיע מוז זיך אָפּזאָגען פון איהרע פּריווילעגיעס, מוז איינפיהרען דעמאָקראַטישע איינריכטונ־גען, אַלע פאָרטגעשריטענע לענדער נעמען אָן ארבייטער־שוצגעזע־צען, ברייטערען אויס די פאָלקס־רעכטע, באַגרענעצען די עקספּלואַ־טאַציע דורכ'ן קאַפּיטאַל — און וואָס מעהר דער פּראָצעס מאַכט זיך מערקבאַר, אַלץ וועניגער ווערט די נויטיגקייט פון אַ רעוואָלו־

ציע. דער פראָלעטאריאט קאָן איבערנעמען די פּאָליטישע מאכט אָהן א רעוואָלוציע: ער דארף נאָר ווי געהעריג איז אויסנוצען די מאכט פון שטאאט געגען דער בורזשואזער געזעלשאפט...

און בערנשטיין קומט צום שלוס, אז די סאָציאַל־דעמאָקראטיע דארף אייגענטליך ניט זיין א ר ע װ א ל ו צ י א נ ע ר ע, נאָר א דעמאָקראטיש־סאָציאליסטישע ר ע פ א ר ם פארטיי.

דער „רעוויזיאָניזם" אָדער „בערנשטייניזם" — אזעלכע נע־מען האָט מען געגעבען דער נייער ריכטונג — האָט אויפגערודערט די גאנצע פארטיי. די מארקסיכטען האָבען אָנגענומען די ארויס־פאָדערונג און פון זייער זייט אָנגעהויבען אַן אטאקע געגען דעם „אינווענינסטען שונא". ראָזא לוקסעמבורג האָט גענומען א פּראָ־מינענטען אנטייל אין דער געגען־אטאקע. אָהן איבערטרייבונג קאָן מען זאָגען, אז אין קאמף געגען דער רעפאָרמיסטיש־אָפּאָרטו־ניסטישער געפאהר האָט זי אויפגעטאָן מעהר, ווי אירגענד וועל־כער אנדערער איינצעלנער מארקסיסט. צוזאמען מיט קויטסקי'ן, בעבעל'ן, פּארוויס'ן, מעהרינג'ען און נאָך און נאָך האָט זי דורכ־געפיהרט א גלענצענדע קאמפּאניע געגען „בערנשטייניזם". און זי האָט ניט פארלאָזען דיזען קאמף ביז איהר טויט. מען דארף ניט פארגעסען, אז די רעוויזיאָניסטען זיינען געוואָרען מיט יעדען טאָג אַלץ חוצפּה'דיגער. זיי האָבען פשוט אָנגעהויבען צו האנדלען מיט פּרינציפּען: פאר א וואהלרעכט־רעפאָרם אין פּרייסען זיינען זיי געווען גרייט צו באוויליגען דער יונקערשער רעגירונג סאָלדא־טען, ביקסען און קאנאָנען. אויף אַלע שוועריגקייטען, וואָס דער ארבייטער קלאס באגעגענט אין זיין אנטייל אין דעם מעכאניזם פון דעם בורזשואזען שטאאט, האָבען זיי געוואָלט ענטפערען מיט א פולשטענדיגען אונטערגעבען זיך צו די בורזשואזע פּאָליטיקער. זיי זיינען געגאנגען אזוי ווייט, אז אונטער געוויסע באדינגונגען האָ־בען זיי געוואָלט אונטערשטיצען די הערשענדע קלאסען און די רעגירונג אין דער קאָלאָניאַלער פּאָליטיק, אין די מיליטאריסטישע פּראָיעקטען, אין פארשיידענע אונטערנעמונגען פון צווייפעלהאפ־טען כאראקטער.

לוקסעמבורג האָט שארף קריטיקירט די שטעלונג פון די רע־וויזיאָניסטען פון'ם שטאנדפּונקט פון רעוואָלוציאָנערען סאָציאליזם.

אויף פאַרזאַמלונגען, אויף אַלע קאָנגרעסען פון דער פּאַרטיי, אין איהר בראָשורע „סאָציאַלע רעפאָרם אָדער רעוואָלוציע?“, אין צאָהלרייכע אַרטיקלען אין דער ברעמענער „בירגער־צייטונג“, אין לייפּציגער „פּאָלקס־צייטונג“, אין דער „זאַקסישער אַרבייטער־צייטונג“, און אין אַנדערע שריפטען האָט זי ניט אויפגעהערט אויפצואווייזען אויף דער רעוואָלוציאָנערער טאַקטיק און אויף די רעוואָלוציאָנערע מיטלען, וואָס מען דאַרף געברויכען, אום צו דערשלאָגען זיך מעהר פּאָליטישע רעכט פאַר'ן פאָלק, און זי האָט שטענדיג באַטאָנט די נויטיגקייט און אומפאַרמיידליכקייט פון דער סאָציאַלער רעוואָלוציע. זי האָט געהאַלטען פאַר דעם וויכטיגסטען מיטעל, כמעט פאַר דעם איין־איינציגען, דעם פּאָליטישען גענעראַל־סטרייק, גענויער געזאָגט — דעם מ א ס ע ן ־ ס ט ר י י ק. אין איהם האָט זי געגלויבט, ווי אין אַן אַלמעכטיגען גאָט. די נצחונות פון דעם רוסישען אַרבייטער־קלאַס דורך זיינע פּאָליטישע סטרייקען און די ערשטע רוסישע רעוואָלוציע האָבען אויף איהר געהאַט אַן אומבאַשרייבליכען איינפלוס. זי האָט שטודירט דעם מאַסען־סטרייק אין דער פּראַקטיק — אין וואַרשאַ, וואו זי איז געקומען גלייך נאָך דער ערשטער רוסישער רעוואָלוציע און וואו זי האָט באַצאָהלט פאַר דעם דאָזיגען וויזיט מיט אַ לאַנגען זיצען אין טורמע. זי איז געווען איבערצייגט, אַז די וואַהל־רעפאָרם אין פּרייסען קאָן מען זיך דערשלאָגען נאָר דורך אַ מאַסען־סטרייק. איבערהויפּט — דורך דער פאַראייניגונג פון דער פּאָליטישער און עקאָנאָמישער אַקציאָן, אין דער פאָרם פון אַ מאַסען־סטרייק, האָט זי געגלויבט, קאָן דער אַרבייטער־קלאַס אויפטאָן וואונדערפּיעל.

י. מילל

סאָציאַלע רעפאָרם אָדער רעוואָלוציע

(„אַנטי־בערנשטיין")

(דער וויכטיגסטער טייל פון דעם פּאָלעמישען בוך קעגען עדואַרד בערנשטיין'ס בוך „די פאָראויסזעצונגען פון סאָציאַליזם און די אויפגאַבען פון דער ס.־ד.")

פ אָ ר װ אָ ר ט.

דער לעזער װעט זיך געװיס חדוש'ן אויפ'ן טיטעל פון דער בראָשורע. סאָציאַלע רעפאָרם אָדער רעװאָלוציע. קאָן דען די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע זיין געגען סאָציאַלע רעפאָרמען? און װי קאָן זי אַװעקשטעלען איהר ענד־ציעל — די סאָציאַלע רעװאָלוציע, די ענדערונג פון דער היינטיגער סאָציאַלער אָרדנונג — װי אַ גע־געזאַץ צו סאָציאַלע רעפאָרמען? געװיס ניט. דער טאָג־טעגליכער פּראַקטישער קאַמף פאַר סאָציאַלע רעפאָרמען, פאַר דעמאָקראַטישע איינריכטונגען, — אַ קאַמף װאָס שטרעבט צו פאַרבעסערן די לאַגע פון'ם אַרבייטער קלאַס אויפ'ן באָדען פון די היינטיגע באַדינ־גונגען — אַזאַ קאַמף איז פאַר דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע דער איינ־ציגער װעג פון פּראָלעטאַרישען קלאַסען־קאַמף אַריינצוקריגען די פּאָ־ליטישע מאַכט, און אין גאַנצען צו פאַרניכטען די סיסטעם פון לוין־שקלאַפעריי. די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע האַלט, אַז סאָציאַלע רעפאָר־מען און סאָציאַלע רעװאָלוציע זיינען זעהר ענג צוזאַמענגעבונדען. דערביי איז דער קאַמף פאַר סאָציאַלע רעפאָרמען ניט מעהר װי אַ מיטעל אינ'ם קאַמף פאַר דער סאָציאַלער איבערקערעניש, װאָס איז, בפירוש, טאַקע דער ציעל.

אין זיין בוך „פּאָראויסזעצונג פון סאָציאַליזם", האָט עדואַרד בערנשטיין דער ערשטער אַװעקגעשטעלט אָט די צװיי שטרעמונ־גען פון דער אַרבייטער באַװעגונג איינע געגען דער אַנדערער. דער פּראַקטישער פּועל־יוצא פון דער גאַנצער טעאָריע זיינער איז, ניט מעהר און ניט װייניגער, אַז די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע זאָל זיך אָפּזאָגען פון דער סאָציאַלער איבערקערעניש, און באַטראַכ־טען די סאָציאַלע רעפאָרמען, ניט װי אַ מיטעל אין'ם קלאַסען־

קאַמף, נאָר דווקא ווי זיין ענד־ציעל. בערנשטיינען אליין האָט זיך איינגעגעבען אַמשאַרפסטען אויסצודריקען זיין שטאַנדפונקט אין די פאָלגענדע ווערטער: „דער ענד־ציעל, וואָס ער זאָל ניט זיין, איז ביי מיר ווערט אַ ציבעלע, דער עיקר איז די באַוועגונג.“

נאָר אַזוי ווי דער חלוק צווישען דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע און דער בורזשואַזער דעמאָקראַטיע אָדער בורזשואַזען ראַדיקאַליזם איז דאָך נאָר אין דעם סאָציאַליסטישען ענד־ציעל, און אַזוי ווי נאָר אָט דער ענד־ציעל פאַרהיט די אַרבייטער־באַוועגונג פון דער אַרויסגעוואָרפענער אַרבייט צו פאַרריכטען און פאַרלאַטען די קאַפּי־טאַליסטישע אָרדנונג, נאָר, אדרבא, ער פיהרט זי צום קלאַסען־קאַמף נעגען דער דאָזיגער אָרדנונג, כדי זי איינגאַנצען צו פאַרניכטען, דערפאַר איז די פראַגע: „סאָציאַלע רעפאָרם אָדער רעוואָלוציע“ פאַר דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע פונקט אַזאַ פראַגע, ווי לעבען אָדער שטאַרבען.“ אין דער פּאָלעמיק נעגען בערנשטיינען און זיין חברותא איז דער ויכוח ניט וועגען דעם אָדער יענעם קאַמף־מי־טעל, ניט וועגען דער אָדער אַן אַנדער טאַקטיק, נאָר טאַקע וועגען עצם־עקזיסטענץ פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע בכלל. דאָס מוז זיין קלאָר פאַר יעדען פּאַרטיי־מיטגליעד.

יעדען, וואָס איז נאָר אויבערפלעכליך באַקאַנט מיט בערנ־שטיינ׳ס טעאָריע, וועט אַזאַ ערקלערונג אויסקומען אַ גוזמא. רעדט דען בערנשטיין ניט אויף טריט און שריט וועגען דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע און איהרע אויפגאַבען? און חזר׳ט ער דען ניט אָפט איבער, אפילו מיט עקשנות, אַז ער שטרעבט צום סאָציאַליסטישען ענד־ציעל, נאָר אין אַן אַנדער פאָרם? און שטרייכט ער דען ניט אונטער, אַז ער איז אין גאַנצען איינשטימיג מיט דער טאָג־טעגלי־כער טאַקטיק פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע? יאָ, דאָס אַלעס איז טאַקע אמת. עס איז אָבער אויך אמת, אַז יעדע נייע טעאָריע ווי יעדע נייע פּאָליטישע ריכטונג, איז, אין אָנפאַנג, זיך סומך אויף דער אַלטער טעאָריע, כאָטש זי איז איינגאַנצען איהר היפּוך. די נייע טעאָריעס נוצען אפילו די זעלבע שפּראַך, ביז זיי געפינען די פּאַסיגע נייע פאָרמען. מיט דער צייט אָבער באַפרייט זיך דאָס נייע קערענדעל פון דער אַלטער שאָלעכץ, און די נייע ריכטונג זוכט אָפּ איהרע אייגענע פאָרמען און איהר אייגענע שפּראַך. ווער עס

ערוואַרט, אַז די גענגער פון'ם וויסענשאַפטליכען סאָציאַליזם זאָלען, גלייך פון אָנפאַנג, קלאָר, דייטליך און קאָנסעקווענט ארויסווייזען זייער תוך, און אָפען און שאַרף באַקעמפען דעם טעאָרעטישען פונדאַמענט פון סאָציאַליזם, דער אונטערשאַצט די באַדייטונג פון דעם וויסענשאַפטליכען סאָציאַליזם. ווער עס וויל אַי שם'ען אַלס סאָציאַליסט, אַי ערקלערען קריעג דער טעאָריע פון מאַרקס'ן, אַט דעם גראַנדיעזען טריאומף פון'ם מענשליכען פאַרשטאַנד אין אונזער יאָהרהונדערט, — יענער מוז אָנפאַנגען פון אַן הכנעה'דיגען קניען פאַר איהר, אליין זיך ערקלערען פאַר איינעם פון איהרע חסידים, און דעם אייגענעם שטאַנדפּונקט באַצייכענען אַלס איהר ווייטערע ענטוויקלונג. דערפאַר טאָרען די אויסערליכע פאָרמען פון בערנשטיין'ס טעאָריע קיינעם ניט פאַרפיהרען, און טאַקע דערפאַר איז אַזוי נויטיג צו דערקלערען איהר עצם, איהר תוך פאַר די ברייטע קרייזען פון'ם אינדוסטריעלען פּראָלעטאַריאַט, פאַר די מיטגליעדער פון אונזער פאַרטיי. די ערקלערונג, אַז טעאָרעטישע ויכוחים זיינען די זאַך פון „אַקאַדעמיקער" איז די גרעסטע באַליידיגונג פאַר'ן פּראָלעטאַריאַט. קיין גרעסערע קאָן מען ניט צוטראַכטען. לאַסאַל האָט נאָך געזאָגט: „ווען די וויסענשאַפט און די אַרבייטער — אָט די צוויי עקסטרעמען פון אונזער געזעלשאַפט — וועלען זיך ענדליך פאַראייניגען, וועלען זיי אַרומכאַפּען מיט זייערע אָרעמס אַלע קולטורעלע אינטערעסען." דער גאַנצער כח פון דער היינטיגער אַרבייטער־באַוועגונג ליגט נאָר אין איהר טעאָרעטישער באַגרינדונג.

פאַר'ן אַרבייטער איז דאָפּעלט וויכטיג צו באַגרייפען די פראַגע טעאָרעטיש, ווייל דאָס איז דאָך די פראַגע וועגען זיין ווירקונג אויף דער באַוועגונג, דאָס באַריהרט דאָך זיינע לעבענס־אינטערעסען. די טעאָרעטיש־געשליפענע אָפּאָרטוניסטישע שטרעמונג, וואָס בערנשטיין האָט אריינגעבראַכט אין דער פאַרטיי, איז ניט מעהר ווי אַ אומבאַוואוסטזיניגע שטרעבונג צו פאַרזיכערען דעם בכבוד'יגסטען פּלאַץ פאַר די קליין־בירגערליכע עלעמענטען, וואָס האָבען זיך אָן איהר אָנגעשלאָסען, אַ שטרעבונג צוצופּאַסען די טאַקטיק און די ציעלען פון דער פאַרטיי צו אָט די קליין־בירגערליכע עלעמענטען. די פראַגען וועגען סאָציאַלע רעפאָרמען אָדער רעוואָלוציע, וועגען

דער באַוועגונג און דעם ענד־ציעל זיינען גלייכצייטיג פראַגען ווע־
גען דעם קליין־בירגערליכען אָדער פּראָלעטאַרישען כאַראַקטער פון
דער ארבייטער־באַוועגונג.

צוליעב זייערע איינענע אינטערעסען מוזען די פּראָלעטאַרישע
מאַסען פון דער פּאַרטיי זיך אריינגוואַרפען, מיט'ן גאַנצען ברען,
אין די טעאָרעטישע ויכוחים וועגען אָפּאָרטוניזם. כל זמן דאָס
טעאָרעטישע ווּיסען איז די פּריווילעגיע פון אַ גרופּע פּאַרטיי־אַקאַ־
דעמיקער, ריזיקירט אָפּט די פּאַרטיי אַראָפּצוגעהן פונ'ם אמת'ן
וועג. און נאָר ווען די ברייטסטע אַרבייטער קרייזען וועלען זיך
באַוואָפענען מיט'ן געווער פון וויסענשאַפטליכען סאָציאַליזם —
וועלען די קליין־בירגערליכע און אָפּאָרטוניסטישע שטרעמונגען אין
דער פּאַרטיי אין גאַנצען פאַרגעסען ווערען. ערשט דעמאָלט וועט
די באַוועגונג קריגען אַ פעסטען באָדען. די אַרבייטער מאַסען ווע־
לען אַזאַ באָדען באַשאַפען.

בערלין. ראָזאַ לוקסעמבורג.

1. די עקאָנאָמישע ענטוויקלונג און דער סאָציאַליזם.*)

רער גרעסטער געווינס פאר'ן פראָלעטארישען קלאסען־קאמף איז געווען דאָס, וואָס מאקע אין די עקאָנאָמישע באדינגונגען פון דער קאפיטאליסטישער אָרדנונג, האָט ער ענטדעקט די יסודות פונ'ם קומענדיגען סאָציאליזם. דורך אָט דער ענטדעקונג איז דער סאָציאַליזם געוואָרען, פון א אידעע, וואָס האָט שטענדיג ארומגע־שוועבט ערגעץ אין די הימלען, א היסטאָרישע נויטווענדיגקייט. בערנשטיין איז אין ספק צי ס'איז גאָר דאָ אזא נויטווענדיגקייט אין די באדינגונגען פון דער היינטיגער קאפיטאליסטישער געזעל־שאפט. ער ווייזט דערביי ארויס א מאָדנעם גאנג אין זיין דענ־קען. ער פאנגט אָן מיט ספקות אין דעם שנעלען גאנג פון דער קאָנצענטראציע אין דער אינדוסטריע. די מאטעריאלען, וואָס ער באנוצט דערביי זיינען ארויסגענומען פון דער דייטשער אינדוס־טריעלער סטאטיסטיק פון די יאָהרען 1882־1895. ער וויל מיט דער סטאטיסטיק אָנווייזען אויף דער לעבעדיגקייט פון דער מיטע־לער פראָדוקציע. כדי אָבער צו דערגרייכען זיינע צוועקען, מוז ער אָט די מאטעריאלען בעארבייטען מעכאניש און נאָר אלגעמיין, ניט נענוי. אָבער אפילו אונטער אזעלכע, פאר איהם גינסטיגע, באַ־דינגונגען, שאדט ער אויך ניט דעם טיעפען אנאליז פון מארקס'ן. ווייל מארקס נעמט ניט פאר זיין אויסגאנגס־פונקט קיין באשטימ־טען טעמפּאָ פון דער קאָנצענטראציע. ער באשטימט ניט קיין צייט

*) דער אַנאַליז פון בערנשטיינ'ס בוך: „די פאָראויסזעצונגען פון סאָציאַליזם און די אויפגאַבען פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע.“ (שטוט־גארט, 1899. ארויסגעגעבען פון י. ה. וו. דיעטץ.)

פאַר דער פאַרווירקליכונג פונ'ם סאָציאַליסטישען ענד־ציעל. אויך גלויבט ניט מאַרקס, אַז דער קליין־קאַפּיטאַל, אָדער בעסער געזאָגט, די קליין־בורזשואזיע, מוז אַבסאָלוט פאַרשווינדען, כדי דער סאָציאַליזם זאָל קענען פאַרווירקליכט ווערען.

אין זיין בוך ברייננט בערנשטיין נייע ראיות פאַר דער ווייטערער ענטוויקלונג פון זיינע אנזיכטען: די סטאַטיסטיק פון די אַקציען־געזעלשאַפטען. אָט די ראיות דאַרפען בעסטעטיגען, אַז די צאָהל פון אַקציאָנערען האַלט אין איין וואַקסען, און, פאַרשטעהט זיך, דער קאַפּיטאַליסטען־קלאַס פאַרקלענערט זיך ניט, נאָר, אדרבא, ער פאַרגרעסערט זיך. עס איז פּשוט אַ חידוש ווי ווייניג בערנשטיין אין באַהאַוונט אינ'ם מאַטעריאַל פון דער אַנגעלעגענהייט און ווי ווייניג ער איז געוועזען ביכולת איהם אויסצונוצען פאַר זיינע אייגענע צוועקען!

בערנשטיין וואָלט געדאַרפט ברייננען גאַנץ אַנדערע ציפערן, כדי עטוואָס צו שעדיגען דער טעאָריע פון מאַרקסען וועגען דער ענטוויקלונג פון דער אינדוסטריע. ווער ס'איז נאָר באַקאַנט מיט דער געשיכטע פון די אַקציען־געזעלשאַפטען וויים, אַז בדרך־כלל פאַרקלענערט זיך דער דורכשניטליכער גרונד־קאַפּיטאַל, וואָס נעמט זיך אָן אויף איין אונטערנעמונג. דער גרונד־קאַפּיטאַל פאַר איין אונטערנעמונג ביז'ן יאָהר 1871 איז געווען 108 מילל. מאַרק.

אינ'ם יאָהר 1871 — — — — 4.1 מיליאָן מאַרק.
" " 1873 — — — — 3.8 " "
אין די יאָהרען 1883—1887 — — ווענינער ווי 1 מיל. מאַרק
אינ'ם יאָהר 1891 — — — — 0.95 מיליאָן מאַרק
" " 1892 — — — — 0.62 " "

פונ'ם יאָהר 1892 וואַקעלט זיך דער קאַפּיטאַל און האַלט זיך ניט ווייט פון דער נאָרמא: 1 מיל. מאַרק. אין 1895 האָט ער געהאַלטען ביי 1.78 מיל. מאַרק. און אַרום סעפּטעמבער 1897 זיך אָראָפּגעגליטשט נאָך אַ מאָל ביז 1.19 מיל. מאַרק.

נאָלדענע ציפערען! בערנשטיין וואָלט זיכער אויף זיי אויפגעבויט אַ גאַנצע קאָנטר־מאַרקסיסטישע טעאָריע וועגען דער טענדענץ פון גרויסע אונטערנעמונגען צוריק אריבערצוגעהן אין קליינע אונטערנעמונגען. יעדער וואָלט איהם אָבער געקענט דאַרויף ענט־

פערען: „אויב איהר ווילט עטוואָס באַווייזען מיט אָט דער סטאַ־טיסטיק, דאַרפט איהר פריהער באַווייזען, אַז זי, די סטאַטיסטיק, באַציהט זיך אויף איינע און די זעלביגע אינדוסטריע־צווייגען. דער־נאָך וועט איהר דאַרפען באַווייזען, אַז די קליינע אונטערנעמונגען שפּאַרען אַרויס די פריהערדיגע, די גרויסע. אַניט וועט עמיצער קומען און טענה'ן, אַז זיי פּרוכפּערען און מעהרען זיך גראָד דאָרט, וואו עס איז ביז איצטער איבערהויפּט ניט געווען קיין אונטער־נעמונגען, אָדער דאָרט, וואו עס זיינען נאָר געווען קליינינקע האַנט־ווערק אונטערנעמונגען. דאָס וועט זיך אייך אָבער ניט איינגעבען צו באַווייזען, ווייל דער איבערגאַנג פון די כלומר'שטע גרעסטע אקציען־אונטערנעמונגען אין מיטעלע און אין קלענערע ערקלערט זיך דערמיט, וואָס די אַקציען־געזעלשאַפטען פאַרכאַפּען אַלץ מעהר נייע אינדוסטריע־צווייגען. און אויב פריהער האָבען זיי זיך צונע־פּאַסט צו אַ גאַנץ קליינער צאָהל פון די גרעסטע אונטערנעמונגען, פּאַסען זיי זיך איצטער צו צו מיטעלע און אפילו קלענערע אונטער־נעמונגען. (איצט זיינען שוין דאָ אַקציען־געזעלשאַפטען מיט אַ קאַפּיטאַל פון טויזענט מאַרק און נאָך ווייניגער.)

וואָס פאַר אַ באַדייטונג פאַר דער פאָלקס־ווירטשאַפט האָט אַזאַ שטאַרקע פאַרשפּרייטונג פון אקציען־געזעלשאַפטען? דאָס באַ־דייט אַ וואַקסענדע פאַרגעזעלשאַפטליכונג פון דער פּראָדוקציאָן אין דער קאַפּיטאַליסטישער פאָרם — אַ פאַרגעזעלשאַפטליכונג ניט נאָר פון דער גרויסער פּראָדוקציע, נאָר אויך פון דער מיטעלער און אַפילו פון דער קליינער. אָט דער פּראָצעס ווידערשפּרעכט ניט דער טעאָריע פון מאַרקס'ן, אדרבא, ער באַפעסטיגט זי אויפ'ן בעס־טען אופן.

וואָרים, באמת, אויף וואָס האַלטען זיך די אַקציען־געזעל־שאַפטען אַלס אַן עקאָנאָמישע ערשיינונג? פון איין זייט אויף דער פאַראייניגונג פון אַ סך קליינע געלט־קאַפּיטאַלען אין איין פּראָ־דוקטיווען קאַפּיטאַל, ד. ה., אין איין ווירטשאַפטליכער איינהייט. פון דער צווייטער זייט דאַרויף, וואָס דער פּראָדוקציאָנס־פּראָצעס ווערט אָפּגעטיילט פון דעם געלט־איינענטום. דערפון זעהען מיר, אַז די אקציען־געזעלשאַפטען האַלטען זיך אויף אַ צווייפאַכען נצחון איבער'ן קאַפּיטאַליסטישען פּראָדוקציאָנס־אופן און דערבייַ בלייבען

זיי דאָך ביי די קאַפּיטאַליסטישע באַציהונגען. וואָס זשע באַדייט איצטער בערנשטיינ׳ס סטאַטיסטיק מכח דער גרויסער צאָהל אַקציאָנערען, וואָס באַטייליגען זיך אין יעדער אַקציאָן־אונטערנעמונג? בערשטיינ׳ס סטאַטיסטיק ווייזט, פּשוט, אַז יעדע קאַפּיטאַליסטישע אונטערנעמונג געהערט איצט, ניט ווי אַמאָל, צו איין איינעגנטימער נאָר צו אַ גאַנצער רייהע איינגענטימער, וואָס וואַקסט אין צאָהל. איך ווייזט די סטאַטיסטיק, אַז דער עקאָנאָמישער באַגריף „קאַפּיטאַליסט“ האָט שוין איצט מעהר ניט די זעלבינע באַדייטונג, ווי דאָס וואָרט „מענש“. דער מאָדערנער „קאַפּיטאַליסט“ איז אַ שם־הכולל און נעמט אריין הונדערטער און אפילו טויזענטער מענשען. איצט איז דער באַגריף „קאַפּיטאַליסט“ אַ באַגריף פון פאַרגעזעל־שאַפטליכונג. ער האָט זיך, הייסט עס, סאָציאַליזירט, נאָך ביי די היינטיגע קאַפּיטאַליסטישע באַדינגונגען.

ווארום־זשע זעהט בערנשטיין אין די אַקציען־געזעלשאַפטען אַ צוברעקלונג פון קאַפּיטאַל און ניט די קאָנצענטראַציע? ווארום זעהט ער די פאַרשטאַרקונג פון פּריוואַט־אייגענטום דאָרטען, וואו מאַרקס זעהט זיין אונטערגאַנג? דער תירוץ ליגט אין אַ גאַנץ פּשוט׳ען וואולגאַר־עקאָנאָמישען פעהלער: בערנשטיין באַצייכענט מיט דעם וואָרט „קאַפּיטאַליסט“ ניט קיין פּראָדוקציאָנס־עלעמענט אָדער צושטאַנד, נאָר דאָס רעכט אויף אייגענטום, ניט קיין עקאָנאָמישע איינהייט, נאָר אַ געזעלשאַפטליכע. דאָס וואָרט קאַפּיטאַל באַדייט ביי איהם געלט־אייגענטום. דערפאַר זעהט ער אין דעם באַוועל־טראָסט, וועלכען ער דערמאָנט אין זיין בוך, ניט קיין פאַראייניגונג פון די 12 טויזענט 3 הונדערט מענשען אין איין גאַנצעס, נאָר 12 טויזענד דריי הונדערט קאַפּיטאַליסטען. און טאַקע דערפאַר איז ביי איהם דער אינזשינער שולץ, וועמען זיין שווער מיללער האָט געשענקט אַ היבשע צאָהל אַקציעס, אויך אַ קאַפּיטאַליסט, און איבעראַל שווימען און גריבעלט ביי איהם מיט קאַפּיטאַליסטען. *)

---

*) בערנשטיין, ווייזט אויס, זעהט אין דער שטאַרקער פאַרשפּרייטונג פון קליינע אַקציעס דעם שפּע־שטראם פון געזעלשאַפטליכען רייכטום פליסען גלייך צו די „קליינינקע מענשעלאַך“. ווארום באמת, ווער וואלט געקויפט אַקציעס, וואס באַטרעפען מעהר ניט ווי איין פונט סטער־

נאָר אויך דאָ איז דער וואולגאר־עקאָנאָמישער פעהלער ביי בערנשטיינען א טעאָרעטישער באָדען צו פארפלאכען דעם סאָציאַ־ליזם. ער טראָגט איבער דעם באגריף „קאפיטאל“ פון די פּראָדוק־ציאָנס־באציהונגען אין אייגענטום־באציהונגען און רעדט וועגען „מענשען“ דאָרט, וואו ער דארף רעדען וועגען אונטערנעמער. ממילא טראָגט ער שוין איבער די פראגע וועגען סאָציאַליזם פון דער סביבה פון פּראָדוקציאָנס־באציהונגען אין א סביבה פון פאר־מעגענס־באציהונגען. פון דעם געגענזאַץ צווישען ארבייט און קאַ־פיטאל ווערט ביי איהם א געגענזאַץ צווישען אָרעמע און רייכע.

אָט אזוי זיינען מיר ב"ה צוריקגעקומען פון מארקס'ן אין ענ־געלס'ן צום מחבר פון „דער תורה פון אָן אָרעמען בעל־הטא“. דער חלוק איז נאָר, וואָס זיין ווייטלינג, מיט זיין פּראָלעטארישען אינסטינקט, האָט אין דעם פארגלייך צווישען אָרעם און רייך באַגריפען דעם קלאסען־געגענזאַץ אין זיין פּרימיטיווער פאָרם, און דורך דעם גע־וואלט אויפהויבען פארשטארקען די סאָציאַליסטישע באוועגונג, בערנשטיין אָבער נוצט דעם פארגלייך אויס כדי צו מאכען די אָרעמע — רייך, בעסער געזאָגט, ער פארטעמפּט די קלאסען־געגענ־זאצען. אָט אזוי בויט ער זיינע סאָציאַליסטישע האָפנונגען.

אמת, בערנשטיין ציהט ניט זיין טעאָרעטישע יניקה פון דער איינקונפט־סטאטיסטיק אליין. ער באטראכט אויך די אינדוס־טריע סטאטיסטיק פון א סך לענדער. למשל: די סטאטיסטיק פון

לינג אָדער 20 מאַרק, אויסער דעם קליין־בירגער אָדער אַרביטער? נאָר אַזאַ סברה, צום באַדויערען, שטאַמט פון אַ פאַלשער רעכענונג. דאָ ווערט דערמאָנט די נאָמינאלע פּריוז פון די אַקציעס און ניט די מאַרק פּריוז. און צווישען די 2 פּרייזען איז דאָ אַ גרויסער חלוק. אויפ'ן מאַרק, למשל, וואו מען פאַרקויפט מינען־אַקציעס, איז דער נאָמינאַלער פּריוז, ווי אין די מיינסטע פעלע, 1 פונט סטערלינג אָדער צוואַנציג מאַרק. איצט איז זייער פּריוז אָבער געשטיגען ביז 43 פונט סטערלינג אָדער 860 מאַרק. אַזוי האַלט דאָס במעט אומעטום. די קליינע אַקציעס הגם דעמאָקראַטיש אין נאָמען זיינען צוגענגליך נאָר פאַר מיטעלער בורזשואַזיע אָבער באין אופן ניט פאַר דער קליין בורזשואַזיע. על אחת כמה וכמה זיינען אָט די אַקציעס ניט קיין וועקסלען אויפ'ן געזעלשאַפטליכען רייכטום פאַר'ן פּראָלעטאַריאַט, ווייל נאָר אַ גאַנץ קליינער טהייל פון די אַקציאָנערען קע־גען די אַקציעס קויפען פאַר דער נאָמינאַלער פּריוז.

דייטשלאַנד, פראַנקרייך, ענגלאַנד, שווייץ, עסטרייך און די פאַראיי־ניגטע שטאַאטען. אָבער ווי אַזוי נוצט ער אויס אָט די סטאַטיס־טיק? ער פאַרגלייכט ניט די סטאַטיסטישע ציפערען פון פאַר־שיידענע צייטען אין איין און דעם זעלבען לאַנד, נאָר בינדט צו־זאַמען די ציפערען פון איין באַשטימטען מאָמענט אין פאַרשיידענע לענדער. וועגען דייטשלאַנד חזר'עט ער איבער זיינע סברות, גע־בויט אויף אַ פאַרגלייך פון די ציפערען ארויסגענומען פון די אינ־דוסטריעלע פאָלקס־צעהלונגען פון די יאָהרען 1882—1895. אוי־סער דייטשלאַנד, פאַרגלייכט ער נאָר די אַבסאָלוטע ציפערען פון פאַרשיידענע לענדער (פון ענגלאַנד אין 1891, פון פראַנקרייך אין 1894, פון די פאַראייניגטע שטאַאטען אין 1890 א. אז. וו.) ער קומט צום שלוס, „אַז הגם די גרויס־פּראָדוקציע פאַרנעמט פאַקטיש דעם גרעסטען פּלאַץ אין דער אינדוסטריע, נעמט זי אָבער ניט אַריין מעהר ווי האַלב פון דער באַפעלקערונג אפילו אין אַזאַ אינ־דוסטריעל ענטוויקעלטען לאַנד ווי פּרייסען — אפילו ווען מען רעכענט צו אַלע אינדוסטריע־צווייגען, וואָס האָבען עטוואָס אַ שייכות מיט דער גרויס־פּראָדוקציע.“ אָט דעם אייגענעם צושטאַנד קאָן מען אויך באַמערקען אין אַלע אַנדערע טיילען פון דייטשלאַנד, אין ענגלאַנד, בעלגיום א. אז. וו.

בערנשטיין וויל דערמיט, ווייזט אויס, צייגען די אַבסאָלוטע קראַפט און גרויס פון די פאַרשיידענע פּראָדוקציאָנס־פאָרמען און פאַרשיידענע קלאַסען, און אויפדעקען די האָפנונגסלאָזינקייט פונ'ם סאָציאַליזם. דאָס הייסט, אַז ער זוכט ניט אין דער סטאַטיסטיק די טענדענץ פון דער עקאָנאָמישער ענטוויקלונג, נאָר בויט אויף דער טעאָריע, אַז אינ'ן קאַמף פון פאַרשיידענע סאָציאַלע שטרע־בונגען שפּיעלט די גרעסטע ראָל די פיזישע קראַפט, און אַלעס ווענדעט זיך אָן דער גרויס פון אָט דער פיזישער קראַפט. אָט דאָ פאַלט בערנשטיין אַריין און פאַרפּלאָנטערט זיך, נעבעך, אין דער גראָבסטער פאָרם פון בלאַנקיזם, אויף וועלכען ער אַליין שיט שטענ־דיג שוועבעל און פעך. דער חילוק צווישען בערנשטיינען און די בלאַנקיסטען איז דאָס, וואָס די בלאַנקיסטען זיינען די פאָרשטע־הער פון דער סאָציאַליסטישער און רעוואָלוציאָנערער באַוועגונג. זיי טראָגען זיך ניט אַרום מיט קיין ספקות וועגען דער עקאָנאָמי־

שער מעגליכקייט צו פארווירקליכען דעם סאציאליסטישען אידעאל. דאס איז ביי זיי א זעלבסטפארשטענדליכע זאך, און זיי בויען זייערע האפנונגען, אז א רעוואלוציע, אפילו פון א מינדערהייט, זאל זיך אויך איינגעבען. בערנשטיין אבער פלפול'ט און חקירה'ט אויס די עקאנאמישע אונמעגליכקייט פונ'ם סאציאליזם דערפון, וואס ס'איז ניטא קיין גענוגענדע פאלקס־מעהרהייט. די כאציאל־דעמאקראטיע, אבער, ליגט ווייניג האפנונג סיי אויף דער קראפט פון א זיעגרייכער מינדערהייט, סיי אויף דעם נצחון פון דער מעהרהייט. די הויפט ראלע שפיעלט דא די עקאנאמישע נויטווענדיגקייט און דער באוואוסטזיין פון אזא נויטווענדיגקייט. און אט די נויטווענדיגקייט אנטפלעקט זיך אין דער קאפיטאליסטישער אנארכיע און פיהרט צו דער פארניכטונג פונ'ם קאפיטאליזם דורך די פאלקס־מאסען.

וואס ס'איז שייך צו דער אנארכיע אין דער קאפיטאליסטישער בעל־הבית'ישקייט, לייקענט בערנשטיין נאר אין די גרויסע אלגעמיינע קריזיסען, אבער ניט אין די קליינע, נאציאנאלע. ער איז מודה, הייסט עס, אין דער קליינער אנארכיע, און לייקענט נאר אין דער גרויסער. אין דער פראגע וועגען דער קאפיטאליסטישער בעל־הבית'ישקייט, פאלט בערנשטיין אריין אין דער אייגענער לאגע (לאמיר ברייננגען אן אויסדרוק פון מארקס'ן) פון יענער נארישער מיידעל, וואס האלט איהר קינד אויף די הענט און פארטיידיגט זיך דערמיט, „אז עס איז דאך נאר א ברעקעלע". צום באדויערען, זיינען ערשיינונגען, ווי, למשל, אנארכיע, פאטאל פאר דער געזעלשאפט סיי ווי, צי זיי זיינען גרעסער אדער קלענער. בערנשטיין איז דאך יא מסכים, אז א ביסעל אנארכיע עקזיסטירט, וועט שוין דער סחורה־מעכאניזם פון דער היינטיגער פראדוקציע באזארגען די אנארכיע מיט דער נויטיגער גרויס, אפילו ביז צו א קאטאסטראפע. אויב אבער בערנשטיין האפט אויפצובויען א הארמאנישען צושטאנד אויפ'ן באדען פון דער היינטיגער סחורה פראדוקציע און מיט דער צייט, בהדרגא, פארניכטען די קליינע אנארכיע — פאלט ער ווידער אריין אין אן ערנסטען טעות פון דער בורזשואזער וואולגארער עקאנאמיע. זיין טעות באשטעהט אין דעם, וואס ער באטראכט דעם אויסטויש־אויפן גאנץ זעלבסטשטענ־

דיג, ניט אין צוזאַמענהאַנג מיט׳ן פּראָדוקציאָנס־אופן. *) דאָ איז גראַדע ניט דאָס אָרט זיך אָפּצושטעלען אויף דעם גוואַלדיגען „פּאַר־בייטען די יוצרות“ פון די עלעמענטאַרע כללים פון דער פּאָליטישער עקאָנאָמיע, מיט וואָס מען באַגעגנט זיך אַזוי אָפט אין בערנ־שטיינ׳ס בוך. מען דאַרף אָבער אין קורצען באַלייכטען איין פּונקט, וואָס איז ענג צוזאַמענגעבונדען מיט דער הויפּט־פראַגע פון דער קאַפּיטאַליסטישער אַנאַרכיע.

בערנשטיין ערקלערט, אַז די ווערט־טעאָריע פון מאַרקס׳ן איז אַ פּשוט׳ע אַבסטראַקציע, אַז זי איז אין דער פּאָליטישער עקאָנאָמיע ניט מעהר ווי אַ „זידעל־וואָרט“. נאָר אויב די ווערט־טעאָריע איז ניט מעהר ווי אַן אָבסטראַקציע, „הוילע רוחניות“ — האָט דאָך יע־דער אָרענטליכער בירגער, וואָס האָט זיך „אויסגעדיענט“ און איינ־געצאָהלט זיינע צינזען, דאָס זעלביגע רעכט ווי קאַרל מאַרקס פון יעדען „נעכטיגען טאָג“ זיך איינשאַפען אַן אַבסטראַקטען באַגריף, ד. ה., אַ גנזעץ וועגען דעם מהות פון ווערט. „ווייל נאָך אַלעמען האָט דאָך מאַרקס אויך אַ רעכט וועניג אויפמערקזאַמקייט צו שיינ־קען דעם אינערליכען וועזען פון אַ סחורה, איהרע איינ׳נשאַפטען,

*) בערנשטיין ענטפערט דוקא באריכות אויף איניגע פּונקטען פון אונזערע ערשטע קאַפּיטלען, וואָס זיינען געווען געדרוקט אין דער „לייפּ־ציגער פאָלקסצייטונג“. נאָר זיין ענטפער אַנטפּלעקט אָבער זיין צוטור־מען.מקיים. ער שלאָגט אָפּ אונזער אַטאַקע אויף זיין סקעפּטישער באַציהונג צו קריזיסען דערמיט, וואָס מיר לעגען בלומרש׳ט אָפּ די טעאָריע פון מאַרקס׳ן וועגען קריזיסען אויף דער צוקונפט. דאָס איז אָבער אַן אייגע־נער און גאַנץ־פּריוער פּירוש אויף אונזערע ווערטער, ווייל מיר זאָגען, אַז אַ רעגעלמעסיגע מעכאַנישע צייט־אָרדנונג פון די קריזיסען קען נאָר פאָרקומען ביי אַ פאָלקאָם־ענטוויקעלטען וועלט־מאַרק. מכח דעם אינהאַלט פון דער טעאָריע פון מאַרקס׳ן וועגען קריזיסען, האָבען מיר געזאָגט, אַז דאָס איז דער איינציגער פּתרון, ערקלערענדיג וועגען דעם מעכאַניזם און אינערליכע עקאָנאָמישע אורזאַכען פון אַלע באַאָבאַכטעטע קריזיסען.

נאָך מאָדנער זיינען בערנשטיינ׳ס ענטפערס אויף אַנדערע פּונקטען פון אונזער קריטיק. מיר טענה׳ן, אַז די קאַרטעלען קענען ניט, צוליעב זייער אינערן מהות, אַריינטראָגען קיין שום אָרדנונג אין דער קאַפּיטאַ־ליסטישער אַנאַרכיע. די צוקער־אינדוסטריע איז אַ גלענצענדער ביי־שפּיעל דערצו. זיי, די קאַרטעלען, רופען אַרויס נאָך אַ שטאַרקערע קאָנ־קורענץ אויף דעם וועלט־מאַרק. דאַרויף ענטפערט בערנשטיין, אַז דאָס איז

צו זיין מעהר ניט ווי די פארקערפערונג פון איינפאכער מענשליכער ארבייט. מארקס האט דאך דאס זעלבע רעכט פון בעם־באווערק'ס און דזשעוואנס'עס שולען, וואס שיגרען אזוי ארום די מעלות פון א סחורה, אז עס בלייבט מעהר ניט איבער ווי די אבסטראקטע נוצ־ליכקייט."

דערפון זעהען מיר, אז מארקס'עס „געזעלשאפטליכע ארבייט" און מענגער'ס אבסטראקטע „נוצליכקייט" זיינען אבסטראקציעס ביידע אין דער זעלביגער מאס. בערנשטיין האט, ווייזט אויס, פארגעסען, אז די אבסטראקציע פון מארקס'ען איז ניט קיין ער־פינדונג, נאר אן ענטדעקונג. ער האט פארגעסען, אז זי האט עק־זיסטירט ניט נאר אין מח פון מארקס'ן, נאר אין דער סחורה־פראדוקציאן גופא, און, אז די אבסטראקציע איז ניט קיין פאנטאַ־זיע, נאר א ראיעלע זאך, אויף אזוי פיעל ראיעל, אז מען קאן זי שניידען, קאווען, וועגען און גיסען אין מטבעות. די אבסטראקטע מענשליכע פראצע, וואס מארקס האט ענטדעקט, איז, אין איהר

טאקע אמת, נאר די שארפערע צוקער־קאנקורענץ האט דערפאר, אין ענג־לאנד, ארויסגערופען א גרויסע פאבריקאציע פון „מארמעלאד" און „אייני־געמאכץ" (זייטע 78). אזא ענטפער שמעקט מיט דער אייגענער לאגיק ווי, למשל, די איבונגען פון אלענדארף'ס ערשטען לערנ־בוך פאר זעלבסט־בילדונג: „דער ארבעל איז קורץ, נאר דער שוך איז שמאל. דער פאטער איז הויך און די מוטער שלאפט".

אזוי לאגיש ענטפערט בערנשטיין אויף אונזער באווייז, אז דער קרעדיט קען ניט זיין קיין מיטעל צוצופאסען דעם קאפיטאליזם צו דער היינטיגער פראדוקציאן, אזוי, אז ער זאל סוף כל סוף באזייטיגען די אנארכיע. אויף דעם ענטפערט בערנשטיין, אז דער קרעדיט האט אויך קאנסטרוקטיווע מעלות און מארקס אליין האט זיי אויך אנערקענט. פאר די, וואס שטעהען אויף'ן שטאנדפונקט פון מארקס'ן, און זוכען טאקע אין די באדינגונגען פון דער קאפיטאליסטישער פראדוקציע יענע סבות, וואס וועלען מיט דער צייט ברייגנען די סאציאליסטישע ארדנונג — פאר זיי, איז דאס גאר קיין נייעס ניט. אין אונזער ויכוח שטעהט די פראגע אזוי: צו וועלען די פאזיטיווע מעלות פונ'ם קרעדיט פארניכטען די אנארכיע פון דער איצטיגער פראדוקציע, ווי בערנשטיין גלויבט, אדער, פארקעהרט, זיי וועלען זי פארשטארקען? דאס, וואס בערנשטיין ווייזט אן שעפפערישע אייגענשאפטען פונ'ם קרעדיט איז מעהר ניט ווי א טעא־רעטישע מאנעוור זיך ארויסצודרעהען פונ'ם ויכוח אין גאנצען.

ענטוויקעלטער פאָרם, געלט. אָט די ענטדעקונג איז גראָד איינע פון די געניאַלסטע עקאָנאָמישע ענטדעקונגען, וואָס מאַרקס האָט גע־מאַכט. פאַר דער גאַנצער בורזשואַזער פּאָליטישער עקאָנאָמיע איז דער סודות׳פולער מהות פון געלט אַ בוך אונטער זיבען חתימות.

פאַרקעהרט, די אַבסטראַקטע „נוצליבקייט" פון בעם־באַווערק׳ן און דזשעוואָנס׳ן איז, באמת, עפּעס אַ איידעלע מאַטעריע, פונ׳ם גע־דאַנק אַרויסגעזויגען, בעסער געזאָגט, אַ ניט־דורכגעטראַכטע טעמפּ־קייט. קיין געזעלשאַפט איז פאַר אָט דער טעמפּקייט ניט פאַר־אַנטוואָרטליך. דאָס איז אַ פּועל יוצא פון דער בורזשואַזער פּאָלי־טישער עקאָנאָמיע. מיט אַזאַ „אַבסטראַקציע" אין מח וועלען בערנ־שטיין, בעם־באַווערק און דזשעוואַנס און זייער גאַנצע כאַליאַסטרע זיך ברעכען זייערע קעפּ איבער דער סודות־פולער פראַגע וועגען געלט נאָך אַ 20 יאָהר. זיי וועלען אָבער קיין אַנדער ענטפער ניט געפינען ווי דעם, וואָס יעדער שוסטער וויים שוין פון לאַנג, אַהן זיי אויך, אַז געלט איז אַ „נוצליכע" זאַך.

בערנשטיין האָט פאַרלאָרען די פעהיגקייט צו באַגרייפען אפילו די ווערט־טעאָריע פון מאַרקס׳ן. ווער אָבער ס׳איז נאָר אַ ביסעל באַקאַנט מיט דער סיסטעם פון פּאָליטישער עקאָנאָמיע פון מאַרקס׳ן יענעם מוז קלאָר זיין, אַז אָהן דער ווערט־טעאָריע וואָלט מען די גאַנצע סיסטעם ניט פאַרשטאַנען. קאָנקרעט גערעדט, אָהן אַ קלאָ־רען באַגריף וועגען דעם מהות פון אַ סחורה און וועגען אויסטויש, וואָלט די גאַנצע קאַפּיטאַליסטישעווירטשאַפט פאַר אונז געוועזען אַ טיעפער סוד. וואָס זשע איז דאָס פאַר אַ צויבער־שליסעלע, וואָס שליסט אויף טיר און טויער פון דער קאַפּיטאַליסטישער אָרד־נונג און לאָזט אַרויס אַלע איהרע ערשיינונגען אַזוי אַז מאַרקס זאָל שפּיעלענדיג קאָנען פאַרענטפערען אַלע פראַגען, פראַגען וועגען וועל־כע די גרעסטע קלאַסישע בורזשואַזע מחות האָבען אפילו קיין אהנונג ניט געהאַט? אָט דאָס שליסעלע איז דער בליק, וואָס באַ־טראַכט די גאַנצע קאַפּיטאַליסטישע ווירטשאַפט אַלס היסטאָרישע ערשיינונג. אָט דער בליק שפּרייט זיך ניט נאָר הינטער אונז, וואוהין די קלאַסישע פּאָליטישע עקאָנאָמיע האָט איהם געווענדט, נאָר פאַרלויפט אַ היבשע שטרעקע פאָראויס. אָט דער בליק באַ־ציהט זיך, ניט נאָר צו דער נאַטור־ווירטשאַפט, וואָס ליגט ווייט־

ווייט הינטער אונז, נאר אויך צו דער צוקינפטיגער סאציאליס־טישער געזעלשאפט. דער סוד פון דער ווערט־טעאריע פון מארקס'ן, פון זיין אנאליז פון געלט און פון זיין טעאריע וועגן קאפיטאל, ליגט אין דעם, וואס די קאפיטאליסטישע ווירטשאפט מוז קראכען, און אויף איהרע רואינען מוז אויפגעבויט ווערען די סאציאליסטישע ארדנונג. טאקע דערפאר, וואס מארקס האט בא־טראכט די קאפיטאליסטישע ארדנונג ווי א סאציאליסט, ד. ה., פונ'ם היסטארישען שטאנדפונקט, איז איהם געלונגען זיך פאנאנ־דער צוקלייבען אין איהרע סודות. טאקע דערפאר, וואס אין זיין אנאליז פון דער בורזשואזער געזעלשאפט האט זיך מארקס גע־שטעלט אויפ'ן שטאנדפונקט פונ'ם וויסענשאפטליכען סאציאליזם, האט זיך איהם איינגעגעבען וויסענשאפטליך צו באגרינדען דעם סאציאליזם.

און איצט קאן מען פארשטעהן בערנשטיינ'ס טענות צום „דואליזם, וואס ציהט זיך דורך ווי א רויטער פאדים דורך דעם גאנצען מאנומענטאלען ווערק, וואס מארקס האט געשאפען." „דער דואליזם באשטעהט אין דעם, וואס מארקס וויל פעסטשטעלען א פאראויס פארטיגען טעזיס, איידער זיין אויספארשונג האט זיך געענדיגט. אין דעם סאמע פונדאמענט פון זיין ווערק זעהט מען שוין יענע סיסטעם, וואס דארף ערשט קומען אין א צייט ארום. דאס וואס מארקס קומט צוריק צום „קאמוניסטישען מאניפעסט" (ד. ה. אין דעם פאל צו דעם סאציאליסטישען ענד־ציעל — א באמערקונג פונ'ם מחבר), איז א קלארער און דייטליכער באווייז פונ'ם אוטאפיזם אין דער סיסטעם פון מארקס'ן" (זייט 177).

דאך איז דער „דואליזם" פון מארקס'ן ניט מעהר ווי דער דואליזם פון דער סאציאליסטישער צוקונפט און דער קאפיטאליס־טישער געזעלשאפט, דער דואליזם פון קאפיטאל און ארבייט, פון דער בורזשואזיע און דעם פראלעטאריאט. ער שטעלט מיט זיך פאר די פונדאמענטאלע וויסענשאפטליכע אפשפיגלונג פון דער בורזשואזער געזעלשאפטליכער צווייאייניגקייט, פון די בורזשואזע קלאסען־געגענזאצען.

און ווען בערנשטיין דערשמעקט די שיריים פון אוטאפיזם אין דעם טעארעטישען „דואליזם", איז ער דערמיט אליין זיך מודה,

נאַאיוו זיך מודה, אַז ער לייקענט אין דעם היסטאָרישען דואַליזם פון דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט, אַז ער לייקענט אָפּ די קלאַסען־געגענזעצען, און אַז דער סאָציאַליזם גופא איז ביי איהם ניט מעהר ווי אַ שטיק אוטאָפּישע שיריים, ר"ל. בערנשטיינ'ס מאָניזם איז דער מאָניזם פון אַ פאַר־אייביגטער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג, דער מאָניזם פון אַ סאָציאַליסט, וואָס האָט פאַרגעסען זיין ענד־ציעל און זעהט דעם סוף פון דער מענשליכער ענטוויקלונג אין אַ שטענדיגער בורזשואזער געזעלשאַפט.

בערנשטיין זעהט ניט די צווייאיגקייט אין דער עקאָנאָמישער סטרוקטור פון דעם קאַפּיטאַליזם. דערפאַר וואַרפט ער זיך צום אידעאַליזם כדי צו ראַטעווען די סאָציאַליסטישע פּראָגראַם. דערפאַר בייט ער איבער דעם סאָציאַליזם, וואָס איז אין תוך אַ פאַזע פון דער געזעלשאַפטליכער ענטוויקלונג אויף אַן אַבסטראַקטען פּרינציפּ. דער „שותפות־פּרינציפּ“, מיט וועלכען בערנשטיין פאַרבט אַזוי צו די היינטיגע קאַפּיטאַליטישע אָרדנונג, איז ניט מעהר ווי אַן הנחה צו זיין אייגענער סאָציאַליסטישער פאַרגאַנגענהייט, ניט קיין הנחה פון זיין בורזשואַזער טעאָריע צו דעם סאָציאַליסטישען ענד־ציעל.

2. דעמאָקראַטיע אין דעם פּאָליטישען און עקאָנאָמישען לעבען.

מיר האָבען געזעהן, אַז בערנשטיינ'ס סאָציאַליזם וויל געבען די אַרבייטער אַ צוטריט צו דעם געזעלשאַפטליכען רייכטום, אַז ער וויל רייך מאַכען די „אָרימע לייט“. ווי אַזוי אָבער וועט אַזאַ נס געשעהן? אין זיינע אַרטיקלען „די פּראָבלעמען פונ'ם סאָציאַליזם“, געדרוקט אין דער „נייער צייט“, האָט בערנשטיין נאָר אין איילעניש געענטפערט אויף אָט דער פראַגע. אין זיין בוך אונטער דעם זעלבען נאָמען גיט ער שוין אַ גענויערען ענטפער. דער סאָציאַליזם וועט, לויט זיין מיינונג, פאַרווירקליכט ווערען גלייכצייטיג אויף צוויי וועגען: דורך די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען, אָדער, ווי בערנשטיין רופט עס, דורך דער עקאָנאָמישער דעמאָקראַטיע און דורך אַסאָציאַציעס. דורך די ערשטע וויל ער באַהערשען דעם אינדוסטריעלען רוח, דורך די צווייטע — דעם האַנדעלס־רוח (זייט 118).

וואָס איז שייך צו די אסאָציאַציעס, און פאַר אַלעמען, צו די פּראָדוקטיווע געזעלשאַפטען זיינען זיי דאָך באמת ניט מעהר ווי א טומטום, רחמנא לצלן, אין דער קאַפּיטאַליסטישער ווירטשאַפט, ד. ה., ביז א געוויסען גראַד א סאָציאַליזירטע פּראָדוקציאָן מיט א קאַפּיטאַליסטישען אויסטויש. דער אויסטויש באהערשט אָבער די פּראָדוקציאָן אין א קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט, און צוליעב דער קאָנקורענץ קאָן א אונטערנעהמונג מצליח זיין, נאָר ווען זי איז מקיים „מצות עקספּלואַטאַציע“ מיט אַלע פּליטערלאָך. וויסענשאַפטליך גערעדט, ווען די אינטערעסען פון קאַפּיטאַל באהערשען דעם פּראָדוקציאָנס־פּראָצעס. פּראַקטיש פיהרט דאָס צו א גרעסערער אינטענסיוויטעט, אָפט צו פאַרלייננגערען אָדער פאַרקירצען דעם אַרבייטס־טאָג אין איינקלאַנג מיט די צושטענדען אויף דעם מאַרק. עס ברייננגט אָפט צו דער צוציהונג אָדער אָפּשטויסונג פון אַרבייטס־קראַפט, צום ארויסשליידערען די אַרבייטער אין די גאַסען, קורץ גערעדט, אין דער פּראַקטיק ווענדען די פּראָדוקטיווע געזעלשאַפטען אָן דיזעלבע מעטאָדען, וואָס העלפען ארויס די קאַפּיטאַליסטען אין זייער קאָנקורענץ. א פּראָדוקטיווע געזעלשאַפט צווינגט די אַרבייטער זיך אַליין צו פאַרוואַלטען לויט דער ערגסטער פאָרם פון אַבסאָלוטיזם, כאָטש דאָס איז א טיעפער ווידערשפּרוך. זי שפּיעלט די ראָלע פון א קאַפּיטאַליסטישען אונטערנעמער אין איהר שייכות צו א צווייטער געזעלשאַפט. צוליעב אָט דעם געגענזאַץ געהען די פּראָדוקטיווע געזעלשאַפטען לאיבוד, אָדער זיי ווערען קאַפּיטאַליסטישע אונטערנעמונגען, און דאָרט, וואו די אינטערעסען פון די אַרבייטער שפּיעלען די הויפּט־ראָלע, ווערען זיי גאָר צופאַלען. אָט די פאַקטען דערמאָנט בערנשטיין אַליין. ער פאַרשטעהט זיי אָבער ניט און גלויבט, ווי פרוי פּאָטטער־וועבב, אַז די אורזאַכע פון זייער אונטערגאַנג ליגט אין דעם מאַנגעל פון „דיסציפּלין“. אָט די דיסציפּלין איז טאַקע באמת דער נאַטירליכער אַבסאָלוטער רעזשים פון קאַפּיטאַליזם. די אַרבייטער קאָנען צו זיך אַליין אַזאַ רעזשים ניט אָנווענדען.

דערפון שטאַמט דער שלוס, אַז די פּראָדוקטיווע געזעלשאַפטען וואָלטען געקאָנט עקזיסטירען, אפילו אין דער קאַפּיטאַליסטישער ווירטשאַפט, ווען זיי זאָלען נאָר קאָנען אויסמיידען דעם אי־

נערליכען געגענזאַץ צווישען דעם פּראָדוקציאָנס־אופן און דעם אופן פון אויסטויש, ווען זיי זאָלען קאָנען אויסמיידען דעם געזעץ פון פרייער קאָנקורענץ. דאָס וואָלט אָבער מעגליך געוואָרען נאָר, ווען די פּראָדוקטיווע געזעלשאַפטען באַזאָרגען זיך מיט אַ מארק פון שטענ־דיגע קאָנסומער. אַזאַ הילפס־מיטעל איז פאַר זיי די קאָנסום־געזעלשאַפטען. און טאַקע אין דעם, ניט אין קיין אַנדער זאַך, ליגט יענער סוד וואָס אַ זעלבסטשטענדיגע פּראָדוקטיווע געזעל־שאַפט מוז פאַלען און נאָר אַ קאָנסום־געזעלשאַפט קאָן פאַרזיכערען איהר עקזיסטענץ, יענער סוד, וואָס בערנשטיין זוכט.

נאָר אויב די עקזיסטענץ־מעגליכקייט פון די פּראָדוקטיווע געזעלשאַפטען, אין דער היינטיגער אָרדנונג, איז פאַרבונדען מיט דער עקזיסטענץ פון די קאָנסום־געזעלשאַפטען איז שוין ממילא נעדרונגען, אַז אין בעסטען פאַל קאָנען די פּראָדוקטיווע געזעל־שאַפטען נאָר ניצליך זיין פאַר דעם אָרטיגען און אומ:ויכטיגען מארק. אויף אַזאַ אופן מוזען זיי נאָר פּראָדוצירען אַ קליינע צאָהל פּראָדוקטען און נאָר אַרטיקלען פאַר'ן געברויך. אַלע הויפּט צוויי־גען פון דער קאַפּיטאַליסטישער פּראָדוקציאָן: די וועב, קוילען און אויל־אינדוסטריען, מאַשינען, שיף און לאָקאָמאָטיוו־פאַברי־קען ווערען לכתחילה אויסגעשלאָסען פון דער טעטינקייטס־סביבה פון די קאָנסום־געזעלשאַפטען און ממילא פון דער טעטיגקייטס־סביבה פון די פּראָדוקטיווע געזעלשאַפטען. אויף אַזאַ אופן זיי־נען די פּראָדוקטיווע געזעלשאַפטען ניט פּאַסיג איינגעפיהרט צו ווערען אַלס אַן אַלגעמיינע רעפאָרם. ראשית, צוליעב זייער צוויי־ענדיגען כאַראַקטער, צווייטענס, ווייל צוליעב זייער אַלגעמיינער אָנווענדונג אינ'ם לעבען איז נויטיג פריהער פאַרניכטען דעם וועלט־מארק און פאַרוואַנדלען די גאַנצע היינטיגע אַל־וועלטליכע ווירט־שאַפט אין קליינינקע פּראָדוקטיווע און אויסטויש־גרופּען. אַזאַ רעפאָרמע וואָלט געוועזען אַ „השיבנו נאַזאַד" פון דער היינטיגער קאַפּיטאַליסטישער בעל־הבית'ישקייט צו דער מיטעל־אַלטערליכער קליינער פּראָדוקציע.

און אַפילו אין דער אַטמאָספערע, וואו די פּראָדוקטיווע געזעל־שאַפטען קאָנען שוין יאָ עקזיסטירען, מוזען זיי, אויפ'ן באָדען פון דער היינטיגער אָרדנונג, שפּיעלען די ראָל פון אַ צוגאָב נאָר צו די

קאנסום־געזעלשאפטען, וועלכע מוזען ווערען די הויפט־טרעגער פון דער געפלאנטער רעפארם. א סאציאלע רעפארם דורך אזעלכע געזעלשאפטען באריהרט ווייניג־וואס דעם פראדוקטיווען קאפיטאל, אדער, בעסער געזאגט, דעם רוקען־ביין פון דער היינטיגער קאפיטאליסטישער ווירטשאפט. ער באריהרט נאר דעם האנדעלס־קאפיטאל, אי דאס אויך נאר דעם קלייניקען, לאחדים־האנדעל, ד. ה., די קליינע פארצווייגונגען פון דער קאפיטאליסטישער ארדנונג.

מיר האבען אויך אנגעוויזען, אז די פראפעסיאנעלע פאראיינען זיינען ניט קיין ווירקענדער קאמפס־מיטעל גענען פראדוקטיווען קאפיטאל. די ארבייטער וועלען דורך אט די פאראיינען ניט ווירקען אויף דעם פראדוקציאנס־אופן, אויף זיין גרוים אדער טעכניק.

און וועגען דער ריין־עקאנאמישער זייט פון אט דער פראגע, ד. ה., וועגען „דעם קאמף צווישען שכירות און פראפיטען“, ווי בערנשטיין דריקט זיך אויס, האבען מיר שוין אנגעוויזען, אז דער נצחון אויף דער אדער יענער זייט איז אין גאנצען אפהענגיג פונ'ם שכירות־געזעץ. דער קאמף קומט דאך ניט פאר ערגעץ אין די הימלען און ער פארניכטעט ניט דעם שכירות־געזעץ, אדרבא, ער פארווירקליכט איהם. דער ענין ווערט נאך קלערער, ווען מען קוקט אויף איהם פון אן אנדער זייט, און מען שטעלט אוועק די פראגע מכח די פונקציעס פון די פראפעסיאנעלע פאראיינען.

בערנשטיין זאגט, אז די פראפעסיאנעלע פאראיינען שפיעלען די ראל פונ'ם קאמפס־אוואנגארד פונ'ם ארבייטער קלאס, אין זיין קאמף פאר באפרייאונג, און אז זיי וועלען ענדליך איינשלינגען די פראפיטען. מיר גלויבען אבער, אז די פראפעסיאנעלע פאראיינען קאנען ניט אנפיהרען קיין אגרעסיווען קאמף. לויט זייער נאטור זיינען זיי אן ארגאניזירטער וועהר־מיטעל געגען דעם אנפאל פון די פראפיטען און א באשיצונג פון דעם ארבייטער קלאס געגען די פארשקלאפענדע טענדענציעס פון דער קאפיטאליסטישער ווירטשאפט. צוויי אורזאכען פיהרען דערצו.

ראשית, ווירקען די פראפעסיאנעלע פאראיינען דורך זייער ארגאניזאציע אויף דעם אנבאט פון ארבייטער אויפ'ן מארק און אויף אזא אופן פארהעכערען זיי זייער מארק־פרייז. די ארגאני־

זאַציע ווערט אָבער נעהינדערט אין איהר ארבייט דורך דער שטענ־דיגער פּראָלעטאַריזאַציע פון קליינבירגערטום. דאָס קליינע ביר־גערטום שטעלט שטענדיג צו נייע שיכטען פון פּראָלעטאַריאַט צום מאַרק.

צווייטענס, ווילען די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען פאַרבעסע־רען דעם וואוילזיין פון זייערע מיטגליעדער און פאַרגרעסערען זייער חלק אינ׳ם געזעלשאַפטליכען רייכטום. נאָר אָט דער חלק מוז זיך אַלץ פאַרקלענערען, עס זאָל אפילו דונערען און בליצען, צוליעב דעם וואוקס פון דער פּראָדוקטיוויטעט פון דער ארבייט. דאָס קאָן מען פאַרשטעהן אפילו ווען מען איז ניט קיין מאַרקסיסט, אבי נאָר מען האָט איין מאָל אין האַנט געהאַלטען ראָדבערטוס׳עס ווערק, „די באַלייכטונג פון דער סאָציאַלער פראַגע.“

אַזוי זעהען מיר, אַז די פּראָפעסיאָנעלע באַוועגונג איז אַן ארבייט, ווי, למשל, אויסשעפּען דעם ים מיט אַ רעשעטע. שולדיג אין דעם זיינען, פאַרשטעהט זיך, אויסערליכע, אָביעקטיווע באַדינגונגען. אמת, אָט די ארויסגעוואָרפענע פּראַצע איז אַ נויטיגע זאַך, כדי דער ארבייטער זאָל בכלל קאָנען קריגען באַשטימטע שכירות, לויט די באַדינגונגען פונ׳ם מאַרק. אָט די פּראַצע איז אויך נויטיג כדי דער שכירות געזעץ זאָל פאַרווירקליכט ווערען און כדי אָט די פאַרשקלאַפּענדע טענדענץ פון דער קאַפּיטאַ־ליסטישער ענטוויקלונג זאָל פאַראַליזירט ווערען אָדער כאָטש אָפּגע־שוואַכט ווערען. נאָר אויב מיר ווילען דורך די פּראָפעסיאָנעלע פאַר־איינען איינשלינגען דעם גאַנצען פּראָפיט מוזען מיר פאַר אַלעמען אָפּטאָן אַן אנדער שטיקעל ארבייט. מיר מוזען אָפּשטעלען די פּראָלע־טאַריזאַציע פון דער קליינער בורזשואזיע און דעם וואוקס פון דעם ארבייטער קלאַס. דער צווייטער תנאי איז איינגעשלאָסען אין דעם אָפּהאַלט פון דער אינטענסיוויטעט אין דער ארבייט. דער פּועל יוצא דערפון וואָלט אויך דאָ, פונקט ווי ביי דער פּראַגע וועגען די פּראָדוקטיווע געזעלשאַפטען, געוועזען אַ פאָרשלאַג אומצוקערען זיך צו דער פאָר־קאַפּיטאַליסטישער ווירטשאַפט.

בערנשטיינ׳סביידע מיטלען דורכצופיהרען די סאָציאַלע רע־פאָרם, ד. ה., די פּראָדוקטיווע געזעלשאַפטען און די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען טויגען אין גאַנצען ניט פאַר דער אויפגאַבע. דורך זיי קאָן

מען ניט ענדערען דעם קאַפּיטאַליסטישען פּראָדוקציאָנס־אופן. בערנ־שטיין אַליין פיהלט דאָס, און קוקט אויף זיי, ווי אויף איינפאַכע מיטלען אריינצוכאַפּען אַ ביסעל פון די קאַפּיטאַליסטישע פּראָפּי־טען און באַגליקען, באַרייכערען די אַרבייטער. דערמיט אַליין זאָגט זיך בערנשטיין אָפּ פון דעם קאַמף געגען דעם קאַפּיטאַליסטי־שען פּראָדוקציאָנס־אופן, און וויל, אַז די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע באַוועגונג זאָל נאָר קעמפען געגען דער סיסטעם פון דער קאַפּיטאַ־ליסטישער פאַרטיילונג. אין עטליכע פלעצער באַצייכענט בערנ־שטיין זיין סאָציאַליזם ווי אַ שטרעבונג צו אַ „יושר׳דיגער", „מעהר־יושר׳דיגער" און „נאָר יושר׳דיגער" פאַרטיילונג.

אמת, דעם ערשטען שטויס צו דער סאָציאַל־דעמאָקראַטישער באַוועגונג קריגען די אַרבייטער, אָס־ווינציגסטען, די ברייטע פאָלקס־מאַסען דורך דער „ניט־יושר׳דיגער" פאַרטיילונג אין דער קאַפּיטאַליטישער אָרדנונג. ווען די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע קעמפט פאַר דער פאַרגעזעלשאַפטליכונג פון דער גאַנצער ווירט־שאַפט, שטרעבט זי, זעלבסטפאַרשטענדליך, צו אַ „יושר׳דיגער" פאַרטיילונג פון דעם געזעלשאַפטליכען רייכטום. לויט דער טעאָ־ריע פון מאַרקס׳ן שטאַמט יעדער אופן פון פאַרטיילונג פון איהר באַשטימטען פּראָדוקציאָנס־אופן. דערפאַר שטרענגט די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע אָן אַלע איהרע קרעפטען, ניט צו באַקעמפען די פאַר־טיילונג אין דער קאַפּיטאַליסטישער פּראָדוקציאָן, נאָר צו פאַרניכ־טען די סהורה־פּראָדוקציאָן בכלל. קורץ גערעדט, די סאָציאַל־דע־מאָקראַטיע שטרעבט איינצופיהרען דעם סאָציאַליסטישען אופן פון פאַרטיילונג דורך דעם קאַמף צו פאַרניכטען דעם קאַפּיטאַליסטי־שען פּראָדוקציאָנס־אופן. בערנשטיין אָבער וויל נאָר קעמפען גע־גען דעם קאַפּיטאַליסטישען אופן פון פאַרטיילונג און האָפט דורך דעם איינצופירען דעם סאָציאַליסטישען פּראָדוקציאָנס־אופן.

וואו ליגט אָבער דער יסוד פאַר אַזאַ סאָציאַליסטישער רע־פאָרם, וואָס בערנשטיין פּלאַנט? אפשר אין די טענדענצען פון דער קאַפּיטאַליסטישער פּראָדוקציע? זיכער ניט. ווייל ראשית לייקענט בערנשטיין, אַז אַזעלכע טענדענצען עקזיסטירען גאָר. צווייטענס קומט ביי איהם אויס, אַז דער געוואונשטער פּראָדוק־ציאָנס־אופן איז אַליין אַ רעזולטאַט און ניט קיין אורזאַכע פון דער

פּאַרטיילונג. ממילא קאָן שוין בערנשטיינ'ס סאָציאַליזם ניט האָבען קיין עקאָנאָמישע באַגרינדונג. ער שטעלט אַוועק אי די ציעלען אי די מיטלען פון סאָציאַליזם מיט'ן קאָפּ אַראָפּ און מיט די פיס אַרויף. אַזאַ אָפּשניט קריגען ביי איהם די עקאָנאָמישע באַציהונגען, קאָן ער שוין, דערפאַר, ניט אויסנוצען דעם מאַטעריאַליזם צו באַגרינדען זיין פּראָגראַם און מוז אָנקומען צום אידעאַליזם.

„צוליעב וואָס דאַרף מען גאָר באַגרינדען דעם סאָציאַליזם מיט דער עקאָנאָמישער נויטוועגדיגקייט?" שרייבט ער. „צוליעב וואָס דעגראַדירען דעם פאַרנונפט, דאָס רעכטס־באַוואוסטזיין און דעם מענשליכען ווילען?*) מילא, ווער דער סאָווערענער ווילען, וואָס וואַרפט זיך ניט אונטער קיין עקאָנאָמישער נויטוועגדיגקייט אליין איינפיהרען א „יושר'דיגע" פאַרטיילונג." אַזוי גלויבט בערנשטיין. אָדער בעסער געזאָגט, אַזוי ווי דער ווילען אליין איז ניט מעהר ווי א מיטעל, אין דעם פאַל, פון דעם באַוואוסטזיין פון גע־עכטיגקייט וועט אָט די יושר'דיגע פאַרטיילונג קומען מיט'ן רבינ'ס כח, מיט'ן כח פון דער גערעכטיגקייטס־אידעע.

ענדליך זיינען מיר צוגעקומען צום פּרינציפּ פון יושר — צו יענעם אַלטען פערדעל, אויף וועמען אַלע רעפאָרמער רייטען. זיי רייטען אויף דעם פּשוט דערפאַר, וואָס זיי האָבען ניט קיין אַנדער היסטאָרישע שטופּ־קראַפט. דאָס איז דער זעלביגער אויסגעדאַרטער ראָססינאַנט, אויף וועמען אַלע היסטאָרישע דאָן־קיכאָטען לאָזען זיך אַרויס אין וועג צו זוכען וועלט־רעפאָרמען, און קומען סוף־כל־סוף מיט ליידיגע הענט.

די פאַרבּרידערונג פון די אָרימע מיט די רייכע, אַלס דער געזעלשאַפטליכער פונדאַמענט פון דעם סאָציאַליזם, דער „שותפות־פּרינציפּ", אַלס זיין אינהאַלט, א „יושר'דיגע" פאַרטיילונג, אַלס זיין ציעל, און די אידעע פון גערעכטיגקייט אַלס דער איינציגער היסטאָרישער הכשר פון דעם סאָציאַליזם! צוריק מיט 50 יאָהר ווען ווייטלינג איז אַרויסגעקומען מיט אָט דעם מין סאָציאַליזם, איז אין איהם זיכער געווען מעהר קראַפט, מעהר באַגייסטערונג, מעהר גלאַנץ!

---

*) „פאָרווערטס", 26טען מאַרטש, 1899.

אמת, דער גאונ'ישער שניידער האט נאך דעמאלט ניט נעוואוסט וועגען דעם וויסענשאפטליכען סאציאליזם. גאנצע 50 יאהר זיינען פאראיבער. מארקס און ענגעלס האבען אויף שטיק־שטיקלאך צוקלאפט יענע וועלטאנשויאונג. צוגויפשטוקעווען פון אט די טראנטעס א בגד און עס אונטערטראגען דעם דייטשען פראלעטאריאט, אלס דאס לעצטע ווארט פון וויסענשאפט — דערצו דארף מען טאקע א שניידער... אבער שוין ניט קיין גאון.

די עקאנאמישע פאראויסזעצונג פון בערנשטיינ'ס טעאריע זיינען די די פראפעסיאנעלע פאראיינען און די אסאציאציעס, און די הויפט פאליטישע שטיצע איהרע איז די פראגרעסירענדע דעמאקראטיע. די איצטיגע רעאקציע איז ביי איהם עפעס א מין כפאזמע, ר"ל, אן איבערגעהענדע ערשיינונג. דערמיט דארף מען זיך ניט באשעפטיגען, מען דארף זיך דארויף אפילו ניט אפשטעלען, ווען מען באטראכט די אלגעמיינע ריכטונג פון דער פראלעטארישער באוועגונג. דא איז, פארשטעהט זיך ניט די פראגע ווי לאנג וועט די רעאקציע דויערען לויט בערנשטיינ'ס מיינונג. אט די מיינונג זיינע איז דאך געבויט אויף מינדליכע און שריפטליכע פארזיכערונגען פון זיינע פריינד. ניט וועגען דעם איז דא די פראגע, נאר וועגען דעם, אין וואס פאר אן אביעקטיווען צוזאמענהאנג איז די דעמאקראטיע מיט'ן ווירקליכען געזעלשאפטליכען פראגרעס בכלל.

בערנשטיין קוקט אויף דער דעמאקראטיע, ווי אויף אן אומפארמיידליך אין נויטווענדיג טרעפעל אין דער ענטוויקלונג פון דער היינטיגער געזעלשאפט. נאך מעהר, די דעמאקראטיע איז ביי איהם אין די אויגען, ווי ביי אלע בורזשואזע טעארעטיקער פון ליבעראליזם, א גרויסער געזעץ פון דעם היסטארישען פראגרעס בכלל. כדי אט דעם געזעץ צו פארווירקליכען איז כדאי איינצושפאנען אלע אקטיווע קרעפטען פון דעם פאליטישען לעבען. אזא אבסאלוטע פארם שטעלט אבער ניט פאר די לאגע ריכטיג. דאס איז א קליין־בירגערליכע פארפלאכונג פון די רעזולטאטען פון דער בורזשואזער ענטוויקלונג, וואס פארנעמט מעהר ניט ווי א קליין ווינקעלע אין דער געשיכטע, סך הכל א 25־30 יאהר. ווען מען קוקט זיך צו א ביסעל נעהנטער צו דער פאליטישער געשיכטע פון

קאַפּיטאַליזם און צו דער ענטוויקלונג פון דער דעמאָקראַטיע אין דער געשיכטע, קומט מען צו אַ גאַנץ אַנדער רעזולטאַט.

דעמאָקראַטיע באַגעגענט מען אויף פאַרשיידענע שטופען פון געזעלשאַפטליכען פּראָגרעס: אין דער פּאָרהיסטאָרישער קאָמוניסטישער קהילה, אין דער מלוכה פון שקלאַפען־אייגענטימער פונ׳ם אַלטערטום און ווידער אַמאָל אין די שטאָדטיגע קהילות פון מיטעל־אַלטער. פונקט אַזוי זעהען מיר דעם אַבסאָלוטיזם און די באַגרענעצטע מאָנאַרכיע אונטער פאַרשיידענעווירטשאַפטליכע באַציהונגען. פון דער אַנדערער זייט, באַשאַפט דער קאַפּיטאַליזם, ווען ער איז נאָך אין די וויקעלאַך, אַלס סחורה־פּראָדוקציאָן, אַ ריין־דעמאָקראַטישע געזעצגעבונג אין די שטאָדטישע קהילות. שפּעטער אין זיין מעהר ענטוויקעלטער פאָרם, אין דער מאַנופאַקטור־פּראָדוקציע, פּאַסט זיך דער קאַפּיטאַליזם אַם־בעסטען צו צו דער אַבסאָלוטער מאָנאַרכיע. אַם ענדע, אין זיין פאָלקאָם ענטוויקעלטער אינדוסטריעלער פאָרם, רופט ער אַרוים, אָט — די דעמאָקראַטישע רעפּובליק (1793), אָט — די אַבסאָלוטע מאָנאַרכיע פון נאַפּאָלעאָן דעם ערשטען. נאָכדעם פיהרט דער קאַפּיטאַליזם איין די אַריסטאָקראַטישע מאָנאַרכיע פון דער רעסטאָראַציע (1815־1830), די בורזשואַזע קאָנסטיטוציאָנעלע מאָנאַרכיע פון לואי פיליפּ׳ן, נאָך אַ מאָל אַ דעמאָקראַטישע רעפּובליק, און נאָך אַ מאָל אַ מאָנאַרכיע, דאָס מאָל פון נאַפּאָלעאָן דעם 3טען און לסוף צום דריטען מאָל אַ דעמאָקראַטישע רעפּובליק, וואָס ווייזט אויס דערלעבט, ווידער אַמאָל, איהרע לעצטע טעג.*)

אין דייטשלאַנד איז די איינציגע דעמאָקראַטישע איינריכטונג —דאָס אַלגעמיינע וואַהל־רעכט — ניט קיין ערּאָבערונג פון בורזשואַזען ליבעראַליזם. דאָס וואַהל־רעכט איז דאָרטען אַ געוועהר פּאָליטיש צונויפצוגיסען די קליינע מלוכות. דאָס וואַהל־רעכט איז טאַקע באַגרענעצט און האָט זיין באַדייטונג אין דער ענטוויקלונג פון דער דייטשער בורזשואַזיע, וואָס איז, אגב, גאַנץ גוט צופריע־

*) דאָס איז געשריבען געוואָרען אין 1899, ווען די פראַנצויזישע רעפּובליק איז וויקליך געווען אין אַ גרויסער סכנה. (איבערזעצער׳ס באַמערקונג).

דען מיט דער האלב־פעאָדאלער קאָנסטיטוציאָנעלער מאָנארכיע. אין רוסלאַנד צובליהט זיך גאַנץ פיין דער קאפּיטאליזם אונטער דער זעלבסטהערשונג, און מאַכט אפילו ניט דעם אָנשטעל, אז ער שטרעבט צו דעמאָקראַטיזם. אין עסטרייך איז דאָס אלגעמיינע וואהל־רעכט ניט מעהר ווי א שטריק צוגעוואָרפען דער מאָנארכיע, וואָס האָט געהאלטען אין דערטרונקען ווערען; ווי ווייט דאָס וואהל־רעכט דאָרטען איז פון אמת'ער דעמאָקראַטיע קאָן מען זעהן פון דעם 14טען פּאַראַגראַף פון דער עסטרייכישער קאָנסטיטוציע, וואָס גיט דאָס רעכט דער רעגיערונג צו רעגיערען אָהן דעם הסכם פון פּאַרלאַמענט, עס באַרשטעהט זיך, אין וויכטיגע פאלען נאָר. די דעמאָקראַטישע ערָאבערונג פון בעלגישען ארבייטער קלאַס — דאָס אלגעמיינע וואהל־רעכט — איז גאָר פאַרבונדען מיט דער שוואַכקייט פון מיליטאַריזם, און ממילא, מיט דער ספּעציעלער געאָגראַפישער לאַגע פון בעלגיום.

דער וואוקס פון דעמאָקראַטיע, וואָס בערנשטיין און דער בורזשואַזער ליבעראליזם באַטראַכטען אלס געזעץ פון דער מענש־ליכער געשיכטע איז, ווען מען קוקט זיך נעהנטער צו, אם וועניג־סטען אין דער נייעסטער געשיכטע, מעהר ניט ווי א לופט־שלאָס. צווישען דער ענטוויקלונג פון דער בורזשואַזיע און דער דעמאָקראַ־טיע איז ניטאָ קיין אינערליכע פאַרבינדונג. די פּאָליטישע פאָרם איז שטענדיג א רעזולטאַט פון א גאַנצען סכום פון אינערליכע און אויסערליכע פּאָליטישע כחות. זי לאָזט שטענדיג צו אַן עקזיס־טענץ־מעגליכקייט פאַר אַלע איהרע שטופען, פון דער אבסאָלוטער מאָנארכיע ביז דער דעמאָקראַטישער רעפּובליק.

אויף אזא אופן מוזען מיר זיך אָפּזאָגען פונ'ם אלגעמיינעם היסטאָרישען געזעץ אין דער ענטוויקלונג פון דער דעמאָקראַטיע אין די ראַהמען פון דער היינטיגער געזעלשאַפט. מיר מוזען זיך דערפאַר ווענדען נאָר צו דער איצטיגער שטופע פון דער היסטאָרי־שער ענטוויקלונג פון דער בורזשואַזיע. דאָ וועלען מיר אָבער, אין דער פּאָליטישער לאַגע באַגעגענען אזעלכע כחות, וואָס פיהרען לחלוטין ניט צו דער פאַרווירקליכונג פון בערנשטיינ'ס איינפאל. אדרבא, אָט די כחות פיהרען צום פאַרלוסט פון אלע ערָאבערונגען פון דער בורזשואַזער געזעלשאַפט.

די דעמאָקראַטישע איינריכטונגען האָבען שוין איצט דורכגעפיהרט זייער שליחות אין דער געשיכטע פון דער בורזשואזיע. אין דעם ערך ווי זיי האָבען זייער ארבייט אָפּגעטאָן, אַלס מיטעל צוזאַמענצוגיסען די קליינע מלוכות און צו בילדען די גרויסע מעכטע (דייטשלאַנד און איטאַליען), זיינען זיי שוין איצט ניט נויטיג און איבריג. דער עקאָנאָמישער פּראָגרעס האָט געבראַכט, דערווייל, די נויטיגע רפואה אינערליך און די דעמאָקראַטיע, וואָס איז מעהר ניט געוועזען ווי אַ באַנדאַזש, קאָן שוין איצט גרינג באַזייטיגט ווערען אָהן אַ סכנה פאַר'ן אָרגאַניזם פון דער בורזשואזער געזעלשאַפט.

דאָס זעלבע קאָן מען זאָגען מכח דעם איבערגאַנג פונ'ם גאַנצען פּאָליטיש־אַדמיניסטראַטיווען רעגיערונגס־אַפּאַראַט פון אַ האַלב־פעאָדאַלען אָדער פעאָדאַלען אין אַ קאַפּיטאַליסטישען. אָט די ענדערונג איז טאַקע היסטאָריש ענג צוזאַמענגעבונדען מיט דער דעמאָקראַטיע. זי, די ענדערונג, האָט שוין אָבער איצט דערגרייכט אַזאַ שטופע פון ענטוויקלונג, אַז די אמת־דעמאָקראַטישע טיילען פונ'ם מלוכה־אַפּאַראַט, למשל, דאָס אַלגעמיינע וואַהל־רעכט, און די רעפּובליקאַנישע פאַרוואַלטונג קאָנען שוין איצט אָפּגעשליידערט ווערען פון איהר, און קיין סכנה זאָל, חלילה, ניט געשעהן. די אַדמיניסטראַציע, די פינאַנסען און די קריעגס־אַנגעלעגענהייטען וועלען ניט זיין אין קיין סכנה. צו דער פאַר־רעוואָלוציאָנערי־ציים וועט מען זיך שוין צוריק ניט אומקערען.

אויב דער ליבעראַליזם איז געוואָרען אַ גאַנץ איבעריגע זאַך פאַר דער בורזשואַזיע, שטעהט ער זיי אין איינינגע אַנגעלעגענהייטען ווי אַ ביין אין גאָרגעל. די גרעבסטע ראָל דערביי שפּיעלען צוויי כחות, וואָס באַהערשען דאָס גאַנצע פּאָליטישע לעבען פון די היינטיגע רעגיערונגען: די וועלט־פּאָליטיק און די אַרבייטער־באַוועגונג, צוויי באַזונדערע זייטען פון דער היינטיגער ענטוויקלונגס־שטופע פון דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג.

דורך דער ענטוויקלונג פון דער אינדוסטריע און פאַרשאַרפונג פון דער אַלגעמיינער קאָנקורענץ אויף דעם וועלט־מאַרק, זיינען די אַרמיי און פלאָטע געוואָרען די באַשטימענדע כחות אין

דער וועלט־פּאָליטיק און אין דעם אינערליכען און אויסערליכען
לעבען פון אַלע גרויס מעכטע. די וועלט־פּאָליטיק און דער מילי־
טאַריזם זיינען, צוליעב די עקאָנאָמישע באַדינגונגען און די אינ־
טערעסען פון קאַפּיטאַליזם, די פּראָגרעסיווע טענדענצען
אין דער היינטיגער שטופע פון היסטאָרישער ענטוויקלונג, ממילא איז
שוין די בורזשואַזע דעמאָקראַטיע, צוליעב דעם אַליין, אַ רע־
גרעסיווע אָדער רעאַקציאָנערע טענדענץ. אַלס
געלונגענער ביישפּיעל דערצו קאָן דיענען די רעפּובליק פון די פאַר־
איינינגטע שטאַאַטען פון נאָך דער שפּאַנישער מלחמה. אין פראַנק־
רייך עקזיסטירט די רעפּובליק נאָר אַ דאַנק דער אינטערנאַציאָ־
נאַלער פּאָליטישער לאַגע, וואָס דערלאָזט דערווייל ניט צו קיין
מלחמה. ווען ס'וואָלט געקומען צו אַ מלחמה, און לויט אַלע סמנים
וואָלט ווירקליך דערצו געקומען, וואָלט פראַנקרייך געבליבען ניט־
צוגעגרייט צו איהר, און נאָך דער ערשטער מפּלה, זיכער פּראָקלאַ־
מירט אַ מאָנאַרכיע אין פּאַריז. פאַר דער נייער עפּאָכע פון ענער־
גישע באַוואָפנונגען (1893טען יאָהר) און פאַר דער וועלט פּאָליטיק
אין צוזאַמענהאַנג מיט קיאַ־טשאַו, האָט דייטשלאַנד באַצאָהלט
מיט 2 קרבנות: מיט דער צופאַלונג פון דעם פאַראיין פון די פריי־
דענקער און מיט דעם פאַל פון דעם האַלב־דעמאָקראַטישען צענטער.

אויב די אויסערליכע פּאָליטיק טרייבט די בורזשואַזיע אין
די אָרעמס פון דער רעאַקציע, איז איהר אינערליכע פּאָליטיק אין
אַזאַ מאָס אָפּהענגיג פון דעם אויפוואַכענדען פּראָלעטאַריאַט.
בערנשטיין אַליין איז זיך אין דעם מודה. ער באַשולדיגט די
„סאָציאַל־דעמאָקראַטישע לעגענדע פון פאַרשלינגען“ ד. ה. די סאָ־
ציאַליסטישע אידעאַלען, אין דעם, וואָס די ליבעראַלע בורזשואַזיע
פאַרראַט איהרע אַמאָליגע אידעאַלען. און ער עצה'ט, דערפאַר,
דעם פּראָלעטאַריאַט, אַז ער זאָל זיך אָפּזאָגען פון זיין ענד־ציעל,
כדי אַרויסצונאַרען די אויף טויט צושראָקענע בורזשואַזיע פון
דער רעאַקציאָנערער נאַרע. נאָר בערנשטיין באַווייזט אָבער דער־
מיט, אַז די בורזשואַזע דעמאָקראַטיע ווידערשפּרעכט די אינעוועניג־
סטע פּראָגרעסיווע טענדענציעס פון דער היינטיגער געזעלשאַפט.
ער באַווייזט, אַז אין דער היינטיגער געזעלשאַפט איז די סאָציאַ־
ליסטישע באַוועגונג אַ דירעקטער רעזולטאַט פון אַט די טענדענ־

ציעס און ער מיינט, אַז די בורזשואַזע דעמאָקראַטיע קאָן נאָר עק־זיסטירען, ווען אָט די באַוועגונג וועט אָפּגעראַמט ווערען פון וועג.

נאָך אַ זאַך באַווייזט בערנשטיין דערמיט. די אויפלעבונג פון דער בורזשואַזער דעמאָקראַטיע, לויט זיין מיינונג, קאָן נאָר פאָרקומען בתנאי, אַז דער אַרבייטער־קלאַס זאָל זיך אָפּזאָגען פון דעם סאָציאַליסטישען ענד־ציעל. דערמיט פאָטאַקעוועט ער, אַז די בורזשואַזע דעמאָקראַטיע איז, פאַרקערט, ניט קיין נויטיגע באַ־דינגונג און פאָראויסזעצונג פון דער סאָציאַליסטישער באַוועגונג און פון דעם נצחון פון סאָציאַליזם. דאָ פאַלט בערנשטיין אריין אין אַ צובראָכענעם קרייז און זיין לעצטע סברא פרעסט אויף זיין איינענע ערשטע פאָראויסזעצונג.

פון אָט דעם קרייז קאָן מען גרינג אַרויסגעהן. פון דעם פאַקט, אַז די ליבעראַלע בורזשואַזיע האָט, פון פחד פאַר דעם ערוואַכענדען פראָלעטאַריאַט און זיין ענד־ציעל, שיער ניט פאַר־לאָרען איהר כשר'ע נשמה, פון דעם פאַקט אַליין איז דאָך גע־דרונגען אַז נאָר די אַרבייטער באַוועגונג איז און קאָן זיין די איינ־ציגע שטיצע און האָפענונג פון דער דעמאָקראַטיע; ווייטער, איז דערפון געדרונגען, אַז דער גורל פון דער סאָציאַליסטישער באַ־וועגונג איז ניט פאַרבונדען מיט דער בורזשואַזער דעמאָקראַטיע, פאַרקערט, דער גורל פון דער דעמאָקראַטיע איז ענג צוזאַמענגעבונ־דען מיט דער סאָציאַליסטישער באַוועגונג. די דעמאָקראַטיע לעבט־אויף, ניט ווען דער פראָלעטאַריאַט זאָגט זיך אָפּ פון זיין באַפרייאונגס־קאַמף. ערשט ווען די פראָלעטאַרישע באַוועגונג ווערט קרעפטיג גענוג, אַז זי זאָל זיך קאָנען נעגענשטעלען קעגען די רעאַקציאָנערע פאָלגען פון דער וועלט־פאָליטיק און געגען דעם פאַרראַט פון דער בורזשואַזיע צו איהרע אַמאָליגע אידעאַלען, ערשט דעמאָלט קאָן די דעמאָקראַטיע אויפלעבען. ווער עס וויל, אַז די דעמאָקראַטיע זאָל זיך באַפעסטיגען, דער דאַרף שטרעבען צו דער פאַרשטאַרקערונג, און ניט אָפּשוואַכונג, פון דער סאָציאַ־ליסטישער באַוועגונג. ווען מען זאָגט זיך אָפּ פון דעם סאָציאַ־ליסטישען אידעאַל. מוז מען זיך גלייכצייטיג אָפּזאָגען אי פון דער פראָלעטאַרישער באַוועגונג אי פון דער דעמאָקראַטיע.

בערנשטיין ערקלערט אין זיין „ענטפער“ צו קאַוטסקי'ן, אין „פאָרווערטס“ פון 26טען מערץ 1899, אַז ער איז אין גאַנצען

מסכים צו דער פראקטישער טייל פון דער פארטיי־פראָגראם. ער קאָן אָבער אינגאנצען ניט מסכים זיין מיט דער טעאָרעטישער טייל איהרער. דאָך דענקט ער, אז ניט קוקענדיג דאַרויף, קאָן ער געהן האנד אין האנד מיט דער פארטיי, ווייל „וואָס מאכט דאָס אויס, אז אין דער טעאָרעטישער טייל פון דער פראָגראם איז דאָ א פראזע, וואָס שטימט ניט מיט זיינע פאָרשטעלונגען וועגען דעם גאנג פון דער געזעלשאפטליכער ענטוויקלונג?" אָט דער פירוש ווייזט, אין בעסטען פאל, אז בערנשטיין קאָן ניט פאר־שטעהן דעם צוזאמענהאנג צווישען דער פראקטישער טעטיגקייט פון דער סאָציאל־דעמאָקראטיע און איהרע אלגעמיינע פרינציפען, אז די פארטיי און בערנשטיין מאכען פערשיעדענע פירושים צו איינעם און דעם זעלבינען פסוק. פאקטיש באווייזט בערנשטיין'ס איינענע טעאָריע אויפ'ן בעסטען אופן, אז דער פראקטישער קאמף אָהן א פרינציפיעלען פונדאמענט איז צוועקלאָז, אז די גאנצע באוועגונג וועט צו־גרונד געהן אָהן דעם ענד־ציעל.

3. ערזבערונג פון פאָליטישער מאכט.

דער גורל פון דער דעמאָקראטיע, ווי מיר האָבען געזעהן, איז פארבונדען מיט דעם גורל פון דער ארבייטער־באוועגונג. שליסט דען דער פראָגרעס פון דער דעמאָקראטיע אויס די נויטיגקייט און מעגליכקייט פון א פראָלעטארישער רעוואָלוציע צו פארכאפען די פאָליטישע מאכט? בערנשטיין ענטפערט אויף דער פראגע. ער וועגט פינקטליך איבער אלע מעלות און חסרונות אי פון די געזעצ־געבענדע רעפאָרמען אי פון דער רעוואָלוציע, און ער טוט דאָס אזוי רוהיג און געלאסען, ווי א לאַהדים־קרעמער וועגט, למשל, פעפער. אין דעם געזעצגעבענדען גאנג פון פראָגרעס זעהט ער די ווירקונג פון פארנונפט, אין דער רעוואָלוציע — די ווירקונג פון געפיהל, אין די רעפאָרמען — דעם רוהיגען גאנג פון דער ענטוויקלונג, אין דער רעוואָלוציע — איהר שטורמישען גאנג; אין דער געזעצגע־בונג — די פלאנמעסיגע קראפט, אין דער רעוואָלוציע — די עלע־מענטארע אָדער סטיכישע קראפט (זייט 183).

עס איז שוין אָבער אן אלטער אמת, אז די קליין־בירגערליכע רעפאָרמאטאָרס זעהען אין יעדער זאך אי א גוטע אי א שלעכטע

זייט, און קוויקען זיך און נאַשען צוביסלעך פון אַלע זייטען. אָבער ניט ווייניגער אַלט איז אויך יענער אמת, אַז דער ווירקליכער גאַנג פון לעבען מאַכט זיך אַ קליינעם ציטעם פון קליינבירגערליכע קאָמבינאַציעס, און, אַז איין ניש־קשה'דיגער בלאָז צואַוואַרפט אויף „שבע ימים" דאָס בעסטע ביידעל צונויפגעשטעלט נאָר פון „מעלות". פאַקטיש האָבען די געזעצגעבענדע רעפאָרמען טיפערע גרונדען אין דער געשיכטע, ווי די מעלות אָדער חסרונות פון דער אָדער יענער מעטאָדע.

אין דער געשיכטע זיינען די געזעצגעבענדע רעפאָרמען געווען אַ מיטעל ביסלעכווייז צו פאַרשקלאַפען דעם אויפוואַכענדען קלאַס, ביז ער איז רייף געוואָרען צו פאַרכאַפען אַליין די פּאָליטישע מאַכט און אָפּשאַפען די אַלטע אָרדנונג און איינפירען אַ נייע. בערנשטיין אַז געגען פאַרכאַפען די פאָליטישע מאַכט, ווייל עס שמעקט מיט בלאַנקיזם. די צרה מיט איהם איז, וואָס ער קוקט אויף אַן ערשיינונג, וועלכע איז געווען דער אויסגאַנגס־פונקט, די הויפּט שטופּ־קראַפט אין דער געשיכטע, ווי אויף אַ בלאַנקיסטישען גווייז. זינט עס עקזיסטירען קלאַסען־מלוכות, און דער קלאַסען־קאַמף איז דאָך דער עצם פון דער געשיכטע, איז די ערָאָבערונג פון דער פּאָליטישער מאַכט געווען דער הויפּט־ציעל פון דעם ערוואַכענדען קלאַס און דער אויסגאַנגס־פונקט פון יעדער היסטאָרישער עפּאָכע. ביישפּיעלען דערצו זעהען מיר אין דעם לאַנגען קאַמף, וואָס די פויערים האָבען געפיהרט געגען די געלד־קאַפּיטאַליסטען. אין דעם אַלטען רוים — אין דעם קאַמף פון די פּאַטריציער געגען די ביסקופען און פון די צעכען געגען די פּאַטריציער — אין די מיטעלאַלטערליכע שטעדט. אין דעם קאַמף פון דער בורזשואַזיע געגען דעם פעאָדאַליזם — אין דער נייער געשיכטע.

געזעצגעבונג און רעוואָלוציע זיינען ניט קיין פאַרשיידענע מעטאָדען פון'ם היסטאָרישען פּראָצעס. מען קלייבט זיי ניט אויס, ווי למשל, אַ מילכיגע אָדער פליישיגע סעודה. דאָס זיינען פאַרשיידענע מאָמענטען אין דער ענטוויקלונג פון דער קלאַסען־געזעלשאַפט. איין מאָמענט איז גורם דעם צווייטען, פאַרפולט איהם און שליסט איהם גלייכצייטיג אויס, ווי, למשל, דער צפון־פּאָל און דער דרום־פּאָל, ווי די בורזשואַזיע און דער פּראָלעטאַריאַט.

די געזעצגעבונג איז דאָך מעהר ניט ווי א פועל־יוצא פון דער רעוואָלוציע. די רעוואָלוציע איז א שאַפונגס אקט אין דער געשיכטע פון די קלאַסען, די געזעצגעבונג איז די ווייטערע פּאָליטישע ענטוויקלונג פון דער געזעלשאַפט. די געזעצגעבענדע רעפאָרמאַטאָרישע טעטיגקייט האָט ניט קיין אַנדער זעלבשטענדיגע שטופּ־קראַפט, אויסער דער רעוואָלוציע. אין יעדער היסטאָרישער עפּאָכע באַוועגט זיך אָט די טעטיגקייט נאָר אין די ראַהמען, וואָס די לעצטע געזעלשאַפטליכע איבערקערעניש האָט געשאַפען. אָט דאָס איז דער תמצית פון דער פראַגע.

די פאָרשטעלונג, אַז די געזעצגעבענדע רעפאָרמאַטאָרישע טעטיגקייט איז כלומר'שט א צוזויגענע רעוואָלוציע, און אַז א רעוואָלוציע איז קאָנצענטראַציע פון רעפאָרמען, איז אויך היסטאָריש ניט אמת. די סאָציאַלע איבערקערעניש און די געזעצגעבענדע רעפאָרמען זיינען פאַרשיידען ניט לויט'ן משך פון צייט, וואָס זיי פאַרנעמען, נאָר לויט זייער נאַטור. דער גאַנצער סוד פון דער היסטאָרישער איבערקערעניש דורך דער עראָבערונג פון דער פּאָליטישע מאַכט, ליעגט גראַד ניט אין דער קוואַנטיטעט פון די ענדערונגען, נאָר אין דער נייער קוואַליטעט איהרער; בעסער געזאָגט, דער סוד ליגט אין דעם איבערגאַנג פון איין געזעלשאַפטליכער אָרדנונג אין א צווייטער.

ווער עס זאָגט, אַז די געזעצגעבענדע טעטיגקייט קאָן פאַרבייטען און איז בעסער פון א געזעלשאַפטליכער איבערקערעניש, דער קלייבט ניט אויס קיין לאַנגזאַמערען, רוהיגערען און זיכערערען וועג צו דעם זעלבען ציעל, נאָר א גאַנץ אַנדער ציעל. אנשטאַט איינצופיהרען א נייע אָרדנונג, באַגניגענט ער זיך מיט קוואַנטיטאַטיווע ענדערונגען אין דער אַלטער. בערנשטיין'ס פּאָליטישער קוק ברינגט איהם צו די זעלביגע כברות, וואָס זיין עקאָנאָמישע טעאָריע ברינגט איהם. דער ציעל פון די רעפאָרמיסטען איז ניט די פאַרווירקליכונג פון דער ס אָ צ י אַ ל י ס ט י ש ע ר אָרדנונג, נאָר פּשוט צו רעפאָרמירען די ק אַ פּ י ט אַ ל י ס ט י ש ע אָ ר ד נ ו נ ג; ניט די פאַרניכטונג פון דער לוין־סיסטעם, נאָר פאַרקלענערען אַביסעל איהר עקספּלואַטאַציע; מיט איין וואָרט, זייער ציעל איז צו בעזייטיגען די הכרונות פון דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג, אָבער ניט דעם קאַפּיטאַליזם גופא.

נאָר אפשר זיינען אָט די מיינונגען וועגען די פונקציעס פון געזעצגעבענדע רעפאָרמען און רעוואָלוציע אמת נאָר בנוגע צום קלאַסען־קאַמף אין דער פאַרגאַנגענהייט? אפשר איצט, אַ דאַנק דער ענטוויקלונג פון דער בורזשואַזער רעכטס־סיסטעם, וועלען די געזעצגעבענדע רעפאָרמען יאָ קאָנען אריינפיהרען די געזעלשאַפט פון איין היסטאָרישער פאַזע אין אַ צווייטער? און אפשר איז שוין איצט די עראָבערונג פון דער פאָליטישער מאַכט דורכ'ן פראָלעטאַריאַט נאָר אַ „פוסטע פראַזע“? (זייטע 183.)

פונקט פאַרקערט. וואָס איז דער חילוק צווישען דער היינטיגער בורזשואַזער רעגירונג און די אַמאָליגע רעגירונגען פון אַלטערטום און די קלאַסען־רעגירונגען פון מיטעלאַלטער? דער חילוק צווישען זיי איז דאָס, וואָס די היינטיגע קלאַסען־רעגירונג שפּאַרט זיך אָן, ניט אויף „כ ש ר ־ פ א ר ד י נ ט ע“ ר ע כ ט, נאָר אויף ו ו י ר ק ל י כ ע ע ק אָ נ אָ מ י ש ע באַציהונגען. די סיסטעם פון לוין־אַרבייט איז ניט קיין רעכטליכער, נאָר אַן עקאָנאָמישער באַגריף. אין דער היינטיגער רעכט־סיסטעם איז ניטאָ קיין איין געזעץ, וואָס זאָל פאָרמולירען די קלאַסען־הערשאַפט. אויב מען געפינט יאָ שפּורען פון אַזעלכע געזעצען איז דאָס אין דעם געזעץ פון „דיענער“, ד. ה. אַ יתר הפליטה פון די פאַרשוואונדענע פעאָדאַלע באַציהונגען.

ווי אַזוי קאָן מען דורך געזעצגעבענדע טעטיגקייט צו ביסלאַך פאַרניכטען די לוין־שקלאַפעריי, אַז זי, די סיסטעמע, איז קיין מאָל דורך קיין געזעץ ניט באַגרינדעט געוואָרען? בערנשטיין, וואָס וויל דורך דער טעטיגקייט פאַרניכטען דעם קאַפּיטאַליזם, פאַלט אריין אין דער לאַגע פון יענעם „גאָראָדאָוואָי“, וואָס דערצעהלט ביי אוספּענסקי'ן: „... איך טו שנעל אַ כאַפּ דעם חברה־מאַן פאַר'ן קאָלנער, און ווייסט איהר וואָס דער סוף איז געוועזן? דער פאַסקודניק האָט דאָך אפילו קיין ניש־קשה'דיגען קאָלנער ניט געהאַט!...“ אָט דאָ ליגט די גאַנצע צרה.

„אַלע פאָרמען פון דער געזעלשאַפטליכער אָרדנונג, וואָס האָבען עקזיסטירט ביז אַהער, האָבען זיך אָנגעשפּאַרט אויף דער שנאה צווישען דעם קלאַס אונטערדריקער און דעם אונטערדריקטען קלאַס“. (קאָמוניסטישער מאַניפעסט, זייטע 17.) נאָר אין

די ערשטע שטופען פון דער היינטיגער געזעלשאפטליכער ארדנונג האט זיך די שנאה אויסגעדריקט אין באשטימטע רעכט־נארמען, און עס איז נאך געבליבען געווען פלאץ פאר די נייגעבארענע באציהונגען אין די ראהמען פון די אלטע. אין דער צייט פון לייב־אייגענטום, האט זיך דאך דעם האלב־פארשקלאפטען פויער איינגעגעבען צו ווערען א מיטגליעד פון א שטאדט קהילה. (קאמוניסטישער מאניפעסט, זייט 17.) ווי אזוי איז דאס געשעהען? מען האט צוביסלעך אפגעשאפט, אין דעם תחום פון דער שטאדט, אלע רעכטליכע שיריים, ווי למשל: די געצוואונגענע ארבייט אין דעם פריץ, אלע מינים צינזען צום פריץ און צו דער רעגיערונג, געצוואונגענע חתונות א. ז. וו., אט די אלע געזעצען, וואס האבען אין זייער סך־הכל צוזאמענגעשטעלט די רעכטליכע סיסטעם פון לייב־אייגענטום.

און א „קלייניבירגער" איז געווארען א בורזשוא טאקע נאך אונטער'ן יאך פון דעם פעאדאלען אבסאלוטיזם.*) ווי אזוי? אדער דורך א פארמעלער פארניכטונג אדער דורך א פאקטישער צוטרייסלונג פון די צעך־קייטען; דורך א שטופענווייזער ענדערונג אין דער אדמיניסטראציע, פינאנסען און קריעגס־פיהרונג, אויף וויפיעל דאס האט זיך נאר געלאזט.

ווען מען באטראכט אבסטראקט, און ניט היסטאריש, דעם איבערגאנג פון דער פעאדאלער ארדנונג אין דער בורזשואזער, קאן מען נאך לכל־הפחות צוגעבען, אז דאס האט געקאנט פאסירען אויפ'ן וועג פון רעפארמען. די באציהונגען צווישען די קלאסען זיינען דעמאלט געווען מסוגל דערצו. געשעהען איז דאס אבער ניט אזוי. אלע רעפארמען האבען ניט איבעריג געמאכט דעם אקט פון א רעוואלוציע פון דער בורזשואזיע, כדי צו פארכאפען די פאליטישע מאכט. אדרבא, זיי האבען צוגעגרייט די מעגליכקייט פאר אזא אקט. עס איז נויטיג געווען אן אמת'ע פאליטיש־סאציאלע איבערקערעניש, כדי אפצושאפען לייב־אייגענטום, כדי צו פארניכטען דעם פעאדאליזם.

די היינטיגע באדינגונגען זיינען נאך ערגער. דער פראלעטאריער טראגט דעם עול פון קאפיטאל, ניט דורך דעם צוואנג פון

*) קאמוניסטישער מאניפעסט, זייט 71.

אַ געזעץ, נאָר דורך דער נויט, ווייל ער האָט ניט וואָס צו עסען. קיין דעקרעט אין דער וועלט וועט איהם אָבער קיין עסען ניט ברייננען, כל זמן די בורזשואזע געזעלשאַפט עקזיסטירט, ווייל ניט דער געזעץ נאָר די עקאָנאָמישע באַדיננונגען צווינגען איהם צו הונגערען.

די מאַס עקספּלואַטאַציע, הגם, אָפּהענגיג פון די לוין־באַדינ־גונגען, שפּאַרט זיך אויך ניט אָן אויף געזעצען, ווייל די שכירות יוערען דאָך רעגולירט ניט דורך געזעצגעבונג, נאָר אַנדערע כּחות. די עקספּלואַטאַציע אַליין, אַלס פאַקט, איז ניט קיין פאַראָרדנונג פון געזעץ, נאָר שפּאַרט זיך אָן אויף אַ ריין־עקאָנאָמישען כח. זי איז מעגליך נאָר דערפאַר, ווייל לוין־אַרבייט איז אַ סחורה, און צווישען אַנדערע מעלות באַזיצט זי אויך די אייגענשאַפט צו פּראָדוצירען ווערטען, פיעל מעהר, ווי זי שלינגט אַליין איין. קורץ גערעדט, די אַלע גרונדלאַגען, וואָס שטאַמען פון דער קאַפּיטאַליס־טישער קלאַסען־הערשאַפט, קאָנען ניט אומגעענדערט ווערען דורך געזעצגעבונג, וואָס זאָל ניט באַריהרען די קאַפּיטאַליסטישע אָרד־נונג, ווייל זיי זיינען ניט געשאַפען געוואָרען דורך בורזשואזע גע־זעצען און האָבען קיין מאָל ניט אָנגענומען די פאָרם פון געזעצען. ווייזט אויס, אַז בערנשטיין ווייס דערפון גאָר ניט, ווייל ער בויט פּלענער וועגען „סאָציאַליסטישע“ רעפאָרמען. זיכער פאַרשטעהט ער ניט אַליין דאָס, וואָס ער האָט אין זיין בוך געשריבען אויף דער צעהנטער זייטעל: „איצטער טרעט פריי אַרויס דער עקאָ־נאָמישער מאָמענט דאָרט, וואו פריהער האָט ער זיך פאַרמאַסקירט מיט אַלע מינים פון אידעאָלאָגיע און באַדינגונגען פון הערשאַפט.“

נאָך אַן אייגענשאַפט האָט די קאַפּיטאַליסטישע אָרדנונג. די עלעמענטען פון דער צוקינפטיגער געזעלשאַפט זעהען אויס ווי זיי וואָלטען זיך דערוויטערט פון קאַפּיטאַליזם און נעהענטער צוגעקומען צום סאָציאַליזם. דער געזעלשאַפטליכער כאַראַקטער פאַרשטאַרקט זיך אַלץ מעהר און מעהר אין דער אינדוסטריע. אָבער אין וואָס פאַר אַ פאָרם? אין דער פאָרם פון אַקציען־געזעלשאַפטען, קאַרטעלען אָדער דורך דעם איבערנעהמען פון אונטערנעהמונגען אין די הענט פון דער רעגירונג. די קאַפּיטאַליסטישע געגענזאַצען, די עקס־פּלואַטאַציע, די פאַרשקלאַפונג פון דעם אַרבייטער־קלאַס דריקען זיך אָבער אין די פאָרמען אויס אַם שאַרפסטען.

אין קריעג־אנגעלעגענהייטען האט מען איינגעפיהרט די אל־געמיינע מיליטער־דיענסט און א פארקירצונג פון דער דיענסט־צייט. דאס וואלט שוין באלד אויסגעזעהן ווי א שריט געהענטער צו דער פאלקס־מיליץ. באמת אבער האט די אלגעמיינע מיליטער־דיענסט אנגענומען די פארם פון דעם היינטיגען מיליטאריזם, און די הערשאפט פון דער רעגיערונג איבער'ן פאלק און דער קלאסען־כאראקטער פון דער רעגירונג האבען זיך דא אויסגעדריקט אין זייער העכסטער פארם.

אין דעם פאליטישען לעבען האט די דעמאקראטיע, וואו נאר זי האט געפונען א פרוכטבארען באדען פאר זיך, איינגעפיהרט די מעגליכקייט אן אנטייל צו נעהמען אין דער פאליטיק פון דער רעגירונג, פאר אלע שיכטען פון דער געזעלשאפט. דאס איז שוין כמעט עהנליך צו א „פאלקס־רעגירונג". נאר אויך אט דער אנ־טייל דריקט זיך אויס אין דער פארם פון דעם היינטיגען בור־זשואזען „פארלאמענטאריזם". אין דעם פארלאמענטאריזם אבער ווערען דער קלאסען־האס און די קלאסען־הערשאפט ניט פארניכ־טעט, נאר פארקערט, אנטפלעקען און ענטוויקלען זיך נאך מעהרער. די גאנצע קאפיטאליסטישע ארדנונג איז איינגעטונקען אין געגענ־זאצען. כדי אפצורייניגען דאס כאציאליסטישע קערענדעל פון דער קאפיטאליסטישער שאלעכץ מוז דער פראלעטאריאט איינ־כאפען די פאליטישע מאכט און אין גאנצען פארניכטען די קאפי־טאליסטישע סיסטעם.

בערנשטיין האלט אבער פון אן אנדער מיטעל. אויב די דעמאקראטיע שוואכט ניט אפ, נאר פארשארפט דעם קלאסען־אנ־טאגאניזם, „דארף די סאציאל־דעמאקראטיע", ענטפערט אונז בערנשטיין „אויב נאר זי וויל אליין קיין שטיינער זיך ניט לייגען אין וועג, דארף זי זיך שטעלען אין וועג פון דעמאקראטישע איינריכ־טונגען און ניט דערלאזען צו קיין סאציאלע רעפארמען". (ז. 71.) גע־וויס, ווען די סאציאל־דעמאקראטיע זאל אויף א קליין־בורזשואזען שטייגער אפקלייבען די גוטע זייטען פון דער געשיכטע און אוועק־ווארפען די שלעכטע. נאר דעמאלט וואלט זי דאך לאגישערווייזע געדארפט זיך „געגענשטעלען דעם קאפיטאליזם גופא", ווייל ער איז דאך לכל הדעות דער גרעסטער גזלן, וואס טוט איהר אט

מעשים, כדי איהר אָפּהאַלטען פון סאָציאַליזם. פּאַקטיש אָבער באַשאַפט דער קאַפּיטאַליזם טאַקע מיט די שטערונגען די איינציגע מעגליכקייט צו פאַרווירקליכען די סאָציאַליסטישע פּראָגראַם. דאָס זעלביגע קאָן מען אויך זאָגען וועגען דער דעמאָקראַטיע.

די דעמאָקראַטיע, ווי מיר האָבען פריהער אָנגעוויזען, איז פאַר דער בורזשואַזיע טיילווייז איבעריג, טיילווייז א שטערונג; פאַר דעם פּראָלעטאַריאַט איז זי אָבער א זעהר נויטיגע זאַך. ראַשית שאַפט זי אַזעלכע פּאָליטישע פאָרמען, ווי, למשל, די זעלבסט־פאַרוואַלטונג, דאָס אַלגעמיינע וואַהל־רעכט א. ז. וו. אויף אַזעלכע רעפאָרמען, אויף וועלכע דער פּראָלעטאַריאַט קאָן זיך אָנשפּאַרען אין זיין ווייטערדיגען קאַמף געגען דער בורזשואַזיע. צווייטענס, דאַרף דער פּראָלעטאַריאַט די דעמאָקראַטיע און ער קאָן זיך אָהן איהר ניט באַגעהן, ווייל אין קאַמף פאַר איהר, ארבייט זיך אויס זיין קלאַסען־באַוואוסטזיין און דער באַוואוסטזיין פון זיינע היסטאָרישע אויפגאַבען.

דער פּראָלעטאַריאַט דאַרף די דעמאָקראַטיע, ניט כדי ער זאָל פאַרשפּאָרען עראָבערן די פּאָליטישע מאַכט, נאָר דערפאַר וואָס זי איז גורם אָט די עראָבערונג און העלפט איהר אַרויס. אין זיין פאָרוואָרט צו „דעם קלאַסען־קאַמף אין פראַנקרייך" האָט ענגעלס אָוועקגעשטעלט דעם קאַמף פאַר געזעצגעבונג געגען דעם באַריקאַדען־קאַמף. אָבער אין יענעם בוך באַטראַכט ער דעם טאָגטעגליכען קאַמף אויף דעם באָדען פון דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג און ניט דעם ענדגילטיגען קאַמף פאַר דער פּאָליטישער מאַכט. דאָס קאָן מען פשוט אָנטאַפּען אין יעדער שורה פון דעם פאָרוואָרט. קורץ גערעדט, ענגעלס ווייזט דאָרט אָן א טאַקטיק דעם אונטערדריקטען און ניט דעם זיעגרייכען פּראָלעטאַריאַט.

און די באַוואוסטע פראַזע פון מאַרקס וועגען דער ערד־פראַגע אין ענגלאַנד, וואָס בערנשטיין האָט זיך אָן איהר אַזוי אָנגעכאַפּט: „עס וואָלט אפשר געקאָסט פיעל ביליגער ווען מען זאָל פשוט אויסקויפען די ערד ביי די לענדלאָרדס", באַציהט זיך צו דער פּראָלעטאַרישער טאַקטיק נאָך א נצחון און ניט פאַר איהם. ווייל מען קאָן ריידען וועגען „אויסקויפען" ביי די הערשענדע קלאַסען, נאָר ווען דער פּראָלעטאַריאַט שטעהט שוין ביים רודער פון דער

מלוכה. מארקס האָט דערביי געמיינט אַ פּריעדליכע דיקטאַטור פון דעם פּראָלעטאַריאַט, אָבער באַין אופן ניט צו פאַרבויגען די דיקטאַטור צוליעב סאָציאַלע רעפאָרמען.

ניט מאַרקס און ניט ענגעלס האָבען וועון עס איז געצווייפעלט אין דער נויטיגקייט צו פאַרכאַפּען די פּאָליטישע מאַכט. נאָר בערנשטיין שטעלט זיך פאַר דעם עופות־שטאַהל, דעם בורזשואַזען פּאַרלאַמענט, אַלס משיח, וואָס איז באַרופען צו מאַכען די גרעסטע איבערקעהרעניש אין דער וועלט געשיכטע, ד. ה. צו ענדערען די קאַפּיטאַליסטישע אָרדנונג אין אַ סאָציאַליסטישער.

וועט מען אָבער זאָגען, אַז בערנשטיין דריקט מעהר ניט אויס ווי זיין פּחד און וואַרנונג, כדי דער פּראָלעטאַריאַט זאָל חלילה ניט צוקומען צו פריה צום רודער. בערנשטיין דענקט, אַז דער פּראָלעטאַריאַט וואָלט דערפון געכאַפּט אַ שטאַרקען קלאַפּ, און אַלעס וואָלט געמוזט בלייבען אויפ'ן אַלטען שטייגער. נאָר צוליעב אָט די פּחדים האָט בערנשטיין'ס טעאָריע איין פּראַקטישע באַדייטונג פאַר'ן פּראָלעטאַריאַט. אין פאַל ווען ער קומט צו צום רודער, איז זיין טעאָריע מעהר ניט ווי אַן עצה צום פּראָלעטאַריאַט — זיך לייגען רוהיג שלאָפען, ד. ה. אין דעם טהעטיגסטען מאָמענט פון'ם קאַמף: „פּאַסיווער פאַרראַט". דאָס איז דער פּסק, וואָס זיין טעאָריע ברייגגט אַרויס אויף זיך אַליין.

פּאַקטיש וואָלט אונזער פּראָגראַם ניט ווערט געווען איהר פּאַפּיער און טינט, ווען זי קאָן אונז ניט אָנווייזען וואָס צו טאָן אין יעדען פאַל, און ספּעציעל אין אַן אַקטיווען מאָמענט פון אונזער קאַמף. ווארום מיר זאָגען דאָך, אַז אונזער פּראָגראַם דריקט אויס די היסטאָרישע ענטוויקלונג פון דער געזעלשאַפט פון דעם קאַפּיטאַליזם צום סאָציאַליזם מוז זי ממילא דאָך אויסדריקען אַלע שטופען פון אָט דער ענטוויקלונג. זי מוז ענטהאַלטען אַלע גרונדפּונקטען און מוז קאָנען אָנווייזען פאַר יעדען מאָמענט יענע טאַקטיק, וואָס זאָל אונז דערנעהנטערען צום סאָציאַליזם. דער פּועל יוצא דערפון איז, אַז עס איז נאָר ניטאָ אַזאַ מאָמענט. ווען דער

פּראָלעטאַריאַט זאָל דאַרפען פאַרוואָרפען זיין פּראָגראַם, אָדער די פּראָגראַם זאָל איהם דאַרפען באַרלאָזען.

פּראַקטיש הייסט דאָס, אַז עס איז גאָר ניטאָ אַזאַ מאָמענט, ווען דער פּראָלעטאַריאַט, וואָס קומט דורכ'ן לעבען גופא צו צו דער פּאָל טיגער מאַכט, זאָל ניט קאָנען אָדער ניט זיין מחויב אָנ־צונעהמען אַלע מיטלען כדי צו פאַרווירקליכען זיין פּראָגראַם, כדי איינפיהרען דעם סאָציאַליזם. ווער עס זאָגט, אַז די סאָציאַליס־טישע פּראָגראַם קאָן, אין אַ מאָמענט פון דער פּראָלעטאַרישער דיקטאַטור, זיך אַרויסווייזען אַלס אומפּאַסיג און אומפעהיג אָנצו־ווייזען דעם וועג פאַר פּראַקטישע טהעטיגקייט, מוז אויך זאָגען, אַז די פּראָגראַם איז בכלל אין קיין צייט ניט מסוגל צו פאַרווירקליכט ווערען. און טאָמער טאַקע זיינען די איבערגאַנגס־מיטלען פאַלש? אָט די פראַגע באַהאַלט אונטער זיך אַ קנויל אַ גאַנצען פון מיספאַר־שטענדניסען בנוגע צום ווירקליכען גאַנג פון די סאָציאַלע איבער־קעהרענישען.

די עראָבערונג פון דער פּאָליטישער מאַכט דורך'ן פּראָלעטאַ־ריאַט, ד. ה. דורך דעם גרויסען קלאַס פון פאָלק, איז אונמעגליך אויף אַ קינסטליכען אופן. דער נצחון אליין באַצייכענט מיט זיך אַ גערויסע מאָס פון רייפקייט אין די פּאָליטיש־עקאָנאָמישע באַצי־הונגען, אויבער אין'ם פאַל פון דער פּאַריזער קאָמונע און עהנליכע פאַלען. די פּאַריזער קאָמונע איז ניט געוועזן קיין רעזולטאַט פון אַ באַוואוסטזיניגען קאַמף. צופעליג איז צום פּראָלעטאַריאַט אין די הענד אריינגעפאַלען דאָס פאַרלאָזענע האָב־און־גוטס. אין דעם ליגט דער הלוק צווישען די בלאַנקיסטישע „בונטען" און דער פּאָליטישער עראָבערונג פון די פאָלקס־מאַסען. די ערשטע זיינען איניציאַטיווע אין שפּאַרען זיך אָן אויף דער „העלדישער מינאָ־ריטעט". די צווייטע איז אָבער אַ שטרעבונג וואָס שטראָמט פון דער באַוואוסטזיין פון די מאַסען. די מאַסען אליין זיינען אַ פועל יוצא פון דער צופוילטער בורזשואַזער אָרדנונג און אין זיך אליין טראָגען זיי די עקאָנאָמיש־פּאָליטישע באַרעכטיגונג אויפצוטרעטען אויף דער געזעלשאַפטליכער ביהנע.

מיר זעהען, אַז פונ'ם שטאַנדפּונקט פון געזעלשאַפטליכע באַ־ציהונגען קאָן די פּראָלעטאַרישע עראָבערונג פון דער פּאָליטישער

מאַכט ניט „קומען צו פריה". אָבער פון'ם שטאַנדפּונקט פון פּאָ־ליטישען עפעקט, ד. ה. פון'ם שטאַנדפּונקט פון איינהאַלטען די מאַכט מוז זי קומען „צו פריה". אָט די פאַרשאָלטענע רעוואָלוציע, וואָס לאָזט בערנשטיינען ניט רוהען, העננט איבער אונזערע קעפּ ווי דאַמאָקלעס' שווערד און קיין תפילות און תחנונים, קיין „אָב־שפּרעכען" און וואָרנונגען זיינען פאַר איהר ניט קיין תרופות.

צוויי אורזאַכען פיהרען דערצו. אַזאַ גראַנדיעזער פּראָצעס, ווי די ענדערונג פון דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג אין אַ סאָ־ציאַליסטישער קאָן ניט געשעהן אין איין הרף־עין דורך איין זיעג־רייכען אַקט פון דעם פּראָלעטאַריאַט. צולאָזען אַזאַ מעגליכקייט, הייסט אַרויסווייזען אַן אמת־בלאַנקיסטישע וועלט־אַנשויאונג. פאַר דער סאָציאַליסטישער איבערקערעניש וועט מוזען פאָרקומען אַ לאַנגער עקשנות'דיגער קאַמף. ניט איינמאָל וועט דער פּראָלע־טאַריאַט קריגען שווערע קלעפּ און צוריק אָפּגעשטויסען ווערען. אויף אַזאַ'ן אופן וועט דער פּראָלעטאַריאַט דאָס ערשטע מאָל זי־כער קריגען די מאַכט „צו פריה". דאָס איז די ערשטע אורזאַכע.

צווייטענס, איז די „פאַרפריהערישע" עראָבערונג פון דער פּאָליטישער מאַכט, דורכ'ן פּראָלעטאַריאַט, אומפאַרמיידליך, דער־פאַר וואָס אַזעלכע אַטאַקעס שפּיעלען זעהר אַ גרויסע ראָלע אין דעם ענדליכען נצחון. פון דעם שטאַנדפּונקט איז דער באַגריף פון אַ „צו פריהער" עראָבערונג פון דער פּאָליטישער מאַכט דורך די אַרבייטער־מאַסען אַ פּאָליטישער אַבסורד. אין אַזאַ שטאַנד־פּונקט ליגט דער באַגריף, אַז די געזעלשאַפטליכע ענטוויקלונג איז אַן איינפאַכער מעכאַנישער פּראָצעס און אַז דער נצחון איז אומ־אָבהענגיג און אויסגעשלאָסען פון דעם קלאַסען קאַמף.

אַזוי ווי אָבער דער פּראָלעטאַריאַט מוז דאָך ווען ניט איז „צו פריה" פאַרכאַפּען די מאַכט צום ערשטען מאָל, כדי ער זאָל זי קאָנען טאַקע אַמאָל אויף שטענדיג איינהאַלטען, איז די אָפּאָ־זיציע געגען דער „פאַרפריהערישער" עראָבערונג גלייכצייטיג אַן אָפּאָזיציע געגען **די שטרעבונגען פון דעם פּראָלעטאַריאַט בכלל צו קריגען די פּאָ־ליטישע מאַכט.**

און אזוי האָט אויך די זייט פון בערנשטיין'ס טעאָריע אונז געבראַכט צום זעלביגען שלוס (אַלע וועגען פיהרען קיין רוים), אַז זיין מיינונג וועגען אָפּזאָגען זיך פונ'ם ענד־ציעל איז אידענטיש מיט דער מיינונג זיך אָפּצוזאָגען פון דער בעוועגונג בכלל. די עצה, וואָס ער גיט דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע, — אין פאַל פון אַן עראָבערונג פון דער פּאָליטישער מאכט זיך ליינען שלאָפען — איז פונקט ווי די עצה בכלל און אויף אייביג אנשלאָפען ווערען, ד. ה. זיך אָבזאָגען פון דעם קלאַסען־קאַמף.

4. דער קראַך.

זיין רעוויזיע פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטישער פּראָגראַם פאַנגט בערנשטיין אָן מיט צווייפלען אין דער קריזיס־טעאָריע. נאָך אזוי ווי די קריזיס־טעאָריע איז איינע פון די ווינקעל־שטיינער פון'ם וויסענשאַפטליכען סאָציאַליזם, רופט איהר באַזייטיגונג ארויס אַן איבערקערעניש אין דער גאַנצער סאָציאַליסטישער וועלט־אַנשויאונג. שפּעטער, אין זיינע ויכוחים, זאָגט זיך בערנשטיין אָפּ פון איין פּאָזיציע נאָך דער צווייטער, כדי איינצוהאַלטען זיין ערשטע באַהויפּטונג.

אָהן אַ קראַך פון דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג וואָלט מען ניט געקאָנט עקספּראָפּריאירען די בורזשואַזיע. און בערנשטיין זאָגט זיך אָפּ פון עקספּראָפּריאַציע און בויט אויף אַ מזבח צום „שותפות פּרינציפּ" און לאָזט די ארבייטער באַוועגונג זיך בוקען צו אָט דעם פּרינציפּ.

דער פּרינציפּ קאָן אָבער ניט איינגעפיהרט ווערען אויפ'ן באַדען פון דעם היינטיגען קאַפּיטאַליסטישען פּראָדוקציאָנס אופן. און בערנשטיין זאָגט זיך אָפּ פון דער פּארגעזעלשאַפטליכונג פון דער פּראָדוקציע, בלייבט איבער ביי רעפאָרמען פון'ם מסחר און רעקאָמענדירט קאָנסום־געזעלשאַפטען.

נאָך די ענדערונג פון דער געזעלשאַפטליכער אָרדנונג דורך קאָנסום־געזעלשאַפטען און פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען אין ניט אזוי שוה־בשוה מיט דער ווירקליכער מאַטעריעלער ענטוויקלונג פון

דער קאפּיטאַליסטישער אָרדנונג. און בערנשטיין שליידערט אָפּ דעם מאַטעריאַליסטישען קוק אויף דער געשיכטע.

נאָר זיין פאָרשטעלונג וועגען גאַנג פון דער עקאָנאָמישער ענטוויקלונג גלייכט זיך עפּעס ניט מיט דעם געזעץ וועגען מעהר־ווערטה פון מארקס'ן. און בערנשטיין טרייסעלט זיך אָפּ פון דעם מעהרווערט־געזעץ, פונ'ם געזעץ וועגען דעם ווערט פון א סחורה. און דערמיט אליין שוין פון דער גאַנצער עקאָנאָמישער סיסטעם פון קארל מארקס.

אין דער געזעלשאפט אָבער קאָן מען ניט אָנפיהרען דעם פּראָ־לעטארישען קלאסען־קאַמף אָהן א באַשטימטען ענד־ציעל, אָהן אַן עקאָנאָמישער באַגרינדונג. צושיידט זיך בערנשטיין מיט'ן קלאַ־סען־קאמף און פּראָקלאַמירט שלום מיט דעם בורזשואַזען ליבעראַ־ליזם.

אין א קלאסען־געזעלשאפט אָבער איז די שנאה צווישען די קלאסען א גאַנץ נאָרמאַלע ערשיינונג. און בערנשטיין מוז שוין זיין לאָגיש און אָפּלייקענען די עקזיסטענץ פון קלאסען אין דער היינטיגער געזעלשאפט. דער ארבייטער קלאַס איז ביי איהם אין די אויגען א הורבע פון ניט נאָר פּאָליטיש און גייסטיג, נאָר אויך עקאָנאָמיש צואַזאָרפּענע אינדיווידומען. די בורזשואַזיע אליין, לויט בערנשטיין'ס מיינונג, פאראייניגט זיך ניט דורך אינערליבע עקאָנאָמישע אינטערעסען, נאָר בלויז דורך די פּאָליטישע, אי דאָס א דאַנק דעם אויסערליכען דרוק, וואָס קומט אָדער פון אויבען, אָדער פון אונטען.

נאָר אויב דער קלאסען־קאַמף האָט ניט קיין עקאָנאָמישען באָדען און ס'איז נאָר אפילו קיין קלאסען ניטאָ, איז דאָך דער צוקינפטיגער קאמף פון'ם פּראָלעטאריאט געגען דער בורזשואַזיע אונמעגליך און די עקזיסטענץ פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע און איהרע פּאָרטשריטען לחלוטין אומפאַרשטענדליך. נאָר אפשר איז איהר עקזיסטענץ מעהר ניט ווי א רעזולטאַט פון דער רעגירונגס־ווילקיר? אפשר איז די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע ניט נאָר קיין נאַ־טירליכער פּראָדוקט פון דער היסטאָרישער ענטוויקלונג, נאָר א צופעליגער פּועליוצא פון דעם האָהענצאָלערן־קורס? אפשר נאָר

איז זי אַן אומגעזעצליך קינד פון דער רעאַקציע און ניט געבאָרען „כדת משה וישראל“ פון דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט? אַט אַזוי האָט די שטרענגע לאָגיק אָפּגעשטויסען בערנשטיינען פון דעם מאַטעריאַליסטישען קוק אויף דער געשיכטע און צוגעפיהרט ביז צו דער וועלט־אַנשויאונג פון דער „פראַנקפורטער צייטונג“ און דער „פאָסישער צייטונג“ (בורזשואַז־ליבעראַלע צייטשריפטען. — איבערז.)

די איינציגע זאַך וואָס בלייבט צו מאַן נאָכדעם ווי מען זאָגט זיך אָפּ פון דער סאָציאַליסטישער קריטיק אויף דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג, איז צו אַנערקענען דאָס עקזיסטירענדע אַלס פאַרנונפטיג און גוט. נאָר אפילו דאָס שרעקט אויך ניט אָפּ בערנשטיינען. די דייטשע רעאַקציע איז ביי איהם גאָר ניט אַזוי מבוכן: „אין די מערב־אייראָפּעאישע מלוכות באַמערקט מען ניט קיין שטאַרקע רעאַקציע; אין אַלע מערב־לענדער טראָגען די בורזשואַזע באַציהונגען צו דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע און צו דער באַוועגונג בכלל, אין ערגסטען פאַל, מעהר ניט ווי אַ שוץ־כאַראַקטער, און בשום אופן ניט קיין אָפּענסיווען כאַראַקטער.*) דער אַרבייטער קלאַס זינקט ניט אין קיין אָרעמקייט, אדרבא, ער ווערט אַלץ רייכער. די בורזשואַזיע איז פּאָליטיש פּראָגרעסיוו און אפילו מאָראַליש געזונד. מען זעהט ניט קיין רעאַקציע, מען באַמערקט ניט קיין אונטערדריקונג — אַלעס איז אויפ׳ן בעסטען שטייגער אין אונזער גליקליך וועלטעל...

בערנשטיין גליטשט זיך אויף אַזאַ אופן גאַנץ לאָגיש און קאָנסעקווענט אַלץ באַרג אַראָפּ. אָנגעפאַנגען האָט ער צו לייקענען אין דעם ענד־ציעל צוליעב דער באַוועגונג. פאַקטיש קאָן אָבער ניט עקזיסטירען קיין באַוועגונג אָהן אַזאַ ענד־ציעל, — מוז ער זיך אָפּזאָגען פון דער באַוועגונג אויך.

אַלע בערנשטיין׳ס סאָציאַליסטישע איבערצייגונגען זיינען זיך צופלויגען. פון דער גאוה׳דיגער, סימעטרישער און וואונדערבאַרער געביידע, פון דער גאַנצער מאַרקסיסטישער סיסטעם, איז ביי איהם מעהר ניט געבליבען ווי אַ הויפען שטיינער און ציגעל. און אַט דעם

*) פאָרווערטס, 26־טען מערץ, 1899.

בארג זיינען באגראָבען געוואָרען שטיקלאָך און ברעקלאָך פון פאר־שיידענע סיסטעמען, געדאנקען־פונקען פון אלע פארשיידענע גרויסע און קליינע מוחות: מארקס און פּרודאָן, לעאָ פאָן־בוך און פראנץ אָפּפענהיימער, פריעדריך אלבערט לאנגע און קאנט, הערר פּראָקאָפּאָוויטש און דאָקטאָר ריטער פאָן־נייפּאוער, הערקנער און שולץ־געווערניץ, לאססאל און פּראָפעסאָר יוליוס וואָלף — אלע האָבען זיי ביינעשטייערט זייער טייל, ביי אלעמען האָט ער זיך צוביסלאך געלערנט. און וואָס איז דאָ דער חדוש! ער האָט פארלאָרען זיין פּאָליטישען קאָמפּאס, ווייל ער איז אראָפּ פונ'ם שטאנדפּונקט פון קלאסען־האס. די וויסענשאפטליכע אקס, ארום וועלכער די איינצעלנע פאקטען קריסטאליזירען זיך און בינדען זיך צוזאמען אין איין אָרגאניש־גאנצעס, האָט ער אויך פארלאָרען, ווייל ער האָט זיך אָפּגעזאָגט פון דעם וויסענשאפטליכען סאָציאליזם.

פון ערשטען בליק איז זיין טעאָריע, וואָס איז צונויפגעשטוקעוועט פון פארשיידענע שטיקלאך און ברעקלאך פון פארשיידענע סיסטעמען, גאנץ ניש'קשה'דיג. בערנשטיין וויל אפילו ניט הערען פון א „פּארטיי־וויסענשאפט", אָדער ריכטיגער, פון א קלאסען־וויסענשאפט, פּונקט ווי ער וויל ניט הערען וועגען א „קלאסען־ליבעראליזם" אָדער א „קלאסען־מאָראל". ער ערקלערט, אז ער שטעלט פאָר די אלמענשליכע אבסטראקטע וויסענשאפט, דעם אבסטראקטען ליבעראליזם און די אבסטראקטע מאָראל. די געזעלשאפט אָבער באשטעהט דאָך פאָרט פון קלאסען. די קלאסען האָבען דאָך דיאמעטראל־געגענגעזעצטע אינטערעסען, אידעאלען און איבערצייגונגען. ממילא מוז די אלגעמיין־מענשליכע וויסענשאפט אין סאָציאלע פראגען, דער אבסטראקטער ליבעראליזם און די אבסטראקטע מאָראל בלייבען דערווייל א פאנטאזיע און זעלבסט־נארעריי. די אלגעמיין־מענשליכע וויסענשאפט, דעמאָקראטיע און מאָראל, וואָס בערנשטיין פארטיידיגט אזוי, זיינען אייגענטליך נאָר די הערשענדע, ד. ה. די קאפּיטאליסטישע וויסענשאפט, די קאפּיטאליסטישע דעמאָקראטיע און די קאפּיטאליסטישע מאָראל.

ווארום לאָמיר זיך ניט נארען! ווען ער זאָגט זיך אָפּ פון דער מאטעריאליסטישער סיסטעם פון מארקס'ן, כדי צו שווערען טרייהייט צו דער שולע פון ברענטאנא, בעם־באווערק, דזשעוואָנס,

סעיטען און יוליוס וואָלף, פֿאַרבייט ער דאָך די וויסענשאַפטליכע באַ־גרינדונג פון דער באַפרייאונג פון׳ם ארבייטער קלאַס מיט אַ פּשוט׳ע אַפּאָלאָגיע פֿאַר דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג. ווען ער רעדט וועגען דעם אַלגעמיין־מענשליכען כאַראַקטער פון ליבעראַליזם, און בעת מעשה ערקלערט ער דעם סאָציאַליזם אַלס אַ פאַרזעהעניש ר״ל פון דעם ליבעראַליזם, באַרויבט ער דאָך דעם סאָציאַליזם פון זיין קלאַסען־כאַראַקטער און נעהמט ביי איהם צו זיין היסטאָרישען אינהאַלט און בכלל יעדען אינהאַלט. דערמיט גופא דערהויבט ער דעם היסטאָרישען טרעגער פון ליבעראַליזם — די בורזשואַזיע — צו דער שטופע פון אַ פאָרשטעהער פון די אַלגעמיין־מענשליכע אינ־טערעסען.

ער וויל ניט צושרייבען צו די „מאַטעריעלע כחות קיין אַלמעכטיגקייט אין דעם היסטאָרישען פראָגרעס״. ער איז געגען דער „פאַראַכטונג צום אידעאַל״ וואָס הערשט אין דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע. ער נעהמט אונטער זיינע פליגעל דעם ליבעראַליזם און די מאָראַל. פאַרקערט, צום איינציגען קוואַל פון דער מאָראַלער אויפלעבונג פון׳ם פראָלעטאַריאַט — צום קלאַסען־קאַמף — האָט ער בערג מיט טענות. וואָס־זשע הייסט דאָס? פרעדיגט ער ניט באמת צום פראָלעטאַריאַט דעם תמצית פון דער בורזשואַזער מאָ־ראַל? פרעדיגט ער דען ניט קיין שלום מיט דער עקזיסטירענדער אָרדנונג? און וויל ער דען ניט איבערטראָגען אונזערע האָפנונגען ערגעץ אין די הימלען?

ער שיסט אויס זיינע שאַרפסטע פיילען אין קאַמף געגען דער דיאַלעקטיק. הייסט דאָס דען ניט אַז ער קעמפט געגען דעם ספּע־ציפישען געדאַנקען־גאַנג פון דעם אויפגעוואַכטען און באַוואוסט־זיניגען פראָלעטאַריאַט? קעמפט ער דען ניט געגען דעם ליכט, וואָס העלפט דעם פּראָלעטאַריאַט צו פאַרטרייבען די פינסטערניש פון זיין היסטאָרישער צוקונפט, געגען זיין גייסטיגער געוועהר, וואָס איז שוין איצט מנצח די בורזשואַזיע? ער קעמפט דאָך געגען געוועהר, וואָס גיט דעם פּראָלעטאַריאַט די מעגליכקייט צו איבער־צייגען דער בורזשואַזיע אין איהר ענדליכער מפּלה, און אין זיין ענדליכען נצחון, געגען דער געוועהר, וואָס האָט שוין פאַראורזאַכט אַ רעוואָלוציע אין דער געדאַנקען־וועלט. ער גט אָפּ די דיאַלעק־

טיק און געוואוינט זיך איין צו דעם איבערצייגונגס־מאַניר: „פון איין זייט און פון דער צווייטער זייט", „יא — אָבער", „הגם — נאָר פונדעסטוועגן", „מעהר אָדער ווייניגער". פארשטעהט זיך, אז ער מוז לאָגישערוויזע בלייבען אונטער דער ווירקונג פון דעם צופוילטען בורזשואזען ארט־דענקען, וואָס איז אויך אָפּהענגיג פון היסטאָרישע באדינגונגען, און ארט דענקען, וואָס איז אן אמת'ע גייסטיגע אָפּשפּיעגלונג פון דער בורזשואזער עקזיסטענץ און איהר טהעטיגקייט. קאפּריווי־האָהענלאָע, בערלעפּש־פּאסאדאָווסקי, די פּעברואר־„אוקאזען", דער קאטאָרזשנער געזעץ־פּראָיעקט, פּאָליטיש „פון איין זייט", „אויב און נאָר", איז אזוי אייגענטימליך דער היינטיגער בורזשואזיע, דאָס איז אזוי עהנליך צו בערנשטיין'ס ארט דענקען. זיין ארט דענקען איז דער בעסטער און כאראקטעריסטישסטער סימן פון זיין בורזשואזער וועלט־אנשויאונג.

נאָר ביי בערנשטיינען איז „בורזשואזער" ניט קיין קלאסען־טערמין, נאָר א געוואוינליכער געזעלשאַפטליכער באגריף. ווען מען שטעלט אוועק דעם טראָפּ אויף זיין ריכטיגען פּלאַץ, הייסט דאָס, אז בערנשטיין האָט פארביטען די פּראָלעטארישע שפּראך אין דער וויסענשאפט, פּאָליטיק, מאָראל און אין דענקען אויף דער שפּראך פון דער בורזשואזיע. מיט דעם וואָרט „בירגער" באצייכענט ער אי א בורזשוא אי א פּראָלעטאריער, אי פּשוט א מענשען, און די גאנצע מענשליכע געזעלשאפט באקומט ביי איהם דאָס פּנים פון א בורזשואזער.

דער, וואָס האָט נאָך ביים אָנפאנג פון די דעבאטען מיט בערנשטיינען געגלויבט, אז מיט ארגומענטען פון'ם סאָציאל־דע־מאָקראטישען ארסענאל וועט מען איהם קאָנען נאָך אמאָל בא־קערען צו דער פּארטיי, דארף זיך איצט אָפּזאָגען פון אזא האָפ־נונג. ווייל איצט זיינען איינע און די זעלביגע ווערטער פאר ביידען פארשיידענע באגריפען, איינער און דערזעלביגער באגריף באצייכענט איצט פארשיידענע געזעלשאפטליכע ערשיינונגען. די פּאָ־לעמיק מיט בערנשטיין'ען איז איצט געוואָרען א ויכוח פון צוויי פארשיידענע וועלט־אנשויאונגען, פון צוויי קלאסען פון צוויי פאר־שיידענע געזעלשאפטליכע פאָרמען. בערנשטיין און די סאָציאל־

דעמאָקראַטיע שטעהען איצט אויף צוויי געגענזעצליכע שטאַנדפונקטען.

5. דער אָפּאָרטוניזם אין טעאָריע און אין פּראַקטיק.

בערנשטיין'ס בוך האָט א באַדייטונג פון גרויסער היסטאָרישער וויכטיגקייט ניט נאָר פאַר דער דייטשער, נאָר אויך פאַר דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבייטער באַוועגונג. דאָס איז דער ערשטער פאַרזוך צו שאַפען א טעאָרעטישע באַגרינדונג פאַר די אָפּאָרטוניסטישע שטרעמונגען אין דער פּאַרטיי.

באַוויזען האָבען זיך די אָפּאָרטוניסטישע שטרעמונגען אין אונזער פּאַרטיי שוין לאַנג, ווען מען זאָל נעהמען, אין אכט זייער ספּאָראַדישע באַרשפּרייטונג, ווי, למשל, בעת דער וויכטיגער פראַגע וועגען שכיצע פאַר די פּאָסט־גזעלשאַפטען. אָבער א קלאָרען אויסדרוק האָבען זיי באַקומען ערשט אין אָנפאַנג פון די נײַנציגער יאָהרען נאָכ'ן פאַל פון דעם סאָציאַליסטישען געזעץ, בעת די פּאַרטיי איז לעגאַל געוואָרען. פאָלמאַר'ס פאָלקס־סאָציאַליזם, די אָפּשטימונג פאַר'ן באַיערישען בודזשעט, דער זיד־דייטשער אַגראַר־סאָציאַליזם, הײַנע'ס פּראָיעקטען מכח קאָמפּענסאַציע און שיפּעל'ס מיליטאַריסטישער שטאַנדפּונקט און זיין נייגונג צו טאַריפען — דאָס זיינען די הויפּט־פּונקטען אין דער ענטוויקלונג פון דער אָפּאָרטוניסטישער פּראַקטיק.

מיט וואָס צייכענען זיי זיך אויס אויסערליך? מיט זייער שנאה צו „טעאָריע'. דאָס איז פאַרשטענדליך. ווייל אונזער טעאָריע, ד. ה. די גרונד־פּרינציפּען פון דעם וויסענשאַפטליכען סאָציאַליזם, שטעלט אַוועק די פּראַקטישע טעטיגקייט, סיי בנוגע צו אונזערע ציעלען, סיי בנוגע צו די מיטלען ווי אויך בנוגע צו דער טאַקטיק אין קאַמף, אין באַשטימטע ראַהמען. און די, וואָס יאָגען זיך נאָך פּראַקטישע רעזולטאַטען ווייזען דערפאַר אַרויס אַזא פאַרלאַנג זיך אויפצובינדען די הענד, בעסער געזאָגט, זיי ווילען אָפּטיילען די פּראַקטיק פון דער טעאָריע און ווערען זעלבסטשטענדיג.

נאָר אָט די זעלביגע טעאָריע טאַקע מאַכט פון זיי א תל ביי

יעדען פראקטישען פארזוך זייערען. דער שטאאטס־סאציאליזם, דער אגרארי־סאציאליזם, די קאמפענסאציאנס פאליטיק (די פאלי־טיק צו פארגיטיגען אין פאל פון אן אומגליק), די פראגע וועגען פאלקס־מיליץ האבען דעם אפאר־טוניזם געבראכט קיינער מעלות. עס איז קלאר דערפאר, אז דער אפארטוניזם האט זיך געמוזט אננעהמען מיט מוט און ארויסשטע־לען אייגענע פרינציפען, אן אייגענע טעאריע אנשטאט זיך אונטער־צוגראבען אונטער אונזערער. אלא־ניט וואלטען זיך אונזערע קלעפ געשאטען אויף זיי אהן אן אויפהער. בערנשטיין'ס טעאריע איז געוועזען א פארזוך אין דעם זין; דערפאר טאקע האבען זיך ארום בערנשטיין'ס פאהן גרופירט אלע אפארטוניסטישע עלעמענטען ביים „פארטיי־טאג" אין שטוטגארט. פונקט ווי אין דער פראקטישער טעטיגקייט פון דער פארטיי איז די ערשיינונג פון דעם אפארטוניזם געוועזען גאנץ נאטירליך, א רעזולטאט פון די קאמפף־באדינגונגען און פון דעם וואוקס פון דער פארטיי, אזוי איז אויך די ערשיינונג פון בערנשטיין'ס טעאריע פארשטענדליך. דאס איז א פארזוך אפצו־זוכען פאר דער שטרעמונג אן אלגעמיינע טעארעטישע באגרינדונג און א סוף צו מאכען פונ'ם וויסענשאפטליכען סאציאליזם. בערנ־שטיין'ס טעאריע איז שוין פון אנפאנג אן געוועזען א מין טעארע־טישער „עקזאמען" פונ'ם אפארטוניזם, וואס וויל זיך לעגאליזירען וויסענשאפטליך.

מיט וואס־זשע ענדיגט זיך אט דער „עקזאמען"? מיר האבען דאס שוין געזעהן. דער אפארטוניזם קאן ניט ארויסשטעלען קיין פאזיטיווע טעאריע, וואס זאל עטוואס קאנען אויסהאלטען די קריטיק. אלעס, וואס ער קאן, איז — אנפאלען אויף עטליכע איינ־ציגע פונקטען פון דער מארקסיסטישער לעהרע. די לעהרע אבער שטעלט מיט זיך פאר עטוואס שטארקעס, גאנצעס און אונטייל־בארעס. מוז בערנשטיין צוּוואַרפען די גאנצע געביידע פון אויבען ביז ארונטער. דאס איז שוין א באווייז, אז דער אפארטוניזם איז קיין פאר ניט מיט דער לעהרע פון מארקס'ן.

עס באווייזט אויך, אז דער אפארטוניזם איז מיט דעם סאָ־ציאליזם בכלל א קליינער מחותן, אז ער האט די טענדענץ אריינ־

צושפּאַרען די ארבייטער באַוועגונג אין ענגע בורזשואַזע ראַהמען, ד. ה. אין גאַנצען אָפּצושוואַכען דעם פּראָלעטאַרישען קלאַסען־קאַמף. פון דעם היסטאָרישען שטאַנדפּונקט איז דער קלאַסען־קאַמף, פאַרשטעהט זיך, ניט איינס און דאָס זעלביגע, וואָס די מאַרקסיסטישע לעהרע.

נאָך פאַר מאַרקס'ן האָט עקזיסטירט אַן ארבייטער באַוועגונג. עס זיינען אויך געוועזען פאַרשיידענע סאָציאַליסטישע סיסטעמען, וואָס האָבען, יעדע אויף איהר אַרט און לויט די צייט־באַדינגונגען, טעאָרעטיש אויסגעדריקט די פּרייהייטס־שטרעבונגען פון דעם אַר־בייטער קלאַס. די באַגרינדונג פונ'ם סאָציאַליזם דורך מאָראַלע באַגריפען וועגען גערעכטיגקייט, דער קאַמף געגען דעם אופן פון פאַרטיילונג אַנשטאַט אַ קאַמף געגען פּראָדוקציאָנס־אופן, דאָס באַ־גרייפען פון די קלאַסען־געגענזאַצען אַלס חילוק צווישען אָרעמע און רייכע, די שטרעבונג צו פאַרפלאַנצען „אַבאָסיאַציעס“ אויפ'ן באָדען פון דער קאַפּיטאַליסטישער ווירטשאַפט — אָט דאָס אַלעס וואָס מיר באַגעגענען אין בערנשטיין'ס סיסטעם, איז פאַר אונז שוין ניט ניי און איז אונז באַקאַנט שוין פון אַמאָל. אָט די אַלע טעאָריעס, הגם אוטאָפּיסטיש, זיינען דאָך געוועזען אין זייער צייט די טעאָריעס צו באַגרינדען דעם פּראָלעטאַרישען קלאַסען־קאַמף. דאָס זיינען געווען די ערשטע גיגאַנטישע טריט פונ'ם פּראָלעטאַ־ריאַט אין זיין גיגאַנטישען צוג.

נור דער פּראָצעס פון קלאַסען־קאַמף און די געזעלשאַפטליכע באַדינגונגען פון זיין ענטוויקלונג האָבען אָט די טעאָריעס אָפּגע־ווישט, און האָבען פאַראורזאַכט און ארויסגערופען די פּרינציפּען און די פאָרמולירונג פונ'ם וויסענשאַפטליכען סאָציאַליזם. און אויב ערגעץ אַנדערש יאַ, קאָן אָבער לכל הפּחות אין דייטשלאַנד ניט זיין קיין אַנדער סאָציאַליזם אויסער דעם מאַרקסיסטישען, קיין אַנדער קלאַסען קאַמף אויסער דעם, וואָס די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע פיהרט אָן. דערפאַר איז דער סאָציאַליזם און מאַרקסיזם, דער פּראָלעטאַרישער פרייהייטס־קאַמף און די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע איינס און דאָס זעלבע. אומקערען זיך צו די פאַר־מאַרקסיסטישע טע־אָריעס פונ'ם סאָציאַליזם, וואָלט געהייסען פּשוט זיך איינוויקלען אין דער צופוילטער אידעאָלאָגיע פון דער בורזשואַזיע.

בערנשטיין'ס טעאריע איז געוועז דער ערשטער און לעצטער פארזוך פון דעם אפארטוניזם אפצוזוכען פאר זיך א טעארעטישען פונדאמענט. מיר זאגען „דער לעצטער“ דערפאר, ווייל קוים זיינ געמיש פון אלע טעאריעס, וואס ער האט נאר געקאנט קריגען, כדי אפצוזלייקענען דעם וויסענשאפטליכען סאציאליזם, איז ער אזוי ווייט אוועק, אז ווייטער קאן מען שוין ניט געהן. אי טעארעטיש, אין בערנשטיין'ס ווערק, און אי פראקטיש, אין שיפפעל'ס שטעלונג צום מיליטאריזם, האט דער אפארטוניזם דערגרייכט דעם העכסטען קולמינאציאנס־פונקט אין זיין ענטוויקלונג, און איז געקומען צו זיינע לעצטע שליסע.

די טעאריע פון מארקס'ן איז ניט נאר בכח טעארעטיש צו צוקלאפען דעם אפארטוניזם, נאר ערקלערט אפילו די אורזאכען פון זיין ערשיינען אין דער ענטוויקלונג פון דער פארטיי. די גרויסע היסטארישע באוועגונג פון דעם פראלעטאריאט פון דעם אנפאנג און ביז צו איהר ענד־ציעל איז „גאהרניט אזא איינפאכע זאך“. די באוועגונג צייכענט זיך אויס אין דער געשיכטע פון דער ענטוויקלונג דערמיט, וואס דא טרעטען די ארבייטער מאסען צום ערשטען מאל ארויס געגען אלע הערשענדע קלאסען, נאר זייער ציעל און די פארווירקליכונג פון זייער ווילען קען מקוים ווערען ערשט אין אן אנדער געזעלשאפט. אט דער ווילען פון די מאסען קריסטאליזירט זיך אין דעם שטענדיגען קאמף געגען דער עקזיס־טירענדער ארדנונג און אין איהרע ראהמען.

די הויפט־פראבלעם פון דער סאציאל־דעמאקראטיע — איז די פאראייניגונג פון די מאסען צוליעב א ציעל, וואס ליגט אויסער די גרעניצען פון דער היינטיגער ארדנונג, די פאר־אייניגונג פון דעם טאג־טעגליכען קאמף מיט דער וועלט רעפארם. לאגיש, מוז אט די באוועגונג מאכען איהר צוג, אין דעם פראצעס פון ענטוויקלונג צווישען צוויי אונטער־וואסער שטיינער: צווי־שען דער אבנייגונג פון איהר מאסען כאראקטער און דער אבגיי־גונג פון איהר ענד־ציעל, צווישען א שריט צו „סעקטאנטסטווא“ און א שריט צו דער בורזשואזער רעפארמאטארישער באוועגונג, צווישען אנארכיזם און אפארטוניזם.

די טעאריע פון מארקס'ן האט, פאר א מיטל פון א האלבען

יאָהרהונדערט, צוגעשטעלט געגוג טויטליכע וואפען פון איהר טעאָרעטישען ארסענאל פאר אָט די צוויי עקסטרעמען. אונזער באוועגונג איז א מאסען־באוועגונג. און די סכנות, וואָס לויערן אויף איהר, ווערען ניט צוגעטראגט דורך מענשליכע קעפ, נאָר שטאמען פשוט פון געזעלשאפטליכע באדינגונגען. דערפאר קען מען ניט ערווארטען, אז די טעאָריע פון מארקס'ן זאָל איין מאָל פאר אלע מאָל פארקויפען דעם וועג אלע אפּארטוניסטישע און אנארכיסטישע אבוועגדונגען. אָט די אבוועגדונגען קענען באזיעגט ווערען נאָר אין דעם פראָצעס פון דער באוועגונג גופא, נאָר דאמאָלט ווען זיי ווערען אָנגעווענדעט אין דער פראקטיק און טאקע נאָר מיט דעם געוועהר, וואָס די לעהרע פון מארקס'ן האָט פאר אונז צוגעגרייט. די קלענערע סכנה, די אנארכיסטישע קרענק — א מין קינדערשע מאזלען ר״ל — איז די סאָציאל־דעמאָקראטיע שוין איבערגעקומען. די גרעסערע סכנה, די אָפּאָטוניסטישע, מוז זי איצט מנצח זיין.

די פארטיי האָט אונגעהייער א וואקס געטאָן אין דער ברייט. די באדינגונגען, אונטער וועלכע דער קאמף ווערט געפיהרט און די אויפגאבען פון אָט דעם קאמף, זיינען געוואָרען שטארק קאָמפליצירט. עס האָט דערפאר, געמוזט קומען א מאָמענט פון ספקות אין דער פארווירקליכונג פון אָט דעם גרויסען ענד־ציעל, א מאָמענט פון ספקות אין די אידעאלע עלעמענטען פון דער באוועגונג. דוקא אזוי, און ניט אנדערש, דארף פאָרקומען די ענטוויקלונג פון דער פראָלעטארישער באוועגונג. פאר דער טעאָריע פון מארקס'ן זיינען אָט די אלע ספקות ניט קיין אונערווארטעטע זאך, אדרבא מארקס האָט דאָס פאָראויסגעזעהן און פאָראויסגעזאָגט.

„די בורזשואזע רעוואָלוציעס“, האָט מארקס געשריבען מיט א האלבען יאָהרהונדערט צוריק, „די רעוואָלוציעס פון דעם 18טען יאָהרהונדערט, געהן שנעל אריבער פון ערפאָלג צו ערפאָלג, זייערע דראמאטישע עפעקטען שטייגען אריבער איינע די אנדערע אין קראפט, יעדער טאָג איז פול מיט'ן עקסטאז פון לעבען; זיי לעבען אָבער ניט לאנג; נאָך זייער קולמינאציאָנס־פונקט קומט אָן א לאנגע רעאקציע; די געזעלשאפט האָט נאָך קיין מעגליכקייט ניט געהאט זיך צו באנוצען אויף א ניכטערען שטייגער מיט די

רעזולטאַטען פון קאַמף און שטורמישען אָנפאַל. די פּראָלעטאַרישע רעוואָלוציעס, די רעוואָלוציעס פון 19טען יאָהרהונדערט, קריטיקירען זיך אַליין אָהן אַן אויפהער, האַלטען זיך אַליין אין איבעררייסען, קעהרען זיך צוריק אום צום כלומר'שט פאַרענדיגטען און דערגרייכטען, כדי נאָך אַמאָל אָנצופאַנגען פון אָנפאַנג. פאַראַכטען מסוכן זייער האַלבקייט און שוואַכקייט פון די ערשטע אונערפאָלגרייכע פאַרזוכען זייערע, באַזיעגען כלומר'שט זייערע געגנער, כדי יענע, זאָלען, מיט מעהר קרעפטען, נאָך מיט א גרעסערער פאַרביסענהייט אויף זיי זיך אַרויפוואַרפען און שפּרינגען אָפּ צוריק אויס פּחד פאַר דער אונבאַשטימטקייט פון די אייגענע ציעלען, ביז עס ווערט באַשאַפען אַזאַ לאַגע, אַז צוריק אומקעהרען זיך איז אונמעגליך, ביז די באַדינגונגען גופא פאָדערען:

— „אָט דאָס איז רהאָדס, און אָט שפּרינג!“

אָט דער גאַנג איז געבליבען א געזעץ אויך נאָכדעם, ווי די סיסטעם פון'ם וויסענשאַפטליכען סאָציאַליזם איז אויפגעבויט געוואָרען. דורך דעם אָבער איז די פּראָלעטאַרישע באַוועגונג ניט געוואָרען פּלוצלונג סאָציאַל־דעמאָקראַטיש, ניט אין דייטשלאַנד, ניט ערגעץ וואו אַנדערש. מיט יעדען טאָג ווערט אָבער די באַוועגונג אַלץ מעהר סאָציאַל־דעמאָקראַטיש, איז מנצח אַלע אָבוועגונגען סיי צום אַנאַרכיזם סיי צום אָפּאָרטוניזם, וואָס זיינען אין תוך מאָמענטען אין דער באַוועגונג פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע, ווען מען קוקט אויף איהר ווי אויף א פּראָצעס.

און צוליעב די אָנגעגעבענע אורזאַכען איז ניט די ערשיינונג פון דעם אָפּאָרטוניזם אונערוואַרטעט, נאָר זיין שוואַכקייט. ביז דער אָפּאָרטוניזם האָט זיך נאָר אַרויסגעוויזען אין איינציגע אָפּגעריסענע צופאַלען, האָט מען נאָך געקענט ערוואַרטען אַן ערנסטע טעאָרעטישע גרינדונג פון זיין זייט. נאָר אָט איז ער ערשינען אין זיין גאַנצען פּראַכט און גלאַנץ אין בערנשטיין'ס בוך! און יעדער פון אינז מיז מיט פאַרוואונדערונג פרעגען: וואָס, איז דאָס טאַקע אַלעס, וואָס איהר האָט צו זאָגען? קיין איין פונק פון א נייעם געדאַנק! קיין איין געדאַנק, וואָס דער מאַרקסיזם זאָל ניט האָבען צוקלאַפּט און פאַרשפּאַט!

דער אָפּאָרטוניזם האָט געדאַרפט נאָר עפענען זיין מויל, און

אונז איז גליך קלאָר געוואָרען, אַז ער האָט גאָר ניט וואָס צו זאָגען. אין דעם אייגענטליך ליגט די היסטאָרישע פּאַרטיי־באַדייטונג פון בערנשטיין׳ס ווערק.

בערנשטיין צושיידט זיך מיט דעם אַרט־דענקען פון דעם רעוואָלוציאָנערען פּראָלעטאַריאַט, מיט דער דיאַלעקטיק און מיט׳ן מאַטעריאַליסטישען בליק אויף דער געשיכטע. ער פאַרגעסט בעת מעשה זיי אָפּדאַנקען פאַר זייער ווייכען פסק־דין איבער איהם: ביז אַ געוויסען גראַד באַרעכטיגען זיי דאָך זיין „שמד“. נאָר אַ דאַנק דער דיאַלעקטיק און דעם מאַטעריאַליסטישען בליק אויף דער געשיכטע, אַ דאַנק זייער גרויסמוטה, גיט זיך בערנשטיינען איין אויסצודריקען די ספקות און דאָס וואַקלען פון דעם פראָגרעסירענדען פּראָלעטאַריאַט, כדי ער, דער פּראָלעטאַריאַט זאָל זיך קענען נעהנטער איינקוקען אין אָט די ספקות, און מיט שפּאַט און פאַראַכטונג זיי ווייטער אוועקשליידערען.

מיר האָבען געזאָגט: די באַוועגונג ווערט אַלץ מעהר סאָציאַליסטיש, וואָס מעהרער זי באַזיעגט די אָפּאָרטוניסטישע און אַנאַרכיסטישע שטרעבונגען, וואָס שטאַמען פון איהר ענטוויקלונגס־פּראָצעס. נאָר באַזיעגען הייסט ניט רוהיג צוקוקען זיך צום לעבען און לאָזען דאָס אויף גאָטס באַראָט. באַזיעגען די היינטיגע אָפּאָרטוניסטישע שטרעמונג הייסט זי אָפּשליידערען פון זיך.

בערנשטיין ענדיגט זיין בוך מיט אַן עצה צו דער פּאַרטיי, אַז זי, די פּאַרטיי, זאָל וואַגען צו זיין דאָס, וואָס זי איז, ד. ה. אַ דעמאָקראַטיש־סאָציאַליסטישע פּאַרטיי פון רעפאָרמען. די פּאַרטיי, ד. ה. די העכסטע איינריכטונג, דער „פּאַרטייטאָג“ האָט זיך געדאַרפט, לויט אונזער מיינונג, מיט בערנשטיינען אָפּרעכענען פאַר אַזאַ׳ן עצה, צאָהלען איהם מיט דער זעלבער מטבע, צווינגען איהם אָפיציעל זיך זעלבסט צו ערקלערען אַלס קליינבירגערליכער דעמאָקראַט־פּראָגרעסיסט.

דער מאַסען־סטרייק

1.

אַלע שריפטען און מיינונגען איבער דעם מאַסען־סטרייק, וואָס מען קאָן געפינען אין דער ליטעראַטור פון אינטערנאַציאָנאַלען סאָציאַליזם, זיינען געשריבען און אַרויסגעזאָגט געוואָרען פאַר דער רוסישער רעוואָלוציע, וועלכע איז געווען דער ערשטער היסטאָרישער עקספּערימענט ,וואָס האָט געזוכט אָנצואווענדען דעם דאָזיגען קאַמפּף־מיטעל אויף אַ גרויסען מאַסשטאַב. דערמיט ערקלערט זיך דער פאַקט וואָס זיי זיינען אַלע פאַרעלטערט און קאָנען ניט אָנגעווענדעט ווערען אויף די נייע, פאַרענדערטע אומשטענדען. ביז אהער איז מען צו דער פראַגע פון מאַסען־סטייק צוגעקומען מיט דעם זעלבען שטאַנדפּונקט, פון וועלכען פריעדריך ענגעלס האָט אין 1873 געשריבען וועגען באַקונין׳ס „רעוואָלוציע־מאַכעריי“ אין שפּאַניען:

דער גענעראַל־סטרייק, לויט דער פּראָגראַם פון די באַקוניסטען, איז דאָס מיטעל, וואָס דאַרף ברענגען צו דער סאָציאַלער רעוואָלוציע. אין איין שעהנעם פריהמאָרגען וואַרפען אַלע אַרבייטער פון אַ געוויסען לאַנד, אָדער זאָגאַר פון דער גאַנצער וועלט, אַוועק די אַרבייט און דורכדעם צווינגען זיי, אין אַ מישך פון ניט מעהר ווי אַ מאָנאַט, די הערשענדע קלאַסען אָדער זיך אונטערצוגעבען צו די אַרבייטער אָדער זיי אַטאַקירען. די אַרבייטער, באַנוצענדיג זיך מיט דעם רעכט פון זעלבסט־פאַרטיידיגונג אין פאַל פון אַן אַטאַקע מצד דער בורזשואַזיע, וואַרפען אום אינגאַנצען די אַלטע אָרדנונג. דער דאָזיגער געדאַנק איז ווייט ניט קיין נייער. נאָך אין 1848 זיינען פיעלע פראַנצויזישע און דערנאָך בעלגישע סאָציאַליסטען אַרויסגעטראָטען אויף אָט דעם

פּאַראַדנעם פערד, וועלכער איז פון ענגלישער אָפּשטאַמונג. נאָך אין דער צייט פון דעם שנעלען און מעכטיגען וואוקס פון דעם ט ש א ר ט י ז ם *) וואָס איז געקומען נאָך דעם קריזיס פון 1837, איז צווישען די ענגלישע ארבייטער פאַר־שפּרייט געוואָרען דער געדאַנק פון דעם אַזוי־גערופענעם „היי־ליגען מאָנאַט“, — אַ סטרייק, וואָס זאָל ארומכאַפּען די גאַנ־צע נאַציע. די פּראָפּאַגאַנדאַ פון דעם דאָזיגען געדאַנק האָט געהאַט אַזאַ ערפאָלג, אַז די פאַבריק ארבייטער פון צפון ענג־לאַנד האָבען זאָגאַר אין יולי 1842 געפּרואווט איהם צו פאַרווירקליכען.

„אויף דעם זשענעווער קאָנגרעס פון דער אַליאַנץ, דעם ערשטען סעפּטעמבער 1873, האָט דער גענעראַל סטרייק אויך געשפּיעלט אַ פּראָמינענטע ראָל; עס איז אָבער פון אַלעמען אַנערקענט געוואָרען, אַז פאַר דעם זיינען נויטיג גרויסע סו־מען געלד און אַ פאָלשטענדיגע אָרגאַניזאַציע פון דעם ארביי־טער קלאַס. און אין דעם ליגט טאַקע די גרויסע שוועריג־קייט. ערשטענס וועלען די רעגירונגען קיינמאָל ניט דער־לאָזען אַז די פינאַנציעלע און אָרגאַניזאַציאָנע קרעפטען פון דעם ארבייטער קלאַס זאָלען דערגרייכען צו אַזאַ מאַסשטאַב, בפרט נאָך ווען די אַרבייטער וועלען זיי צוגעבען מוט מיט דעם, וואָס זיי וועלען זיך צוריקהאַלטען פון פּאָליטישער טעטיגקייט. צווייטענס, וועלען די פּאָליטישע געשעהעניסען און די ווילקיר פון די הערשענדע קלאַסען ברענגען דעם אַר־בייטער קלאַס צו זיין באַפרייאונג אַ סך פריהער איידער איהם וועט זיך איינגעבען צו דערגרייכען צו אַזאַ אידעאַלער אָרגאַניזאַציע אין אַזאַ קאָלאָסאַלען געלד־פאָנד. און ווען דער פּראָלעטאַריאַט וואָלט פאַרמאָגט אַזוי פיעל געלד און אַזאַ אָרגאַניזאַציע, וואָלט ער ניט באַדאַרפט געהן אויף דעם

*) די גרויסע באַוועגונג פון ענגלישען אַרבייטער קלאַס אין ערשטען העלפט פון 19טען יאָהרהונדערט מיט דער פאָדערונג פון ראַדיקאַלע פּאָ־ליטישע רעפאָרמען.

ארומיגען וועג פון א גענעראל־סטרייק, אום צו דערגרייכען
זיין ציעל."

אין די אויבען ציטירטע ווערטער געפינען מיר די ארגומענטען אויף וועלכע עס איז באגרינדעט די שטעלונג צום מאסען־סטרייק, וואס די אינטערנאציאנאלע סאציאל־דעמאקראטיע האט אנגענומען אין די פאלגענדע צעהנדליגער יאהרען. זיי זיינען אינגאנצען צוגעשניטען לויט דעם מוסטער פון דער אנארכיסטישער טעאריע פון דעם גענעראל סטרייק, די טעאריע וועלכע, אין געגענזאץ צו דעם אלוועלטליכען פאליטישען קאמף פון דעם ארבייטער קלאס, זעהט אין דעם גענעראל סטרייק א מיטעל ווי ארויסצורופען די סאציאלע רעוואלוציע. די גאנצע ארגומענטאציע דריקט זיך אויס אין דער פאלגענדער איינפאכער דילעמא: אדער דער פראלעטאריאט אלס א גאנצער באזיצט נאך ניט די מעכטיגע ארגאניזאציע און די געלד־מיטלען, — און דאן קאן ער ניט דורכפיהרען קיין גענעראל־סטרייק; אדער ער איז שוין שטארק גענוג ארגאניזירט, — און דאן נויטיגט ער זיך ניט אין דעם גענעראל־סטרייק. די דאזיגע ארגימענטאציע איזווירקליך אזוי איינפאך, און אויפ'ן ערשטען בליק, אזוי אומבאשטרייטבאר, אז זי האט טאקי אין דעם משך פון א פערטעל יאהרהונדערט געלייסטעט גרויסע דיענסטען דער מאדערנער ארבייטער באוועגונג. פון איין זייט האט זי געדיענט אלס א לאגישער געווער געגען דעם אנארכיסטישען פלאנטער, פון דער אנדערער — אלס א מיטעל צו פארשפרייטען אין די ברייטסטע ארבייטער־קרייזען די אידעע פון פאליטישען קאמף. די ערשטוינענדע ערפאלגען, וואס די ארבייטער באוועגונג אין אלע ציוויליזירטע לענדער האט געהאט פאר די לעצטע 25 יאהר, זיינען א באשטעטיגונג פון דער טאקטיק פון פאליטישען קאמף, וועלכען מארקס און ענגלעס האבען פארטיידיגט אין געגענגעזעצט צום באקוניזם.

אין די דייטשע סאציאל־דעמאקראטיע מיט איהר איצטיגער מאכט, מיט איהר ראל פון אוואנגארד פון דער גאנצער אינטערנאציאנאלער ארבייטער באוועגונג, איז אין א באדייטענדער מאס אן אונמיטעלבארער פראדוקט פון דער אויסגעהאלטענער און סיסטעמאטישער אנווענדונג פון דער דאזיגער טאקטיק.

די רוסישע רעוואָלוציע האָט געמאַכט נויטיג די אויבען־אָנגע־געבענע אַרגומענטאַציע גרינטליך צו רעווידירען. צום ערשטען מאָל אין דער געשיכטע פון דעם קלאַסען־קאַמף האָט זי געבראַכט צו אַ גראַנדיעזער פאַרווירקליכונג פון דער אידעע פון מאַסען־סטרייק און, ווי מיר וועלען זעהן ווייטער, אַפילו פון דעם גענע־ראַל סטרייק. מיט דעם האָט זיך אָנגעהויבען אַ נייע עפּאָכע אין דער ענטוויקלונג פון דער ארבייטער באַוועגונג. אמת, דאָס מיינט גאָר ניט, אַז די טאַקטיק פון פּאָליטישען קאַמף, אויף וועלכער מאַרקס און ענגעלס האָבען אָנגעוויזען, אָדער זייער קריטיק פון דעם אַנאַרכיזם איז ניט קיין ריכטיגע. פאַרקערט, דער זעלבער געדאַנקען־גאַנג, די זעלבע מעטאָדע, אויף וועלכע די טאַקטיק פון מאַרקס און ענגעלס זיינען געגרינדעט, אויף וועלכע די פּראַקטיק פון דער דייטשער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע איז נאָך ביז היינט צו טאָג געגרינדעט, האָט אַרויסגערופען אין דער רוסישער רעוואָלו־ציע גאַנץ נייע מאָמענטען און גאַנץ נייע באַדינגונגען פון מאַסען־קאַמף. די רוסישע רעוואָלוציע, אָט די זעלבע רעוואָלוציע וועלכע האָט געמאַכט דעם ערשטען עקספּערימענט פון אַ מאַסען־סטרייק, איז ניט נאָר ניט געווען קיין עהרען־רעטונג פון דעם אַנאַרכיזם, נאָר פאַרקערט, זי באַדייטעט גראַדע די היסטאָרישע ליקווידאַציע פון דעם אַנאַרכיזם. די קלאָגעדיגע עקזיסטענץ, צו וועלכער די דאָזיגע שטרעמונג איז געווען פאַראורטיילט פאַר די לעצטע עטליכע צעהנדליגער יאָהרען אין דייטשלאַנד, דורך דער מעכטיגער ענט־וויקלונג פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע, האָט מען געקאָנט ביז אַ געוויסען גראַד ערקלערען דורך דער אויסשליסליכער הערשאַפט און דעם לאַנגען דויערען פון דער פּאַרלאַמענטאַרישער פּעריאָדע. אַ ריכטונג, וואָס פאַרלאָזט זיך אויסשליסליך אויף „אַרויסטרעטונ־גען“ און אויף „דירעקטער אַקציאָן“, וואָס איז „רעוואָלוציאָנער“ אין דעם פּרימיטיווען זין פון „רעוואָלוציאָנערע העי־גאָפּעל פון די פויערים“, האָט געקאָנט, אמת, בלויז אויף אַ צייט איינשלאָפען אין דער שטילקייט פון דער פּאַרלאַמענטאַרער וואָכעדיגקייט, אום צוריק אויפצושטעהן און ענטוויקלען איהר אינערליכע קראַפט מיט דעם צוריקקער פון דער פּעריאָדע פון אָפענעם דירעקטען קאַמף, פון גאַסען־רעוואָלוציע. דערצו נאָך האָט זיך רוסלאַנד אַרויסגע־

ווייזען באַזונדערס צוגעפּאַסט פאַר אַן עקספּערימענטען־פעלד פאַר אַנאַרכיסטישע העלדענטאַטען. אַ לאַנד, וואו דער פּראָלעטאַריאַט איז געווען פּאָליטיש רעכטלאָז און זעהר שוואַך אָרגאַניזירט, וואו פאַרשיידענאַרטיגע אינטערעסען זיינען געווען צוזאַמענגעפּלאָכטען, וואו די ענטוויקלונג פון די מאַסען איז געווען נידעריג און וואו דער הערשענדער רעזשים האָט אָנגעווענדעט ברוטאַלע מאַכט מיט אומגלויבליכער גרויזאַמקייט — אַזאַ לאַנד איז ווי באַשאַפען געוואָרען פאַר דעם, אַז דער אַנאַרכיזם זאָל זיך דערהויבען, צו אַן אומערוואַרטעטער מאַכט, אויב אפילו בלויז אויף אַ קורצער צייט. און אַ חוץ דעם איז דאָך רוסלאַנד דאָס היסטאָרישע געבורט־לאַנד פון דעם אַנאַרכיזם. אָבער באַקונין'ס געבורט־לאַנד איז באַשערט געווען צו ווערען אויך דער קבר פון זיין לעהרע.

(אין אַ פּאָר פּאַראַגראַפען, וואָס זיינען דאָ אויסגעלאָזט באַטראַכט די שרייבערין די קאָנקרעטע אַנאַרכיסטישע באַוועגונג אין רוסלאַנד און געפינט, אַז זי האָט קיינמאָל ניט אויסגעאיבט קיין ממשות'דיגען איינפלוס אויף די אַרבייטער־מאַסען.)

דער מאַסען־סטרייק איז דורכגעפיהרט געוואָרען אין רוסלאַנד ניט צוליעב דעם, אַז מען זאָל אויסמיידען דעם פּאָליטישען קאַמף פון דעם אַרבייטער קלאַס, ניט אַלס אַ מיטעל מיט אַמאָל אריינצושפּרינגען אין דער סאָציאַלער רעוואָלוציע אריין. דער מאַסען־סטרייק איז געווען אַ מיטעל ווי צו ערווערבען פאַר דעם פּראָלעטאַריאַט די באַדינגונגען פון אַלטעגליכען פּאָליטישען קאַמף און, פריהער פאַר אַלץ, פאַרלאַמענטאַריזם. דער רעוואָלוציאָנערער סטרייק אין רוסלאַנד, וואו מאַסען־סטרייקס ווערען אָנגעווענדעט אַלס דאָס וויכטיגסטע געוועהר, ווערט אָנגעפיהרט פון די אַרבייטענדע מאַסען און פריהער פאַר אַלץ פון דעם פּראָלעטאַריאַט גראַד פאַר די פּאָליטישע רעכט און באַדינגונגען, אויף וועלכע מאַרקס און ענגעלס האָבען די ערשטע אָנגעוויזען אַלס מיטלען פון גרויסער וויכטיגקייט און נויטווענדיגקייט פאַר דעם באַפרייאונגס קאַמף פון דעם אַרבייטער קלאַס, און וועלכע זיי האָבען מיט אַלע כחות פאַרטיידיגט אויף דעם אינטערנאַציאָנאַל אין געגענזאַץ צום אַנאַרכיזם. אַזוי אַרום האָט די היסטאָרישע דיאַלעקטיק — דער פעלז, אויף וועלכער דער גאַנצער מאַרקסיסטישער סאָ־

ציאַליזם רוהט, באַווייזען אַז דער אַנאַרכיזם וואָס איז געווען ענג פאַר־בונדען מיט דער אידעע פון מאַסען־סטרייק, שטעהט איצט אין ווי־דערשפּרוך מיט דער פּראַקטיק פון מאַסען־סטרייק. און באַרקערט, דער מאַסען־סטרייק, וועלכער איז באַקעמפּט געוואָרען אַלס אַן אָפּלייקענונג פון דער פּאָליטישער טעטיגקייט פון דעם פּראָלעטאַ־ריאַט, איז איצט דער מעכטיגסטער געוועהר אין דעם פּאָליטישען קאַמף פאַר פּאָליטישע רעכט. און אויב די רוסישע רעוואָלוציע פאָדערט אַ גרינדליכע רעוויזיע פון דעם אַלטען מאַרקסיסטישען שטאַנדפּונקט אין באַצוג צום מאַסען־סטרייק, איז דאָ אָבער דער מאַרקסיזם, אין זיינע אַלגעמיינע אַנשויאונגען און מעטאָדען, אַלץ דער זיעגער.

2.

די ערשטע רעוויזיע אין דער פראַגע פון מאַסען־סטרייק, וועלכע קומט אַרויס פון די פּאַסירונגען אין רוסלאַנד, באַציהט זיך אויף דעם אַלגעמיינעם באַגריף פון דער פראַגע. די הייסע פאַר־טיידיגער פון דער „פּראַקטיק פון מאַסען־סטרייק“ אין דייטשלאַנד, ווי בערנשטיין, אייזנער און אַנדערע, אַזוי גוט ווי די הייסע נעגנער פון אַזאַ פּראַקטיק, זיינען ביז אַהער איינענטליך געשטאַנען אויף איין און דעם זעלבען באָדען — אויף דעם אַנאַרכיסטישען שטאַנד־פּונקט. די דאָזיגע צוויי עקסטרעמע פּאָלוסען שליסען ניט נאָר אויס איינער דעם אַנדערען — זיי גרענעצען זיך איינער מיט'ן צווייטען. פאַר דעם אַנאַרכיסטישען דענקער איז די ספּעקולאַציע אויף אַן אונמיטעלבאַרער סאָציאַלער רעוואָ־לוציע בלויז אַן אויסערליכער און ניט וועזענטליכער שטריך. וויכטיג איז דאָ אין גאַנצען דער אַבסטראַקטער, ניט־היסטאָרישער בליק אויף דעם מאַסען־סטרייק און אויף די באַדינגונגען פון פּראָ־לעטאַרישען קאַמף אין אַלגעמיין. פאַר דעם אַנאַרכיסט עקזיסטירען בלויז צוויי זאַכען אַלס מאַטעריעלע באַדינגונגען פאַר זיין „רע־וואָלוציאָנערער“ ספּעקולאַציע: ערשטענס די הימעלשע הויכקייט, און צווייטענס די בערייטקייט און דער מוט צו רעטען די מענש־הייט פון דעם איצטיגען קאַפּיטאַליסטישען איבעל. אין דער הי־מעלשער הויכקייט פון באָדענלאָזיגקייט איז נאָך מיט זעכציג יאָהר צוריק באַוויזען געוואָרען, דורך אַבסטראַקטע אַרגומענטען, אַז דער

מאסען־סטרייק איז דער שנעלסטער, זיכערסטער און גרינגסטער מיטעל מיט אמאָל אריבערצושפּרינגען אריבער די גרעניצען פון די מאָדערנע סאָציאַלע איבלען. און אין דער זעלבער הימעלשער הויכקייט איז ניט לאנג ספּעקולאטיוו באוויזען געוואָרען, אז דער פּראָפעסיאָנעלער (טרייד־יוניאָן) קאמף איז די איינציגע און ווירקליכע „דירעקטע אקציאָן" און, פאָלגליך, די איינציגע פאָרם פון רעוואָלוציאָנערען קאמף. ווי באוואוסט, איז דאָס דאָס נייעסטע ליעדעל פון די פראנצויזישע און איטאליענישע „סינדיקאליסטען". די קאמפּס־מעטאָדען, אויסגעקלערט אין דער הימעלשער הויכקייט, זיינען געווען פאטאל פאר דעם אנארכיזם ניט נאָר דערפאר, וואָס זיי האָבען זיך ניט גערעכענעט מיט דער קאָנקרעטער ווירקליכקייט, דאָס הייסט, וואָס זיי זיינען געווען ריינע אוטאָפּיען, נאָר אויך דערפאר, וואָס אין זייער ניט וועלען זיך רעבענען מיט דער פאר־אכטעטער ווירקליכקייט האָבען זיי, אוועקוואַרפענדיג די ראַמען פון רעוואָלוציאָנערע ספּעקולאַציעס, זיך אָפּט ניט ווילענדיג ארויס־געוויזען אלס ניצליך פאר דער רעאקציע.

אויף דעם זעלבען אבסטראקטען, ניט־היסטאָרישען שטאנד־פּונקט שטעהען איצט פון איין זייט די, וועלכע וואָלטען וועלען, אין דער נאָהענטער צוקונפט, דורך א באשלוס פון דעם צענטראלען קאָמיטעט פון דער פּארטיי, באשטימען א מאסען סטרייק אין דייטשלאנד אויף א געוויסען טאָג; פון דער אנדערער זייט — די יעניגע, וועלכע וואָלטען „פארבאָטען" אָנצופיהרען א פּראָפּאגאנדא פון דעם מאסען־סטרייק און וואָלטען אזוי ארום אײַועקגע'פּטר'ט די גאנצע פראגע.ביידע ריכטונגען נעמען אָן דעם זעלבען ריין־אנארכיסטישען שטאנדפּונקט, אז א מאסען־סטרייק איז ניט מעהר ווי א טעכנישער קאמפּס־מיטעל, די אָנווענדונג פון וועלכען קאָן „באשלאָסען ווערען" אָדער „פארווערט ווערען" לויט איינעמס פארלאנג, לויט דעם פארשטאנד און געוויסען פון יעדען איינעם. אין זייערע אויגען איז דאָס א מין טאַשען־מעסעריל, וועלכעס מען קאָן האלטען ביי זיך אין קעשענע א פארמאכטען אין אויפגעפּענען עס, ווען נאָר עס איז נויטיג זיך מיט דעם צו באנוצען, לויט דעם פארשטאנד פון דעם וואָס האָט דאָס מעסעריל. עס איז אמת, אז גראד די געגנער פון דעם מאסען־סטרייק פּרעטענדירען, אז זיי פאר־

לאָזען קיינמאָל ניט דעם היסטאָרישען באָדען און נעמען אין אַנ־באַטראַכט די מאַטעריעלע אומשטענדען פון היינט, אין גענענזאַץ צו די „רעוואָלוציאָנערע ראָמאַנטיקער", וועלכע שוועבען אין דער לופטען און ווילען פאַר קיין פאַל זיך ניט רעכענען מיט דער שווע־רער ווירקליכקייט, מיט איהרע מעגליכקייטען און אונמעגליכקיי־טען. „פאַקטען און ציפערען, ציפערען און פאַקטען!" שרייען זיי אויס צוזאַמען מיט דיקענס'עס העלד. אונטער די ווערטער „היס־טאָרישער באָדען" און „מאַטעריעלע אומשטענדען" פארשטעהען די גענגער פון דעם מאַסען־סטרייק, וואָס קומען פון די פּראָפעסיאָ־נעלע פאַראיינען (געווערקשאַפטען), צוויי באַזונדערע מאָמענטען: פון איין זייט די שוואַכקייט פון דעם פּראָלעטאַריאַט, פון דער אַנ־דערער — די מאַכט פון דעם פּרייסיש־דייטשען מיליטאַריזם. דער מאַנגעל פון ארבייטער אָרגאַניזאַציע און פון געלד מיטלען און די איינדרוקספולע דייטשע שפּיעזען, — אָט דאָס זיינען די „פאַק־טען און ציפערען" אויף וועלכע ס'איז אין דעם דאָזיגען פאַל באַגרינ־דעט די פּראַקטישע פּאָליטיק פון די דאָזיגע פיהרער פון דער פּראָ־פעסיאָנעלער באַוועגונג. די קאַסען פון די געווערקשאַפטען־פאַר־איינען און די דייטשע שפּיעזען זיינען, נאַטירליך, גאַנץ מאַטעריע־לע און גאַנץ היסטאָרישע ערשיינונגען. אָבער דער בליק, וואָס איז באַגרינדעט אויף זיי, איז ניט קיין היסטאָרישער מאַטעריאַ־ליזם אין דעם מאַרקסיסטישען זין, נאָר אַ פּאָליציי מאַטעריאַליזם. די פאָרשטעהער פון דעם קאַפּיטאַליסטישען פּאָליציי־שטאַאט רעכע־נען זיך זעהר, רעכענען זיך אויסשליסליך מיט דער פאַקטישער מאַכט פון דעם אָרגאַניזירטען פּראָלעטאַריאַט אין יעדען באַזונדע־רען מאָמענט, און מיט דער מאַטעריעלער מאַכט פון אַ שפּיעז. אין אויף דעם גרונד פון אַ פאַרגלייכונג פון אָט די צוויי רייהען ציפע־רען קומען זיי נאָך אַלץ צו דעם טרייסטענדען באַשלוס, אז די רע־וואָלוציאָנערע ארבייטער באַוועגונג ווערט באַשאַפען פון אגיטאַ־טאָרס און באָלשעוויקעס, און פאָלגליך זיינען טורמעס און שפּיעזען אַ גענינענד מיטעל זיך צו ספּראַווען מיט דער דאָזיגער אומאַנ־גענעהמער „צייטווייליגער ערשיינונג".

די דייטשע ארבייטער האָבען שוין לאַנג פארשטאַנען די לעכערליכקייט פון דער פּאָליציי־טעאָריע, לויט וועלכער די גאַנצע

מאָדערנע אַרבייטער־באַוועגונג איז נישט מעהר ווי אַ קינסטליכע,
ווילקירליכער פּראָדוקט פון אַ האַנדפול פון געוויסענלאָזע „בונ־
טאָוושטשיקעס און העצער".

אָבער אייניגע פון אונזערע גענאָסען ווייזען אַרויס דעם זעל־
בען בליק, ווען זיי נעהמען אויף זיך פרייוויליג די אויפגאַבע צו
וואַכען איבער די דייטשע אַרבייטער און זיי צו באַהיטען פון דעם
איינפלוס פון געוויסע „רעוואָלוציאָנערע ראָמאַנטיקער" און זייער
פּראָפּאַגאַנדאַ פון דעם „מאַסען־סטרייק". ווען דאָ האַלט זיך געהאַנ־
דעלט בלויז וועגען דער אויפרייצענדער „פּראָפּאַגאַנדאַ" פון די רע־
וואָלוציאָנערע ראָמאַנטיקער, אָדער וועגען געהיימע אָדער עפענטלי־
כע באַשלוסען פון די צענטראַלע קערפּערשאַפטען פון דער פּאַרטיי,
וואָלט אין רוסלאַנד ביז אַהער נאָך ניט פאָרגעקומען קיין איין
ערנסטער מאַסען־סטרייק. ווי איך האָב אַנדערשוואו אָנגעוויזען,
האָט מען אין קיין לאַנד ניט געטראַכט וועניגער ווי אין רוסלאַנד
וועגען „פּראָפּאַגאַנדירען" אָדער זאָגאַר „דיסקוטירען" די אידעע
פון אַ מאַסען־סטרייק. און אין די איינצעלנע פעלע, ווען דער
רוסישער צענטראַלער קאָמיטעט האָט יאָ אָנגענומען באַשלוסען
און האָט געשלאָסען אָפּמאַכען, לויט וועלכע אַזאַ סטרייק זאָל ווירק־
ליך ערקלערט ווערען פון דרויסען, איז דער רעזולטאַט געווען אַ
פאָלשטענדיגער דורכפאַל. אויב, הייסט עס, די רוסישע רעוואָ־
לוציע האָט אונז עפּעס יאָ געלערנט, איז דאָס, קודם כל, אַז קיין
מאַסען־סטרייק קאָן מען ניט „באַשאַפען" קינסטליך, אַז מען קאָן
ניט באַשטימען אַזאַ סטרייק גלאַט אַזוי אין דער וועלט אַריין,
נאָר אַז ער איז אַ היסטאָרישע ערשיינונג, וועלכע קומט אין אַ
געוויסען מאָמענט אַרויס פון די געזעלשאַפטליכע פאַרהעלטניסען
אַלס אַ היסטאָרישע אומפאַרמיידליכקייט.

פאָלגליך קאָן מען די פראַגען פאַרשטעהן און באַטראַכטען ניט
דורך אַבסטראַקטע ספּעקולאַציעס וועגען דער מעגליכקייט אָדער
אונמעגליכקייט, וועגען דעם נוצען אָדער שאַדען פון מאַסען־סטרייק,
נאָר דורך דעם פאָרשען און שטודירען פון די מאָמענטען און די
געזעלשאַפטליכע פאַרהעלטניסען, פון וועלכע אין דער איצטיגער
פאַזע פון קלאַסען־קאַמפּף עס ווערען באַשאַפען מאַסען־סטרייקס.
אין אַנדערע ווערטער, מען דאַרף אורטיילען וועגען דער מאַסען־

סטרייק נִיט פון דעם סוביעקטיווען שטאַנדפּונקט, פון דעם שטאַנד־פּונקט פון ווינשענסווירדיגקייט, נאָר פון דער אָביעקטיווער פאָרשונג פון די אורשפּרונגען פון דעם מאַסען־סטרייק, פון דעם שטאַנדפּונקט פון היסטאָרישער נויטווענדיגקייט.

אין דער אומענדליכער הויכקייט פון אַבסטראַקטען לאָגישען אַנאַ־ליז קאָן מען באַווייזען מיט דער זעלבער קראַפט סיי די אַבסאָלוטע אונמעגליכקייט און זיכערען דורכפאַל, סיי די אומבאַדינגטע מעג־ליכקייט און זיכערען טריאומף פון אַ מאַסען־סטרייק. דעריבער זיינען דאָסביידע שלוסען גלייך איבערציינגענד, דאָס הייסט, גלייך, ניט־איבערצייגענד. די מורא פאַר דער „פּראָפּאַגאַנדאַ" פון אַ מאַ־סען־סטרייק, וואָס האָט אַפּילו געבראַכט דערצו, אַז מען זאָל אַריינלייגען אין חרם די, וואָס מען האָט פאַרדעכטיגט אין אַזאַ פאַרברעכען, און אויך אַ געוועהנליכער רעזולטאַט פון אַ הומאָריס־טישען „קווי־פּראָ־קוואָ". אַ מאַסען־סטרייק אַלס אַן אַבסטראַקט קאַמפּס־מיטעל איז פּונקט אַזוי אונמעגליך צו „פּראָפּאַגאַנדירען" ווי עס איז אונמעגליך צו באַשאַפען אַ רעוואָלוציע דורך פּראָפּאַ־גאַנדאַ. „רעוואָלוציע", אַזוי גוט ווי „מאַסען־סטרייק" זיינען באַ־גריפען, וועלכע דריקען אויס אַן און פאַר זיך די אויסערליכע פאָרם פון קלאַסען־קאַמף, וואָס באַקומט אַן אינערליכע באַדייטונג און אינהאַלט בלויז אין פאַרבינדונג מיט גאַנץ באַשטימטע פּאָליטישע לאַגעס.

ווען אימיצער זאָל וועלען מאַכען פון דעם מאַסען־סטרייק, אַלס אַ פאָרם פון פּראָלעטאַרישער טעטיגקייט, אַ געגענשטאַנד פאַר רעגעלמעסיגער אַגיטאַציע, ווען איהם וואָלט איינגעפאַלען אַרומ־צופאָהרען מיט דער דאָזיגער „אידעע" און זוכען צו געווינען דורך איהר די אַרבייטער מאַסען, וואָלט דאָס געווען פּונקט אַזוי נוצלאָז און לעכערליך, ווי ווען אימיצער וואָלט זיך פאַרנומען ספּעציעל מיט דער אַגיטאַציע פון דער אידעע פון אַ רעוואָלוציע און באַריי־קאַדען־קאַמף.

דער מאַסען־סטרייק איז איצטער אַ צענטער פון לעבעדיגען אינטערעס פאַר די אַרבייטער פון דער גאַנצער וועלט, ווייל דאָס איז אַ נייע פאָרם פון קאַמף און אַלס אַזעלכע באַצייכענט ער אַ טיעפע אינערליכע איבערקערעניש אין די קלאַסען־באַציהונגען און

די באַרינגונגען פון קלאַסען־קאַמף. אַז די דייטשע פּראָלעטאַרישע מאַסען באַזיצען אַ געזונדען רעוואָלוציאָנערען אינסטינקט און אַ געזונדען פאַרשטאַנד קאָן מען זעהן פון דעם, וואָס זיי האָבען זיך מיט אַזאַ הייסען אינטערעס אָפּגעגעבען מיט דער דאָזיגער פראַגע, ניט אַכטענדיג אויף דעם איינגעשפּאַרטען ווידערשטאַנד פון די פיהרער פון דער געווערקשאַפטען באַוועגונג. אָבער מען קאָן ניט באַפרידיגען דעם דאָזיגען אינטערעס, דעם דאָזיגען נאָבעלען גייס־טיגען הונגער און רעוואָלוציאָנערען דורשט פון די אַרבייטער מיט דעם וואָס מען וועט זיי נעמען קאָרמענען מיט אַבסטראַקטער גייס־טיגער גימנאַסטיק וועגען דער מעגליכקייט אָדער אונמעגליכקייט פון אַ מאַסען־סטרייק. זיי דאַרף מען, פאַרקערט, קלאָר מאַכען די ענטוויקלונג פון דער רוסישער רעוואָלוציע, די פאַרשאַרפונג פון קלאַסען־ווידערשפּרוכען אין מערב אייראָפּאַ, די ווייטערע פּאָליטישע פערספּעקטיווען פון דעם קלאַסען־קאַמף אין דייטשלאַנד, די ראָלען, די אויפגאַבען פון די מאַסען אין די קומענדע קאַמפען. בלויז אין אַזאַ פאָרם קאָנען די שטרייטען איבער דעם מאַסען־סטרייק פיהרען דערצו אַז עס זאָל פאַרברייטערט ווערען דער גייסטיגער האָריזאָנט פון דעם פּראָלעטאַריאַט, עס זאָל פאַרשאַרפט ווערען זיין קלאַסען־באַוואוסטזיין, עס זאָל פאַרטיעפט ווערען זיין דענקען און עס זאָל פאַרשטאַרקט ווערען זיין אַקטיווע מאַכט.

און ווען מען נעמט אַן דעם דאָזיגען שטאַנדפּונקט ציינגט זיך אַרויס אין גאַנצען די לעכערליכקייט פון דער באַשולדיגונג, וואָס די געגנער פון „רעוואָלוציאָנערער ראָמאַנטיק" מאַכען, אַז ביי דער באַטראַכטונג פון דער דאָזיגער פראַגע האַלט מען זיך ניט בוכ־שטעבליך אָן דער אויסערליכער פאָרם פון דער יענאַ־רעזאָלוציע. די „פּראַקטישע פּאָליטיקער" שטעלען זיך נאָך צופרידען מיט דער דאָזיגער רעזאָלוציע, ווייל זי בינדט צוזאַמען דעם מאַסען־סטרייק הויפּטזעכליך מיט דעם שיקזאַל פון דעם אַלגעמיינעם וואהל־רעכט. און דעריבער דענקען זיי, אַז זיי זיינען בארעכטיגט צו קומען צו די פאָלגענדע צוויי שלוסען: ערשטענס, אַז דער מאַסען־סטרייק האַלט אָן זיין ריין־פאַרטיידיגענדען כאַראַקטער, און צווייטענס, אַז דער מאַסען־סטרייק אַליין איז אונטערוואָרפען דעם פּאַרלאַמענטאַ־ריזם, און ווערט פאַרוואַנדעלט ניט מעהר ווי אין אַ צוטשעפּעניש

צום פּאַרלאַמענטאַריזם. אָבער די אמת'ע באַדייטונג פון דער יענאַ־רעוואָלוציע אויף דעם דאָזיגען געביט, באַשטעהט אין דעם, וואָס אונטער די איצטיגע אומשטענדען אין דייטשלאַנד וואָלט אַן אנגריף פון דער הערשענדער רעאַקציע אויף דער רייכסטאַג וואַהל־סיסטעם, וואַהרשיינליך געקאָנט דינען אַלס אַ סיגנאַל פאַר דער פּעריאָדע פון שטורמישען פּאָליטישען קאַמף, ווען דער מאַסען סטרייק, אַלס אַ קאַמפּס־מיטעל, וועט, וואַהרשיינליך, צום ערשטען מאָל אָנגעווענדעט ווערען אין דייטשלאַנד. אָבער צו וועלען דורך אויסערליכע פאָרמען פון אַ רעזאָלוציע פאַרשמאָלען די געזעלשאַפטליכע באַדייטונג און די היסטאָרישע גרענצע פון דעם מאַסען־סטרייק, אַלס אַן ערשיינונג און אַן אויפגאַבע פון דעם קלאַסען־קאַמף; צו וועלען אויף אַ קינסטליכען אופן דערפיהרען דעם מאַסען־סטרייק צו אַזאַ נישטיג־קליינעם מאַסשטאַב, מיינט צו זיין פּונקט אַזוי קורצזיכטיג ווי דער קעלנער צוזאַמענפאָהר פון די געווערקשאַפטען, וועלכער האָט פאַרבאָטען צו פאַרהאַנדלען די פראַגע אין גאַנצען. מיט איהר רעזאָלוציע אין דעם יענאַ־צוזאַמענפאָהר האָט די דייטשע סאָציאַל־דעמאָקראַטיע אָפיציעל אַנערקענט די טיעפע איבערקערעניש, וואָס די רוסישע רעוואָלוציע האָט פאַרורזאַכט אין די אינטערנאַציאָנאַלע באַדינגונגען פון דעם פּראָלעטאַרישען קלאַסען קאַמף, און האָט אַרויסגעוויזען איהר רעוואָלוציאָנערע ענטוויקלונגס־פעהיגקייט, איהר פעהיגקייט זיך צוצופּאַסען צו די נייע באַדינגונגען פון דער קומענדער פאַזע פון דעם קלאַסען־קאַמף. וואָס אַנבעלאַנגט אָבער די פּראַקטישע אָנווענדונג פון דעם מאַסען־סטרייק צו אַזאַ נישטיג־קליינעם מאַסשטאַב, מיינט צו זיין טיילען, פּונקט ווי זי האָט איבער דעם געאורטיילט אין רוסלאַנד — די געשיכטע, אין וועלכער די סאָציאַל דעמאָקראַטיע מיט איהרע באַשלוסען איז טאַקע אַ וויכטיגער פאַקטאָר, אָבער נאָר א י י נ ע ר פון די פאַקטאָרען.

4.

(דאָס קאַפּיטעל 3 האָבען מיר אויסגעלאַזען אין דער איבערזעצונג. עס ענטהאַלט פאַקטען, וואָס זיינען ברייט באַקאַנט און איינצעלהייטען, וואָס האָבען שוין פאַרלאָרען דעם אינטערעס.)

עס איז גענוג אַ וואָרף צו טאָן אַ בליק אויף דער געשיכטע פון דעם מאַסען־סטרייק אין רוסלאַנד צו דערזעהן פאַר זיך אַ בילד, וואָס דערמאָנט ניט מיט קיין איינציגען שטריך די פאַר־שטעלונג וועגען אַ מאַסען־סטרייק, וועלכען מען האָט אין זינען ווען מען דיסקוטירט די פראַגע אין דייטשלאַנד. אנשטאַט אַ טויטער, לײדיגער סכעמאַ פון טרוקענער פּאָליטישער אַקציאָן, וואָס ווערט דורכגעפיהרט פּלאַנמעסיג און מיט אומזיכט אויף דעם באַ־פעהל פון די העכערע קערפּערשאַפטען, זעהען מיר דאָ אַ שטיק לעבעדיגען לעבען. מען קאָן דעם דאָזיגען שטיק לעבען פאַר קיין פאַל ניט אָפּטיילען פון דער גאַנצער אומגעבונג פון דער רעוואָלוציע, מיט וועלכער זי איז באַהעפט דורך טויזענדער פעדים.

דער מאַסען־סטרייק, ווי געשילדערט פון דער רוסישער רעוואָ־לוציע, איז אַ וואונדערליכע ערשיינונג, וואָס שפּיגעלט אָפּ אין זיך אַלע פאַזען פון דעם פּאָליטישען און עקאָנאָמישען קאַמף, אַלע שטופען און מאָמענטען פון דער רעוואָלוציע. זיין אָנווענדבאַר־קייט, זיין קראַפט, די מאָמענטען פון ערשטעהונג האַלטען זיך אין בייטען. מיט אַמאָל דעקט ער אויף נייע, ברייטע פּערספּעקטיוועו פון דער רעוואָלוציע, פאַר וועלכער עס איז שוין, דאַכט זיך, אָפּגע־שניטען דער וועג, און ער ענטוישט דאַן, ווען מען האָט זיך אויף איהם, דאַכט זיך, געקאָנט אומבאַדינגט פאַרלאָזען. אָט פאַר־פּלייצט ער דאָס לאַנד ווי אַ ברייטער ברויזענדער ים, און אָט ווערט ער פאַרנאַנדערגעטיילט אין אַ גוואַלדיגער נעץ פון קליינע און גרעסערע שטראָמען; אָט שלאָגט ער פון דער ערד ווי אַ לעבעדיגער קוואַל, און אָט ווערט ער אין גאַנצען פאַרשוואונדען אונטער דער ערד.

פּאָליטישע און עקאָנאָמישע סטרייקס, מאַסען סטרייקס און איינצעלנע סטרייקס, דעמאָנסטראַטיווע סטרייקס און קאַמפּס־סטרייקס, גענעראַל־סטרייקס און באַזונדערע צווייגען פון דער אינ־דוסטריע און גענעראַל סטרייקס אין באַזונדערע שטעדט, — דאָס אַלעס מישט זיך צוזאַמען, פליסט זייט ביי זייט, פאָרט זיך צוזאַמען, ווערט פאַרוואַנדעלט איינס אין דאָס אַנדערע. מיר זעהען פאַר זיך אַ ים פון ערשיינונגען, וואָס האַלט זיך אין איין בייטען און אין איין באַוועגען. און דער באַוועגונגס־געזעץ פון די דאָזיגע

ערשיינונגען איז קלאָר: ער ליגט ניט אין דעם מאַסען־סטרייק גופא, ניט אין זיינע טעכנישע באַזונדערהייטען, נאָר אין דער פּאָליטישער און סאָציאַלער פאַרהעלטנים פון די רעוואָלוציאָנערע קרעפטען. דער מאַסען־סטרייק איז בלויז א פאָרם פון רעוואָלוציאָנערען קאַמף. אין יעדער ענדערונג אין די פאַרהעלטניסען פון די קעמפענדע כחות, אין דער ענטוויקלונג פון פּאַרטייען, אין דער קלאַסען פאַנאַנדערטיילונג, אין דער פּאָזיציע וואָס די קאָנטר־רעוואָלוציע פאַרנעמט, — אומעטום לאָזט זיך פיהלען די סטרייק־באַוועגונג, אָפטמאָל אויף אומזיכטבאַרע וועגען. אָבער אין דער זעלבער צייט שטעלט זיך די דאָזיגע באַוועגונג ניט אָפּ פאַר איין מאָמענט. עס בייטען זיך בלויז איבער איהרע פאָרמען, איהר מאַסשטאַב, איהר איינפלוס. דאָס איז דער לעבעדיגער פּולס פון דער רעוואָלוציע, און אין דער זעלבער צייט איהר מעכטיגע טרייב־ראָד. מיט איין וואָרט, דער מאַסען־סטרייק, ווי מיר זעהען אין דער רוסישער רעוואָלוציע, איז ניט קיין קינסטליך מיטעל אויסגעטראַכט פאַר דער פאַרשטאַרקונג פון דעם פּראָלעטאַרישען קאַמף, נאָר א באַוועגונגס מעטאָדע פאַר די פּראָלעטאַרישע מאַסען, און אויסערליכע פאָרם פון דעם פּראָלעטאַרישען קאַמף אין דער צייט פון רעוואָלוציע.

פון דעם אַלעם קאָן מען, פאַר דער באַטראַכטונג פון דער פּראָבלעם, אַרויסברייננען איניגע אַלגעמיינע אויסגאַנגס־פּונקטען.

1. עס איז אין גאַנצען א פעהלער זיך פאָרצושטעלען דעם מאַסען־סטרייק אַלס אַן איינצעלנעם אַקט, אַלס אַן אָפּגעזונדערטען שריט. דער מאַסען־סטרייק איז, גראַד פאַרקערט, דער זאַמעל־באַגריף פון א פיעליעהריגער פעריאָדע פון דעם קלאַסען־קאַמף, א פעריאָדע וואָס קאָן אַמאָל אַרומנעמען צעהנדליגע יאָהרען. פון די אַלע אומצעהליגע, פאַרשיידענאַרטיגע מאַסען־סטרייקס, וואָס זיינען פאָרגעקומען אין רוסלאַנד אין דעם משך פון פיער יאָהר, ווענדט מען אָן דעם באַגריף „מאַסען־סטרייק" אַלס א ריין־פּאָליטישען, קורצען, איינצעלנעם אַרויסטריט, וואָס איז פּלאַנמעסיג און באַוואוסטזיניג אַרויסגערופען געוואָרען און באַענדיגט, בלויז אויף איין פאָרם, וועלכע איז אויך ניט די הויפּט פאָרם, — אויף דעם ריין־

דעמאנסטראטיווען סטרייק. אין פארלויף פון פינף יאהר זעהען מיר אין רוסלאנד בלויז עטליכע דעמאנסטראציאנס־סטרייקס, וועלכע זיינען דערצו פארגעקומען אין איינצעלנע שטעדט. אלע איבעריגע סטרייקס, אלגעמיינע און טיילווייזע, מאסען־סטרייקס און גענעראל סטרייקס, זיינען געוועזן ניט קיין דעמאנסטראטיווע, נאר קאמף־סטרייקס, און אלס אזעלכע האבען זיי מייסטענטיילס אויסגעבראכען ספאנטאנעז, זיינען ארויסגערופען געווארען פון די ספעציפיש־ארטיגע, צופעליגע אומשטענדען, ניט פלאנמעסיג, און ניט פאראויסגעזעהען. מיט א סטיכישער קראפט האבען זיי זיך פאנאנדערגעוואקסען אין גרויסע באוועגונגען, האבען זיך געענדיגט ניט אין „רעגעלמעסיגען" צוריקטריט, נאר זיי זיינען פארוואנדעלט געווארען אמאל אין אן עקאנאמישען קאמף, אמאל אין א מאסען־שלאכט, און זיינען ענדליך פארשוואונדען פון זיך אליין.

אין דעם דאזיגען אלגעמיינעם בילד פארנעמען די ריין־פאליטישע דעמאנסטראטיווע סטרייקס אן אומבאמערקבארען פלאץ פון איינצעלנע פינטעלאך אין אן אומענדליכען פלאכלאנד. א חוץ דעם, ווען מיר באטראכטען די גענעראל־סטרייקס צייטליך, באמערקען מיר דעם פאלגענדען שטריך: די דעמאנסטראטיווע סטרייקס, וועלכע, אין געגענזאץ צו קאמף־סטרייקס, ווייזען ארויס די גרעסטע מאס פון פארטיי דיסציפלין, פון באוואוסטזיניגע פיהרערשאפט און פאליטישען געדאנק, און וועלכע וואלטען, פאלגליך, געדארפט זיין, לויט דער סכעמא, די העכסטע און רייפסטע פארם פון דעם מאסען־סטרייק, שפיעלען אין דער ווירקליכקייט די גרעסטע ראל בלויז אין א נ ה ו י ב פון דער באוועגונג.

(די שטעל וואו די שרייבערין צייגט אן אויף קאנקרעטע פאלען איז צו באשטעטיגען איהר באהויפטונג וועגען דער ראלע פון ריין־דעמאנסטראטיווע סטרייקס, איז דא אויסגעלאזט.)

2. אבער ווען, אנשטאט דער פארם פון דעם דעמאנסטראטיווען סטרייק, שטעלען מיר זיך אפ אויף דעם קאמף־סטרייק, איז דער פארם, אין וועלכער ער איז איצט אין רוסלאנד דער טרעגער פון דער פראלעטארישער טעטיגקייט, זעהען מיר, אז עס איז אונמעגליך צו פאנאנדערטיילען אין איהם דעם עקאנאמישען פון דעם פאליטישען מאמענט. אויך דארט איז די ווירקליכקייט ווייט אפגע־

שטאַנען פון דער טעאָרעטישער סבֿעמאַ. די פּעדאַנטען נערמען לאָגיש אַרויב דעם רייז־פּאָליטישען מאַסען סטרייק פון דעם עקאָנאָמישען אַלגעמיינעם סטרייק, אַלס די רייפסטע און העכסטע פאָרם פון דעם סטרייק. אין דער זעלבער צייט אָבער אונטערשיידען זיי שטרענג די דאָזיגע צוויי פאָרמען. די ערפאַהרונג פון דער רוסישער רעוואָלוציע שטעלט אָפּ ענטשיידען אַזאַ בליק. אָנפאַנגענדיג מיט דעם עקאָנאָמישען צוזאַמענשטויס פון די פּעטערבורגער טעקסטיל אַרבייטער אין 1896-7 און ענדיגענדיג מיט דעם גרויסען מאַסען־סטרייק אין דעצעמבער 1905, געהען די מאַסען סטרייקס גאַנץ אומבאַמערקט אַריבער פון עקאָנאָמישע אין פּאָליטישע, און עס איז כמעט אומעגליך אָנצוצייכענען אַ גרענעץ־ליניע צווישען איינע און די צווייטע. יעדער באַזונדערער מאַסען־סטרייק ווידערהאָלט אַזוי צו זאָגען, אויף אַ קליינעם מאַסשטאַב די געשיכטע פון דעם רוסישען מאַסען־סטרייק; זיי הויבען זיך אָן פון אַ ריין־עקאָנאָמישען צוזאַמענשטויס, יעדענפאַלס פון אַ טיילווייזען צוזאַמענשטויס אויף אַ פּראָפעסיאָנעלען באָדען און געהען דורך די גאַנצע גאַמע ביז זיי נעמען אָן אַ פּאָליטישען כאַראַקטער.

אָבער אין אַלגעמיין געהט די באַוועגונג ניט בלויז אין דער ריכטונג פון דעם עקאָנאָמישען צו דעם פּאָליטישען קאַמף, נאָר אויך פאַרקערט. נאָכדעם ווי ער דערגרייכט זיין העכסטע פּאָליטישע שטופע, געהט יעדער פּאָליטישער ארויסטריט פון די מאַסען אַריבער אין אַן אומענדליכער רייהע עקאָנאָמישע סטרייקס. און דאָס, ווידער אַמאָל, באַציהט זיך ניט בלויז אויף יעדען איינצעלנעם מאַסען סטרייק, נאָר אויך אויף דער גאַנצער רעוואָלוציע. דער עקאָנאָמישער קאַמף טרעט ניט נאָר אָפּ אין דעם הינטערגרונד וואָס מעהר דער פּאָליטישער קאַמף פאַרשפּרייט זיך, ווערט קלאָרער און שטאַרקער, — נאָר פאַרקערט, ער אַליין פאַרשפּרייט זיך, ווערט אָרגאַניזירט און ווערט שטאַרקער אין דער זעלבער מאָס. צווישען די צוויי פאָרמען פון דעם מאַסען סטרייק מערקט זיך אַ פּאָלשטענדיגע געגענזייטיגע ווירקונג.

יעדע נייע אָפענסיווע און יעדער נייער זיעג פון דעם פּאָליטישען קאַמף גיבען אַ מעכטיגען שטויס דעם עקאָנאָמישען קאַמף, צו דער זעלבער צייט אויסברייטענדיג זיינע אויסערליכע גרענעצען און

דערהויבענדיג דעם אינערליכען שטרעבען פון די ארבייטער צו פארבעסערען זייער לאגע, — דערהויבענדיג זייער קאמף־לוסט. יע־דע שוימענדע כוואליע פון דעם פאליטישען ארויסטריט לאזט נאך זיך איבער א באפרוכטענדען שיכט, פון וועלכען עס וואקסען באלד ארויס טויזענדער שפראצען פון דעם עקאנאמישען קאמף. און פאר־קערט, די אומאויפהערליכע מלחמה צווישען די ארבייטער און קאפי־טאל האלט אויף די קאמפס־ענערגיע אין די צווישען־צייטען פון פאליטישען שטילשטאנד; די דאזיגע מלחמה שטעלט מיט זיך פאר א מין שטענדיגען רעזערוואואר פון פרישע פראלעטארישע קלאסען־כחות, פון וועלכע דער פאליטישער קאמף ציהט נייע קראפט. צו דער זעלבער צייט פיהרט דער שטענדיגער פראלעטארישער עקאנא־מישער דרוק פון דעם פראלעטאריאט צו איינצעלנע שארפע צוזא־מענשטויסען דא און דארט, פון וועלכע עס צופלאקערט זיך אומ־ערווארטעט דער פאליטישער קאמף אויף א גרויסען מאסשטאב.

אין אנדערע ווערטער, דער עקאנאמישער קאמף בינדט צוזא־מען די פאליטישע צענטראלע פונקטען; דער פאליטישער קאמף באמיכטיגט פעריאדיש דעם באדען פאר דעם עקאנאמישען קאמף. די אורזאכען און פאלגען בייטען זיך יעדע מינוט מיט די ראלען. די פעראנטוישע סכעמא פאדערט, אז די עקאנאמישע און פאליטישע מאמענטען זאלען אין דער צייט פון א מאסען־סטרייק זיין שטרענג אפגעזונדערט, אדער זיי זאלען זאגאר איינער די אנדערע אויסשלי־סען. אין אמת'ן אבער שטעלען זיי פאר צוויי צוזאמענגעפלאכטע־נע זייטען פון דעם פראלעטארישען קאמף אין רוסלאנד. **און בײדע צוזאמענגענומען שטעלען זיי מיט זיך פאר דעם מאסען־סטרייק.** אום צו באקו־מען א „ריינעם פאליטישען מאסען־סטרייק" נעהמען די טעארעטי־קער און צופאלמעסען דעם מאסען־סטרייק א לעבעדינען. און ווי אין יעדען פאל פון אזא פאלמעסען איז עס ניט נאר אונמעגליך צו דערקענען דעם לעבעדיגען עצם פון דער ערשיינונג, נאר די גאנצע פראגע ווערט נע'הרג'עט.

3. לעצטענס באווייזען אונז די געשעהעניסען אין רוסלאנד, אז דעם מאסען סטרייק קאן מען ניט אפטיילען פון דער רעוואלוציע. אמת, ווען די פארשטעהער פון דעם דייטשען אפארטוניזם דערהע־

רען דאָס וואָרט „רעוואָלוציע“ מאָהלען זיי זיך ניט אנדערש ווי בלוט־פאַרגיסונג, גאַסען־שלאַכטען, פּולווער און בליי. און דערפאַר קומען זיי צו דעם פאָלגענדען לאָגישען שלוס: דער מאַסען־סטרייק פיהרט אומפאַרמיידליך צו אַ רעוואָלוציע, און פאָלגליך טאָרען מיר זיך מיט איהם ניט באַנוצען. און ווירקליך, מיר זעהען אין רוס־לאַנד, אַז כמעט יעדער מאַסען־סטרייק פיהרט סוף כל סוף צו אַ צוזאַמענשטויס מיט די באַוואַפענטע היטער פון דער עקזיסטי־רענדער אָרדנונג. אין דער הינזיכט אונטערשיידען זיך די אַזוי־גערופענע פּאָליטישע סטרייקס להלוטין גאָרניט פון די גרעסערע עקאָנאָמישע צוזאַמענשטויסען. אָבער אַ רעוואָלוציע איז עטוואָס אנדערש און עטוואָס מעהר קאָמפּליצירט ווי בלוט־פאַרגיסונג. לויט דעם פּאָליציייאישען באַגריף ווערט אַ רעוואָלוציע באַטראַכט אויס־שליסליך פון דעם שטאַנדפּונקט פון גאַסען־אומרוהען און סטרייקס, אין אַנדערע ווערטער, פון דעם שטאַנדפּונקט פון „אומאָרדנונג“. דער וויסענשאַפטליכער סאָציאַליזם אָבער זעהט אין אַ רעוואָלוציע אַ טיעפע אינערליכע איבערקערעניש אין די סאָציאַלע קלאַסען־פאַר־העלטניסען. פון דעם דאָזיגען שטאַנדפּונקט עקזיסטירט צווישען דער רעוואָלוציע און דעם מאַסען־סטרייק אין רוסלאַנד מעהר ניט ווי די אייבערפלעכליכע פאַרבינדונג, וואָס אַ מאַסען־סטרייק ענדיגט זיך געוועהנליך מיט אַ בלוט־פאַרגיסונג.

מיר האָבען אויבען באַטראַכט דעם אינערליכען מעכאַניזם פון דעם רוסישען מאַסען־סטרייק, אין וועלכען דער פּאָליטישער און עקאָנאָמישער קאַמף איבען אויס אַן אומאויפהערליכע געגענזייטיגע ווירקונג. אבער גראַדע אָט די געגענזייטיגע ווירקונג איז באַדינגט אויף דער רעוואָליציאָנערער פעריאָדע. נאָר אין דער מיט־עלעקטרי־ציטעט־אָנגעזאַפּטער אַטמאָספערע פון דער רעוואָלוציאָנערער פעריאָ־דע באַקומט יעדער קליינער און טיילווייזער צוזאַמענשטויס צווישען די אַרבייטער און קאַפּיטאַל די מעגליכקייט זיך צו צואוואַקסען און פאַרוואַנדעלט ווערען אין אַן אַלגעמיינעם אויפברויס. אין דייטש־לאַנד קומען יעדען יאהר און יעדען טאָג פאָר די גרוזאַמסטע צו־זאַמענשטויסען צווישען אַרבייטער און אַרבייטס־געבער, אָבער דער קאַמף געהט ניט ארויס פון די ראַמען פון דעם באַטרעפענדען פאַך, דער באַטרעפענדער שטאָדט, אָדער זאָגאר דער באַטרעפענדער פאַב־

ריק. די מיטלען וואָס ווערען אָנגעווענדעט געגען אָרגאַניזירטע אַר־בייטער אין רוסלאַנד, זיינען אין דייטשלאַנד א געוועהנליכע ער־שיינונג. אָבער קיין איינער פון די באַזונדערע פאַלען ווערט ניט פאַרוואַנדעלט אין אַן אַלגעמיינעם קלאַסען־אַרויסטריט. אויב אפילו איינינגע אַזוינע צוזאַמענשטויסען וואַקסען זיך פאַנאַנדער צו דעם מאַסשטאַב פון באַזונדערע מאַסען־סטרייקס, וואָס האָבען אַן אומ־צווייפעלהאַפטע פּאָליטישע פאַרב, רופען זיי אויך ניט אַרויס אפילו דאַן קיין אַלגעמיינעם שטורעם.

און, פאַרקערט, בלויז אין א רעוואָלוציאָנערע פּעריאָדע, ווען דער סאָציאַלער פונדאַמענט און די ווענט פון דער קלאַסען געזעל־שאַפט ווערען צושמעטערט און ווערען אַריבערגערוקט פון איין אָרט אויפ'ן צווייטען, בלויז דאַן קאָן יעדע קלאַסען־האַנדלונג פון דעם פּראָלעטאַריאַט אין עטליכע שעה אויפהויבען גאַנצע שיכטען פון גלייכגילטיגע אַרבייטער־מאַסען. און זייער ערוואַכונג דריקט זיך נאַטירליך באַלד אויס אין א שטורמישען עקאָנאָמישען קאַמף. דער אַרבייטער, וואָס איז פּלוצים אויפגעוועקט געוואָרען פון שלאָף דורך דעם דונער פון פּאָליטישען אַרויסטריט, ווענדט אָן זיינע כחות פריהער פאַר אַלצדינגג אויף דעם וואָס איהם איז נעהענטער, אויף דעם קאַמף געגען זיין שקלאַפּישער לאַגע אויף דעם געביעט פון עקאָנאָמישע פאַרהעלטניסען. די שטורמישע באַוועגונג פון דעם פּאָליטישען קאַמף מאַכט איהם פּלוצים, מיט אויסערגעוועהנליכער קרענקליכקייט, צו פיהלען דעם דרוק און די רייבונג פון זיינע עקאָ־נאָמישע קייטען. אין דייטשלאַנד, צום ביישפּיעל, האָט דער שאַרפ־סטער פּאָליטישער קאַמף, — צי דאָס איז א פאַר־וואַהלען־קאַמף, צי א טאַריף־קאַמף אין דעם פּאַרלאַמענט, א קוים באַמערקבאַרע דירעקטע ווירקונג אויף די אָנגעשטרענגטע עקאָנאָמישע קאָנפליק־טען, וואָס קומען פאָר אין לאַנד צו דער זעלבער צייט. אין רוס־לאַנד אָבער דריקט זיך יעדער פּאָליטישער אַקט פון דעם פּראָלע־טאַריאַט באַלד אויס אין דער פאַרברייטונג און פאַרטיעפונג פון דעם עקאָנאָמישען קאַמף.

מיר זעהען אַלזאָ, אַז בלויז א רעוואָלוציע באַשאַפט די נויטיגע באַדינגונגען, אונטער וועלכע עס ווערט מעגליך דער דירעקטער איבערגאַנג פון דעם עקאָנאָמישען קאַמף אין א פּאָליטישען, און פון דעם פּאָליטישען אין א עקאָנאָמישען. די וואָלגאַרע סכעמאַ

זעהט די פאַרבינדונג צווישען דעם מאַסען־סטרייק און רעוואָלוציע בלויז אין בלוטיגע גאַסען־צוזאַמענשטויסען, וואָס פאָלגען געוועהנ־ליך דעם מאַסען־סטרייק. אָבער א טיפערער בליק אויף די געשע־הענישען אין רוסלאַנד ציינט אונז א גאַנץ פאַרקערטע פאַרהעלט־ניס: ניט דער מאַסען־סטרייק רופט ארויס די רעוואָלוציע, נאָר די רעוואָלוציע — דעם מאַסען־סטרייק.

4. עס איז גענוג צוזאַמענצופאַסען אַלעס, וואָס איז ביז אַהער געזאָגט געוואָרען, אום צו קאָנען פאַנאַנדער־קלייבען זיך אין דער פראַגע וועגען דער באַוואוסטזיניגער פיהרערשאַפט און אי־ניציאַטיווע פון דעם מאַסען־סטרייק. אויב א מאַסען־סטרייק איז ניט קיין איינצעלנער, אָפּגעזונדערטער אַקט, נאָר א גאַנצע פע־ריאָדע פון מאַסען־קאַמף, און אויב די דאָזיגע פעריאָדע פאַלט צו־זאַמען מיט דער רעוואָלוציאָנערער פעריאָדע, איז עס גאַנץ קלאָר, אַז א מאַסען־סטרייק קאָן ניט ארויסגערופען ווערען לויט דעם פרייען ווילען, אפילו ווען אַזא סטרייק ווערט באַשלאָסען פון דער העכסטער אינסטאַנץ פון דער מעכטיגסטער סאָציאַל־דעמאָקראַטי־שער פאַרטיי. אויף וויפיעל די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע איז ניט אימ־שטאַנד לויט איהר באַשלוס איינצופיהרען און אָפּצושאַפען רעוואָלו־ציעס, פונקט אויף אַזוי פיעל איז דער גרעסטער ענטוזיאַזם און אומ־געדולד פון די אָרגאַניזירטע סאָציאַל־דעמאָקראַטישע כחות ניט גע־נוג כדי ארויסצורופען אַן אמת׳ע פעריאָדע פון מאַסען־סטרייק, אַלס א מעכטיגע, לעבעדיגע פאָלקס־באַוועגונג. שטיצענדיג זיך אויף דער ענטשלאָסענהייט פון די לייטענדע אָרגאַנען און אויף דער פאַרטיי דיסציפלין פון די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע ארבייטער, קאָן מען, נאַטירליך, אין איינצעלנע פעלע, אָרגאַניזירען ניט־דויער־האַפטיגע דעמאָנסטראַציעס, ווי דער מאַסען־סטרייק אין שוועדען, צום ביישפיעל. אָבער אַזעלכע דעמאָנסטראַציעס אונטערשיידען זיך פון אַן אמת׳ער רעוואָלוציאָנערער פעריאָדע פון מאַסען־סטרייקס פונקט אויף אַזוי פיעל, ווי א „ים־דעמאָנסטראַציע“, וואָס ווערט גע־מאַכט אין פרעמדע האַפענס, ווען דיפּלאָמאַטישע באַציהונגען זיינען פאַרשאַרפט, אונטערשיידט זיך פון אַן אמת׳ער ים־שלאַכט. א מאַ־סען־סטרייק, וואָס ווערט באַשאַפען אויסשליסליך אויף דעם באָדען פון דיסציפּלין און געהויבענער שטימונג, קאָן אַם בעסטען פאַל זיין

אַן עפּיזאָדע, אַ סימפּטאָם פון דער קאמף־שטימונג פון די ארבייטער. די געוועהנליכע וואָכעדיגקייט קערט זיך אום גלייך נאָך אַזעלכע דער־מאָנסטראַטיווע געהויבענע מאָמענטען. אמת, אויך אין רעוואָלו־ציאָנערע צייטען פאַלען ניט קיין מאסען־סטרייקס פון דעם הימעל אַרונטער. אַזוי אָדער אַנדעריש ווערען זיי געמאַכט פון די ארביי־טער. און דאָ שפּיעלט, נאַטירליך, אַ גרויסע ראָלע דער באַשלוס און די ענטשלאָסענהייט פון די ארבייטער, און עס פאַרשטעהט זיך, אַז אי די איניציאַטיווע אי די ווייטערע פיהרערשאַפט פאַלט אויף דעם מעהר־באַוואוסטזיניגען, סאָציאַל־דעמאָקראַטישען קער־רענדעל פון דעם פּראָלעטאַריאַט. אָבער דאָס פעלד פון ווירקונג פון אַזאַ איניציאַטיווע און אַזאַ פיהרערשאַפט איז געוועהנליך באַגרע־ניצט פון איינצעלנע אַקטען, איינצעלנע סטרייקס, און זאָגאר איינ־צעלנע שטעדט. אַ הויז דעם ווערען דאָ פאַר דער איניציאַטיוו און באַוואוסטזיניגער פיהרערשאַפט אָוועקגעשטעלט גאַנץ באַשטימ־טע גרענעצען. גראדע אין דער צייט פון אַ רעוואָלוציע איז פאַר אַ לייטענדען אָרגאַן פון דער פּראָלעטאַרישער באַוועגונג גאַנץ שווער פאָראויסצוזעהן און פאָראויס צו באַשטימען, וועלכע מאָטיווען און וועלכע מאָמענטען קאָנען פיהרען צו אַן אויפרייס און וועלכע ניט. אויך ווערט די איניציאַטיוו און די פיהרערשאַפט אויסגעדריקט ניט אין אַ קאָמאַנדע אויס פרייען ווילען, נאָר אין אַ געלונגענער פאָרטרעפליכער צופּאַסונג צו די אומשטענדען און אין אַן ענגערער באַריהרונג מיט דער שטימונג פון די מאסען. אין רוסלאַנד שפּיעלט דער ספּאָנטאַנער עלעמענט אַ וויכטיגע ראָלע אין אַלע מאסען־סטרייקס אָהן אויסנאַם, אַ מאָל אַלס אַן אַנרעגענדע קראַפט און אַ מאָל אַלס אַ צוריקהאַלטענדע. אָבער דאָס איז דער פאַל ניט דערפאַר, וואָס די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע אין רוסלאַנד איז נאָך יונג און שוואַך. דאָס ערקלערט זיך גיכער דערמיט, וואָס אין יעדען באַזונדערען אַקט פון קאמף ווירקען איינצייטיג אַזוי פיעל עקאָנאָמישע, פּאָליטישע און סאָציאַלע מאָמענטען, אַלגעמיינע און לאָקאַלע, מאַטעריעלע און פּסיכאָלאָגישע, אַז קיין איינצעלנער אַקט קאָן ניט באַשטימט אין ענטוויקעלט ווערען ווי אַ מאַטעמאַטישע פּראָבלעם. אַפילו אויב דער פּראָלעטאַריאַט, מיט דער סאָציאַל־דע־מאָקראַטיע אַן דער שפּיץ, שפּיעלט די לייטענדע ראָלע אין דער

רעוואָלוציע, קאָן זי דאָך ניט פאַרטיעפט ווערען דורך וועלכען עס איז צוג פון דעם ארבייטער קלאַס אין דעם אָפענעם פעלד, ווייל א רעוואָלוציע איז א שלאַכט אין מיטען פון געוויש און דעם קראַ־כען פון די סאָציאַלע יסודות. אין קורצען, אין רוסלאַנד שפּיעלט דער ספּאָנטאַנער מאָמענט אזא איבערוועגענדע ראָלע אין דעם מאַ־סען־סטרייק ניט דערפאר, וואָס דער רוסישער פּראָלעטאריאַט איז „ניט ערצויגען“, נאָר דערפאר וואָס מען קאָן קיין רעוואָלוציע ניט ערציהען.

אין רוסלאַנד, אלזאָ, שטעלט די רעוואָלוציע גרויסע שווערינ־קייטען דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע אין דער פיהרונג פון מאַסען־סטרייקס. יעדע מינוט רייסט זי ארויס אויף א קאַפּריזנעם אופן די פיהרערשאַפט פון די הענד פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע און זי צווינגט זי צוריק אריין אין איהרע הענד. פון דער אנדערער זייט זעהען מיר אָבער, אז די זעלבע רעוואָלוציע לייזט אליין אלע שווערע פּראָבלעמען פון דעם מאַסען־סטרייק, פּראָבלעמען, וועלכע זיינען, לויט דער טעאָרעטישער סכעמע, די וויכטיגסטע זאָרג פון דער „פיהרערשאַפט“: די פראַגען פון „באַזאָרגען לעבענס־מיטלען“, פון „דעקען די אויסגאַבען“, און פון די „קרבנות“. אמת, די דאָזיגע פראַגען ווערען געלייזט גאָר ניט אזוי, ווי דאָס ווערט געטאָן אויף א באַראַטונג מיט א בלייששטיפט אין האַנד, אויף א רוהיגער קאָנ־פערענץ פון די העכסטע פאָרשטעהער פון דער ארבייטער באַווע־גונג. די „לייזונג“ פון די אלע פראַגען באַשטעהט אין דעם, וואָס די רעוואָלוציע וואַרפט ארויף אויף דער סצענע אזוינע אונגעהייער גרויסע פאָלקס־מאַסען, דאָס יעדער פאַרזוך אויסצורעכענען און נאָרמירען די אויסגאַבען פון דער דאָזיגער באַוועגונג איז א גאַנץ האָפענונגסלאָזע אונטערנעהמונג. אמת, אויך אין רוסלאַנד זוכען די לייטענדע אָרגאַניזאַציעס, אויף וויפיעל זיי קאָנען, צו העלפען די דירעקטע קרבנות פון דעם קאַמף, אָבער אין דעם גוואַלדיגען סך הכל פון דער רעוואָלוציע זיינען אזוינע ביישטייערונגען ווי א טראָ־פען אין ים. פון דער מינוט, ווען עס הויבט זיך אָן אווירקליכע, ערנסטע פעריאָדע פון מאַסען סטרייקס, ווערען אלע „אויסרעכענונ־גען פון אויסגאַבען“ א פאַרזוך אויסצושעפּען די וואַסער פון ים מיט א טיי־גלאָז. יעדע רעוואָלוציע קאָסט דאָך דעם פּראָלעטאריאַט

אזוי פיעל גרויזאמע ליידען און קרבנות. די רעוואָלוציאָנערע פּע־ריאָדע געהט ארויס פון דער דאָזיגער אונמעגליך שווערער לאגע דורך דעם, וואָס זי ענטוויקעלט אין די מאסען אזוי פיעל אידעאליזם, אז זיי הערען אויף צו פיהלען די שארפסטע ליידען. ניט די רע־וואָלוציע און ניט דער מאסען־סטרייק ווערען געמאכט לויט דער פסיכאָלאָגיע פון דעם געווערקשאפטען־מיטגליעד, וועלכער וועט ניט איינשטימען אויף אַן ערשטען מאי־סטרייק ביז מען וועט איהם ניט גאראנטירען די געוויסע הילף אין פאל ער ווערט ענטזאגט. אָבער דאָס איז דאָך איינער פון די אייגענשאפטען פון דער רע־וואָלוציאָנערער פּעריאָדע, וואָס דער פּראָלעטאריער ווערט פאר־וואנדעלט פון א זאָרגפולען פּאָטער, וועלכער פּאָדערט שטיצע, אין א „רעוואָלוציאָנערען ראָמאנטיקער“, פאר וועמען דאָס העכסטע גענוס, — דאָס לעבען, — שוין ניט ריידענדיג פון מאטעריעלען וואוילזיין, פארלירט יעדען ווערט אין פארגלייך מיט די אידעאלען פון דעם קאמף.

און אויב דער מאָמענט פון דער ענטשטעהונג פון דעם מאסען־סטרייק און דאָס אויסרעכענען און דעקען די אויסגאבען ווענדען זיך אָן דער רעוואָלוציאָנערער פּעריאָדע, צו וועלכער עס געהערט די פיהרערשאפט אין דעם דאָזיגען זין, פאלט אויף דעם גורל פון דער סאָציאל־דעמאָקראטיע און איהרע העכסטע אָרגאנען א ליי־טענדע ראָל אין גאָר אַן אנדער זין. אנשטאט זיך צו ברעכען דעם קאָפּ וועגען דער טעכנישער זייט פון דער פראגע, וועגען דעם מעכאניזם פון דעם מאסען־סטרייק, ווערט די סאָציאל־דעמאָקרא־טיע גערופען צו זיין די פ אָ ל י ט י ש ע פיהרערין אין דעם פלאקער פון דער רעוואָלוציאָנערער פּעריאָדע. ארויסשטעלען לאָ־זונגען, אָנצייגען די ריכטונג פון דעם קאמף, צופּאסען די ט א ק־ט י ק פון דעם פּאָליטישען קאמף אזוי, אז אין יעדער פאזע, אין יעדען מאָמענט פון קאמף זאָל רעאליזירט ווערען אין גאנצען די פרייע אקטיווע קראפט פון דעם פּראָלעטאריאט, זי זאָל זיך אויסדריקען אין דער קאמפּס־פּאָזיציע פון דער פארטיי; אכטונג געבען, אז די טאקטיק פון דער סאָציאל־דעמאָקראטיע, אין איהר ענטשלאָסענהייט און באשטימטקייט זאָל קיינמאָל ניט שטעהן נ י ד ר י ג ע ר פון דער ווירקליכער קרעפטען־פארהעלטניס, נאָר

פּאַרקערט, זי זאָל שטענדיג זיין פאָראויס, — אָט דאָס איז די וויכטיגסטע אויפגאַבע פון דער „פיהרערשאַפט“ אין דער פעריאָדע פון דעם מאַסען־סטרייק. און אַ.אַ. פיהרערשאַפט געהט ביז צו אַ געוויסען גראַד פון זיך אַליין אַריבער אין אַ טעכנישער פיהרערשאַפט. אַ קאָנזעקווענטע, ענטשלאָסענע, פאָראויס־שטרעבענדע טאַקטיק פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע רופט אַרויס אין די מאַסען אַ געפיהל פון זיכערהייט, מוט און קאַמף־לוסט; און פאַרקערט, אַ וואַקלענדע טאַקטיק, אַ שוואַכע טאַקטיק, געגרינדעט אויף אַן אונטערשעצונג פון די פּראָלעטאַרישע כחות, שטערט און האַלט אָפּ דעם קאַמף.

אין ערשטען פאַל פלאַקערען די מאַסען־סטרייקס אויף „פון זיך“ און זיינען תמיד אין צייט; אין דעם צווייטען פאַל האָבען די דירעקטע אויפאָדערונגען פון די לייטענדע אָרגאַנען צו אַ מאַסען־סטרייק, אָפטמאָל גאָר קיין ערפאָלג ניט. פון ביידע אַזעלכע פעלע גיט אונז די רוסישע רעוואָלוציע באַרעדזאַמע ביישפּיעלען.

(די קאַפּיטלען 5־6 זיינען אויסגעלאָזען. זיי באַהאַנדלען אַזעלכע פּונקטען וועגען דער פראַגע, וואָס האָבען איצטער ניט דעם זעלביגען שאַרפען אינטערעס, ווי אַמאָל.)

7.

מיר האָבען געזעהען, אַז אין רוסלאַנד איז דער מאַסען־סטרייק ניט געוועזען קיין קינסטליכער פּראָדוקט פון אַ פאָראויס־געפּלאַנטער טאַקטיק פון דער סאָציאַל דעמאָקראַטיע, נאָר אַ נאַטירליכע היסטאָרישע ערשיינונג אויף דעם באָדען פון דער רעוואָלוציע. וועלכע מאָמענטען האָבען אַלזאָ באַשאַפען דאָרט אָט די נייע אויסערליכע פאָרם פון רעוואָלוציע?

די נאָהענטסטע אויפגאַבע פון דער רוסישער רעוואָלוציע איז צו פאַרבייטען דעם איצטיגען רעגירונגס רעזשים אויף אַ מאָדערנער בורזשואַז־פּאַרלאַמענטאַרישער רעכטליכער רעגירונג. פאָרמעל איז דאָס די זעלבע אויפגאַבע, וועלכע ס'האָט געהאַט פאַר זיך דייטשלאַנד פאַר דער מערץ רעוואָלוציע, אין פראַנקרייך פאַר דער גרויסער רעוואָלוציע צום ענד פון אכצעהנטען יאָהרהונדערט. אָבער די אומשטענדען, די היסטאָרישע סביבה אין וועלכער די דאָזיגע פאָרמעל־עהנליכע רעוואָלוציעס זיינען פאָרגעקומען, אונטערשיידען

זיך גרינדליך פון די אומשטענדען אין רוסלאנד. דער באשטימענ־דער פאקטאר ליגט דא אין דעם, וואס צווישען די דאזיגע בור־זשואזע רעוואלוציעס פון מערב־אייראפא און דער בורזשואזער רעוואלוציע אין מזרח־אייראפא ליגט דער גאנצער ציקל פון דער קאפיטאליסטישער ענטוויקלונג. און די דאזיגע ענטוויקלונג האט ארומגעכאפט ניט נאר די מערב אייראפעאישע לענדער, נאר אויך דאס זעלבסטהערשענדע רוסלאנד. די גרויס־אינדוסטריע מיט אלע איהרע קאנטראסטען, מיט דער מאדערנער קלאסען־צוטיילונג, מיט די שארפע סאציאלע פאלגען, מיט די מאדערנע, גרויסע שטעדט און דעם מאדערנעם פראלעטאריאט, איז געווארען אין רוסלאנד די הערשענדע פראדוקציאנס־פארם, דאס הייסט, די באשטימענדע פארם אין דעם זין פון סאציאלער ענטוויקלונג. דורך דעם איז אבער באשאפען געווארען די ערשטוינענדע היסטארישע לאגע, פול מיט ווידערשפרוכען, אז די רעוואלוציע, וועלכע איז א בור־זשואזע לויט איהרע פארמעלע אויפגאבען, ווערט געמאכט פריי־הער פאר אלעמען פון דעם מאדערנעם, קלאסען־באוואוסטען פרא־לעטאריאט און קומט־פאר אין אן אינטערנאציאנאלער סביבה, אין וועלכע די בורזשואזע דעמאקראטיע האלט ביים פאנאנדערפאלען. די בורזשואזיע איז שוין ניט דער פאראויסגעהענדער רעוואלוציאנע־רער עלעמענט, ווי זי איז דאס געווען אין די פריהערדיגע רעווא־לוציעס אין מערב, ווען די פראלעטארישע מאסען, צוזאמענגעגא־סען מיט דעם קליינבירגערטום, האבען בלויז צוגעשטעלט סאלדאטען פאר די ארמייען, וואס זיינען געשטאנען אונטער דער פיהרער־שאפט פון דער בורזשואזיע. איצט אבער איז דער פראלעטאריאט דער לייטענדער און רופענדער עלעמענט, אין דער צייט ווען די גרויס־בורזשואזע שיכטען זיינען אדער באשטימט קאנטר־רעוואלו־ציאנער, אדער שוואך־ליבעראל, און בלויז די דארפישע קליין־בורזשואזיע און די קליין־בורזשואזע שטאדטישע אינטעליגענץ זיי־נען ענטשיידען אין דער אפאזיציע און זאגאר רעוואלוציאנער גע־שטימט. און דער רוסישער פראלעטאריאט, וועמען עס איז בא־שערט אזוי ארום צו שפיעלען די ערשטע ראל אין א בורזשואזער רעוואלוציע, טרעט ארויס אין קאמף אין דער אנוועזענהייט פון גאר פארשארפטע ווידערשפרוכען צווישען קאפיטאל און ארבייט. אהן שום אילוזיעס וואס אנבאלאנגט בורזשואזער דעמאקראטיע,

אָבער דערפאַר מיט אַ שטאַרק־ענטוויקעלטען באַוואוסטזיין פון זיינע אייגענע ספּעציפישע קלאַסען־אינטערעסען. די דאָזיגע לאַגע, פול מיט ווידערשפּרעכונגען, דריקט זיך אויס אין דעם, וואָס אין אָט דער פאָרמעל־בורזשואזער רעוואָלוציע איז דער ווידערשפּרוך צווישען דעם פּראָלעטאַריאַט און דער בורזשואזער געזעלשאַפט שטאַרקער פון דעם ווידערשפּרוך צווישען דער בורזשואזער געזעל־שאַפט און דער זעלבסטהערשאַפט, אין דעם וואָס די קלעפּ פון דעם פּראָלעטאַריאַט זיינען געווענדעט מיט דער זעלבער קראַפט אי געגען דער פאַרעלטערטער פּאָליטישער פאָרם, אי געגען דער קאַפּיטאַליסטישער עקספּלואַטאַציע, אין דעם וואָס די פּראָגראַם פון דעם רעוואָלוציאָנערען קאַמף אונטערשטרייכט מיט דער זעל־בער קראַפט די נויטווענדיגקייט פון פּאָליטישער פרייהייט און דאָס אויסקעמפען פון אַן אכט־שטונדיגען ארבייטס־טאָג און אַן אַנשטענדיגע מאַטעריעלע עקזיסטענץ פאַר דעם פּראָלעטאַריאַט. דער דאָזיגער צווייענדיגער כאַראַקטער פון דער רוסישער רעוואָלו־ציע דריקט זיך אויס אין דער ענגער אָפּהענגיגקייט, אין דער געגענזייטיגער ווירקונג צווישען דעם עקאָנאָמישען און פּאָליטישען קאַמף, וועלכע געפינען זייער געהעריגען אויסדרוק אין דעם מאַ־סען־סטרייק.

אין די פריהערדיגע בורזשואזע רעוואָלוציעס, וואו פון איין זייט האָבען די בורזשואזע פּאַרטייען געזאָרגט וועגען דער פּאָליטי־שער ערציהונג פון דער רעוואָלוציאָנערער מאַסע און איהר פיה־רערשאַפט, און וואו פון דער אַנדערער זייט האָט זיך עס געהאַנ־דעלט בלויז וועגען דעם אומוואַרפען פון דער אַלטער רעגירונגס פאָרם, איז אַ קורצווייליגע באַריקאַדען־שלאַכט געווען די פּאַסענדע פאָרם פון רעוואָלוציאָנערען קאַמף. היינט אָבער, ווען דער אַר־בייטער קלאַס, אין צייט פון רעוואָלוציאָנערען קאַמף, מוז זיך אַליין ענטוויקלען, אַליין זיך מאָביליזירען און אַליין זיך פיהרען, ווען די רעוואָלוציע איז געריכטעט פּונקט אַזוי געגען דער אַלטער רעגי־רונגס־אָרדנונג ווי געגען דער קאַפּיטאַליסטישער עקספּלואַטאַציע, איז דער מאַסען־סטרייק דאָס נאַטירליכסטע מיטעל צו רעקרוטירען, צו רעוואָלוציאָניזירען און צו אָרגאַניזירען די ברייטסטע שיכטען פון דעם פּראָלעטאַריאַט אין דעם גאַנג פון קאַמף. אין איינער און

דער זעלבער צייט טרייסעלט זי אויף אוןווארפט אום די אלטע רעגירונגס־מאכט און שטעלט אוועק גרענעצען פאר דער קאפיטא־ליסטישער עקספלואטאציע. דער שטאדטישער אינדוסטריעלער פראלעטאריאט איז איצט די נשמה פון דער רוסישער רעוואלוציע.

אבער אום דורכצופיהרען וועלכען עס איז פאליטישען מאסען־אקט איז עס פריהער פאר אלץ נויטיג, אז דער פראלעטאריאט זאל זיך צוזאמענקלייבען אין מאסען. פאר דעם דאזיגען צוועק דארף ער ארויס פון די פאבריקען און ווערקשטאטען, פון מינען און געצעל־טען. ער דארף בייקומען זיין פארשקלאפטקייט, זיין צואווארפענ־קייט איבער איינצעלנע ווערקשטאטען, צו וועלכע ער איז פאראור־טיילט פון דעם אלטעגליכען קאפיטאליסטישען יאך. דער מאסען־סטרייק איז דעריבער די ערשטע נאטירליכע פארם, אין וועלכער עס גיסט זיך אויס יעדער גרויסער רעוואלוציאנערער אקט פון דעם פראלעטאריאט; און וואס מעהר די אינדוסטריע ווערט די הער־שענדע פארם פון געזעלשאפטליכער ווירטשאפט, וואס מעהר עס וואקסט די ראל פון דעם פראלעטאריאט אין דער רעוואלוציע, און וואס מעהר עס ענטוויקלען זיך די ווידערשפרוכען צווישען קאפי־טאל און ארבייט, אלס שטארקער און ענטשיידענדער דארפען ווע־רען די מאסען־סטרייקס. די הויפט־פארם פון די פריהערדיגע בור־זשואזע רעוואלוציעס, — דער באריקאדען־קאמף, דער אפענער צו־זאמענשטויס מיט דער באוואפענטער מאכט פון דעם שטאאט, איז אין דער מאדערנער רעוואלוציע בלויז אן עקסטרעמער פונקט, בלויז אן איינצעלנער מאמענט אין דעם אלגעמיינעם פראצעס פון דעם פראלעטארישען מאסען־קאמף.

דורך דעם ווערט אין דער נייער פארם פון רעוואלוציע דער־גרייכט אויך דער קולטורעלער, דער מילדערער כאראקטער פון דעם קלאסען־קאמף, וואס איז פאראויסגעזאגט געווארען פון די אפאר־טוניסטען פון דער דייטשער סאציאל־דעמאקראטיע, בערנשטיין, דאוויד, און אנדערע. אמת, אט די הערען האבען זיך פארגע־שטעלט די קולטורעלקייט און מילדקייט פון דעם קלאסען־קאמף אין דער געשטאלט פון קליין־בורזשואזע דעמאקראטישע אי־לוזיעס. זיי האבען געזעהען די דאזיגע אילוזיעס אין דער באַ־גרענעצונג פון דעם קלאסען־קאמף בלויז אויף דעם געביט פון

פּאַרלאַמענטאַריזם און אין דעם פּאָלשטענדיגען פאַרשווינדען פון מאַסען־רעוואָלוציעס. די געשיכטע האָט געלייזט די דאָזיגע פראַגע אויף אַן עטוואָס טיפערען און פיינערען אופן: דורך דער ענטשטע־הונג פון דעם רעוואָלוציאָנערען מאַסען־סטרייק. נאַטירליך, די דאָזיגע רעוואָלוציאָנערע מעטאָדע פאַרנעמט ניט דעם פּלאַץ פון נאַסען־צוזאַמענשטויסען און מאַכט זיי ניט פאַר איבעריג. אָבער מאַכט זיי בלויז פאַר איינצעלנע מאָמענטען אין אַ לאַנגער פעריאָדע פון פּאָליטישען קאַמף, און צו דער זעלביגער צייט בינדט זי צוזאַמען מיט דער דאָזיגער רעוואָלוציאָנערער פּע־ריאָדע אַן אומגעהייער גרויסע קולטורעלע ארבייט אין דעם בוכ־שטעבליכען זין פון וואָרט. די באַרבאַרישע פאָרמען פון דער קאַ־פּיטאַליסטישער עקספּלואַטאַציע ווערען מעהר „קולטורעל“, און אַזוי אַרום ווערט דאָס מאַטעריעלע און גייסטיגע לעבען פון דעם אַר־בייטער קלאַס דערהויבען צו אַ העכערער מדרגה.

דער מאַסען־סטרייק איז, אַלזאָ, ניט אַ ספּעציפיש־רוסישער פּראָדוקט, וואָס איז אַרויסגערופען געוואָרען פון די פּאָליטישע אומשטענדען אין רוסלאַנד. גראָדע פאַרקערט, ער איז אַן אַל־געמיינע פאָרם פון דעם פּראָלעטאַרישען מאַסען־קאַמף, וואָס קומט אַרויס אַלס אַ רעזולטאַט פון דער מאָדערנער שטופע פון דער קאַפּיטאַליסטישער ענטוויקלונג, פון די מאָדערנע קלאַסען־פאַר־העלטניסען. די דריי בורזשואַזע רעוואָלוציעס — די גרויסע פראַנ־צויזישע רעוואָלוציע, די מערץ רעוואָלוציע אין דייטשלאַנד און די איצטיגע רוסישע רעוואָלוציע, בילדען פון דעם דאָזיגען שטאַנד־פּונקט אַ ניט־איבערגעריסענע קייט פון שטופּענווייזער ענטוויקלונג און שפּיגלען אין זיך אָפּ די בליהונג און פאַנאַנדערפאַלונג פון דער קאַפּיטאַליסטישער עפּאָכע. אין דער גרויסער פראַנצויזישער רעוואָלוציע באַווייזען זיך אין דער לאַנגער פעריאָדע פון שרעקלי־כען קאַמף די נאָך ניט ענטוויקעלטע אינערליכע ווידערשפּרוכען פון דער בורזשואַזער געזעלשאַפט. בלויז אין דעם סאַמע פלאַקער פון דער רעוואָלוציע ווערען די ניי־געבאָרענע אין רייפע ווידערשפּרו־כען געלייזט אָהן שטערונגען, פאָלשטענדיג פריי פון דעם ראַדי־קאַליזם וואָס ווייס ניט פון קאָמפּראָמיסען. אין אַ האַלבען יאָהר־הונדערט אַרום, אין מיטען וועג פון דער קאַפּיטאַליסטישער

ענטוויקלונג, ברעכט אויס די רעוואָלוציע פון דער דייטשער בור־זשואַזיע. איידער זי דערגרייכט איהר פולקייט ווערט זי איבער־געריסען צוליעב דעם ווידערשפּרוך פון אינטערעסען און דעם גלייכגעוויכט צווישען קאַפּיטאַל און אַרבייט; זי געהט צו גרונט דערשטיקט פון דעם בורזשואַ־פעאָדאַלען קאָמפּראָמיס, דערנידע־ריגט צו דער שטופּע פון אַ קורצען, טרויעריגען, אנטשוויגען־גע־וואָרענעם עפּיזאָד. נאָך אַ האַלבער יאָהרהונדערט, — און די איצ־טיגע רוסישע רעוואָלוציע שטעהט אויף דעם פּונקט וואו די היס־טאָרישע וועגען שיידען זיך, שוין פון יענער זייט באַרג, אריבער דעם שפּיץ פון דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט. די בורזשו־אַזע רעוואָלוציע קאָן שוין ניט דערשטיקט ווערען פון דעם ווידער־שפּרוך צווישען דער בורזשואַזיע און דעם פּראָלעטאַריאַט. פאַר־קערט, זי געהט אריבער אין אַ נייער, לאַנגער פּעריאָדע פון אַ גוואַלדיגען סאָציאַלען קאַמף, אין וועלכען די חשבונות, וואָס וועט רען אונטערגעפיהרט מיט דעם אַלטען רעגירונגס־רעזשים זיינען אַ קליינינקייט אין פאַרגלייך מיט אַ רייהע גאַנץ נייע מאָהן־צעט־לעך וואָס ווערען ארויסגעשטעלט אין דער צייט פון דער רעוואָלוציע גופא. אונטער די ספּעציעלע פּאָליטישע באַדינגונגען אין רוסלאַנד רעאַליזירט, אַלזאָ, די רוסישע רעוואָלוציע די אַלגעמיינע רעזול־טאַטען פון דער אינטערנאַציאָנאַלער קאַפּיטאַליסטישער ענטוויק־לונג, און איז גיבער דער אָנזאָגער פון אַ נייער סעריע פּראָלעטאַ־רישע רעוואָלוציעס אין מערב־איירָאפּאַ איידער דער לעצטער אָפּ־קלאַנג פון די פריהערדיגע בורזשואַזע רעוואָלוציעס. דאָס אָפּגע־שטאַנענכטע לאַנד, גראַדע דערפאַר וואָס עס האָט זיך אַזוי אומ־פאַרצייליך פאַרשפּעטיגט מיט זיין בורזשואַזער רעוואָלוציע, ציי־גענט אָן די וועגען און מעטאָדען פון ווייטערען קלאַסען־קאַמף באַר דעם פּראָלעטאַריאַט פון דייטשלאַנד און פון די פאָרגעשריטענסטע קאַפּיטאַליסטישע לענדער.

דעריבער איז עס אויך אין דער דאָזיגער הינזיכט אַ גרויסער פעהלער צו באַטראַכטען די רוסישע רעוואָלוציע פון דערווייטענס, ווי אַ שעהנעם ספּעקטאַקל, ווי עטוואָס ספּעציפיש „רוסישעס", און באַוואונדערען די העלדישקייט פון די קעמפער, דאָס הייסט, די אויסערליכע אַקסעסואַרען. עס איז פיעל וויכטיגער, אַז די דייטש־

שע אַרבייטער זאָלען זיך צוגעוואוינען צו באַטראַכטען די רוסישע רעוואָלוציע אַלס *זייערע אייגענע זאַך* ניט נאָר אין דעם זין פון אינטערנאַציאָנאַלער קלאַסען־סאָלידאַריטעט, נאָר זיי זאָלען אין דער דאָזיגער רעוואָלוציע זעהן אַ *קאַפּיטעל פון זייער אייגענער סאָציאַלער און פּאָליטישער געשיכטע*. די פיהרער פון די געווערקשאַפטען, די פאָרשטעהער פון דעם פּאַרלאַמענטאַרען קאַמף, וועלכע האַלטען דעם דייטשען פּראָלעטאַריאַט פאַר „צו שוואַך" און די אומשטענדען אין דייטשלאַנד פאַר נישט רייף גענוג פאַר אַ רעוואָלוציאָנערען מאַסען־קאַמף, פאַרדעכטיגען ניט, ווייזט אויס, אַז די מאָס פון דער רייפקייט פון די קלאַסען־פאַרהעלטניסען און פון דער מאַכט פון דעם פּראָלעטאַריאַט אין דייטשלאַנד, ליעגט ניט אין די ציפערען פון די דייטשע געווערקשאַפטען, אָדער אין דער וואַהל־סטאַטיסטיק, נאָר אין די געשעהעניסען פון דער רוסישער רעוואָלוציע. פּונקט ווי די רייפקייט פון די קלאַסען־ווידערשפּרוכען אין פראַנקרייך בעת דער יולי־מאָנאַרכיע און אין די פּאַריזער יוני־טעג האָט זיך אָפּגעשפּיגעלט אויף דער מערץ־רעוואָלוציע אין דייטשלאַנד, אויף איהר ענטוויקלונג און איהר דורכפאַל, פּונקט אַזוי שפּיגעלט זיך איצט אָפּ די רייפקייט פון די קלאַסען־ווידערשפּרוכען אין דייטשלאַנד אויף די פּאַסירונגען און אויף דער מאַכט פון דער רוסישער רעוואָלוציע. און די ביוראָקראַטען פון דער דייטשער אַרבייטער־באַוועגונג, וועלכע פאָרקען זיך אין די שופלאָדען פון זייערע קאַנטאָרען צו געפינען דאָרט באַווייזען וועגען דער קראַפט און רייפקייט פון דער דאָזיגער באַוועגונג, זעהען ניט, אַז דאָס וואָס זיי זוכען, געפינט זיך פאַר זייערע אויגען אין דער פאָרם פון אַ גרויסער היסטאָרישער אַנטפּלעקונג. ווייל אין דער היסטאָרישער הינזיכט איז די רוסישע רעוואָלוציע אַן אָפּשפּיגלונג פון דער אינטערנאַציאָנאַלער און פאָלגליך, פריהער פאַר אַלץ, דייטשער אַרבייטער באַוועגונג.

דער רעזולטאַט פון דער רוסישער רעוואָלוציע וואָלט דעריבער געוועזען זעהר אַ קלאָגעדיגער און זעהר אַ נישטיגער, אויב דער דייטשער פּראָלעטאַריאַט וואָלט זיך באַנוצט מיט איהר בלויז אום זיך אָנצוכאַפּען אָן איהר אויסערליכער קאַמפּס־פאָרם, דעם מאַסען־

סטרייק, און מאכען פון איהר א רעזערוו־קאַנאָן, אין פאל דאָס
אלגעמיינע שטימרעכט וועט אָפּגעשאַפט ווערען, אין אנדערע ווער־
טער, אויב מען זאָל די רוסישע רעוואָלוציע דערפיהרען צו דעם
קלעגליכען פאָרמאַט פון א פארלאַמענטארישען פארטיידיגונגס־
קאמף. „אויב מען וועט ביי אונז אוועקנעמען דאָס אלגעמיינע
שטימרעכט, וועלען מיר זיך פארטיידיגען אין וועהרען". דאָס איז
א גאַנץ פארשטענדליכער באַשלוס, אָבער אום אָנצונעמען איהם
דאַרף מען זיך גאָרניט אוועקשטעלען אין דער העלדישער פּאָזע פון
דאַנטאָן, ווי דאָס האָט געטאָן, צום ביישפּיעל, גענאָסע עלם אין
יענאַ. ווייל צו פארטיידיגען דאָס ביסעל פארלאַמענטארישע רעכט,
וואָס די מאַסען פארמאָגען שוין, — דאָס איז די גרונד־פליכט פון
יעדער אָפּאָזיציאָנס־פארטיי, און גאָרנישט קיין אויסערגעוועהנלי־
כער, נייער אויפטו, פאר וועלכען עס פאָדערען זיך כלומרשט גאַנ־
צע בערג הרוגים פון דער רוסישער רעוואָלוציע. אָבער בלויז
„פארטיידיגונגס־טאַקטיק" קאָן קיינמאָל ניט ערשעפּען אין גאַנצען
די פּאָליטיק פון דעם פּראָלעטאַריאַט אין א רעוואָלוציאָנערער פּע־
ריאָדע. אמת, עס איז שווער געניי פאָראויסצוזאָגען, אייב די
אָפּשאַפונג פון דעם אלגעמיינעם וואַהלרעכט אין דייטשלאַנד וועט
פאָרקומען אין אזא מאָמענט, ווען זי וועט זיכער א־ויסרופען אן
אלגעמיינע מאַסען־סטרייק באַוועגונג. אָבער פון דער אנדערער
זייט איז עס קיין צווייפעל ניט, אַז ווי נאָר עס וועט זיך ביי אונז
אין דייטשלאַנד אָנהויבען א פעריאָדע פון שטורמישער מאַסען־
סטרייק טעטיגקייט, וועט פאר דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע זיין אונ־
מעגליך צו באַגרעניצען איהר טאַקטיק מיט בלויז פארלאַמענטאַ־
רישען ווידערשטאַנד. די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע קאָן ניט פאָראויס־
באַשטימען די דירעקטע אורזאַך און דעם מאָמענט, ווען עס וועלען
אין דייטשלאַנד אויסברעכען מאַסען־סטרייקס, פונקט ווי זי קאָן
ניט באַשאַפען קיין היסטאָרישע סיטואַציעס דורך די באַשלוסען פון
איהרע צוזאַמענפאָהרען. אָבער דערפאַר קאָן זי און זי מוז קלאָר
מאַכען און פאָרמולירען אין ענטשלאָסענע און קאָנזעקווענטע טאַק־
טישע שטעלונגען די פּאָליטישע ריכטונג, וואָס דער דאָזיגער קאַמף
זועט אָננעמען, ווען ער וועט אויסברעכען. היסטאָרישע געשעהע־
ניסען קאָן מען קירעווען, נישט דורך דעם וואָס מען דיקטירט זיי

רעגלען, נאָר דורך דעם וואָס מען שטודירט פּאָראויס זייערע וואהר־שיינליכע פאָלגען, וואָס לאָזען זיך פּאָראויסרעכענען, און דורך דעם וואָס מען פּאַסט צו די איינענע טהאטען צו אָט די וואהרשיינליכע רעזו טאטען.

דער שטאַאטס־שטרייך דורך וועלכען די רעאקציע זוכט אוועקצונעמען ביי די ברייטע שיכטען פון דער אַרבייטער באַפעלקערונג דאָס וויכטיגסטע פּאָליטישע רעכט, דאָס פּאַרלאַמענט־וואַהלרעכט — דאָס איז די דירעקטע פּאָליטישע געפאַר וואָס דראָהט דער דייטשער אַרבייטער באַוועגונג, וועלכע האָט זיך שוין צוגעוואוינט צו דעם געדאַנק אין פּאַרלויף פון די לעצטע עטליכע יאָהר. ווי מיר האָבען שוין אויבען געזאָגט, קאָנען מיר ניט באַשטימט באַהויפּטען, נישט קוקענדיג אויף דער גרויסער וויכטיגקייט פון דער דאָזיגער געשעהעניש, אַז נאָך אָט דעם שטאַאטס־שטרייך וועט באַלד פּאָלגען אַן אָפענער מאַסען־ארויסטריט אין דער פאָרם פון מאַסען־סטרייקס. אונז פעהלט דערצו דער גענויער וויסען פון די אַלע אומצעהליגע אומשטענדען און מאָמענטען, וועלכע באַשטימען די סיטואַציעס אין אַ מאַסען־באַוועגונג. דאָך, ווען מיר נעמען אין אנבאַטראַכט די פּאַרשאַרפטע פּאַרהעלטניסען אין דייטשלאַנד און אויף די פיעלפאַכיגע אינטערנאַציאָנאַלע ווירקונג פון דער רוסישער רעוואָלוציע און פון דעם צוקינפטיגען באַנייטען רוסלאַנד, ווערט פאַר אונז קלאָר, אַז די איבערקערעניש, וועלכע וועט פּאָרקומען אין דער דייטשער פּאָליטיק נאָך דעם ווי דאָס וואהל־רעכט וועט אָפּגעשאַפט ווערען, וועט זיך ניט אויסדריקען בלויז אין אַ קאַמף פאַר דער צוריקשטעלונג פון דעם דאָזיגען רעכט. פּאַרקערט, אַזאַ שריט וואָלט מיט אַ סטיכישער קראַפט געפיהרט צו אַ קאָלאָסאַלען דין וחשבון, וואָס די ענטריסטעטע, ערוואַכטע פאָלקס־מאַסען וואָלטען געפּאָדערט פון דער רעאקציע.

אָבער איינמאָל וועט זיך די לאַווע פון דער פאָלקס־באַוועגונג אַ ריהר טאָן, וועט זי זיין אונמעגליך אָפּצושטעלען מיט אָדער נעגען דעם ווילען פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע. די נעגנער פון מאַסען־סטרייקס אנערקענען געוועהנליך ניט די באַלערענדע ביי־שפּילען פון דער רוסישער רעוואָלוציע הויפּטזעכליך דערפאַר וואָס רוסלאַנד דאַרף דאָך ערשט מאַכען דעם גרויסען שפּרונג פון אַן

אויטאָקראַטיע צו אַ מאָדערנער רעכטליכער אָרדנונג. די פאָרמעלע שטרעקע פון דער אַלטער ביז דער נייער פּאָליטישער אָרדנונג ראַהט אין אַ גענײגענדער מאָס ערקלערען די האַסטיגקייט און קראַפט פון דער רעוואָלוציע אין רוסלאַנד. אין דייטשלאַנד האָבען מיר שוין לאַנג די נויטיגסטע רעפאָרמען און די גאַראַנטיען פון אַ רעכטליכען שטאַאַט, און דעריבער איז דאָ ניט מעגליך אַזאַ סטיכישער אויפ־רייס פון סטיכישע ווידערשפּרוכען. די, וואָס דענקען אַזוי, פאַר־געסען, אַז דערפאַר אויב עס וועט שוין אין דייטשלאַנד דערגעהן צו אַן אָפענעם פּאָליטישען קאַמף, וועט אויס היסטאָרישער נויט־ווענדיגקייט דער ציעל זיין גאָר אַן אַנדערער ווי איצט אין רוס־לאַנד. די בורזשואַזע רעכטליכע אָרדנונג עקזיסטירט שוין אין דייטשלאַנד לאַנג, זי האָט זיך שוין ערשעפּט און געהט באַרג אַרונ־טער. די בורזשואַזע דעמאָקראַטיע און ליבעראַליזם זיינען שוין ווי אויסגעשטאָרבען. און גראַדע דערפאַר קאָן שוין אין דייטשלאַנד מעהר קיין רעדע ניט זיין וועגען אַ ב ו ר ז ש ו אַ ז ע ר רעוואָ־לוציע, און דערפאַר קאָן זיך אין דער פּעריאָדע פון אַן אָפענעם פּאָליטישען פאָלקס־קאַמף האַנדלען בלויז וועגען דער דיקטאַטור פון דעם פּראָלעטאַריאַט, אַלס דעם לעצטען היסטאָריש־נויטווענ־דיגען ציעל. און די שטרעקע, וואָס ליגט צווישען דעם דאָזיגען ציעל און די איצטיגע אומשטענדען אין דייטשלאַנד, איז פיעל גרעסער איידער די שטרעקע, וואָס טיילט אָפּ די בורזשואַזע רעכטליכע אָרדנונג פון אומבאַגרענעצטער מאָנאַרכיע. דערפאַר קאָן אויך דער דאָזיגער ציעל ניט דערגרייכט ווערען דורך איין קלאַפּ; אויך דאָ איז נויטיג אַ לאַנגע פּעריאָדע פון ריעזיגען סאָ־ציאַלען קאַמף.

איז אָבער דען ניט פאַראַן קיין גוואַלדיגער ווידערשפּרוך אין די פּערספּעקטיווען, וועלכע מיר האָבען אָנגעצייכענט? מיר האָבען געזאָגט, פון איין זייט, אַז אין דער מעגליך־נאָהענטער פּעריאָדע פון אַ פּאָליטישען מאַכטען־אַרויסטריט, וועט פריהער פאַר אַלץ ער־וואָרבען ווערען די פרייהייט פון פאַראייניגונג פון די אָפּגעשטאַ־נענסטע שיכטען פון דעם דייטשען פּראָלעטאַריאַט, און פון דער אַנדערער זייט וועט די פּאָליטישע אויפגאַבע פון דער דאָזיגער פּעריאָדע באַשטעהן אין דעם, אַז דער פּראָלעטאַריאַט זאָל שוין

פארכאפען די פּאָליטישע מאַכט. פון איין זייט אן עקאָנאָמישער קאַמף פאר עלעמענטארע אינטערעסען, פאר דער פארבעסערונג פון דער מאַטעריעלער לאַגע פון דעם אַרבייטער־קלאַס; פון דער אַנדערער — דער עקסטרעמער ענד־ציעל פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע! דאָס איז, נאַטירליך, א גוואַלדיגער ווידערשפּרוך, אָבער ער ווענדט זיך ניט אָן אונזער פּעהלערהאַפטעם דענקען, נאָר אָן די אינערליכע באַדינגונגען פון דער קאַפּיטאַליסטישער ענטוויקלונג. די ענטוויקלונג פון דעם קאַפּיטאַליזם באַוועגט זיך ניט אין א גראַדער ליניע, נאָר אין שאַרף־שפּיציגע געגענזאַצען. פּונקט ווי די פאַרשיידענע קאַפּיטאַליסטישע לענדער גיבען אונז א בילד פון די פאַרשיידענסטע שטופען פון ענטוויקלונג, אזוי אויך אין יעדען לאַנד באַזונדער געפינען זיך ניט די פאַרשיידענע שיכטען פון דעם אַרבייטער קלאַס אויף דער זעלבער שטופע פון ענטוויקלונג. אָבער די געשיכטע וואַרט ניט געדולדיג ביז די אָפּגעשטאַנענע לענדער און שיכטען וועלען דעריאָגען די פאָרגעשריטענע, אום זיך צו באַוועגען ווייטער אין גראַדע קאָלאָנען. זי רופט ארויס אויפרייסען אין די פאָדערשטע פּונקטען, וואָס זיינען אין א גרע־סערער געפאַהר, אזוי שנעל ווי דאָרט ווערען רייף די אומשטענדען, און דער שטורמווינד פון דער רעוואָלוציאָנערער פּעריאָדע פאַרענ־דיגט אין עטליכע טעג אָדער חדשים דאָס ניט־דערמאַכטע, גלייכט אויס די אומגלייכהייט, ברייננט מיט איין שטורץ דעם גאַנצען סאָציאַלען פּראָגרעס אין קאַמפּס־באַוועגונג.

אין דער רוסישער רעוואָלוציע ווערט די גאַנצע גאַמע פון ענט־וויקלונג און פון די אינטערעסען פון די פאַרשיידענע פאָלקס־שיכטען צוזאַמענגענאָמען אין אן אַלגעמיינער רעוואָלוציאָנס־פּראָ־גראַם, און אַלע איינצעלנע ערשיינונגען פון דעם קאַמף — אין אַן אַלגעמיינער גרויסער קלאַסען־אַקציאָן פון דעם פּראָלעטאַריאַט. דאָס זעלבע וועט פאָרקומען אין דייטשלאַנד, ווען די אומשטענדען וועלען ווערען רייף דערצו. און די פליכט פון דער סאָציאַל־דע־מאָקראַטיע וועט דאַן זיין צוצופּאַסען איהר טאַקטיק ניט בלויז צו די אָפּגעשטאַנענסטע, נאָר אויך צו די פאָרטגעשריטענסטע שטו־פען פון ענטוויקלונג.

צ. ווייטער טייל

אין קאַמף מיט׳ן כאַזיאַל־פּאַטריאָטיזם

דער קריזיס אין דער דער סאָציאַלדעמאָקראַטיע

(די שריפט איז לכתחילה ערשינען מיט דער אונטערשריפט „יוניוס“)

מיט אַ פאָרוואָרט פון קלאַראַ צעטקין

אַ געדענקבלאַט פאַר ראָזאַ לוקסעמבורג

פון קלארא צעטקין

(אַ פאָרוואָרט צו דער צווייטער אויפלאַגע פון דעם פאַמפלעט „יוניוס")

ראָזא לוקסעמבורג׳ס „יוניוס"־פאַמפלעט האָט זיין אייגענע געשיכטע און איז אליין אַ שטיק געשיכטע. דאָס איז מחמת די אומשטענדען אונטער וועלכע „יוניוס" איז ענטשטאַנען און אויך מחמת דעם לעבען וואָס שטראָמט קריסטאַל־קלאָר און גליהענד פון דער דאָזיגער שריפט.

ראָזא לוקסעמבורג האָט געשריבען דעם פאַמפלעט אין אַפריל פון 1915. מיט ווענינע וואָכען פאַר דעם האָט זי געמוזט „זיך זעצען" אויף אַ יאָהר צייט אין דער „קעניגליכער פרייסישער פרויען־טורמע". צו דעם דאָזיגען טערמין האָט איהר פאַר׳משפט דער קרימינאַל־געריכט אין פראַנקפורט־אויפ׳ן־מאַין נאָך מיט אַ יאָהר צוריק, פאַר דעם אויסברוך פון קריעג, אין פעברואַר 1914, פאַר איהר מוטיגען קאַמף געגען מיליטאַריזם. אין דעם קאַמף, אין דעם פסק־דין און אין דעם נאָכשפיעל איז ווי אַ נוס־שעלכעל געלעגען צוזאַמענגעפאַסט דאָס, וואָס איז באַלד אַרויסגעקומען קלאָר און אָפען און אין דער פולער מאָס פאַר דער ליכטיגער שיין: ראָזא לוקסעמבורג׳ס ערקענטניס פון דעם אומפאַרמיידליך־נאָהענטען שטורעם פון אימפעריאַליזם און פון דער דרינגליכער פליכט פון דעם פראָלעטאַריאַט איינצושטעלען זיך, מיט זיין גאַנצער קראַפט און ענטשלאָסענהייט קעגען אָט דעם שטורעם; איהר קוראַזש און אָפּפערבאַרייטשאַפט, מיט וועלכע זי האָט געפיהרט דעם קאַמף קעגען געפעהרליכען שונא אין נאָמען פון אינטערנאַציאָנאַלען סאָציאַליזם; דער שאַרפער קאַפיטאַליסטישער קלאַס־אינסטינקט, ניט צו זאָגען די וואַכזאַמע קאַפיטאַליסטישע קלאַס־באַוואוסטזיניגקייט,

מיט וועלכער די בורזשואזע וועלט האָט אומברחמנות'דיג אָנגעווענדט אַלע איהרע מאַכט־מיטלען צו באַשיצען דעם מיליטאַריזם, אויף וועמען עס איז איצטער, צוליעב דער ענטוויקלונג פון דעם אימפּעריאַליזם, אויבגעבּאַלען די נייע און העכערע אויפגאַבּע פון וועלט־באַהערשונג און באַפעסטיגונג פון דעם קאַפּיטאַליזם; דאָס שענדליכע אונטערגעבען זיך פון דער דייטשער סאָציאַלדעמאָקראַטיע, אָדער ריכטיגער — פון איהרע פיהרער, צום מיליטאַריזם און אימפּעריאַליזם.

פּאַקטיש האָבּען דעמאָלט די גרויסע מאַסען פּראָלעטאַריער געבּרענט פון אויפרעגונג און געריסען זיך אין קאַמף געגען מיליטאַריזם און אימפּעריאַליזם. זייער קלאַסען־באַוואוסטזיין האָט נאָך ניט געהאַט ענטדעקט דעם טויט־שונא, אָבער מיט זייער געזונטען פּראָלעטאַרישען חוש האָבּען זיי דערפיהלט אין וועלכער ריכטונג ער געפינט זיך. דער פּסק־דין איבער ראָזאַ לוקסעמבורג, און די סבה פון דער פאַראורטיילונג, די קלאָר־אויסגעדריקטע איבערצייגונג פון דער מוטיגער פיהרערין, אַז די פּראָלעטאַריער וועלען ניט אויספיהרען דעם באַפעהל צו געבּרויכען געוועהר געגען זייערע ברידער פון אַנדערע פעלקער, — דאָס האָט ווי מיט אַ וואַרף־ליכט העל באַלויכטען דעם מיליטאַריזם און זיין אמת'ען אָנזעהן פאַר די מאַסען פּראָלעטאַריער. די שטורמיש־פייערדיגע ווירקונג פון איהרע פאַרדאַמונגס־ווערטער איז נאָך מעהר פאַרטיעפט געוואָרען דורך איהר רעדע פאַר'ן פראַנקפורטער געריכט. דאָס איז אַ קלאַסישער דאָקומענט פון פּאָליטישער פאַרטיידיגונג, וואו, אָנשטאַט דער יורידישער און געזוצמעסיגער דינגעניש וועגען דעם גראַד פון „שולדיגקייט“, פּסק־דין און גראַד פון באַשטראָפונג, האָט זי גליייך אויפגעשטעלט דעם קאַמף פאַר דעם וויסענשאַפטליך־באַגרינדעטען אידעאַל פון דעם אינטערנאַציאָנאַלען סאָציאַליזם. אַ קוואַל פון פּראַכטפולער, ענטשלאָסענער קאַמף־שטימונג האָט געשלאָגען פון די פּראָלעטאַרישע מאַסען. די זעלבסט־פאַרשטענדליכע אויפגאַבע פון די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פיהרער, אפילו מיט'ן קלענסטען פּאָליטישען חוש, וואָלט געדאַרפט געוועזען זיין — אויסצונוצען אָט די שטימונג, פאַרטיעפען זי און אָנצופאַנגען אַ קאַמף געגען מיליטאַריזם און אימפּעריאַליזם אויף אַ גרויסען מאַסשטאַב,

כדי זיי צו געבען אַ טויט־קלאַפּ. אָבער דער פאָרשטאַנד (נאַציאָ־נאַלער קאָמיטעט) פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע האָט ווידער אַמאָל קלאָר באַוויזען, אַז איהם איז פרעמד דער אויסגעהאַלטענער מאַרקסיסטישער בליק, וואָס גיט די מעגליכקייט ניט נאָר צו זעהן די סיטואַציע ווי זי איז, נאָר אויך — פאָראויסצוזעהן דעם מעגלי־כען גאַנג פון פּאַסירונגען און אַ דאַנק דעם צו באַשטימען אַ ריכ־טיגען גרונט פאַר אורטיילונג און אַקציע.

דער פאָרשטאַנד פון דער פּאַרטיי האָט זיך אַליין אַרויסגעגע־בען אַ דיפּלאָם אויף שוואַכקייט און אָרעמקייט אין אַלץ, וואָס איז נויטיג פאַר פּאָליטישער פיהרערשאַפט. ער האָט פאַרפעהלט צו טאָן וואָס זעלבסטפאַרשטענדליכע, דאָס נאַטירליכע און דאָס איי־גענשיינליכע — צונויפצוזאַמלען דעם פּראָטעסט, וואָס האָט זיך פון אומעטום געריסען מיט אַן עלעמענטאַרער קראַפט געגען דעם משפט פון דעם פראַנקפורטער געריכט, און צו פאַרוואַנדלען איהם אין אַן אומגעהייערער מאַסען־אַקציאָן געגען דעם מיליטאַריזם און אימפּעריאַליזם. דער עקזעקוטיוו־קאָמיטעט פון דער פּאַרטיי איז געגאַנגען מיט זיין „צוריק, צוריק, דאָן ראָדריגאָ" נאָך ווייטער ביז צו דער פייערליכער שבועה פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע. ער האָט געפּרואווט אָפּהאַלטען דעם שטראָם, וואָס האָט זיך אַ שפּאַר־געטאָן אָהן זיין ווירקונג. און דאָס איז אין דער אַטמאָספערע פון ברענענדיגען צאָרן ניט בלויז געגען דעם לוקסעמבורג־משפט, נאָר אויך געגען דעם נצחון פון דער מיליטערישער קליקע אין דעם סקאַנדאַלעזען פּראָצעס פון דעם „קליינינקען ליוטענאַנט", פאָרסט־צאַבערן; געגען דעם בלוט־דורשטיגען משפט פון דעם ערפורטער קריעגס־געריכט, וואָס האָט צוטרעטען יעדען מענשליכען געפיהל, געשליידערט און פאַרשפּאַרט אַרבייטער אין טורמע פאַר איינפאַך וואָרניט; געגען די שרעקליכע מיסהאַנדלונגען פון מאַסען סאָלדאַ־טען וואָס האָבען געוואָרט אַרויסגעבראַכט ווערען אין דער עפענט־ליכקייט דורך אַ צווייטען פּראָצעס פון ראָזאַ לוקסעמבורג — אין וועלכען, אויב מיין זכרון נאַרט מיך ניט — עס האָבען זיך פריי־וויליג אַרויסגערופען צו זאָגען עדות איבער 30 טויזענט באַליי־דיגטע סאָלדאַטען.

די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פּאַרטיי האָט זיך שוין דעמאָלט נעלאָזט פאַרפיהרען אויפ'ן וועג פון פּאַרלאַמענטאַריזם און איז שנעל פאַרוואַנדעלט געוואָרען אין אַ בורזשואַזער פּאַרטיי. איהר שרעק פאַר מאַסען־אַקציע האָט איהר געפיהרט דערצו, אַז זי זאָל זיך גענצליך אונטערגעבען צום אימפּעריאַליזם און מיליטאַריזם. די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פראַקציע אין רייכסטאַג און, צוליעב איהר, די גאַנצע פּאַרטיי, האָבען אַ חלק אין די אַלע הטאים. אַ דאַנק איהר אַקטיווען און פּאַסיווען אַנטייל, האָט דער אומגעהייער גרויסער שקר פון דער „יובילעאום־אויסגאַבע פאַר'ן שלום־קייזער וויל־העלם דעם צווייטען" געהאַט אַזאַ ערפאָלג אין 1913 אויף דער פּאָליטישער ביהנע. זי איז שולדיג, וואָס די רעגירונג האָט זיך אַזוי אומגעשטערט געקאָנט צוגרייטען צום קריעג אין 1914, מיט אַ קריעגס־בודזשעט, וואָס האָט איבערטראָפען אַלע ערוואַרטונגען. דאָס איז געווען דער ערשטער קריעגס־קרעדיט פאַר דער געפּלאַנטער עקספּעדיציע דורך די באַלקאַנען צו באַגדאַד און אַנדערע ערטער „אונטער דער זון". די רייכסטאַג־פראַקציע האָט גרינגער געמאַכט פאַר די בורזשואַזע אָפּאָזיציאָנס־פּאַרטייען צו באַוויליגען די אַרמיי־אויסגאַבען דערמיט, וואָס זי האָט דערלאָזט אָפּצוטיילען דעם געזעץ־פּראָיעקט פונ'ם אַלגעמיינעם בודזשעט. זי האָט צו די בייטראַגען און שטייערען געגעבען איהר ברכה אַלס די כלומר'שטע לאַסטען אויף די פאַרמעגליכע קלאַסען. זי האָט זיך אַרומגעיאָגט נאָך דער פאַרפיהרערישער „מאָדיפיצירטער פינאַנץ־פּאָליטיק" און דערווייל דורכגעלאָזט ד געלעגענהייט צו קעמפען געגען דעם „עפאַנצערטען קרעפטיגען רויבער, דעם אימפּעריאַליזם.

אָבער די זינד „במזיד" און „בשוגג" פון דער פּאַרטיי־פראַקציע זיינען געוואָרען די שטעלונג פון דער גאַנצער פּאַרטיי, אויסער עטליכע קליינינקע גרופּען, וואָס האָבען זי קריטיקירט. די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע האָט איהרע קרעפטען ניט מאָביליזירט, כדי אָפּצושטעלען דעם אימפּעריאַליזם אין זיין געלויף נאָך מאַכט. און אַזוי האָט זי, פון איין זייט, פאַרזיכערט דעם אימפּעריאַליזם און מיליטאַריזם, אַז מען דאַרף זיך ניט שרעקען פאַר די פּראָלעטאַרישע מאַסען, אַז זיי, די מאַסען, וועלען ניט שטערען די מיליטאַריסטישע פּלענער. פון דער צווייטער זייט, זיינען די מאַסען אָפּ־

הענטיג געוואָרען פאַר דער דראָהענדער געפאַהר. קורץ גערעדט, די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע האָט דערלאָזט, אַז עס זאָל געשאַפען ווערען אַן אַטמאָספערע פון מלחמה־אילוזיעס וואָס האָט אין זומער פון 1914 ניט דערלאָזט קיין פּאָליטישען אָדער מאָראַלען ווידערשטאַנד פון די ארבייטער מאַסען געגען דעם שרעקליכען פאַרברעכען פון דער מלחמה. לאָמיר ניט פאַרגעסען, אַז די שטעלונג פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע איז דאַמאָלט באַהערשט געוואָרען פון דער פּאָליטיק פון׳ם „מאַרקסיסטישען צענטער“, — די פּאָליטיק וואָס קאַרל קאַוטסקי פאַרטיידיגט אַלץ אַלס דעם איינציגען באַדינג פון זיעג פאַר׳ן פּראָלעטאַריאַט. און לאָמיר ווייטער ניט פאַרגעסען, אַז אָט דער כהן־גדול פון דעם „ריינעם מאַרקסיזם“ האָט מיט זיין העכסט ניט מאַרקסיסטישער שטייער־טעאָריע געבויט דעם בריק פאַר דער רייכסטאַג־פראַקציע, כדי זי זאָל קענען לייכט איבערשפּאַנען און באַווילינען די פאַרטיידיגונגס־שטייערן און אַנדערע איינקונפט שטייערן. אונטער אַזעלכע אומשטענדען וואָלט דער עקזעקוטיוו קאָמיטעט געמוזט איבערשפּאַנען איבער זיין אייגענעם שאָטען, ווען ער זאָל געוועזען וועלען אויסנוצען, אין׳ם קאַמף געגען אימפעריאַליזם און מיליטאַריזם, די שטימונג פון די מאַסען, וואָס איז געשאַפען געוואָרען דורך דער פראַנקפורטער פאַראורטיילונג. דער שאָטען פון דעם שענדליכען באַנקראָט פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע דעם 4טען אויגוסט 1914 איז אַזוי ווי אַ פריער פאַרלאָפען דעם וועג פון יענע פאַסירונגען, וואָס האָבען ראָזאַ לוקסעמבורג געבראַכט אין תפיסה אין פעברואַר 1914, אין בולט אַרויסגעפיהרט דעם מוטיגען און אָפּפערווילליגען קאַמף פון דער גרויסער פאָרקעמפערין פון׳ם סאָציאַליזם געגען דער צופּוילטקייט אין זיינע אייגענע רייהען.

ווי עס איז נאָר באַקאַנט געוואָרען, אַז די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פראַקציע אין רייכסטאַג האָט באַווילליגט דעם קריעגס־קרעדיט, האָט ראָזאַ לוקסעמבורג מיט עטליכע פריינד איהרע גלייך פאַנאַנדערגעוויקעלט די אויפשטאַנדס־פאָהן געגען אָט דעם פאַרראַט צום אינטערנאַציאָנאַל און צום סאָציאַליזם. צוויי סבות האָבען ניט דערלאָזט, אַז אָט דער אויפשטאַנד זאָל באַקאַנט ווערען ווייט און ברייט. דער קאַמף האָט זיך געזאָלט אָנפאַנגען מיט אַ פּראָ־

טעסט נעגען די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פאָרשטעהער, וואָס האָ־בען באַוויליגט דעם קריעגס־קרעדיט. דורכפיהרען האָט מען דעם פּראָטעסט געדאַרפט אַזוי, אַז די צענזור און דער באַלאַגערונגס־צושטאַנד זאָלען איהם ניט דערשטיקען ביים סאַמע אָנפאַנג. אַ חוץ דעם און קודם כל וואָלט ער אָהן שום ספק געוועזען געהאַט זיין באַ־דייטונג, ווען ער זאָל אין אָנפאַנג געווען קומען אינ'ם נאָמען פון אַ היבשער צאָהל גוט־באַקאַנטע סאָציאַליסטישע קעמפּער. מיר האָבען זיך דערפאַר באַמיהט אויסצודריקען דעם פּראָטעסט אין אַזאַ פאָרם, אַז מיט איהם זאָלען קענען מסכים זיין אַזוי פיעל, ווי נאָר מעגליך, פון די אָנגעזעהענע פיהרער, וואָס האָבען שאַרף און פאַר־ניכטענד קריטיקירט די פּאָליטיק פון 4טען אויגוסט אין דער רייכס־טאַג־פראַקציע אָדער אין קליינע גרופּען. די באַמיהונג האָט אונז געקאָסט פיעל קאָפּ־דרעהעניש, פּאַפּיר, טעלעגראַמען און צייט. אויסגעלאָזט האָט זי זיך מיט גאָרניט. פון אַלע שאַרפע און ביי־סענדע קריטיקער פון דער סאָציאַלדעמאָקראַטישער מאַיאָריטעט האָט נאָר קאַרל ליעבקנעכט געוואַגט, צוזאַמען מיט ראָזאַ לוקסעמ־בורג, פראַנץ מעהרינג און מיר ארויסצוטרעטען נעגען דער געטצקע פון פּאַרטיי־דיסציפּלין, אויף וועמעס מזבח מען האָט מקריב געווען כאַראַקטער און איבערצייגונג.

די טעג פון אויסערליכער שטילקייט זיינען אין דער אמת'ען געווען טעג פון פיבערהאַפטער פאָרבערייטונג צום קאַמף מיט'ן שונא, אַ קאַמף ברוסט צו ברוסט. ראָזאַ לוקסעמבערג איז געווען די נשמה פון דער פאַרבערייטונג און שפּעטער פון דעם קאַמף. איהר קלאָרער בליק און געשיכטליכע ערקענטנים האָט פאַר די ניט־זיכערע און צווייפעלדיגע באַלויכטען דעם זיכערען וועג צום סאָציאַליזם אין דעם מיטען פון בלוטיגען נעבעל און כאַאָס פון דעם וועלט־קריעג. איהר אייזערנער, קיינמאָל ניט געבראָכענער מוט האָט געפיהרט פאָרווערטס די מידע און לאַנגזאַמע. איהר אַפּפערבאַרייטע געוואַגטקייט האָט הינגעריסען די צוריקגעהאַלטענע און צושראָקענע. דער דרייסטער און שאַרפער גייסט, די הייסע האַרץ, און דער אייזערנער ווילען פון דער „קליינער ראָזאַ" איז געוועזען די איין גרויסע פאָהן פון דעם אויפשטאַנד פון ריינעם אינ־טערנאַציאָנאַליזם קעגען דעם מערדערליכען וועלט־קריעג און זיינע

באַגלייטער, דעם סאָציאַל־פּאַטריאָטיזם און בורג־פריעדען. קיין זאַך האָט ניט אָפּגעשטעלט ראָזאַ לוקסעמבורג, ניט קראַנקהייט, ניט דער באַלאַגערונגס־צושטאַנד, און אפילו ניט דאָס ערגסטע, דאָס שווערסטע — די גלייכגילטיגקייט און אמאָל אָפּענער פאַרראַט פון די מאַסען. אין וואָרט און אין שריפט האָט זי געפיהרט אומאונטערבראָכען דעם קאַמף פאַר דער נשמה פון דעם דייטשען פּראָלעטאַריער: זי האָט געזוכט אַרויסצורייסען איהר פון אונטער דער ווירקונג פון דעם נאַציאָנאַליסטישען קריעגס־סאָציאַליזם פון דער מעהרהייט־פּאַרטיי און פון אונטער דער וואַנקעלדיגער, לאַנגזאַם־באַוועגענדער זיך אָפּאָזיציע, וואָס האָט זיך גענומען גרופּירען אַרום דער מינאָריטעט פון דער רייכסטאַג־פראַקציע מיט קאַוטסקי׳ן אן דער שפּיץ. דער ציעל פון איהר ליידענשאַפטליכען ווירקען איז געוועזען — צו באַקענען די פּראָלעטאַריער אויף דעם וועג פון אינטערנאַציאָנאַלען סאָציאַליזם און אַריינצוציהען זיי אין פּראָלעטאַרישען קלאַסען־קאַמף קעגען דעם אימפּעריאַליזם, לויט דעם ווי די היסטאָרישע סיטואַציע איז געוואָרען רייף און גינסטיג פאַר אַט דעם קאַמף.

ראָזאַ לוקסעמבורג האָט שוין געהאַט כמעט פאַרענדיגט דעם ערשטען נומער פון דעם „אינטערנאַציאָנאַל“, דעם אָרגאַן פון די סאָציאַליסטען, וואָס זיינען פאַרבליבען טריי צום סאָציאַליזם, ווען מען האָט זי געצוואונגען צו געהן אין תפיסה און אָפּקומען איהר פסק. דאָס איז געוועזען פונקט ערב אונזערער אַ רייזע, וואָס איך מיט איהר האָבען זיך געגרייט צו מאַכען קיין האָלאַנד. מיר האָבען דאָרט געוואָלט צוגרייטען די געפּלאַנטע אינטערנאַציאָנאַלע פרויען־קאָנפערענץ און בכלל שטאַרקער צוזאַמענבינדען די פעדים פון אינטערנאַציאָנאַלע באַציהונגען צווישען די חברים, סיי מענער, סיי פרויען, וואָס זיינען טריי געבליבען צו זייערע פּרינציפּען. און אַנשטאָט צו פאָהרען מיט ראָזאַ לוקסעמבורג צום האָלענדישען גרעניץ, האָב איך זי געמוזט באַזוכען אין דער באַרנים־גאַס טורמע. די אונערוואַרטעטע דורכפירונג פון׳ם אורטייל האָט זיך ווי אַ בליץ אַריינגעשניטען אין אונזערע נאָהענטע קאַמף׳ס־פּלענער. פונדעסטוועגען איז דער „יוניוס“ פאַמפלעט פאַרטיג געוואָרען אין קנאַפּע צוויי חדשים אַרום. ראָזאַ לוקסעמבורג האָט ניט דערלאָזט דעם שונא

אָפּכאַפּען דעם אָטעם אפילו בעת זי איז געוועזען אין תּפיסה. מען האָט איהר ניט ערלויבט צו קעמפּען. זי האָט אָבער מיט אַן עקשנות'דיגען מוט געענטפערט: „גאַנץ גוט, ערשט איצט וועל איך קעמפען!" איהר שטאַרקער ווילען האָט געמאַכט גייסטיג פריי דעם פלאַץ פון ערגסטע באַשרענקונגען. מען האָט איהר שטרענג פאַרבאָטען צו שרייבען איבער זאַכען, וואָס טראָגען א פּאָ־ליטישען כאַראַקטער. זי האָט אָבער בסוד, אונטער די ערגסטע שוועריגקייטען, שטענדיג באַגלייט פון שפּיאָנען־אויג, אויסער דער צייט, ווען ס'איז איהר ערלויבט געווען צו באַשעפטיגען זיך מיט ליטעראַרישער אָדער וויסענשאַפטליכער ארבייט, אָנגעשריבען איהר גרויסע, שאַרפע און ענדליכע פאַרנאַנדערגרעניצונגס־ארבייט פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע. זי האָט אויסגענוצט יעדע מינוט, יעדען שטראַל פון ליכט פאַר אָט דעם צוועק. איהר אינערליכער רוף צו דער גרויסער ארבייט האָט זיך ניט צוגעהערט צו מיעדקייט אָדער קראַנקהייט. אָט דער רוף האָט איהר געהאָלפען איבערצו־טראָגען דעם גרעסטען טייל פון אָט די צרות: פיעלע מאָל האָט מען איהרע געדאַנקען איבערגעריסען, זי איז קיין מאָל ניט געווען זיכער, אַז זי וועט איהר מאַנוסקריפּט ענדיגען און דערוויזען איהם ארויסצוברייננגען פון דער טורמע אין דער ליכטיגער וועלט אריין אין די זיכערע הענט פון איהרע פריינד.

אויף יענער זייט טורמע שטיקט די שווערע לופט פון דער וועלט־מלחמה, פיל מיט צושטערונג, אויסגעמישט מיט מיאוסע ריחות פון אינגעצאַהמטע פּראָפּיט־זוכעניש און הויט־שינדעריי פון די בכבוד'יגע פּאַראַזיטען אין באַשיצער פון דער בורזשואַזער אָרדנונג. עס ווערט אויפגערייצט און קינסטליך אויפגעבלאָזען דער „פאַרלאַנג צו זיגען" ביז צו א וויים גליהענדער היץ. אַלע מיטלען זיינען כשר פאַר דעם צוועק: ליגען, געוואַלט, נידער־טרעכטיגקייט. עס בראַדיעט די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע מאַנאַטען און מאַנאַטען אין דעם בלוטיגען ים פון ברודער־מאָרד; זי זאָגט נאָך מיט א פרומער מינע, ווי אַ גוטער תּלמיד אַלץ, וואָס די אימ־פּעריאַליסטישע בורזשואַזיע און איהר רעגירונג זאָגען, נאָר מיט אַ פּאָר אומגעלומפּערטע ענדערונגען, זאַלצט דאָס צו מיט א הייליגער שבועה צו אינטערנאַציאָנאַלער סאָלידאַריטעט און טרעט דערביי

מיט די פיס אויף אַלע אידעאַלען פון דעם סאָציאַליזם. אויף יענער זייט טורמע העננט ווי א גרויער גערילכטער וואָלקען די טעמפּקייט און תם'עוואַטע נאַרישקייט פון די ארבייטער, וואָס לאָזען זיך פאַר־שלעפּען דורך די אימפּעריאַליסטען צום טויט און חורבן, אנשטאַט זיך געגענשטעלען מיט קראַפט און ציעל־באַוואוסטזיניגקייט. אין אַט דער שטיקענדער און ווערגענדער לופט פון יענע טעג האָט זיך די „יוניוס" שריפט דורכגעטראָגען ווי א פרישער קרעפטיגער ווינט פאַר דעם שטורם, וואָס רייניגט אַלץ און דערפרישט.

איהר באַדייטונג, די באַדייטונג פון דער שריפט איז נאָך גרע־סער געוועזען. זי איז אליין געוועזען א טייל פון דעם רייניגונגס־שטורם, וואָס האָט צוריקגעבראַכט דעם באַוואוסטזיין צו דער דייטשער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע און די דייטשע ארבייטער האָבען נאָך אמאָל געפונען דעם וועג צו דער היסטאָרישער אויפגאַבע פון'ם פּראָלעטאַ־ריאַט — צו באַקעמפען דעם אימפּעריאַליזם און דעם קאַפּיטאַליזם און דורך דעם אינטערנאַציאָנאַלען קלאַסען קאַמף איינצופיהרען דעם סאָציאַליזם.

קלאָר, קרעפטיג און וויסענשאַפטליך האָט די בראָשורע אויס־געדריקט און געשאַפען די ווענדונג אינ'ם פּראָלעטאַריאַט צו דעם געפיהל און געדאַנק און ווילען, וואָס האָט פאַרכאַפּט די מאַסען צוערשט ערטערווייז און איינציגווייז און שפּעטער פולער און טיעפער, פאַראייניגענדיג אַלעמאָל גרעסערע גרופּען.

קאַרל קאַוטסקי, דער אָפּיציעלער טעאָרעטיקער פון דער סאָ־ציאַל־דעמאָקראַטיע, איז פון א פיהרער געוואָרען א פאַרפיהרער. אין זיין באַגאַזש פון „מאַרקסיכטישע כללים" האָט ער קיין איינעם אפילו ניט געפונען, וואָס זאָל באַרעכטיגען דעם געמיינעם פאַרראַט פון דער פּאַרטיי־מאַיאָריטעט. פונקט ווי אמאָל דער דעלפישער אָראַקול, האָט ער אויך ערפינדען א צווייזייטיגע טעאָריע פאַר דעם סאָציאַליסטישען אינטערנאַציאָנאַל, וועלכער, האָט עס געהייסען, איז לכתחילה געוועזען א געצייג פאַר שלום און ניט פאַר מלחמה, און וועמעס פּרינציפּען עס האָבען איצט געזאָלט זיין, אַז „פּראָלע־טאַריער פון אַלע לענדער פאַראייניגט אייך" אַז „פּראָלעטאַריער פון אַלע לענדער קוילעט אויס איינער דעם אַנדערען!" אַלץ לויט די אומשטענדען. ווי א „חיה אין א וויסטער ווילדערניש" האָט ער

אַרום־געבלאָנקעט צווישען די לופטיגע, לאָנישע קאַרטען־הייזער און למדנישע פּילפּולים, אַהער און אַהין, כדי זיך און זיין אויטאָריטעט דאַלטען אין אַ זיכערער פּאָזיציע געגענאיבער דער פּאָליטיק פון 4־טען אויגוסט. זיין שפּעטערדיגע אָפּאָזיציע איז געווען ווידער־שפּרעכענד, פּרינציפּיעל ניט־זיכער און שוואַך. פון דער אַנדער זייט האָט אָבער ראָזאַ לוקסעמבורג, אין איהר „יוניוס פּאַמפּלעט, אָט די פּאָליטיק געשלעפּט צום משפּט, און געטאָן עס קאָנסעקווענט, אומברחמנות'דיג, צושמעטערענד. זי האָט באַוויזען דעם באַנקראָט, וואָס האָט קיין ביישפּיעל ניט אין דער געשיכטע, דעם באַנקראָט פון דער דייטשער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע און די באַווייזען איהרע זיינען געווען ניט קיין וויסענשאַפטליכע כללים, נאָר פעלזען־הארטע פאַקטען. דעם באָדען פון די לעגענדען און די שלאָג־ווערטער, וואָס האָבען באַרעכטיגט דעם סאָציאַל־פּאַטריאָטיזם האָט זי אונטערגע־גראָבען מיט דער אָנווייזונג אויף די אורזאַכען און קרעפטען, וואָס האָבען געפיהרט צו אַן אימפּעריאַליסטישע מלחמה, און זי האָט אייפגעדעקט דעם כאַראַקטער און די ציעלען פון דער ראָזיגער מלחמה.

דער לייט־מאָטיוו פון דער יוניוס־בראָשורע ווערט אויסגע־דריקט אין דעם פּאָלגענדען זאַץ פון לעצטען קאַפּיטעל: „די געשיכטע פון דער איצטיגער מלחמה פאַנגט זיך אָן, ניט פון יולי 1914, נאָר צוריק מיט צעהנדליגער יאָהרען. פּאָדים צו פּאָדים איז דער קריעג געקניפּט און געפלאָכטען געוואָרען, ביז דער געדיכ־טער נעץ פון דער אימפּעריאַליסטישער וועלט־פּאָליטיק האָט, מיט דער נויטווענדיגקייט פון אַ נאַטור געזעץ, ארומגעכאַפּט פינף ערד־טיילען. דאָס איז אַ קאָמפּליצירטע היסטאָרישע געשעהעניש, וועמעס וואָרצלען עס גרייכען צו די סאַמע יסודות פון דעם היינטיגען עקאָנאָמישען בנין, און די צווייגען ציהען זיך ווייט־ווייט צו דער, קוים באַמערקבאַרער, קינפטיגער נייער וועלט".

דער אימפּעריאַליזם, דאָס קינד פון דער קאַפּיטאַליסטישער ענטוויקלונג, טרעט ארויס פאַר אונז מיט זיינע פאַרצווייגונגען און היילונגען ווי אַן אינטערנאַציאָנאַלע ערשיינונג, און שאַפט מיט זיין גיווילדעלאָזער ברוטאַליטעט, מיט זיינע גיגאַנטישע און אונזעטיגע אַפּעטיטען, מיט זיינע אונגעהויער־גרויסע מאַכט־מיטלען, גאַנץ

אַנדערע וואונדער ווי די „פּיראַמידען פון מצרים אָדער די גאָטהישע קאַטהעדראַלען“ לויט דעם אויסדרוק פון דעם „קאָמוניסטישען מאַניפעסט“. ער גיט אַ נייעם און טיעפּערען אינהאַלט צו דעם גע־גענזאַץ צווישען דייטשלאַנד און פראַנקרייך, וואָס איז געשאַפען געוואָרען אין דעם קריעג פון 1870—71; ער ווישט אָפּ די אַלטע וועלט־פּאָליטישע ווידערשפּרוכען צווישען די אייראָפּעאישע גרויס־מאַכטען און שאַפט נייע קאָנפליקטען צווישען זיי; ער שלעפּט אַריין אין זיין מעכטיגען שטראָם די באַראייניגטע שטאַאַטען און יאַפּאַן. אויסגעשמוצט און אויסגעווייקט אין בלוט, שפּאַנט ער איבער דער ערד, פאַרניכטעט אַלטע קולטורען און פּלינדערט אויס און פאַרשקלאַפט גאַנצע נאַציאָנען צום אייראָפּעאישען קאַפּיטאַל. דער אינטערנאַציאָנאַלער אימפּעריאַליזם זאַמעלט צונויף גאַנצע בערג מיט ברען־שטאָף פאַר דער וועלט־שריפה אין מצרים, כינעזן, מאַראָקאָ, דרום און דרום־מזרח אפריקע, קליין־אַזיען, אַראַביע, פּערסיע און כינאַ, אויף די אינזלען און ברעגען פון'ם פּאַסיפישען אָקעאַן און אויף די באַלקאַנען. נאָר דער דייטשער אימפּעריאַליזם, דער מוזינעק און דער צולאָזענסטער און ווילדעסטער, איז געווען דער ערשטער, וואָס האָט דורך דעם פּראַוואָצירענדען אולטימאַטום פון עסטרייך צו סערביען אין 1914, אונטערגעצונדען דעם שייטער־הויפען פון דער קאַפּיטאַליסטישער ציוויליזאַציע. איהם האָט אָהן און אָפּהאַלט געטריבען דער דורשט נאָך מיליאָנען פון דעם דייטשען פינאַנץ־קאַפּיטאַל, פאַרטראָטען דורך דער דייטשער באַנק, — די בעסט־קאָנצענטרירטע און בעסט־אָרגאַניזירטע אינסטיטוציע פון קאַפּיטאַליסטישע פינאַנצען אין דער וועלט — וואָס האָט געוואָלט עקספּלואַטירען טערקיי און קליין־אַזיען און די פּראָפּיט־זשערנע־קייט פון דער וואַפען־אינדוסטריע; ער האָט זיין פרייהייט צו צושטערונג און הורבן געקראָגען פון ווילהעלם'ס אַבסאָלוטיזם און פון דער פּריווילעגער שוואַכקייט פון דער בורזשואַזער אָפּאָזיציע.

ראָזאַ לוקסעמבורג האָט, אין די גרעניצען פון איהר „יוניוס“ באַמפּלעט געמאָלען דעם אימפּעריאַליסטישען כאַראַקטער פון דער וועלט־מלחמה און איהרע ציעלען מיט אַזאַ אויסדריקליכע פּולקייט און בילדליכקייט אַ דאַנק דעם וואָס שוין פריהער, אין איהר גרע־סערען און וויסענשאַפטליכען ווערק וועגען דער „אַנזאַמלונג פון

קאַפּיטאַלען", אגב אי גרונטאוו אי בריליאַנט אָנגעשריבען, האָט זי ביז צו די סאַמע וואָרצלען אויסגעפּאָרשט דעם אימפּעריאַליזם און זיינע פּאַרצווייגונגען. נאָר בעת זי האָט אָראָפּגעריסען פון דער וועלט־מלחמה איהר אידעאָלאָגישען בגד און נאַקעט זי אַרויסגע־שטעלט פאַר דער וועלט ווי אַ געשעפטס־אונטערנעהמונג פון דעם אינטערנאַציאָנאַלען קאַפּיטאַל, וואָס האַנדעלט מיט לעבען און טויט האָט זי אויך אָהן רחמים, שטיק נאָך שטיק צופּיצעלט דעם אידעאָ־לאָגישען מאַנטעל פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטישער פּאָליטיק פונ'ם 4־טען אויגוסט. אין דער פרישער מאָרגען־לופט פון וויסענשאַפטלי־כער אויספאָרשונג וועגען דער גאַנצער היסטאָרישער ערשיינונג און אַליז, וואָס האָט דערצו אַ שייכות, ווערען צופאַלען אַלע פוסטע פּראַזען ווי „קאַמף פאַר דער ציוויליזאַציע", „קאַמף געגען צאַ־ריזם", „די פאַרטיידיגונג פון דעם פאַטערלאַנד" א. ז. וו. איבער־צייגענד באַווייזט ראָזא לוקסעמבורג, אַז ביי די היינטיגע אימפּע־ריאַליסטישע אומשטענדען, ווערט דער באַגריעף וועגען אַ באַשיי־דענעם אין געדעכטען קאַמף פאַר'ן פאַטערלאַנד אין גאַנצען אויס־געוועפּט. די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע מלחמה־פּאָליטיק האָט זיך אַרויסגעצייגט אין איהר גאַנצער פּרימיטיווער העסליכקייט, אַלס אַן אמת'ער באַנקראָט, אַלס דער אינערליכער אויסדרוק פון אַ סאָ־ציאַל־פּאַטריאָטישער אַרבייטער־פּאַרטיי, מיט בירגערליכע אידעאַ־לען, וואָס האָט פאַרשאַכערט די שטאָלצע בכורה פון דעם פּראָלע־טאַריאַט פאַר נאָך אַ קלענערען פּרייז, ווי קאַוטסקי האָט געפּאָדערט, פאַר דער קייזערליכער פּראַזע: „איך וויים נים פון קיין פּאַר־טייען, איך קען נאָר דייטשען", פאַר דער „עהרע" צו קריגען אַ פּלאַץ אין דעם נאַציאָנאַליסטישען שווינדעל און גצזינדעל.

די באָבאַכטונגען און אויספיהרונגען אין דעם יוניוס־פּאַמפּ־לעט וועגען דעם חוב און דער וויכטיגקייט פון סאָציאַליסטישער זעלבסט־קריטיק מעגען פאַרעכענט ווערען צווישען די וואונדער־ליכסטע, וואָס זיינען ווען עס איז אַרויסגעקומען פון סאָציאַליס־טישען פּיהלען און טראַכטען. איהרע ערנסטע איבערצייגונגען פאָרערען דאָ דעם העכסטען און שטרענגסטען מאַסשטאַב פאַר אונזערע האַנדלונגען אַלס סאָציאַליסטען און מיט דער קראַפט פון אַ נביא ווענדעט זי אונזער בליק צו די שטראַהלענדע פערס־

פּעקטיווען אין דער צוקונפט, וואָס דער סאָציאַליזם עפענט פאַר אונז. די אָנקומענדע גרויסע שטונדע פון דער נייער וועלט־עפּאָכע, מוז אין׳ם פּראָלעטאַריאַט געפינען אַ העלדישען דור, וואָס דאַרף זיך ערציהען אויף דער אונבּרחמנות׳דיגער זעלבסט־קריטיק ביי פון די נצחונות און ביי פון די מפּלות אין דעם קאַמף פאַר׳ן ענדליכען נצחון פון דעם סאָציאַליזם. דער שלום פון דער יוניום־שריפט שליסט צוזאַמען מיט דעם אָנהאַנג ווי איין גאַנצעם. זי באַטראַכט די וועלט־מלחמה אַלס דעם אָנפאַנג פון דער וועלט־רעוואָלוציע. אי דער נצחון אי די מפּלה אין דער היינטיגער גיגאַנט־ישער מלחמה מוזען זיין פאַטאַל פאַר די קעמפּענדע צדדים, פאַר די קאַפּיטאַליסטישע גרופּען, און אויך פאַר דעם פּראָלעטאַריאַט פון די באַטרעפענדע לענדער, און מוז אויף אַזאַ אופן פיהרען צום צוזאַמענברוך פון דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג, פון דער קאַפּיטאַליסטישער קולטור, פיהרען אָט די אָרדנונג צום וועלט־משפּט פאַר׳ן רעוואָלוציאָנערען טריבונאַל. דאָס האָט ראָזאַ לוקסעמבורג געשריבען אין מערץ און אַפּריל 1915, אַ צייט פריהער, איידער דער רוסישער פּראָלעטאַריאַט, געפיהרט פון די ענטשלאָסענע באָלשעוויקעס, האָט זיך אריינגעוואָרפען אין דער סאָציאַלער רעוואָלוציע; אַ היבשע צייט פריהער, איידער די ערשטע כוואַליעס פון דער רעוואָלוציע האָבען אָנגעזאָגט דעם צוזאַמענברוך פון דער מאָנאַרכיע אין דייטשלאַנד און פון דער צוויי־איינציגער מאָנאַרכיע פון די האַפּסבורגער אין עסטרייך. דאָס וואָס מיר האָבען פון דעמאָלט אָן איבערגעלעבט און דאָס וואָס ראָזאַ לוקסעמבורג האָט נאָך אַליין טיילווייז איבערגעלעבט איז אַ גלענצענדע באַשטעטיגונג פון דער שאַרפקייט און ריכטיגקייט פון איהר קוק אויף דער היסטאָרישער ענטוויקלונג, ווי זי האָט איהר געמאָלען אין דעם יוניוס־פּאַמפלעט.

אפשר וועלען איינעגע לעזער, טאַקע צוליעב דעם אַליין, פאָדערען אָדער אפילו האָבען טענות, פאַרוואָס האָט די פאַרפאַסערין פון דעם פּאַמפלעט ניט אָנגעוויזען די מעגליכקייט פון אַ רעוואָלוציע אין רוסלאַנד, פאַרוואָס האָט זי פאַרנאַכלעסיגט אָנצודייטען די קאַמף׳ס־מיטלען און מעגליכע מעטאָדען אין דעם קומענדיגען רעוואָלוציאָנערען שטורם, וואָס האָט זיך שוין אָנגעפאַנגען צו באַווייזען. עס איז אמת, אַז אין 1915 האָט זיך פון דעם שרעקליכען

תהו־ובהו פון וועלט־מלחמה, שוין ארויסגעהויבען דער ריעז פון דער וועלט־רעוואָלוציע. עס זיינען אָבער דעמאָלט נאָך ניט געווען קיין סמנים, וואָס זאָלען אָנדייטען ווען און וואו דער ריעז וועט אָנפאַנגען זיין טריאומף־מאַרש. די רוסישע רעוואָלוציע האָט געזאָלט זיין די טעמאַ פון אַ צווייטער יוניוס־בראָשורע, וועמעס הויפט שטריכען ראָזאַ לוקסעמבורג האָט אין איילעניש שוין געהאַט אָנגעצייכענט. די מערדערליכע האַנד פון דעם דייטשען קולטור־שפּרייטענדיגען מיליטער האָט ביי אונז אַוועקגערויבט דאָס געפּלאַנטע ווערק, וואָס וואָלט געווען דיסקוטירט און איבערגעשאַצט די קאַמף־מיטלען און מעטאָדען פון דער רוסישער רעוואָלוציע—זיכער ניט על פּי תורת קאַוטסקי, וואָס וויל צופּאַסען די ענטוויקלונג צו זיינע אייגענע אַנזיכטען. ניין, ראָזאַ לוקסעמבורג'ס בליק איז טריי דעם לעבעדיגען שאַפענדען שטראָם פון דער היסטאָרישער ענטוויקלונג. דער היסטאָרישער מאָמענט פאָדערט אַלע מאָל די פּאַסיגע פאָרמען פאַר דער פאָלקס־בוועגונג און שאַפט אַליין נייע, ביז איצט אומבאַקאַנטע קאַמפס־מיטלען, באַרייכערט דעם פאָלקס־ארסענאַל און רעכענט זיך ווייניג־וואָס מיט די פאָרשריפטען פון פּאַרטייען.

די וויכטיגסטע זאַך פאַר אַ רעוואָלוציע איז ניט קיין באַרג פון לעבערליכע כללים אָדער טעכנישע רעצעפּטען, נאָר דער פּאָליטישער *לאָזונג דער קלאָרער באַוואוסטזיין פון די אויפגאַבען און די אינטערעסען* פון דעם פּראָלעטאַריאַט. אין אַנקלאַנג מיט אַזאַ בליק האָט ראָזאַ לוקסעמבורג שוין אַמאָל אונטערזוכט אַ פּרובירטען קאַמפס־מיטעל פון דעם ארבייטער־קלאַס — דעם גענעראַל סטרייק, און וועלכען זי האָט אַנערקענט דעם ערשטען, לויט היסטאָרישער וויכטיגקייט, קאַמפס־מיטעל, אַלס די קלאַסישע פאָרם פון דער פּראָלעטאַרישער באַוועגונג אין רעוואָלוציאָנערע צייטען. איהר בראָשור מכח אָט דער פראַגע — אַ פּיאָנערען־אַרבייט אין דער ריכטיגער אָפּשאַצונג פון אָט דעם קאַמפס־מיטעל — האָט געקראָגען אַ באַזונדערע באַדייטונג אין די היינטיגע געשעהענישען; היינט דאַרף זי זיכער האָבען מיליאָנען לעזער און נאָכפאָלגער, זי פאַראייניגט היינט זיכער מיליאָנען אַקטיווע קעמפער, גרייט זיי צו פאַר רעוואָלוציאָנערע טאַטען.

דער יוניוס פאמפלעט איז א באזונדער רייכער אוצר אין דער ירושה, וואָס ראָזא לוקסעמבורג האָט איבערגעלאָזט דעם דייטשען פּראָלעטאריאט, דעם וועלט פּראָלעטאריאט, פאר דער טעאָריע און פּראַקטיק פון זיין קאמף פאר באפרייאונג. אָן אוצר וועמעס גלאנץ איז א שמערצליכע אָנדייטונג אויף דעם גרויסען פארלוסט, וואָס מיר האָבען געהאט אין איהר טויט. דאָס, וואָס דאָ ווערט געזאָגט וועגען אָט דעם אוצר איז אזא פארגלייך ווי למשל, די טרוקענע קלאסיפיקאציע פון צמחים צו דעם בליהענדען בלומען־גארטען. עס דוכט זיך, ווי ראָזא לוקסעמבורג האָט אָנגעטאפּט איהר פריהצייטיגען טויט און האָט מיט אַלע איהרע לעצטע כחות איינגעפרעסט אין דעם יוניוס־פאמפלעט אלץ וואָס איהר געניאַלע נאטור האָט פארמאָגט — דעם וויסענשאפטליכען זעלבסטשטענדיג־פאָרשענדען מוט פון דעם רעוואָלוציאָנערען קעמפער, די אינערליכע רייכקייט און גלענצענדען פארמעגען פון אויסדרוק פון דעם שטענדיג קעמפענדען קינסטלער. אַלע גוטע מעלות, מיט וועלכע די נאטור האָט זי אַזוי באשאָנקען זיינען געקומען און זיך אויסגעשטעלט נעבען איהר, בעת זי האָט געשריבען אָט דאָס ווערק. געשריבען? פּשוט געשריבען? אָך, ניין, וואָס זי האָט איבערגעלעבט אין די טיפעניישען פון איהר נשמה. אין איהר בייסענדער קריטיק פון דעם סאָציאַל־דעמאָקראטישען פארראט און אין איהר באגייסטערענדען אויסקוק אויף דער ווידער־באזינונג און אָנפיהרענדע ראָל פון דעם פּראָלעטאריאט אין דער רעוואָלוציע, אין איהרע געמאָסטענע און גלייכצייטיג צושמעטערענדע זאצען; אין געדאנקען־גאנג, וואָס איז ווי פון אייזען געהאמערט און אין דעם בריליאנטענעם סארקאזם, אין די פּאָליטישע שפּראך־פיגורען און אין דעם איינפאכען און נאָבעלען פּאטאס — אין אלעם דעם, פיהלט מען, אז דאָס ווערק איז אָנגעזאפּט מיט ראָזא לוקסעמבורג'ס הייסען בלוט פון איהר הארץ; מען פיהלט, אז דאָרטען רעדט איהר אייזען־ווילען, אז הינטער די ווערטער שטעהט ראָזא לוקסעמבורג מיט דעם פייער פון איהר רעוואָלוציאָנערען הארצען און מיט דער שניידענדער לאָגיק פון איהר שארפען קאָפּ. דער „יוניוס“־פאמפלעט איז אויסערונג פון א גרויסער פּערזענליכקייט, וואָס האָט זיך אין גאנצען איבערגעגעבען צו א גרויסער, צו דער גרעסטער זאך.

אין דעם ווערק גריסט אונז ראָזאַ לוקסעמבורג פון איהר קבר אין פיהרט דעם אַלוועלטליכען פּראָלעטאַריאַט נאָך מעהר ווי פריהער פון דעם היינטיגען יאָמערטאָל צום געבענשטען לאַנד פון סאָציאַליזם.

נאָר אין דעם זעלביגען ליכט־קרייז וואָס אומרינגעלט איהר געשטאַלט טרעט אַרויס נאָך אַ גרויסע פּערזענליכקייט, וואָס האָט זיך בכיון געהאַלטען אין שאָטען מיט דער ענוות וואָס רעדט זעהר פיעל פאַר איהר גרויסקייט. דאָס איז די פּערזענליכקייט פון לעאָ יאָגיכעס־טישקאָ. מעהר ווי צוואַנציג יאָהר איז ער געווען פאַרבונדען מיט ראָזאַ לוקסעמבורג אין זיינע אידעען און קאַמפּף־ציעלען מיט אַ קראַפט, וואָס האָט קיין גלייכען ניט צו זיך — מיט דער גליהענדער ליידענשאַפט וואָס זיי ביידע האָבען געדיענט צו דער רעוואָלוציע. ניט קיין סך מענשען האָבען געקענט לעאָ יאָגיכעס'ן, און זעהר ווייניג האָבען געקענט אָפּשאַצען זיין גרויסע באַדייטונג ווי עס באַדאַרף צו זיין. געשיינט האָט ער צו זיין מעהר ניט ווי אַן אָרגאַניזאַטאָר, וואָס האָט איבערגעטראָגען אין דער פּראַקטיק ראָזאַ לוקסעמבורג'ס פּאָליטישע אידעען, זיכער אַן אָרגאַניזאַטאָר פון ערשטען ראַנג. דאָס אָבער אַליין שעפּט ניט אויס אַלץ, וואָס ער, לעאָ יאָגיכעס, האָט אויפגעטאָן. אַ דאַנק זיין גרינדליכער און אַלגעמיינער בילדונג, אַ דאַנק זיין טיעפער און גרינדליכער באַקאַנטשאַפט מיט'ן וויסענשאַפטליכען סאָציאַליזם, אַ דאַנק זיין דורכדרינגליכען דיאַלעקטישען מח, איז ער געווען דער עהרליכסטער קריטיקער פון ראָזאַ לוקסעמבורג און איהר אַרבייט; ער איז געווען איהר שטענדיגער וואַכזאַמער טעאָרעטישער און פּראַקטישער געוויסען; צייטענווייז האָט ער דער ערשטער דערזעהען דאָס ווייטע און אָנגעוויזען דערויף. צייטענווייז האָט ער דער ערשטער געגעבען דעם נויטיגען שטויס, הגם ראָזאַ לוקסעמבורג איז פאַרבליבען די מעהר דורכדרינגענדע, די שאַרפער אויפפאַסענדע און ווייט־זעהענדע. ער איז געווען איינער פון יענע שטאַרקע און נאָך זעהר זעלטענע מענליכע פּערזענליכקייטען וואָס האָט געקענט לעבען זייט ביי זייט אין חבר'ישע באַציהונגען מיט אַ גרויסער ווייבליכער פּערזענליכקייט און האָט דערביי ניט געפיהלט קיין לאַסט, קיין באַגרענצונג אויף זיין אייגענעם איך פון

איהר וואוקס און ענטוויקלונג. ער איז געווען אַן איידעלער רע־וואָלוציאָנער אין דעם פולסטען זין פון וואָרט, אָהן אַ שום ווי־דערשפּרוך צווישען געדאַנק און טהאַט. זעהר פיעל פון לעאָ'ס בעסטע שטריכען זיינען פּאַרקערפּערט אין ראָזאַ לוקסעמבורג'ס אַר־בייט. זיין גרויסע קריטישע עקשנות און שאַפענדע קריטיק האָ־בען פיעל בייגעשטייערט דערצו, אַז דער „יוניוס"־פּאַמפלעט זאָל אַזוי שנעל געשאַפען ווערען און אַזוי מייסטערהאַפט. און נאָר אַ דאַנק זיין אייזערנעם ווילען האָט מען איהם געקענט אָפּדרוקען און פאַרשפּרייטען אויף צולהכעיס די אַלע שוועריגקייטען פון דעם באַלאַגערונגס־צושטאַנד. די קאָנטר־רעוואָלוציאָנערען האָבען גע־וואוסט, וואָס זיי טוען, ווען זיי האָבען נאָך ראָזאַ לוקסעמבורג'ס מאָרד אויך דער'הרג'ט לעאָ יאָגיכעס — פאַר אַ כלומרשט געמאַכ־טען פּאַרזוך צו אַנטלויפען פון דער זעלביגער טורמע, פון וועלכער ראָזאַ לוקסעמבורג'ס מערדער איז, אין אַ פּאָר וואָכען אַרום, אַרויס־געפּאָרען אין אַן אויטאָמאָביל אין מיטען העלען טאָג.

דער „יוניוס"־פּאַמפלעט איז געווען אַן אינדיווידועלע רעוואָ־לוציאָנערע טאַט. ער וועט זיכער אַרויסרופען רעוואָלוציאָנערע מאַסען־טאַט. דאָס איז אַ מין גייסטיגער דינאַמיט, וואָס וועט אויפרייסען און צושמעטערען די בורזשואזע אָרדנונג.

מאַי, 1919.

[ווייטער קומט אַ גענויע איבערזעצונג פון צוויי וויכטיגסטע קאַפּיטלען פון דעם „יוניוס"־פּאַמפלעט: 1. פאַרטיידיגונג פון פאַטער־לאַנד און דער פּראָלעטאַריאַט; 2. פרידען און דער אינטערנאַציאָנאַל.]

1. פאַרטיידיגונג פון פאָטערלאַנד און דער פּראָ־לעטאַריאַט

מען פרעגט:

„אָבער, ווען אונז האָט דאָך ניט געלונגען צו פאַר־מיידען די מלחמה און ניט קוקענדיג אויף אונזער געגנערשאַפט האָט די מלחמה בּאַרט אויסגעבראָכען און אונזער לאַנד שטעהט פּנים אל פּנים מיט דער געפאַר באַפאַלען צו ווערען פון פיינד־ליכע אַרמעען, זאָלען מיר איבערלאָזען אונזער פאטערלאַנד אומ־באַשיצט? זאָלען מיר עס איבערגעבען אין די הענט פון שונא? פאָדערט ניט דער סאָציאַליזם, אז יעדע נאַציאָן זאָל האָבען אליין דאָס רעכט צו באַשטימען איהר שיקזאל? מיינט דאָס ניט, אז יעדעס פאָלק האָט אַ רעכט, ניין, ריכטיגער געזאָגט, עס איז זיין פליכט צו פאַרטיידיגען זיין פרייהייט און אומאָפּהענגיגקייט? „ווען אונזער הויז ברענט, זאָלען מיר ניט טאָרען פריהער פאַרלעשען די פלאַמען, איידער מיר געפינען אויס דעם אונטערציינדער?"

די דאָזיגע אַרגומענטען וועגען דעם „הויז וואָס ברענט" זיינען אָהן אַן אויפהער איבערגעהזר'ט געוואָרען און ווערען איבערגע־חזר'ט אום צו פאַרטיידיגען די שטעלונג וואָס די סאָציאַל־דעמאָ־קראַטיע פון דייטשלאַנד און פראַנקרייך האָט גענומען צו דער מלחמה. אפילו אין די נייטראַלע לענדער האָבען אזעלכע אַרגומענ־טען פאַרנומען אַ באַדייטענדען אָרט, ווען די דאָזיגע שטעלונג איז דיסקוטירט געוואָרען. אין האָלאַנד זאָגט מען: אַ לעבערדיגען שיף ראַרף מען קודם כל פאַרריכטען.

איין זאַך אָבער האָבען די פייער־לעשער פון דעם „ברענענ־דיגען הויז" פאַרגעסען. דאָס איז, אז די פראַזע „פאַרטיידיגען דאָס פאַטערלאַנד" קאָן ביי אַ סאָציאַליסט קיינמאָל ניט הייסען צו

זיין קאַנאָנען־שפּייז אונטער דער קאָנאָנאַדע פון דער אימפּעריאַ־ליסטישער בורזשואַזיע.

איז באמת די אריינדרינגונג פון פרעמדע ארמעען אין א לאַנד דער גרעסטער שרעק, דער שרעקליכסטער אומגליק, פאר וועלכען עס דארפען אַלע קלאַסען־קאָנפליקטען אין לאַנד איינגע־שטילט ווערען ווי דורך אַן איבערנאַטירליכען צויבער? האָט ניט די געשיכטע פון דעם מאָדערנעם קאַפּיטאַליזם באַוויזען אונז, אַז אין די אויגען פון דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט איז די אריינדרינגונג פון פרעמדע ארמעען אין א לאַנד בשום אופן ניט אזא שרעקליכער אומגליק, ווי מען דערצעהלט אונז געוועהנליך? ווייזט אונז דען ניט די געשיכטע, אַז דאָס איז געווען איינער פון די ווירקזאמע וואפען, מיט וועלכע עס האָט זיך אַזוי אָפט אין פריי באַנוצט די בורזשואַזיע אַנטקעגען איהר אינערליכסטען שונא? האָבען ניט די פראַנצויזישע בורבאָנען און אריסטאָקראַ־טען איינגעלאַדען פרעמדע ארמעען צו באַקעמפען די יאַקאָבינער? האָט ניט די עסטרייכער קאָנטר־רעוואָלוציע פון 1849 איינגעלאַ־דען די פראַנצויזען געגען רוים און די רוסען געגען בודאַפּעסט? האָט ניט אין פראַנקרייך „די פּארטיי פון געזעץ און אָרדנונג" אין יאָהר 1850 אָפען געסטראַשעט, אַז זי וועט איינלאַדען די קאָזאַקען אריינצודרינגען אין פראַנקרייך, אויב די נאַציאָנאַלע פארזאַמלונג וועט ניט נאָכגעבען איהרע פאָדערונגען? און האָט מען דען ניט, נאָכ'ן באַריהמטען אָפּמאַך, וואָס זשול פאַוור, טיער און קאָמפּאַני האָבען געשלאָסען מיט ביסמארק'ן, צולאָזען די איי־גענע ארמעע און זיך פארזיכערט מיט דער הילף פון דער פרעמ־דער, פּרייסישער ארמיי צו באַקעמפען די פּאַריזער קאָמונע? די דאָ־זיגע געשעהענים האָט באַוויזען קאַרל מאַרקס'ן מיט 45 יאָהר צוריק, אַז די „נאַציאָנאַלע מלחמות" אין דער קאַפּיטאַליסטישער געזעל־שאַפט זיינען ניט מעהר ווי א שווינדעל. אין זיין באַריהמטער ווענדונג צום גענעראַל־ראַט פון אינטערנאַציאָנאַל וועגען דעם אונ־טערגאַנג פון דער פּאַריזער קאָמונע, האָט ער געזאָגט:

„דאָס, וואָס נאָך דער גרעסטער מלחמה פון דער לעצטער צייט, האָבען די קריגספיהרענדע ארמעען, די זיעגער און די באַ־זיעגטע, זיך פאראייניגט אום געמיינשאַפטליך אויסצושלאַכטען

דעם פּראָלעטאַריאַט — דער דאָזיגער אומגלויבליכער פאַל באַ־ווייזט, ניט ווי ביסמאַרק האָט אונז געוואָלט מאַכען גלויבען, די ענדגילטיגע אומשטירצונג פון דער נייער סאָציאַלער מאַכט, — נאָר די פאָלשטענדיגע צופאַלונג פון דער בורזשואזער געזעל־שאַפט. די גרעסטע העראָאישע טהאַט, וואָס די אַלטע אָרדנונג האָט געקאָנט אונטערנעמען, איז געווען די נאַציאָנאַלע מלחמה. איצט האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז דאָס איז ניט מעהר ווי אַ שווינדעל צוגעגרייט פון דער רעגיערונג פאַר דעם איינציגען צוועק צו באַזייטיגען דערמיט דעם קלאַסען־קאַמף. עס איז אַ שווינדעל, וואָס ווייזט זיך אַרויס אין דער מינוט, ווען דער קלאַ־סען־קאַמף פלאַקערט זיך באַנאַנדער אין אַ בירגער־קריעג. קלאַסען־הערשאַפט קאָן זיך מעהר ניט באַהאַלטען אונטער אַ נאַציאָנאַלען מאַנטעל. די נאַציאָנאַלע רעגירונגען זיינען פאַראייניגט געגען דעם פּראָלעטאַריאַט".

אין דער קאַפּיטאַליסטישער געשיכטע איז די אַריינדרינגונג פון פרעמדע אַרמעען און דער קלאַסען־קאַמף ניט קיין געגענגעזעצטע ערשיינונגען, ווי מען וויל אונז איינריידען, נאָר איינס איז דער מיטעל און דער אויסדרוק פון דעם צווייטען. אַזוי ווי די אַריינדרינגונג פון פרעמדע אַרמעען איז די טרייע און אויסגעפּרו־בירטע וואַפע אין די הענט פון קאַפּיטאַל געגען קלאַסען־קאַמף, אַזוי האָט פון דער צווייטער זייט זיך אַרויסגעוויזען, אַז די מוטיגע ציעלען פון קלאַסען־קאַמף זיינען שטענדיג געווען די ערפאָלגרייכ־סטע שטערונגען פאַר דער אַריינדרינגונג פון פרעמדע אַרמעען. פאַר אַ ביישפּיעל קענען דיענען די איטאַליענישע שטעדט פלאָרענץ און מילאַן מיט זייער ביטערען לאַנגען קאַמף געגען דער אונטערדרי־קענדיגער מאַכט פון דער קעניגליכער דינאַסטיע — די האָהענשטאַ־פענס. די שטורמישע געשיכטע פון די שטעדט באַווייזט, אַז דער קלאַסענקאַמף שוואַכט ניט אָפּ די פּאַרטיידיגונגס־קראַפט פון פאָלק, נאָר פאַרקערט, עס ווייזט, אַז דער קלאַסען־קאַמף מאַכט מעגליך ווידערצושטעהן געגען יעדען דרוק פון אַן אויסערליכען שונא.

אַ קלאַסישער ביישפּיעל, וואָס גילט פאַר אַלע צייטען, איז די גרויסע פראַנצויזישע רעוואָלוציע. אין 1793 איז דאָס הארץ

פון פראַנקרייך — פּאַריז — געווען אַרומגערינגעלט פון פרעמדע אַרמעען. דאָך האָט זיך ניט פּאַריז און ניט פראַנקרייך אונטער־געגעבן צו דער שטורמישער אַריינדרינגונג פון דער אייראָפּעאי־שער קאָאַליציע; אין געגענטייל, זי האָט פאַראייניגט איהרע קרעפטען געגען דער וואַקסענדער געפאַר און מיט גיגאַנטישען כּוח זיך געגענגעשטעלט געגען די אויסערליכע שונאים. אויב פראַנק־רייך האָט אין יענער קריטישער צייט געקאָנט זיך שטעלען געגען יעדער נייער פאַרייניגונג פון איהרע שונאים מיט אַן אומגלויב־ליכען און אַלץ־וואַקסענדען קאַמפּס־גייסט, איז דאָס נאָר געווען דערפאַר, וואָס דער אויסערליכער קאַמף האָט זיך צונויפגעפלאָכטען צווישען די פאַרשיידענע קלאַסען פון פראַנקרייך און אויפגעהויבען דערמיט זייער קאַמף־גייסט. היינט, נאָך אַ גאַנצען יאָהרהונדערט זעהט מען קלאָר, אַז בלויז די פאַרשטאַרקערונג פון׳ם קלאַסען־קאַמף, אַז בלויז אונטער דער דיקטאַטור פון פראַנצויזישען פאָלק און זיין אומערשראָקענעם ראַדיקאַליזם האָבען געקענט געשאַפען וועל־דען מיטלען און קרעפטען אין פראַנקרייך אליין, גענוג צו פאַרטיי־דיגען און אויפצוהאַלטען אַ ניי־געבאָרענע געזעלשאַפט געגען אַ וועלט פון שונאים, געגען די אינטריגעס פון דינאַסטיעס, געגען די פאַררעטערישע האַלטונג פון דער אַריסטאָקראַטיע, געגען די פאַרזוכען פון די קלעריקאַלען, געגען דעם פאַרראַט פון מיליטאַ־ריסטען, געגען דער אָפּאָזיציע פון די אייגענע פּראָווינציעלע רע־גירונגען און געגען די פאַראייניגטע אַרמעען און פלאָטען פון דער קאַפּיטאַליסטישער אייראָפּאַ. די געשיכטע האָט אונז באַוויזען, אַז ניט אונטער אַ בעלאַגערונגס־צושטאַנד, נאָר אין אַ צייט פון אומ־פאַרמיידליכען קלאַסען־קאַמף וואַכט אויף דער גייסט פון זעלבסט־אויפאָפּפערונג אין דער מאָראַלער קראַפט פון די מאַסען. די געשיכטע האָט אונז באַוויזען, אַז דער קלאַסען־קאַמף איז די בעסטע באַוואָרענונג און פאַרטיידיגונג געגען אַן אויסערליכען שונא.

עס איז אמת, אַז דער סאָציאַליזם גיט יעדען פאָלק דאָס רעכט אויף זיין פרייהייט אין זעלבסט־באַשטימונג פון זיין שיק־זאַל. עס וואָלט אָבער געווען ניט רעכט פאַר סאָציאַליסטען צו האַלטען די היינטיגע קאַפּיטאַליסטישע געזעלשאַפט אַלס דעם

אויסדרוק פון זעלבסט־באַשטימונג פון פעלקער. וואו איז דען דאַ אַ פאָלק וואָס האָט אַליין דאָס רעכט צו באַשטימען די פאָרמען פון זיין נאַציאָנאַלער, פּאָליטישער און געזעלשאַפטליכער עקזיסטענץ? אין דייטשלאַנד האָבען די פאָדערונגען פון פאָלק געפונען אַ קאָנ־קרעטען אויסדרוק אין דער דייטשער רעוואָלוציאָנערער דעמאָקראַ־טיע פון 1808; די ערשטע קעמפּער פון דייטשען פּראָלעטאַריאַט, מאַרקס, ענגלעס, לאַסאַל, בעבעל און ליעבקנעכט האָבען פּראָקלאַ־מירט און געקעמפט פאַר אַ פאַראייניגטער דייטשער רעפובליק. פאַר די דאָזיגע אידעען האָבען די רעוואָלוציאָנערע כחות פון בער־לין און וויען פאַרגאָסען זייער בלוט אויף די באַריקאַדען. אום דורכצופיהרען דאָס פּראָגראַם האָבען מאַרקס און ענגעלס געפאָ־דערט אַז פּרייסען זאָל ערקלערען קריעג דעם צאַריזם. די הויפּט־פאָדערונג זייערע אין דעם נאַציאָנאַלען פּראָגראַם איז געוועזען די אָפּשאַפונג פון דער האַפּסבורגער מאָנאַרכיע ווי אויך די אָבשאַ־פונג פון אַ צוויי טוץ קאַרליק־מאָנאַרכיעס אין דייטשלאַנד גופא. די אונטערדריקונג פון דער דייטשער רעוואָלוציע, דער פאַרראַט פון דער דייטשער בורזשואַזיע געגען איהרע אייגענע דעמאָקראַטי־שע אידעאַלען, האָט געפיהרט צו ביסמאַרק׳ס רעזשים און צו זיין שאַפונג פון דאָס איצטיגע גרויסע פּרייסען, פינף און צוואַנציג לענדער אונטער איין הערשאַפט — די דייטשע אימפּעריע. דאָס היינטיגע דייטשלאַנד איז געבויט אויף דעם קבר פון דער מערץ־רעוואָלוציע, אויף די חורבות פון דעם רעכט פון די דייטשע פעל־קער אויף זעלבסט־באַשטימונג. די היינטיגע מלחמה, וואָס איהר ציעל איז צו שטיצען טערקיי און די האַפּסבורגער מאָנאַרכיע, צו שטאַרקען די דייטשע מיליטערישע אויטאָקראַטיע, איז אַ פאַרזוך צו באַגראָבען צום צווייטען מאָל די מערץ־רעוואָלוציאָנערען און דאָס נאַציאָנאַלע פּראָגראַם פון דעם דייטשען פאָלק. עס איז אַ טייוולישער שפּאַס פון דער געשיכטע, אַז סאָציאַל־דעמאָקראַטען, די יורשים פון די דייטשע פּאַטריאָטען פון 1848, זאָלען געהן אין דער מלחמה מיט דער פאָהן פון „זעלבסט־באַשטימונג פון נאַציאָ־נען“ אין זייערע הענט. אָבער, אפשר איז די דריטע פראַנצויזישע רעפובליק מיט איהרע שווערליכע אונטערדריקונגען אין איהרע קאָלאָניעס אין צוויי קאָנטינענטען דער אויסדרוק פון זעלבסט־באַ־

שטימונג פון פראַנצויזישען פאָלק? איז דאָס אפשר ענגלאַנד מיט איהר אינדיען? מיט איהר זיד־אפריקאַנישער הערשאַפט פון אַ מיליאָן ווייסע איבער אַ באַפעלקערונג פון פינף מיליאָן שוואַר־צע? אפשר איז דאָס גאָר טערקיי, אָדער די צאַרישע רוסלאַנד?

קאַפּיטאַליסטישע פּאָליטיקער, וואָס פאַרשטעהען אונטער דעם באַגריף „נאַציאָן“ בלויז די הערשאַפט פון פאָלק און די הער־שענדע קלאַסען, קענען ריידען וועגען „דאָס רעכט פון נאַציאָנאַלער זעלבסט־באַשטימונג“ אין פאַרבינדונג מיט אַזוינע קאָלאָניאַלע מלוכות. פאַר אַ סאָציאַליסט איז קיין נאַציאָן ניט פריי, וועמענס נאַציאָנאַלע עקזיסטענץ איז געבויט אויף דער פאַרשקלאַפונג פון אַנדערע פעלקער; פאַר אַ סאָציאַליסט זיינען קאָלאָניאַלע פעלקער אויך פעלקער, און, אַלס אַזעלכע — טיילען פון דעם נאַציאָנאַלען שטאַאַט. דער אינטערנאַציאָנאַלער סאָציאַליסט אַנערקענט דאָס רעכט פון פרייע, אומאָפּהענגיגע פעלקער. בלויז דער סאָציאַליזם אַליין קאָן פאַרזיכערען זעלבסט־באַשטימונג פאַר פעלקער. דיזער שלאַג־וואָרט פון סאָציאַליזם איז, פּונקט ווי די איבעריגע שלאַג־ווערטער פון סאָציאַליזם, ניט קיין ענטשולדיגונג פאַר די עקזיס־טירענדע באַדינגונגען, נאָר אַן עמוד־האש, אַ טרייבקראַפט פאַר דער רעוואָלוציאָנערער, שאַפענדער, אַקטיווער פּאָליטיק פון פּראָ־לעטאַריאַט. אַזוי לאַנג ווי קאַפּיטאַליסטישע שטאַטען עקזיסטירען, ד. ה. אַזוי לאַנג ווי די אימפּעריאַליסטישע וועלט־פּאָליטיק באַשטימט און רעגולירט דאָס אינערליכע און אויסערליכע לעבען פון אַ נאַ־ציאָן, אַזוי לאַנג קאָן ניט זיין קיין „נאַציאָנאַלע זעלבסט־באַשטי־מונג“ ניט אין צייט פון קריעג און ניט אין צייט פון פרידען.

אין דער היינטיגער אימפּעריאַליסטישער וועלט קאָן ניט זיין קיין מלחמה פאַר נאַציאָנאַלער זעלבסט־פאַרטיידיגונג. יעדער סאָ־ציאַליסט, וואָס בויט אויף דער דאָזיגער היסטאָרישער סביבה, וואָס וויל אָנפיהרען זיין אַרבייט אין דעם איצטיגען וועלט־שטראָם פון היסטאָרישע געשעהענישען פון אַן ענג־נאַציאָנאַלען שטאַנדפּונקט, בויט זיין בנין אויף זאַמד.

ווען מען דיסקוטירט וועגען די אַלגעמיינע אורזאַכען פון דער פראַנקרייך, האָט די בורזשואזע רעוואָלוציע אָפּגעשטעלט זיך אין

דייטשלאַנד האָט זיכער ניט קיין רעכט צו באַהויפּטען, אַז זי פיהרט א פּאַרטיידיגונגס־קריעג, אָבער פראַנקרייך און ענגלאַנד האָבען ניט פיעל מעהר רעכט פאַר אַזא באַהויפּטונג. אויך זיי פּאַרטייד־יגען ניט זייער נאַציאָנאַלע עקזיסטענץ. זיי פאַרטיידיגען געגען דעם דייטשען אָנפאַל זייער וועלט־מאַכט און זייערע אימפּעריאַליס־טישע באַזיצונגען. אָהן צווייפעל זיינען די אָנפאַלען פון דעם דייטשען און עסטרייכישען אימפּעריאַליזם אין דעם אָריענט גע־ווען די אורזאַכע פון דער מלחמה; אָבער דער פראַנצויזישער אימ־פּעריאַליזם, וואָס האָט איינגעשלונגען מאַראָקאָ און דער ענגלישער פאַרזוך צו פאַרכאַפּען מעסאָפּאָטאָמיען און די אַלע אַנדערע מיט־לען, וואָס זיינען אויסגערעכענט געווען צו פאַרזיכערען זיך די הער־שאַפט איבער אינדיען, די פּאָליטיק וואָס רוסלאַנד האָט געפיהרט אויף די באַלקאַנען, וועמעס ציעל עס איז געווען די פאַרכאַפּונג פון קאָנסטאַנטינאָפּעל, — דאָס זיינען אַלץ געווען צינדהעלצער, וואָס האָבען אָנגעצונדען די גרויסע שרפה, וואָס האָט ארומגעכאַפּט אייראָפּאַ. איבּ די קאַפּיטאַליסטישע באַוואַפנונג האָט געשפּיעלט א ראָלע אין דער קאַטאַסטראָפע — פאַלט די שולד אויף אַלע נאַ־ציאָנען גלייך. איבּ דייטשלאַנד, דורך ביסמאַרק׳ס טאַקטיק פון 1870, האָט געלייגט דעם גרונטשטיין פאַר דער אייראָפּעאישער קאָנקורענץ אין באַוואַפנונגען, איז די טאַקטיק פאָרטגעזעצט גע־וואָרען פון דער פראַנצויזישער צווייטער אימפּעריע און פון דער מיליטערישער קאָלאָניאַל־פּאָליטיק פון דער דריטער רעפּובליק מיט איהרע עראָבערונגען אין מזרח־אזיען און אין אפריקא.

די פראַנצויזישע סאָציאַליסטען האָבען געהאַט א געוויסען גרונט צו ריידען וועגען „נאַציאָנאַלער פאַרטיידיגונג“, ווייל ניט די פראַנצויזישע רעגירונג און ניט דאָס פראַנצויזישע פאָלק האָבען אין 1914 געזוכט קריעג. „היינט זיינען אַלע אין פראַנקרייך עהרליך אין געוויסענהאַפט פאַר פרידען“, האָט געזאָגט זשאַרעס אין דער לעצטער רעדע פון זיין לעבען, אויף א פאַרזאַמלונג אין בריסעל. דאָס איז געווען דורכאויס אמת און איז די פּסיכאָלאָגישע ערקלע־רונג פאַר דעם כעס פון די פראַנצויזישע סאָציאַליסטען, ווען דער פאַרברעכערישער קריעג איז ארויפגעצוואונגען געוואָרען אויף זיי־ער פאָלק. אָבער דער פאַקט איז נאָך ניט גענוג צו באַשטימען

די שטעלונג פון די סאָציאַליסטען צו דער וועלט־מלחמה אַלס אַ היסטאָרישע פאַסירונג.

* *
*

אימפּעריאַליזם איז ניט באַשאַפען געוואָרען פון אַן איינציגען שטאַאַט, אָדער פון אַ גרופּע פון שטאַאַטען. עס איז אַ פּראָדוקט פון אַ באַשטימטער שטופע פון רייפקייט אין דער ענטוויקלונג פון קאַפּיטאַליזם, פון אַן אינערליכען אינטערנאַציאָנאַלען צושטאַנד, פון וועלכען קיין שום פאָלק קאָן זיך פרייווילינג ניט באַפרייען. בלויז פון דעם שטאַנדפּונקט איז מעגליך ריכטיג צו פאַרשטעהן די פראַגע פון „נאַציאָנאַלער פאַרטיידיגונג" אין דער איצטיגער מלחמה.

די נאַציאָנאַלע מלוכה, די נאַציאָנאַלע איינהייט און אונאָבהענגיגקייט, דאָס איז דער אידעען־פאַנצער, אונטער וועלכען עס האָבען זיך אין דעם פאָריגען יאָהרהונדערט קאָנסטיטואירט די בורזשואַזע מלוכות פון מיטעל־איירופּאַ. דער קאַפּיטאַליזם פאַרטראָגט ניט די אָרדנונג פון קליינע מלוכה'לעך און די עקאָנאָמישע און פּאָליטישע צובּרעקלונג. אַן אונבאַדינגטער תנאי פאַר זיין ענטוויקלונג איז אַ וואָס ברייטערע, געשלאָסענער שטאַאַט און אַ געוויסע גייסטיגע קולטור. אָהן איהר איז אוממעגליך צו דערהויבען די נויטווענדיגקייטען פון דער געזעלשאַפט אויף דער הויך, וועלכע ענטשפּרעכט דער קאַפּיטאַליסטישער פּראָדוקציע, און עס קאָן אויך ניט עקזיסטירען דער מעכאַניזם פון דער הייגטיגער בורזשואַזער קלאַסען־הערשאַפט. איידער דער קאַפּיטאַליזם האָט באַוויזען צו ענטוויקלען זיך צו דער גרויס פון אַ ווירטשאַפט, וועלכע נעהמט אַרום די גאַנצע וועלט, האָט ער זיך באַמיהט צו שאַפען פאַר זיך אַ פאַרמאַכט טעטיגקייט־פעלד אין די נאַציאָנאַלע גרענעצען פון דער מלוכה. דאָס דאָזיגע פּראָגראַם איז פאַרווירקליכט געוואָרען נאָר אין פראַנקרייך אין דער צייט פון דער גרויסער רעוואָלוציע. נאָר מיט דער הילף פון אַ רעוואָלוציע איז עס מעגליך געוועזען דורכצופיהרען אויפ'ן פּאָליטישען און נאַציאָנאַלען מאַאַסשטאַב אָט דאָס דאָזיגע פּראָגראַם. אין גאַנץ איירופּאַ, אויסער פראַנקרייך, האָט די בורזשואַזע רעוואָלוציע אָפּגעשטעלט זיך אין

האַלבען וועג, און דאָס פּראָגראַם פון קאַפּיטאַליזם איז נאָר טייל־ווייז פאַרווירקליכט געוואָרען. א לעבעדיגער באַווייז דערפון איז: די דייטשע מלוכה און דאָס איצטיגע איטאַליען, די עקזיסטענץ פון עסטרייך־אונגאַרן און טערקיי ביז׳ן היינטיגען טאָג, די רוסישע מלוכה, די אַלוועלטליכע ענגלישע אימפּעריע. דאָס נאַציאָנאַלע פּראָגראַם האָט נאָר געשפּיעלט די ראָלע פון א אידעאָלאָגישען אויסדרוק פון דער בורזשואַזיע, וועלכע האָט זיך ענטוויקעלט און געשטרעבט צו פאַרכאַפּען די מאַכט אין לאַנד, ביז דעם מאָמענט, ווען זי האָט זיך מעהר אָדער וועניגער באַפעסטיגט אין די גרויסע מלוכות פון מיטעל־אייראָפּא און זיך געשאַפען אין די דאָזיגע מלוכות די נויטיגע געצייג און באַדינ־גונגען פאַר איהר הערשאַפט.

זייט דאַן האָט דער אימפּעריאַליזם אינגאַנצען באַגראָבען דעם אַלטען בורזשואַז־דעמאָקראַטישען פּראָגרעס, מאַכענדיג פון דער אויסשפּרייטונג איבער די נאַציאָנאַלע גרעניצען, אָהן וועלכער ס׳איז אַכט אויף דער נאַציאָנאַלער אייניגקייט, א פּראָגראַם פון דער בור־זשואַזיע פון אַלע לענדער. די נאַציאָנאַלע פראַזע איז, נאַטירליך, געבליבען. אָבער איהר פּאַקטישער רעאַלער אינהאַלט, איהר פונק־ציע איז פאַרביטען געוואָרען אויף איהר היפּוך: זי ווירקט נאָר אַלס שלעכטער צודעק פאַר די אימפּעריאַליסטישע שטרעבונגען, אַלס קאַמפּס־רוף פון דער אימפּעריאַליסטישער קאָנקורענץ, אַלס איינציגער און לעצטער אידעאישער מיטעל, מיט דער הילף פון וועלכען מען קאָן פאַנגען די פאָלקס־מאַסען און באַוועגען זיי צו שפּי־לען די ראָלע פון האַרמאַטען־פלייש אין די אימפּעריאַליסטישע מלחמות.

די דאָזיגע אַלגעמיינע טענדענץ פון דער היינטיגער קאַפּיטאַ־ליסטישער פּאָליטיק באַווירקט, אַזוי ווי א בלינדער אַלוועלטיגער גע־זעץ, די פּאָליטיק פון באַזונדערע מליכות, פּונקט ווי די אינטערע־סען פון ווירטשאַפטליכער קאָנקורענץ דיקטירען צו יעדען באַזונדע־רען אונטערנעהמער די באַדינגונגען פון זיין פּראָדוקציאָן־טעטיגקייט.

לאָמיר אויף א ווײַלע אָננעמען, אום קלאָרער צו פאַרשטעהן דעם געשעענסט פון „נאַציאָנאַלע מלחמות“, וואָס קאָנטראָלירט די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פּאָליטיק צו דער איצטיגער צייט, אַז

אין איינער פון די קעמפּענדע מלוכות איז די מלחמה אין אָנפאַנג געווען בלויז פאַר נאַציאָנאַלער פאַרטיידיגונג. מיליטערישער ער־פאָלג וואָלט גלייך געפאָדערט די פאַרנעמונג פון פרעמדער טערי־מאָריע. אָבער די עקזיסטענץ פון איינפלוסרייכע קאַפּיטאַליסטישע גרופּען, וואָס זיינען פאַראינטערעסירט אין אימפּעריאַליסטישע אַנעקסיעס, מוזען אין לויף פון דער מלחמה אויפוועקן אַפּעטיטען צו פאַרכאַפּען אַלץ נייע לענדער. די אימפּעריאַליסטישע טענדענ־צען, וואָס זיינען אין אָנפאַנג פון קריעג געווען, אָדער געקאָנט זיין, בלויז אין זייער עמבריאָ, וועלען אָננעמען אַ באַשטימטען כאַ־ראַקטער און פעסטשטעלען זייערע ציעלען און אויפגאַבען. נאָך מעהר, דאָס סיסטעם פון פאַרבינדונגען צווישען די מיליטערישע מלוכות,, וואָס האָט געהאַט צו זאָגען איבער די פּאָליטישע באַ־ציהונגען פון די דאָזיגע נאַציאָנען אין לויף פון די פאַרגאַנגענע דורות, מאַכט אומפאַרמיידליך, אַז יעדע פון די קריעגס־פיהרענדע לענדער זאָל, צוליעב ריין פאַרטיידיגונגס ציעלען, זעהן, אַז די לענדער, וואָס זיינען מיט איהר פאַרבונדען זאָלען אריינגעצויגען ווערען אין דער מלחמה, אום איהר צו העלפען. ווען איין לאַנד נאָכ׳ן צווייטען ווערען אריינגעצויגען אין דער מלחמה, ווערען אומ־פאַרמיידליך נייע אימפּעריאַליסטישע קאָמבינאַציעס באַשאַפען און אַלטע צופּאַלען. אויף אַזא׳ן אופן האָט ענגלאַנד אריינגעצויגען יאַפּאַן און כינאַ אין דער מלחמה און האָט נאָך מעהר פאַרשאַרפט די אָנגעצויגענע באַציהונגען צווישען יאַפּאַן און די פאַראייניגטע שטאַאַטען, צווישען יאַפּאַן און מעקסיקאַ, און דערמיט געשאַפען אַ מעגליכקייט פאַר נייע קאָנפליקטען אין דער צוקונפט. אריינ־בריינגענדיג טערקיי אין דער מלחמה, האָט דייטשלאַנד מיט דעם מיטגעבראַכט, אַז די פראַגע פון קאָנסטאַנטינאָפּעל, פון די באַל־קאַנען און מערב אזיען זאָלען פאַרנעמען דעם אויבען־אָן אין דעם וועלט־קאָנפליקט. אפילו פאַר דעם, וואָס האָט אין אָנפאַנג פון קריג ניט פאַרשטאַנען, אַז דאָס איז אַ קריעג פאַר אימפּעריאַליס־טישע עראָבערונגען, מוז איצט קלאָר ווערען, אַז וואָס מעהר די מלחמה פלאַקערט זיך פאַרנאַנדער, אַלץ מעהר פאַרוואַנדעלט זי זיך, פון זיך אַליין, אויטאָמאַטיש אין אַ מלחמה פאַר וועלט־צוטיי־לונג. דאָס איז געווען קלאָר פון אָנפאַנג אָן. דער וואַקעלדיגער

גלייכגעוויכט פון קרעפטען צווישען די צוויי קעמפענדע צדדים, צווינגט יעדען צד, שוין פון ריין מיליטערישע מאָטיווען, כדי צו פארשטארקען זיין אייגענע פּאָזיציע, אָדער צו פארהיטען זיך פון נייע אומגעריכטע אטאקעס, צו האלטען די נייטראלע לענדער אין צאַם דורך פארשפּרעכונגען און אָפּמאכונגען, ווי דאָס האָבען באַוויזען די דייטש־עסטרייכישע פארהאנדלונגען מיט איטאליען, רומעניען, בולגאריען, גריכענלאנד פון איין זייט און דער ענגליש־רוסישער אָפּמאך פון דער צווייטער זייט. און ענדליך, דער קריעג מוז זיך אנטוויקלען אין א ריין אימפּעריאליסטישען קריעג שוין צוליעב דעם אליין, וואָס יעדע פון די קריעגס־פיהרענדע מלוכות באזיצט קאָלאָניעס, און ווען אפילו די מלחמה האָט אין אָנפאנג געמעגט האָבען א פארטיידיגונגס־כאראקטער, מוז זיך דער קאמף פאר דעם שונא׳ס קאָלאָניעס פארנאנדערברענגען און פארוואנדלען דעם קריעג אין דעם, וואָס ער איז אין דער אמת: א קריעג פון אימפּעריאליסטישע רעגירונגען פאר נייע עראָבערונגען.

*   *
*

אזוי ארום איז דער באגריף פון דער באשיידענער, אָרענטליכער, פּאטריאָטישער פארטיידיגונגס־מלחמה, וועלכע בלאָנקעט זיך היינט אין דער פאָרשטעלונג פון אונזערע פארלאמענטאריסטען און רעדאקטאָרען, א ריינע איינבילדונג, וועלכע האָט ניט קיין שום היסטאָרישע ארומנעהמונג פון גאנצען און איהר אָפּהענגיגקייט פון די וועלט־געשעהענישען. וועגען כאראקטער פון דער מלחמה באַשליסען ניט די פייערליכע ערקלערונגען און אפילו ניט די אָרענטליכע פלענער פון די אזוי גערופענע פיהרענדע פּאָליטיקער, נאָר די היסטאָרישע צוזאמענשטעלונג פון דער געזעלשאפט און איהר מיליטערישע אָרגאניזאציע. די סכעמע פון א ריינער „נאציאָנאלער פארטיידיגונגס־מלחמה" וואָלט אפשר אויפ׳ן ערשטען בליק געקאָנט אָנגעווענדעט ווערען בנוגע א מלוכה ווי די שווייץ. אָבער די שווייץ איז גראד ניט קיין נאציאָנאלע מלוכה און דערצו איז זי ניט קיין טיפּ פון א היינטיגע מלוכה. איהר נייטראלער וועזען, איהר לוקסוס אין הינזיכט פון דער מיליץ איז נאָר א נעגאטיווע פּרוכט פון דעם בעהאלטענעם מלחמה־שטאנד פון די מיליטערישע מלוכות,

וועלכע רינגלען זי אַרום. דערביי וועט זי זיך באַווייזען צו דערהאַל־
טען נאָר אַזוי לאַנג, ווי לאַנג זי וועט זיך קאָנען צומאַכען צו דעם
דאָזיגען שטאַנד. ווי אַזוי אַזאַ נייטראַליטעט אין דער אַלוועלט־
ליכער מלחמה ווערט אין איין אויגענבליק צוטראָטען דורך דעם
שטיוועל פון אימפּעריאַליזם, באַווייזט דער גורל פון בעלגיען. דאָ
געהען מיר איבער ספּעציעל צו באַטראַכטען די לאַגע פון די קליינע
מלוכה׳לעך.

א פּשוט קלאַסישען ביישפּיעל פון דער „נאַציאָנאַלער מלחמה“
שטעלט איצט פאָר סערביען. אויב וועלכע ס׳איז מלוכה האָט אויפ׳ן
גרונד פון אַלע אויסערליכע און פאָרמעלע טעמים דאָס רעכט אויף
נאַציאָנאַלער פאַרטיידיגונג, איז עס סערביען. אָנגעוואָרען די נאַ־
ציאָנאַלע איינינקייט דורך די אַנעקסיעס פון עסטרייך, בעדראָהט
דורך עסטרייך אין נאַציאָנאַלען לעבען, ענדליך געצוואונגען דורך
איהר צו דער מלחמה, פיהרט סערביען לויט אַלע מענשליכע השערות
אַן אמת׳דיגע פאַרטיידיגונגס־מלחמה פאַר איהר עקזיסטענץ, פריי־
הייט, נאַציאָנאַלע קולטור. ווען ס׳זאָל זיין גערעכט די שטעלונג
פון דער דייטשער סאָציאַל־דעמאָקראַטישער פּראַקציע וואָלטען די
סערבישע סאָציאַל־דעמאָקראַטען, וועלכע האָבען אין בעלגראַדער
פּאַרלאַמענט פּראָטעסטירט געגען דעם קריעג און אָפּגעוואָרפען דעם
קריעגס־קרעדיט, געווען פּשוט פאַררעטער פון די לעבעדיגסטע אינ־
טערעסען פון דעם אייגענעם פאַטערלאַנד. אין אמת׳ן האָבען זיך
אָבער די סערבען לאַבטשעוויטש און קאַצנעראָוויטש פאַרשריבען
מיט גאָלדענע בוכשטאַבען אין דער געשיכטע פון אינטערנאַציאָנאַלען
סאָציאַליזם און האָבען גלייכצייטיג אַרויסגעוויזען א שאַרפען היס־
טאָרישען פאַרשטאַנד פאַר די אמת׳ע פאַרווירקלונגען פון דער
מלחמה, און דערמיט האָבען זיי געגעבען אַן אונגעהויערען פאַר־
דינסט זייער לאַנד, דער זאַך פון אויפקלערען זייער פאָלק. פאָר־
מעל נעהמענדיג, פיהרט סערביען א פאַרטיידיגונגס־מלחמה. אָבער
די טענדענצען פון איהר מאָנאַרכיע און פון די הערשענדע קלאַסען,
פּונקט אַזוי ווי די שטרעבונגען פון די הערשענדע קלאַסען אין אַלע
היינטיגע מלוכות, בויגען זיך צו עקספּאַנסיע, צו פאַרשפּרייטען זיך,
נישט זאָרגענדיג וועגען די נאַציאָנאַלע גרענעצען, צוליעב וואָס
זיי נעהמען אָן אַן אַגרעסיווען כאַראַקטער. אַזוי נויגען זיך די טענ־

דענצען פון סערביען צום אדריאַטישען ברעג, וואו זי האָט אויף די אַלבאַרישע בערג צו פיהרען אַן אמת׳ן אימפּעריאַליסטישען קאַמף, דער רעזולטאַט פון וועלכען ס׳וועט ענטשידען ווערען דורך די גרויסע מלוכות איבער סערביען. די הויפּט זאַך איז אָבער, וואָס פאַר׳ן סערבישען נאַציאָנאַליזם שטעהט דער רוסישער אימפּעריאַליזם. סערביען איז נאָר אַ פּעהנדעל אויף דעם גרויסען שאַך־ברעט פון דער אַלוועלטליכער פּאָליטיק און דאָס באַטראַכטען די מלחמה אין סערביען אַליין ניט נעהמענדיג אין אכט די פּאַרוויקעלטע באַדינגונגען, דעם אַלגעמיינעם גרונד פון דער אַלוועלטליבער פּאָליטיק ווערט אָן יעדען יסוד.

דאָס זעלבע איז נוגע אויף די לעצטע באַלקאַנער מלחמות. נעהמענדיג די זאַכען פּאָרמעל און אַליין פּאַר זיך, זיינען די באַלקאַנישע מלוכות היסטאָריש געווען גערעכט, דורכפיהרענדיג דעם אַלטען דעמאָקראַטישען פּראָקוראַט פון דער נאַציאָנאַלער פּאָליטיק. אָבער נעהמענדיג די באַלקאַנישע מלחמות אין זייער רעאַלער היסטאָרישער פאַרבינדונג, אַ דאַנק וועלכער דער באַלקאַן איז געוואָרען אַ נעסט פון דער אַלוועלטליכער אימפּעריאַליסטישער פּאָליטיק, זיינען אויך זיי אָביעקטיוו געווען ניט מעהר ווי אַ פראַגמענט פון די אַלגעמיינע צוזאַמענשטויסען, אַ פייער־פּונקט אין דער דאָזיגער באַטאַלער קייט פון געשעהענישען, וועלכע האָבען מיט דער אומ׳רחמנות׳דיגער נויטווענדיגקייט דערפיהרט צום איצטיגען קריעג. די אינטערנאַציאָנאַלע סאָציאַל־דעמאָקראַטיע האָט טאַקי אייגגעאָרדענט אין באַזעל אַן ענטוזיאַסטישע אָוואַציע די באַלקאַנישע סאָציאַליסטען פאַר זייער ענטשידענעם ווידערשטאַנד געגען מאָראַלישער און פּאָליטישער מיטווירקונג אין די באַלקאַנער מלוכות, ווי אויף פאַר׳ן אַראָפּרייסען די מאַסקע פון זייער אמת׳דיגער פיזאָגנאָמיע. דערמיט האָט זיך אויף שוין לכתחילה פאַראורטיילט די שטעלונג פון די דייטשע און פראַנצויזישע סאָציאַליסטען אין דער איצטיגער מלחמה.

אָבער אין דער זעלבער לאַגע, ווי די באַלקאַנישע מלוכות, געפינען זיך איצט אַלע קליינע מלוכה׳לעך, ווי למשל, אויף האָלאַנד. אויב אַ שיף האָט אַ לאָך, דאַרף מען קודם־כל קלערען וועגען פאַרשטאָפּען דעם לאָך. און וועגען וואָס וואָלט דען באמת זיך געקאָנט

האַנדלען אין דעם קליינעם האָלאַנד, ווען נישט אין דער ריין־נאַ־ציאָנאַלער באַרטיידיגונג, אין דער פאַרטיידיגונג פון דער עקזיס־טענץ און אומאָבהענגיגקייט פון לאַנד. אויב מען זאָל נעהמען אין אכט נישט מעהר ווי דעם מיין פון דעם האָלענדישען פאָלק, און אפילו פון זיינע הערשענדע קלאַסען, האָט מען פאַר זיך א פראַגע פון נאַציאָנאַלער פאַרטיידיגונג. אָבער די פּראָלעטאַרישע פּאָליטיק, וועלכע שטיצט זיך אויף היסטאָרישער באַטראַכטונג, קאָן זיך נישט ריכטען לויט דעם סוביעקטיווען מיין פון א געוויסען באַ־זונדערען לאַנד, זי מוז האָבען א אינטערנאַציאָנאַלע אָריענטאַציע אויפ'ן כמך פון אַלגעמיינעם קאָמפּלעקס פון די באַרהעלטנישען אין דער וועלט־פּאָליטיק. אַזא קליינע מלוכה'לע ווי האָלאַנד, צ. ב., צי זי וויל עס צי ניט, איז נאָר א קליין רעדעלע אין דעם מעכאַניזם פון דער היינטיגער וועלט־פּאָליטיק און דיפּלאָמאַטיע. דאָס וואָלט גלייך קלאָר געוואָרען, ווען האָלאַנד זאָל פאַקטיש אריינ־געצויגען ווערען אין דעם שטורם פון דער וועלט־מלחמה. קודם כל, וואָלט'ען איהרע געגנער געפּרובט צו אטאַקירען איהרע קאָלאָ־ניעס. די מלחמה־פיהרונג דורך האָלאַנד וואָלט פון זיך אליין זי געבראַכט צו א קאַמף פאַר דער דערהאַלטונג פון איהרע היינטיגע באַזיצונגען. די פאַרטיידיגונג פון דער נאַציאָנאַלער אומאָבהענגיג־קייט פון די האָלאַנדער ביים ברעג פון צפון ים וואָלט דירעקט געפיהרט דערצו, אז זיי זאָלען באַשיצען זייער רעכט צו באַהערשען די מאַלאַיער אויפ'ן ארכיפּעלאַג אין מזרח־אינדיען. אָבער דער־מיט ענדיגט זיך נאָך ניט דער מיליטאַריזם פון האָלאַנד. איבער־געלאָזט צו זיך אליין, וואָלט זי ווי א נוס־שאָל צודריקט גע־וואָרען אין שטורם פון וועלט־קריעג. האָלאַנד וואָלט דעריבער, באַלד, אומאָבהענגיג פון איהר ווילען, געוואָרען א מיטגליד פון איינעם פון די פאַרבאַנדען פון די קעמפּפענדע מלוכות, און אַזוי אַרום וואָלט זי אויך געוואָרען א טרעגער און א געוועהר פון די ריין אימפּעריאַליסטישע טענדענצען.

דעם זעלביגען געדאַנק האָט ארויסגעבראַכט קאַרל קאַאוטסקי ערשט מיט עטליכע יאָהר צוריק אין זיין פּאַמפלעט „פּאַטריאָטיזם און די סאָציאַלדעמאָקראַטיע“, וואָס איז ערשינען אין 1907. דאָר־טען לייענען מיר:

„הגם דער פאַטריאָטיזם פון דער בורזשואַזיע און פון דעם פּראָלעטאַריאַט זיינען צוויי גאַנץ פאַרשיידענע, פאַקטיש־גענגענזעצ־ליכע ערשיינונגען, קאָן דאָך ענטשטעהן אַזאַ לאַגע, ווען ביידע מינים פון פאַטריאָטיזם זאָלען פאַראייניגען זייערע כחות פאַר אַ געמיינשאַפטליכער אַקציע. דאָס קאָן אַפילו אויך פּאַסירען אין צייט פון קריעג. די בורזשואַזיע און דער פּראָלעטאַריאַט פון אַ פאָלק זיינען גלייך פאַראינטערעסירט אין זייער נאַציאָנאַלער אונ־אָפּהענגיגקייט, אין זעלבסט־באַשטימונג און אין דער באַזייטיגונג פון אַלערליי מינים אונטערדריקונג און עקספּלואַטאַציע אונטער אַ פרעמדער אויסלענדישער מאַכט. אין די נאַציאָנאַלע צוזאַמענ־שטויסען וואָס זיינען ארויסגעשפּרונגען פון אַזעלכע אויסלענדישע פאַרזוכען צו אונטערדריקען אַ באַטרעפענדע נאַציע, האָט דער פאַט־ריאָטיזם פון פּראָלעטאַריאַט זיך אַלעמאָל פאַראייניגט מיט דעם פאַטריאָטיזם פון דער בורזשואַזיע. אָבער דער פּראָלעטאַריאַט ווערט אַ כח, וואָס קאָן זיין געפעהרליך פאַר דעם הערשענדען קלאַס בעת אַ גרויסער נאַציאָנאַלער אויפרודערונג־רעוואָלוציע קוקט ארויס פון הינטער יעדער גרויסער מלחמה, ווי דאָס האָט זיך אויסגעדריקט אין דער פּאַריזער קאָמונע פון 1871 און אין דעם רוסישען טעראָריזם נאָך דעם רוסיש־יאַפּאַנישען קריעג.

„צוליעב דער אורזאַכע איז די בורזשואַזיע פון די מעהרסטע פעלקער אָפּט מקריב איהרע נאַציאָנאַלע אינטערעסען ווען די באַ־שיצונג פון די דאָזיגע אינטערעסען שטעלט אין סכנה די מאַכט פון דער בורזשואַזיע: וואָרים די בורזשואַזיע האַסט און האָט מורא פאַר רעוואָלוציע פיעל מעהר ווי זי ליעבט נאַציאָנאַלע אונאָפּהענ־גיגקייט און גרויסמאַכט. צוליעב דעם טעם איז די בורזשואַזיע מקריב די פּוילישע אונאָפּהענגיגקייט און דערלאָזט, אַז עס זאָלען פאַרבלייבען לעבען אַזעלכע אָפּגעלעבטע און קינסטליך צונויפגע־שטשאָבעטע פּאָליטישע פאַראייניגונגען, ווי עסטרייך און טערקיי, הגם שוין אַ דור לאַנג ווי זיי זיינען פאַרמשפּט פאַרניכטעט צו ווע־רען. אין דער ציוויליזירטער איירָאָפּאַ גיבען מעהר ניט קיין נאַציאָ־נאַלע קאַמפּען וואָס זאָלען פיהרען צו רעוואָלוציעס. די נאַציאָנאַלע פּראָבלעמען, וואָס קאָנען היינט ענטשיידען ווערען דורך אַ רעוואָלו־ציע אָדער דורך אַ קריעג, וועלען אין דער צוקונפט געלייזט ווערען

דורכ'ן זיעג פון פּראָלעטאַריאַט, אָבער דעמאָלט, אַ דאַנק דער אינ־טערנאַציאָנאַלער אחדות, וועלען זיי אָננעמען אַ גאַנץ אַנדער גאַנג ווי היינט, ווען די געזעלשאַפט געפינט זיך אין צושטאַנד פון עקס־פּלואַטאַציע און אונטערדריקונג. די נאַציאָנאַלע פּראָבלעמען דאַר־פען מעהר ניט פאַרנעמען די אויפמערקזאַמקייט פון דעם אַרביי־טער קלאַס פון זיינע פּראַקטישע קאַמפען. אַנדערע פּראָבלעמען מוזען האָבען די גאַנצע כּחות פון פּראָלעטאַריאַט.

„... און אינצווישען ווערט אַלץ זעלטענער די וואהרשיינליכ־קייט, אַז דער פּאַטריאָטיזם פון פּראָלעטאַריאַט און פון דער בור־זשואַזיע זאָלען זיך פאַראייניגען צו באַשיצען די פרייהייט פון פאָלק".

און קאַאוטסקי באַהויפּטעט, אַז די פראַנצויזישע בורזשואַזיע האָט זיך פאַראייניגט מיט'ן צאַריזם און אַז רוסלאַנד איז ניט מעהר קיין סכנה פאַר מערב אייראָפּאַ, ווייל די רעוואָלוציאָנערע באַוועג־גונג האָט אָפּגעשוואַכט איהר מיליטערישע קראַפט:

„אונטער אַזעלכע אומשטענדען קאָן מען ניט ערוואַרטען אַז אין אַ קריעג צו פאַרטיידיגען נאַציאָנאַלע פרייהייט זאָלען זיך פאַר־אייניגען די בורזשואַזיע און די פּראָלעטאַריער.

„... מיר האָבען געזעהן אַז איצטער קומט עס ניט צו דעם מין סכסוכים וואָס זיינען געווען אומפאַמיידליך צווישען שכנישע פעל־קער אין דעם 19טען יאָהרהונדערט. פעלקער וואָס האַלטען שטאַרק פון פרייהייט נעמען זיך ניט מעהר צום געוועהר, ווען די פרייהייט ווערט באַדראָהט. מיר האָבען געזעהן, אַז דער מאָדערנער מיליטאַ־ריזם פאַרטיידיגט ניט אין ערגיץ קיין פאָלקס־רעכט, נאָר ער שטעלט זיך איין אומעטום צו באַשיצען פּראָפיטען. די טעטיגקייט פון מיליטאַריזם איז ניט געציעלט צו באַשיצען די אונאָפּהענגיגקייט און די ניט־באַריהמבאַרקייט פון זיין איינענער נאַציאָנאַליטעט, וואָס קיינער באַדראָהט ניט, נאָר די באַפעסטיגונג און אויסשפּריי־טונג פון קאָלאָני־באַזיצען, וואָס דיענען נאָר גרעסער צו מאַכען די פּראָפיטען פון קאַפּיטאַל. אין דער איצטיגער צייט קאָן קיין צו־זאַמענשטויס צווישען מלוכות ניט פיהרען צו אַזאַ מלחמה, וואו דער פּראָלעטאַריאַט זאָל פאַראינטערעסירט זיין צו שטיצען די בור־זשואַזיע: אין געגענטייל ווי די אינטערעסען אַזוי די פליכט

וועלען דיקטירען דעם פּראָלעטאַריאַט ער זאָל ענערגיש באַקעמפען די מלחמה".

האָבענדיג דאָס אַלץ אין זינען, וואָס דאַרף זיין די פּראַקטישע שטעלונג פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע אין באַצוג צו דעם איצ־טיגען קריעג? זאָל זי ערקלערען, אַז, אַזוי ווי עס איז אַ פאַקט, אַז די מלחמה איז אַן אימפּעריאַליסטישע און קיין סאָציאַליסטישע זעלבסט־באַשטימונג האָבען מיר סיי־ווי־כיי ניט, אַנערקענען מיר ניט דעם קריעג און מיר וועלען זיך אונטערגעבען צום שונא? פּאַסיווער פאַטאַליזם קען ניט זיין די ראָלע פון אַ רעוואָלוציאָנע־רער פּאַרטיי, ווי די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע איז. זי טאָר זיך ניט איבערגעבען אין רשות פון דעם עקזיסטירענדען קלאַסען־שטאַאַט אונטער דער קאָמאַנדע פון די הערשענדע קלאַסען, און זי קען אויך ניט שטעהן, ווי אַ פּאַסיווער צוזעהער און וואַרטען ביז דער שטורעם וועט פאָראיבער.

די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע מוז אָננעמען אַ פּראָגראַם פון אַק־טיווער קלאַסען־פּאָליטיק, זי מוז אָננעמען אַ טאַקטיק, וואָס זאָל טרייבען די הערשענדע קלאַסען אין אַ סאָציאַלען קריזיס און שטו־פען דעם קריזיס אַלץ ווייטער און טיפער. דאָס איז די ראָל, וואָס די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע דאַרף שפּילען אַלס די פאָרשטעהערין פון קעמפענדען פּראָלעטאַריאַט. אַנשטאַט צו פאַרדעקען די אימ־פּעריאַליסטישע מלחמה מיט אַ פאַלשען מאַנטעל פון נאַציאָנאַלער זעלבסט־פּאַרטיידיגונג, דאַרף די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע פאָדערען דאָס רעכט פון אמת'ער נאַציאָנאַלער זעלבסט־באַשטימונג און באַ־נוצען די פאָדערונג אַלס אַ וואַפע אין קאַמף געגען דער אימפּעריאַ־ליסטישער מלחמה.

דער ערשטער און איינפאַכסטער זין פון נאַציאָנאַלער פּאַרטיי־דיגונג פאָדערט, אַז די נאַציע אַליין זאָל נעמען איהר זעלבסטשוץ אין די אייגענע הענט אַריין. ניט קיין מיליטערישע קאַסטע אי־בער'ן קאָפּ פון פאָלק, נאָר אַ פאָלקס־מיליץ, קאָנטראָלירט פון פאָלק. ניט נאָר דאַרף די גאַנצע ערוואַקסענע מענליכע באַפעלקערונג זיין באַוואָפענט, נאָר אַלע ענטשיידונגען וועגען פריעדען און קריעג זאָ־לען באַשלאָסען ווערען פון פאָלק גופא. דער צווייטער תנאי פון נאַציאָנאַלען זעלבסטשוץ באַשטעהט אין דער אָפּשאַפונג פון יעדער

מין פון פּאָליטישע אונטערדריקונג, ווארים די גרעבסטע מאָס פון פּאָליטישער פרייהייט איז אויף דער בעסטער פונדאַמענט פאַר נאַציאָנאַלער פאַרטיידיגונג. די ערשטע בליכט פון דער סאָציאַלדעמאָקראַטיע האָט זיך געזאָלט אויסדריקען און פעסטשטעלען אָט די פונדאַמענטאַלע מיטלען פון נאַציאָנאַלען זעלבסטשוץ.

פערציג יאָהר נאָכאַנאַנד האָבען מיר געבטאַרעט זיך צו איבערצייגען סיי די הערשענדע קלאַסען און סיי די מאַסען פון פּאָלק, אז נאָר א פּאָלקס־מיליץ וואָלט פעהיג געווען ווירקליך צו פאַרטיידיגען דאָס פאַטערלאַנד און מאכען עס אומבאַזיעגבאַר. און דאָך, ווי נאָר עס איז געקומען די ערשטע פּראָבע, האָבען מיר איבערגעגעבען די פאַרטיידיגונג פון אונזער לאַנד אין די הענט פון דער שטענדיגער אַרמיי. מיר האָבען געלאָזען אונזער פּאָלק ווערען קאַנאָנען פלייש — אונטער דער בייטש פון הערשענדען קלאַס. אונזערע פּראָלעטאַריער האָבען הפּנים גאָר ניט באַמערקט, אז די ברכות, וואָס זיי האָבען מיטגעגעבען די פאַטערלאַנדס פאַרטיידיגער צום פראָנט האָבען אָפּגן אויסגעדריקט זייער צושטימונג, אז די פּרייסישע קייזערליכע אַרמיי איז די אמת'ע פאַרטיידיגערין פון פאַטערלאַנד. זיי האָבען הפּנים ניט באַגריפען אז דורך דער צושטימונג האָבען זיי געאָפּפערט מיט דעם שטיין־פּונקט פון אונזער פּראָגראַם. זיי האָבען אויף אַזאַ אופן אינגאַנצען אויפגעגעבען די פּאָלקס־מיליץ. זיי האָבען פאַרניכטעט יעדע ווערט פון פערציג יאָהר אַגיטאַציע געגען דער שטענדיגער אַרמיי.

די גרויסע לעהרערס פון דעם אינטערנאַציאָנאַלען פּראָלעטאַריאַט האָבען געזעהן די פאַטערלאַנד־פאַרטיידיגונג גאָר אין אַן אַנדער ליכט. ווען דער פאַריזער פּראָלעטאַריאַט, אַרומגערינגעלט מיט פּרייסישע סאָלדאַטען, האָט אין 1871 גענומען די לייצעס פון דער רעגירונג אין זיינע הענט, האָט מאַרקס ענטוזיאַסטיש געשריבען:

„פאַריז, וואָס איז דאָס וואוין־אָרט פון דער אַלטער רעגירונג, און אין דער זעלבער צייט דער כאָציאַלער צוציהונגס פּונקט פאַר דעם פראַנצויזישען אַרבייטער קלאַס, פאַריז האָט זיך אויפגעהויבען אין א באַוואַפּענטען אויפשטאַנד געגען דעם פאַרזוך פון מאַנכיער טיערס און זיינע יונקערס צוריק צושטעלען און צו פאַראייביגען די

מאַכט פון דער אַלטער אימפּעריאַליסטישער הערשאַפט. פאַריז האָט געקענט מאַכען דעם ווידערשטאַנד נאָר דערפאַר, וואָס עס האָט ניט געהאַט מעהר קיין שטענדיגע אַרמיי, און אַנשטאַט איהר האָט זיך דאָרט געפונען אַ פאָלקס־וואַך, וואָס איז הויפּטזעכליך באַשטאַנען פון אַרבייטער. עס איז געווען נויטיג צו מאַכען פון דער פאָלקס־וואַך אַ באַשטענדיגע איינריכטונג. און דער ערשטער אויפטו פון דער קאָמונע איז געווען די אונטערדריקונג פון דער אַרמיי און איהר אָרט האָט פאַרנומען דאָס באַוואַפענטע פאָלק... די קאָמונע איז געווען די אמת'ע פאָרשטעהערין פון אַלע געזונטע עלעמענטען פון דער פראַנצויזישער געזעלשאַפט, ד. ה. אַן אמת'ע נאַציאָנאַלע רעגירונג, און פונקט אַזוי איז זי, אַלס פּראָלעטאַרישע רעגירונג, אַלס בראַווע קעמפּפערין פאַר דער באַפרייאונג פון אַרבייט, געווען אינטערנאַציאָנאַל אין פולען זין פון וואָרט. פּנים לפּנים מיט דער פּרייסישער אַרמיי, וועלכע האָט אַנעקסירט צוויי פראַנצויזישע פּראָווינצען פאַר דייטשלאַנד, האָט די קאָמונע אַנעקסירט די אַרבייטער פון דער גאַנצער וועלט פאַר פראַנקרייך". (אַ רעדע, געהאַלטען ביי דער אַלגעמיינער באַראַטונג פון אינטערנאַציאָנאַל) וואָס האָבען אָבער אונזערע לעהרערס געזאָגט וועגען דער ראָל, וואָס די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע האָט געשפּילט אין דער יעצטיגער מלחמה? אין יאָהר 1892 האָט פרידריך ענגעלס אויסגעדריקט די פאָלגענדע מיינונג וועגען די הויפּט שטרעבען פון דער שטעלונג, וואָס די פּראָלעטאַרישע פּאַרטייען דאַרפען נעמען אין צייט פון אַ וועלט־מלחמה:

„אַ מלחמה אין וועלכער די רוסען און פראַנצויזען זאָלען אָנפאַלען אויף דייטשלאַנד וואָלט געמיינט אַ קאַמף אויף לעבען און טויט פאַר דער לעצטער. דייטשלאַנד וואָלט דאַן נאָר געקענט פאַרזיכערען איהר נאַציאָנאַלע עקזיסטענץ דורך די שטאַרקסטע רעוואָלוציאָנערע מיטאָדען. די יעצטיגע רעגירונג וועט זיכער ניט ברענגען קיין רעוואָלוציע, אויב זי וועט ניט זיין געצוואונגען דערצו. מיר האָבען אָבער אַ שטאַרקע פּאַרטיי, וואָס קען זי צווינגען צו נעמען די נויטיגע שריטע, אָדער ווען נויטיג קען זי איינגאַנצען פאַרנעמען דאָס אָרט פון דער רעגירונג. מיר האָבען די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פּאַרטיי.

„מיר האָבען נאָך ניט פאַרגעסען דעם גלאָררייכען ביישפּיעל פון פראַנקרייך אין יאָהר 1793. עס קומט באַלד דער הונדערט־יעהריגער יאָהרעספעסט פון 1793. אויב רוסלאַנדס באַגעהר נאָך זיעג, אָדער דאָס שאָוויניסטישער אונגעדולד פון דער פראַנצויזישער בורזשואַזי זאָל פאַרהאַלטען דעם זיעגרייכען, הגם רוהיגען מאַרש פון די דייטשע סאָציאַליסטען, מעגט איהר זיין זיכער, אז די לעצטע וועלען זיין גרייט צו ווייזען דער וועלט, אז די דייטשע פּראָלעטאַריער פון היינט זיינען ווערט די פראַנצויזישע סאַנקולאָטען, און אז 1893 וועט זיין ווערט 1793. און אויב די סאָלדאַטען פון הערן קאָנסטאַנס זאָלען שטעלען זייערע פיס אויף דער דייטשער ערד, דאַן וועלען מיר זיי באַגעגענען מיט די ווערטער פון דער מאַרסעליעזע:

„וואָס, די פרעמדע באַנדעס
וועלען פאַסען געזעצען
אין אונזער לאַנד, פאַר אונזערע היימען?“

„קורץ, וועלען מיר האָבען פרידען, וועט די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פּאַרטיי זיין זיכער מיט א זיעג אין צייט פון א יאָהר צעהן. וועט אָבער קומען די מלחמה, וועט זי ענטוועדער ברענגען א זיעג אין צייט פון צוויי־דריי יאָהר, אָדער די פּאַרטיי וועט אינגאַנצען רואינירט ווערען אויף וועניגסטענס, פופצעהן אָדער צוואַנציג יאָהר“.

ווען ענגעלס האָט געשריבען די דאָזיגע ווערטער האָט ער זיך פאָרגעשטעלט א לאַגע, וואָס איז גאַנץ אַנדערש פון דער עקזיסטירענדער. ער האָט אין זינען געהאַט דעם אַלטען, רוסישען צאַריזם מיט אַלע זיינע געפאַהרען. מיר האָבען שוין אָבער בייגעוואוינט די גרויסע רוסישע רעוואָלוציע. נאָך מעהר, ער האָט געדענקט וועגען א ווירקליכע פאַרטיידיגונגס־קריעג. ער האָט זיך פאָרגעשטעלט אז דייטשלאַנד ווערט באַפאַלען פון ביידע זייטען, פון מזרח און מערב, פון צוויי פיינדליכע מעכטע. ענדליך האָט ער אויך איבערגעשעצט דאָס פאַרטיגקייט פון די דייטשע באַדינגונגען פאַר א סאָציאַלער רעוואָלוציע. ווירקליכע קעמפּפער איבערשעצען זעהר אָפט דעם שנעלען גאַנג פון דער ענטוויקלונג. ניט

קוקענדיג דארויף, ווייזען ענגעלס׳עס ווערטער מיט א מערקוויר־דיגער קלאָרקייט, אז ער האָט געמיינט נאציאָנאלע בארטיידיגונג אין סאָציאלדעמאָקראטישען זין. ער האָט בשום אופן ניט געמיינט די אונטערשטיצונג פון דער פּרייסישער יונקערשער, מיליטאַריס־טישער רעגיערונג און איהר גענעראל־שטאב. ער האָט גערעדט וועגען רעוואָלוציאָנערע טאטען לויט דעם ביישפּיעל פון די יאקאָבי־נער פון פראנקרייך. געוויס, סאָציאליסטען דארפען פארטיידיגען זייער פאטערלאנד אין צייט פון א גרויסען קריזיס. און דאָ ליגט די שולד פון דער דייטשער סאָציאל דעמאָקראטישער רייכס־טאג־גרופּע. ווען די גרופּע האָט ערקלערט דעם 4טען אויגוסט, אז: „אין דער שעה פון געפאהר וועלען מיר ניט פארלאָזען אונזער פאטערלאנד“, האָט זי אין דעם זעלבען אָטעם אָפּגעלייקענט איהרע אייגענע ווערטער. אין דער ווירקליכקייט האָבען די סאָציאליסטען יא פארלאָזען זייער פאטערלאנד אין דער שעה פון דער העכסטער געפאהר. דער הייליגסטער חוב פון די סאָציאליסטען צו זייער לאנד איז געוועזען אויפצודעקען דעם אמת׳ן כאראקטער פון קריעג און פאנאנדערצורייסען דעם נעץ פון אימפּעריאַ־ליסטישע און דיפּלאָמאטישע ליגענס, וואָס האָבען פארבלענדט די אויגען פון פאָלק. עס איז געוועזען זייער פליכט צו ריידען קלאָר און הויך צום דייטשען פאָלק, אז ווי די מלחמה זאָל זיך ניט ענ־דיגען, מיט א זיעג אָדער מיט א מפּלה, — אין ביידע פאלען וועט עס זיין בּאטאל פאר איהם. די סאָציאליסטען האָבען געדארפט אויפהויבען זייער שטימע געגען דעם וואָס דאָס לאנד איז גע־שטעלט געוואָרען אין א קריעגס־צושטאנד. זיי האָבען געדארפט פאָדערען, אז דער פארלאמענט זאָל זיין אָפען אין צייט פון קריעג, זיי האָבען געדארפט פאָדערען אז דער פארלאמענט זאָל האָבען א קאָנטראָל איבער דער רעגירונג און דאָס פאָלק איבער׳ן פארלא־מענט; זיי האָבען געדארפט פאָדערען א באלדיגע אָפּשאפונג פון אלע פּאָליטישע אומגלייכהייטען, ווייל נאר א פריי פאָלק קאָן זיך רעגירען; מיט דאָס פּראָגראם פון מארקס, ענגעלס און לאסאל האָבען זיי געדארפט ארויסטרעטען געגען דעם קריעג, וואָס האלט זיך אויף די רעאקציאָנערסטע כחות פון אייראָפּא.

די גרויסע היסטאָרישע שעה האָט, זעלבסטפאַרשטענדליך, געפאָדערט אַן איינשטימיגע פּאָליטישע האַנדלונג, אַ ברייטע, פעסטע פּראָגראַם, וואָס נאָר די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע קאָן געבען. אַנשטאַט דעם האָבען איהרע פּאַרלאַמענטאַרישע פאָרשטעהער באַוויזען זייער פאָלשטענדיגען באַנקראָט. די דייטשע סאָציאַל־דעמאָקראַטיע האָט ניט אָנגענומען אַ פאַלשע שטעלונג, — זי האָט איבערהויפּט ניט געהאַט קיין באַשטימטע שטעלונג. זי האָט אויפגעהערט צו עקזיסטירען אַלס אַ קלאַסען־פּאַרטיי, וואָס האָט איהר אייגענע וועלט־אַנשויאונג; זי האָט איבערגעלאָזען דאָס לאַנד, אָהן דעם מינדסטען פּראָטעסט, צו דעם שיקזאַל פון אַן אימפּעריאַליסטישער מלחמה אויסער'ן לאַנד און צו דער דיקטאַטור פון שווערד ביי זיך אין דער היים. ניין, נאָך מעהר, די פּאַרטיי האָט גענומען די פאַראַנטוואָרטליכקייט פון קריעג אויף איהרע אייגענע פּלייצעס. אין איהר דעקלאַראַציע האָט די רייכסטאַג גרופּע געזאָגט: „מיר האָבען בלויז געשטימט פאַר דער פאַרטיידיגונג פון אונזער לאַנד, מיר נעמען אָבער ניט אויף זיך די פאַראַנטוואָרטליכקייט פאַר'ן קריעג". אין דער ווירקליכקייט איז עס געווען פאַרקערט. פאַר די מיטלען פון „נאַציאָנאַלער פאַרטיידיגונג", ד. ה. פאַר דער אימפּעריאַליסטישער מאַסען אויסשלאַכטונג דורך די באַוואַפענטע כוחות פון דער מיליטערישער מאָנאַרכיע, האָבען די סאָציאַל־דעמאָקראַטען ניט געשטימט. די פראַגע פון בודזשעט איז אויף אַ האָר ניט געווען אָבהענגיג פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע, ווייל זי האָט געהאַט געגען זיך אַ פעסט־געשלאָסענע מעהרהייט פון דריי פערטעל פון דעם קאַפּיטאַליסטישען רייכסטאַג, וואָס איז באַשטאַנען פון די בורזשואַזע פּאַרטייען. די סאָציאַל־דעמאָקראַטען האָבען בלויז איין זאַך אויפגעטהאָן מיט זייער שטימען פאַר די קריגס־אויסגאַבען און דאָס איז, וואָס זיי האָבען דער קאַפּיטאַליסטישער מלחמה געגעבען אַ כלומר'שט דעמאָקראַטישען כאַראַקטער. שטיצענדיג די רעגירונג האָבען זיי דערמיט געהאָלפען איהר צו פאַרשפּרייטען ליגענס וועגען דער ווירקליכער לאַגע און די פּראָבלעמען פון קריעג.

„אָבער וואָס האָט די פארטיי געדארפט טהאָן אז איהר געגענערישאַפט צום קריעג זאָל האָבען א ווירקונג? האָט זי געדארפט רופען א גענעראַל סטרייק? האָט זי געדארפט אויפפאָדערען די סאָלדאַטען, אז זיי זאָלען זיך ענטזאַגען פון מיליטער דיענסט?“ אַזעלכע פראַגען זיינען פיעל מאָל געשטעלט געוואָרען. צו ענטפערען אויף זיי פּשוט יאָ אָדער ניין וואָלט געוועזען פּונקט אזוי לעכערליך ווי צו באַשליסען, אַז „ווען די מלחמה זאָל אויסברעכען, וועלען מיר מאַכען א רעוואָלוציע“. רעוואָלוציעס ווערען ניט געמאַכט און גרויסע פאָלקס־באַוועגונגען ווערען ניט געשאַפען לויט רעצעפּטען פון פארטיי־פיהרער. א קליינע גרופּע פון קאָנספּיראַטאָרס קאָן אָרגאַניזירען א בונט אויף א באַשטימטען טאָג, אויף א באַשטימטע שעה, און קאָן אין דער באַשטימטער צייט געבען איהרע נאָכפאָלגער א צייכען אָנצוהויבען די אומרוהען. אָבער דורך אַזוינע פּרימיטיווע מיטלען קאָנען אין א צייט פון א קריזיס ניט באַשאַפען ווערען גרויסע פאָלקס־באַוועגונגען. דער אַם בעסטען צוגעגרייטער מאַסען־סטרייק קאָן צוזאַמענברעכען אין דער זעלבער מינוט, וואָס די פיהרער געבען א סיגנאַל איהם אָנצופאַנגען, ער קאָן דורכפאַלען נאָך פאַר דער ערשטער אטאַקע. דער ערפאָלג פון גרויסע באַוועגונגען איז אָפּהענגיג פון פיעלע עקאָנאָמישע, פּאָליטישע און פּסיכאָלאָגישע פאַקטאָרען. די רייבונגען צווישען די קלאַסען, די אינטעליגענץ פון די מאַסען, די שטאַרקייט פון דעם ווידערשטאַנדס־גייסט — די אַלע פאַקטאָרען וועלכע מען קאָן ניט אויסרעכענען, אָט די אַלע באַדינגונגען קאָן ניט א פארטיי קינסטליך באַשאַפען. דאָס איז דער אינטערשייד צווישען גרויסע היסטאָרישע אויפטרייסלונגען און קליינע דעמאָנסטראַציעס אין צייט פון שלום, וואָס א גוט דיסציפּלינירטע פּאַרטיי קאָן שטענדיג דורכפיהרען און וועלכע טראָגען היפּטזעכליך דעם כאַראַקטער פון פאָרשטעלונגען. דער גרויכער היסטאָרישער מאָמענט באַשאַפט אַליין די פאָרמען, וועלכע וועלען ברענגען די רעוואָלוציאָנערע באַוועגונג צו אַן ערפאָלגרייכער ענדע. ער באַשאַפט אַליין די וואָפען און באַרייכערט דעם ארסענאַל פון פאָלק מיט אזוינע וואָפען, פון וועלכע מען האָט פריהער ניט געוואוסט.

נאַמס־געזעצען. אין יענער צייט האָבען מיליאָנען מענשען גע־גלויבט, אז יעדער סאָציאַליסט האָט אין יאָהר 1870 געהאַנדעלט

וואָס די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע איז יאָ געווען איםשטאַנד צו געבען איז ניט לעכערליכע רעצעפּטען און פאָרשריפטען, נאָר א פּאָליטישען לאָזונג און א קלאָרקייט צו די פּאָליטישע פּראָבלעמען און אינטערעסען פון פּראָלעטאריאַט אין צייט פון קריעג.

„וואָלטען די מאַסען פון פאָלק געשטיצט די סאָציאַל־דעמאָ־קראַטיע אין איהר געגנערשאַפט צום קריג?" אויף דער פראגע קאָן קיינער ניט ענטפערען. דאָס איז אפילו ניט קיין וויכטיגע פראגע. האָבען דען אונזערע פארלאמענטאריער געפאָדערט פון די גענעראַלען פון דער פרייסישער ארמיי א פאַרזיכערונג פון זיעג, איידער זיי האָבען געשטימט פאר דעם מלחמה בודזשעט? וואָס עס איז ריכטיג אין באַצוג צו מיליטערישע ארמעען, איז אויך אמת אין באַצוג צו רעוואָלוציאָנערע אַרמעען. ווען די נויטווענ־דיגקייט פאָדערט עס, געהען זיי אין שלאַכט, ניט פאָדערענדיג קיין פאַרזיכערונג אויף ערפאָלג. אין ערגסטען פאַל וואָלט די סאָ־ציאַליסטישע פאַרטיי געווען פאַר'מישפּט אויף פּאָליטישער אומ־טעטיגקייט אין די ערשטע מאָנאַטען פון קריעג.

זעהר מעגליך, אַז אונזער פאַרטיי וואָלט געווען געליטען די שרעקליכסטע פאַרפאָלגונגען, ווען זי וואָלט געווען גענימען א וואַ־גענדע, פּרינציפּיעלע שטעלונג. זי וואָלט געווען געליטען פּונקט ווי עס האָבען געליטען ליעבקנעכט און בעבעל אין יאָהר 1870. אָבער, ווי זאָגט איגנאַטץ אוער אין זיין רעדע ביי דעם יאָהרעס־פעבט פון זיעג פון סעדאן אין יאָהר 1895: „וואָס מאַכט עס אויס. א פאַרטיי וואָס דאַרף באַזיעגען די גאַנצע וועלט מוז הויך האַלטען איהרע פּרינציפּען, ניט רעכענענדיג זיך מיט אלע סכנות וואָס דאָס קען ברענגען. האַנדלען אַנדעריש הייסט — געהן פאַרלאָרען!"

„עס איז קיין מאָל ניט גרינג צו שווימען געגען שטראָם", זאָגט דער אַלטער ליעבקנעכט, „און ווען דער שטראָם איז דערצו נאָך אַזוי שטאַרק און שנעל ווי דער שטראָם פון ניאַגאַרע, איז דאָס שווימען געוויס ניט לייכטער! אונזערע עלטערע גענאָסען גע־דענקען נאָך דעם האַס צו אונז אין יאָהר 1878, דאָס יאָהר פון אונזער גרעסטער נאַציאָנאַלער שאַנדע — די סאָציאַליסטישע אויס־

ווי א מערדער אָדער א נידערטרעכטיגער פארברעכער; ביי דער מאסע איז דער סאָציאליסט געווען פאררעכנט פאר א שונא פון פאָלק און א פאררעטער. אזעלכע אויסברוכען פון דעם „פאָלקס זעלע" ערשטוינען און באטריבען אונז, זיי צודריקען אונז ממש מיט זייער ווילדען כעס. מען פיהלט זיך הילפלאָז ווי פאר א העכערער קראפט.

איהר האָט פאר זיך ניט קיין ממשות'דיגען געגנער. עס איז ווי אן עפידעמיע, אין פאָלק, אין דער לופט, איבעראל.

„דער אויסברוך פון 1878 קאָן אָבער ניט ווערען פארגליכען מיט דעם אויסברוך פון 1870. דאָס איז געווען א ציקלאָן פון מענשליכע ליידענשאפטען וואָס ברעכט, בויגט און פארניכטעט אלעס וואָס שטעהט איהם אין וועג; צו דעם קומט נאָך די שרעקליכע מיליטערישע מאשין אין איהר פולען שוידערהאפטען גאנג; און מיר שטעהען צווישען די צודריקענדע אייזערנע רעדער, וועמעס באריהרונג עס מיינט אויגענבליקליכער טויט; מיר געפינען זיך צווישען אייזערנע אָרעמס, וואָס דראָהען יעדע סעקונדע אונז אָנצוכאפען. און ביי דער זייט פון דער ווילדער קראפט פון דעם פריי־געוואָרענעם גייסט שטעהט אזא פאָלקאָמענער מעכאניזם פון דער מאָרד־קונסט, וואָס די וועלט האָט נאָך עד היום ניט געזעהן; און דער מעכאניזם איז אין פולען גאנג, יעדער קעסעל דערהיצט ביז צום פּלאצען. אין אזא צייט, וואָס קען באדייטען דער ווילען און די קראפט פון דעם איינצעלנעם? בפרט נאָך ווען מען פיהלט, אז מען שטעלט נור פאָר א קליינע מינאָריטעט, אז מען קען זיך ניט פארלאָזען אויף קיין שטיצע אין פאָלק.

„אין יענער צייט איז אונזער פארטיי נאָך געווען אין איהר ענטוויקלונגס־עפּאָכע. מיר זיינען געשטאנען פאר אזא ערנסטער פּראָבע, בשעת מיר האָבען נאָך ניט פארמאָגט קיין אָרגאניזאציע, וואָס זאָל אונז העלפען די פּראָבע צו באגעגענען. ווען די אנטי־סאָציאליסטישע באוועגונג איז געקומען אין דעם יאָהר פון שאנדע פאר דעם שונא און עהרע פאר דער סאָציאל־דעמאָקראטיע, דאן האָבען מיר שוין געהאט א שטארקע, ווייט־פארשפּרייטע אָרגאניזאציע. יעדער איינער פון אונז איז געווען געשטארקט פון דעם באוואוסטזיין אז ער וועט געפינען א מעכטיגע שטיצע אין דער

אָרגאַניזירטער באַוועגונג, וואָס איז געשטאַנען הינטער אונז. קיין מענש, אויב ער איז נאָר געווען ביים פולען זינען, האָט זיך ניט געקענט פאָרשטעלען אז די פּאַרטיי וועט פאַלען.

„עס איז, אַלזאָ, ניט געווען קיין קליינינגקייט אין יענער צייט צו שווימען געגען שטראָם. אָבער וואָס עס דאַרף געטאָן ווערען, מוז געטאָן ווערען. און מיר האָבען געסקריזשעט מיט די צייהן, שטעהענדיג פאַר דער אונפאַרמיידליכקייט. עס איז קיין צייט ניט געווען צו שרעקען זיך... בעבעל און איך... מיר האָבען אָהן שום ספק אויף קיין מאָמענט ניט פאַרטראַכט זיך וועגען דער ווארנונג. מיר האָבען ניט אָפּגעטראָטען. מיר האָבען געמוזט בלייבען אויף אונזער פּאָסט, וואָס עס זאָל ניט געווען טרעפען!“

זיי זיינען געבליבען אויף זייער פּאָסט, און פערציג יאָהר האָט די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע געלעבט מיט דער מאָראַלער קראַפט, מיט וועלכער זי האָט זיך דאַן געשטעלט דאַגעגען איהרע שונאים

דאָס זעלבע וואָלט ווידער געשעהן. זי וואָלט גאָר־נישט אויפגעטאָן, אָבער זי וואָלט געראַטעוועט די עהרע פון דעם פּראָלעטאַריאַט. און טויזענדער און טויזענדער פּראָלעטאַריער, וואָס פאַלען איצט אין די טראַנשעען, ניט וויסענדיג פאַר וואָס, וואָלטען ניט געשטאָרבען אין גייסטיגער עלענדקייט, נאָר מיט דעם פולען באַוואוסטזיין, אַז דאָס, וואָס עס איז געווען זיי אַם טייערסטען, די אינטערנאַציאָנאַלע וועלט־באַפרייענדע סאָציאַל־דעמאָקראַטיע, איז ניט געווען קיין פּוסטער חלום.

די שטימע פון אונזער פּאַרטיי וואָלט געווען אַן ערפרישענ־דער ווינד אין דער אַלגעמיינער שאָוויניסטישער שכרות פון די מאַסען. זי וואָלט פאַרהיט דעם באַוואוסטזייניגען פּראָלעטאַריאַט פון דער מלחמה־משוגעת און זי וואָלט געמאַכט אונמעגליך פאַר׳ן אימפּעריאַליזם צו פאַר׳סמ׳ען און פאַרטונקלען די מוחות פון פאָלק.

און וואָס ווייטער די מלחמה וואָלט אָנגעגאַנגען, און וואָס שרעקליכער עס וואָלטען געוואַקסען די גרויסאַרטיקייטען פון קריעג אין די בלוט־בעדער פון אַלע לענדער פון אייראָפּאַ; וואָס שאַרפער און קלערער עס וואָלט זיך אַרויסגעצייגט די אמת׳ע געשטאַלט פון דעם וועלט־אימפּעריאַליזם און וואָס געמיינער און אומפאַרשעמטער עס וואָלטען געוואַקסען די אַפּעטיטען פון די בלוט־דורשטיגע

מלחמה־שפעקולאַנטען, — אַלס מעהר עהרליכע, פּראָגרעסיווע און מענשליכע טיילען פון פאָלק וואָלטען געקומען אונטער דער פאָהן פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע. די דייטשע סאָציאַל־דעמאָקראַטיע וואָלט אין דעם ווילדען טאַנץ פון טויט און פארניכטונג געשטאַנען ווי א פעלז אין שטורמישען ים, זי וואָלט געווען דער עומד האש פון דעם גאַנצען אינטערנאַציאָנאַל, וואָס וואָלט געהיט און געפיהרט די אַרבייטער־באַוועגונגען אין אַלע לענדער פון דער וועלט. דער גרויסער מאָראַלער פּרעסטיזש פון די דייטשע סאָציאַל־דעמאָקראַטען וואָלט אין גאָר א קורצער צייט אויסגעאיבט זיין ווירקונג אויף די סאָציאַליסטען פון אַלע פעלקער. די באַוועגונג פאַר פרידען וואָלט זיך פארשפּרייט אומעטום און דער אַלגעמיינער פאַרלאַנג פאַר שלום וואָלט געבראַכט א סוף צו דער פעלקער־אויסשלאַכטונג.

זיכער איז דאָס געווען א ווירדיגע אויפגאַבע פאַר תלמידים פון מארקס, ענגעלס און לאַסאַל.

2. פרידען און דער אינטערנאַציאָנאַל.

ניט קוקענדיג אויף דער מיליטערישער דיקטאַטור און דער צענזור פון דער פּרעסע, ניט קוקענדיג אויף דעם ברודער־מאָרד פון דער מלחמה, ניט קוקענדיג אויף דער ניערלאַגע פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע, ענטשטעהט דאָך דער קלאַסענקאַמף אין זיין גאַנצער שטאַרקייט און ברעכט דורך דעם בורג־פרידען; פון דעם בלוט און רויך פון שלאַכטפעלדער ערהויבט זיך די סאָלידאַריטעט פון דעם אינטערנאַציאָנאַלען פּראָלעטאַריאַט. מיר מיינען ניט די שוואַכע פּראָבען מעכאַניש צו באַלעבען דעם אַלטען אינטערנאַציאָנאַל, אויך ניט די פארשפּרעכענס, וואָס לאָזען זיך הערען פון פארשיי־דענע זייטען צו שטעהן צוזאַמען נאָך דער מלחמה. ניין, טאַקע איצט אין דער מלחמה און פון דער מלחמה ענטשטעהט מיט נייער קראַפט דאָס באַוואוסטזיין, אַז די אַרבייטער פון אַלע לענדער האָ־בען איינעם און דעם זעלבען אינטערעס. די וועלט־מלחמה גופא ווידערלעגט אין גאַנצען די פאַלשע באַגריפען, וואָס זי האָט גע־שאַפען.

זיענ אָדער נידערלאַגע? דאָס איז דאָס שלאַג־וואָרט פון דעם אַלמעכטיגען מיליטאַריזם אין יעדען קעמפענדען פאָלק באַזונדער,

אין פונקט ווי א ווידער־קול ווידערהאָלען עס די סאָציאַל־דעמאָ־
קראַטישע פיהרער. זיעג אָדער נידערלאַגע איז געוואָרען די גרעס־
טע טרייב־קראַפט פאַר די ארבייטער פון דייטשלאַנד, פראַנקרייך,
ענגלאַנד און אנדערע לענדער, פונקט ווי דאָס איז ביי די הערשענדע
קלאַסען פון יענע מדינות. אונטער דעם קראַך פון די קאַנאָנען
זינקען אַלע פראָלעטארישע אינטערעסען. זייער אָרט פארנעמט
דער באַגעהר נאָך זיעג פאַר דעם אייגענעם לאַנד און נידערלאַגע
פאַר די אנדערע. און דאָך וואָס קען דער זיעג ברענגען פאַר דעם
ארבייטער?

לויט די אָפיציעלע ערקלערונגען פון די סאָציאַל־דעמאָקראַ־
טישע פיהרער, וועלכע זיינען אָנגענומען געוואָרען אָהן שום קרי־
טיק, קומט אויס, אז א דייטשער זיעג וואָלט מיינען פאַר דער באַ־
פעלקערונג פון דייטשלאַנד אן אונגעשטערטע, אונבאַגרענעצטע
אינדוסטריעלע ענטוויקלונג. א נידערלאַגע אָבער וואָלט באַדיי־
טען אינדוסטריעלען אונטערגאַנג.

אפילו אַן אייבערפלעכליכער בעאָבאַכטער קען לייכט אַרויס־
זעהן, אז דאָס זיעגרייכטע פאָלק קען ניט ערוואַרטען קיין שאַ־
דענערזאַץ וואָס וועט זיך קענען פאַרגלייכען מיט די פארלוסטען
וואָס די מלחמה וועט ברענגען. נאָך א זיעגרייכען אויסגאַנג פון
דער מלחמה וועט דאָס דייטשע פאָלק דאַרפען צאָהלען די מלחמה־
שולדען, פאַר וועלכע דער פאַטריאָטישער פאַרלאַמענט האָט „גע־
שטימט". ד. ה., דאָס פאָלק וועט דאַרפען נעמען אויף זיך אַן
אונגעהייערען יאָך פון באַשטייערונג און א פארשטאַרקטע מילי־
טערישע דיקטאַטור. דאָס וועלען זיין די איינציגע ממשות'דיגע
רעזולטאַטען פון דעם זיעג.

זאָלען מיר זיך יעצט פאָרשטעלען די ערגסטע מעגליכע רע־
זולטאַטען פון א נידערלאַגע, וועלען מיר געפינען אז מיט דער אויס־
נאַמע פון אימפעריאַליסטישע אנעקסיעס וועט דאָס בילד זיין פונקט
דאָס זעלבע. די ווירקזאַמקייט פון דער מלחמה געהט אזוי ווייט און
זי לאָזט אזוינע טיעפע וואָרצלען, אז דער מיליטערישער אויס־
גאַנג קען גאַנץ ווייניג ענדערען די ענדגילטיגע רעזולטאַטען.

און לאָמיר אפילו אָנגעמען, אז דאָס זיעגרייכע פאָלק וועט
קענען אויסמיידען די גרויסע קאַטאַסטראָפע ביי זיך אין לאַנד און

וועט קענען ארויפוואַרפען דעם גאַנצען יאָך אויף די באַזיעגטע. קען דאַן די דייטשע ארבייטער באַוועגונג האָפען אויף אַן ער־פאָלגרייכער ענטוויקלונג אַזוי לאַנג ווי די טעטיגקייט פון די פראַנ־צויזישע, ענגלישע, בעלגישע און איטאַליענישע ארבייטער ווערט געשטערט דורך אינדוסטריעלען צוריקגאַנג? די היינטיגע ארביי־טער באַוועגונג מיט איהר שווערען אַלטעגליכען קאַמף אין די גרוי־סע וועלט־אינדוסטריעס און מיט איהר מאַכטען־אָרגאַניזאַציע שטיצט זיך דורכאויס אויף דער קאָאָפעראַטיווער טעטיגקייט פון די אַרבייטער פון אַלע קאַפּיטאַליסטישע לענדער. אויב די אַר־בייטער־באַוועגונג זאָל בלייבען שטעהן שטיל אין די אַנדערע איי־ראָפּעאישע מדינות, אויב די דאָרטיגע פראָפעסיאָנעלע ארבייטער פאַראיינען זאָלען ווערען אָפגעשוואַכט און אויף אַזאַ אופן זאָל ווערען אָפגעשוואַכט די ווידערשטאַנדס־קראַפט פון ארבייט, וועט אויך די דייטשע אַרבייטער באַוועגונג ניט קענען בליהען. פון דעם ראָזיגען שטאַנדפּונקט איז דער פאַר־לוסט וואָס דער אַרבייטער־קלאַס ליידט אין זיין אינדוסטריעלען קאַמף פונקט דער זעלבער, צי דער דייטשער קאַפּיטאַל פאַרשטאַרקט זיך אויף דעם השבון פון דעם פראַנצויזישען, צי דער ענגלישער קאַפּיטאַל זאָל ווערען פאַר־שטאַרקט אויף דעם חשבון פון דעם דייטשען.

אצינד וועלען מיר זיך צוקוקען צו דער פאָליטישער ווירקונג פון דער מלחמה.

א זיעג פאַר דייטשלאַנד וואָלט מיינען ערשטענס, אַז זי וואָלט צונעמען בעלגיע, אייניגע פראַנצויזישע קאָלאָניעס און אייניגע אַנ־דערע טעריטאָריעס אין מזרח און מערב; זי וואָלט פאַרשפּרייט די האַפּסבורגער מאָנאַרכיע איבער אַ צאָהל נייע טעריטאָריעס; זי וואָלט אייפגעשטעלט אַ פּיקטיווע „גאַנצקייט" פון טערקיי אונטער דייטשען שוץ ד. ה. זי וואָלט פאַרוואַנדעלט אַזיע און מאַסעפּאָטאַמיע אין דייטשע פּראָווינצען. דאָס וואָלט מיינען אַ מיליטערישע און עקאָנאָמישע העגעמאָניע פון דייטשלאַנד און אייראָפּאַ. אַזאַ צו־שטאַנד וואָלט בשום אופן ניט קענען פיהרען צו קיין שטענדיגען גלייכגעוויכט אין דער וועלט פּאָליטיק. הגם די מלחמה וועט רואי־נירען אַלע איהרע אַנטיילנעמער און נאָך ערגער וועט עס זיין פאַר די באַזיענטע, וואָלטען זיך דאָך די פאָרבערייטונגען פאַר אַ נייער

וועלט מלחמה אָנגעהויבען אויף מאָרגען נאָך דער פרידענס ערקלע־רונג. די פאָרבערייטונגען וואָלטען פאָרגעקומען אונטער ענגלאַנדס פיהרערשאַפט ארונטערצואווארפען דעם יאָך פון דייטשען מיליטאַריזם פון אייראָפּאַ און אזיע.

וואָלטען ווידער ענגלאַנד און פראַנקרייך ארויס די זיעגער וואָלט עס ווארשיינליך הייסען אז דייטשלאַנד וואָלט פארלוירען א טייל פון איהרע קאָלאָניעס אזוי גוט ווי עלזאַס לאָטארינגען. דאָס וואָלט אויך ברענגען דעם באַנקראָט פון דעם דייטשען אלוועלט־ליך־פּאָליטישען מיליטאַריזם. דאָס ווידער וואָלט מיינען די צופאַ־לונג פון עסטרייך אונגארן און די ליקווידירונג פון טערקיי. הגם די צוויי שטאַאטען זיינען רעאַקציאָנער און זייער צופאַלונג איז נויטיג אין נאָמען פון פּראָגרעס, איז דאָך אין דעם איצטיגען אל־וועלטליכען פּאָליטישען צושטאַנד די צופאַלונג פון דער האַפּסבורגער מאָנאַרכיע און די ליקווידאַציע פון טערקיי זעהר ניט ווינשענס־ווערט. אזא צושטאַנד וואָלט ברענגען דערצו אז די פעלקער פון יענע מדינות זאָלען פארהאַנדעלט ווערען צו דעם, וואָס צאָהלט דעם גרעסטען פּרייז — רוסלאַנד, ענגלאַנד, פראַנקרייך אָדער איטאַליע. א זיעג אויף דער זייט וואָלט דאריבער געפיהרט צו א לעבהאַפטער באוואַפנונג ביי אלע באזיעגטע פעלקער — מיט דייטשלאַנד אן דער שפּיצע. עס וואָלט געבראַכט די אבסאָלוטע הערשאַפט פון מילי־טאַריזם און רעאַקציע איבער גאַנץ אייראָפּאַ מיט א נייער מלחמה אלס דעם ענדציעל.

אונטער אזעלכע באַדינגונגען ווערט פאַר דעם אייראָפּעאישען ארבייטער קלאַס די פראַגע פון זיעג אָדער נידערלאַגע אן אויסוואַל צווישען צוויי קלעפּ, אין פּאָליטישען זין פונקט ווי אין עקאָנאָמי־שען.

דער מוסר השכל וואָס דער פּראָלעטאריאַט האָט צו לערנען פון דער מלחמה איז דער פּאזיטיווער פאַקט, אז עס לוינט פאַר איהם קיין מאָל ניט אָנצונעמען ווי א ווידער־קול דאָס שלאָגוואָרט „זיעג אָדער נידערלאַגע“, ניט אין דייטשלאַנד און ניט אין פראַנקרייך, ניט אין ענגלאַנד און ניט אין עסטרייך. דאָס איז א שלאָגוואָרט וואָס קאָן האָבען א ממשותדיגע באַדייטונג נאָר פון דעם אימפּע־ריאַליסטישען שטאַנדפּונקט. פאַר יעדער גרויסער מאַכט האָט דאָס

צו באַרייטען דאָס געווינס אָדער דעם באַרלוסט פון דער פּאָליטישער וועלט מאַכט, עס האָט צו באַרייטען אַנעקסיעס, קאָלאָניעס, מיליטערישע איבערמאַכט.

פאַר דעם איינ אָפּעאישען פּראָלעטאַריאַט אַלס קלאַס וועט דער זיעג אָדער די נידערלאַגע פון אירגענד וועלכער גרופּע, וואָס באַטייליגט זיך אין דער איצטיגער מלחמה זיין אַן אומגליק. די מלחמה אַן און פאַר זיך, וואָס דער מיליטערישער אויסגאַנג זאָל ניט זיין, איז די גרעסטע נידערלאַגע פאַר דעם אַרבייטער קלאַס פון אייראָפּאַ. דער איינציגער מעגליכער זיעג וואָלט זיין ווען דער פּראָלעטאַריאַט זאָל דורך אינטערנאַציאָנאַלע רעוואָלוציאָנערע טעטיגקייט צווינגען די מעכטע אָפּצושטעלען די מלחמה און צו שליסען אַ שנעלען פרידען. נאָר אַזאַ זיעג וואָלט געקענט ווירקליך ראַטעווען בעלגיען און אויפשטעלען אַ דעמאָקראַטיע אין אייראָפּאַ.

אַזוי אַרום ווערט דער כאַראַקטער פון דער מלחמה אין די באַזונדערע לענדער תמיד באַצייכענט נאָר דורך דער היסטאָרישער סביבה פון געגענוואַרטיגען אימפּעריאַליזם, און די דאָזיגע סביבה מאַכט, אַז איצט זיינען נאַציאָנאַלע פאַרטיידיגונגס־מלחמות בכלל אונמעגליך...

אין דער איצטיגער מלחמה קאָן נישט דער קלאַסען־באַוואוסטזיניגער פּראָלעטאַריאַט אידענטיפיצירען זיין זאַך מיט וועלכען ס'איז פון די מיליטערישע לאַגערן. אָבער צי בעדייט דאָס, אַז די פּאָליטיק פון פּראָלעטאַריאַט פאַרלאַנגט פון איהם צו האַלטען זיך ביים סטאַטוס קוואָ? אַז אונזער איינציגער טעטיגקייט־פּראָגראַם איז דער פאַרלאַנג, אַז אַלץ זאָל בלייבען אַזוי, ווי ס'איז געווען פאַר דער מלחמה? פאַרקעהרט, די עקזיסטירענדע לאַגע איז דאָך קיינמאָל נישט געווען אונזער אידעאַל, זי האָט ניט אָפּגעשפּיגעלט אויך די זעלבסט־באַשטימונג פון די פעלקער. נאָך מעהר: די פריהערדיגע לאַגע קאָן מען שוין ניט אָפּראַטעווען, הייל זי עקזיסטירט שוין ניט, אפילו ווען עס זאָלען בלייבען אומפאַרענדערט די פריהערדיגע נאַציאָנאַלע גרענעצען פון די מלוכות. די מלחמה

האָט אַרויסגערופן נאָך דער פאָרמאַלער ליקווידאַציע פון איהרע פאָלגען געוואַלדיגע ענדערונגען אין דעם צוזאַמענשטעל און דער געגענזייטיגער אָפּשאַצונג פון די כחות. זי האָט אויך אומגעענדערט די פאַרבאַנדען און די סתירות, די מלחמה האָט אונטערגעגעבן אַ שאַרפער רעוויזיע די באַציהונגען פון די מלוכות צו אַנדערע און פון די קלאַסען אין דער געזעלשאַפט, זי האָט אויך אַ סוף געמאַכט צו אַזוי פיעל אַמאָליגע אילוזיעס און מאַכטען, האָט געשאַפען אַזעלכע שטאַרקע נייע שטראָמען און אַזעלכע נייע אויפגאַבען, אַז דער צוריקקעהר צום אייראָפּאַ פון פאַר'ן 4טען אויגוסט 1914 איז אַזוי ניט מעגליך, ווי ס'איז ניט מעגליך דער צוריקקער צו די פאַר־רעוואָלוציאָנערע באַדינגונגען נאָך אַ רעוואָלוציע, ווען זי ווערט אַפילו אונטערדריקט. די פּאָליטיק פון פּראָלעטאַריאַט ווייסט ניט פון קיין אָפּטרעטען אויף צוריק, זי קאָן נאָר געהן פאָרווערטס, אַרויסלויפען פאַר דעם וואָס עקזיסטירט, ווי אויך פאַר דער נייער לאַגע. נאָר אין דעם זין קאָן די אייגענע פּאָליטיק פון פּראָלעטאַריאַט זיך אַקעגענשטעלען ביידע אימפּעריאַליסטישע לאַגערען פון דער וועלט־מלחמה.

אָבער די דאָזיגע פּאָליטיק קאָן נישט באַשטעהן דערין, אַז די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פּאַרטייען (יעדע באַזונדער אָדער אַלע צוזאַמען) זאָלען צוזאַמענשטעלען אויף אינטערנאַציאָנאַלע קאָנפערענצען פּראָיעקטען און זאָלען זיך קלוגען איבער רעצעפּטען פאַר דער בורזשואַזער דיפּלאָמאַטיע, אויף וועלכען אופן זי דאַרף שליסען דעם שלום, וועלכער זאָל מעגליך מאַכען אַ ווייטעריגע פריעדליכע און דעמאָקראַטישע ענטוויקלונג. אַלע פאָדערונגען פון פולשטענדיגער אָדער טיילווייזער „ענטוואַפנונג“, מבטל מאַכען די געהיימע דיפּלאָמאַטיע, צוקלאַפּען די גרויסע מלוכות אויף קליינע נאַציאָנאַלע מלוכה־לעך — האָבען אַ פּשוט־אוטאָפּישען כאַראַקטער, כל־זמן די וועלט געפינט זיך אונטער דער הערשאַפט פון קאַפּיטאַל. צוליעב זיין הערשאַפט — באַזונדער ביים איצטיגען אימפּעריאַליסטישען קורס — קאָן דער קאַפּיטאַל זיך נישט אָפּזאָגען פון מיליטאַריזם, פון דער געהיימער דיפּלאָמאַטיע און צענטראַליסטישע פיעל־נאַציאָנאַלער מלוכה; דעריבער פיהרען אויף די באַטרעפענדע פּאָסטולאַטען, ווען זיי ווערען נאָר קאָנסעקווענט דורכגעפיהרט, אייגענט־

ליך צו איין פשוט'ער „פּאָדערונג": באזייטיגען די קאפּיטאליסטישע קלאסען־מלוכה. די פּאָליטיק פון פּראָלעטאריאט קאָן באקומען פאר זיך אויפסניי דאָס געהעריגע אָרט ניט מיט דער הילף פון אוטאָפּיסטישע עצות און פּלענער, אויף וועלכען אופן עס וואָלט זיך געלאָזט דורך טיילווייזע רעפאָרמען מילדערען, פערגלעטען און צופלאטשען דעם אימפּעריאליזם אין די ראַמען פון א בורזשואזער מלוכה.

דאָס אייגענטליכע פּראָבלעם, וועלכען די וועלט־מלחמה האָט אנגעוואָרפען די סאָציאליסטישע פּארטייען, באשטעהט אין דער פעהיגקייט פון די פּראָלעטארישע מאסען צום קאמף מיט'ן אימפּעריאליזם; פון דער לעזונג פון דעם פּראָבלעם איז אָפּהענגיג דער ווייטערדיגער גורל פון דער ארבייטער־באוועגונג. דעם אינטערנאציאָנאלען פּראָלעטאריאט פעהלען נישט קיין פּאָסטולאטען, פּראָגראמען און לאָזונגען, עס פעהלען איהם אָבער מעשים, ענטשידענער ווידערשטאנד, פעהיגקייט צו אטאקירען דעם אימפּעריאליזם אין ריכטיגען מאָמענט, גראָד בשעת דער מלחמה, און רעאליזירען דעם אַלטען לאָזונג: „א מלחמה דער מלחמה!" אָט דאָס איז דער ראָדוס, אָט וואו מען דארף שפּרינגען, אָט דאָס איז דער ווענדונגס־פּונקט אין דער פּאָליטיק פון פּראָלעטאריאט און פון איהר ווייטערדיגער צוקונפט.

דער אימפּעריאליזם, צוזאמען מיט זיין ברוטאלער פּאָליטיק פון גוואַלד־טהאט און מיט דער קייט פון כסדר'דיגע געזעלשאפטליכע קאטאסטראָפען, וועלכע ער רופט ארויס, בילדעט זיכער פאר די הערשענדע קלאסען פון דער איצטיגער קאפּיטאליסטישער וועלט א היסטאָרישע נויטווענדיגקייט. דעריבער וואָלט אויך געווען פאטאל, ווען דער פּראָלעטאריאט וואָלט פון איצטיגען קריעג ארויסגעטראָגען די שוואכסטע האָפנונג און מיינונג, אז ס'איז מעגליך די ווייטערדיגע אידילישע און פרידליכע ענטוויקלונג פון קאפּיטאליזם. אָבער פון דער היסטאָרישער נויטווענדיגקייט פון אימפּעריאליזם קומט פאר דער פּאָליטיק פון פּראָלעטאריאט נישט ארויס די פאָלגע, אז זי דארף קאפּיטולירען פאר'ן אימפּעריאליזם, און פון איצט אָן וועגעטירען (לעבען אָהן מעשים) אין זיין שאָטען,

שפּייזענדיג זיך מיט די גוטוויליגע ברעקלעך פון זיינע נצחנות.

דער פּראָצעס פון דער געשיכטליכער ענטוויקלונג קומט פאָר אויפ׳ן וועג פון סתירות, און יעדע נויטווענדיגקייט ברענגט מיט זיך א צווייטע, וועלכע בילדעט איהר קאָנטראַסט. די קלאַסען־הערשאַפט פון דער בורזשואַזיע איז אָהן ספק א נויטווענדיגקייט, אָבער אַזאַ נויטווענדיגקייט איז אויך דער אויפשטאַנד פון די אַרבייטער געגען איהם; דער קאַפּיטאַל בילדעט א געשיכטליכע נויטווענדיגקייט, אָבער אַזאַ נויטווענדיגקייט בילדעט אויך זיין באַגראַבער, דער סאָציאַליסטישער פּראָלעטאַריער; א היסטאָרישע נויטווענדיגקייט איז די אַלוועלטליכע מאַכט פון אימפּעריאַליזם, אָבער אויך אין אַזאַ מאָס א נויטווענדיגקייט איז דאָס אַראָפּוואַרפען די דאָזיגע מאַכט דורך דעם פּראָלעטאַרישען אינטערנאַציאָנאַל. אויף יעדען שריט טרעטען אַרויס צוויי היסטאָרישע נויטווענדיגקייטען, וועלכע באַקעמפען זיך געגענזייטיג; און אונזער נויטווענדיגקייט טרעט אַריין אין איהר רעכט מיט דעם מאָמענט, ווען איהר געגנערין, די קלאַסען־הערשאַפט פון דער בורזשואַזיע, הערט אויף צו זיין א טרעגערין פון היסטאָרישען פּראָגרעס און ווערט א געפעהרליכער טאָרמאַז פון דער ווייטערדיגער ענטוויקלונג פון דער געזעלשאַפט. אין דער באַציהונג צו דער קאַפּיטאַליסטישער הערשאַפט האָט דאָס טאַקע באַוויזען די איצטיגע וועלט־מלחמה.

דאָס שטרעבען פון דעם קאַפּיטאַליזם נאָך אימפּעריאַליסטישע אויסשפּרייטונג, אַלס דער אויסדרוק פון זיין פאָלקאָמענסטער רייפקייט פאר זיין אונטערגאַנג, האָט די עקאָנאָמישע טענדענץ צו פאַרוואַנדלען די גאַנצע וועלט אין קאַפּיטאַליסטישע לענדער. דער קאַפּיטאַליזם זוכט אַרונטערצואוואַרפען אַלע אַלטע פאָרקאַפּיטאַליסטישע פּראָדוקציאָנס־מעטאָדען; ער זוכט צו אונטעריאָכען אַלע נאַטירליכע רייכטימער און אַלע פּראָדוקציאָנס־מיטלען צום קאַפּיטאַל, און צו פאַרוואַנדלען די אַרבייטער מאַסען פון אַלע פעלקער אין די לייב־אייגענע פונ׳ם אינטערנאַציאָנאַלען קאַפּיטאַל. פון מערב ביז מזרח, פון ווייטסטען דרום ביז׳ן ווייטסטען צפון האַלט דער קאַפּיטאַליזם אין איין אויסראָטען די איבערבלייבענישען פון די אַלטע קאָמוניסטישע סאָציאַלע גרופּען, פון דער פעאָדאַלער געזעלשאַפט,

פון דער פאַטריאַרכאַלישער אָרדנונג און פון דער אַלטער האַנט־אַרבייט פּראָדוקציע. גאַנצע פעלקער ווערען פאַרניכטעט, אַלטע ציוויליזאַציעס ווערען נידערגעשלאָגען און זייער פּלאַץ פאַרנעמט דאָס היינטיגע סיסטעם פון פּראָפיט מאַכעריי. אָט דער גרויזאַמער זיעג־מאַרש פון דעם קאַפּיטאַליזם, באַגלייט פון אַלע מיטלען פון אויסבערמאַכט, רויבעריי און נידערטרעכטיגקייט האָט איין ליכטיגען פונקט. ער האָט געשאַפען דעם גרונד פאַר זיין אייגענער נידערלאַגע, ער האָט געשאַפען דאָס קאַפּיטאַליסטישע סיסטעם, דאָס איינציגע נאָך וועלכען עס מוז פאָלגען די אַלוועלטליכע סאָציאַליסטישע רעוואָלוציע. דאָס איז דער איינציגער קולטורעלער און פּראָגרעסיווער ווערט פון די אַזוי גערופענע גרויסע קולטור־ווערק וואָס זיינען אריינגעבראַכט געוואָרען אין די פּרימיטיווע לענדער.

פאַר די קאַפּיטאַליסטישע עקאָנאָמיסטען און פּאָליטיקאַנען זיינען אַזוינע זאַכען ווי אייזענבאַהנען, שוועבעלאַך, קאַנאַליזאַציע און דאָס גלייבען אמת׳ע קולטור און פּראָגרעס. ווען מען נעמט אָבער די אַלע צווייגען פון מאָדערנער ענטוויקלונג און מען פּלאַנצט זיי אַריבער אויף דעם באָדען פון פּרימיטיווע באַדינגונגען באַדייטען זיי ניט קיין קולטור און ניט קיין פּראָגרעס. די פעלקער וואָס דאַרפען איינער און דערזעלבער צייט טרינקען פון דעם ביטערען בעכער פון ליידען און שרעק פאַר צוויי פאַרשיידענע געזעלשאַפטליכע אָרדנונגען, איינע וואָס ווערט אויפגעהאַלטען פון די טראַדיציאָנעלע לאַנד־אייגענטימערס, און די אַנדערע פון די העכסט מאָדערנע ראַפינירטע קאַפּיטאַליסטישע עקספּלואַטאַטאָרס, דאַרפען צו טייער באַצאָהלען פאַר אַזאַ קולטור און פּראָגרעס. זיי ווערען שנעל רואינירט סיי עקאָנאָמיש, סיי קולטורעל. אין היסטאָרישען זין קאָן דער קאַפּיטאַליסטישער זיעגעס־מאַרש איבער דער וועלט ווערען באַצייכענט אַלס פּראָגרעס נאָר אויף אַזוי ווייט, אויף וויפיעל ער גרייט צו די מאַטעריעלע באַדינגונגען פאַר דער פאַרניכטונג פון דעם קאַפּיטאַליזם און דער אָפּשאַפונג פון דער קלאַסענגעזעלשאַפט. אין דעם זין ווירקט אויף דער אימפּעריאַליזם צו אונזער גונסטען.

דאָס בלוט וואָס איז פאַרגאָסען געוואָרען אין דער יוני שלאַכט האָט נידערגעשלאָגען די פראַנצויזישע אַרבייטער באַוועגונג אויף

אונדערטהאַלבען צעהנדליג יאָהר. די בלוט פאַרגיסונג פון דעם קאָמונע־פּאָגראָם האָט זי ווידער אַ שטויס געטאָן צוריק אויף מעהר ווי צעהן יאָהר. אַצינד האָבען מיר פאַר זיך אַ פּאָגראָם וואָס די וועלט האָט נאָך קיין מאָל אַזאַ ניט געזעהן. דער דאָזיגער פּאָגראָם פאַרקלענערט די אַרבייטער באַפעלקערונג אין אַלע לענדער. עס בלייבען נאָר די פרויען, די אַלטע לייט און די פאַרקריפּעלטע... דאָס איז אַ בלוט פאַרגיסונג וואָס דראָהעט צו מאַכען בלוטלאָז די אייראָפּעאישע אַרבייטער באַוועגונג.

נאָך אַזאַ מלחמה און די האָפנונג פון דעם סאָציאַליזם וועט באַגראָבען ווערען אונטער די חורבות פון דער אימפּעריאַליסטישער גרויזאַמקייט. דאָס מיינט מעהר ווי די אכזריות׳דיגע פאַרניכטונג פון ליעזש און די קאַטהעדראַלע פון ריימס. דאָס איז אַ קלאַפּ ניט דער קאַפּיטאַליסטישער ציוויליזאַציע פון דער פאַרגאַנגענהייט, נאָר דער סאָציאַליסטישער ציוויליזאַציע פון דער צוקונפט; אַ טויט־קלאַפּ פאַר דער קראַפט וואָס טראָגט אין זיך די צוקונפט פון דער מענשהייט, די איינציגע קראַפט וואָס איז בכוח צו ראַטעווען די קאָסטבאַרע אוצרות פון דער פאַרגאַנגענהייט און זיי אַריבער־טראָגען אין אַ בעסערער געזעלשאַפטס אָרדנונג. דאָ ווייזט דער קאַפּיטאַליזם אַרויס סמנים פון טויט, עס צייגט זיך אַרויס אַז ער האָט מקריב געווען זיין היסטאָרישע עקזיסטענץ באַרעכטיגונג, אַז זיין הערשאַפט איז מעהר ניט פאַראייניגבאַר מיט דעם צושטאַנד פון דער וועלט.

אָבער דאָ איז אויך דער באַווייז אַז די מלחמה איז ניט נאָר מאָרד נאָר אויך זעלבסטמאָרד פאַר דעם אייראָפּעאישען אַרבייטער קלאַס. די סאָלדאַטען פון דעם סאָציאַליזם, די אַרבייטער פון ענג־לאַנד, פראַנקרייך, דייטשלאַנד, איטאַליע און בעלגיע מאָרדען איי־נער דעם צווייטען, פאָלגענדיג דעם באַפעהל פון דעם קאַפּיטאַליזם. זיי שטעכען איינער דעם צווייטען אַריין דאָס קאַלטע פאַרניכטענדע אייזען אין דער ברוסט; זיי וואַקלען זיך איבער זייערע אייגענע קברים, שטיקענדיג איינער דעם צווייטען צום טויט.

„דייטשלאַנד, דייטשלאַנד איבער אַלעס“, „עס לעבע די דעמאָ־קראַטיע“, „עס לעבע דער צאַר און די שקלאַפעריי“, „צעהן טויזענד

לייוועגטענע פּאַלאַטקעס, גאַראַנטירט לויט די קאָנטראַקטען", „הונ־
דערט טויזענד פונט חזיר פעט", „אַ סובסטיטוט פאַר קאַפע, קען
באַלד צוגעשטעלט ווערען"... דיווידענדען וואַקסען — ארבייטער
פאַלען; און מיט יעדען איינעם געהט אראָפּ אין קבר אַ קעמפער
פאַר דער צוקונפט, אַ סאָלדאַט פון דער רעוואָלוציע, אַ באַפרייער
פון דער מענשהייט פון דעם קאַפּיטאַליסטישען יאָך.

דער שגעון וועט זיך ניט אָפּשטעלען, דער בלוטיגער גיהנם־
קאַשמאַר וועט ניט אויפהערען ביז די ארבייטער פון דייטשלאַנד,
פראַנקרייך, רוסלאַנד און ענגלאַנד וועלען ניט ערוואַכען פון זייער
שכור'ן שלאָף; ביז זיי וועלען איינער דעם צווייטען ניט גרייכען אַ
ברודער האַנט און וועלען דערטרונקען דעם בעסטיאַלישען כאָר פון
מלחמה אגיטאַטאָרען און דאָס הייזעריגע קול פון די קאַפּיטאַליסטי־
שע ווילדע חיות אין דעם מעכטיגען רוף פון ארבייט, „פּראָלעטאַריער
פון אַלע לענדער, פאַראייניגט אייך!"

ד ר י ט ע ר ט י י ל

די דייטשע רעוואָלוציע

(די פּראָגראַם־רעדע אויף דעם גרינדונגס־צוזאַמענפאָהר פון דער „ספּאַרטאַקוס“־פּאַרטיי און אויסגעוועהלטע פּאָליטישע אַרטיקלען)

עמיצער האָט געזאָגט: ליעבקנעכט — דאָס האַרץ פון דער רעוואָלוציע, לוקסעמבורג — דער קאָפּ פון דער רעוואָלוציע. דאָס איז ניט קיין גוזמא אָדער רעדנערשע פראַזע. ראָזאַ לוקסעמבורג איז אָהן ספק געווען דער קאָפּ פון דער רעוואָלוציע אויף וויפיעל די רעוואָלוציע איז געווען און געשטרעבט צו זיין אַ סאָציאַלע רעוואָלוציע. די פּאָר לייט־אַרטיקלען פון ראָזאַ לוקסעמבורג'ס פּען און די פּאָר חדשים רעוואָלוציע, און ניט מעהר, וואָס איז איהר באַשערט געווען דורכצומאַכען, באַווייזען דעם ריזיגען פלאַמענדען גייסט, וואָס די דער'הרג'עטע פיהרערין פון די דייטשע אַרבייטער האָט געהאַלטען אין באַזיץ פון איהר געניאַלען קאָפּ. און די רעדע פאַר דעם גרינדונגס־צוזאַמענפאָהר פון דעם „ספּאַרטאַקוס"־בונד איז דער גאַנצער באַווייז, ווי גוט די רעאַקציע האָט געוואוסט, וואָס זי טוט, ווען זי האָט ראָזאַ לוקסעמבורג אָפּגעראַמט פון וועג. זאָל דאַ פאַרצייכענט ווערען אַ קליינע איינצעלהייט, אַ קליינע אָבער אַ באַדייטונגספולע.

אויף דעם דאָזיגען צוזאַמענפאָהר, וואָס איז אָפּגעהאַלטען געוואָרען ערב די וואַהלען צו דער דייטשער גרינדונגס־פאַרזאַמלונג, האָט ראָזאַ לוקסעמבורג פאַרטיידיגט דעם פאָרשלאַג, אַז די אַרבייטער זאָלען אַנטייל נעמען אין די וואַהלען. קאַרל ליעבקנעכט האָט פאַרטיידיגט די זעלביגע שטעלונג. אָבער דער צוזאַמענפאָהר האָט במעט איינשטימיג פאַרוואָרפען דעם פאָרשלאַג. דאָס איז דעמאָלט געווען אין דעם סאַמע שפּיץ פון דעם אויפשוואונג פון דער דייטשער רעוואָלוציע. די האַנדלונג אין פרט פון צוטרייבען די אַל־רוסישע גרינדונגס־פאַרזאַמלונג (אוטשרעדיטעלנאָיע סאָבראַניע) איז נאָך פריש געווען אין זכרון, עס איז דאָך אַזוי לייכט נאָכצופאָלגען ביישפּיעלען. די אַרבייטער האָבען ניט גענומען ראָזאַ לוקסעמבורג'ס (און קאַרל ליעבקנעכט'ס) עצה. ערשט מיט צוויי יאָהר שפּעטער האָט די דייטשע קאָמוניסטישע פּאַרטיי (ספּאַרטאַקאַנער) באַשלאָסען צו פאַרריכטען דעם אַלטען פעהלער און אַנטייל צו נעמען אין די וואַהלען צום דייטשען פּאַרלאַמענט (רייכסטאַג).

די עטליכע פאָלגענדיגע אַרטיקלען ווייזען העל און קלאָהר די פּאָליטישע פּערזענליכקייט פון ראָזאַ לוקסעמבורג.

י. ב. ס.

אויפרוף צום אַלוועלטליכען פּראָלעטאַריאַט

פּראָלעטאַריער! מענער און פרויען ארבייטער! גענאָסען!

די רעוואָלוציע איז אויף דעם דייטשען באָדען, די סאָלדאַטען־מאַסען, וואָס מ'האָט פיער יאָהר געטריבען אויף די שלאַכטפעלדער זיינען פיער יאָהר אויסגעשלאַכטעט געוואָרען צוליב די קאַפּיטאַ־ליסטישע פּראָפיטען, און די ארבייטער־מאַסען, וואָס זיינען פיער יאָהר עקספּלואַטירט, געדריקט און פארהונגערט, האָבען רעוואָל־טירט. דער שרעקליכער אינסטרומענט פון אונטערדריקונג — דער פּרייסישער מיליטאַריזם, די בייטש פון דער מענשהייט — ליעגט אַ צובראָכענער. די שולדיגע פון דער דאָזיגער מלחמה, דער קאַיזער און דער קרוינפּרינץ זיינען אנטלאָפען פון לאַנד. סאָ־וויעטען פון ארבייטער און סאָלדאַטען זיינען איבעראַל געגרינדעט געוואָרען.

פּראָלעטאַריער פון אַלע לענדער, מיר באַהויפּטען ניט, אַז אין דייטשלאַנד האָט שוין דער ארבייטער קלאַס די גאַנצע מאַכט, אַז די פּראָלעטאַרישע רעוואָלוציע האָט שוין פאָלשטענדיג געזיעגט. אין דער רעגיערונג זיצען נאָך די אַלע סאָציאַליסטען, וואָס האָבען אין אויגוסט 1914 פארלאָזען אונזער טייערסטען באַזיץ, דעם אינ־טערנאַציאָנאַל; וואָס האָבען פיער יאָהר פארראַטען דעם דייטשען ארבייטער קלאַס און גלייכצייטיג דעם אינטערנאַציאָנאַל.

אָבער, פּראָלעטאַריער פון אַלע לענדער, איצט רעדט צו אייך דער דייטשער פּראָלעטאַריאַט אַליין. מיר גלויבען, מיר האָבען דאָס רעכט צו אַפּעלירען צו אייך אין זיין נאָמען. פון דעם ערש־טען טאָג אָן זינט די מלחמה האָט זיך אָנגעהויבען האָבען מיר זיך אָנגעשטרענגט צו טאָן אונזער אינטערנאַציאָנאַלע פליכט און מיר האָבען באַקעמפּט די פארברעכערישע רעגיערונג מיט אַלע אונזערע

קרעפטען און געשטעמפּעלט זי אַלס די איינציגע וואָס איז געווען ווירקליך שולדיג אין דער דאָזיגער מלחמה.

איצט, אין דעם מאָמענט, זיינען מיר גערעכטפערטיגט פאַר דער געשיכטע, פאַר דעם אינטערנאַציאָנאַל, פאַר דעם דייטשען פּראָלעטאַריאַט. די מאַסען זיינען ענטוזיאַסטיש מסכים מיט אונז, אַלץ ברייטערע שיכטען פון פּראָלעטאַריאַט באַגרייפען, אַז עס האָט שוין געשלאָגען די שעה פון דער קאַפּיטאַליסטישער הערשאַפט.

אָבער דיזע גרויסע פראַגע קאָן ניט דורכגעפיהרט ווערען בלויז מיט די קרעפטען פון דעם דייטשען פּראָלעטאַריאַט אליין. דער דייטשער פּראָלעטאַריאַט קאָן קעמפען און זיעגען, אַפּעלירענדיג צו דער סאָלידאַריטעט פון דעם אַלוועלטליכען פּראָלעטאַריאַט.

חברים פון אַלע קריעגספיהרענדע לענדער, מיר ווייסען גאַנץ גוט אייער לאַגע. מיר ווייסען גאַנץ גוט, אַז אייערע רעגירונגען זיינען די זיעגער אין דער מלחמה, זוכען צו פאַרבלענדען די אויגען פון פאָלק מיט דעם אויסערליכען גלאַנץ פון נצחון. מיר ווייסען, אַז א דאַנק דעם ערפאָלג פון מערדעריי געלינגט זיי צו מאַכען פאַרגעסען די ציעלען פון דער מערדעריי.

מיר ווייסען אָבער אויך עפּעס וואָס אַנדערש. מיר ווייסען, אַז אויך אין אייערע לענדער האָט דער פּראָלעטאַריאַט געבראַכט די גרעסטע קרבנות, אַז די פּראָלעטאַריער אין אַלע לענדער זיינען מיעד פון דעם מורא'דיגען מענשען־מאָרד, אַז די פּראָלעטאַריער וואָס קערען זיך אום צוריק פון דער מלחמה געפינען אין זייערע אָרימע היימען נויט און דחקות, בעת עטליכע קאַפּיטאַליסטען האָבען פונ'ם בלוט פון די מאַסען אויפגעבויט ריזיגע פאַרמעגענס.

דער אימפּעריאַליזם פון אַלע לענדער ווייס ניט פון קיין „פאַרשטענדיגונג", ער ווייס נאָר פון איין רעכט — קאַפּיטאַליסטישע פּראָפיטען; ער ווייס נאָר פון איין שפּראַך — די שפּראַך פון געווער; ער ווייס נאָר איין מעטאָדע — געוואַלט־טאַט. איצט רעדט ער אין אַלע לענדער, אין אייערע אַזוי גוט ווי ביי אונז, וועגען „א ליעג פון נאַציאָנען", וועגען „רעכט פון קליינע נאַציאָנען", וועגען „זעלבסטבאַשטימונג". ער געברויכט בלויז די געוועהנליכע ליגנערישע פראַזען פון די הערשער, אום איינצושלעפערען די וואַכזאַמקייט פון די פּראָלעטאַריער.

פּראָלעטאַריער פון אַלע לענדער! די איצטיגע מלחמה מוז זיין די לעצטע! דאָס מוזען מיר אויספיהרען אַלס פליכט צו די 12 מיליאָן אויסגעשאָכטענע קרבנות, צו אונזערע קינדער, צו דער מענשהייט.

אייראָפּע איז רואינירט געוואָרען דורך דיזער מערדערליכער מלחמה. 12 מיליאָן הרוגים באַדעקען די אימה'דיגע סצענעס פון די אימפּעריאַליסטישע מערדעריין. די בליהענדע פון דער יוגענד, די בעסטע מאַנשאַפט איז פאַרצעהרט. די פּראָדוקטיווע כחות פון דער מענשהייט זיינען פאַרשוואונדט. די מענשהייט איז פאַרבלוטיגט כמעט צום טויט פון אזא אומגעהערטען בלוט־פאַרלוסט. זיעגער און באזיגטע שטעהען אויפ'ן לאַנד פון אָפּגרונט. די מענשהייט איז אין געפאַהר פון דעם שרעקליכסטען הונגער, פון א שטילשטאַנד פון דעם גאַנצען פּראָדוקציאָנס מעכאַניזם, פון מגפות, פון דעגענעראַציע.

די גרויסע פאַרברעכער זיינען די הערשענדע קלאַסען, זיי אַליין זיינען ניט אימשטאַנד צו קאָנטראָלירען דאָס, וואָס זיי האָבען אַליין באַשאַפען. די בעסטיע פון קאַפּיטאַל, וואָס האָט אָנגעצונדען דעם העלישען וועלט־בראַנד, איז ניט בכח איהם איינצולעשען,, איינצושטעלען אָרדנונג, צו פאַרזיכערען ברויט און אַרבייט, פרידען און ציוויליזאַציע, גערעכטיגקייט און פרייהייט פאַר דער געפּייניגטער מענשהייט.

דאָס וואָס די הערשנדע קלאַסען טוען איצט וועגען שלום און גערעכטיגקייט איז דאָס נאַר א פאַרבעריטונג פאַר ברוטאַלער מאַכט פון וועלכער עס שמעקט שוין אַרויס איהר קאָפּ די טויזענטקעפּיגע שלאַנג פון אונטערדריקונג, פון האַס און פון נייע בלוטיגע מלחמות.

נאָר סאָציאַליזם קאָן אויפטאָן די גרויסע אַרבייט פאַר אייביגען פרידען, היילען די טויזענטער וואונדען פון וועלכע די מענשהייט בלוטיגט, צו איבערבויען אַלעס, וואָס איז רואינירט און צוטראַמפּעלט געוואָרען — פעלדער, וועלדער, גערטנער, בנינים — און אָרגאַניזירען אַלע פּראָדוקטיווע קרעפטען, אַרויסרופען די מאַראַלע ענערגיע ביי דער מענשהייט, איינשטעלען סאָלידאַריטעט אנשטאַט האַס, האַרמאָניע און רעספּעקט צו יעדען מענשען.

דערפאַר ווענדען מיר זיך צו אייך, דערפאַר רופען מיר צו אייך: ערוואַכט צום קאַמף! ערוואַכט צו טעטיגקייט! די צייט פון פוסטע מאַניפעסטאַציעס, פּלאַטאָנישע רעזאָלוציעס און שעהן־קלינגענדע פראַזען — איז אַריבער! די צייט פאַר טעטיגקייט איז געקומען. זאָל דער אינטערנאַציאָנאַל ווערען טעטיג! מיר בעטען אייך אויסצוּוועהלען סאָוויעטען פון אַרבייטער און סאָלדאַטען איבעראַל. זיי זאָלען פאַרכאַפּען די פּאָליטישע מאַכט און צוזאַמען וועלען מיר באַפעסטיגען דעם פריעדען.

ניט לאָיד־דזשאָרדזש און פּואַנקארע, ניט סאָנינאָ, ווילסאָן און ערצבערגער אָדער שיידעמאַן קאָנען אויפריכטיג מאַכען שלום. שלום דאַרף געמאַכט ווערען אונטער דער פלאַטערענדער פאָהן פון דער סאָציאַליסטישער וועלט־רעוואָלוציע.

ראָזא לוקסעמבורג,
קלארא צעטקין,
קארל ליעבקנעכט,
פראַנץ מעהרינג.

ווי איך פאַרשטעה דעם סאָציאַליזם

די פּראָלעטארישע רעוואָלוציע, וואָס קומט איצט פאָר, קאָן ניט האָבען קיין אַנדער ציעל און קיין אַנדער רעזולטאַט, ווי נאָר ברענגען דעם סאָציאַליזם. פאַר אָט דעם צוועק מוז דער אַרבייטער קלאַס קאָנצענטרירען יעדע פּאָליטישע מאַכט אין זיינע הענט. פאַר אונז, סאָציאַליסטען, איז פּאָליטישע מאַכט נאָר אַ מיטעל צום ציעל. דער ציעל, פאַר וועלכען מיר ווילען זיך באַנוצען מיט אָט דער מאַכט, איז ראַדיקאַל צו ענדערען דאָס גאַנצע עקאָנאָמישע סיסטעם.

היינט געהערט דאָס גאַנצע רייכטום פון לאַנד, די גרעסטע און בעסטע טיילען פון לאַנד, די מינען און ווערקשטאַטען און פאַבריקען, צו אַ קליינער צאָהל יונקערס און פריוואַטע קאַפּיטאַליסטען. די גרויסע מאַסע אַרבייטער באַקומט פון די יונקערס און

קאפּיטאַליסטען א הונגער לוין פאַר זייער שווערע ארבייט. דער ציעל פון דער איצטיגער עקאָנאָמישער אָרגאַניזאַציע איז צו בעד רייכערען א קליינע צאָהל לעדיגגעהער.

אַט דער צושטאַנד מוז אָפּגעשאַפט ווערען. דאָס גאַנצע רייכ־טום פון דער געזעלשאַפט, דאָס לאַנד און די ערד, מיט אַלע אוצרות, וואָס ליגען באַהאַלטען אין איהר אָדער אויף איהר אויבערפלאַך, אַלע פאַבריקען און ווערקשטאַטען, מוזען ארויסגענומען ווערען פון די הענט פון די עקספּלואַטאַטאָרען און גע־מאַכט ווערען פאַר דאָס געמיינשאַפטליכע אייגענטום פון פאָלק. די ערשטע פליכט פון אַן אמת'ער ארבייטער רעגיערונג איז צו נאַציאָנאַליזירען די וויכטיגסטע פּראָדוקציאָנס מיטלען דורך א רייהע דעקרעטען און צו שטעלען זיי דירעקט אונטער אַן עפענט־ליכע קאָנטראָל. דאָס איז דער ערשטער אמת'ער שריט און דער שווערסטער אין דער איבערבויאונג פון אונזער פּראָדוקציאָנס סיס־טעם אויף א נייעם באַזיס.

איצט ווערט די פּראָדוקציאָן אין יעדער באַזונדער פאַבריק קאָנטראָלירט פון די פּריוואַטע קאַפּיטאַליסטען נאָך זייער פאַר־שטאַנד. די אייגענטימער באַשטימען, וואָס זאָל פּראָדוצירט ווע־רען, ווי אַזוי, וואו, וועז, און ווי אַזוי די פאַבריקאַטען זאָלען פאַר־קויפט ווערען. די ארבייטער קאָנען אין די אַלע זאַכען גאָרניט זאָגען. זיי זיינען נאָר לעבעדיגע מאַשינען אויסצופיהרען ספּע־ציעלע פּראָצעסען.

אונטער א סאָציאַליסטישער געזעלשאַפטליכער אָרגאַניזאַציע וועט דאָס אַלץ מוזען געענדערט ווערען. דער פּריוואַט אייגענ־טימער פאַרשווינדט. דער ציעל פון פּראָדוקציאָן איז ניט מעהר צו בערייכערען איינצעלנע, נאָר צופרידענצושטעלען די בעדערפ־נישען פון דער געמיינדע, פאַר אַט דעם ציעל מוזען רעאָרגאַני־זירט ווערען די פאַבריקען, ווערקשטאַטען און פאַרמס אין איינ־קלאַנג מיט דעם נייעם שטאַנדפּונקט.

ערשטענס, אויב דער ציעל פון פּראָדוקציאָן איז צו פאַרזי־כערען אַן אנשטענדיג לעבען פאַר יעדען, באַזאָרגען יעדען מיט גענוג שפּייז, קליידונג און באַפרידיגען די העכערע שטרעבונגען אויך, דאַן מוז די פּראָדוקטיוויטעט פון ארבייט בעדייטענד פאַר־

גרעסערט ווערען. די פעלדער מוזען ברענגען א סך תבואות, די פאבריקען מוזען אָננעמען די בעסטע פּראָצעסען און מאשינען. אונזערע מינען פון קויהלען און מעטאלען מוזען ענטוויקעלט ווערען צו ברענגען די גרעסטע רעזולטאטען. דעריבער מוז די סאָציאליזירונג ארומכאפּען צוערשט אונזערע גרעסטע אינדוסטריעלע און אגריקולטורעלע אונטערנעמונגען. מיר דארפען ניט און ווילען ניט אָפּנעמען דאָס אייגענטום פון קליינעם פארמער און קליינעם בעל מלאכה, וואָס ווענדען אָן זייער פרייע ארבייטס קראפט אויף א שטיקעל ערד אָדער אין א ווערקשטאט. מיט דער צייט וועלען זיי פרייוויליג צושטעהן צו אונז, ווען זיי וועלען איינזעהען דעם פאָרצוג פון סאָציאליזם איבער פּריוואט אייגענטום.

צווייטענס, איב אלע מיטגליעדער פון דער געזעלשאפט דארפען לעבען און אנשטענדיג לעבען, מוז יעדער ארבייטען. נאָר די וואָס טוען א נוצליכע ארבייט פאר דער גאנצער געזעלשאפט, צי איינפאכע, צי קוואליפיצירטע, צי אינטעלעקטועלע ארבייט, האָבען א רעכט צו פאָדערען, אז די געזעלשאפט זאָל באפרידיגען אלע זייערע פערנינפטיגע בעגעהרען. א לעדיג לעבען, ווי די רייכע עקספּלואטאטאָרען פיהרען איצט, וועט מעהר ניט ערלויבט ווערען. ארבייט וועט זיין געצוואונגענע פאר אלע וואָס קאָנען ארבייטען, נאטירליך מיט דער אויסנאם פון יונגע קינדער, אלטע מענשען און אינוואלידען. די געזעלשאפט מוז זאָרגען וועגען די, וואָס קאָנען ניט ארבייטען, אָבער דאָס טאָר ניט זיין די מיזעראבעלע צדקה, ווי איצט, נאָר א גענוגענדע פאַרזאָרגונג. די קינדער זאָלען ערציגען ווערען אויף קהל'שע קאָסטען, די אלטע זאָלען האָבען א באקוועמע היים, און פאר די קראנקע זאָלען זיין די בעסטע שפּיטאלען און מעדיצינישע הילף.

דריטענס, דער זעלבער ציעל, דאָס וואוילזיין פון דער גאנצער געזעלשאפט, פאָדערט די מעגליכסט ווירקזאמע באנוצונג פון די פּראָדוקציאָנס מיטלען און ארבייט און די גרעסטע עקאָנאָמיע אין זייער געברויך. די איצטיגע פערשווענדערישע באנוצונג פון ביידע זאכען מוז אויפהערען. נאטירליך, וועט יעדע קריעגס־פּראָדוקציאָן אויפהערען; ווייל א סאָציאליסטישע געזעלשאפט דארף ניט האָבען קיין געצייג צו הרג'ענען מענשען. אנשטאט דעם וועלען די

קאָסטבאַרע מאַטעריאַלען און ארבייט, וואָס ווערען איצט פאַרברייכט אין מאַכען געוועהר און אמוניציאָן און קריעגס שיפען און באַזאָרגען זיי מיט שפּייז און מעדיקאַמענטען, פערברויכט ווערען אויף ניצליכע זאַכען. אויך וועלען די לוקסעס אינדוסטריען פאַרשווינדען, פונקט ווי די אינדוסטריען וואָס האָבען צו טאָן מיט מאָדע און עקסטראַוואַגאַנטע געשמאַקען פון די רייכע. פערזענליכע דיענסט וועט ווערען א זאַך פון דער פערגאַנגענהייט; יעדע אַרבייט וואָס ווערט דאָ פאַרברויכט, וועט געפינען א ניצליכערע און בעסערע אָנווענדונג.

ווען מיר וועלען באַשאַפען א פאָלק פון דעם אַרבייטער, וואו יעדער וועט ארבייטען נאָר פאַר דעם וואוילזיין פון אַלעמען, וועט די אַרבייט אַליין ענדערען איהר גייסט און נאַטור. היינט איז פאַר דעם פראָלעטאַריער די אַרבייט אויפ'ן פעלד און אין פאַבריק, אין ווערקשטאַט און אין קאַנטאָר מעהרסטענטהיילס א לאַסט און ניט אינטערעסאַנט. מענשען געהען ארבייטען ווייל זיי מוזען, ווייל אַנדערש וועלען זיי ניט האָבען וואָס צו עסען. אין א סאָציאַליסטישער געזעלשאַפט, וואו אַלע אַרבייטען פאַר דעם געמיינשאַפטליכען וואוילזיין, איז נאַטירליך אז די אַרבייטס באַדינגונגען זאָלען באַשיצען דאָס געזונט און זאָלען צוגעבען חשק צו אַרבייטען אין דעם העכסטען גראַד. די אַרבייטס שטונדען וועלען זיין גענוג קורץ, אז דער ארבייטער זאָל ניט דאַרפען אַרבייטען איבער זיינע כחות. דער אָרט, וואו די אַרבייט וועט געטאָן ווערען, וועט זיין אָנציהענד און געזונט. יעדער מעגליכער שריט וועט גענומען ווערען צו בייטען די אַרבייטען און געבען די ארבייטער א מעגליכקייט צו רוהען. און אויף אזא אופן וועט יעדער טאָן זיין טייל ארבייט מיט צופרידענהייט און פערגניגען.

אָבער אזעלכע גרויסע רעפאָרמען פאָדערען ערשט־קלאַסיגע פיהרער. היינט שטעהט דער קאַפּיטאַליסט מיט זיין קנוט הינטער דעם ארבייטער, אַליין אָדער דורך זיינע פאַרטרעטער, די פאָרלייט אָדער פאַרוואַלטער. הונגער טרייבט דעם פּראָלעטאַריער אין פאַבריק אָדער צום גרויסען פעלד, אין ווערקשטאַט אָדער אין קאַנטאָר. דער אייגענטימער זעהט, אז זיינע ארבייטער זאָלען ניט פאַר־

שווענדען זייער צייט; אז מאַטעריאַלען זאָלען ניט ווערען מיס־ברויכט; אז גוטע און עהרליכע ארבייט זאָל געטאָן ווערען.

אין דער געזעלשאַפט, וואָס איז אָרגאַניזירט אויף א סאָציאַ־ליסטישען יסוד, וועט דער אייגענטימער מיט זיין קנוט פארשווינ־דען. די אַרבייטער זיינען פרייע און גלייכע מענשען, וואָס אר־ביטען פאַר זייערע אייגענע נוצען, פאַר זייער אייגענע טובה. דאָס מיינט, אז זיי מוזען פרייוויליג, פלייסיג ארבייטען, ניט פאר־שווענדען קיין מאַטעריאַלען, וואָס איז קהל'שע אייגענטום, און אויספיהרען זייערע אויפגאַבען אויף דעם בעסטען אופן. יעדע סאָציאַליסטישע אונטערנעמונג מוז נאַטירליך האָבען איהרע טעכ־נישע פיהרער, וואָס פארשטעהן די אַרבייט, וואָס דארף געטאָן ווערען, און וואָס גיבען די נויטיגע עצות און אָנווייזונגען, אז די מאַשין זאָל ארבייטען גלאַט, די ארבייט זאָל זיין גוט פארטיילט, און די פּראָדוקציאָן זאָל זיין וואָס גרעסער. דאָס מיינט, אז די ארבייטער מוזען פרייוויליג און נעהאָרכזאַם און עהרליך אויס־פיהרען די אָנווייזונגען, וואָס ווערען זיי געמאַכט. זיי מוזען אָנ־האַלטען די דיסציפּלין און די גוטע אָרדנונג. זיי טאָרען ניט דער־לאָזען קיין רייבונגען און צומישונג.

מיט איין וואָרט, דער ארבייטער אין א סאָציאַליסטישען שטאַאַט מוז באווייזען, אז ער קאָן ארבייטען פלייסיג און רעגעל־מעסיג, ניט ווערענדיג אָנגעטריבען פון הונגער און ניט האָבענדיג איבער זיך דעם קאַפּיטאַליסט אָדער זיין אויפזעהער. ער מוז אליין אָנהאַלטען די דיסציפּלין און טאָן זיין בעסטעס. דאָס אַלץ פאָדערט זעלבסט־קאָנטראָל, אינטעלעקטועלע רייפקייט, מאָראַל ערנסטקייט. דאָס פאָדערט א געפיהל פון זעלבסט אכטונג און פעראַנטוואָרט־ליכקייט. דאָס באַדייט א אינערליכע ווידערבאַלעבונג פון דעם פּראָ־לעטאַריאַט.

סאָציאַליזם וועט קיינמאָל ניט זיין ערפאָלגרייך אין א פאָלק פון פוילע, לייכטזיניגע, עגאָאיסטישע, ניט דענקענדע און גלייכ־גילטיגע מענשען. א סאָציאַליסטישע געמיינדע מוז האָבען מיט־גלידער, וואָס וועלען ערפילען זייער פליכט מיט ענטוזיאַזם און איבערגעבענהייט פאַר דעם געמיינשאַפטליכען וואוילזיין, מיטגלי־דער, וואָס זיינען אָנגעפילט מיט דיענסטוויליגקייט און ליעבע צו

זייערע מיטמענשען, וואָס האָבען מוט און אויסדויער אין זייגען גרייט פאַר די שווערסטע אויפגאַבען.

מיר דאַרפען אָבער ניט פאַרלירען עטליכע יאָהר־הונדערטער אָדער צעהנדליגער יאָהרען ביז אַ נייע מענשליכע ראַסע וועט גע־באָרען ווערען. דער פּראָלעטאַריאַט באַקומט דעם נויטיגען אידע־אַליזם און אינטעלעקטועלע רייפקייט אין דעם רעוואָלוציאָנערען קאַמף. מיט און אויסדויער, אַ קלאָרער פאַרשטאַנד און זעלבסט אָפּפערונג זיינען די אייגענשאַפטען, וואָס די רעוואָלוציע אַליין קול־טיווירט. ווען מיר מאַכען גוטע רעוואָלוציאָנערען, מאַכען מיר סאָציאַליסטישע ארבייטער פון דער צוקונפט, אויף וועלכע עס וועט אויפגעשטעלט ווערען דער פונדאַמענט פון אַ נייער אָרדנונג.

אונזערע יונגע ארבייטער ווערען פריהער פון אַלץ אויפגעפאָ־דערט אויפצונעמען די גרויסע אויפגאַבע. זייער דור וועט זיכער לייגען דעם אמת'ן פונדאַמענט פון אַ סאָציאַליסטישען שטאַאַט, עס איז זייער פליכט צו ווייזען, אַז זיי זיינען פּאַסיג צו נעמען איף זיך די גרויסע פעראַנטוואָרטליכקייט פון די פּיאָנערען פון דער מענשליכער צוקונפט. די גאַנצע אַלטע וועלט מוז אומגע־וואָרפען ווערען, און אַ גאַנץ נייע וועלט מוז אויפגעשטעלט ווערען, אָבער מיר טוען דאָס, ווי עס שטעהט אין דעם ליעד:

„די איינציגע זאַך וואָס מיר דאַרפען האָבען, מיין פרוי, מיין קינד, צו זיין אַזוי פריי ווי די פויגלען, איז צ י י ט".

אָה! ווי דייטשיש די רעוואָלוציע איז

(ערשינען אין דער בערלינער „רויטע פאָן", דאָס אָרגאַן פון די ספּאַרטאַקער, דעם 18טען נאָוו. 1918).

מיר בעטען ניט קיין „אַמנעסטיע" און ניט קיין באַגנאַדי־גונג פאַר די פּאָליטישע קרבנות פון דעם אַלטען רעזשים. מיר פ אָ ד ע ר ע ן דאָס רעכט אויף פרייהייט, קאַמף און רעוואָלוציע פאַר די הונדערטער אויפריכטיגע און איבערגעבענע מענער און פרויען, וואָס פּלאָגען זיך אין די געפענגניסען, ווייל זיי האָבען געוואַגט צו קעמפען פאַר פרייהייט, פרידען און סאָציאַליזם. זיי

האָבען דאָס געוואגט צו טאָן אונטער דער הערשאפט פון דער אימ־פעריאַליסטישער שווערד, און הגם די הערשאפט פון די פארברע־כערישע אימפעריאַליסטען קומט שוין צו ענדע, זיינען זיי נאָך דערוויילע אַלע פריי. מיר שטעהען ווידער שולטער צו שולטער, גרייט צום קאמף פאר אונזער זאך. באפרייט האָבען אונז ניט די שיידעמאַן סאָציאַליסטען מיט זייערע בורזשואזע שותפים און פרינץ מאקס בראש. די פראָלעטארישע רעוואָלוציע האָט פאר־נאנדערגעעפענט די טירען פון אונזערע תפיסות.

אין יענע אומעדיגע געביידעס איז אָבער פאראן אן אנדער קאטעגאָריע אומגליקליכע איינוואוינער, וועמען מען האָט אין גאנצען פארגעסען. קיינער קימערט זיך ניט וועגען די טויזענדער בלאַסע, אויסגעמאטערטע געשטאַלטען פון די, וואָס פלאגען זיך אין די געפענגניסען און טוען תשובה פאר קהל'ישע זינד און פארברעכענס.

און דאָך זיינען זיי אויך די אומגליקליכע קרבנות פון דעם וועלכען שענדליכען געזעלשאפטליכען רעזשים, נעגען וועלכען די רעוואָלוציע ווערט אָנגעפירט. אויך זיי, יעדענפאַלס פיעלע פון זיי, זיינען די אָפפערס פון דער אימפעריאַליסטישער מלחמה, וואָס האָט געהאָלפען פארשארפען זייער נויט אין לײדען ביז זיי האָבען עס מעהר ניט געקענט איבערטראָגען. מיט א ברוטאַלער בעס־טיאַליטעט האָבען זייערע מאטערישען אין זיי ערוועקט אַלע בייזע אינסטינקטען וואָס שלומערען אין די שוואכע און דעגענירירטע נאטורען.

אויך אין דעם פאל האָט זיך די בורזשואזע גערעכטיגקייט ארויסגעוויזען אַלס א נעץ דורך וועלכער די רויבערישע האיפיש קענען זיך לייכט ארויסכאפען, ווערענד פאר דער קליינינקער הילפ־לאָזער כארדעלקע וואָס וואגט זיך אוועקצולאָזען הינטער דעם תהום פון קאפיטאַליסטישען געזעץ האָט די נעץ קליינינקע אונ־דערבארימדיגע לעכעלאך. די מיליאָנערסקע מלחמה־פראָפיטירערס זיינען ארויס אינגאנצען פריי, אָדער זיי זיינען אָפגעקומען מיט באצאָלען לעכערליך קליינע שטראף געלט. די קליינע גנבים אָבער האָבען באקומען אחזריות'דיגע שטראפען.

אָט די אַלע שטיף־קינדער פון דער געזעלשאַפט הונגערען אַצינד און ציטערען פון קעלט אין די ניט באַהייצטע תפיסה קאַמערלאַך. זייענדיג אין אַ שרעקליכער גייסטיגער אונטערדריקונג נאָך פיער יאָהר מלחמה, קוקען זיי אַרויס אויף רחמנות, אויף הילף.

אומזיסט וואַרטען זיי. אַלס גוטער פּאַטער צו זיין לאַנד האָט דער לעצטער פון די האָהענצאָלערס אינגאַנצען פאַרגעסען די אַלע אומגליקליכע. ער איז געווען צופיעל פאַרנומען מיט מאַכען־הריגות און מיט צוטיילען דאָס מלחמה־רויב. צייט די לעצטע פיער יאָהר, זינט לאַנג ער איז געפאַלען איז ניט געווען קיין איין באַדייטענדע אַמנעסטיע, אַפילו ניט אין דעם גרעסטען יום־טוב פון די דייטשע שקלאַפען, דעם „קייזער'ס געבורטסטאַג“.

עס בלייבט דעריבער פאַר דער פּראָלעטאַרישער רעוואָלוציע גרינגער צו מאַכען דאָס טרויעריגע לעבען הינטער די תפיסה־ווענט כאָטש מיט אַ קליינעם שטאַל פון רחמנות; צו פאַרלייכטערען אביסעל די גרויזאַמקייטען פון די שטראַפען; צו פאַרניכטען דאָס באַרבאַרישע סיסטעם פון דיסציפּלינירען דורך קערפּערליכע שטראַף, — דאָס סיסטעם פון שמידען אין קייטען; צו פאַרבעסערען אויף וויפיעל מעגליך די בענעמונג פון די וועכטער, די מעדיצינישע אויפפאַסונג, דאָס עסען אין די אַרבייטס באַדינגונגען. דאָס באַרבאַרישע סיסטעם פון קערפּערליכע באַשטראָפונג, וואָס אַטעמט מיט קלאַסען גייסט און קאַפּיטאַליסטישער גרויזאַמקייט מוז אויסגעריסען ווערען מיט די וואָרצלען. עס מוז זאַבאַלד איינגעפירט ווערען אַ סיסטעם פון נעפענגניס רעפאָרמען. געוויס קען מען ניט איינפירען קיין ווירקליך פרייע סיסטעם פון קרימינאַלע באַהאַנדלונג, אַ סיסטעם וואָס זאָל אין יעדער הינזיכט האַרמאָניזירען מיט די ציעלען און דעם גייסט פון אַ סאָציאַליסטישער געזעלשאַפטס אָרדנונג. אַזאַ סיסטעם קאָן נאָר אויפגעבויט ווערען אויף דעם פונדאַמענט פון אַ נייער אינדוסטריעלער און סאָציאַלער אָרדנונג. ווייל, נאָך אַלעמען איז ביי דאָס פאַרברעכען, ביי די שטראָף אַ פאָלגע פון די עקזיסטירענדע געזעלשאַפטליכע באַדינגונגען. אָבער איין באַשטימטען מיטעל קאָן מען שוין גלייך אָננעמען; די טויט־שטראָף, דער ערגסטער פלעק אין די

רעאַקציאָנערע שטראָף גענעצען פון דער אימפּעריאַליסטישער דייטשלאַנד מוז גלייך אָפּגעשאַפט ווערען. פאַרוואָס אייַלען זיי זיך ניט צו מיט דער דאָזיגער אַרבייט אין דער אַרבייטער און סאָלדאַטען רעגירונג? זאָגט איהר, הערען לעדעבור, דאַעמיג, באַרטה, האָט ניט פון אייערט וועגען געלעבט דער נאָבעלער באַקאַריע, וואָס האָט שוין אַריבער צוויי הונדערט יאָהר צוריק אויף אַלע ציוויליזירטע שפּראַכען פאַרדאַמט די שענדליכע טויט־שטראָף? איהר האָט קיין צייט ניט. איהר האָט טויזענדער זאָרג, שוועריגקייטען, אויפגאַבען, צו העלפען איהר מוזט שענקען אייער אויפמערקזאַמקייט. אָהן צווייפעל! אָבער נעמט נאָר אייערע זייגערס אין די הענט. זעהט, ווי לאַנג עס וועט ביי אייך געדויערען צו עפענען די ליפּען און אַרויסזאָגען: „דערמיט ווערט די טויט־שטראָף אָפּגעשאַפט". אָדער איז עס מעגליך אַז אַזאַ פראַגע קאָן צווישען אייך אַרויסרופען לאַנגע דעבאַטען? איז עס מעגליך אַז אין אַזעלכע פונדאַמענטאַל וויכטיגע פראַגען זוכט איהר צו פאַרוויקלען דעם הויפּט פונקט אין אַ לאַנגען מאַנטעל פון פאָרמאַליטעטען, השבנות וועגען קאָמפּעטענץ און אויטאָריטעט און די אַלע אַנדערע טומלען און נאַרישקייטען פון די פאַרגאַנגענע צייטען?

אָ! ווי דייטשיש אָט די לעצטע רעוואָלוציע איז! ווי ניכטער, ווי פּעדאַנטיש, אָהן לעבען, אָהן גלאַנץ, אָהן גרויסקייט! די פאַרגעסענע פראַגע פון טויט־שטראָף איז נאָר אַ קליינער, איינצעלנער פאַל. אָבער די קליינינקע פאַסירונגען ווייזען דעם אינערליכען גייסט פון דער גאַנצער זאַך!

נעמט די געשיכטע פון דער גרויסער פראַנצויזישער רעוואָלוציע. נעמט צום ביישפּיעל דעם טרוקענעם מינעי! קאָנט איהר עס לעזען און ביי אייך זאָל ניט שטאַרקער קלאַפּען דער פּולס און ברענען דער קאָפּ? און ווען איהר האָט זיך גענומען לעזען, קענט איהר אוועקלעגען דעם בוך ביז איהר האָט ניט געהערט, ווי דער לעצטער מעכטיגער קלאַנג פון די וואונדערליכע פאַסירונגען שטאַרבט אָפּ? עס קלינגט ווי אַ גיגאַנטישע סימפאָניע פון בעט־כאָוועןן; אַ ווילדער שטורם אויף דעם ים פון דור דורות, גרויס, וואונדערבאַר אין איהרע נצחנות און אין איהרע נידערלאַגען, אין איהר ערשטען נאַיוועץ אויפוידען אַזוי גוט ווי אין לעצטען

קרעכץ פון איהר אָפּשטאַרבען. און אַצינד, ביי אונז דאָ אין דייטשלאַנד! מיר פילען עס אויף יעדען שריט, סיי אין גרויסע זאַכען, סיי אין קליינע: זיי זיינען נאָך אַלץ די אַלטע, איבער־געבליבענע געגנערען פון דער אַלטער, טויטער און באַזייטיגטער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע, ביי וועלכען דאָס קליינע פּאַרטיי־האַנדעל איז אַלעס און דער מענש, דער גייסט איז גאָרנישט. מען טאָר ניט פאַרגעסען אַז וועלט געשיכטע קען ניט געמאַכט ווערען אָהן גייסטיגע גרויסקייט, אָהן מאָראַלישער שטימונג, אָהן ברייטען שוואונג. ווען ליבקנעכט און איך האָבען פאַרלאָזען די גאַסטפריינדליכע ווענט, וואו מיר זיינען געווען געוואוינט לעצ־טענס צו פאַרברענגען אונזער צייט, אין אונזערע לעצטע געפענגעניסען — זיינע אָפּגעגאָלענע תפיסה־חברים און מיינע אָרעמע טייערע פּראָסטיטוטקעס, און גנבטעס צווישען וועמען איך האָב פאַר־בראַכט דריי און האַלב יאָהר, האָבען אונז נאָכגעקוקט מיט טרויע־ריגע, בענקענדיגע אויגען — האָבען מיר זיי פאַרשפּראָכען אין נאָמען פון אַלעס וואָס אונז איז הייליג, און טייער: —

מיר וועלען אייך ניט פאַרגעסען!

מיר פאָדערען פון דעם פאַרוואַלטונגס קאָמיטעט פון דעם אַרבייטער־ און סאָלדאַטען־ראַט פון דייטשלאַנד אַ זאַבאַלדיגע פאַרלייכטערונג פון די באַדינגונגען פאַר אַלע אַרעסטירטע פון די פאַרשידענע שטראַף־איינריכטונגען פון דייטשלאַנד!

מיר פאָדערען אַז טויט־שטראָף זאָל גלייך אויסגעשטריכען ווערען פון די דייטשע שטראַף־געזעצען.

אין די פיער יאָהר פון אימפּעריאַליסטישען מאַסען־מאָרד האָבען זיך געגאָסען טייכען בלוט. אַצינד מוזען מיר זעהן יעדען טראָפּען פון דער שאַצבאַרער פליסיגקייט עהרען און היטען אין קרישטאָלענע כלים. ניט געבונדענע, רעוואָלוציאָנערע ענערגיע און ברייטהאַרציגע מענשליכקייט — דאָס זיינען דער אָטעם און דאָס לעבען פון דעם סאָציאַליזם. די וועלט מוז ווערען איבער־געקערט, אָבער יעדע טרער וואָס ווערט אומזיסט פאַרגאָסען איז אַ שאַנדע אין שמאַך. ווען איינער צוטרעט אַן אָרעמען וואָרם דורך אונפאָרזיכטיגקייט, מעג ער זיך דאַן אפילו איילען צו ערפילען די וויכטיגסטע פליכטען, באַגעהט ער אַ גרויסען פאַרברעכען.

ספּאַרטאַקוס איז באַזיעגט!

ספּאַרטאַקוס איז באַזיעגט יאָ, ספּאַרטאַקוס איז באַזיעגט געוואָרען! דער רעוואָלוציאָנערער פּראָלעטאַריאַט האָט געהאַט אַ נידערלאַגע. הונדערטער פון אונזערע בעסטע זיינען אויסגע־הרג׳עט געוואָרען; הונדערטער פון אונזערע פּאַרטײ־געזעלשאַפֿט־עסטע האָט מען אַריינגעוואָרפען אין געפענגנים.

יאָ, זיי האָבען געהאַט אַ נידערלאַגע, ווייל די מאַטראָזען און סאָלדאַטען פון דער פאָלקס־מיליץ, אויף וועמען זיי האָבען זיך אָנגעהאַלטען פאַרלאָזען, זיינען אַוועק פון זיי. און זייער קראַפט, די קראַפט פון דער פאָלקס־מיליץ איז פּאַראַליזירט געוואָרען צו־ליב דער שוואַכקייט און אונענטשלאָסענהייט פון זייערע פיהרער.

יאָ, זיי זיינען באַזיעגט געוואָרען, ס׳איז געווען אַ היסטאָרישע נויטווענדיגקייט צו זעהן זיי באַזיעגט.

די צייט איז נאָך ניט רייף געווען.

אָבער דער קאַמף איז געווען אומפאַרמיידליך; עס וואָלט געווען אַן אומעהרענהאַפטע נידערלאַגע אונטערצוגעבען אָהן אַ קאַמף צו די רעגירונגס־קרעפטען די פאָהן פון דער רעוואָלוציע, איהר עהרע און איהר האָפנונג.

יאָ, מיר זיינען באַזיעגט געוואָרען! אָבער מאַנכע נידער־לאַגעס זיינען נצחונות, כהמת מאַנכע נצחונות קאָסטען מעהר בלוט פון דער גרעסטער נידערלאַגע.

יעדער טראָפּען בלוט פון אַ מאַרטירער־טויט וועט זיין אַ זריעה פאַר אַ צוקינפטיגען קעמפער אין צוקינפטיגע נצחונות.

די לעבעדיגע קרעפטען פון דער רעוואָלוציע רופען אַרויס אין יעדער נידערלאַגע דעם מוט און ווילען צו נייער אַקציאָן. די ניי־דערלאַגע פון דער רעוואָלוציע טראָגט אין זיך דעם צוזאָג פון נצחון.

די זיעגער פון היינט האָבען אויסגעפיהרט זייערע שענדליכע

טהאַטען פאַר זייער שענדליכען ציעל, וועמעס אורטייל זיי האָבען שוין פאַרזיגעלט. זיי זיינען שוין געפאַנגענע פון די זעלביגע עלע־מענטען, וועלבע זיי האָבען אויסגענוצט אין קאַמף געגען אונז.

די פראַנצויזישע בורזשואַזיע פון 1848 און 1871 האָט אויפ־גענומען מיט אָפענע אָרעמס די מערדער פון פאָלק. די דייטשע בורזשואַזיע דאַרף דאָס ניט, זיי האָבען אלס זייערע באַשיצער די סאָציאַליסטען פון דער מעהרהייטס־גרופּע.

די פראָלעטאַריער פון לענדער טרייסלען זיך שוין אָב מיט שרעק און מיט פאַראַכטונג פון יענע, וואָס האָבען געוואָגט אויסצושטרעקען זייערע הענט צו דעם „אינטערנאַציאָנאַל“, — זייערע בלוטיגע הענט.

די פראָלעטאַרישע רעוואָלוציע וועט זיך אויפהויבען ווי אַ ריעזע. די ספּאַרטאַקאַנער האָבען פיעל געלערנט פון דער איצטי־נער נידערלאַגע. זיי וועלען מעהר ניט בויען אויף סאָציאַליסטען אונטער אַ שוואַכער, ניט־ענטשלאָסענער פיהרערשאַפט. זיי זיינען שוין אויסקורירט פון צוטרוי צו דער אומאָפּהענגיגער פּאַרטיי, וועלכע האָט זיי פאַרלאָזען אין דער מינוט פון סכנה. אַליין, אָהן הילף האָבען זיי געקעמפט פאַר צוקינפטיגע נצחונות.

דאָס שלאָגוואָרט: די באַפרייאונג פון דעם אַרבייטער קלאַס מוז זיין די זאַך פון די אַרבייטער אַליין, האָט געקראָגען אַ נייע באַשטעטיגונג און אַ פיעל גרעסערע באַדייטונג אין דעם מוסר־השכל פון דיזער וואָך.

מיר האָבען ניט דעזערטירט; מיר זיינען נאָך אויפ'ן פּלאַץ און מיר וועלען אויפ'ן פּלאַץ פאַרבלייבען. ווייל דער ענדליבער זיעג וועט זיין אונזערער, ווייל „ספּאַרטאַקוס“ מיינט ליכט און גייסט, האַרץ און נשמה, טעטיגקייט דורך אַ פּראָלעטאַרישער רע־וואָלוציע. ספּאַרטאַקוס באַצייכענט אַלע צרות, אַלע בענקעניבען פון פּראָלעטאַריאַט נאָך ציוויליזאַציע, ער איז פאַר סאָציאַליזם און פאַר אַן אַלגעמיינע רעוואָלוציע.

היינט הערט איהר נאָר דעם געהויש פון וואולקאַן. מאָרגען וועט דער זעלביגער וואולקאַן באַגראָבען אונזערע שונאים אונטער זיין זודיגען שטראָם פון פייער און אש.

„אין בערלין איז אַלץ רוהיג“

(דער לעצטער אַרטיקעל פון ראָזאַ לוקסעמבורג, ערשיענען אין „די רויטע פאָהן“ 11טען יאַנואַר 1920).

„אין ווארשע איז אַלעס רוהיג“, האָט ערקלערט מיניסטער סאַבאַסטיאַני אין דעם פאַריזער דעפּוטאַטען קאַמער אין יאָהר 1831, ווען די חילות פון סואַוואָראָווען זיינען אריין אין דער פּוילישער הויפּט־שטאָט, נאָכדעם ווי זיי האָבען געשטורעמט פּראַג, אַ פאָרשטאָדט פון ווארשע, און האָבען אָנגעהויבען דאָרט זייער תליון'־ישע ארבייט איבער דעם אויפגעשטאַנענעם פאָלק.

„אין בערלין איז אַלעס רוהיג“, לאָזט פייערליך וויסען די בורזשואזע פּרעסע, לאָזען וויסען עבערט און נאָסקע, לאָזען וויסען די אָפיצירען „פון דער זיעגרייכער אַרמיי“ וועלכע די בורזשואזע מאַסע באַגריסט מיט שמחה דורך פאַרנאַנדערגעוויקעלטע פאָהנען און מיט „הורא“־געשרייען. דער רוהם און עהרע פון דער גערמאַנישער וואַפע איז געראַטעט פאַר דער וועלט־היסטאָריע. צושלאָגענע אויף די פעלדער פון פלאַנדריען און אין די אַרגאָנען, האָבען זיי צוריקגעשטעלט זייער רעפּוטאַציע דורך דעם וואָס זיי האָבען אָבגעהאַלטען אַ זיעג איבער 3000 ספּאַרטאַקען אין דער געביידע פון „פאָרווערטס“. די טעג פון דעם ערשטען בעריהמטען אריינטריט פון די גערמאַנישע אַרמעען אין בעלגיען, די טעג פון גענעראַל פאָן־עמיך, דער בעזיעגער פון ליעזש, זיינען פאַרבלייכט געוואָרען גענען די העלדישע אויפטואונגען פון רעינהאַרטען און קאָ. אויף די גאַסען פון בערלין. די דער'הרג'עטע פּ אַ ר ל אַ מ ע נ ט אַ ר ע ר, וועלכע האָבען געוואָלט פיהרען אונטערהאַנדלונגען וועגען איבערגעבען דעם „פאָרווערטס“, זיינען אַזוי צוקאַליעטשעט געוואָרען מיט די פּריקלאַדען פון די ביקסען, אַז מען קאָן ניט דערקענען וועמעס קערפּערס זיי זיינען. די געפאַנגענע זיינען אַזוי צו־

שאָסען געוואָרען, אַז די וועגט זיינען פּאַרשפּריצט מיט זייער מאַרך. זעהענדיג אַזעלכע גלאָררייכע טהאַטען, וועט דען אימיצער דער־מאָהנען וועג י שענדליכע נידערלאַגעס וואָס זיי האָבען געליטען אין קריג ט די פּראַנצויזען, ענגלענדער און אַמעריקאַנער? „ספּאַרטאַק — איז דער דאָזיגער שונא און בערלין — איז יענער אָרט, וואו אונזערע אָפיצירען קאָנען זיגען. דער „אַרבייטער" נאָסקע — איז דער גענעראַל, וועלכער קאָן אָבהאַלטען אַ זיעג דאָרט, וואו גענעראַל לודענדאָרף האָט זיך אַרויסגעצייגט אונפעהיג.

ווער דערמאָנט זיך אָן די פאַר׳שיכור׳טע נצחונות פון די וואָס האָבען איינגעשטעלט אָרדנונג אין פּאַריז, ווער דערמאָנט זיך אָן די וואַקכאַנאַליעס פון דער בורזשואַזיע איבער די קערפּערס פון די קעמפּער פאַר דער קאָמונע, אָט די זעלבע בורזשואַזיע וואָס האָט אַזוי שענדליך קאַפּיטולירט פאַר די פּרייסען און האָט איבערגעגע־בען די הויפּט־שטאָט דעם אויסערן שונא? דערפאַר אָבער וואָס פאַר אַ פּייערדיגע מענליכקייט האָט עס אַרומגעכאַפּט די בורזשו־אַזע זיהן׳דלאַך, די גאָלדענע יוגענד, די הערען אָפיצערען געגען די שלעכט באַוואַפענטע, הונגעריגע פּאַריזער פּראָלעטאַריער, געגען זייערע שוצלאָזע פרויען און קינדער. מיט וואָס פאַר אַן אייפער האָבען אָט די זיהן פון מאַרס, וואָס האָבען געקניעט פאַר דעם אויסערען שונא, אַרויסגעציינט זייער העלדישקייט אויספיהרענדיג זייער טהירייש־מערדערליכע גערעכטיגקייט איבער די שוצלאָזע גע־פאַנגענע און באַזיעגטע

„אין ווארשא איז אַלץ רוהיג". „אין פּאַריז איז אַלץ רוהיג". „אין בערלין איז אַלץ רוהיג". אָט דאָס זיינען די באַריכטען פון די „אָרדנונגס היטער", וועלכע געהען אַריבער יעדען האַלבען יאָהר־הונדערט פון איין צענטער פון וועלט־קאַמף אין אַ צווייטען. און פייערענדיג זייער „זיעג" באַמערקען זיי גאָר ניט, אַז אַן „אָרדנונג" וואָס ווערט אינטערגעהאַלטען דורך פּעריאָדישע בלוטיגע שחיטות, געהט אונאויפהערליך צו איהר היסטאָרישער באַשטימונג, צו איהר מפּלה.

וואָס האָט מיט זיך פאָרגעשטעלט די לעצטע „ספּאַרטאַקישע וואָך" אין בערלין, וואָס האָט זי אונז געגעבען, און וואָס לערנט זי אונז? זייענדיג נאָך אין קאַמף, אין מיטען פון דער זיעגרייכען

וואויען פון דער קאָנטער־רעוואָלוציע, דארף דער רעוואָלוציאָנערער פּראָלעטאריאט זיך אָפּגעבען א חשבון וועגען דאָס וואָס האָט פּאַ־סירט, ער דארף אלעס וואָס איז פּאָרגעקומען און די פאָלגען דער־פון אָבמעסטען מיט דעם גרויסען היסטאָרישען מאסשטאב. די רעוואָלוציע טאָר ניט פארלירען קיין צייט; איבער די אָפּענע קברים, איבער די „נצחונות“ און „מפּלות“ טראָגט זי זיך ווייטער צו איהרע גרויסע ציעלען. נאָכצופאָלגען באוואוסטזיניג נאָך איהרע וועגען איז די ערשטע אויפגאבע פון די קעמפּער פאר דעם אינ־טערנאציאָנאלען סאָציאליזם. איז ביי דיזען צוזאמענשטויס גע־ווען מעגליך א פאָלשטענדיגער זיעג פון דעם רעוואָלוציאָנערען פּראָלעטאריאט, איז געווען מעגליך די ארונטערווארפונג פון די עבערטס און שיידעמאנס און דער איינשטעלונג פון א סאָציאליס־טישער דיקטאטור? זיכער ניט, ווען מען זאָל מיט ישוב הדעת ארומטראכטען די אלע מאָמענטען וועלכע האָבען אין דיזער פראגע אן ענטשיידענע באדייטונג. דער קרענקליכער פּלאץ אין דער רע־וואָלוציע, אין דעם אָנגענבענעם מאָמענט, איז די ניט גענוגענדע רייפקייט פון די סאָלדאטסקע מאסען, וועלכע ערלויבען נאָך אלץ אז די אָפיצירען זאָלען זיי אויסנוצען פאר פיינדליכע צום פאָלק, קאָנטער־רעוואָלוציאָנערע ציעלען. דאָס אליין איז שוין א גענוגענ־דער בעווייז דערפון, אז אין דיזען צוזאמענשטויס איז א פעסטער זיעג פאר דער רעוואָלוציע געווען אונמעגליך. פון דער אנדערער זייט איז דיזע אונרייפקייט פון די סאָלדאטסקע מאסען דער אלגע־מיינער סימפּטאָם פון דער אלגעמיינער אונרייפקייט פון דער דייטשער רעוואָלוציע.

דער דארף, פון וואנען עס קומט א באדייטענדער טייל פון די סאָלדאטסקע מאסען, איז פונקט ווי פריהער נאָך זעהר ווייניג בא־ריהרט פון דער רעוואָלוציע. בערלין איז נאָך ביז איצט כמעט איזאָלירט פון איבעריגען דייטשלאנד. אמת, די רעוואָלוציאָנערע צענטרען פון דער פּראָווינץ — אין רהיינישען געגענד, אין בראָנ־שווייג, אין סאקסאניען, אין ווירטעמבערג — זיינען מיט'ן גוף און נשמה אויפ'ן זייט פון בערלינער פּראָלעטאריאט. נאָר אלץ פעהלט נאָך יענע איינשטימיגקייט פון די האנדלונגען, וועלכע זאָלען זיין בכח באדייטענד פארגרעסערען דעם אָנגריף און קלאפּ

פון די בערלינער ארבייטער מאסען. דערצו איז דער עקאָנאָמישער קאמף, דער הויפּט וואולקאנישער קוואל, פון וועלכען עס ציהט זיין חיונה דער רעוואָלוציאָנערער קלאסען־קאמף דערווייל אין דער ערשטער שטופע פון ענטוויקלונג.

פון דעם אלעמען פאָלגט, אז אין איצטיגען מאָמענט האָט מען ניט געקאָנט ערווארטען קיין פעסטען זיעג. איז פון דעם צו דרינגען, אז דער קאמף פון דער לעצטער וואך איז געווען א „טעות"? יע, אויב עס זאָל אין אלגעמיין זיין מעגליך צו רעדען וועגען א פאַרבערייטעטען ארויכטריט, וועגען אַן אזוי גערופענעם אויפשטאנד. וואָס זשע האָט געדיענט פאר דעם אויסגאנגס מאָמענט פון דער לעצטער קאמף־וואָך? ווי אין אלע פריהערדיגע צופעלע, ווי דעם 6טען דעצעמבער, דעם 24טען דעצעמבער — די גראָבע פּראָוואָקאציע פון דער רעגירונג. ווי יענע בלוט־באָד וואָס איז אויסגעפיהרט געוואָרען אויף די אונבאוואפענטע דעמאָנסטראנטען אויף דער שאָסענער גאס, ווי יענע שחיטה פון די מאטראָסען, אזוי איז איצט דער פארזוך אויף דעם בערלינער פּאָליציי־פּרע־זידיום געווען די אורזאכע פון אלע נאָכפאָלגענדע געשעהענישען. א רעוואָלוציע ארבייט ניט נאָך א פאַראויסגעזעהענעם פלאן, אויף אַן אָפענעם קאמפּס־פּלאץ, נאָך א טעכנישען פּלאַן פון „סטראטע־גען". איהרע שונאים ווייזען אויך ארויס איניציאטיווע, זיי צייגען זי געוועהנליך ארויס נאָך מעהר, ווי די רעוואָלוציע זעלבסט.

שטעלענדיג זיך נעגען דעם פאקט פון דער חוצפה'דיגער פּראָוואָקאציע פון די עבערטס און שיידעמאנס, זיינען די רעוואָלוציאָנערע ארבייטער געווען ג ע צ ו וו א ו נ ג ע ן צו נעהמען זיך פאר דעם געוועהר.

יע, די עהרע פון דער רעוואָלוציע האָט געפאָדערט א באלדיגען, ענערגישען צוריקשטויס נעגען דיזען אָנפאל. ווען ניט וואָלט די קאָנטער־רעוואָלוציע געוואָרען ערמוטיגט צו ווייטערדיגע אָנגריפען און די רעוואָלוציאָנערע רייהען פון פּראָלעטאריאט און דער מאָראלער קרעדיט פון דער דייטשער רעוואָלוציע אין אינטערנאציאָנאל וואָלטען שטארק געשעדיגט געוועזן.

דער באַלדיגער וויעדערשטאַנד איז אויסגעוואקסען אין די בער־לינער ארבייטער מאַסען מיט אַזאַ פאַרשטענדליכער ענערגיע, אַז שוין פון די ערשטע מאָמענטען איז דער מאָראַלער זיעג געווען אין גאַנצען אויפ'ן זייט פון דער „גאַס".

נור אַזוי איז שוין דער אינווענינגסטער לעבענס געזעץ פון דער רעוואָלוציע ניט אָפּצושטעלען זיך אונטעטיג און פּאַסיוו ביי דאָס דערגרייכטע. דער בעסטער מיטעל אין קאַמף איז אַ שטאַר־קער, מעכטיגער גענגען־קלאַפּ. אָט דיזער רעגעל פון יעדען ראַנ־גלען זיך איז אָנווענדבאַר אויף יעדען טריט פון אַ רעוואָלוציע. דאָס איז זעלבסטפערשטענדליך און צייגט אָן אויף אַ געזונטען אינ־סטינקט, אויף דער לעבעדיגער אינערליכער מאַכט פון בערלינער פּראָלעטאַריאַט, דאַריבער האָט ער זיך ניט בארוהיגט בלויז מיט דעם צוריקקעהרען פון אייכהאָרן צו זיין פּאָסטען. ער האָט אינ־סטינקטיוו אָנגעהויבען פאַרנעהמען די אנדערע אַרויסהעלפער פון דער קאָנטר־רעוואָלוציע: די בורזשואַזע פרעסע, די אָפיציעלע וואָלף־ביוראָ, דעם „פאָרווערטס". דיזע אַלע שריטע פון די אַר־בייטער מאַסען זיינען געווען די רעזולטאַטען פון דעם אינסטינקט־טיווען באַוואוסטזיין, אַז די קאָנטר־רעוואָלוציע פון איהר זייט וועט זיך אויך ניט בארוהיגען מיט דער גערליטענער ניעדערלאַגע, נור וועט זוכען ביז'ן סוף אויסצופּרובירען די קרעפטען פון ביידע צדדים.

דאָ שטעהען מיר אויך פאַר דעם גרויסען היסטאָרישען געזעץ פון רעוואָלוציע, אָן וועלכען עס ווערען צוקלאַפּט די אַלע קלוגע רייד אין כלומרשטע וויסענשאַפטען פון יענע קליינינקע „רעוואָ־לוציאָנערען" פון דעם טיפּ פון די אונאַבהענגיגע, וועלכע זוכען אין יעדען קאַמף אָן אויסרייד אויף אָפּצוטרעטען. עס איז גענוג בלויז קלאָהר פעסטצושטעלען די גרונד־פּראָבלעמע פון אַ רעוואָלוציע — און אין דיזער רעוואָלוציע איז עס דאָס ארונטערוואַרפען פון דער עבערט־שיידעמאַן רעגיערונג, אַלס די ערשטע שטערונג צו דעם גאַנג פון סאָציאַליזם. און דיזע גרונד־פּראָבלעמע טרעט יעדען מאָל אַרויס מיט איהר גאַנצער לעבענס־קראַפט. יעדער באַזונדערער עפּיזאָד פון קאַמף, ווי אַן אונפערמיידליכער געזעץ פון דער נאַטור, רוקט אַרויס דיזע פּראָבלעם אין איהר גאַנצער פולקייט, ווי פיעל

די רעוואָלוציע זאָל זיין ניט צוגעגרייט צו איהר לעזונג, ווי אונ־
גינסטיג עס זאָלען פאַר דעם ניט זיין די אַרומיגע באַדינגונגען.
„אַרונטער מיט עבערט־שיידעמאַן“, דיזער לאָזונג טרעט אונפאַר־
ענדערליך אַרויס ביי יעדען רעוואָלוציאָנערען קריזיס, אַלס די איינ־
ציגע פאָרמולע וואָס איז אין זיך כולל די אַלע איבעריגע קאָנפליק־
טען, און אין דעם כח פון אינערליכער אביעקטיווער לאָגישקייט
פאַרשאַרפט דיזער לאָזונג, צי מען וויל עס צי ניט, ביז צום לעצט
יעדער באַזונדער עפּיזאָד פון קאַמף.

צוליעב דיזען וויעדערשפּרוך, צווישען די האַרבקייט פון דער
אויפגאַבע און די ניט גענוגענדע באַדינגונגען פאַר איהר לעזונג,
קומט דערפאַר פאָר אין די ערשטע פאַזען פון דער רעוואָלוציאָנערער
ענטוויקלונג, אז באַזונדערע עפּיזאָדען פון רעוואָלוציאָנערען קאַמף
פאַרענדיגען זיך מיט א ניעדערלאַגע. אָבער א רעוואָלוציע
איז די איינציגע פאָרמע פון מלחמה, וואו דער ענדליכער זיעג קאָן
צוגעגרייט ווערען בלויז דורך א גאַנצער רייהע פון „ניעדערלאַגעס“.

וואָס באַווייזט אונז די גאַנצע היסטאָריע פון רעוואָלוציעס
און סאָציאַליזם אין אונזערע צייטען? דער ערשטער פלאַקער פון
קלאַסען קאַמף אין איירָאָפּאַ: דער אויפשטאַנד פון די ליאָנער
וועבער אין 1830 האָט זיך פאַרענדיגט מיט א שווערער ניעדער־
לאַגע. די טשאַרטיסטישע באַוועגונג אין ענגלאַנד — מיט א
שווער־ער ניעדערלאַגע. דער אויפשטאַנד פון דעם פּאַריזער פּראָ־
לעטאַריאַט אין די יוני־טעג פון 1848 האָט זיך פאַרענדיגט מיט א
גרויליכער ניעדערלאַגע. די פּאַריזער קאָמונע האָט זיך געשלאָסען
מיט א שרעקליכער ניעדערלאַגע. דער גאַנצער וועג פון סאָציאַליזם
— אויף וויפיעל מען רעדט וועגען רעוואָלוציאָנערען קאַמף — איז
אויסגעשפּרייט אויסשליסליך מיט ניעדערלאַגעס.

און פונדעסטוועגען פיהרט אָט דיזעלבע היסטאָריע, טריט
נאָך טריט, צו אן ענדליכען זיעג. וואו וואָלטען מיר איצט גע־
האַלטען אָהן דיזע „ניעדערלאַגעס“, פון וועלכע מיר שעפּען די
היסטאָרישע געניטקייט, ערפאַהרונג, כח און אידעאַליזם? איצט,
ערב דער לעצטער שלאַכט אין דעם פּראָלעטאַרישען קלאַסען־קאַמף,
פאַרלאָזען מיר זיך טאַקי אויף יענע ניעדערלאַגעס, וועלכע אַלע ביז

איינע זיינען פאַר אונז וויכטיג, פון וועלכע יעדע איז א טייל פון אונזער איצטיגער מאַכט און באַוואוסטזיניגקייט.

דער רעוואָלוציאָנערער קאַמף איז אין דער הינזיכט פונקט דער געגענזאַץ פון דעם פּאַרלאַמענטאַרישען קאַמף. מיר אין דייטש־לאַנד האָבען אין צייט פון פיער צענדלינגע יאָהר געהאַט דורכאויס פּאַרלאַמענטאַרישע „זיעגע", מיר זיינען טאַקי אויף אן אמת גע־גאַנגען פון איין זיעג צו א צווייטען. אָבער אין דעם כך הכל, ביי דער גרויסער היסטאָרישער פּראָבע, דעם 4טען אויגוסט 1914 — א פּאָרניכטענדע פּאָליטישע און מאָראַלע ניעדערלאַגע, אן אונגע־הערטער דורכפאַל, א אונפּאָרמיידליכער באַנקראָט. רעוואָלוציאָנען האָבען ביז איצט אונז געגעבען בלויז ניעדערלאַגעס, אָבער דיזע אונפּערמיידליכע ניעדערלאַגעס זיינען די זיכערסטע גאַראַנטיע פאַר דעם צוקונפטיגען לעצטען זיעג.

אמת, בלויז אונטער א י י ן באַדינגונג. די פראַגע איז וועגען דעם, אונטער וועלכע אומשטענדען האָט יעדען מאָל געטראָ־פען א ניעדערלאַגע: איז דאָס געקומען פון דעם, וואָס די קאַמפּס־ענערגיע פון די מאַסען, וועלכע האָט זיך אָנגעשטויסען אויף די ניט געגוג רייפע היסטאָרישע פאָרבאַדינגונגען, אָדער זשע פון דעם, וואָס די רעוואָלוציאָנערע טאַטען אין זיך זעלבסט זיינען פּאַראַלי־זירט געוואָרען צוליעב זייער האַלבקייט, ניט־נעוואַגטקייט אָדער פון אינערליכער שוואַכקייט.

קלאַסישע ביישפּיעלע פון ביידע פאַלען איז פון איין זייט די פראַנצויזישע רעוואָלוציע פון פעברואַר, און פון צווייטען זייט די דייטשע מערץ־רעוואָלוציע. די העלדישע טאַטען פון 1848 זיינען געוואָרען א לעבעדיגער קוואַל פון קלאַסישער ענערגיע פון דעם גאַנצען אַלוועלטליכען פּראָלעטאַריאַט. די אָרעמקייט פון דער גערמאַנישער רעוואָלוציע פון מאַרטש איז ניט אוועק ווייט פון דעם גאַנצען גאַנג פון דער דייטשער ענטוויקלונג אין איצטיגע צייטען. זיין ווירקינג האָט זיך ארויסגעצייגט אין דער גאַנצער היסטאָריע פון דער אָפיציעלער גערמאַנישער סאָציאַל דעמאָקראַטיע ביז האַרט פון די לעצטע געשעהענישען פון דער גערמאַנישער רעוואָלוציע, ביז דעם נאַר־וואָס איבערגעלעבטען טראַגישען קריזיס.

ווי ערשיינט די ניעדערלאַגע פון דער אזוי גערופענער „ספּאַר־טאַקישע וואָך“ פון דעם שטאַנדפּונקט פון היסטאָרישען געזעץ? איז עס געוועזן אַ ניעדערלאַגע פון אַ שטורמדיגע־ רעוואָלוציאָנערער ענערגיע, בעת די ארומיגע באַדינגונגען זיינען געוועזן ניט רייף גענוג, אָדער ווייל די טאַטען זיינען געוועזן שוואַך און האַלבע.

א י ד אָ ס ע ר ש ט ע א י ד אָ ס צ ו ו י י ט ע. דער צווייענדיגער כאַראַקטער פון דיזען קריזיס, דער ווידערשפּרוך צווישען דעם שטאַרקען, ענטשיעדענעם, קעמפּפענדען ארויסטריט פון די בערלינער מאַסען און די אונענטשיידענהייט, לאַנגזאַמקייט און האַלבקייט פון די בערלינער פיהרער, איז דער באַזונדער אויס־צייכענדער שטריך פון דעם לעצטען עפּיזאָד.

די פיהרער האָבען זיך ארויסגעוויזען צו זיין ניט אויף דער נויטיגער הויך. אָבער פיהרער קאָנען און מוזען ווידער געשאַפען ווערען דורך די מאַסען זעלבסט און פון דער מיטע פון די מאַסען. די מאַסען זיינען דער ענטשיידענער עלעמענט, זיי זיינען יענער פעלז, אויף וועלכען עס וועט זיך אָנשפּאַרען דער ענדליכער זיעג פון דער רעוואָלוציע. די מאַסען זיינען אין גאַנצען געוועזן אויף זייער הויך, זיי האָבען אומגעוואַנדעלט די „ניעדערלאַגע“ אין אַ רינגעלע פון יענע היסטאָרישע ניעדערלאַגעס, וועלכע זיינען דער שטאָלץ און די מאַכט פון דעם אַלפּעלקערליכען סאָציאַליזם. און דאַריבער בליהט זיך פון דיזער „ניעדערלאַגע“ פאַרנאַנדער דער קומענדער נצחון.

„אין בערלין איז אַלץ רוהיג“. איהר האַרט־קעפּיגע לאַקעיען! אייער „רוהיגקייט“ איז אויפגעבויט אויף זאַמד. די רעוואָלוציע וועט שוין מאָרגען זיך ווידער „דער־הויבען אין דער הייך“ און מיט טרומייטען־שאַלען וועט זי זיך צו אייער שרעק לאָזען וויסען:

איך בין געווען. איך בין דאָ. איך וועל זיין.

אַ געוואַגטער שפּיעל

געשריבען אין דעצעמבער, 1918

די גאַנצע דייטשע פּרעסע אָנהויבענדיג מיט דער „קרייצ־צייטונג" און ענדיגענדיג מיט׳ן „פאָרווערטס" לאָזט ניט אויס פון מויל די ווערטער „טעראָר", „הענקעריי", „אַנאַרכיע", „דיקטאַ־טור" און דערגלייכען.

די גאַנצע געוועזענע קלאַסען האָבען אין צייט פון טויזענדער יאָה־רען זיך קיין מאָל ניט אָפּגעשטאַמט פאַר קיין נידערטרעכטיגקייט און קיין גוואַלדטאַט געגען זייערע שקלאַפען, ווען יענע פלעגען אויפשטייען וועלען עס איז ווידערשטאַנד. דאָס איז אַלעס גע־טאָן געוואָרען אום אָפּצוהיטען די הייליגע „אָרדנונג"; אום צו גאַנצען דאָס פּריוואַט אייגענטום און די קלאַסענהערשאַפט. און אַ מער שרייען זיי וועגען דער רציחה און דעם טעראָר פון די שקלאַפען. טיער און קאַוואַניאַק האָבען אויסגעקוילעט צענדליגע טויזענדער פּאַריזער אַרבייטער, מענער, פרויען און קינדער אין דער יוני שלאַכט פון 1848, און נאָכדעם האָבען זיי די וועלט פאַר־שריען וועגען די „גרויל־טאַטען" פון דער פּאַריזער קאָמונע.

רעווענטלאָו, פרידבערג, ערצבערגער און אַנדערע האָבען אפילו קיין פינטעל ניט געטאָן מיט׳ן אויג בשעת זיי האָבען אַנ־דערטהאַלבען מיליאָן דייטשע מענער און בחורים געטריבען צום שלאַכט אום די נייע קאָלאָניען לאַנגווי און בריעי צו ערּאָבערען. און אַצינד שרייען זיי וועגען „טעראָר", וועגען דער „שרעקענהער־שאַפט" מיט וועלכער עס דראָהט די דיקטאַטור פון פּראָלעטאַריאַט. און מיט זיי אין איין הייזערינגען כאָר שרייען אויף די שיידעמאַנס און עבערטס, וועלכע האָבען פיער יאָהר כסדר געהאָלפען אין דער און אין דיזער רעוואָלוציע איז דאָס ארונטערוואַרפונג פון דער שרעקליכסטער בלוט פאַרגיסעניש, וואָס די מענשהייט האָט ווען עס איז בייגעוואוינט.

די הערשאַפטען וואָלטען געמעגט דורכבלעטערען זייער אייגענע געשיכטע.

טעראָר און שרעקענהערשאַפט האָבען אין די בירגערליכע רע־וואָלוציעס גראָד געשפּילט אַ גאַנץ באַשטימטע ראָל. אין דער גרויסער ענגלישער, אַזוי גוט ווי אין דער גרויסער פראַנצויזישער רעוואָלוציע, האָט די הינריכטונג פון קעניג געמיינט דעם וועלט־געשיכטליכען ברוך מיט דעם פעאָדאַליזם. דאָס איז געווען אַ זעלבסטפערשטענדליכע טאַט פון דער בירגערליכער געזעלשאַפט, וואָס האָט דאַן געשטרעבט צו מאַכט. טאַפּענדיג איהר וועג האָט זיך די בירגערליכע געזעלשאַפט אין לויף פון דער רעוואָלוציע ארויפגעארבייט אויף דער לאַגע פון דער אַלטער מאַכט אין שאַר־פען געגענזאַץ צו דעם, וואָס זי איז געווען בשעת די רעוואָלוציע האָט זיך אָנגעהויבען. ווען דעם הענקערס האַק האָט אַ בליטשטשע געטאָן איבער דעם קאָפּ פון קאַרל סטואַרט, און אויף דער גיליאָ־טינע זיינען געהאַנגען די פאַרשטאָפּטע קעפּ פון די בורבאָנען, האָט די בירגערליכע געזעלשאַפט, וועלכע איז, אַליין ניט וויטענדיג אריינגעצויגען געוואָרען אין דער רעוואָלוציע, אָנגעהויבען גלאַנצען אין איהר אייגענער פעאָדאַלער הערשאַפט.

די שרעקענהערשאַפט פון די יאַקאָבינער אין פראַנקרייך איז געווען ניט מעהר ווי אַ פאַרצווייפעלטער פאַרזוך פון דעם ראַדיקאַ־לען בירגערטום איינצושטעלען זיין דויערענדע הערשאַפט אין פראַנקרייך. געשיכטליך איז אָבער דאַן ערשט די גרויס בורזשואַ־זיע געווען באַרופען אריינצוטרעטען אין איהר הערשאַפט איבער גאַנץ אייראָפּאַ. דאָס איז געווען אַ פאַרזוך צו האַלטען די גרויסע רעוואָלוציע ביי איהרע אידעאָלאָגישע ווערטער, פרייהייט, גלייכ־הייט און ברידערליכקייט — געגען דעם רעאַלען אינהאַלט פון דער פראַזע: די הערשאַפט פון דער אינדוסטריע און פון דעם פינאַנסקאַפּיטאַל. דאָס איז געווען אַ פאַרזוך פון דעם קליינביר־גערטום צו ראַנגלען זיך פאַר דער מאַכט, נאָך דעם ווי זייער שטורמ־דיגע ראָל אין דעם קאַמף צו געווינען די מינימאַל פאָדערונגען פון דער בירגערליכער רעוואָלוציע איז געווען אויסגעשפּילט. אַ דורכ־גאַנגספאַזע פון דער רעוואָלוציע האָבען זיי געזוכט צו מאַכען פאַר זייער ענדציל, די פראַזע — פאַר דעם אינהאַלט און די הילפס־מיטלען — פאַר דעם צוועק. דער טעראָר פון די יאַקאָבינער האָט אַלזאָ אויך געדינט דערצו אַז די קלאַסען אין דער בירגערליכער

געזעלשאַפט האָבען זיך אָנגעהויבען פאַנאַנדערצוטיילען און צו פאַרשטעהן זייערע אייגענע אויפגאַבען.

מיט איין וואָרט: טעראָר און שרעקענהערשאַפט זיינען אין די בירגערליכע רעוואָלוציעס געווען אַ מיטעל צו צושטערען געשיכטליכע איבוזיעס אָדער צו פאַרטיידיגען האָפנונגסלאָזע אינטערעסען געגען דעם שטראָם פון דער געשיכטע.

אַ דאַנק דער טעאָריע פון דעם וויסענשאַפטליכען סאָציאַליזם, איז דער סאָציאַליסטישער פּראָלעטאַריאַט אַריינגעטראָטען אין זיין רעוואָלוציע אָהן שום איבוזיעס. ער האָט אַ פאַרטיגען שטאַנדפּונקט אויף די לעצטע פּאָלגען פון זיין היסטאָרישער מיסיע; ער פאַרשטעהט די געגענזאַצען, וועלכע מען קען ניט אַריבערשפּרינגען און ער קומט מיט אַ טיפער שנאה צו דער גאַנצער בירגערליכער געזעלשאַפט. ער טרעט אַריין אין דער רעוואָלוציע ניט אום צו יאָגען זיך נאָך אוטאָפּיסטישע לופטשלעסער געגען דעם גאַנג פון דער געשיכטע, נאָר אום אויסצופיהרען דאָס געבאָט פון דער געשיכטליכער שטונדע. דערביי שטיצט ער זיך אויף דעם אייזערנעם מעכאַניזם פון דער מענשליכער ענטוויקלונג. ער קומט פאַרווירקליכען דעם סאָציאַליזם.

עס איז פאַר איהם דאַריבער ניט נויטיג ערשט צו צושטערען זיינע אייגענע איבוזיעס דורך בלוטיגע גוואַלדטאַטען. ער דאַרף ערשט ניט גראָבען דעם אבגרונד צווישען זיך און דער בירגערליכער געזעלשאַפט. וואָס ער דאַרף, איז די גאַנצע פּאָליטישע מאַכט פון שטאַאַט. איין מאָל ווען ער די מאַכט באַזיצען, וועט ער זי באַנוצען אום דורכאויס אָפּצושאַפען דאָס קאַפּיטאַליסטישע פּריוואַט אייגענטום, די קוינשקאַפּעריי און די בירגערליכע קלאַסענהערשאַפט. ער וועט אויפבויען אַ נייע סאָציאַליסטישע געזעלשאַפטס אָרדנונג.

עס זיינען אָבער היינט פאַראַן אַנדערע וואָס נויטיגען זיך דרינגענד אין טעראָר, שרעקענהערשאַפט און אַנאַרכיע. דאָס זיינען אַלע פּאַראַזיטען פון דער קאַפּיטאַליסטישערווירטשאַפט, וואָס ציטערען פאַר זייער פאַרמעגען, זייערע פּריווילעגיעס צו מאַכען פּראָפיטען און זייער רעכט צו הערשען. זיי מאַכען עס אַלערליי בלבולים אויף דעם סאָציאַליסטישען פּראָלעטאַריאַט און באַשול־

דיגען איהם אין אויסגעטראַכטע העצערייען און אַנאַרכיע. זיי טוען דאָס מיט דעם צוועק פריי צו לאָזען ווירקליכע אַנאַרכיע און ווירקליכע העצערייען דורך זייערע פארשידענע אַגענטען. אויף אַזאַ אופן ווילען זיי אונטערדריקען די פּראָלעטאַרישע רעוואָלוציע. אין דעם כאַאָס האָפען זיי צו פאַרניכטען די סאָציאַליסטישע דיקטאטור. און אויף די הורבות פון דער רעוואָלוציע ווילען זיי אויף איביג אויפשטעלען די קלאַסענדיקטאַטור פון קאַפּיטאַל.

דאָס קאַפּיטאַל און זיין עקזיסטענץ־קאַמף זיינען די נשמה פון די איצטיגע העצעס געגען דעם רעוואָלוציאָנערען אוואַנגאַרד פון דעם ארבייטער קלאַס.

די אָפּהענגיגע סאָציאַלדעמאָקראַטיע איז זייער וועקציג. די באַציהונגען צווישען די דינער און זייערע בעל־הבתים האַלטען אָן די גאַנצע צייט פון דער רעוואָלוציע, אין סיי די הערשער, סיי די דינער האָבען אויסגעהעפּט דעם רויטען צייכען אויף זייערע קליידער.

דאָס צענטראַל אָרגאַן פון דער אָפּהענגיגער סאָציאַלדעמאָקראַטיע, דער „פאָרווערטס“ איז אצינד דאָס צענטראַל אָרגאַן פון דער קאָנטער־רעוואָלוציאָנערער יאגד אויף די מיטגלידער פון דעם ספּאַרטאַקוס בונד.

מיט אַ קאַלטבלוטיגען געלעבטער קוקען מיר אַרונטער פון דעם געשיכטליכען לייכט־טורעם אויף דער גאַנצער פאָרשטעלונג. מיר באַטראַכטען די שפּיל, די אַקטיאָרען, דעם רעזשיסאַר און די ראָלען.

וואָס דענקט מען אָבער ווען די מאַסען פון דעם רעוואָלוציאָנערען פּראָלעטאַריאַט טאָן דאָן, ווען די העצעס וועלען גרייכען זייער צוועק, ווען מען וועט נאָר וואַגען צו לעגען אַ האַנט אויף די וועמען זיי האָבען אויף זייערע הענט אַרויסגעטראָגען פון געפענגניס און זיי אנערקענט אַלס זייערע פיהרער? ווער וועט דאַן האָבען דער כוח צו פאַרדינגען קאַלטבלוטיגקייט צו די דאָזיגע מאַסען...

איהר, הערדען בורזשועז, און איהר „פאָרווערטס“ לייט, דינער

עס איז אַ געוואַגטע שפּיל. צו דער דיקטאַטור פון פּראָלעטאַריאַט, צו דעם סאָציאַליזם געהערען דער טאָג און די שטונדע. ווער עס שטעלט זיך אין פראָנט פון דעם שטורמוואַגען פון דער סאָציאַליסטישער רעוואָלוציע, דער וועט בלייבען ליגען אויף דער ערד מיט צוריבענע גלידער.

דאָס פּראָגראַם פון דער רעוואָלוציע

א רעדע, וואָס ראָזאַ לוקסעמבורג האָט געהאַלטען ביי דעם גרינדונגס־פּארטייטאָג פון דער קאָמוניסטישער פּארטיי פון דייטשלאַנד (ספּארטאַקוס־בונד) אין בערלין, דעם 29—31טען דעצעמבער, 1918.

פּארטיי גענאָסען און גענאָסינען! ווען מיר קומען היינט צו באַשפּרעכען און אָנצונעמען אונזער פּראָגראַם, איז עס ניט נאָר דערפאַר, ווייל מיר האָבען זיך געבּטען קאָנסטיטואירט אַלס נייע, זעלבסטשטענדיגע פּארטיי און א נייע פּארטיי מוז אָננעמען א פּראָגראַם. היינט קומען מיר באַשפּרעכען אונזער פּראָגראַם אויף דעם גרונט פון די גרויסע היסטאָרישע פּאַסירונגען פון יעצטיגען מאָמענט. דער פאַקט איז, אז מיר שטעהען אצינד פאר א מאָמענט, ווען דאָס סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פּראָגראַם פון דעם אר־בייטער־קלאַס מוז געשטעלט ווערען אויף א נייעם באַזיס. פּארטיי גענאָסען, מיר מוזען היינט צוקניפּען אונזער פּראָגראַם צום זעל־בען פאַדים, מיט וועלכען מאַרקס און ענגעלס האָבען מיט זיבציג יאָהר צוריק געשפּינט דעם קאָמוניסטישען מאַניפעסט. ווי אייך איז באַקאַנט, באַהאַנדעלט דער קאָמוניסטישער מאַניפעסט דעם סאָציאַליזם און די דורכפיהרונג פון דעם סאָציאַליסטישען ענד־ציעל אַלס די אונמיטעלבארע אויפגאַבע פון דער פּראָלעטארישער רעוואָלוציע. דאָס איז געוועזען דער שטאַנדפּונקט פון מארקס'ן און ענגעלס'ן אין דער צייט פון דער רעוואָלוציע אין 1848. אויך אין אינטערנאַציאָנאַלען זין האָבען זיי עס באַטראַכט אַלס דעם באַזיס פון פּראָלעטארישער אַקטיוויטעט.

אין יענער צייט האָבען זיי ביידע, אזוי גוט ווי אַלע אַנדערע גייסטיגע פיהרערס פון דער פּראָלעטארישער באַוועגונג געגלויבט, אז פאר זיי איז געשטאַנען די אונמיטעלבארע אויפגאַבע איינצו־פיהרען דעם סאָציאַליזם. זיי האָבען געדענקט, אז אַלעס וואָס פאָדערט זיך איז דורכצופירען די פּאָליטישע רעוואָלוציע, צו פאַר־כאַפּען די פּאָליטישע מאַכט פון שטאַאט און דאַן קאָן מען דעם

סאָציאַליזם גלייך פאַרוואַנדלען אין פלייש און בלוט. שפּעטער, ווי איהר ווייסט, האָבען מאַרקס און ענגעלס אַליין זיך גענומען רעווידירען דיזען שטאַנדפּונקט, און האָבען איהם ערקלערט אַלס פאַרעלטערט.

אָבער ווי קלינגען די פּאַראַגראַפען וואָס זיי האָבען געהאַלטען פאַר פאַרעלטערט? דאָס לעזען מיר אין קאָמוניסטישען מאַניפעסט:

„דער פּראָלעטאַריאַט וועט באַנוצען זיין פּאָליטישע הערשאַפט מיט דעם ציעל בּיסלעכווייז אַרויסצורייסען דעם גאַנצען קאַפּיטאַל פון דער בורזשואַזיע, צו קאָנצענטרירען אַלע פּראָדוקציאָנס־אינסטרומענטען אין די הענט פון דעם שטאַאַט, ד. ה. אין די הענט פון דעם פּראָלעטאַריאַט, וואָס איז אָרגאַניזירט אַלס אַ הערשענדער קלאַס, און אַזוי שנעל ווי מעגליך צו פאַרמעהרען די מאַסע פון די פּראָדוקציאָנס־קרעפטען.

„דאָס קען, פאַרשטעהט זיך, צוערשט דערגרייכט ווערען נאָר דורך אַ דעספּאָטישער אַריינמישונג אין דעם אייגענטומס־רעכט און אין די בורזשואַזע פּראָדוקציאָנס־פאַרהעלטניסען, דורך אַזעלכע מיטלען, הייסט עס, וועלכע קענען אויסווייזען פון עקאָנאָמישען שטאַנדפּונקט פאַר צו שוואַכע און צו אונזיכערע, נאָר וואָס וועלען אָבער אין פאַרלויף פון דער באַוועגונג זיך אַליין אַריבערוואַקסען און וועלען אונפאַרמיידליך מוזען ברענגען צו דער איבערבויאונג פון דער גאַנצער פּראָדוקציאָנס־ווייזע.

„די מיטלען וועלען, פאַרשטעהט זיך, זיין פאַרשיידען אין פאַרשיידענע לענדער.

„דאָך אין די פאָרטגעשריטענסטע לענדער וועלען בכלל קאָנען אָנגעווענדעט ווערען די פאָלגענדע מיטלען:

„1) די עקספּראָפּריאַציע פון דעם ערד־פאַרמעגען און די פאַרווענדונג פון דער ערד־רענטע אויף די הוצאות פון דער מלוכה.

„2) אַ גרויסער פּראָגרעסיווער אָדער שטופּענווייזער שטייער אויף הכנסות.

„3) די אָפּשאַפונג פון דעם ירושה־רעכט.

„4) די קאָנפיסקאַציע פון די פאַרמעגענס פון אַלע אַנטלאָפענע און געגען־רעוואָלוציאָנערען.

„5) די צענטראַליזירונג פון דעם קרעדיט אין די הענד פון דעם שטאַאַט דורך אַ נאַציאָנאַל־באַנק מיט אַ מלוכה קאַפּיטאַל און מיט דעם אויסשליסליכען שטאַאַט־מאָנאָפּאָל פון קרעדיט אין דעם גאַנצען לאַנד.

„6) צענטראַליזירען די טראַנספּאָרט־מיטלען אין די הענד פון דעם שטאַאַט.

„7) אויכברייטען די צאָהל פאַבריקען און פּראָדוקציאָנס־מיטלען וואָס זאָל געהערען צו דעם שטאַאַט, און פרוכטבאַר מאַכען די וויסטע לענדערייען און אויסבעסערען די באַאַרבייטבאַרע ערד נאָך איין אַלגעמיינעם פּלאַן.

„8) איינפיהרען, אַז אַלע זאָלען מוזען גלייך אַרבייטען, און אָרגאַניזירען אינדוסטריעלע אַרמעען, באַזונדערס פאַר די פעלד־אַרבייטען.

„9) פאַראייניגען די פעלד־אַרבייט מיט דער אינדוסטריע, אָננעמען מיטלען, אַז ס'זאָל ביסלעכווייז באַזייטיגט ווערען דער אונטערשייד צווישען שטאָדט און דאָרף דורך אַ צוועקמעסיגער פאַרטיילונג פון דער באַפעלקערונג איבער'ן לאַנד.

10) די ערציהונג פון אַלע קינדער אויף דעם חשבון פון דער מלוכה אין עפענטליכע שולען. אָפּשאַפען די פאַבריק־אַרבייט פון קינדער אין איהר איצטיגער פאָרם. פאַראייניגען די ערציהונג מיט דער מאַטעריעלער פּראָדוקציע, און א. וו., און אַ. וו.“

ווי איהר זעהט, זיינען דאָס, מיט ווענינע אויסנאַמען, די זעל־בע אויפגאַבען פאַר וועלכע מיר שטעהען היינט: די דורכפיהרונג און די פאַרווירקליכונג פון דעם סאָציאַליזם. פון דער צייט, ווען יענע פּראָגראַם איז צונויפגעשטעלט געוואָרען, זיינען פאַרביי־געגאַנגען זיבציג יאָהר פון קאַפּיטאַליסטישער ענטוויקלונג. די היסטאָרישע דיאַלעקטיק האָט אונז געפירט דערצו, אַז מיר קומען היינט צוריק צו דער זעלבער אויפפאַסונג, וועלכע מאַרקס און ענגעלס האָבען שפּעטער ערקלערט פאַר אַ טעות. די קאַפּיטאַליס־טישע ענטוויקלונג האָט אונז געבראַכט דערצו אַז דאָס וואָס איז דאַן געווען אַ טעות איז אַצינד געוואָרען אַן אמת. היינט האָבען מיר די אונמיטעלבאַרע אויפגאַבע דורכצופיהרען דאָס, וואָס מאַרקס און ענגעלס האָבען געדענקט דורכצופיהרען אין 1848.

צווישען יענעם אָנפאַנגס־פונקט פון דער ענטוויקלונג און אונזער היינטיגער אויפגאַבע ליגט ניט נאָר די גאַנצע ענטוויקלונג פון דעם קאַפּיטאַליזם, נאָר אויך די ענטוויקלונג פון דער סאָציאַליס־טישער אַרבייטער באַוועגונג. העכער פון אַלע שטעהט די דייטשע אַרבייטער באַוועגונג אַלס די אָנפירערין פון דעם מאָדערנעם פּראָ־לעטאַריאַט. די ענטוויקלונג איז פאָרגעקומען אין אַן אייגענאַר־טיגער פאָרמע. נאָך דעם ווי מאַרקס און ענגעלס זיינען ענטוישט געוואָרען פון דער רעוואָלוציע פון 1848 און האָבען אויפגעגעבען דעם שטאַנדפונקט, אַז דער פּראָלעטאַריאַט איז אין דער לאַגע דעם סאָציאַליזם דירעקט צו פאַרווירקליכען, זיינען אין יעדען לאַנד באַזונדער ענטשטאַנען סאָציאַל־דעמאָקראַטישע, סאָציאַליסטישע פּאַרטייען וואָס האָבען אָנגענומען אַ גאַנץ אַנדער שטאַנדפונקט. דער טעגליכער קליינליכער קאַמף אויף דעם פּאָליטישען אוןווירט־שאַפטליכען געביט איז ערקלערט געוואָרען אַלס די אונמיטעלבאַרע אויפגאַבע פון דער באַוועגונג. דאָס אויסבילדען פון פּראָלעטאַ־רישע אַרמעען, וועלכע זיינען באַרופען צו פאַרווירקליכען דעם סאָציאַליזם, ווען די קאַפּיטאַליסטישע ענטוויקלונג וועט ברענגען דערצו, איז ניט געשטאַנען אַלס הויפּט אויפגאַבע. מיט דער אַר־בערבייט, דאָס אַוועקשטעלען דאָס סאָציאַליסטישע פּראָגראַם אויף נאָר אַן אַנדער באַזיס, האָט אין דייטשלאַנד אָנגענומען אַ טיפּישע פאָרמע. ביז אין איהר צוזאַמענבראָך, דעם 4טען אויגוסט, 1914, איז פאַר דער דייטשער סאָציאַלדעמאָקראַטיע געווען מאַסגעבענד דאָס ערפורטער פּראָגראַם. אין יענעם פּראָגראַם פאַרנעמען די זאָגענאַנטע מינימאַל פאָדערונגען דעם אויבען־אָן און דער סאָציאַ־ליזם ווערט אַוועקגעשטעלט אַלס ווייטער ענדציעל, ווי אַ שטערן וואָס לייכט פון דער ווייטענס. עס הענגט אָבער אַלעס אָפּ ניט פון דעם וואָס אין פּראָגראַם איז געשריבען נאָר פון דעם, ווי מען פאַרשטעהט דאָס געשריבענע. די פאָררעדע, וואָס פריעדריך ענגעלס האָט אין יאָהר 1895 געשריבען צו מאַרקס'עס „קלאַסען־קאַמפען אין פראַנקרייך", ווייזט ווי דאָס פּראָגראַם איז פאַרשטאַנען געוואָרען.

עהריקבליקענדיג אויף דעם יאָהר 1848, באַהויפּטעט ענגעלס, אַז דער שטאַנדפונקט פון שטעהן אונמיטעלבאַר פאַר אַ סאָציאַ־

ליסטישער רעוואָלוציע איז א פאַרעלטערטער. דאַן זעצט ער פאָר:

„די געשיכטע האָט אונז אַלעמען, וואָס האָבען אזוי געדענקט, געגעבען אונרעכט. זי האָט פאַר אונז קלאָר געמאַכט דעם פאַקט, אַז די עקאָנאָמישע ענטוויקלונג אין אייראָפּאַ איז נאָך דאַמאָלסט ווייט ניט פאַרטיג געוועזן צו באַזייטיגען די קאַפּיטאַליסטישע פּראָדוקציע. זי האָט דאָס באַוויזען דורך דער עקאָנאָמישער רעוואָלוציע וואָס האָט זייט 1848 אַרומגעכאַפּט דעם גאַנצען קאָנטינענט. דורך דער צייט האָט זיך שטאַרק ענטוויקעלט די אינדוסטריע אין פראַנקרייך, עסטרייך, אונגאַרן, פּוילען און לעצטענס אויך אין רוסלאַנד. דייטשלאַנד ווידער האָט זיך אין דער הינזיכט אזוי רוק געטאָן, אַז זי איז געוואָרען אַן אינדוסטריעלע לאַנד פון ערשטען ראַנג. דאָס אַלעס איז פאָרגעקומען אויף א קאַפּיטאַליסטישער גרונדלאַגע, פון וועלכער מען האָט אין 1848 נאָך גאָר ניט געוואוסט.“

ריידענדיג ווייטער וועגען דעם ווי מיר זיינען אין דייטשלאַנד פון רייכסטאַג־וואהל ביז רייכסטאַג־וואהל געוואַקסען אין די מיליאָנען, שליסט ענגעלס פאָלגענדעס:

„מיט דעם וואָס מיר האָבען זיך אזוי ערפאָלגרייך באַנוצט מיט דעם אַלגעמיינעם שטימרעכט איז ענטשטאַנען גאָר א נייער אַרט פון פּראָלעטאַרישען קאַמף און ער האָט זיך וואָס א מאָל אַלץ ווייטער ענטוויקעלט. מען האָט אויסגעפונען, אַז ווען דער אַרבייטער קלאַס באַקומט זיינע פאַרשטעהער אין די שטאַאטס־איינריכטונגען, אין וועלכע עס אָרגאַניזירט זיך די הערשאַפט פון דער בורזשואַזיע, באַקומט ער ווייטערע מעגליכקייטען דיזע איינריכטונגען צו באַקעמפען. מען האָט זיך אָנגעהויבען באַטייליגען אין די וואַהלען צום לאַנדטאַג, געמיינדעראַטען און אינדוסטריעלע געריכטען. וואו נאָר די פּראָלעטאַרישע באַפעלקערונג איז געווען גרויס גענוג, האָט מען גענומען שטרייטען מיט דער בורזשואַזיע פאַר יעדען אַמט. און אזוי איז עס געשעהן אַז די בורזשואַזיע און די רעגירונג האָבען זיך אָנגעהויבען פיעל מעהר שרעקען פאַר דער געזעצליכער טעטיגקייט פון דער אַרבייטער פּאַרטיי ווי פאַר

דער אונגעזעצליכער, זיי האָבען מורה פאַר די וואהל־ערפאָלגען מעהר ווי פאַר די אויפשטאַנדען."

און ווייטער קריטיקירט ענגעלס אויספיהרליך די אילוזיעס, אַז דער פּראָלעטאַריאַט קען ביי די איצטיגע קאַפּיטאַליסטישע פאַרהעלטניסען איבערהויפּט עפּעס עררייכען דורך דעם אָפענעם אויפשטאַנד, דורך דער רעוואָלוציע.

איך גלויב אַז ביי היינטיגען טאָג געפינען מיר זיך אין אַ רעוואָלוציע, אַ גאַסען־רעוואָלוציע מיט אַלע קלאַפער־געצייג. עס איז דעריבער שוין צייט צו שיידען זיך מיט דער אויפפאַסונג, וועלכע איז ביז לעצטענס געוועזען אָפּיציעל אָנגענומען אין דער דייטשער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע. די דאָזיגע אויפפאַסונג איז פאַראַנטוואָרטליך פאַר דעם וואָס מיר האָבען דערלעבט די פּאַסירונגען פון דעם 4טען אויגוסט 1914. (זעהר ריכטיג!)

איך וויל דערמיט ניט זאָגען אַז ענגעלס איז פּערזענליך שולדיג אין דעם גאַנג פון דער ענטוויקלונג אין דייטשלאַנד. איך זאָג נאָר, אַז דאָס איז אַ קלאַסיש צוזאַמענגעשטעלטער דאָקומענט, וואָס ווייזט די אויפפאַסונג וואָס האָט געלעבט אין דער דייטשער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע. אָדער נאָך מעהר — וואָס האָט געטויטעט די דייטשע סאָציאַל־דעמאָקראַטיע.

מיט זיינע גרויסע קענטניסע אויף דעם געביט פון מיליטאַריזם, באַווייזט אויך ענגעלס, אַז ביי דער היינטיגער ענטוויקלונג פון דער אינדוסטריע, די גרויסע שטעדט אין דעם מיליטאַריזם איז עס אַן אוּנזין צו דענקען, אַז דער אַרבייטער קען מאַכען אַ רעוואָלוציע אויפ'ן גאַס אין אַרויסקומען דער זיעגער. די שטעלונג האָט געבראַכט צוויי רעזולטאַטען. ערשטענס האָט מען אָנגעהויבען קוקען אויף דעם פּאַרלאַמענטאַרישען קאַמף, ווי אויף אַ געגענזאַץ צו דירעקטער פּראָלעטאַרישער אַקציאָן און אויף דעם איינציגען מיטעל פון קלאַסענקאַמף. פון דעם איז אַרויס דער ריינער נאָר־פּאַרלאַמענטאַריזם. צווייטענס איז, מערקווירדיגער ווייזע, די געוואַלדיגע אָרגאַניזאַציע פון קלאַסענשטאַאַט, דער מיליטאַריזם, וואָס טוט אָן קאָמפּראָמיס־מאַנטלען אויף פּראָלעטאַרישע קינדער, ערקלערט געוואָרען אַלס ניט צוגענגליך פאַר וועלכער עס איז סאָ־

ציאַליסטישער ווירקונג. יענע פאָררעדע רעדט וועגען דעם, אַז ביי דער היינטיגער ענטוויקלונג פון די ריעזענאַרמייען איז עס אַן אוּנזין צו דענקען, אַז די אַרבייטער קענען פאַרטיג ווערען מיט די סאָלדאַטען וואָס באַזיצען אַלע לעצטע טעכנישע קאַמף־מיטלען. לויט דער באַהויפּטונג קומט אויס, אַז ווען עס ווערט נאָר אַ סאָלדאַט מוז גלייך אָן אויף איִמער ווערען אַ שטיצע פאַר דעם הערשענדען קלאַס. אונזער איצטיגע ערפאַרונג ווייזט אונז אַז דאָס איז דורכאויס אַ טעות.

פאַרטייגענאָסען, ווי איך האָב שוין פריהער באַמערקט, שטעהען מיר היינט ווידער דאָרט, וואו מאַרקס און ענגעלס זיינען געשטאַנען אין 1848, ווען זיי האָבען צום ערשטען מאָל פאַנאַנדערגעוויקעלט די פאָן פון אינטערנאַציאָנאַלען סאָציאַליזם. מיר זיינען צו דער שטעלע געקומען דורך דעם גאַנג פון דער היסטאָרישער דיאַלעקטיק און מיר זיינען היינט רייכער מיט גאַנצע 70 יאָהר קאַפּיטאַליסטישער ענטוויקלונג. אַמאָל האָט מען רעוויּדירט די טעות'ען און די אילוזיעס פון דעם יאָהר 1848 און באַשלאָסען אַז דער פּראָלעטאַריאַט האָט נאָך אַן אונענדליך ווייטע שטרעקע פאַר זיך ביז דער סאָציאַליזם וועט פאַרווירקליכט ווערען. נאַטירליך, האָט קיין ערנסטער טעאָרעטיקער קיין מאָל ניט אָנגעגעבען קיין זיכערען טערמין, ווען דער קאַפּיטאַליזם וועט צוזאַמענברעכען. אָבער מען האָט יעדענפאַלס געדענקט אַז די שטרעקע איז נאָך זעהר אַ לאַנגע. דאָס זעהט מען אַרויס פון יעדער צייִלע פון יענער פאָררעדע, וואָס ענגעלס האָט געשריבען אין 1895. נו, אַצינד קענען מיר שוין מאַכען דעם חשבון. אין פערגלייך מיט דער ענטוויקלונג פון דער אַרבייטער באַוועגונג איז די פאַרגאַנגענע צייט נאָר אַ קורצע, ניט אמת? 70 יאָהר פון גרויסקאַפּיטאַליסטישער ענטוויקלונג זיינען גענוג געוועזען צו ברענגען אונז אַזוי ווייט, אַז היינט קענען מיר אָפּשאַפען דעם קאַפּיטאַליזם. יא, נאָך מעהר: מיר זיינען ביי היינטיגען טאָג ניט נאָר אין דער לאַגע צו לייזען דיזע אויפגאַבע, און דאָס איז ניט נאָר אונזער פליכט צום אַרבייטער קלאַס, נאָר די לייזונג איז היינט די איינציגע רעטונג פאַר דער גאַנצער מענשליכער געזעלשאַפט.

(לעבהאַפטע צושטימונג.)

וואָס האָט דען, פּאַרטיי גענאָסען, דער קריג איבערגעלאָזען פאַר דער בירגערליכער געזעלשאַפט אויסער אַ באַרג מיט חורבות? פאָרמעל ליגען נאָך די אָנגעזאַמעלטע פּראָדוקציאָנס־מיטלען אין די הענט פון דעם הערשענדען קלאַס. דאָס ווייסען מיר גאַנץ גוט. אָבער וואָס קענען זיי דערמיט אויפטאָן? זייערע קאָנוואולסיווע פאַרזוכען צוריק אויפצושטעלען דאָס סיסטעם פון עקספּלואַטאַציע דורך נייע בלוטבעדער קען צו גאָרנישט פיהרען, אויסער אַנאַרכיע. מיר זיינען אַזוי ווייט געקומען אַז היינטיגען טאָג שטעהט די מענשהייט פאַר דער ברירה: אָדער אונטערגאַנג אין אַנאַרכיע, אָדער רעטונג דורך סאָציאַליזם. אויף דעם באָדען פון קלאַסענהערשאַפט אין קאַפּיטאַליזם קענען די בירגערליכע קלאַסען בשום אופן ניט געפינען קיין אויסגאַנג פון די פאָלגען, וואָס דער וועלטקריג האָט געבראַכט. און אַזוי איז עס געקומען דערצו אַז מיר האָבען דערזעהן דעם אמת וועלכען מאַרקס און ענגעלס האָבען אין קאָמוניסטישען מאַניפעסט אַוועקגעשטעלט, אַלס דעם וויסענשאַפטליכען גרונט פון דעם סאָציאַליזם. דאָס איז די באַהויפּטונג, אַז דער סאָציאַליזם איז געוואָרען אַ נויטווענדיגקייט ניט בלויז דערפאַר וואָס דער פּראָלעטאַריאַט וויל מעהר ניט לעבען אונטער די אַלטע באַדינגונגען, וואָס די קאַפּיטאַליסטישע קלאַסען שטעלען זיי, נאָר ווען דער פּראָלעטאַריאַט זאָל ניט ערפילען זיין קלאַסען־פליכט און פאַרווירקליכען דעם סאָציאַליזם, שטעהט אונז אַלעמען פאַר אַ פאָלקאָמענער אונטערגאַנג. (לעבהאַפטע צושטימונג.)

נו, פּאַרטיי גענאָסען, דאָס איז די אַלגעמיינע גרונדאַלגע, אויף וועלכער אונזער פּראָגראַם, וואָס מיר דאַרפען היינט אָננעמען, איז געבויט. איהר וועט דאָס געפינען אין דער בראָשורע „וואָס וויל דער ספּאַרטאַקוסבונד?“ עס שטעהט אין דירעקטען געגענזאַץ צו דעם ערפורטער פּראָגראַם; עס איז געגען דעם אַז די מינימאַל־פאָדערונגען וואָס עס שטעלט אַרויס דער ווירטשאַפטליכער און פּאָליטישער קאַמף, זאָלען אָפּגעטיילט ווערען פון דעם סאָציאַליסטישען ענד־ציעל וועלכער רופט זיך מאַקסימאַל־פּראָגראַם. אין געגענזאַץ דערצו ליקווידירען מיר די רעזולטאַטען פון די לעצטע 70 יאָהר ענטוויקלונג און פון די פאָלגען פון דעם וועלט־

קריג דורך דעם וואס מיר ערקלערען: פאר אונז איז מעהר ניטאָ קיין מינימאַל־ און קיין מאַקסימאַל־פּראָגראַם, דער סאָציאַליזם איז איינס און דאָסזעלבע. דאָס איז דער מינימום וועלכען מיר דאַרפען דורכפיהרען ביים איצטיגען מאָמענט. (זעהר גוט!)

גענאָסען, אונזער היינטיגער פּאַרטיי־טאָג, וועלכער, איך בין שטאָלץ צו זאָגען, איז דער קאָנסטיטואירענדער פּאַרטיי־טאָג פון דער איינציגער רעוואָלוציאָנערער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי פון דעם דייטשען פּראָלעטאַריאַט, פאַלט, צופעליג אָדער ניט צופעליג, צוזאַמען מיט אַ ווענדעפּונקט אין דער ענטוויקלונג פון דער דייטשער רעוואָלוציע. מען מעג זאָגען, אַז מיט די פּאַסירונגען פון די לעצטע טעג ענדיגט זיך די אָנפאַנגס־עפּאָכע פון דער דייטשער רעוואָלוציע, און אַצינד טרעטען מיר אריין אין אַ צווייטער פאַזע פון איהר ענטוויקלונג. עס איז אונזער אַלעמענס פליכט צו באַציהען זיך קריטיש צו אונזערע אייגענע האנדלונגען און אויך צו מאַכען אַ קריטישען אנאַליז פון אַלעס, וואָס איז געשאַפען און געלייסטעט אזוי גוט ווי פארנאַכלעסיגט געוואָרען אין אונזער באַוועגונג. אַזאַ קריטיק וועט זיין פאַר אונז אַ קוואַל פון טיפער פאַרשטעהן די צוקינפט און וועט אונז העלפען בעסער דורכצופירען אונזערע אויפגאַבען. אַצינד ווילען מיר וואַרפען אַן אַנאַליטישען בליק אויף דער אָקאָרשט פארענדיגטער פאַזע פון דער רעוואָלוציע!

איהר אויסגאַנגספּונקט איז געווען דער 9טער נאָוועמבער. די רעוואָלוציע פון 9טען נאָוועמבער איז געווען פול מיט אונפעהיגקייט און קראַפטלאָזיגקייט. און עס איז קיין וואונדער ניט. די רעוואָלוציע איז געקומען נאָך פיער יאָהר קריג, פיער יאָהר אין וועלכע דער דייטשער פּראָלעטאַריאַט האָט, אַ דאַנק דער ערציהונגסשול פון דער סאָציאַלדעמאָקראַטיע און די פרייע געווערקשאַפטען, אזוי אָפענליקענט און צו שאַנד געמאַכט זיינע סאָציאַליסטישע אויפגאַבען, ווי דאָס איז נאָך קיינמאָל אין קיין לאַנד ניט געטאָן געוואָרען. אַלס מאַרקסיסטען און סאָציאַליסטען שטעהען מיר אויף דעם שטאַנדפּונקט פון היסטאָרישער ענטוויקלונג. ארויסגעהענדיג פון דיזען שטאַנדפּונקט, קען מען ניט ערוואַרטען

אַז אין דעם זעלבען דייטשלאַנד, וואו מיר האָבען געזעהן דאָס פורכטבאַרע בילד פון 4טען אויגוסט 1914 און די 4 יאָהר וואָס זיינען פאַראיבער זינט דאַן, זאָל פּלוצלונג דעם 9טען נאָוועמבער 1918 אויסברעכען אַ גרויסאַרטיגע, קלאַסענבאַוואוסטע און ציעל־באַוואוסטע רעוואָלוציע. דאָס וואָס מיר האָבען דורכגעלעבט דעם 9טען נאָוועמבער איז געווען דריי פערטעל מעהר דער צוזאַמענברוך פון דעם אימפּעריאַליזם, ווי דער זיעג פון אַ נייעם פּרינציפּ. (צושטימונג.) עס איז פּשוט געקומען דער מאָמענט ווען דער אימפּעריאַליזם האָט געמוזט צוזאַמענברעכען ווי אַ ריזענער זייל וואָס איז אינווענינג דורך און דורך צופוילט. דאָס וואָס איז געקומען נאָך דעם צוזאַמענברוך איז געווען אַ מעהר אָדער וועניגער כאַאָטישע, פּלאַנלאָזע און זעהר וועניג באַוואוסטזיניגע באַוועגונג.

דער איינציגער רעטענדער פּרינציפּ, וואָס האָט געהאַט אַ באַשטימטען און פאַראייניגענדען ווערט, האָט זיך אויסגעדריקט אין דעם לאָזונג: דאָס בילדען פון אַרבייטער־ און סאָלדאַטען־ראַטען. דאָס איז דאָס שטיכוואָרט פון דער רעוואָלוציע, וואָס האָט אויף איהר גלייך געלייגט אַ שטעמפּעל פון אַ פּראָלעטאַרישער סאָציאַליסטישער רעוואָלוציע, ניט קוקענדיג אויף דער גאַנצער אונפעהיגקייט און שוואַכקייט פון דעם ערשטען מאָמענט. ווען מען קומט צו אונז מיט פאַרלוימדונגען געגען די רוסישע באָלשעוויקעס, דאַרפען מיר קיינמאָל ניט פאַרגעסען צו ענטפערען: וואו האָט איהר זיך געלערנט דעם אלף־בית פון דער היינטיגער רעוואָלוציע? פון די רוסען האָט איהר איבערגענומען די אַרבייטער־ און סאָלדאַטען־ראַטען. (צושטימונג.) יענע לייטע, וואָס שטעהען היינט אויפ'ן שפּיץ פון דער אַזוי גערופענער סאָציאַליסטישער רעגירונג אין באַטראַכטען עס אַלס די פליכט פון זייער אַמט צו פאַרניכטען די רוסישע באָלשעוויקעס, האַנט אין האַנט מיט די ענגלישע אימפּעריאַליסטען, באַשטעהען פאָרמעל אויף אַרבייטער־ און סאָלדאַטען־ראַטען. זיי מוזען דערמיט אַנערקענען אַז די רוסישע רעוואָלוציע איז געווען יענע, וואָס האָט אַרויסגעשטעלט די ערשטע לאָזונגען פאַר אַ וועלט־רעוואָלוציע. מיר זיינען זיכער, און יעדער איינער קען עס אַליין אַרויסזעהן פון דער איצטיגער

לאַגע, אַז אין וואָס פאַר א לאַנד די פּראָלעטאַרישע רעוואָלוציע זאָל זיך ניט דורכברעכען, דייטשלאַנד איינגעשלאָסען, איבעראַל וועט דער ערשטער שריט זיין דאָס בילדען פון ארבייטער־ און סאָלדאַטען־ראַטען. (זעהר ריכטיג!)

גראַד אין דעם ליגט דער אינטערנאַציאָנאַלער צוזאַמענבונד פון אונזער טעטיגקייט. דאָס איז דאָס שטיכוואָרט, וואָס טיילט אונזער רעוואָלוציע פאָלשטענדיג אָפּ פון אַלע פריהערדיגע בירגערליכע רעוואָלוציעס. עס איז זעהר כאַראַקטעריסטיש פאַר די דיאַלעקטישע ווידערשפּרוכען אין וועלכע די איצטיגע רעוואָלוציע (אַזוי גוט ווי אַנדערע רעוואָלוציעס) באַוועגט זיך, אַז שוין דעם 9טען נאָוועמבער, ווען זי האָט געווויסערמאַסען ארויסגעלאָזט איהר נעבורטס־געשריי, איז גלייך געפונען געוואָרען דער לאָזונג וואָס פיהרט אונז ביז צום סאָציאַליזם: ארבייטער־ און סאָלדאַטען־ראַטען. ארום דעם דאָזיגען וואָרט גרופּירט זיך אַלעס. די רעוואָלוציע האָט דעם לאָזונג געפונען אינסטינקטיוו, טראָצדעם וואָס דעם 9טען נאָוועמבער איז זי נאָך געווען אַזוי צוריקגעשטאַנען. א דאַנק דער אונפעהיגקייט, שוואַכקייט, מאַנגעל אין אייגענער איניציאַטיווע און קלאָרקייט איבער איהרע אויפגאַבען, האָט עס די רעוואָלוציע געבראַכט אַזוי ווייט אַז אויפ׳ן צווייטען טאָג האָט זי פאַרלאָ־ען א האַלב פון דער מאַכט וואָס זי האָט דעם 9טען נאָוועמבער עראָבערט. און דאָך איז געבליבען דער לאָזונג: ארבייטער און סאָלדאַטען־ראַטען. דאָס וועייזט, פון איין זייט, אַז די היינטיגע רעוואָלוציע שטעהט אונטער דעם מעכטיגען געזעץ פון דער היסטאָרישער נויטווענדיגקייט, וואָס פאָדערט, אַז מיר זאָלען שריט נאָך שריט קומען צו אונזער ציעל טראָץ אַלע שוועריגקייטען, אונקלאָרקייט און אינערע אונפאָלקאָמענהייט. פון דער אַנדערער זייט, ווען מען פאַרגלייכט דיזען קלאָרען, דייטליכען לאָזונג מיט די פּאַקטישע האַנדלונגען וועלכע האָבען זיך אָן איהם אָנגעקניפּט מוז מען זאָגען: מיר האָבען דערוויייל נאָר געזעהן די ערשטע קינדערשריט פון דער רעוואָלוציע. זי האָט נאָך געוואַלדיג פיעל צו לייסטען און א וויטען וועג דורכצוגעהן, אום צו קומען צו דער פאַרווירקליכונג פון איהרע ערשטע לאָזונגען.

פּאַרטיי־גענאָסען, עס איז זעהר כאַראַקטעריסטיש פאַר דער

ערשער עפּאָכע פון דער רעוואָלוציע. דאָס מוזען מיר זיך מיט פילען באוואוסטזיין קלאָר מאַכען. אין דעם ליגט די מאַכטלאָזיגקייט, באוואוסטלאָזיגקייט און האַלבקייט פון דער רעוואָלוציע. עס איז געוועזן דער ערשטער שטאַפּעל פון אַן איבערקערעניס וואָס איהרע הויפּט אויפגאַבען ליגען אויף דעם עקאָנאָמישען געביט: אַ שנעלע איבערבייטעניש פון די ווירטשאַפטליכע פאַרהעלטניסען. די רעוואָלוציע איז געוועזן נאַאיוו, אומבאַוואוסטזיניג ווי אַ קינד. זי האָט געטאַפּט דעם וועג, אַליין ניט וויסענדיג וואוהין זי געהט. ווי געזאָגט, דאָס איז געוועזן נאָר אַ פּאָליטישע רעוואָלוציע?

ערשט די לעצטע וואָכען האָבען פּלוצלונג אָנגעהויבען אויסצוברעכען סטרייקס. און אַצינד ווילען מיר אָט וואָס זאָגען:

עס ליגט גראַד אין עצם פון דער דאָזיגער רעוואָלוציע, וואָס די סטרייקס וואַקסען וואָס מעהר און מעהר, וואָס זיי מוזען ווערען דער מיטעלפּונקט, די הויפּטזאַך פון דער רעוואָלוציע. דאַמאָלס ווערט עס אַן עקאָנאָמישע רעוואָלוציע און דורך דעם אויך אַ סאָציאַליסטישע רעוואָלוציע. דער קאַמף פאַר דעם סאָציאַליזם קען אָבער אויסגעקעמפּט ווערען נאָר ווען די מאַסען שטעלען זיך אונמיטעלבאַר, ברוסט געגען ברוסט, מיט דעם קאַפּיטאַליזם, יעדער אַרבייטער געגען זיין אייגענעם אונטערנעמער אין זיין ספּעציעלען פאַך. נאָר דאַן וועט עס זיין אַ סאָציאַליסטישע רעוואָלוציע.

די געדאַנקענלאָזיגקייט שטעלט זיך עס אָבער אַנדערש פאָר. מען האָט געדענקט, אַז עס איז נאָר נויטיג אַרונטערצואוואַרפען די אַלטע רעגירונג און אויף איהר אָרט אַרויפזעצען אַ סאָציאַליסטישע, דאַן וועט מען אַרויסלאָזען דעקרעטען און אויף אַזאַ אופן איינפירען דעם סאָציאַליזם. דאָס איז געוועזן ניט מעהר ווי אַן אילוזיע. דער סאָציאַליזם קען ניט און וועט ניט איינגעפירט ווערען דורך דעקרעטען, ווען אפילו זיי זאָלען אַרויסגעלאָזט ווערען פון דער אויסגעצייכענטסטער סאָציאַליסטישער רעגירונג. דער סאָציאַליזם מוז געשאַפען ווערען דורך די מאַסען, דורך יעדען איינצעלנעם אַרבייטער. דאָרט, וואו מען שמידט איהם אין קייטען פון קאַפּיטאַל, דאָרט מוזען די קייטען צובראָכען ווערען. נאָר דאָס איז סאָציאַליזם, נאָר אויף אַזאַ אופן קען מען ברענגען דעם סאָציאַליזם.

אין וואָס איז די אויסערע פאָרם פון דעם קאַמף פאַר דעם סאָציאַליזם? דאָס איז דער סטרייק. און דעריבער זעהען מיר, אַז אין דער צווייטער עפּאָכע פון דער רעוואָלוציע טרעט אַרויס אין פאָרדערגרונט די עקאָנאָמישע פאַזע פון איהר ענטוויקלונג. איך וויל דאָ אויך באַטאָנען: מיר, פון ספּאַרטאַקוס־בונד, די קאָמוניס־טישע פּאַרטיי פון דייטשלאַנד, זיינען די איינציגע אין גאַנץ דייטש־לאַנד, וואָס שטעהען אויף דער זייט פון די סטרייקענדע, קעמפּענדע אַרבייטער. מיר זיינען שטאָלץ צו מאַכען די באַהויפּטונג און קיינער קען עס ניט אָפּלייקענען. (זעהר ריכטיג!) איהר האָט געלעזען און געזעהן ווי די אומאָפּהענגיגע פּאַרטיי האָט זיך פאַר־האַלטען צו די סטרייקס. עס איז דורכאויס ניט געווען קיין אונ־טערשייד צווישען דער שטעלונג פון „פאָרווערטס“ און פון דער „פרייהייט“. מען טענה'ט צום אַרבייטער: איהר מוזט זיין פלייר־סיג, סאָציאַליזם הייסט אַ סך אַרבייטען. און דאָס זאָגט מען בשעת דאָס קאַפּיטאַל פיהרט נאָך די גרענדע! ניין, ניט דורך דעם ברענגט מען דעם סאָציאַליזם, נאָר דורך ענערגישען באַקעמ־פען דעם קאַפּיטאַליזם. אַלע פאַרטיידיגען איהם אָבער, אָנהוי־בענדיג מיט די ערגסטע אויפהעצערס און ענדיגענדיג מיט דער אומאָבהענגיגער פּאַרטיי און דער „פרייהייט“. די איינציגע אויס־נאַמע איז אונזער קאָמוניסטישע פּאַרטיי. אָט די פאַקטען ווייזען קלאָר, אַז אַלעס וואָס שטעהט ניט אויף אונזער קאָמוניסטישען באָדען, קעמפּט היינט צוזאַג אויפ'ן שאַרפסטען אופן געגען די סטרייקס.

פון דעם אַלעם פאָלגט, אַז אין דער קומענדער רעוואָלוציאָנס־עפּאָכע וועלען די סטרייקס ניט נאָר האַלטען אין איין אויסברייטען זיך, נאָר זיי וועלען ווערען דער מיטעלפּונקט פון דער רעוואָלוציע און זיי וועלען צוריקשטופּען די ריין פּאָליטישע פראַגען. איהר וועט זעהן אַז עס וועט קומען אַן אומגעהויערע פאַרשאַרפונג אין דער לאַגע פון ווירטשאַפטליכען קאַמף. ווייל דערמיט קומט די רעוואָלוציע אויף אַ שטעלע וואו די בורזשואַזיע פאַרשטעהט ניט קיין שפּאַס. די בורזשואַזיע קען זיך לאָזען נאַרען אויפ'ן פּאָלי־טישען געביט, וואו אַ מאַסקעראַד איז נאָך מעגליך, וואו אַזעלכע לייט ווי עבערט און שיידעמאַן קענען נאָך אַרויסטרעטען מיט סאָ־

ציאַליסטישע אויפשריפטען. דאָס איז אָבער ניט מעגליך דאָרט, וואו עס געהט אין פּראָפּיט. דאָרט וועלען די עבערט־שיידעמאַן לייט האָבען איין ברירה, צו מאַכען אַ סוף צו די סטרייקס אום ניט דערשטיקט צו ווערען דורך דער סטרייק־באַוועגונג. ווען ניט זיי־נען די הערהען עבערט־שיידעמאַן אויסגעשפּיעלט. איך גלויב אַז זייערע פּאָליטישע האַנדלונגען וועלען איך גאַנץ שנעל פיהרען דער־צו, אַז זיי וועלען אויסגעשפּיעלט ווערען. די הערהען עבערט־שיידעמאַן פיהלען זיך שטאַרק געטראָפען דערפון, וואָס זיי האָבען ביי דער בורזשואַזיע ניט געפונען באַזונדער פיעל צוטרויען. די בורזשואַזיע וועט זיך נאָך איבערלייגען צי זי זאָל אָנטאָן דאָס קעניגליכע פּוטער אויף דעם פּראָסטען, אויפגעקומענעם עבערט. אַז עס וועט קומען דערצו, וועט מען זאָגען: עס איז ניט גענוג צו האָבען בלוט אין די פינגער, מען דאַרף האָבען בלויע בלוט אין די אָדערען (זעהר גוט!). און אַז עס וועט שוין קומען אַזוי ווייט, וועט מען זיך באַרעכענען: אַז מיר ווילען האָבען אַ קעניג, דאַר־פען מיר ניט האָבען קיין אויפגעקומענעם פּראָסטאַק, וואָס וועט זיך אפילו ניט וויסען ווי צו האַלטען אַלס קעניג. (דער עולם איז צופרידען.)

אַזוי, פּאַרטייגענאָסען, שטופּען עס די הערהען עבערט־שיי־דעמאַן דערצו אַז עס זאָל זיך ענטוויקלען אַ קאָנטער־רעוואָלוציאָנערע באַוועגונג. זיי וועלען ניט אויסלעשען די פלאַמען פון דעם עקאָ־נאָמישען קלאַסענקאַמף און זיי וועלען די בורזשואַזיע ניט צופרידען שטעלען. זיי וועלען זיך ענטוועדער אריינוואַרפען מיט זייער הילף צו די קאָנטער־רעוואָלוציאָנערען, וואָס מאָביליזירען איצט זייערע כחות פאַר אַ פאַרצווייפעלטען קאַמף פאַר הערר גראָענער און פאַר דער מיליטער־דיקטאַטור פון הינדענבורג, אָדער זיי וועלען זיך מוזען אונטערגעבען צו אַנדערע קאָנטער־רעוואָלוציאָנערע כחות.

עס לאָזט זיך גענוי ניט באַשטימען און עס קענען ניט געמאַכט ווערען קיין פּאָזיטיווע פּראָגנאָזען וועגען דעם וואָס עס מוז יעצט קומען. אָבער עס געהט דאָך אונז ניט אָן די אויסערע פאָרמען, אונז אַרט ניט ווען אַ געוויסער מאָמענט וועט אָנקומען. פאַר אונז איז גענוג צו וויסען די הויפּטליניען פון דער ווייטערער ענטוויקלונג, און זיי געהען אויף דעם פאָלגענדען וועג: נאָך דער

ערשטער פאַזע פון דער רעוואָלוציע, ווען אין פאָדערגרונט שטעהט דער פּאָליטישער קאַמף, קומט א פאַזע פון א פארשטאַרקטען, הויפּטזעכליך עקאָנאָמישען דראַנג, וואָס וועט פריהער אָדער שפּע־טער אומשטירצען די עבערט־שיידעמאַן רעגירונג.

וואָס בלייבט אַלזאָ צו טאָן פאַר דער עבערט־שיידעמאַן אָדער אירגענד וועלכער אַנדערער אַזוי גערופענער סאָציאַלדעמאָקראַטי־שער רעגירונג וואָס וויל בלייבען ביים רודער? איך האָב געזאָגט, אַז די פּראָלעטארישע מאַסע האָט זיך אַרויסגעגליטשט פון זייערע הענט, די סאָלדאַטען קען מען שוין אויך מעהר ניט נוצען אַלס קאַנאָנען־פלייש. אָבער, וואָס וועלען די אָרימע מענשען טאָן אום ווי עס איז צו ראַטעווען זיך? עס בלייבט זיי נאָר איין געלעגענהייט. און, פּאַרטייגענאָסען, ווען איהר לייענט די היינטיגע פרעס נאַכריכטען דאַן קענט איהר קלאָר זעהן וואו עס שטעהען די לעצטע רעזערווען וואָס די דייטשע קאָנטר־רעוואָלוציע קלייבט זיך אַרויסצופירען געגען אונז, ווען עס וועט קומען די צייט דערצו. איהר האָט אַלע געלייענט, אַז די דייטשען זיינען אין ריגא אַרויסגעטראָטען מיט די ענגלענדער. פּאַרטייגענאָסען, איך האָב גענוג דאָקומענטען ביי מיר אין דער האַנט דורך וועלכע מיר קענען וואַרפען אַן איבערבליק אויף דעם וואָס קומט אַצינד פאָר אין ריגא. די גאַנצע זאַך קומט אַרויס פון דער אויבערקאָמאַנדאָ פון דער 7טער אַרמיי, האַנט אין האַנט מיט דעם הערר אויגוסט וויננינג, דער דייטשער סאָציאַל־דעמאָקראַט און געווערקשאַפטספיהרער. מען האָט אונז כסדר איינגעשמועסט אַז עבערט און שיידעמאַן זיינען נעבעך די אָפּפער פון די עליים. עס איז שוין אָבער יואָכען לאַנג, זינט דעם אָנהויב פון דער רע־וואָלוציע, ווי דער „פאָרווערטס“ זוכט צו באַווייזען אַז עס איז דער וואונש פון די עלייט צו דערשטיקען די רוסישע רעוואָלוציע. איי־גענטליך פיהרט מען אויף אזא אופן אַרויף די עליים אויף דעם ריכטיגען געדאַנק. פון די דאָקומענטען זעהען מיר גאַנץ קלאָר, ווי דאָס אַלעס ווערט געטאָן אויף דעם חשבון פון דעם רוסישען פּראָ־לעטאַריאַט און דער דייטשער רעוואָלוציע.

איהר האָט מיט א צייט צוריק געלעזען וועגען דער „אייזער־נער דיוויזיע“, וואָס איז געגרינדעט געוואָרען אין די באַלטישע

פּראָווינצען מיט דעם אויסדריקליכען ציעל צו באַקעמפּפען די באָל־שעוויקעס. עס איז ניט געווען קלאָר, וואָס פאַר אַ שטעלונג די עבער־שיידעמאַן רעגירונג האָט גענומען דערצו. אַצינד ווייסען מיר אַז טאַקע די רעגירונג גופא האָט געמאַכט דעם פאָרשלאַג צו גרינדען אַזאַ דיוויזיע.

עס איז קלאָר, גענאָסען, אַז די אַלע האַנדלונגען, דאָס גרינ־דען אייזערנע דיוויזיעס און דאָס פאַרבינדען זיך מיט דעם ענג־לישען אימפּעריאַליזם באַדייט קיין אַנדער זאַך ניט ווי דאָס צו־נויפקלייבען די לעצטע רעזערווען צו דערשטיקען די דייטשע סאָ־ציאַלדעמאָקראַטישע באַוועגונג. מיט דעם איז אָבער אויך פאַר־קניפּט די קארדינאַלע פראַגע, — די פראַגע פון די פרידענס־אויס־זיכטען. וואָס אַנדערס קענען מיר זעהן אין די אַלע אָפּמאַכען ווי דאָס ווידער־אויפוועקען צום קריעג? אין דייטשלאַנד שפּילען די אַלע האַלונקען אַ קאָמעדיע. כלומרשט טוען זיי אַלעס צו ברענ־גען פרידען, און מיר שטערען זיי מיט דעם וואָס מיר רופען ארויס די אונצופרידענקייט פון די עליים. און אין דער זעלבער צייט גרייטען זיי מיט זייערע אייגענע הענט צו דאָס ווידער־אויפפלאַמען פון דעם קריעג אין מזרח, נאָך וועלכען עס וועט מוזען קומען דער קריעג אין דייטשלאַנד. דאָ האָט איהר אַלזאָ נאָך אַ לאַנגע וואָס פיהרט צו אונזער שאַרפען פאַנאַנדערגעהן זיך. איינאיינעם מיט דעם כאַציאַליזם און די אינטערעסען פון דער רעוואָלוציע וועלען מיר אויך מוזען פאַרטיידיגען די אינטערעסען פון דעם וועלט־פרידען. דאָס וועט זיין אַ באַשטעטיגונג פון דער זעלבער טאַק־טיק וואָס מיר, די ספּאַרטאַקוס לייט האָבען פאַרטראָטען די גאַנצע פיער יאָהר פון קריעג. פרידען מיינט די וועלט־רעוואָלוציע פון דעם פּראָלעטאַריאַט! עס איז ניטאָ קיין אַנדער וועג ווירקליך צו ברענגען און צו פאַר־זיכערען דעם פרידען, ווי דער זיעג פון סאָ־ציאַליסטישען פּראָלעטאַריאַט. (לעבהאַפטע צושטימונג).

איך האָב אויך געפּרובירט צו דערווייזען, אַז די רעוואָלוציע פון 9טען נאָוועמבער איז געווען ניט מעהר ווי אַ פּאָליטישע, בשעת זי האָט געמוזט ווערען הויפּטזעכליך אַן עקאָנאָמישע. זי איז אָבער אויך געווען דורכאויס אַ שטאָדטישע רעוואָלוציע. דאָס דאָרף איז נאָך ביז אַצינד געבליבען במעט אומבאַרירט. עס איז אַן

אונזין צו דענקען אַז מען קען דעם סאָציאַליזם פּאַרווירקליכען אָהן די ערד־אַרבייטער. פון שטאַנדפונקט פון סאָציאַליסטישער ווירט־שאַפט קען מען איבערהויפּט ניט איבערבויען די אינדוסטריע, ווען מען זאָל זי ניט פאַרבינדען מיט אַ סאָציאַליסטיש־אָרגאַניזירטער לאַנד־ווירטשאַפט. דער וויכטיגסטער געדאַנק פון אַ סאָציאַליס־טישער געזעלשאַפט איז צו באַזייטיגען די געגענזאַצען און די צו־ריסענקייט צווישען שטאָדט און דאָרף. אָט די צוריסענקייט, די ווידערשפּרוכען, די געגענזאַצען זיינען אַ ריין־קאַפּיטאַליסטישע ער־שיינונג, וועלכע מוז אויפגעגעבען ווערען גלייך ווי מיר שטעלען זיך אויף אַ סאָציאַליסטישען שטאַנדפּונקט. אויב מיר מיינען עס ערנסט מיט אַ סאָציאַליסטישער אומבייטונג, מוזען מיר גלייך ווענדען אונזערע אויגען צו דעם דאָרף פּונקט אַזוי גוט ווי צו די גרויסע אינדוסטריעלע צענטרען, און אין דער הינזיכט האַלטען מיר נאָך ליידער אפילו ניט ביים אָנהויב פון אָנהויב. אַצינד מוזען מיר זיך גאַנץ ערנסט נעמען צו דער זאַך, ניט נאָר דערפאַר וואָס מיר קענען ניט בויען קיין סאָציאַליסטישע געזעלשאַפט אָן דעם ערד אַרבייטער, נאָר אויך דערפאַר וואָס צווישען די לעצטע רעזערוען פון דער קאָנטר־רעוואָלוציע האָבען מיר געגען זיך איין זעהר וויכטיגען רעזערוו, און דאָס איז דאָס בויערטום. טאַקע דערפאַר וואָס דאָס פויערטום איז נאָך ביז אַצינד געבליבען אומ־באַרירט, קען עס דיענען אַלס רעזערוו פאַר דער בורזשואַזיע. אַזוי שנעל ווי די פלאַמען פון דעם סאָציאַליסטישען סטרייק וועלען זיך גוט צוברענען וועט די בורזשואַזיע מאָביליזירען דאָס בויער־טום, די פאַנאַטישע אָנהענגערס פון פּריוואַט אייגענטום. געגען דער דאָזיגער קאָנטר־רעוואָלוציאָנערער מאַכט איז ניטאָ קיין אַנדער מיטעל, ווי אַריינצוברייננגען דעם קלאַסענקאַמף אין דאָרף אריין, אום דאָס קליינבויערטום, דער ערדלאָזער פּראָלעטאַריאַט זאָל זיך ניט לאָזען מאָביליזירען. (בראַוואָ! און אַפּלאָדיסמענטען.)

פון דעם זעהען מיר וואָס מיר האָבען צו טאָן אום פאָראויס צו זיכערען דעם ערפאָלג פון דער רעוואָלוציע. פאָלגענדע דאַרפען זיין אונזערע נעקסטע אויפגאַבען: פאַר אַלעמען מוזען מיר איינ־פירען דאָס סיסטעם פון אַרבייטער־ און סאָלדאַטען־ראַטען. הויפּט־זעכליך מוזען מיר זעהן אין דער צוקונפט אויפבויען די אַרבייטער־

ראטען אין אַלע ריכטונגען. דאָס וואָס מיר האָבען איבערגענומען פון דעם 9טען נאָוועמבער איז נאָר אַ שוואַכער אָנהויב, און ניט דאָס אַליין — מיר האָבען אין דער ערשטער פּאַזע פון דער רע־וואָלוציע צוריק פאַרלאָרען גרויסע מאַכט־מיטלען. איהר ווייסט דאָך, אַז די קאָנטר־רעוואָלוציע האָט זיך גענומען אונטערדריקען דאָס סיסטעם פון אַרבייטער־ און סאָלדאַטען־ראַטען. אין העססען זיינען די דאָזיגע ראַטען איבערהויפּט צושטערט געוואָרען דורך דער קאָנטר־ערוואָלוציאָנערער רעגירונג, און אין אַנדערע ערטער האָט מען ביי זיי אָפּגענומען די מאַכט. מיר מוזען ניט בלויז דאָס אַרבייטער־ און סאָלדאַטען־ראַטען סיסטעם אויפבויען, מיר מוזען אויך זעהן די ערד־אַרבייטער און די קליינבויערען אריינציהען אין די ראַטען. מיר מוזען באַקומען די מאַכט, און די פראַגע פון באַקומען די מאַכט מוז פאָרגעלייגט ווערען אין די פאָלגענדע פראַ־גען: וואָס טוט, וואָס קען און וואָס זאָל טאָן יעדער אַרבייטער־ און סאָלדאַטען־ראַט אין גאַנץ דייטשלאַנד? (בראַוואָ!)

דאָרט ליגט די מאַכט. מיר מוזען פון אונטען אַרויף עגבע־רען דעם בירגערליכען שטאַאַט דערמיט וואָס מיר וועלען אומעטום מעהר ניט צוזייסען, נאָר פאַראייניגען די עפענטליכע מאַכט, די געזעצגעבונג און די פּאַרוואַלטונג און זי ברענגען אין די הענט פון די אַרבייטער־ און סאָלדאַטען־ראַטען.

פּאַרטייגענאָסען, דאָס פעלד וואָס מיר דאַרפען צואַקערען איז נוואַלדיג גרויס. מיר מוזען אַרבייטען פון אונטען אַרויף. מיר מוזען די אַרבייטער־ און סאָלדאַטען־ראַטען געבען אַזאַ מאַכט, אַז ווען די עבערט־שיידעמאַן אָדער אַן עהנליכע רעגירונג וועט פאַלען זאָל דאָס זיין ניט מעהר ווי אַ שלוס־אַקט. די מאַכט־ערקאָבערונג דאַרף ניט קומען אויף איין מאָל נאָר שריט ביי שריט. דאָס קע־נען מיר ערגייכען דורך דעם וואָס מיר וועלען אריינדרינגען אין דעם בירגערליכען שטאַאַט ביז מיר וועלען פאַרנעמען אַלע שטעלעס און דאַן וועלען מיר זיי פּאַרטיידיגען מיט צייהן און נעגעל. לויט מיין אויפפאַסונג און לויט דער אויפפאַסונג פון אַנדערע מיינע נאָהענטע פּאַרטיי גענאָסען מוז אויך דער עקאָנאָמישער קאַמף גע־פירט ווערען דורך די אַרבייטער־ראַטען.

די אַרבייטער־ראַטען מוזען באַקומען די גאַנצע מאַכט אין

שטאַאַט. נאָך דיזער ריכטונג מוזען מיר אַרבייטען. עס פאַרשטעהט זיך שוין אַליין, אַז איין מאָל פאַרגעבען מיר זיך מיט אַזא אויפגאַבע, דאַרפען מיר זיך רעכנען מיט אַ קאָלאָסאַלער פאַרשאַרפונג פון דעם קאַמף. מיר וועלען דאַרפען קעמפען שריט אויף שריט, ברוסט קעגען ברוסט, אין יעדען שטאַאַט, אין יעדער שטאָדט, אין יעדען דאָרף, אין יעדער געמיינדע אום שטיק נאָך שטיק אַוועק־צורייסען די מאַכט מיטלען פון שטאַאַט ביי דער בורזשואַזיע און זיי איבערגעבען צו די אַרבייטער־ און סאָלדאַטען־ראַטען. דערצו מוזען אונזערע פאַרטיי גענאָסען און די אַרבייטער ערשט ווערען געשולט. אפילו דאָרט וואו עס זיינען שוין פאַראַן אַרבייטער־ און סאָלדאַ־טען־ראַטען פעהלט נאָך דאָס באַוואוסטזיין וואָס דער באַרוף פון דיזע ראַטען איז (זעהר ריכטיג!).

מיר מוזען ערשט אויסלערנען די מאַסען אַז דער אַרבייטער־ און סאָלדאַטען־ראַט מוז ווערען דער הויפּ־שטאַנג פון דער שטאַאַט מאַשינעריע אין אַלע ריכטונגען. אַז ער מוז איבערנעמען יעדע אינריכטונג און זיי אַלע פירען דורך דעם זעלבען קאַנאַל פון סאָ־ציאַליסטישער איבערקערעניש. אפילו די יעניגע אַרבייטער, וואָס זיינען שוין אָרגאַניזירט אין די אַרבייטער־ און סאָלדאַטען־ראַטען זיינען דאָך דערווייל מיילען ווייט דערפון. נאַטירליך זיי־נען פאַראַן אויכנאַמען, איינצעלנע קליינע מינדערהייטען פון אַרביי־טער, וואָס פערשטעהען קלאָר זייער אויפגאַבע. דער מאַנגעל און באַוואוסטזיניגקייט איז אָבער ניט קיין חסרון, עס איז אַ נאָרמאַלע ערשיינונג. די מאַסע מוז זיך לערנען אויסאיבען איהר מאַכט דורך אַזעלכע איבונגען גופא. קיין אַנדער מיטעל דאָס צו עררייכען איז ניטאָ. צום גליק זיינען מיר שוין אַריבער געוואַקסען יענע צייט, ווען מען האָט געלערנט ווענען סאָציאַליסטישער שולונג פאַר דעם פּראָלעטאַריאַט. — פאַר די מאַרקסיסטען פון קאַוטסקים חדר עק־זיסטירט נאָך, וויזט אויס, יענע צייט ביז היינטיגען טאָג. צו גע־בען די פּראָלעטאַרישע מאַסען באָציאַליסטישע שולונג הייסט: האַלטען פאַר זיי פאָרטראַגען און פאַרשפּרייטען צווישען זיי בראָ־שורען און פלוג בלעטער. ניין, די סאָציאַליסטישע פּראָלעטאַרישע שול דאַרף דאָס אַלעס ניט. זיי וועלען באַקומען זייער שולונג דורך דער אַרבייט גופא. (זעהר ריכטיג!)

אין דעם פאַל הייכט עס: אין אָנהויב איז געווען די טאַט. אין דער טאַט מוזען זיך די אַרבייטער־ און סאָלדאַטען־ראַטען פּיהלען באַרופען צו ווערען די איינציגע עפענטליכע מאַכט אין גאַנצען רייך. נאָר אויף אַזאַ אופן קענען מיר צוגראָבען די ערד, אום זי זאָל זיין גרייט צו דער איבערקערעניש וואָס וועט קרוינען אונזער ווערק.

אונטען, וואו דער איינצעלנער אונטערנעמער שטעהט געגענאיבער זיינע לוינשקלאַפען; אונטען, וואו די אָנגעשטעלטע פון דער פּאָליטישער קלאַסען־הערשאַפט שטעהען געגענאיבער די מאַסען, דאָרט מוזען מיר שריט ביי שריט אַוועקרייסען די מאַכט ביי די איצטיגע הערשער און זי אריינגעמען אין אונזערע הענט. ווען איך שילדער אַזוי די זאַך קומט דער פּראָצעס אַרויס אַ פיעל לענגערער ווי מען איז געניינגט זיך איהם פאָרצושטעלען. איך גלויב, עס איז אַ סך געזונטער פאַר אונז אַז מיר זאָלען קלאָר אַרויסזעהן אַלע שוועריגקייטען און פאַרפּלאָנטערונגען פון דער רעוואָלוציע. איך האָף אַז די שילדערונג פון די אַלע שוועריגקייטען ווירקט אויף אייך אויף דעם זעלבען שטייגער ווי אויף מיר. ניט עס שוואַכט אָפּ אייער ענערגיע און אייער קאַמפּפּמוטיגקייט, נאָר אין געגענטייל: וואָס גרעסער די אויפגאַבע אַלץ מעהר וועלען מיר זיך אָננעמען מיט אַלע כוחות זי דורכצופיהרען. און מיר דאַרפען ניט פאַרגעסען אַז די רעוואָלוציע פאַרשטעהט ווי צו טאָן איהר אַרבייט מיט אונגעהויערער שנעלקייט. איך נעם זיך ניט אונטער נביאות צו זאָגען ווי לאַנג דער פּראָצעס דאַרף נעמען. ווער פון אונז השבנ׳ט עס, ווער מען קימערט עס, אַבי נאָר מיר זאָלען דערלעבען די אַרבייט דורכצופירען! די הויפּט זאַך איז, מיר זאָלען קלאָר און דייטליך וויסען, וואָס מיר האָבען צו טאָן. און איך האָף, אַז איך האָב מיט מיינע שוואַכע קרעפטען אייך איינינערמאַסען אָנגעוויזען אויף די הויפּטשטריכען פון דער אַרבייט וואָס ליגט פאַר אונז. (שטורמישע אַפּלאָדיסמענטען.)

פערטער טייל

ר. לוקסעמבורג—די אומבאקאנטע

(פריוואט־בריעף פון געפענגניס צו פרוי ליעבקנעכט)

בריעף פון געפענגנים

(די פאָלגענדע בריעף האָט ראָזאַ לוקסעמבורג געשריבען צו סאָפיע ליעבקנעכט, פרוי פון קאַרל ליעבקנעכט, אין יאָהר 1917, פון די געפענגניסען אַין בערלין, ווראנקע און ברעסלאַו, וואו זי האָט זיך דעמאָלט געפונען.)

לייפציג, דעם 7טען יולי, 1916.*

מיין ליבע קליינע סאָניא!

ס'איז היינט אַ דריקענדע פייכטע היץ, ווי מייסטענס אין לייפציג, — איך פאַרטראַג אַזוי שלעכט די לופט דאָ. אין דער פריה בין איך געזעסען צוויי שעה אין פּאַרק ביים טייך און געלייענט גאלסוואַרדי'ס „דער רייכער מאַן".** דאָס איז אַ גלענצענדע זאַך. אָן אַלטע פרוי האָט זיך אַוועקגעזעצט נעבען מיר, האָט אַ קוק געטאָן אויף דער פּאָדערבלאַט, און אַ שמייכעל געטאָן: „דאָס מוז זיין אַ פיינער בוך. איך לייען אויך גערן ביכער." איידער איך האָב זיך אַוועקגעזעצט לייענען האָב איך אַרומגעקוקט די בוימער און קוסטען. אַלץ באַקאַנטע זאכען — האָב איך פעסטגעשטעלט מיט צופרידענהייט. די באַריהרונג מיט מענשען באַפרידיגט מיך, דאַגעגען, ווייניגער; איך גלויב איך וועל זיך באַלד צוריקקעהרען אין אַן איינזאַמער הייל, ווי דער הייליגער אַנטאָני, אָבער — „אָהן נסיונות". זייט מונטער און רוהיג.

די קינדער הערצליכע גרוסען.

ראָזאַ.

בערלין, דעם 5טען אויגוסט, 1916.

(געפענגניס אין דער באַרנומשטראַסע)

מיין ליבע קליינע סאָניא!

היינט, דעם פינפטען אויגוסט, האָב איך באַקומען אייערע צוויי בריעף צוזאַמען: איינעם פון דעם 11טען יולי (!!) און

---

*דאָס איז דער איינציגער בריעף פון די פריוהייט. דעם 10טען יולי, 1916, איז ראָזאַ לוקסעמבורג אַרעסטירט געוואָרען.

** Galsworthy, "The Man of Property."

דעם צוויימען פון דעם 23טען יולי. איהר זעהט, אז די פּאָסט צו מיר געהט לאַנגער ווי נאָך ניו יאָרק. איך האָב אויך באַקומען די ביכער, וואָס איהר האָט מיר געשיקט, און פאַר זיי דאַנק איך אייך פון דעם גאַנצען הארצען. עס טוט מיר אָבער וועה, וואָס איך האָב אייך געמוזט פאַרלאָזען אין אייער איצטיגער לאַגע. ווי גערן וואָלט איך מיט אייך ווידער שפּאַצירט אין פעלד אָדער געקוקט פון דעם קיך־פענסטער אויף דעם זון־אונטערגאַנג... פון סעלמי האָב איך באַקומען אַן אויספירליכע קאַרטע מיט דער רייזע־בעשרייבונג. אַלעמען דאַנק איך אויך פאַר סעלדערלין. אָבער איהר מאָרט ניט אַזוי פיעל שמייסען מיט געלט פאַר מיינעטוועגען, דאָס פאַרשאַפט מיר שמערץ. פאַר אַלע גוטע זאַכען א הערצליכען דאַנק. שרייבט באַלד, וועל איך עס אפשר באַקומען נאָך היינטיגען חודש. איך דריק אייך וואַרם די האַנד. בלייבט מונ־און לאָזט זיך נישט זיין געדריקט. איך בין אין די געדאַנקען ביי אייך. גריסט פיעל מאָל קאַרל'ען און די קינדער.

אייער

ראָזאַ.

פיער לאָטי איז וואונדערבאַר. די אַנדערע האָב איך נאָך ניט געלייענט.

ווראָנקע, דעם 8טען אויגוסט, 1916.*

ליעבע סאָניטשקא!

ווי עס טוט מיר וועה וואָס איך קאָן ביי אייך איצט ניט זיין! די זאַך איז פאַר מיר געוועזען א שווערער קלאַפּ. אָבער, איך בעט אייך, האַלט דעם קאָפּ פון אויבען. ס'וועט נישט זיין אַזוי שלעכט ווי עס זעהט אויס. איצט מוזט איהר אָבער אַוועקפאָרען ערגעץ וואו אויסער'ן שטאָדט, וואו ס'איז גרין און שעהן און וואו איהר קאָנט זיך ערהאָלען. עס האָט קיין זין ניט ווייטער צו בלייבען זיצען דאָ אין אָנווערען אייער געזונט. ביז צו דער לעצטער

---

*געשריבען דעם טאָג, ווען קאַרל ליבקנעכט איז אין דער צווייטער אינסטאַנץ פאַראורטיילט געוואָרען צו פיער יאָהר געפענגניס.

אינסטאַנץ קאָנען ווידער וואָכען פאַרגעהן. איך בעט אייך, פאָהרט באַלד אוועק... פאַר קאַרל'ען וועט עס אויך זיין אַן ערלייכטערונג צו וויסען, אַז איהר זענט אַוועקגעפאָהרען זיך ערהאָלען. איך דאַנק אייך טויזענד מאָל פאַר אייערע ליעבע שורות פון דעם 10טען און פאַר די גוטע מתנות. קומענדען פריהלינגג וועלען מיר זיכער צוזאַמען ארומשפּאַצירען אין פעלד און אין דעם באָטאַנישען גאָר־טען, איך פרעה זיך שוין איצט דער־מיט. איצט אָבער, ארויס פון דאַנען, סאָניטשקא! קאָנט איהר אפשר פאָהרען צום ים און געניסען אביסעל פון דעם דרום קלימאַט? איידער איהר פאָהרט אַוועק, וואָלט איך אייך אומבאדינגט געוואָלט זעהן. ווענדט זיך נאָך אַן ערלויבניש אין דער קאָמאַנדאַטור. שרייבט באַלד עטליכע ווערטער. בלייבט רוהיג און מונטער טראָץ אַלעמען. איך נעהם אייך ארום.

ר.

טויזענט הערצליכע גרוסען פאַר קאַרל'ען.

איך האָב באַקומען ביידע קאַרטלעך פון העלמי און באָבי און זיי האָבען מיך זעהר דערפרעהט.

ווראָנקע, דעם 21טען נאָוועמבער, 1916.

מיין קליינע, ליעבע סאָניטשקא!

איך האָב אויסגעפונען פון מאַטילדע, אַז אייער ברודער איז געפאַלען אין שלאַכט. איך בין אויפגעטרייסעלט פון דעם קאַלפּ, וואָס האָט אייך ווידער געטראָפען. וואָס אייך קומט אויס אריי־בער־צוטראָגען פאַר דער לעצטער צייט! און איך קאָן אפילו ביי אייך נישט זיין, אייך צו טרייסטען און דערוואַרימען!... אויך בין איך אומרוהיג וועגען אייער מוטער, ווי אַזוי זי וועט אריבער־טראָגען אָט דעם נייעם אומגליק. דאָס זיינען שווערע צייטען, און מיר האָבען אַלע צו פאַרצייכענען אַ לאַנגע ליסטע פון פאַרלוסטען אין לעבען. יעדען חודש קאָן מען אַ־צט, ווי ביי סעוואַסטאָפּאָל, ציהלען פאַר אַ יאָהר. איך האָף, אַז איך וועל אייך גאָר אין גיכען קאָנען זעהן, איך בענק נאָך דעם מיט'ן גאַנצען הארצען. ווי אַזוי האָט איהר באַקומען די נאַכריכט וועגען אייער ברודער, דורך אייער

מוטער אָדער דירעקט? און וואָס הערט איהר וועגען דעם אנדערען ברודער אייער'ען? איך וואָלט אזוי וועלען אייך שיקען עפּעס דורך מאַטילדע, אָבער איך האָב לײדער דאָ גאָרניט, א חוץ דעם קליינעם בונטען טיכעלע. לאַכט זיך פון דעם ניט אויס. דאָס שיק איך עס צו זאָגען אייך, אז איך האָב אייך זעהר ליעב. שרייבט באַלד עטליכע ווערטער, ווייל איך וויל וויסען אין וואָס פאַר א צושטאַנד איהר געפינט זיך. גריסט טויזענד מאָל קאַרל'ען. איך נעהם אייך אַרום הערצליך.

אייער

ראָזאַ.

וואָראָנקע, יאַנואַר דעם 13טען, 1917.

. . . אַך, היינט איז געוועזען א מאָמענט, וואָס איך האָב ביטער געשפּירט. דער פייף פון דעם לאָקאָמאָטיוו 19 מינוט נאָך דריי האָט מיר געלאָזט וויסען, אז מאַטילדע איז אָפּגעפאָהרען, און ווי א חיה אין שטייג בין איך געלאָפען הין און צוריק אויף מיין „שפּאַצירגאַנג" אין הויף, און מיין הארץ האָט זיך צוזאַמענגעדריקט פון וועהטאָג, וואָס איך קאָן אויך ניט אַרויס פון דאַנען. אָה, נאָר אַרויס פון דאַנען! אָבער עס מאַכט נישט. מיין הארץ האָט באַלד געקריגען א בעפעהל זיך צו בערוהיגען און עס האָט זיך אַזועקגעלייגט ווי א גוט־דרעסירטער הונט. לאָמיר נישט רעדען וועגען מיר.

סאָניטשקא, ווייסט איהר, וואָס מיר וועלען טאָן, ווען די מלחמה וועט זיין פאַריבער? איך ווייס, אז איהר טרוימט מיט מיר צו פאָהרען נאָך איטאַליע דאָס איז ביי אייך דאָס העכסטע. אָבער מיין פּלאַן איז אייך אַוועקצושלעפּען נאָך קאָרסיקאַ. דאָס איז נאָך מעהר ווי איטאַליע. דאָרט פאַרגעסט מען אייראָפּאַ, אם ווענינגסטען מאָדערנע אייראָפּאַ. שטעלט אייך פאָר דעם ברייטען העראָאישען לאַנדשאַפט מיט די שטרענגע קאָנטורען פון די בערג און די טאָלען; אויבען — בלויז צאַרט־גרויע, נאַקעטע פעלזען־מאַסען, אונטען — פּרעכטיגע אָליוועו, לאָרבערקירשען, און אור־אַלטע קאַשטאַנען־ביימער. און איבער אַלעם דעם — א פאַר־

וועלטליכע שטילקייט, קיין מענשען־קול, קיין פויגעל־רוף, בלויז א טייכעלע מורמעלט ערגעץ וואו צווישען די שטיינער, אָדער אין דער הויך שפּילט זיך דער ווינט מיט די פעלזען־שפּיצען — נאָך דער זעלבער ווינט, וואָס האָט געבלאָזען אָן די זעגלען פון אָדיסעי. און די מענשען וואָס איהר טרעפט דאָרט זיינען ווי דער לאַנדשאַפט. פּלוצים, צום ביישפּיעל, באווייזט זיך א קאַראַוואַן אויף דעם נע־דרעהטען, שמאָלען בארג־וועג. די קאָרסען געהן אימער איינער הינטער דעם צווייטען אין לאַנגע, אויסגעצויגענע קאַראַוואַנען, נישט אין מענגען ווי אונזערע פויערען. פאָראויס לויפט געוועהנליך א הונט, נאָך איהם געהט לאַנגזאַם א ציג אָדער א קליינער אייזעל געלאָדען מיט זעקלעך קאַשטאַנען, דאַן פאָלגט א מול, אויף וועל־כען עס זיצט א פרוי מיט גראַד־אראָפּהענגענדע פיס און מיט א קינד אין איהרע אָרעמס. זי זיצט גראַד, שלאַנק, אומבאוועגליך, ווי א קיפּאַריס. נעבען איהר געהט א בערדיגער מאַן, מיט א רוהיגער פעסטער האַלטונג. ביידע שווייגען. מען קאָן שווערען, אַז דאָס איז די היילִיגע פאַמיליע. און אַזוינע סצענען טרעפט איהר דאָרט אויף יעדען שריט. יעדען מייל מאָל פלעגען זיי אויף מיר מאַכען אַזאַ גרייפענדען איינדרוק, אַז מיר האָט זיך נעוואָלט פאַלען אויף די קניען, ווי מיר ווילט זיך אַלע מאָל ווען איך זעה פאַר זיך פאָלקאָמענע שעהנהייט. דאָרט איז די ביבעל לעבעדיג און די ביבלישע וועלט. מיר מוזען אהין פאָהרען און טאַקי אַזוי ווי איך האָב געטאָן: צופוס דעם גאַנצען אינזעל דורכ־געהן. יעדע נאַכט אויף אַנאַנדער אָרט רוהען, יעדען זון־אויפגאַנג באַגריסען וואַנדערנדיג. געפעלט דאָס אייך? איך וואָלט גליק־ליך געווען אייך צו ווייזען די דאָזיגע וועלט. . .

לייענט א סך, איהר מוזט אויך גייסטיג פאָראויס געהן און איהר קאָנט דאָס — איהר זענט נאָך פריש און בויגזאַם. און איצט מוז איך שליסען. זייט מונטער און רוהיג.

אייער

ראָזאַ.

וואָראָנקע, פעברואַר דעם 18טען, 1917.

. . . שוין אַ לאַנגע צייט בין איך ניט געווען אַזוי ער־שיטערט ווי פון מאַרטאַ׳ס קורצען באַריכט וועגען איהר באַזוך ביי קאַרל׳ען, ווי זי האָט איהם געטראָפען הינטער די גראַטעס און ווי דאָס האָט אויף איהר געווירקט. פאַרוואָס האָט איהר דאָס באַהאַלטען פון מיר? איך האָב אַן אַלט רעכט, אַ חזקה, אייגטייל צו נעהמען אין אַלצדינג, וואָס אייך טוט וועה, און איך באַשטעה אויף מיין רעכט. די זאַך האָט מיך לעבהאַפט דערמאָנט אין מיין ערשטען ווידערזעהן זיך מיט מיין ברודער פאַר צעהן יאָהרען אין דער וואַרשעווער פעסטונג. דאָרט פיהרט מען אויף אריין אין דאָפעלטען דראָטענעם שטייג, ד. ה., אַ קליינער שטייג שטעהט פריי אין אַ גרעסערען שטייג און דורך די דראָטענע ווענט דאַרפט איהר רעדען מיט דעם געפאַנגענעם. אַזוי ווי דאָס איז געווען באַלד נאָך מיין זעקס־טאָגיגען הונגער סטרייק, בין איך געווען אַזוי שוואַך, אַז אונזער פעסטונגס־קאָמענדאַנט האָט מיך כמעט אריינ־געטראָגען אין דעם שפרעך־צימער און איך האָב זיך געמוזט מיט ביידע הענט אָנהאַלטען אָן די דראָטען, וואָס האָט נאָך פאַרשטאַרקט דעם איינדרוק פון אַ ווילדער חיה אין זאָאָלאָגישען גאָרטען. די שטייג איז געשטאַנען אין אַ צימליך פינסטערען צימער און מיין ברודער האָט נעדריקט זיין געזיכט צום דראָט. „וואו ביזטו?“ האָט ער געהאַלטען אין איין פרעגען און געווישט די טרערען פון די אויגען, וואָס האָבען איהם געשטערט מיך צו זעהן. ווי גערן, מיט וואָס פאַר אַ פרייד וואָלט איך איצט געזעסען דאָרט אין דעם ליקויער שטייג אויף קאַרל׳ס פלאַץ!

אַ דאַנק פאַר גאַלזוואָרדי׳ס בוך. איך האָב איהם נעכטען פאַרענדיגט לייענען און פרעה זיך זעהר דערמיט. דער דאָזיגער ראָמאַן געפעלט מיר ווייניגער ווי „דער רייכער מאַן“. און גראַדע דערפאַר וואָס די סאָציאַלע טענדענץ איז דאָרט אַזוי בולט. אין אַ ראָמאַן זוך איך נישט קיין טענדענץ נאָר קינסטלערישען ווערט. און אין דער דאָזיגער באַציהונג שטערט מיר אין די „וועלט־ברידער“ *) דאָס, וואָס גאַלזוואָרדי איז צו קלוג און וויציג. דאָס

*) Galsworthy, "Fraternity."

וועט איך וואונדערען. אָבער ס'איז דער זעלבער טיפּ ווי בער־נארד שאָו און אויך ווי אָסקאר ווײלד, א טיפּ וואָס איז איצט שטארק פארשפרייט אין דער ענגלישער אינטעליגענץ: א זעזר געשייטער, פארפיינטער אָבער בלאזירטער מענש, וואָס באטראכט אלצדינג אין דער וועלט מיט א סקעפּטישען שמייכעל. די פיינע איראָנישע באמערקונגען, וואָס גאלזוואָרדי מאכט מיט אַן ערנסטען פּנים וועגען זיינע אייגענע כאראקטערען, מאכען מיך אָפט צו לאכען אין דער הויך. אָבער פּונקט ווי גוט־ערצויגענע און אָנגע־זעהנע מענשען שפּאָטען קיינמאָל ניט אָדער זעלטען איבער זייער סביבה, אפילו ווען זיי באמערקען אלעס וואָס איז דאָרט לעכער־ליך, אזוי איראָניזירט נישט דער אמת'ער קינסטלער איבער זיינע אייגענע שאפונגען. גאנץ פארשטענדליך, טאָניטשקא, אז דאָס שליסט נישט אויס דעם גרויסען סטיל פון סאטירע! צום ביי־שפּיעל „עמאנועל קווינט“ פון גערהארט האופּטמאַן אין די בלו־טיגסטע סאטירע אויף דער מאָדערנער געזעלשאפט, וואָס איז אין די לעצטע הונדערט יאָהר געשריבען געוואָרען. אָבער האופּטמאַן אליין לאכט נישט אָפּ דערביי. ער שטעהט צום שלוס מיט צי־טערנדע ליפּען און מיט ברייט־אָפענע אויגען פול מיט טרערען. גאלזוואָרדי, פארקערט, ווירקט אויף מיר מיט זיינע קלוגע, וויציגע צווישען־באמערקונגען, ווי א שכן ביים טיש, וועלכער דערצעהלט מיר אויפ'ן אויער עפּעס א סקאנדאל יעדען מאָל ווען א נייער גאסט קומט אריין אין זאל.

. . . היינט איז ווידער זונטאָג. דער טויטליכסטער טאָג פאר געפאנגענע און איינזאמע. איך בין טרויעריג, אָבער איך וויניש מיט'ן גאנצען הארצען, אז איהר און קארל זענט דאָס ניט. שרייבט באלד ווען און וואוהין איהר פאָרהט ענדליך זיך צו ער־האָלען.

איך נעהם אייך ארום הערצליך און גרים די קינדער.

אייער

ראָזא.

אפשר קאָן פּפּ. מיר שיקען נאָך עפּעס גוטס? אפשר עפּעס פון ט. מאנן? איך בין נאָך מיט איהם ניט באקאנט. נאָך איין ביטע: די זון הויבט אָן מיך צו רופען אויף דער פרייהייט. אפשר

קאָנט איהר מיר שיקען אין בריעף־קאָנווערט איין מעטער דינעם שוואַרצען שלייער מיט צישטרייטע שוואַרצע פּונקטען ? פיעלע דאַנקען פאָראוים.

ווראָנקע, דעם 19טען אַפּריל, 1917.

איך האָב זיך נעכטען הערצליך געפרעהט איבער אייער קאַרטע־גרוס, הגם ער האָט געקלונגען אזוי טרויעריג. ווי איך וואָלט איצט געוואָלט זיין ביי אייך און אייך ווידער ברענגען צום לאַכען ווי דאַן ווען מען האָט קאַרל'ען ארעסטירט! געדענקט איהר נאָך? מיר האָבען ביידע דאַן אזוי האַרציג געלאַכט אין קאַפּעע פירסטענהאָף, אַז מיר האָבען אויף זיך געצויגען אַלעמענ'ס אויפמערקזאַמקייט. ווי שעהן איז דאָס דעמאָלט געווען טראָץ אַלעם! אונזער טעגליכע שפּאַציר־רייזע אינדערפריה אין אַן אויטאָמאָביל אויף דעם פּאָטסדאַמער פּלאַץ, דאַן די רייזע צום געפענגניס דורך דעם בליהענדען טיער־גאָרטען, דורך דער שטילער לעהרטער שטראַסע. צוריקוועגס איז ביי אונז שוין געווען אַ מוז זיך אָפּצושטעלען אין דער פירסטענהאָף קאַפּע און דערנאָך ביי מיר אין זידענדע, וואו אַלעס איז געווען אין מאַי פּראַכט. און די געמיטליכע שטונדען אין מיין קיך, ווי איהר און מימי האָבען ביי דעם ווייס־געדעקטען טישעל געדולדיג געוואַרט אויף די רעזולטאַטען פון מיין קאָך־קונסט (געדענקט איהר נאָך די פיינע „אַריקאָ ווער אַ לאַ פּאַריזיען"?) און צוזאַמען מיט דעם אַלעם האָב איך אַ לעבהאַפטע ערינערונג פון אומפאַרענדערליך שעהנעם, וואַרימען וועטער, ווען מען ערלעבט אָם פולסטען דאָס פריידיג פריהלינג־געפיל. דאַן אין אָווענט מיין באַזוך ביי אייך, אין אייער ליעבען קליינעם צימער. איך האָב אייך אזוי ליעב אַלס הויז־פרוי, ווען איהר שטעהט מיט אייער מיידעלשער פיגורביים טיש און דערלאַנגט טיי. און שליסליך, שפּעט ביי נאַכט, אונזער געגענזייטיגע באַגלייטונג אהיים דורך די דופטיגע, פינסטערע גאַסען. געדענקט איהר די כשוף'דיגע לבנה־נאַכט אין זידענדע, ווען איך האָב באַגלייט אַ היים, און שפּיצען פון די הייזער מיט זייערע שטרענגע שוואַרצע קאָנטורען האָבען אין דעם הינטערגרונד פון דעם זיסען הימעל־בלוי אויסגעקוקט ווי פאַרצייטיגע ריטער?

סאָניושאַ, איך וואָלט אַזוי וועלען שטענדיג זיין מיט אייך, אייך צעשטרייטען, מיט אייך צו פּלוידערען אָדער שווייגען און אייך נישט לאָזען אריינפאַלען אין יאוש? איהר פרעגט אין, אייער בריעף: „פאַר וואָס איז דאָס אַלעס אַזוי?" קינד, „אַזוי" איז דאָס לעבען אַלעמאָל. עס נעהמט אריין ליידען און שיידונג און בענקען. מען מוז דאָס אַלעס נעהמען צוזאַמען און געפינען פאַר גוט. איך וועניגסטענס טו אַזוי. נישט דורך אָנגעזאַמעלטער חכמה, נאָר פּשוט ווייל מיין נאַטור איז אַזאַ. איך פיהל אינסטינקטיוו, אַז דאָס איז דער איינציג ריכטיגער אַרט צו נעהמען דאָס לעבען און איך פיעל מיך דעריבער ווירקליך גליקליך אין יעדער לאַגע. אין מיין לעבען פעהלט מיר קיין אַנדער זאַך אויסער דעם וואָס איז געווען און וואָס איז. ווען איך זאָל נאָר קאָנען אויך אייך ברענגען צו אַזאַ לעבענס־אויפפאַסונג!

איך האָב אייך נאָך ניט געדאַנקט פאַר קאַרל'ס בילד. ווי דערפרעהט איהר האָט מיך דערמיט! דאָס איז ווירקליך געווען די שענסטע געבורטסטאָג־מתנה וואָס איהר האָט מיר געקאָנט שיקען. עס שטעהט אין גוטע ראַמען אויף דעם טיש פאַר מיר און פאַרפאָלגט מיך איבעראַל מיט זיינע בליקען. (איהר ווייסט דאָך, עס זיינען דאָ בילדער וואָס קוקען אויף אייך וואו איהר זאָלט זיי נישט אוועקשטעלען.) דאָס בילד איז זעהר געלונגען. ווי קאַרל מוז זיך איצט פרעהן איבער די נאַכריכטען פון רוסלאַנד! אָבער אויך איהר פערזענליך האָט גרונד זיך צו פרעהען: איצטער וועט שוין נישט זיין קיין אָפּהאַלט פאַר אייער מוטער'ס רייזע צו אייך. האָט איהר שוין וועגען דעם געטראַכט? פאַר אייערטוועגען ווינש איך גם זאָל באַלד ווערען זוניג און וואַרם. דאָ שטעהט נאָך אַלעס אין קנאָספען און נעכטען האָבען מיר געהאַט שניי־גרויפען. ווי זעהט עס אויס אין מיין „דרום לאַנדשאַפט" אין זידענדע? פאַר אַ יאָהרען זיינען מירביידע דאָרט געשטאַנען ביים פאַרקאַן און באַוואונדערט דאָס גרינע גראָז און בוימער...

מאַטערט זיך נישט אויס מיט שרייבען בריעף. איך וועל אייך שרייבען אַ סך, פאַר מיר אָבער איז גענוג ווען איהר שיקט מיר אַ קורצען גרוס אויף אַ פּאָסטקאַרטעל. פאַרברענגט פיעל אין

דרויסען, ארבייט אין גאָרטען. זייט רוהיג און מונטער, ליעבסטע. אַלעס וועט גוט זיין.

איך נעהם אייך ארום פיעל מאָל און הערצליך.

אייער

ראָזאַ.

ווראָנקע, דעם 2טען מאַי, 1917.

פאָריגען אפריל, אויב איהר געדענקט, האָב איך אייך ביידען גערופען דורכ'ן טעלעפאָן, צעהן אַ זייגער אין דער פריה, צו קומען אין דעם באָטאַנישען גאָרטען און צוזאַמען הערען דעם נאַכטיגאַל, וועלכער האָט אָפּגעגעבען אַ גאַנצען קאָנצערט. מיר זיינען דער־מאָלט געזעסען שטיל, אויף שטיינער, פאַרבאַהאַלטען צווישען די געדיכטע קוסטען, נעבען אַ קליינעם רוישענדען וואַסערעל. נאָך דעם נאַכטיגאַל האָבען מיר אָבער פּלוצים דערהערט אַ איינטאָ־ניגען קלאָנגענדען רוף, וועלכער האָט געקלונגען אומגעפעהר ווי „גלי־גלי־גלי־גליך!“ איך האָב געזאָגט, אַז דאָס האָט געקלונ־גען ווי אַ זומפּ־פויגעל אָדער ווי אַ וואַסער־פויגעל, און קאַרל האָט איינגעשטימט, אָבער מיר האָבען נישט געקאָנט אויסגעפונען וואָס פאַר אַ פויגעל דאָס איז געווען. שטעלט אייך פאָר, דעם זעלבען רוף האָב איך פּלוצים דערהערט דאָ גאַנץ נאָהענט פון מיר, מיט עטליכע טעג צוריק אין דער פריה. מיין הארץ האָט געקלאַפּט פון אומגעדולד אויסצוגעפינען ווער דאָס איז געווען. איך האָב נישט גערוהט ביז איך האָב היינט אַלעס אויסגעפונען: דאָס איז נישט קיין וואַסער־פויגעל, נאָר אַ גרויער פיקהאָלץ. ווען ער איז אין געפאַהר, זוכט ער צו איבערשרעקען זיינע פאַרפאָלגער מיט קאָמישע באַוועגונגען פון קעפּ־פער און קאָפּ. ער לעבט בלויז פון מוראשקעס, וועלכע ער זאַמעלט אָן אויף זיין קלעפּיגען צונג. די שפאַניער האָבען איהם דערפאַר אַ נאָמען געגעבען „האָרמינוועראָ“—מוראשקע־פויגעל. מעריקע האָט וועגען דעם פויגעל פערפאַסט אַ פיין גע־דיכט און הוגאָ וואָלף האָט צוגעפאַסט מוזיק דערצו. איך פיהל ווי איך האָב געקראָגען אַ מתנה זינט איך האָב אויסגעפונען ווער

דער פויגעל איז מיט דער דער קלאגענדער שטים. אפשר וואלט איהר
דאס איך געשריבען קארל'ען, עס וועט איהם פרעהען.

וואס איך לייען? הויפטזעכליך נאטור־וויסענשאפטליכע זא־
כען: די געאגראפיע פון פלאנצען און חיות. נעכטען האב איך
גראדע געלייענט איבער די אורזאכען, וואס האבען פארטריבען די
זינג־פויגלען פון דייטשלאנד. דאס איז איבער דער אלין פארגרע־
סערטער וואלד־קולטור, גארטען־קולטור און אקערבוי, וועלכע האבען
ביי די פויגלען צוגענומען די נאטירליכע באדינגונגען פאר נעסטען
און נאהרונג. מיר האט עס זעהר וועה געטאן, ווען איך האב דאס
געלייענט. נישט דאס ארט מיך, וואס די מענשען האבען אנגע־
וואר'ען דעם פויגעל־געזאנג — דאס בילד פון דעם שטילען, אומ־
פארמיידליכען אונטערגאנג פון אט די שוצלאזע קליינע באשעפע־
נישען האט מיר אזוי וועה געטאן, אז איך האב געמוזט וויינען.
עס דערמאנט מיך אין א רוסישען בוך פון פראפעסאר סיבער איבער
דעם אונטערגאנג פון די רויט־הויטיגע אין צפון־אמעריקא, וואס
איך האב נאך אין ציריך געלייענט. זיי ווערען פון די קולטור־
מענשען פונקט אזוי פארטריבען און אויסגעראטען פון זייער באדען
טריט נאך טריט און ווערען פאר'משפט צו א שטילען, גרוויזאמען
אונטערגאנג.

איך בין איצט מסתמא אין א נאטירליך קראנקען צושטאנד,
ווייל אלצדינג גרייפט מיך אזוי טיעף. אבער ווייסט איהר וואס?
אפטמאל האב איך דעם געפיהל, אז איך בין נישט קיין ריכטיגער
מענש, נאר א פויגעל אדער א חיה אין מענשען־געשטאלט. אינער־
ליך פיהל איך זיך מעהר אין דער היים אין א גארטען אדער אין
פעלד צווישען גראז און ברעמז־פליגען, ווי — אויף מיין פארטיי־
צוזאמענפאהר. אייך קאן איך דאס אלעס דערצעהלען — איהר
וועט מיך גלייך נישט באשולדיגען אין פאראט צום סאציאליזם.
איהר ווייסט, אז ט'איז דעם האף איך צו שטארבען אויף דעם
פאסטען: אין די גאסען־שלאכטען אדער אין געפענגניס. אבער
מיין אינערליכער „איך" געהערט מעהר צו די קאהל־מאיזען (פויג־
לען) ווי צו די „גענאסען". און נישט דערפאר וואס איך געפין אין
דער נאטור אן אפרוה, אן עיר מקלט, ווי אזוי פיעל אינערליך־
באנקראטירטע פאליטיקער. אין געגענטייל, איך געפין אויך אין

דער נאטור, אויף יעדען שריט און טריט, אזוי פיעל גרויזאמעס, אז עס טוט מיר זעהר וועה. איך קאן, צום בייששפיעל, נישט פאר־געסען פון די פאָלגענדע קליינע איבע־לעבעניש: פאָריגען פריהלינג בין איך געגאנגען אין מיין שטילער, ליידיגער גאס, א היים פון א פעלד־שפאציער, ווען איך האָב אויף דער ערד באמערקט א דונ־קעלען קליינעם פלעק. איך האָב זיך אָנגעבויגען און דערזעהן יען אומאויסדריקליכע טראגעדיע: א גרויסער מיסט־קעיפער (זשוק) איז געלעגען אויף דעם רוקען און הילפלאָז זיך געוועהרט מיט די פיס געגען א גאנצען הייפען קליינע מוראשקעס וועלכע האָבען אויף איהם ארומגעווירבעלט און איהם — געגעבען לעבעדיגע־הייט! מיך האָט דאָס געשוידערט. איך האָב ארויס־גענומען מיין טאשען־טיכעל און גענומען פאַרטרייבען די ברוטאלע בעסטיען. אָבער זיי זיינען געווען אזוי פרעך און הארטנעקיג, אז איך האָב געמוזט אויספעכטען מיט זיי א לאנגען קאמף, און ווען איך האָב ענדליך באפרייט דעם ליידענדען און איהם אוועקגע־ליינט ווייט אויפ׳ן גראָז, זיינען שוין ביי איהם צוויי פיס געווען אָפגעפרעסען... איך בין אוועקגעלאָפען מיט דעם פיינליכען גע־פיהל, אז איך האָב איהם געטאָן א זעהר צווייפעלהאפטע טובה.

איצט זיינען שוין די טעג לענגער און די דעמערונגען (פאר־נאכט) זיינען לאנג. ווי ליעב איך האָב די דאָזיגע צייט! אין זידענדע האָב איך געהאט א סך אמזעלען (שוואַרצפייגלען). דאָ זעה איך איצט ניט און האָב ניט קיינע. דעם גאנצען ווינטער האָב איך געשפייזט א פּאָאר, און איצט זיינען זיי פארשוואונדען. אין זידענדע פלעג איך ארום אָט דער צייט ארומגעהן איבער די גאסען. ס׳איז אזוי שעהן, ווען נאָך אין דעם פיאָלעטען טאָג־ליכט צינדען זיך פלוצים אָן ראָזיגע גאז־פלאמען אין די לאמטערנעס אין קוקען נאָך איים אביסעל פרעמד אין דער דעמערונג, ווי זיי וואָל־טען זיך אליין נאָך אביסעל געשעמט. דורך דער גאס געהט דאן פארביי אין איילעניש אן אומדייטליכער געשטאלט פון א פאר־שפעטיגטער וואש־פרוי אָדער א דינסט־מיידעל, וואָס איילט זיך צום בעקער אָדער קרעמער. די שוסטער־קינדער, מיט וועמען איך בין געווען בעפריינדעט, פלעגען זיך שפיעלען אין גאס אין דער

פינכטער, ביז די ענערגישע שטימען פון דער עק גאַס האָבען זיי אריינגעבראַכט אין הויז אריין. אַרום דער צייט פּלעגט אַלע מאָל זיין אַן אמזעל־פויגעל, וואָס האָט קיין רוה נישט געקאָנט געפינען. זי פּלעגט פּלוצים מיט אַ געראַיש אַריבערפליהען פון איין בוים אויף אַ צווייטען. און איך בין געשטאַנען דאָ אין מיטען גאַס, גע־ציילט די שטערען און גאַרנישט געוואָלט אַ היים געהן פון דאַנען, פון דער שטילער, צאַרטער לופט אין דעמערונג, וואו דער טאָג און די נאַכט האָבען זיך אזוי ווייך צוזאַמענגעגאָסען.

סאָניושאַ, איך וועל אייך אין גיכען ווידער שרייבען. זייט רוהיג און מונטער. אַלעס וועט גוט זיין, אויך מיט קאַרל'ען. אויף ווידערזעהן, ביז צום נעכסטען בריעף.

איך נעהם אייך אַרום.

אייער

רֹאזא.

וואָנקע, דעם 19־טען מאַי, 1917.

. . . ווי שעהן ס'איז דאָ איצט! אַלעס גרינט און בליהט. די קאַשטאַנען־בוימער זיינען פריש און הערליך באַפּוצט. די יאָהאַניס־בעערען האָבען אַלע שטערענדלאַך, די ציער־קירשען בליהען שוין און דער פיילבוים וועט באַלד בליהען. איך האָב היינט פון לואיזע קאַוטסקי, וועלכע האָט מיך בעזוכט, געקראָגען אַ היפּען „פאַרגעס־מיך־ניט" און „שטיף־מאַמעלאַך", און איך האָב זיי אַליין איינגעפלאַנצט. צוויי רונדע קלומפּען און אַ גראַדע ליניע צווישען זיי, בייטענדיג — אַ „פאַרגעס־מיך־ניט" און אַ „שטיף־מאַמעלע". אַלעס שטעהט אזוי פעסט. איך טרוי קוים מיינע אויגען, ווייל איך האָב צום ערשטען מאָל אין מיין לעבען געפלאַנצט און אַלעס איז אזוי געלונגען. גראַדע אויף פפינגסטען*) וועל איך האָבען אזוי פיעל בלומען פאַר מיין פענסטער!

דאָ זיינען איצט דאָ אַ מאַסע פויגעל, נייע. אַלע טאָג באַ־קען איך זיך מיט אַ פויגעל, וואָס איך האָב נאָך קיינמאָל פריהער

---

*) אַ קריסטליכער מנהג־יום־טוב אַרום שבועות־צייט. — איבערז.

ניט געזעהן. אַך, געדענקסט איהר נאָך דעמאָלט אין דעם באָטאַני־שען גאַרטען מיט קארל׳ען אין דער פריה, ווען מיר האָבען געהערט דעם נאכטיגאַל? מיר האָבען דאָרט אויך געזעהן אַ גרויסען בוים, וועלכער איז געווען איננאַנצען אָהן בלעטער, אָבער געדיכט באַ־דעקט מיט קליינע ווייסע בליטען. מיר האָבען זיך דאַן געבראָכען דעם קאָפּ, וואָס דאָס איז געווען פאַר אַ בוים, ווייל ס׳איז געווען קלאָר, אַז דאָס איז נישט קיין פרוכט־בוים און די בליטען זיינען אויך געווען אומגעוועהנליכע. איצט ווייס איך! דאָס איז אַ זיל־בערפּאַפּעל און יענע בליטען זיינען נישט געווען קיין בליטען נאָר יונגע בלעטלאַך. דער אויסגעוואַקסענער בלאַט פון דעם זילבער־פּאַפּעל איז ווייס בלויז אויף דער אינטערשטער זייט, פון אויבען איז ער טונקעל־גרין: די יונגע אָבער זיינען אויף ביידע זייטען באַדעקט מיט אַ ווייכען פּוך און לייכטען אין דער זון ווי ווייסע בליטען. אַזאַ זילבער־פּאַפּעל שטעהט דאָ אין מיין גאָרטען און אויף איהם זיצען אַלע זינג־פייגעלעך. יענעם טאָג זענט איהר ביידע ביי מיר געווען אין אוועט. געדענקט איהר נאָך? ס׳איז געווען אַזוי שעהן: מיר האָבען עסען געלייענט אין דער הויך און שפּעט באַנאַכט, ווען מיר האָבען זיך געזעגענט — דורך דעם אָפענעם פענסטער האָט געבלאָזען הימלישע לופט געמישט מיט זשאַסמין־דופט — האָב איך אייך פאָרגעלייענט יענע שפּאַנישע ליעד, וואָס איך האָב אַזוי ליעב:

Gepriesen sei, durch wen die Welt erstund
Wie trefflich schuf er sie nach allen Seiten,
Er schuf das Meer mit endlos tiefem Grund.
Er schuf die Schiffe, die hinuebergleiten;
Er schuf das Paradies mit ewigem Licht,
Er schuf die Erde—und Dein Angesicht! . . .

אַך, סאָניטשקאַ, ווען איהר האָט דאָס נישט געהערט אין וואָלף׳ס מיזיק, ווייסט איהר נישט וויפיעל ליידענשאַפט עס ליגט אין די לעצטע צוויי ווערטער.

איצט, בעת איך שרייב דאָס, איז אַ גרויסע פליעג אריינגע־פלויגען אין מיין צימער און פיעלט איהם אָן מיט אַ טיעפען זשומען.

ווי שעהן דאָס איז, ס'אַרא טיעפע לעבענספרייד עס ליגט אין אַט דעם זאַטען טאָן, וועלכער וויבריט פון פליים און זומער־היץ אין בלומענדופט.

אייער

ראָזאַ.

ווראָנקע, דעם 23טען מאַי, 1917.

. . . . . אייער לעצטער בריעף פון דעם 14טען איז שוין דאָ געוועזען ווען איך האָב מיינעם אָפּגעשיקט. מיך פרעהט זעהר ווי־דער מיט אייך אין פריהלינג צו זיין, און מיר ווילט זיך אייך שי־קען א וואַרימען פּפינגסטען־גרוס! „פּפינגסטען, דאָס ליעבליכע פעסט, וואַר געקאָמען“, אזוי הויבט אָן געטע'ס ריינעקע פוקס. פאַר א יאָהרען אין דער צייט האָבען מיר מיט מאַטילדע געמאַכט די שעהנע רייזע נאָך ליכטענראַדע, וואו איך האָב פאַר קאַרל'ען געקליבען עירען־בלומען און געפונען דעם וואונדערבאַרען צווייג מיט בירקען־רינגלעך. אין אָוועט זיינען מיר ווי די „דריי ערדלע פרויען פון ראַוועננאַ“ געגאַנגען מיט רויזען אין די הענט שפּאַצי־רען אויף דעם זידענדער פעלד. . . . . דאָ בליהט שוין דער פלידער, ערשט היינט איופגעגאַנגען. ס'איז דאָ אזוי וואַרים, אז איך טראָג מיין לייכטעסטע קלייד. טראָץ דער זון און דער וואַרימקייט זיינען אָבער מיינע פייגעלעך אנשווייגען געוואָרען. זיי זיינען בּסתמא אלע פאַרנומען מיט די יונגלינגע. די „זי“ען זיצען אין די נעסטען און די „ער“ען האָבען א פולען שנאָבעל מיט ארבייט צו קריגען נאַהרונג פאַר זיך און דער פאַמיליע. זיי מאַכען זייערע נעסטען מעהרסטענס אין פעלד אָדער אויף די גרויסע ביימער, אין מיין גערטענדעל, וועניגסטענס, איז איצט שטיל; נאָר דאָ און דאָרט הערט מען א קורצען רוף פון דעם נאַכטיגאַל, אָדער דער גרינ־לינג מאַכט זיינע קלאַפּענדע טריט, אָדער שפּעט ביינאַכט שמעטערט נאָכאַמאָל דער בוכפינק. מיינע בלוימאַיזען (פוינעל) קוקט מען מעהר אין די אויגען ניט אָן. בלויז איין קורצען גרוס האָב איך פלוצים באַקומען נעכטען פון איין בלוימאַיז און דאָס האָט מיך

גאַנץ ערשיטערט. די בלוימאַיז איז נישט קיין שטענדיגער פויגעל ווי די קאָהלמאַיז, זי קומט צו אונז ערשט ענדע מערץ. זי האָט זיך צוערשט אויפגעהאַלטען ניט ווייט פון מיין פענסטער, פלעגט ברענגען מיט זיך חבר'טעס און צוזאַמען פלייסיג זינגען איהר לע־כערליכען „ציציבע“. איך האָב יעדען מאָל געמוזט לאַכען און ענטפערען מיט דעם זעלביגען „ציציבע“. אָנפאַנג מאַי איז זי פאַרשוואונדען מיט די איבעריגע פאַר קינפּעט צייט. איך האָב וואָכענלאַנג זי נישט געזעהן און ניט געהערט. נעכטען דערהער איך פּלוצים פון אריבער דער געמויערטער וואַנט, וואָס טיילט אָפּ אונזער הויף פון א צווייטער געפענגניס־טעריטאָריע, דעם באַקאַנטען גרוס, אָבער אַזוי פאַרענדערט, קורץ אין איילעניש דריי מאָל נאָכאַנאַנד: „ציציבע, ציציבע, ציציבע.“ דאַן איז געוואָרען שטיל. מיר האָט דאָס האַרץ צוזאַמענגעדריקט: אַזוי פיעל איז געלע־גען אין דעם איילענדען רוף, — א גאַנצע קליינע פויגעל־געשיכטע. דאָס איז געווען אַן ערינערונג פון איהר זייט וועגען דער שעהנער צייט פון לעבענספרייד אין פאַר־פריהלינג, ווען זי האָט דעם גאַנ־צען טאָג געזונגען און געשפּיעלט. איצט אָבער דאַרף מען דעם גאַנצען טאָג פליהען און זאַמלען פליגעלעך פאַר זיך און דער פאַמיליע. דעריבער בלויז א קורצער גרוס: „איך האָב קיין צייט ניט, דער פריהלינג איז באַלד צו ענד, ציציבע, ציציבע, ציציבע!“ גלויבט מיר, סאָניושאַ, אַז אַזא קליינער פויגעל־רוף, אין וועלכען עס ליגט אַזוי פיעל אויסדרוק, קאָן מיך אַזוי טיעף ערגרייפען. מיין מוטער, וועלכע האָט געהאַלטען די ביבעל צו־זאַמען מיט שילער'ען פאַר דעם העכסטען קוואַל פון חכמה, האָט פעסט און שטייף געגלויבט, אַז שלמה המלך האָט פאַרשטאַנען די שפּראַך פון די פויגלען. איך האָב דאַן געשמייכעלט מיט דער גאַנצער איבערלעגענהייט פון מיינע 14 יאָהר אין א נאַטורוויסענ־שאַפטליכער בילדונג איבער מיין מוטער'ס נאַאיוויטעט. איצט בין איך אַליין ווי שלמה המלך: איך פאַרשטעה אויך די שפּראַך פון די פויגלען און די חיות. נאַטירליך, ניט אַזוי ווי זיי וואָלטען געברויכט מענשליכע שפּראַך, נאָר איך פאַרשטעה די פאַרשידענע נואַנסען און עמפּינדונגען, וואָס זיי ליגען אריין אין זייערע קולות. נאָר פאַר דעם רויען אויער פון א גלייכגילטיגען מענשען

איז דער פייגעל־געזאַנג אַלע מאָל איינער אין דערזעלבער. ווען מען האָט ליעב די לעבעדיגע באַשעפעניש אין מען פאַרשטעהט זיי געפינט מען א גרויסע פאַרשידענאַרטיגקייט פון אויסדרוק, א פיעלפאַכיגקייט, א גאַנצע שפּראַך. אויך דאָס אַלגעמיינע פאַר־שטומען איצט נאָך דעם לאַרם פון פאַר־פריהלינג. איך ווייס אַז אויב איך וועל דאָ נאָך זיין אין הערבסט, און וואַרשיינליך וועט דאָס זיין דער פאַל, וועלען אַלע מיינע פריינד ווידער צוריק־קומען צו מיין פענסטער זוכען עסען. איך פרעה זיך שוין באַצייטענס מיט דער קאהלמאַיז, מיט וועלכער איך האָב זיך באַזונדערס באַ־פריינדעט.

סאָניושאַ, איהר זייט ערביטערט איבער מיין לאַנגען ארעסט און איהר פרעגט „ווי קומט עס אַז מענשען זאָלען מעגען ענט־שיידען איבער אַנדערע מענשען, צו וואָס איז דאָס אַלעס?" ענט־שולדיגט מיר, אָבער איך האָב זיך געמוזט הויך צולאַכען דאָס לייענענדיג. ביי דאָסטאָיעווסקי אין די „ברידער קאַראַמאַזאָוו" איז פאַראַן א מאַדאַם כאָכלאַקאָווא, וועלכע פלעגט שטעלען פונקט אַזעלכע פראַגען און האָט אויף זיי קיין ענטפער נישט געקאָנט קריגען. איידער אָבער זי האָט געפּרואווט געפינען אַן ענטפער אויף איין פראַגע איז זי שוין אריבערגעשפּרונגען צו א צווייטער. מיין פייגעלע, די גאַנצע קולטור־געשיכטע פון דער מענשהייט, וועלכע דויערט שוין, לויט באַשיידענע שעצונגען, צוואַנציג יאָהרהונדערטער, איז באַגרינדעט אויף „ענטשיידונג פון מענשען איבער מענשען", וואָס האָט טיעפע וואָרצלען אין די מאַ־טעריעלע לעבענס באַדינגונגען. בלויז די ווייטערע פיינליכע ענט־וויקלונג קאָן דאָס אַלעס ענדערען, און מיר זיינען גראַדע איצט די עדות פון אַזאַ פיינליכען קאַפּיטעל. איהר פרעגט: „צו וואָס איז דאָס אַלעס?" „צו וואָס" איז איבערהויפּט נישט קיין באַ־גריף פאַר דעם לעבען און זיינע פאָרמען. צו וואָס לעבען בלוי־מאַיזען אויף דער וועלט? איך ווייס עס ווירקליך ניט, אָדער איך פרעה זיך, וואָס עס לעבט איינע אַזאַ און גאָפין זיכען טרייסט ווען פון דער אַנדער זייט וואַנט הער איך א ווייטען „צי־צי־בע".

איהר איבערראַשט איבריגענס מיין „קלאָרען שכל“. מיין אי־נערליכער גלייכגעוויכט און מיין גליקזעליגקייט ווערען ליידער צו־שטערט פון דעם ליכטבטען שאָטען, וואָס פאַלט אויף מיר, און איך לייד דאָן זעהר פיעל, בלויז איך באַזיין די איינענטימליכקייט צו פאַרשטימען אין אַזאַ צייט. בוכשטעבליך, סאָניטשקא, איך קאָן דאָן קיין וואָרט ניט ברענגען אויף די ליפען. צום ביישפיעל, אין די לעצטע טעג בין איך שוין געווען אַזוי רוהיג און מונטער. די זון האָט מיך געפרעהט; מאָנטאָג אָבער האָט מיך ארומגעכאַפּט אַן אייז־קאַלטער שטורם־ווינט און מיט אמאָל איז מיין שטראַלענ־דע מונטערקייט פאַרוואַנדעלט געוואָרען אין דעם טיעפסטען יאָמער. און ווען פאַר מיין נשמה וואָלט דאָס גליק גופא געשטאַנען, וואָלט איך נישט געקאָנט קיין איין טאָן ברענגען אויף מיינע ליפען, איך וואָלט העכסטענס בלויז מיט שטומע בליקען געקאָנט זיך קלאָגען אויף מיין פאַרצווייפלונג. מיר קומט ווירקליך אויס גאַנץ זעלטען צו רעדען, וואָכענלאַנג הער איך נישט מיין אייגענע שטים, און דאָס איז אייגענטליך דער גרונד, פאַרוואָס איך האָב געפּאַסט דעם הערקאַישען באַשלוס ניט צו לאָזען מיין מימי זאָל מעהר קומען אהער. דאָס ציגעלע איז צוגעוואוינט צו מונטערקייט און לעבען, זי האָט ליעב ווען איך זינג און לאַך און יאָג זיך נאָך איהר איבער אַלע צימערן. זי וועט דאָ אומעטיג ווערען. איך לאָז זי דערוי־בער זיין ביי מאַטילדע. מאַטילדע קומט צו מיר אין עטליכע טעג ארום, און איך האָף ווידער אמאָל צו זיך קומען. אפשר וועט פּפינגסטען אייך פאַר מיר זיין „דאָס ליעבסטע פעסט“. סאָניטש־קאַ, זייט מיר מונטער און רוהיג, אַלעס וועט נאָך גוט זיין, גלויבט מיר. גריסט הערצליך קאַרל'ען. איך נעהם אייך ארום פיעל מאָל.

אייער

ראָזאַ.

וראָנקע, ענדע מאַי, 1917.

סאָניושא, ווייסט איהר וואו איך געפין זיך אצינד, פון וואַנען איך שרייב אייך דיזען בריעף? איך זיץ אין גאָרטען! איך האָב מיר ארויסגעבראַכט א קליין טישעל און איך זיץ צווישען

די גרינגע קוסטען. רעכטס פון מיר געפינען זיך קוסטען מיט יאַ־גאָדעס וואָס שמעקען ווי געווירצען, לינקס, איבער מיר, גרייכען זיך די יונגע, שלאַנקע קאַשטאַנען בוימער ווייערע ברייטע, גרינע הענט, און אַנטקעגען מיר רוישט לאַנגזאַם דער גרויסער, ערנס־טער און מילדער קליאָן מיט זיינע ווייסליכע בלעטער. אויף דעם פּאַפּיר, אויף וועלכען איך שרייב אַצינד טאַנצען ארום די לייכטע שאָטענס פון די בלעטער, אומרינגעלט מיט העלער זונען־שיין, און פון די מיט רעגען פייכטע בלעטער פאַלען די טראָפּענס אויף מיין געזיכט און מיינע הענט. אין דער געפענגנים־קירכע דאַ־ווענט מען. די טעמפּע קלאַנגען פון דעם אָרגעל דרינגען אַנ־דייטליך ארויס און זיי ווערען פאַרדעקט פון דעם רויש פון די בוימער און דעם העלען געזאַנג פון די פייגלען, וועלכע זיינען היינט אין אַ מונטערער שטימונג. פון ערגעץ ווייט רופט די קו־קושע. ווי שעהן דאָס איז! ווי גליקליך איך בין צו שפּירען דעם רויש פון דעם לעבען אַרום און אַרום. איז איך באַקאַנט די כצענע אין וואַגנערס „מייסטערזינגער", די פּאָלקס־סצענע, וואו אַ רייך קאָלירטע מענגע מענשען קלאַפּען פריילין מיט די הענט און רופען: יאָהאַנעסטאַג! יאָהאַנעסטאַג! און אַלעס פאַנגט פּלוצלונג אָן צו טאַנצען אַ פּראַכטפולען וואַלץ? און אַזאַ שטי־מונג קאָן מען קומען די לעצטע טעג.

וואָס איך האָב נעכטען דורכגעלעבט! איך מוז עס אייך דער־צעהלען. אינדערפריה האָב איך אין וואַנעצימער אויפ'ן פענסטער געפונען אַ גרויסע זומער־פויגעלע. שוין אַ פּאָר טעג ווי עס האָט ביז צום טויט געפלאַטערט אויף די האַרטע שויבען; נאָר מיט די פליגעלאַך האָט עס געוויזען שוואַכע סמנים פון לעבען. ווי איך האָב עס באַמערקט האָב איך זיך שנעל צוריק אָנגעטאָן, ציטערענדיג פון אונגעדולד. איך האָב אַרויפגעקלעטערט אויף דעם פענסטער און האָב עס פאָרזיכטיג גענומען אין דער האַנט. עס האָט זיך ניט געוועקט דאַנענען און איך האָב געדענקט, אַז עס מוז זיין טויט. איך האָב עס אויסגעלייגט אויף דער ראַהם פון מיין פענסטער אום עס זאָל קומען צו זיך. עס האָט נאָך געהאַט אין זיך אַביסעלע לעבען, אָבער עס איז געבליבען ליגען

שטיל. דאַן האָב איך דעם אונטערגעלעגט אַ פּאָר בלימלאַך צו עסען. גראָד דאַן האָט זיך דערהערט דאָס זינגען פון אַ פייגעל. ניט ווילענדיג האָב איך געזאָגט אין דער הויך: „הער זיך איין, ווי לוסטיג דאָס פייגעלע זינגט, דאַן וועט זיך מיזען דאָס לעבען צוריקקערען צו דיר!" איך האָב זיך אַליין גע־מוזט צולאַכען; פון דיזען שפּרוך צו דעם האַלב־טויטען שמעטערלינג און איך האָב געטראַכט: פאַרלוירענע ווערטער! אָבער ניין — אין אַ האַלבער שעה אַרום האָט זיך דאָס חיה'לע ערהאָלט, עס האָט זיך אָנגעהויבען צו באַוועגען אַהין און אַהער און ענדליך איז עס לאַנגזאַם אַרויסגעפלויגען! ווי איך האָב זיך דאָס גע־פרייט וואָס איך האָב עס אָפּגעראַטעוועט! וואָס איך האָב דורכ־געלעבט!

נאָכמיטאָג בין איך ווידער אַוועק אין גאָרטען, וואו איך פאַרברענג פון 8 אינדערפריה ביז 12, (דאַן רופט מען מיך עסען) און ווידער פון 3 ביז 6. איך האָב אַרויסגעקוקט אויף דער זון. איך האָב געפיהלט אז זי מוז, זי מ ו ז זיך נאָך באַווייזען. זי האָט זיך אָבער ניט באַוויזען און עס איז מיר געוואָרען טרויעריג. איך בין אַרומגעגאַנגען אין גאָרטען און איך האָב דערזעהן עט־וואָס ייערקווירדיגעס. עס איז געוועזן אַ לייכטער ווינט און אויף דער ווייסער קליאָן האָבען זיך צופלאַטערט די רייפע קעציישע עקען, די זאַמען זיינען זיך צופלויגען און אָנגעפילט די לופט ווי מיט שנעה פליטערלאַך און באַדעקט די ערד און דעם גאַנצען הויף. עס האָט אויסגעזעהן אַזוי גייסטערהאַפט ווי דער זילבערפלאַם האָט געפלאַטערט! דער ווייסער קליאָן בליהט שפּעטער ווי אַלע אַנדערע ביימער מיט קעצישע עקען, און אַ דאַנק דעם, וואָס דער בוים האָט אזא מאַסע זאַמען און זיי צופליהען זיך פריי און ווייט, שפּראָצען די קליינינקע פלאַנצען פון אַלע שפּאַלטען צווישען די שטיינער און די ציגלען פון מויער.

אַרום זעקס אַזייגער בין איך ווי געוועהנליך ווידער אַמאָל געוואָרען איינגעשפּאַרט. טרויעריג, מיט אַ נעדריקטער שטימונג בין איך געזעסען אויף דעם פענסטער. די לופט איז געווען זעהר שטיקענד. הויך, שווינדלענדיג הויך, אונטער די ווייסע וואָלקענס

וואָס האָבען געשוועבט אויף דעם בלוי־פאַרביגען הינטערגרונט,
זייגען מונטער ארומגעפלויגען די שוואַלבען, און עס האָט זיך
געדוכט אז מיט זייערע שפּיציגע פליגלען האָבען זיי געשניטען
די לופט ווי מיט שערען. באַלד איז אָבער דער הימעל געוואָרען
טונקעל, אַלעס איז שטום געוואָרען און עס האָט זיך אויפגעהויבען
א שטורם — א קורצער קרעפטיגער שטורם, מיט א גוס־רעגען.
דער דונער האָט אזוי שטאַרק געקראַכט אז אַלעס האָט געציטערט.
נאָך דעם איז געקומען א בילד, וואָס איך וועל קיין מאָל ניט
פאַרגעסען. דער שטורם איז באַלד פאַראיבער. דער הימעל האָט
זיך באַדעקט מיט א איין־פאַרביגער דיקער גרויקייט. א טעמפּע,
בלאַסע, געשפּענסטליכע דעמערונג האָט זיך פלוצלונג אראָפּגעלאָ־
זען אויף דער ערד. עס האָט אויסגעזעהן, ווי א געדיכטער גרויער
שלייער זאָל הענגען איבער אַלעס. דער רעגען איז לאַנגזאַם גע־
פאַלען אויף די בלעטער, דער בליץ האָט איינינגע מאָל א פלאַם
געטאָן מיט פורפור־רויטער פאַרב אין דער בלייענער גרויקייט,
און ווידער און ווידער האָט זיך פון ווייטענס געהערט דאָס רעווען
פון דעם דונער. עס האָט געקלונגען ווי דער רויש פון די לעצטע,
שוואַכע כוואַליעס ווען עס ברויזט און קאָכט דער ים. און אינ־
מיטען דער געשפּענסטליכער שטימונג האָט זיך פלוצלונג פאַר מיין
פענסטער אויף א בוים באַוויזען דער נאַכטיגאַל! אינמיטען פון
רעגען, בליץ און דונער האָט זיין שטימע געקלונגען ווי א גלאָק,
ער האָט געזונגען ווי באַרוישט, ווי באַ'כשפ'ט, ער האָט געוואָלט
איבערשרייען דעם דונער, מיט ליכט פאַרגיסען די דעמערונג.
איך האָב אין מיין לעבען אזעלכע שעהנע קלאַנגען ניט געהערט.
אויף דעם הינטערגרונט פון די בייטענדע־זיך בלייענע און פור־
פורנע פאַרבען האָט זיין געזאַנג געווירקט ווי ליכטיגע זילבער
פלימערלאַך. דאָס איז געווען אזוי געהיימניספול, אזוי אומבאַ־
גרייפליך שעהן, אז ניט ווילענדיג האָב איך איינינגע מאָל ווידער־
האָלט דעם לעצטען פערז פון געטהע'ס א געדיכט: „אָ וואָרסט
דו דאָ!"...

אימער אייערע

ראָזאַ.

ווראָנקע, דעם 1־טען יוני, 1917.

. . . די אָרכידעען איבערהויפּט קען איך גוט; אין דעם וואונדערבארען געוואוקס־הויז אין פראַנקפורט־אַם־מיין, וואו אַ גאַנצע אָפּטיילונג איז אָנגעפילט מיט זיי, האָב איך זיי דעמאָלט פלייסיג שטודירט עטליכע טעג נאָכאַנאַנד, נאָך מיין פּראָצעס, ווען איך האָב געקראָגען אַ יאָהר. איך געפין אין זייער לייכטער גראַציע, אין די פאַנטאַסטישע, אומנאַטירליכע פאָרמען עטוואָס ראַפינירטעס, דעקאַדענטישעס. זיי ווירקען אויף מיר ווי די צירליכע, געפּודרעטע מאַרקיזען פון ראָקאָקאָ. איך באַוואונדער זיי מיט אַן אינערליכען ווידער־געפיהל, מיט אַ געוויסער אומרוהיגקייט, ווייל מיין נאַטור איז איבערהויפּט צוואוידער אַלץ וואָס איז דעקאַדענטיש און מחוץ לדרך הטבע. פיעל מעהר פרייד פאַרשאַפט מיר, צום ביישפּיעל, דער איינפאַכער לייבענצאָהן, וועלכער האָט אַזוי פיעל זון אין זיין פאַרב, עפּענט זיך אַזוי ווי איך, פול און דאַנקבאַר צו דער זון־ליכט און פון דעם קלענסטען שאַטען פאַרשליסט ער זיך אין זיך.

וואָס פאַר אָווינטען איצט, און וואָס פאַר פאַרנאַכטען! נעכטען איז אַן אומבאַשרייבליכער צויבער געלעגען אויף אַלצדינג. דער הימעל איז שפּעט נאָך דעם זון־אונטערגאַנג געוועזען פאַרשמירט מיט לייכטענדער אָפּאַל־פאַרב און מיט שטרייפען פון אומבאַשטימטער פאַרב, פּונקט ווי אַ גרויסער פּאַלעט, אויף וועלכען דער מאַהלער האָט נאָך אַ טאָג פלייסיגער אַרבייט אָפּגעווישט מיט אַ ברייטען שטריך זיין פּענזעל אום צו געהן צו רוה. די לופט איז געוועזען עטוואָס שטיקענד, ווי פאַר אַ שטורם; עפּעס אַ לייכטע, האַרצקלעמענדע שפּאַנונג. די קוסטען זיינען געשטאַנען איינגאַנצען באַוועגונגסלאָז; דער נאַכטיגאַל האָט זיך נישט געלאָזט הערען, אָבער דער אונערמיעדליכער „גאָרטען־שפּאָטער“ מיט דעם שווארצען קעפּעל איז נאָך אַרומגעשפּרונגען צווישען די צווייגען און שריל געשריען. אַלעס האָט ווי געוואַרט אויף עפּעס. איך בין געשטאַנען ביים פענסטער און אויך געוואַרט — גאָט ווייסט אויף וואָס. נאָך דעם „איינשלום“ זעקס אַ־זייגער, האָב איך צווישען הימעל און ערד אויף גאָרניט ניט צו וואַרטען...

ראָזאַ.

ווראָנקע, דעם 20טען יולי, 1917.

כאַניטשקאַ, מיין ליבלינג, אַזוי ווי איך מוז דאָ פאַרבלייבען לענגער ווי איך האָב ערוואַרטעט, שיק איך אייך נאָך אַ גרוס פון ווראָנקע. ווי האָט איהר עס געקענט דענקען, אַז איך וועל אייך מעהר קיין בריעף ניט שרייבען! אין מיין באַציהונג צו אייך האָט זיך גאָרניט געביטען און עס קאָן זיך גאָר ניט בייטען. איך האָב ניט געשריבען, ווייל איך האָב געוואוסט, אַז זינט דעם אָפּפאָרען פון עבענהאַוזען זייט איהר אימער געווען פאַרנומען מיט טויזענדערליי זאַכען. און טיילווייז האָב איך אויך דערפאַר ניט געשריבען, וואָס איך בין ניט געווען אויפגעלעגט דערצו.

אַז מען שיקט מיך קיין ברעסלאַו ווייכט איהר דאָך. דאָ האָב איך זיך שוין היינט אינדערפריה געזעגענט מיט מיין גאָרטענדעל. דאָס וועטער איז גרוי, שטורעמדיג און רעגענדיג, אויפ'ן הימעל יאָגען זיך צוריסענע וואָלקענס, דאָך האָב איך שטאַרק הנאה געהאַט פון מיין פריהמאָרגענדיגען שפּאַצירגאַנג. איך האָב זיך געזעגענט מיט דער שמאָלער געפלאַסטערטער סטעשקע אַרום דעם מויער. כמעט ניין מאָנאַטען האָב איך אויף דער סטעשקע אַרומגעשפּאַצירט, אַזוי אַז איך בין שוין גוט באַקאַנט מיט יעדער שטיינדעל און מיט יעדער גרעזעל, וואָס וואַקסט אַרום פון צווישען די שטיינער. וואָס מיך האָט באַזונדער אינטערעסירט אין די פלאַסטער שטיינער זיינען געווען די בונטע קאָלירען, רויטליך, בלויליך, גרין און גרוי. אין דעם לאַנגען ווינטער, ווען עס בענקט זיך אַזוי נאָך אַביסעל לעבעדיגע גרינס, האָבען מיינע פאַרבענהונגעריגע אויגען אין די שטיינער געזוכט קאָלירען און שעפּפערישע אַנרעגונג. און אַצינד ערשט ווען דער זומער איז געקומען קאָן מען צווישען די שטיינער זעהן אַזוי פיעל אייגענאַרטיג און אינטערעסאַנט לעבען! מאַסען ווילדע בינען און וועספּען־פליגען וואוינען דאָ. צווישען די שטיינער בוירען זיי אויס נוס־גרויסע רונדע לעכער און טיפע דורכגאַנגען. דערביי וואַרפען זיי די ערד פון אינווענינג אַרויף אויף דער אויבערפלאַך און לעגען עס אויף אין גאַנץ היבשע קופּקעס. דאָרט לעגען זיי זייערע אייער אין מאַכען וואַקס און ווילדען האָניק. שטענדיג האַלטען זיי אין איין אַרומפליהען און אַריינשלעפּען זאַכען, און בשעת איך

נעה שפּאַצירען מוז איך זיין זעהר פאָרזיכטיג ניט צו שעדיגען די אונטערערדישע וואוינונגען. די מוראשקעס לויפען ארום הין און צוריק און דערביי ציהען זיי אויס זייערע פעדעם אויף אַזא גראדער ליניע ווי זיי זאָלען מיט זייערע קערפּערס פיהלען דעם מאַטעמאַטישען געזעץ אַז די גראַדע ליניע איז די קורצסטע פאַר־בינדונג צווישען צוויי פּונקטען. (א געזעץ פון וועלכער די פּרי־מיטיווע פעלקער האָבען גאָרניט געוואוסט.) מאַסען אומקרויט וואַקסט אַרום דעם מויער. איין גרעזעלע פאַרוועלקט און צופליהט זיך פון ווינט, און שוין זעהען זיך ווייטער קנאָפּסען. דאָן איז פּאַראַן א גאַנצער דור פון יונגענקע בוימעלאַך, וואָס האָבען ערשט דיינטיגען פרילינג, פּאַר מיינע אויגען, ארויסגעשפּראָצט אויף'ן מיטען וועג אָדער אַרום דעם מויער. אָט איז אַ קליינע אַקאַציע, הפנים זי איז ארויסגעוואַקסען פון די זאַמען פון אַן אַלטען בוים, וועלכען מען האָט ניט לאַנג איבערגעפּלאַנצט. דאָ שטעהען איי־ניגע קליינע קליאָנען, וואָס האָבען זיך אויך ערשט אין מאַי באַוויזען אויף דער וועלט, זיי זיינען שוין רייך באַפּוצט אין גרין־ווייסע בלעטער, וואָס וויגען זיך אַזוי שעהן אין שטורם, פּונקט ווי די אַלטע בלעטער. וויפיעל מאָל האָב איך דורכגעמאָכטען זייער וועג, וויפיעל פאַרשיידענעס האָב איך דערביי דורכגעפיהלט און דורכ־געטראַכט! אין שטרענגען ווינטער, נאָך א פרישען שנעהפאַל, האָב איך מיר אָפט דורכגעט־אָטען א וועג מיט מיינע פיס, און דער־ביי האָט מיך באַגלייט מיין געליבטע, קליינע קרויט־מויז. איך האָב געהאָפּט אַז אין הערבסט וועל איך זי צוריק אויפזוכען. זי וועט מיך שוין אָבער מעהר ניט געפינען, ווען זי וועט צוריק קו־מען צום באַקאַנטען אָרט אויפ'ן פענסטער, אום דאָרט איהר שפּייז צו באַקומען. אין מערץ, ווען דער פראָסט האָט מיט אמאָל אָנגעהויבען צו לאָזען, האָט זיך מיין אויסגעטראָטענער וועג פאַר־וואַנדעלט אין א טייכעל. איך געדענק ווי אונטער דעם שפּיל פון ווינט זיינען אויף דעם וואַסער געוואָרען קליינינקע וועלען אין די ציגעל פון דעם מויער האָבען זיך לעבהאַפט אָפּגעשפּיגעלט אין זיי. דאַן איז ענדליך געקומען דער מאַי און לעבען מויער האָט זיך באַוויזען דאָס ערשטע פיילכען, וועלכעס איך שיק אייך אַצינד.

ווען איך האָב היינט אזוי ארומגעוואנדערט און נאָכגע־טראכט, האָט מיר די גאנצע צייט געקלאפּט אין קאָפּ געטהע׳ס פערז:

Merlin der Alte im leuchtenden Grabe
Wo ich als Jüngling gesprochen ihn habe.

איהר ווייסט וואָס עס קומט ווייטער. נאטירליך האָט דאָס געדיכט גאָר קיין צוזאמענהאנג ניט מיט מיין שטימונג און מיט דעם, וואָס קומט אין מיר פאָר. מעהר ניט, די מוזיק פון די ווער־טער און דער צויבער פון דעם געדיכט האָבען מיך בארוהיגט. איך ווייס אליין ניט, ווי עס קומט, אז א שעהן געדיכט, באזונדער געטהע׳ס, האָט אויף מיר אימער א טיפע ווירקונג ווען איך פיהל זיך שטארק אויפגערעגט אָדער ערשיטערט. עס איז כמעט א פי־זיאָלאָגישע ווירקונג. איך פיהל ווי איך זאָל מיט ברענענדע דור־שטיגע ליפּען טרינקען א טייערע משקה וואָס קיהלט פון אינ־ווענינג און מאכט געזונט סיי דעם גוף סיי די נשמה. דאָס גע־דיכט פון דעם וועסט־אָסטליכען דיוואן, וואָס איהר דערמאָנט אין אייער לעצטען בריעף איז מיר ניט באקאנט. זייט אזוי גוט און שרייבט עס איבער פאר מיר. נאָך איין געדיכט וואָלט איך שוין לאנג וועלען האָבען און אין מיין באנד פון געטהע איז עס ניטאָ, איך מיין „בלומענגרוס“. דאָס איז א קליינינקער געדיכט פון א פיער אָדער זעקס צייליען, איך געדענק עס פון וואָלף׳ס מוזיק, וואָס האָט געקלונגען אונבאשרייבליך שעהן. דער שלוס־פערז האָט זיך געלעזען אומגעפעהר אזוי:

"Ich habe sie gepflücket
In heisser Sehnsuchtsqual,
Ich habe sie ans Herz gedrücket,
Ach wohl ein tausendmal!"

Heinrich Heine.

מיט דער מוזיק קלינגט עס אזוי היילינ, צארט און אומשול־דיג, ווי דאָס נידערקניען אין א שטומען געבעט. איך געדענק שוין אָבער ניט דעם טעקסט און וואָלט איהם זעהר וועלען קריגען.

נעכטען ביינאכט, אזוי ארום ניין דעם זייגער האָב איך ביי־געוואוינט נאָך א פראכטפולע שוישפּיל. פון מיין כאפּא האָב איך

באמערקט א ליכטיגע ראָזיווע אָפּשפּיגלונג אויפ'ן פענסטער. דאָס האָט מיך איבערראַשט, ווייל דער הימעל איז געווען גאַנץ גרוי. איך בין צוגעלאָפען צום פענסטער און בין פארשטיינערט גע־וואָרען. אויף דעם איין־קאָלירטען גרויען הימעל האָט זיך פון מערב ווי א טורם ערהויבען א גרויסער וואָלקען, קאָלירט אין איבערערדיש שעהנער ראזא־פארב. ער איז געווען איינער אליין, אָפּגעטיילט פון אלע אנדערע וואָלקענס, ער האָט אויסגעזעהן ווי א שמייכעל, ווי א גרוס פון דער אומבאקאנטער ווייטקייט. איך האָב פריי אָפּגעאָטעמט און, ניט ווילענדיג האָב איך אויסגע־שטרעקטביידע הענט צום צויבערהאפטען בילד. ווען עס גיבען אזעלכע פארבען און אזעלכע פאָרמען, איז דאָס לעבען שעהן און לעבענסווערט, ניט אמת? איך האָב זיך מיט די אויגען איינ־געגעסען אין דעם ליכטיגען בילד און האָב געשלונגען יעדען ראָ־זיווע שטראל, ביז איך האָב זיך ענדליך אליין געמוזט צולאכען פון זיך. ליבער גאָט, דער הימעל און די וואָלקענס און דאָס גאַנצע לעבענס שעהנקייט בלייבט דאָך ניט אין ווראנקע, וואָס איך דארף זיך מיט זיי געזעגנען. ניין, זיי געהען מיר נאָך און װעלען אימער זיין מיט מיר, וואו איך זאָל זיך ניט געפינען.

אין גיכסטען וועל איך אייך שרייבען פון ברעסלאו. קומט צו מיר אהין אזוי שנעל ווי איהר קאָנט. גריסט הערצליך קארל'ן.

איך אומארם אייך. צום ווידערזעהן אין מיין נייענטען גע־פענגנים.

אייער טרייע

ראָזאַ.

ברעסלאַו, דעם 2טען אויגוסט, 1917.

מיין ליבע סאניטשקא:

אייער בריעף האָב איך ערהאַלטען דעם 28טען. דאָס איז געווען די ערשטע נאַכריכט וואָס איז דאָ צוגעקומען צו מיר פון דער אויסערער וועלט, און איהר קאָנט זיך פאָרשטעלען, ווי איך האָב זיך איבער איהם דערפרייט. מיין איבערציהען זיך האָט איהר

דורכאויס גענומען צו טראַגיש און איהר זאָרגט צופיעל וועגען מיר... ווי אייך איז באַקאַנט, נעם איך אָן אַלע ווענדונגען פון שיקזאַל מיט דער נויטיגער גלייכגילטיגקייט. איך האָב זיך שוין דאָ גוט איינגעלעבט. היינט האָב איך באַקומען מיינע קאַסטענס מיט ביכער פון ווראָנקע. באַלד וועלען מיינע צוויי קאַמערלאַך זיין אויסגעפּוצט מיט בילדער און ביכער און פאַרשידענע קליי־ניגקייטען, וואָס איך שלעפּ אימער אַרום מיט זיך. עס וועט אויסזעהן פּונקט אַזוי אַנגענעם און געמיטליך, ווי עס איז געווען אין ווראָנקע, און מיט דאָפּעלטער לוסט וועל איך זיך נעמען צו מיין אַרבייט. וואָס מיר פעהלט דאָ, איז די רעלאַטיווע באַווע־גונגס־פרייהייט, וואָס איך האָב דאָרט געהאַט. דאָרט איז די פעסטונג געווען אָפען דעם גאַנצען טאָג, בשעת דאָ זיץ איך אימער פאַרשפּאַרט. דאַן די פראַכטפולע לופט, דער גאָרטען און איבער אַלעם די פויגלען! איהר האָט קיין אַהנונג ניט ווי איך בענק נאָך זייער געזעלשאַפט. אָבער דאָס אַלעס איז, נאַטירליך, צו דערליידען, און באַלד וועל איך מסתמא אין גאַנצען פאַרגעסען, אַז עס איז מיר דאָרט געווען בעסער ווי דאָ. די גאַנצע אומגעבונג דאָ איז כמעט די זעלבע, ווי אין באַרנימשטראַסע. עס פעהלט נאָר דער שעהנער לאַזאַרעט־הויף, וואו איך פלעג כמעט יעדען טאָג מאַכען נייע באָטאַנישע אָדער זאָאָלאָגישע ענטדעקונגען. דאָ, אין דעם גרויסען געפּלאַסטערטען הויף, וואו איך געה יעדען טאָג שפּאַצירען, לאָזען זיך קיינע „ענטדעקונגען" ניט מאַכען. בשעת מיין שפּאַציר גאַנג קוק איך אימער אַרונטער אויף די גרויע פּלאַסטער שטיינער, אום ניט צו באַגעגענען דעם בליק פון די גע־פאַנגענע וואָס זיינען באַשעפטיגט אין הויף. זייערע שאַנדע־אַנצוגען מאַכען מיך אימער שלעכט פיהלען. תמיד קאָן מען צווישען זיי געפינען אַ פּאָר, וועמעס עלטער, געשלעכט און אינדי־ווידועלע ציגע זיינען כמעט אינגאַנצען אָפּגעווישט אונטער דעם שטעמפּעל פון דער טיפסטער מענשליכער דעגראַדאַציע. אָבער, ווי איך זאָל ניט זוכען אַוועקצוקוקען פון זיי ציהען זיי צו מיין בליק מיט אַ מין שמערצליכען מאַגנעטיזם. עס געבען אויך אונ־מעטום איינצעלנע געשטאַלטען, וועמען עס קען אפילו דער גע־פענגניס אַנצוג ניט פאַרדאַרבען. אַזוי האָב איך דאָ אין הויף

ענדעקט אַ יונגע אַרבייטערקע, וועמעס שלאַנקע קליינע פאָרמען, דער קאָפּ, וואָס איז מיט אַ טוך אַרומגעבונדען און דער שטרענגער פּראָפּייל דערמאָנען אַ געשטאַלט פון מילעי. עס איז אַ פאַרגעניגען צוצוקוקען מיט וואָס פאַר לייכטע גראַציעזע באַוועגונגען זי שלעפּט די שווערע לאַסטען. איהר מאָגער געזיכט מיט דער פעסט אָנגעצויגענער הויט און קרייד־ווייסען קאָליר דערמאָנט מיך אין די טראַגישע מאַסקען פון פּיעראָט. אָבער מיינע טרויעריגע קאָמישע ערפאַרונגען מיט אַזעלכע פיעל פאַרשפּרעכענדע געשטאַלטען האָבען מיך אויסגעלערענט צו וואַכען פון זיי. אין באַרנימשטראַסע האָב איך אַמאָל ענדעקט אַ געפאַנגענע, וועלכע האָט ווירקליך געהאַט אַ קעניגליכען געשטאַלט און האָט זיך אויך געהאַלטען, ווי עס פּאַסט פאַר אַזאַ אויסזעהן. ווי מיר האָט זיך געדוכט האָט אויך דאָס „אינערליכע“ אין איהר ענטשפּראָכען דעם אויסזעהן. דערצו איז זי נאָך געקומען צו מיר אין צימער איינהייצען דעם אויווען. נאָך צוויי טעג האָט זיך אַרויסגעוויזען אַז הינטער דער שעהנער מאַסקע איז געווען אַזאַ מאַסע נאַרישקייט און נידערטרעכטיגקייט, אַז איך האָב זיך אימער געמוזט פאַרקוקען ווען איך האָב זי באַגעגענט. איך האָב זיך דאַן געטראַכט אַז ווענערא פון מילאָן האָלט הונדערטער יאָהרען לאַנג אויף איהר רעפּוטאַציע, אַלס די שענסטע פרוי, נאָר דערפאַר, וואָס זי שווייגט אימער. וואָלט זי געעפענט איהר מויל, וואָלט אפשר דער גאַנצער צויבער אַוועק צום טייוועל.

אַנטקעגען מיר געפינט זיך דאָס מענער־געפענגניס, אַ טונקעלער, טרויעריגער בנין פון רויטע ציגעל. אָבער גלייך איבער'ן מויער זעה איך די גרינע שפּיצען פון פאַרשיידענע בוימער; אַ גרויסער שוואַרצער קליאָן וואָס מאַכט אַ שטאַרקען טימעל, ווי נאָר דער ווינד הויבט אָן צו בלאָזען, און אַ רייהע העלערע ביימלאַך פון וועלכע די געלע סטרוצלעס הענגען אַרונטער. די פענסטער קומען אַרויס אויף נאָרד־וועסט, אַזוי אַז איך קען אָפט זעהן די שעהנע אַווענד־וואָלקענס, און, ווייסט איהר, איינער אַזאַ ראָזיווער וואָלקען איז אָפט גענוג מיך צו ענטציקען און פאַר אַלעם צו באַלוינען. אָט יעצט, דריי אוהר אין אַווענד (אין דער ווירקליכקייט איז עס זיבען) איז די זון נאָר וואָס אַרונטערגעזונקען הינטער דעם דאַך פון מענער געפענגניס. זי שיינט נאָך העל דורך די גלעזלאַך, מיט

וועלכע דער דאַך איז באַפּוצט, און דער גאַנצער הימעל האָט אַ גאָלדענע שיין. איך פיהל מיך זעהר גוט און — איך ווייס אַליין ניט פאַרוואָס — איך מוז שטיל פאַר זיך אונטערזינגען די אַוואַ־מאַריאַ פון גונאָ. (איהר קאָנט דאָס גוט.)

מיין בעסטען דאַנק פאַר די איבערגעשריבענע געדיכטען פון געטהע. „די באַרעכטיגטע מענער" איז זעהר שעהן, הגם מיר געפעלט עס ניט שטאַרק.

איך וויל אייך נאָך בעטען ביי אַ געלעגענהייט פאַר מיר איבערצושרייבען „אַנאַקרעאָנס גראַב". קאָנט איהר עס גוט? איך האָב עס נאַטירליך ערשט דורך הוגאָ וואָלף'ס מוזיק ריכטיג פאַרשטאַנען; אין ליעד מאַכט עס אַן אַרכיטעקטאָנישען איינדרוק; עס דוכט זיך אַז מען זעהט פאַר זיך אַ גריכישען טעמפּעל.

אָט די מינוט האָב איך געמאַכט אַ קליינע פּאַוזע, אום דעם הימעל צו באַטראַכטען. די זון איז שוין פיעל טיעפער הינטער דעם מויער פאַרזונקען. הויך, הויך שטרעבען, ווייס גאָט וואוהין, שטיל־צוגויפגעלאָפענע מיריאַדען קליינע וואָלקענדלאַך; אַרום און אַרום האָבען זיי אַ זילבערנע שיין און אין מיטען זיינען זיי צאַרט גרוי. אַלע שטיקלאַך, וואָס רייסען זיך אָוועק געהען נאָך נאָרד. עס ליגט אין זיי אַזוי פיעל זאָרגלאָזיגקייט און אַזאַ ליבער שמייכעל, אַז איך מוז מיט זיי מיטלאַכען. ווי קאָן מען מיט אַזאַ הימעל זיין „בייז" אָדער קליינליך? פאַרגעסט קיין מאָל ניט אַרום צוקוקען זיך אַרום זיך, דאַן וועט איהר אימער זיין „גוט".

מיך וואונדערט ניט, וואָס קאַרל וויל אַ בוך וועגען פויגעל־געזאַנג. פאַר מיר איז די שטימע פון דעם פויגעל אונטערענבאַר פון זיין לעבען און זיינע געוואוינהייטען. מיך אינטערעסירט נאָר דאָס גאַנצע, ניט קיין אָפּגעריסענע דעטאַלען. גיט איהם אַ גוטען בוך וועגען טיער־געאָגראַפיע, דאָס וועט איהם זיכער אָנרעגען. האָפענטליך וועט איהר מיך שנעל באַזוכען. אַזוי שנעל ווי איהר קריגט די ערלויבניש, טעלעגראַפירט מיר.

איך אומאַרם אייך פיעל מאָל

אייער

ראָזאַ.

גאָט פאַרגיב מיר. אַכט זייטען האָב איך אָנגעשריבען. זאָל דאָס מאָל זיין גענוג. אַ דאַנק פאַר די ביכער.

ווראָנקע, מיטען נאָוועמבער, 1917.

מיין געליבטע סאָניטשקאַ!

איך האָב באַלד צו האָבען אַ געלעגענהייט אייך ווידער צו שיקען אַ בריעף, און איך נעהם זיך מיט בענקעניש צו דער פען. ווי לאַנג איך האָב זיך געמוזט באַגעהן אָהן דער ליבער געוואוינהייט מיט אייך אַם ווענינסטען אויף דעם פאַפיר צו פלוידערען! אָבער עס איז נישט געגאַנגען. די ווייניגע בריעף וואָס איך האָב געקאָנט שרייבען, האָב איך געמוזט שיקען צו האַנס ד.,* וועלכער האָט אויף זיי געוואַרט. איצט איז דאָס אַלעס פאָראיבער, מיינע לעצטע צוויי בריעף האָב איך שוין געשריבען צו אַ טויטען; איינעם האָב איך שוין צוריק געקראָגען. דעם פאַקט קען איך נאָך אַלץ נישט אומפאַסען. אָבער לאָמיר בעסער נישט רעדען פון דעם. אין אַזעלכע זאַכען וויל איך אַליין מיט זיך האַנדלען, און און דערנאָך „טרייסטען" מיך מיט רחמנות־ווערטער, ווי נ. האָט עס געטאָן, רעגט עס מיך שרעקליך אויף, איך קאָן אייך גאָר ניט זאָגען ווי פיעל. אַז מיינע נאָהענטסטע פריינט זאָלען מיך נאָך אַלץ אַזוי וועניג קענען און אַזוי אונטערשעצען, אַז זיי באַגרייפען ניט, אַז דאָס בעסטע און פיינסטע אין אַזעלכע פאַלען איז איינפאַך און קורץ, אין צוויי ווערטער, מיר לאָזען וויסען: ער איז טויט — אָט דאָס קרענקט מיך.

. . . כאַראַ שאָד וואָס עס פאַרגעהן די חדשים און די יאָהרען, און וועלכע מיר וואָלטען געקאָנט צוזאַמען דורכלעבען אַזוי פיעל שעהנע שעה, טראָץ אַלע שרעקליכקייטען, וואָס קומען פאָר אויף דער וועלט. איהר ווייכט, סאָניטשקאַ, וואָס לענגער דאָס דויערט און וואָס מעהר דאָס נידערטרעכטיגע, וואָס פאַסירט יעדען טאָג, איבערשטייגט אַלע גרעניצען און מאָסען, אַלץ רוהיגער און פעסטער ווער איך. ווי צו אַ נאַטור־ערשיינונג, צו אַ פאַרניכטענדען שטורם ווינט, אַ פאַרפלייצונג, אַ ליקוי חמה, ווענדט

---

*דר. האַנס דיפערבאַך, איינער פון ראָזאַ לוקסעמבורג'ס בעסטע פריינט, איז געפאַלען אין דער מלחמה.

מען ניט אָן קיין מאָראַלען מאַסשטאַב, אַזוי דאַרף מען באַטראַכ־
טען די איצטיגע געשעהענישען אַלס עטוואָס געגעבענעס, אַלס אַ
נעגענשטאַנד פאַר פאָרשונג און ערקענטניש.

דאָס זיינען מסתמא אָביעקטיווע די איינציג מעגליכע וועג־
גען פון דער געשיכטע, און מען מוז זיי נאָכפאָלגען נישט פאַר־
לירענדיג די הויפט ריכטונג. איך פיהל, אַז די גאַנצע מאָראַלישע
בלאָטע, אין וועלכער מיר געהען ביז איבער די קניען, דאָס גאַנצע
גרויסע טעות־הויז אין וועלכען מיר לעבען, וועט מיט אַמאָל, פון
היינט אויף מאָרגען, ווי דורך אַ צויבער, פאַרוואַנדעלט ווערען אין
דעם היפוך פון דעם וואָס איז איצט, קאָן פאַרוואַנדעלט ווערען
אין עטוואָס גרויסעס און העלדענהאַפטעס, און — אויב די מלחמה
וועט דויערען נאָך אַ פּאַאַר יאָהר — וועט עס מוזען פאַרוואַנדעלט
ווערען. לייענט אַנאַטאָל פראַנס'עס „לע דיאָ אָן סואַף“ (די געטער
זיינען דורשטיג) איך באַטראַכט דאָס פאַר אַ גרויס ווערק הויפּט־
זעכליך דערפאַר, ווייל מיט אַ געניאַלען בליק ציינט עס אָן אויף
דאָס אַלמענשליכע: זעהט, פון אַזעלכע יאָמער־געשטאַלטען און
אַזעלכער אַלטעגליכער קליינינגקייט ווערען אין דעם ענטשפּרעכענדען
מאָמענט אין דער געשיכטע געמאַכט די ריזענהאַפטע מאָנומענטאַלע
געשעהענישען. אין די געזעלשאַפטליכע ערשיינונגען מוז מען
אַלצדינג נעהמען ווי אין פּריוואַטען לעבען: רוהיג און מיט אַ
מילדען שמייכעל. איך גלויב פעסט דעריין, אַז נאָך דער מלחמה
אָדער צום ענד פון דער מלחמה וועט אַלעס אָננעהמען אַ ריכטיגע
ווענדונג, אָבער פריהער מוזען מיר דורכמאַכען די פעריאָדע פון די
שרעקליכסטע מענשליכע ליידען.

* *
*

מיינע לעצטע ווערטער וועקען אין מיר אויף אַנאַנדער פאָר־
שטעלונג, אַ פאַקט, וואָס מיר ווילט זיך אייך איבערגעבען,
ווייל ער איז מיר פאָרגעקומען אַזוי פּאָעטיש און ריהרענד. איך
האָב נישט לאַנג געלייענט אַ וויסענשאַפטליך ווערק איבער די
פויגעל־וואַנדערונגען — אַן ערשיינונג, וואָס איז ביז אהער געווען
כמעט אַ רעטעניש. עס איז באַאָבאַכטעט געוואָרען, אַז די פאָר־

שידענע מינים, וועלכע זיינען געווענליך דם־שונאים און פרעסען אויף איינע די אנדערע, מאַכען די גרויסע רייזע נאָך דרום צוזאַמען, פליהען פרידליך איינע נעבען די אנדערע איבער דעם ים. נאָך עגיפּטען קומען יערען ווינטער גוואַלדיגע מענגען פויגלען, וועלכע שוועבען אין דער הויך ווי וואָלקענס און פאַרטונקלען דעם הימעל. אין די דאָזיגע מענגען געפינט מען צווישען די אָדלערס, קאָרשונען, יאַסטרעבען און אנדערע מינים רויב־פויגלען טויזענטער זינג־פויגלען, ווי לאַרכען, נאַכטיגאַלען, און גאָלד־היהנדעלאַך, וועלכע פליהען אָהן אנגסט און מורא צווישען זייערע לעבענס־פיינד. אויף דער רייזע שיינט אלזאָ אנשוויגען צו ווערען דער „געטליכער אינסטינקט" צו הערשען, אַלע שטרעבען געמיינזאַם צו דעם זעלבען ציל און פאַלען האלב טויט פון מידקייט ביי די ברעגען פון ניל, כדי דאָרט זיך צו פאַנאנדערטיילען אין מינים און לאַנדסמאַנשאַפטען. יאָ, נאָך מעהר, מען האָט באָאָבאַכטעט, אז אויף דער דאָזיגער רייזע „איבער דעם גרויסען טייך" טראָגען גרויסע פויגלען פיעלע קליינע פויגעלאַך אויף זייערע רוקענס. איז דאָס נישט רייצענד?

. . . איך בין איצט פאַרטיפט אין געאָלאָגיע. איהר דענקט מסתמא, אז דאָס איז אַ טרוקענע וויסענשאַפט, אָבער דאָס איז אַ טעות. איך לייען זי מיט פיבערהאַפטען אינטערעס און ליידענשאַפטליכער באַפרידיגונג. זי פאַרברייטעט קאָלאָסאַל דעם גייסטיגען האָריזאָנט און שאַפט אזאַ איינהייטליכע, אַלץ־אומפאַסענדע פאָרשטעלונג פון דער נאַטור, ווי קיין אנדער וויסענשאַפט. איך וואָלט אייך וועלען אַ סך דערצעהלען וועגען דעם, אָבער דערצו מוזען מיר זיך קאָנען דורכרעדען, צוזאַמען שפּאַצירען אין דער פריה איבער די זידענדער פעלדער אָדער אין אַ שטילער לבנה נאַכט זיך באַגלייטען איינע די אנדערע אַ היים עטליכע מאָל היין און צוריק. וואָס לייענט איהר? ווי האַלט עס מיט דער לעסינג לעגענדע? איך וויל איהר זאָלט מיר אַלצדינג דערציילען! שרייבט, ווען עס שרייבט זיך, אויף דעם זעלבען וועג, אָדער וועניגסטענס אויף דעם אָפיציעלען וועג, נישט דערמאָנענדיג דעם דאָזיגען בריעף. איך צעהל אין דער שטיל די וואָכען ביז איך וועל אייך ווידער זעהן. דאָס וועט דאָך זיין באַלד נאָך ניי־יאָהר? נישט אמת?

וואָס שרייבט קארל? ווען וועט איהר איהם ווידער זעהן? גריסט איהם טויזענט מאָל פון מיר. איך נעהם אייך ארום און דריק אייך פעסט צו האַנט, מיין ליעבע, ליעבע סאָניטשקא! שרייבט באַלד און אַ סך.

אייער

ראָזאַ.

ברעסלאַו, דעם 24טען נאָוועמבער, 1917.

. . . איהר האָט אַ טעות, אַז איך בין געגען די מאָדערנע דיכטער אַלס אַ כלל. אין דעם משך פון וואָסערע 15 יאָהר האָב איך דעהמעל׳ן געלייענט מיט באַגייסטערונג, וועלכע ס׳איז זאָך זיינע. „אויפ׳ן טויטען בעט פון אַ געליבטער פרוי" — איך האָב אַ טונקעלע ערינערונג — האָט מיך ענטציקט. אַרנאָ האָלץ׳עס „פאַנטאַזוס" קאָן איך נאָך איצט אויף אויסווענדיג. יאָהאַן שלאַפ׳ס „פריהלינג" האָט מיך דעמאָלט היגנעריסען. דאַן בין איך אַוועק פון זיי און זיך צוריקגעקעהרט צו געהטע און מעריקע. האָפמאַנשטאַל׳ן פערשטעה איך ניט. מיט געאָרג׳ען בין איך ניט בעקאַנט. ס׳איז אמת: ביי זיי אַלעמען האָב איך אביסעל מורא פאַר דער מייסטערהאַפטער באַהערשונג פון פאָרם, די פּאָעטישע אויס־דרוק־מיטלען, און דעם פעהלען פון אַ גרויסער ערדעלער וועלט־אַנ־שויאונג דערביי. דער דאָזיגער מאַנגעל קלינגט אָפּ אַזוי לעער אין מיין נשמה, אַז די שעהנע פאָרם קוקט מיר אויס ווי אַ קאַריקאַטור, ווי אַ גרימאַסע. זיי גיבען געוועהנליך וואונדערבאַרע שטימונגען, אָבער שטימונגען מאַכען נאָך ניט קיין מענשען.

סאָניטשקאַ, די אָווענטען זיינען איצט אַזוי צויבערהאַפט, ווי אין פריהלינג. פּיער אַ זייגער געה איך אַרונטער אין הויף, עס ווערט שוין פינסטער, און איך זעה די העסליכע אומגעבונג איינגע־הילט אין דעם געהיימניספולען שלייער פון דער טונקעלקייט. דער הימעל לייכט מיט זיין העלער בלויקייט און עס שווימט אַרויף די זילבערנע קלאָרע לבנה. אַרום יענער שעה פליהען פאַרביי הויך איבער דעם הויף הונדערטער וואָראָנעס, אויף זייער וועג צו די ווייטע פעלדער, צו דעם „שלאָפבוים" וואו זיי נעכטיגען. זיי פליהען מיט ווייכע, לייכטע פלינעל־שטרייכען און בייטען זיך מיט מערק־

ווירדיגע רופען — גאַנץ אנדערש ווי דער שאַרפער „קראַה" מיט וועלכען זיי יאָגען זיך בייטאָג נאָך רויב. איצט קלינגט זייער רוף איינגעהאַלטען און ווייך, א טיעפער האַלז קלאַנג, וואָס ווירקט אויף מיר ווי א מעטאַלענער קוגעל. און אין ווען א סך פון זיי בייטען זיך מיט אָט דעם „קראַו-קראַו" ווייזט זיך מיר אויס, אַז דאָס שפּיעלען זיי זיך און וואַרפען איינע צו דער צווייטער מעטאַלענע קוגלען וועלכע שוועבען אין דער לופט. ס'איז א ריכטיגער געפּלוידער פון די ערפאַהרונגען „פון טאָג, פון דעם היינט געוועזענעם טאָג"... זיי קוקען אויס אזוי ערנסט און וויכטיג ווי זיי פאָלגען יעדען אָווענט זייערע געוואוינהייטען אין פאָרגעצייכענטען וועג, אַז איך פיהל א מין עהרפורכט פאַר אָט די גרויסע פויגלען, ווען איך קוק זיי נאָך מיט א פאַרדריסענעם קאָפּ ביז צום לעצטען. דאַן וואַנדעל איך אין דער פינסטער הין און צוריק און זעה די געפאַנגענע, וואָס איילען זיך צו פאַרענדיגען זייער ארבייט אין הויף או באַוועגען זיך ווי אומדייטליכע שאָטענס, און איך פרעה מיך, וואָס איך אליין בין אומזיכטבאַר, — אזוי אליין, אזוי פריי מיט מיינע טרוימערייען און די געהיימע גריסען צווישען מיר און וואָראָנעס פון אויבען — מיר איז אזוי גוט אין דער זאַנפטער, פריהלינג־ווייכער לופט. דאַן געהען די געפאַנגענע מיט די שווערע קעסלען (אָווענט־זופּ!) דורך דעם הויף אין הויז אריין, צוויי און צוויי, מאַרש־מעסיג, צעהן פאָר, איינע הינטער די אנדערע; איך בין די לעצטע. אין הויף, אין די ווירטשאַפטס געביידען, ווערען ביסלעכווייז אויסגעלאָשען די ליכט, איך טרעט אריין אין הויז, די טירען ווערען צוויי מאָל פאַרשלאָסען און פאַררינגעלט — דער טאָג איז אויס! איך פיהל זיך אזוי גוט טראָץ דעם וועהטאָג וועגען האַנס. איך לעב אייגענטליך אין א טרוימוועלט, אין וועלכער ס'איז גאָרניט געשטאָרבען. פאַר מיר לעבט ער נאָך אלץ, און איך שמייכעל אָפט צו איהם, ווען איך טראַכט וועגען איהם.

סאָניטשקאַ, זייט מיר געזונט. איך פרעה זיך מיט אייער קומען. שרייבט באַלד, פאָרלויפיג אָפיציעל, און דאַן דורך א געלעגענהייט.

איך נעהם אייך ארום.

אייער

ראָזאַ

ברעסלאו, דעצעמבער, 1917.

עס איז אצינד א יאהר ווי קארל איז פארשפארט אין ליקו. דעם מאנאט טראכט איך אפט וועגען איהם. פונקט א יאהר צוריק זייט איהר געווען מיט מיר אין ווראנקע און איהר האט מיט מיר געטיילט אייער פראכטפולען וויינאכט־בוים.

דאס איז שוין דער דריטער ווינאכט וואס איך פארברענג אין געפענגניס, אבער נעמט עס ניט טראגיש. איך בין רוהיג און פרייליך ווי אימער. די נאכט האב איך לאנג נט געקאנט איינ־שלאפען — די לעצטע צייט שלאף איך קיין מאל ניט פאר איינס אזייגער. צעהן אזייגער מוז איך שוין אבער זיין אין בעט. דאן ליג איך אין דער פינסטער און חלום וועגען פארשיידענע זאכען.

די נאכט בין איך געלעגען און געטראכט ווי גוט מיר איז וואס איך לעב אימער אין א פאר'שכור'טקייט פון פרייד אהן ווע־לכער עס איז באזונדערע אורזאך דערצו. אט ליג איך, א שטייגער, אין א פינסטער קאמערעל אויף א מאטראץ וואס איז הארט ווי שטיין. ארום מיר, אין דער גאנצער געביידע, הערשט די געוועהנליכע טויט־ליכע שטילקייט. איך פיהל ווי איך זאל ליגען אין א קבר. א ליכטיגער פינטעל פון א לאנטערען, וואס ברענט אין דרויסען די גאנצע נאכט, שפיגעלט זיך אפ אויף דעם סופיט. פון צייט צו צייט דערהער איך ווי א באהן־צוג באוועגט זיך ווייט ערגעץ פון דאנען, אדער עס דערטראגט זיך צו מיר דער הוסט פון דעם וועכטער, וואס שפאצירט ארום אין זיינע שווערע שטיוועל כדי צו לאזען אביסעל פאנאנדערגעהן זיך זיינע פארשטייפט געווארענע פיס. אזוי הילפ־לאז סקריפעט דאס זאמד אונטער זיינע פיס, און די גאנצע עלענד־קייט און הילפלאזיגקייט פון אונזער עקזיסטענץ קלינגט אפ אין דער נאסער, פינסטערער נאכט. איינזאם, רוהיג, איינגעוויקעלט אין דעם פיעלפאכיג־שווארצען מאנטעל פון ווינטער — פינסטערניש, אומעט. אין די פרייהייט, און דאך קלאפט מיין הארץ מיט אן אומ־באקאנטער, אומבאגרייפליכער אינווענינגסטער פרייד, ווי איך זאל געהן דורך פעלדער פון שטראהלענדיגען זונען־שיין. אין דער פינ־סטערניש ליג איך און שמייכעל צום לעבען, ווי איך וואלט וויסען פון עפעס א געהיימען צויבער וואס ווייזט אויף די פאלשקייט פון

אַליז, וואָס איז געמיין און גרויליג, און ער פערוואַנדעלט עס אין שטראַלענדע ליכטיגקייט און פרייד. און בשעת איך ליג אַזוי, זוך איך אין זיך די אורזאַך פון אַזאַ לעבענס־פרייד, איך געפין גאָרניט און ווידער שמייכעל איך צו זיך אַליין. איך גלויב דער סוד ליגט ניט אין קיין אַנדער זאַך, ווי אין דעם לעבען גופא. די געדיכטע פינסטערניש איז גלאַט ווי סאַמעט, אויב נאָר מען ווייסט ווי אַזוי געהעריג איינצוקוקען זיך אין איהר. אין דעם סקריפּען פון דעם נאַסען זאַמד אונטער די לאַנגזאַמע שווערע טריט פון דעם וועכטער הערט זיך אַ וואונאָערבאַר ליעד פון לעבען — אויב מען ווייסט נור ווי זיך צוצוהערען. אין אַזעלכע מאָמענטען דענק איך וועגען אייך און איך וואָלט זעהר וועלען קענען טיילען מיט אייך אָט דעם באַ־כשוה׳טען שליסעל, אַזוי אַז איהר זאָלט אימער און אונטער אַלע באַדינגונגען באַנעמען דאָס שעהנקייט אונפולקייט פון לעבען; איהר זאָלט אייך לעבען אין אַזאַ מין שכרות, ווי איהר זאָלט געהן דורך ליכטיגע פעלדער. איך מיין אייך ניט איינצורעדען קיין אַבקעטיזם און באַנטאַסטישע פרייד. איך וואָלטווירקליך וועלען איהר זאָלט גע־ניסען אַלע ווירקליכע פרייד, וואָס איהר קאָנט באַנעמען מיט אייערע חושים. מעהר ניט, ווען איך קאָן, וואָלט איך אייך וועלען איבער־געבען מיין אונערשעפּליכען קוואַל פון אינערליכער פרייד; איהר זאָלט קאָנען געהן דורכ׳ן לעבען איינגעוויקעלט אין אַ מאַנטעל, גע־זעפּט מיט שטערען, וועלכער זאָל אייך באַרהיטען פון אַלעס, וואָס איז קליינליך און ענטווישענד.

אָ, סאָניטשקאַ, ניט לאַנג האָב איך דאָ אַזוי געליטען. אין הויף וואו איך געה שפּאַצירען קומען אָפט מיליטערישע וואָגענס, אָנגעפּאַקט מיט זעק מיט סאָלדאַטסקע מונדירען און העמדער, אָפט באַפּלעקט מיט בלוט. דאָ פּאַקט מען אויס די קליידער, מען צו־ניט זיי אין די פאַרשידענע קאַמערען, דאָרט ווערען זיי אויסגע־פּאַריכט און דאַן שיקט מען זיי צוריק אין דער אַרמיי. ניט לאַנג צוריק איז דאָ געקומען אַזאַ וואָגען און אָנשטאָט פערד זיינען אין איהם געוועזען איינגעשפּאַנט בופעל־אָקסען. דאָס ערשטע מאָל אין מיין לעבען האָב איך געזעהן פון נאָהענט די דאָזיגע בהמות.. זיי זיינען שטאַרקער און ברייטער געבויט ווי אונזערע בהמות. די קעפּ זיינען פלאַך און די הערנער זיינען האָריזאָנטאַליש געבויגען.

זייערע שארבענס זעהן אויס ווי ביי אונזערע שאף, זיי זיינען גאנץ שווארץ און די אויגען זיינען גרויס און פייכט. זיי קומען פון רומעניע, מלחמה רויב. די סאלדאטען וואס האבען אנגעטריבען, האבען דערצעהלט אז עס איז זעהר שווער צו כאפען די דאזיגע חיות, וואס זיינען געוואוינט צו פרייהייט. און נאך שווערער איז זיי איינצוברעכען, זיי זאלען קענען שלעפען די שווערע לאסט. מען האט זיי מורא'דיג געשלאגען, אזוי אז אויף זיי קאן מען ווירקליך זאגען, „וועה צו דעם באזיעגטען".

מען זאגט אז ביי הונדערט אזעלכע אקסען געפינען זיך נור אין ברעסלאו. א היץ. באקומען זיי זעהר שלעכטע שפייז אין פארגלייך מיט דער, צו וועלכער זיי זיינען געוואוינט אין די רומענישע בערג. זיי ווערען אומדערבארעמדיג עקספלואטירט, שלעפענדיג די שווערסטע לאסט און זיי שטארבען דאריבער שנעל אויס.

מיט עטליכע טעג צוריק איז אנגעקומען א וואגען מיט זעק

און ער איז געווען אזוי שווער אנגעלאדען אז די בופעל־אקסען האבען ניט געקענט אריבערטרעטען די שוועל פון דעם טויער. דער סאלדאט וואס האט אנגעטריבען, א ברוטאלער קערעל, האט זיך גענומען אזוי שמייסען די פערד מיט דעם גראבען עק פון זיין בייטש, אז דער געפענגנים אויפזעהער האט איהם מיט כעס געפרעגט, צו ער האט גארניט קיין רחמנות אויף די חיות. „קיינער האט אויף אונז מענער ניט קיין רחמנות" האט ער געענטפערט מיט א העסליכען געלעכטער, און האט פארגעזעצט זיינע מעשים נאך מיט מעהר ברוטאליטעט.

ענדליך האבען זיך די אקסען אריבערגעשלעפט איבער דעם בערגעל, אבער איינער איז געווען א צובלוטיגטער... סאניטשקא, די קאפיטע פון בופעלאקס איז אומגלויבליך פארהארטעוועט און אפילו אט די קאפיטע האט געבליטעט. בשעת מען האט ארונטערגענומען די זעק זיינען די חיות געשטאנען שטיל און פארמאטערט. דער פארבלוטיגטער בופעלאקס האט געקוקט גלייך פאר זיך. זיין שווארץ געזיכט און זיינע טונקעלע, ווייכע אויגען האבען געהאט אן אויסדרוק, ווי ביי א וויינענדיג קינד. דאס איז געווען פונקט דער קוק פון א קינד, וועלכעס מען האט שרעקליך באשטראפט און

עס ווייסט ניט פאַרוואָס; עס ווייסט אויך ניט ווי אַזוי אויסצו־מיידען די ברוטאַלע געוואַלדטאַטען און די שרעקליכע ליידען. איך בין געשטאַנען פאַר איהם און ער האָט אויף מיר געקוקט. טרערען האָבען זיך געגאָסען פון מיינע אויגען, דאָס זיינען געווען זיינע טרערען. פאַר דעם טייערסטען ברודער קען מען ניט מעהר ליידען ווי איך האָב אַ הילפלאָזע געליטען פאַר אָט דעם שטומען וועהטאָג. ווי ווייט, ווי אומדערגרייכבאַר, פאַרלאָרען זיינען די פרייע, רייכע פעלדער פון רומעניען! ווי פאַרשיידען האָט דאָרט געשיינט די זון און ווי פאַרשיידען דער ווינט האָט געבלאָזען! ווי פאַר־שיידען די פויגלען האָבען געזונגען, און ווי מוזיקאַליש עס האָט געקלונגען דעם פאַסטוך'ס רוף! און דאָ — די פרעמדע, מיאוס'ע שטאָדט, די קאַלטע, נאַסע שטאָל, און דאָס געשמאַקלאָזע היי, געמישט מיט פאַרפוילטע שטרוי; פרעמדע, שרעקליכע מענשען, און קלעפ — דאָס בלוט רונט פון דער אָפענער וואונד... אָה בופעל־אָקס, ברודער, ביידע שטעהען מיר דאָ, הילפלאָז אונטער דעם יאָך — מיר זיינען איינס אין אונזערע ליידען, אונזער שוואַכ־קייט, אונזער בייטנקעניש.

דערווייל האָבען די אַרעסטאַנטען אויסגעפאַקט דעם וואָגען, אויסגעלעדיגט די שווערע זעק, און אַרונטערגעשלעפט די קליידער אין הויז אריין. דער סאָלדאַט האָט אריינגעלעגט די הענט אין די קעשענעס, אַרומגעשפאַצירט איבער'ן הויף, געלאַכט און גע־פייפט אַ פּאָפּולערע לידעל. און די גאַנצע גלאָרייכע מלחמה איז פאַרבייגעגאַנגען פאַר מיינע אויגען...

סאָניושאַ, טייערינקע, זיי רוהיג און גוט געשטימט טראָץ דעם אַלעם. אַזאַ איז דאָס לעבען און מיר מוזען עס אָננעמען — בראַוו, אומדערשראָקען און מיט אַ שמייכעל.

ראָזאַ.

ברעסלאַו, דעם 14טען יאַנואַר, 1918.

מיין ליעבע סאָניטשקאַ! ווי לאַנג איך האָב איך נישט גע־שריבען! איך גלויב עס זיינען הדשים פאַריבער. און אויך היינט ווייס איך ניט אַז איהר זענט שוין אין בערלין, איך וויל אָבער האָפען

אַז די דאָזיגע שורות וועט איהר באַקומען נאָך צו אייער געבורטסטאָג. איך האָב געבעטען מאַטילדע צו שיקען אייך פון מיר אַ בוקעט אָרכידעען, אָבער זי ליגט נעביך קראַנק און קען דאָס נישט טאָן. איהר ווייסט אָבער אַז אין די געדאַנקען און מיט'ן גאַנצען האַרצען בין איך ביי אייך און וואָלט אייך גערן צו אייער געבורטסטאָג באַדעקט מיט בלומען; מיט אָרכידעען, מיט ווייסען אירים, מיט דופּטענדע היאַצינטען, מיט אַלצדינג וואָס מען קאָן קריגען. אפשר וועל איך ווענינסטענס איבער אַ יאָהר האָבען דאָס פאַרגענינען אייך פערזענליך צו ברענגען בלומען צו אייער געבורטסטאָג *) און מיט אייך שפּאַצירען אין באָטאַנישען גאָרטען און אין פעלד. ווי הערליך דאָס וואָלט זיין! היינט האָבען מיר 0 גראַד. צו דער זעלבער צייט אָבער ליגט אין דער לופט אַזאַ לינדער, דערפרישענדער פריהלינגס־הויך און אויבען שימערט צווישען די דיקע מילך־ווייסע וואָלקענס אַזאַ בלויער הימעל, און די שפּערלינגען צוויטשערען אַזוי פרעהליך, אַז מען קאָן דענקען אַז ס'איז ענדע מערץ. איך פרעה זיך שוין מיט דעם פריהלינג — דאָס איינציגע מיט וואָס מען זעטיגט זיך קיינמאָל נישט אַזוי לאַנג ווי מען לעבט, און וואָס מען פערשטעהט מיט יעדען יאָהר אַלץ מעהר ווי צו שעצען און ליעבען. ווייסט איהר, סאָניטשקאַ, אַז דער אָנפאַנג פון פריהלינג אין דער אָרגאַנישער וועלט, ד. ה. דאָס ערוואַכען צום לעבען הויבט זיך אָן איצט, אָנהויב יאַנואַר, נישט וואַרטענדיג אויף דעם קאַלענדאַרישען פריהלינג. ווערהענד לויט דעם קאַלענדאַר הויבט זיך ערשט אָן דער ווינטער, געפינען מיר זיך אָבער אין דער גרעסטער אַסטראָנאָמישער נאָהענטקייט צו דער זון, און דאָס האָט אַזאַ געהיימניספולע ווירקונג אויף אַלעס וואָס לעבט, אַז אייך אויף אונזער האַלב־קוגעל, וועלכער איז איינגעהילט אין ווינטער־שניי, האָט דער אָנהויב יאַנואַר אַ צויבער ווירקונג אויף דער וועלט פון פלאַנצען און חיות. די קנאָספּען הויבען איצט אָן צו וואַקסען, און פיעלע חיות הויבען שוין אָן די פּאָרט־פּלאַנצונג. אַנומעלטען האָב איך ביי פראַנסעס געליינט די באָבאַכטונג, אַז די גרעסטע וויי־

*) פונקט יענעם טאָג, דעם 15־טען יאַנואַר 1919 איז רוזאַ לוקסעמבורג ערמאָרדעט געוואָרען.

פענשאפטליכע און ליטעראַרישע ווערק פון בעריהמטע מענער פאַלען אין די חדשים יאַנואַר־פעברואַר. אויך אין דעם מענשענס לעבען איז די זון־וואַנדערונג נאָך ווינאַכטען א קריטישער מאָמענט א·הר, סאָניטשקא, זענט א פריהצייטיג בלימעלע, וואָס שפּראָצט איהר, סאָניטשקא, זענט א פריהצייטיג בלומעלע, וואָס שפּראָצט אויף נאָך אין מיטען שניי און אייז, און פיהלט זיך דאַריבער דעם גאַנצען לעבען א ביסעל קעלטליך, נישט היימיש, און נויטיגט זיך אין א צערטליכער גרין־רויז אטמאָספערע.

מיט אייער ראָדען האָב איך זיך זעהר געפרעהט און וואָלט איך גלייך געוועזען געדאַנקט, אָבער מאַטילדע האָט מיר געזאָגט, אַז איהר זענט אין פראַנקפורט. וואָס מיך האָט באַזונדערס אנגענעהם געריהרט איז ראָדענ׳ס נאַטוריזם, זיין עהרפורכט פאַר יעדען גרעזעלע אין פעלד. דאָס האָט געמוזט זיין א פראַכטפולער מענש — אָפען, נאַטירליך, איבערשטראָמענד מיט אינערליכער וואַרימקייט און אינטעלינענץ. ער דערמאָנט מיך אָן זשאָרעס׳ן. געפעלט אייך מיין בראָדקאָרנס? מיך האָט דער דאָזיגער ראָמאַן זעהר ערגריפען, באַזונדערס די לאַנדשאַפטליכע שילדערונגען זיינען פון העכסטער פּאָעטישער קראַפט. בראָדקאָרנס׳ען דאַכט זיך, פונקט ווי דע קאַסטער׳ען, אַז די זון אין פלאַנדערן נעהט אויף און פאַרגעהט פיעל הערליכער ווי אַנדערשוואו אויף דער ערד. איך געפין, אַז די פלאַמינגען זיינען אלע פאַרליעבט אין זייער לאַנד און באַשרייבען דאָס ניט ווי א שעהן שטיק ערד, נאָר ווי א שטראַהלענדע, יונגע כלה. און אויך אין דעם טראַגישען ענד געפין איך א פאַרוואַנדשאַפט פון די פאַרבען מיט די גראַנדיאָזע בילדער אין „טיל אוילענשפּיגעל“, צום ביישפּיעל, מיט דעם צושמעטערען פון דעם עפענטליכען הויז. דענקט איהר נישט אויך, אַז די דאָזיגע ביכער דערמאָנען אייך מיט זייער קאָלאָריט אָן רעמבראַנדט׳ען: דאָס טונקעלע פון די גאַנצע בילדער געמישט מיט א פינקלענדען אַלט־גאָלד טאָן, דער רעאַליזם פון אלע דעטאַלען און דאָך דאָס גאַנצע איינגעהילט אין אַן אטמאָספערע פון מערכענהאַפטען צווי־בערלאַנד.

אין „בערלינער טאַגעבלאַט“ האָב איך געלייענט, אַז אין דעם פרידריך מוזעאום הענגט א נייער טיציאַן. האָט איהר איהם שוין

באזוכט? איך גיב צו, אז טיציאַן איז נישט מיינער א פריינד, ער איז מיר צו קאַלט, צו פיעל ווירטואָז. פארצייעט מיר, אויב דאָס איז פיליכט א מאַיעסטעטס־באלײדיגונג, אָבער איך קאָן נישט אַנדערש ווי פאָלגען מיינע אונמיטעלבארע עמפּפינדונגען. טראָץ דעם וואָלט איך געווען גליקליך, ווען איך זאָל געווען זיין אין דעם פרידריך־מוזעאום און באזוכען דעם נייעם גאַסט. האָט איהר אויך געזעהן דעם קויפמאַנשען נאַכלאַס, פון וועלכען מען האָט געמאַכט אַזאַ וועזען?

מיין לעזען באַשטעהט איצט פון פארשידענע עלטערע שטודיען איבער שעקספּיר'ן אין די זעכציגער און זיבעציגער יאָהרען, ווען מען האָט נאָך אין דייטשלאַנד לעבהאַפט דעבאַטירט די שעקספּיר פּראָבלעם. קאָנט איהר אפשר קריגען אין דער קגל. ביבליאָטעק אָדער אין דער רייכסטאַג ביבליאָטעק: קליין, די געשיכטע פון דער איטאַליענישער דראַמא; שאַך, די געשיכטע פון דער דראַמאַ־טישער ליטעראַטור אין שפּאַניען; גערווינוס און אולריך איבער שעקספּיר'ען? שרייבט באַלד! איך נעהם אַרום און דריק אייך וואַרם צו האַנט. זייט רוהיג און מונטער טראָץ אַלעמען. ליבסטע סאָניטשקא, אויף ווידערזעהן.

ווען וועט איהר קומען?

סאָניטשקא, וועט איהר מיר א טובה טאָן: שיקט מאַטיל־דע'ן היאַצינטען. איך וועל אייך צוריקקעהרען וועט איהר וועט דאָ זיין.

אייער

ראָזאַ.

ברעסלאַו, דעם 24־טען מערץ, 1918.

מיין געליבטע סאָניטשקא, ווי לאַנג איך האָב אייך נישט געשריבען און ווי אָפט איך האָב געטרוימט פון אייך!

. . . ווען מיר זאָלען איצט קאָנען זיין צוזאַמען און שפּאַ־צירענדיג אין פעלד פּלוידערען וועגען אַלצדינג אין דער וועלט, וואָלט עס געווען זעהר און זעהר א גוטע זאַך, אָבער עס איז דאַרויף

קיין אויסזיכט ניטאָ. מיין קלאַגע און אויך די ווערנונג נאָך אַ קורצען אורלויב אַם וועניגסטענס זיינען ענטשידען צוריקגעוויזען געוואָרען מיט אַ גרינדליכער שילדערונג פון מיין שלעכטיגקייט און אומפארבעסערליכקייט. איך מוז, אַלזאָ, ווארטען ביז מיר וועלען די גאַנצע וועלט בייקומען.

סאָניושא, ווען איך הער פון אייך נישט אַ לאַנגע צייט לעב איך אין דעם געפיהל, אַז איהר פלאַטערט דאָרט ארום איינזאַם, אומרוהיג און פערצווייפעלט ווי אַן אָפגעריסענע בלאַט פון בוים אין ווינט, און דאָס טוט מיך וועה. זעהט, דער פריהלינג הויבט זיך ווידער אָן, די טעג ווערען שוין אַזוי העל און לאַנג, אין פעלד איז שוין זיכער דאָ אַ סך צו זעהן און הערען! פארברעננט אַ סך אין דרויסען, דער הימעל איז איצט אַזוי אינטערעסאַנט און פאר־שיעדענאַרטיג מיט די לויפענדע אומרוהיגע וואָלקענס, די נאָך נאַ־קעטע ערד מוז אויסזעהן שעהן און דער דאָזיגער זיך בייטענדער באַלייכטונג. קוקט זיך פאר מיר אָן זאָט אויף אַלצדינג... ס'איז דאָס איינציגע אין לעבען וואָס מען קריגט נישט צופיעל, וואָס האָט אימער דעם רייץ פון נייקייט און בלייבט אימער טריי. איהר מוזט אויך אומבאַדינגט געהן פאַר מיר אין דעם באָטאַנישען גאָרטען און מיר געבען איבער אַלצדינג באַריכטען, וואָרום היינטיגען יאָהר קומט פאָר עטוואָס מערקווירדיגעס. די פויגלען זיינען געקומען מיט 4-6 וואָכען צו פריה. דער נאַכטיגאַל איז שוין דאָ געוועזען דעם 10טען מערץ. דער וועלנדעהאַלס, וועלכער קומט ערשט ענד אַפריל, האָט שוין דאָ געלאַכט דעם 5-טען און זאָגאַר דער פיראָל, וועלכען מען רופט „פפריננסט פויגעל" און וועלכער קומט קיינמאָל ניט פאר מאַי, שוועבט שוין דאָ זייט אַ וואָך אין דעם גרויען פריהמאָרגען פאר דעם זון־אויפגאַנג!

געהט זשע אין דעם באָטאַנישען גאָרטען, סאָניטשקאַ, אָבער אין די מיטאָג־שטונדען, אין אַ זוניגען טאָג, און באַטראַכט אַלץ גוט אום מיר דערנאָך צו באַריכטען. נעבען דעם אויסגאַנג פון דער שלאַכט ביי קאַמברי איז דאָס פאַר מיר דאָס וויכטיגסטע אויף דער וועלט, אַ וואָהרע האַרץ־אַנגעלעגענהייט.

ווי שעהן ס'זיינען די בילדער, וואס איהר האט מיר געשיקט! וועגען רעמבראנדט'ען דארף מען דאך קיין ווארט ניט זאגען. באטיציאנ'ען האט דער פערד געמאכט אויף מיר נאך א געוואלדיגערען איינדרוק ווי דער רייטער. איך האב ווירקליך נישט געגלויבט אז אזוי פיעל קעניגליכע מאכט קאן אויסגעדריקט ווערען אין א חיה. אבער דאס שענסטע פון דעם שענסטען אין דער פרויען־פארטרעט פון בארטאלאמעא דא ווענעטשיא (וועמען איך האב אייגענטליך גארניט געקענט) ס'ארא יום טוב פון פארבען, ס'ארא פיינקייט פון צייכנונג, ס'ארא געהיימניספולער צויבער פון אויס־דרוק! זי דערמאנט מיר דערין אויף אן אומבאשטימטען אופן אין מאנא ליזא. מיט דעם דאזיגען בילד האט איהר אין מיין צעל אריינגעבראכט א פולע ליכט און פרייד.

האנסען'ס בוך (האנס דיפענבאך) מוזט איהר נאטירליך בא־האלטען. עס שמערצט מיך, וואס אלע זיינע ביכער זיינען נישט אין אונזערע הענט. האט איהר שעקספיר'ען געקראגען אין צייט? וואס שרייבט קארל? ווען וועט איהר איהם זעהן? גריסט איהם טויזענט מאל פון מיר און זאגט איהם פון מיר: סא אירא (ס'וועט פאריבער) — טראץ דעם אלעמען. און זייט פריש און מונטער, פרעהט זיך מיט דעם פריהלינג: דעם נעכסטען וועלען מיר שוין צוזאמען פארברענגען. איך נעהם אייך ארום, ליעבסטע. א פרעה־ליכען פסח! אויך די קינדער פיעלע גרוסען.

אייער

ראזא.

ברעסלאו, דעם 2טען מאי, 1918.

. . . איך האב געלייענט „קאנדיד" און די „גרעפין אול־פעלדט" און זיך איבערביידען געפרעהט. „קאנדיר" איז אזא קאסטליכע אויסגאבע, אז מיר האט דאס הארץ נישט דערלאזט דעם בוך אויפצושניידען, און איך האב איהם אזוי געלייענט; אזוי זוי ער איז געפאסט אין האלבע בויגענס איז עס געגאנגען זעהר גוט. די דאזיגע בייזע צוזאמענשטעלונג פון אלע מענשליכע ני־

דערטרעכטיגקייטען וואָלט פאַר דער מלחמה ווארשיינליך געמאַכט אויף מיר דעם איינדרוק פון א קאריקאטור, איצט אָבער קוקט עס אויס דורכאויס רעאַליסטיש... גרעפין אולפעלדט איז אַן אינטערע־סאַנטער קולטור דאָקומענט, אַן ערגענצונג פון גומעלהאוזען... וואָס מאַכט איהר? געניסט איהר נישט פון דעם הערליכען פריהלינג?

אימער אייערע

ראָזאַ.

ברעסלאַו, דעם 12טען מאַי, 1918.

סאָניטשקא, אייער בריוועלע האָט מיך אַזוי דערפרעהט, אַז איך וויל אויף דעם גלייך ענפערען. זעהט איהר, וויפיעל פארגעניגען און באַגייסטערונג עס פארשאַפט אייך א באַזוך אין באָטאַנישען גאָרטען! פארוואָס געהט איהר ניט אהין אָפטער? און אויך איך קריג עפּעס דערפון, ווען איהר שילדערט מיר אייערע איינדרוקען אַזוי וואַרים און פארבען־רייך, איך פארזיכער אייך! יאָ, איך וויים די רובין־רויטע רינגעלעך פון דער בליהענדער סאָסנע. זיי זיינען אַזוי אומווארשיינליך שעהן, ווי אייגענטליך אַלע אַנדערע זאַכען אין פולען בליהען, אַז יעדען מאָל גלויבט מען ניט די אייגענע אויגען. דאָס זיינען די ווייבליכע בליטען, פון וועלכע עס ווערען שפּעטער די גרויסע שווערע צאַפּענס וועלכע דרעהען זיך אום און הענגען אַרונטער. נעבען זיי זיינען דאָ געלע מענליכע רינגעלעך, וועלכע פארשפּרייטען דעם גאָלדענעם שטויב. איך וויים נישט וואָס די „פּעטאָריאַ" איז. איהר שרייבט, אַז דאָס איז אַן מין אַקאַציע. מיינט איהר, אַז זי האָט עהנליך געפעדערטע בלעטער און שמעטערלינג־בליטען, ווי די אַזוי גערופענע אַקאַציע? איהר ווייסט ווארשיינליך אַז דעם בוים וואָס מען רופט געוועהנליך „אַקאַ־ציע" איז גאָרנישט קיין אַקאַציע נאָר א „ראָבינִיאַ"; א ווירקליכע אַקאַציע איז, צום ביישפּיעל, די מימאָזע. איהרע בליטען זיינען געוויינליך שוועבעל־געל און זי דופטעט בארוישענד, אָבער איך קאָן זיך נישט פאָרשטעלען אַז זי וואַקסט אין בערלין אין דער פריי, ווייל דאָס איז א טראָפּישער בוים. אין איאַטשיאָ אין קאָר־סיקאָ האָב איך אין דעצעמבער געזעהן אויף דעם פּלאַץ אין דער

שטאַרט הערליך־בליהענדע מימאַזען, ריזיגע בוימער. . . דאָ קאָן איך ליידער נאָר פון דערווייטענס פון מיין פענסטער באַאָבאַכטען די גרינע בוימער, וואָס זייערע שפּיצען זעהען זיך אַרויס איבער דעם מויער. איך זוך געוויינליך צו דערקאָנען די בוימער נאָך דעם פּארבען־טאָן, און ווי עס שיינט, טרעף איך מעהרסטענס. אַנ־מעלטען האָט מען אהער געבראַכט א צווייג, וואָס האָט אַלעמען פאַראינטערעסירט מיט זיין מאָדנעם אויסזעהן. יעדער איינער האָט געפרעגט וואָס דאָס איז. אָן אולם. גערענקט איהר נאָך, ווען איך האָב איהם אייך געוויזען אויף דער גאַס אין מיין זידענדע, פול באַלאַדען מיט דופּטיגע פּאַקעטען פון ראָזיג־גרינליכע פּרוכט. דאָס איז אויך געווען אין מאַי, און איהר זייט געווען גאַנץ היגנערי־סען פון דעם פאַנטאַסטישען אָנבליק. דאָ וואוינען די לייט צעהן יאָהר אין דער גאַס וואו עס וואַקסען אולמען, און זיי האָבען נאָך ניט „באַמערקט“ ווי א בליהענדער אולם זעהט אויס. און די זעלבע טעמפּקייט באַמערקט מען אויך אין באַצוג צו חיות. די מייסטע שטאָדטישע לייט זיינען אין גרונד גענומען ווירקליך רויע באַרבאַרען.

ביי מיר, פאַרקעהרט, נעמט אָן דאָס אינערליכע צוזאַמענגע־וואַקסען מיט דער נאַטור א כמעט קראַנקהאַפטע פאָרם, וואָס האָט געוויס צו טאָן מיט דעם צושטאַנד פון מיינע נערוועןָ.

דאָ אונטען האָט א פּאָאר הויבען־לערכען אויסגעזעסען א יונג־לינג. איהר האָט אפשר באַמערקט ווי אַמוזאַנט די הויבען־לערכען לויפען מיט קליינינקע טריט, און פאַרפּלאָנטען זיך אין זייערע איינענע פיסלאַך. די קליינינקע לויפט שוין אַרום און קאָן שוין אויך גוט פליהען, אָבער זי קאָן נאָך פאַר זיך נישט געפינען גענוג נאָה־רונג, באַזונדערס אין די קאַלטע טעג. זי קומט דעריבער יעדען אָוונט צו מיין פענסטער אין הויף און הויבט אָן פּיסטשען הויד און קלעגליך. דאַן קומען באַלד די אַלטע פּאָאר און ענפער־ען מיט אַן ענגסטליכען פּאַרזאָרגטען „הואיד־הואיט“ און הויבען אָן אַרומ־צולויפען שנעל און פאַרצווייפעלט זוכענדיג אין דער קעלט, אין האַלב פינסטערניש עטוואָס צום עסען. און אַז זיי געפינען גי־בען זיי זיך אַלע א וואָרף און שטעקען אריין די שנאָבעלעך אין דעם געפונענעם. דאָס ווידערהאָלט זיך איצט יעדען אָוונט אַרום

האַלב ניין, און ווען אונטער מיין פענסטער הויבט זיך אָן דאָס קלאַנגעדיגע פּיסטשען און איך זעה די אומרוהיגקייט און זאָרג פון די קליינע עלטערען קריג איך בוכשטעבליך א האַרץ־קראַמפּ. איך קאָן זיי דערביי גאָרנישט ניט העלפען, ווייל די הויבען־לערכען זיי־נען זעהר שרעקעדיגע און מען וואַרפט זיי צו ברויט צופליהען זיי זיך, נישט ווי די טויבען אין שפּאַצען, וועלכע לויפען מיר שוין נאָך ווי די הינט. איך זאָג צו זיך אליין, אַז ס'איז דאָך לעכער־ליך, אַז איך בין ניט פאַראַנטוואָרטליך פאַר אַלע הונגעריגע הויבען־לערכען אין דער וועלט, און קאָן נישט וויינען איבער אַלע געשלאָ־גענע אָקסען, ווי די וואָס קומען אהער יעדען טאָג מיט זעק. דאָס העלפט מיר אָבער נישט, און איך בין ווירקליך קראַנק ווען איך זעה און הער אַזעלכע זאַכען. און ווען דער שטאַאַר, וועלכער ווי־דערהאָלט א גאַנצען טאָג, ביז צום דערעסען, זיין אויפגערעגטען געשוועץ ערגעץ נישט ווייט פון פענסטער, פאַרשטומט פאַר עטליכע טעג, האָב איך ווידער ניט קיין רוה, טאָמער האָט איהם עפּעס שלעכטס געטראָפען און וואַרט מיט אומגעדולד ער זאָל ווייטער פייפען זיין אונזין, און מיר מיט דעם לאָזען וויסען, אַז ס'געהט איהם גוט. אַזוי בין איך פון מיין צעל פאַרקניפּט פון אַלע זייטען דורך אומזיכטבאַרע פעדים מיט טויזענטער קליינע און גרויסע באַשעפּענישען און רעאַגיר אויף אַלצדינג מיט אומרוהיג־קייט, שמערץ, זעלבסט־פאָרווירפען... אויך איהר געהערט צו די אַלע פויגלען און באַשעפּענישען, וועגען וועלכע איך ווייבריר פון דער ווייטענס. איך פיהל ווי איהר ליידט, ווי יאָהרען געהן פאַרביי, קיינמאָל צוריק צו קומען, און מען „לעבט" זיי ניט. אָבער געדולד און מוט! מיר וועלען נאָך לעבען און איבערלעבען גרויסע זאַכען. איצט זעהן מיר צום ערשטען מאָל ווי די גאַנצע אַלטע וועלט פאַר־זינקט, יעדען טאָג א שטיק, א נייער ריזען־שטורעם... און דאָס קאָ־מישסטע איז, וואָס מייסטע באַמערקען דאָס גאָרנישט און גלויבען, אַז זיי טרעטען נאָך אויף פעסטען באָדען...

סאָניטשקאַ, האָט איהר פּילייכט אָדער קאָנט איהר קריגען „זשיל בלאַ" און דעם „הינקענדיגען טייוועל"? איך בין מיט לעסאַזש'ען גאָרנישט באַקאַנט און וויל איהם שוין לאַנג לייענען.

זענט איהר מיט איהם באקאנט? אין ערנסטען פאל וועל איך איהם קויפען אין דער רעקלאם־אויסגאבע.

איך נעהם איך ארום הערצליך. אייער

ראָזאַ.

שרייבט באלד וואָס קארל מאכט.

אפשר האָט פפעמפערט דעם „פלאכזאגען“ פון סטין סטראָנ־פעלס, דאָס איז ווידער א פלאמינגער; ערשיינט אין אינזעל־פארלאג. איז קענטיג א גוטע זאך.

ברעסלאו, דעם 18טען אָקטאָבער, 1918.

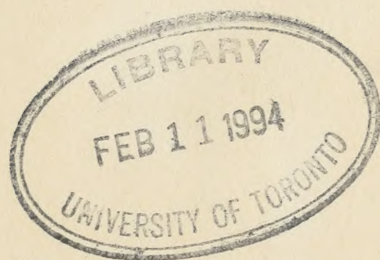
ליעבע סאָניטשקא, איך האָב אייך עהער־נעכטען געשריבען. ביז אהער האָב איך קיין ענטפער נישט געקראָגען אויף מיין טעלעג־ראם צום רייכסקאנצלער. עס קאָן נאָך פיליכט דויערען עטליכע טעג. יעדענפאלס שטעהט איין זאך פעסט: מיין שטימונג איז אזא, אז א באזוך פון מיינע פריינט אונטער אויפזיכט איז פאר מיר געוואָרען אן אוממעגליכקייט. איך האָב די אלע יאָהרען אלץ אריבערגעטראָגען גאנץ געדולדיג און וואָלט אונטער אלע אומשטענ־דען נאָך ווייטער יאָהרען געבליבען פונקט אזוי געדולדיג. אָבער נאָך דעם אלגעמיינעם אומשוואונג פון דער לאגע איז אויך אין מיין פסיכאָלאָגיע אן אומשוואונג פאָרגעקומען. די אונטעררעדונגען אונטער אויפזיכט, ד. ה., די אוממעגליכקייט צו רעדען וועגען דעם וואָס מיך אינטערעסירט ווירקליך, זיינען מיר שוין אזוי צו לאסט, אז איך וועל זיך בעסער אפזאָגען פון יעדען באזוך, ביז מיר וועלען אלע זיין פרייע מענשען.

לאנג קאָן עס שוין מעהר ניט דויערען. ווען דיטמאַן און קורט אייזנער זיינען פרייגעלאָזען געוואָרען קאָנען זיי מיך לענגער אין געפעננגיס ניט האלטען, און אויך קארל וועט באלד זיין פריי. לאָמיר דעריבער בעסער ווארטען אויף דעם ווידערזעהן אין בערלין.

ביז דאַן טויזענט גרוסען.

אימער אייערע

ראָזאַ

3 1761 04486 0625